

Vytautas  
Mažiulis

ALTPREUSSISCHES ETYMOLOGISCHES  
WÖRTERBUCH

Bd. 4.

Vytautas  
Mažiulis

PRŪSŲ KALBOS  
ETIMOLOGIJOS ŽODYNAS

4

R-Z

## SUTRUMPINIMAI (priedas)

### A. ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

- |                            |                                                                                                 |
|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
| S. A m b r a z a s<br>DDR  | S. A m b r a z a s. Daiktavardžių darybos raida.<br>Vilnius 1993.                               |
| B l e s e LPV              | E. B l e s e. Latviešu personu un uzvārdu<br>studijas. I. Rīgā 1929.                            |
| B o p p SP                 | Fr. B o p p. Über die Sprache der alten<br>Preußen. Berlin 1853.                                |
| BSL                        | Die baltischen Sprachen und Literaturen<br>(Hrsg. R. E c k e r t). Essen 1994.                  |
| GK                         | Gimtoji kalba (Bendrinės kalbos laikraštis).<br>Kaunas 1933–.                                   |
| G a e r t e                | W. G a e r t e. Urgeschichte Ostpreussens.<br>Königsberg i.Pr. 1929.                            |
| GL                         | General Linguistics. The Pennsylvania State<br>University Press.                                |
| H e r m a -<br>n o w s k i | G. H e r m a n o w s k i. Ostpreussen-<br>Wegweiser (2. Auflage). Würzburg 1989.                |
| Karaliūnas<br>KV           | S. K a r a l i ū n a s. Kalba ir visuomenė. Vilnius<br>1997.                                    |
| KŽ                         | Kraštas ir žmonės. Vilnius 1983.                                                                |
| M a y r h o f e r<br>EWA   | M. M a y r h o f e r. Etymologisches<br>Wörterbuch des Altindoarischen. Heidelberg<br>1986 tt.  |
| N a v a s a i t i s<br>LM  | A. N a v a s a i t i s, M. N a v a s a i t i s. Lietu-<br>vos miškai. Vilnius 1979.             |
| PPK                        | Pirmoji prūsų knyga (parengė M. K l u s i s ir<br>B. S t u n d ž i a). Vilnius 1995.            |
| P r e l l w i t z Best.    | W. P r e l l w i t z. Die deutschen Bestandteile<br>in den lettischen Sprachen. Göttingen 1891. |
| R o s i n a s<br>BIM       | A. R o s i n a s. Baltų kalbų įvardžiai: morfolo-<br>gijos raida. Vilnius 1995.                 |
| S a l y s BKT              | A. S a l y s. Baltų kalbos, tautos ir kultys. Vil-<br>nius 1985.                                |

- Schmid LSC W.P. Schmid. *Linguisticae scientiae collectanea*. Berlin 1994.
- Stang Erg Chr. S. Stang. *Ergänzungsband zur Vergleichenden Grammatik der Baltischen Sprachen*. Oslo–Bergen–Tromsø 1975.
- S/ŽP Seda/Žemaičių praeitis, t. 5. Vilnius 1997.
- TKB (1985) Tarptautinė baltistų konferencija (Pranešimų tezės). Vilnius 1985.
- WP Wolfenbüttelio Postilė (parengė J. K a - r a c i e j u s). Vilnius 1995.

## R

- ragingis** „hircz (Hirsch) – elnias“ E 651 nom. sg. masc. = subst. (*io*-kamienis) pr. *\*ragingīs* < (subst. mob., masc.) *\*„tas, kuris raguotas“* – fleksijos vedinys iš adj. (masc.) pr. *\*ragingas* „raguotas“ (plg. Endzelīns SV 51, Skardžius ŽD 765), o šis – sufikso *\*-ing-* vedinys iš subst. pr. *\*raga-* „ragas“ (žr. *ragis*); plg. lie. (subst. *rāgas* →) adj. *ragingas* „raguotas“ (LKŽ XI 32).
- Subst. pr. (E 651) *\*ragingīs* „el n i a s“ < subst. mob. (*io*-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*ragingīs* „tas, kuris raguotas“ (← adj. masc. *\*ragingas* „raguotas“) su greta esančiu subst. pr. (E 652) *\*glumbē* „e l n ė“ < subst. mob. (*ē*-kamienio, nom. sg. fem.) pr. *\*glumbē* „ta, kuri bauža (neraguota)“ (← adj. fem. *\*glumbā* „bauža“ = „neraguota“, žr. *glumbe* ir s.v. *camstian*) darybiškai santykiuoja panašiai kaip pvz. lie. subst. mob. (*io*-kamienis, nom. sg. masc.) *júodis* „tas, kuris juodas“ (← adj. masc. *júodas*) su subst. mob. (*ē*-kamieniu, nom. sg. fem.) *júodė* „ta, kuri juoda“ (← adj. fem. *juodà*). Žr. dar s.v. *alne*.
- ragis** „horn (Horn) – ragas“ E 705 nom. sg. masc. (iš E konteksto matyti, kad čia yra „medžioklės ragas“) = pr. *\*ragīs* < *\*ragas* „t.p.“ < balt.-sl. *\*ragas* „ragas ir pan.“ > lie. *rāgas* „ragas; išsikišimas ir pan.“ (LKŽ XI 22 tt.), la. *rags* „ragas ir pan.“, s. sl. *rogō* „t.p.“ ir kt.
- Subst. balt.-sl. *\*ragas* „ragas ir pan.“ (baritonas, žr. Illič-Svityč IA 117) kildintinas iš subst. balt.-sl. *\*ragas* „tai, kas atsikišęs“ < *\*„atsi-, išsikišimas“* resp. laikytinas fleksijos vediniu (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. *\*reg-* „atsikišti, kišti(s), tiesti(s)“ (dėl jo žr. Jēgers KZ LXXX 144–154), plg. pvz. balt.-sl. (verb. *\*lenk-* „lenkti“ →) subst. *\*lankas* „tai, kas lenktas“ < *\*„lenkimas“* (baritonas, žr. Illič-Svityč IA 119 t.), gr. (verb. *tem-* „rėžti“ →) subst. τόμος „atraiža (tai, kas atrėžtas)“ < *\*„atrėžimas“* (žr. dar Skardžius ŽD 35). Greta subst. (*o*-kamienio) balt.-sl. *\*ragas* „ragas ir pan.“ galėjo būti ir subst. (*u*-kamienis) balt.-sl. dial. *\*ragu-* „t.p.“ (plg. lie. *lėdas* ir la. *ledus*, žr. *ladis*), plg. jo gi-

minaitį (ME III 465) subst. (nom. pl.) la. *ragus* (*ragavas*) „rogės“ (plg. s.v. *kailūstiskun*); žr. dar s.v. *ragusto*.

Manyčiau, kad verb. balt.-sl. *\*reg-* „atsikišti, kišti(s), tiesti(s)“ turi „kentuminį“ balt.-sl. *\*-g-* (plg. pvz. s.v.v. *balgnan*, *pecku*) ir kildintinas iš verb. ide. *\*reg-* „t.p. ir pan.“ (dėl jo plg. Pokorny I 854 tt. s.v. 1. *rag-*, Jēgers op. cit. 151).

Dėl subst. balt.-sl. *\*ragas* bei jo giminaičių žr. dar Jēgers l.c., plg. Fraenkel 684 (s.v. *rāgas*), 712 t. (s.v. *regėti*) ir liter.

**ragusto** „loskop (Laßkopf, Schröpfkopf) – ragas kraujui traukti“ E 552 nom. sg. fem. = pr. *\*ragūst-*; t.y. *\*ragūstā*. Dėl vok. (E 552) *loskop* „t.p.“ žr. Trautmann AS 413 (ir liter.), plg. v.v.a. *kopf* (*koph*) „...Schröpfkopf“ (Lex 113).

Subst. pr. (E) *\*ragūstā* „ragas kraujui traukti“ (liaudies medicinos terminas) yra matyt iš adj. (*ā*-kamienio, fem.) *\*ragūstā*, o šis – sufikso *\*-ūst-* vedinys iš subst. (*u*-kamienio) pr. dial. *\*ragu-* „ragas ir pan.“ (žr. s.v. *ragis*, plg. s.v. *kailūstiskun*) arba iš subst. (*o*-kamienio) pr. *\*raga-* „t.p.“ (žr. *ragis*, plg. s.v. *kailūstiskun*).

**Raystopelk** „bei Schreit Kr. Braunsberg“ (Gerullis ON 138) vv. (dk.) = pr. *\*Raistāpelkī* [čia pr. *\*-ā-*, būdamas prieš pr. *\*-p-*, dėl pastarojo įtakos matyt patyrė tam tikrą labializaciją (atrakcinę) ir buvo parašytas raide (dk.) *-o-*] < subst. (kompozitas) pr. *\*raistāpelkī* „raisto pelkė“ (nom. sg. fem.) < pr. *\*raista-* „raistas“ (žr. toliau) + *\*-pelkī* „pelkė“ < *\*pelkī* „t.p.“ (žr. *pelky*); plg. pvz. subst. (kompozitą) lie. *lināduobė* (Skardžius ŽD 411, 415, 433) < *lina-* „linai“ + *-duobė* < *duobė* [čia dėl santykio tarp pr. *\*-ī* (*\*pelk-ī*) ir lie. *-ē* (*duob-ē*) žr. s.v. *kexti*].

Pr. *\*raista-* „raistas“, be abejo, giminiuojasi su lie. *raistas* „t.p.“ (Gerullis l.c.), kurio kilmė buvo visai neaiški Būgai (II 539) ir kitiems. Tik Fraenkelis lie. *raistas*, skaidydamas jį į *rai-stas*, teisingai sugretino su lie. *rai-bas* ir kt. (Fraenkel RKEndz. 106, Fraenkel 689); tačiau toks gretinimas, deja, nebuvo analizuotas (resp. pagrįstas) žodžių darybos aspektu.

Manyčiau, kad subst. (*o*-kamienis) pr. *\*raista-* „raistas“ buvo subst. (neutr., nom.-acc. sg.) pr. *\*raistan* „t.p.“ < subst. (neutr., nom.-acc. sg.) balt. (dial.) *\*raista(n)* „t.p.“ [> lie. *raistas* (masc.) „t.p.“ (dėl medžiagos apie jį žr. Būga l.c.)] < *\*margumas* [čia dėl reikšmės *\*margumas* > „raistas“ plg. Fraenkel RKEndz. 106 t. (ir liter.), Fraenkel 689 (ir liter.)] ← adj. (neutr.) *\*raista(n)* „margas ir pan.“ (dėl adj. neutr. → subst. neutr. žr. pvz. s.v. *giwan*). Ši adj. (*o/ā*-kamienį) balt. *\*raista-* „margas ir pan.“ < *\*mīrgantis*, *žvilgantis* laikau sufikso *\*-sta* vediniu (matyt su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*r(e)j-* „mirgėti, žvilgėti“ (dėl jo žr. s.v. *roaban*); plg. pvz. adj. lie. *baigštas* „baikštus“ – sufikso *\*-sta-* (> *-šta-*) darinį (Skardžius ŽD 324).

**rāms** „sittig (sittig, ruhig) – doras, romus, ramus“ III 87<sub>2</sub> [55<sub>11</sub>] adj. nom. sg. masc. [= VE 37<sub>2</sub> *patogus* „padorus, doras“ (dėl jo reikšmės žr. LKŽ XI 625 s.v. *patogūs* 4)] = pr. *\*rāms*; dėl vok. (III 86<sub>2</sub>) *sittig* „sittig, ruhig“ plg. v.v.a. *sītec* (*sītic*) „t.p.“ (Lex 196).

Adj. pr. (III 87<sub>2</sub>) *\*rāms* „doras, romus, ramus“ < „romus, ramus“ gali būti iš adj. pr. *\*rāmas* „t.p.“ < balt. *\*rāmas* „t.p.“ > lie. (LKŽ XI 826) *rōmas* „t.p.“ (→ *romūs* „t.p.“, žr. Skardžius ŽD 21, 34), la. *rāms* „t.p.“, plg. Trautmann AS 417, Endzelīns SV 237. Tačiau adj. pr. (III 87<sub>2</sub>) *\*rāms* „t.p.“ gali būti ir iš pr. *\*rāmas* „t.p.“ [plg. pvz. pr. (III) *tāns* „jis“ < pr. *\*tānas* „t.p.“, žr. *tāns*] < adj. balt. *\*rāmas* „t.p.“ (plg. Būga II 101), iš kurio matyt yra adj. lie. dial. *rāmas* „t.p.“ (LKŽ XI 118). Be to, adj. pr. (III 87<sub>2</sub>) *\*rāms* „t.p.“ galėtų (?) būti dar iš pr. *\*rāmus* „t.p.“ < *\*ramūs* „t.p.“ [plg. pvz. subst. pr. (III) *\*sūns* „sūnus“ < pr. *\*sūnus* „t.p.“ (neoksitoninė forma) < *\*sūnūs* „t.p.“ (oksitoninė forma), žr. *soūns*] < balt. (?) *\*ramus* „t.p.“ (> lie. *ramūs* „t.p.“, dėl jo žr. Skardžius ŽD 56). Atrodo, kad adj. balt. *\*rama-* (*\*ramu-*?) „ramus, romus“ bei *\*rāma-* „t.p.“ atsispindi ne vien lie.-la., bet ir pr. dialektuose, žr. Gerullis ON 138 (s.v.v. *Ramgesalus*, *Ramio*) resp. 144 (s.v.v. *Romaw*, *Romiten*); žr. dar *Romow*.

Adj. balt. *\*rama-* (*\*ramu-?*)/*\*rāma-* „ramus, romus“ – vediniai (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*rēm-/rīm-* „remti (stūten); rimti (ruhig werden)“ [ $>$  lie. *rem-ti* (*rém-ti*) „stūten“ (B ū g a II 431), *rīm-ti* „ruhig werden“ ir kt., žr. pvz. Trautmann BSW 243 t., Fraenkel 695 (s.v. *rāmas* 2.) ir liter.]  $<$  ide. *\*rem(H)-* „t.p.“ (žr. Pokorny I 864).

**ranguns**, žr. *rānctwei*.

**rānkan**, žr. *rancko*.

**-rankeis**, žr. *isrankūt*.

**-rankinna**, žr. *isrankinna*.

**-ranckīsnan**, žr. *isranckīsnan*.

**rancko** „handt (Hand) – ranka“ GrG 21, GrA 46, „manus – t.p.“ GrF 46 nom. sg. fem. = pr. (Gr) *\*rankō*, t.y. *\*rankā* (žr. dar *keleranco*); acc. sg. (fem.) *rānkan* „handt (Hand) – ranka“ III 83<sub>10</sub> [53<sub>15</sub>], III 97<sub>7</sub> [61<sub>17</sub>], III 113<sub>7</sub> [69<sub>34</sub>] (veřsta iš vok. *hende* „Hānde – rankas“, žr. PKP II 215, išn. 690); acc. pl. (fem.) *rānkans* „hende (Hānde) – rankas“ III 79<sub>19</sub> [51<sub>22</sub>], III 81<sub>18</sub> [53<sub>5</sub>], III 107<sub>11</sub> [67<sub>19</sub>]; be to, yra (acc. pl. fem.) *rānkans* III 83<sub>20</sub> [53<sub>22</sub>] prepozicinėje konstrukcijoje (III 83<sub>19–20</sub>) *sen senditans rānkans*, verstoje iš konstrukcijos vok. (III 82<sub>21–22</sub>) *mit gefalten henden* „mit gefalteten Hānden – su sudėtomis rankomis“. Žr. dar s.v. *keleranco*.

Minėtą (visai tą pačią) ir tame pačiame Enchiridiono puslapyje esančią originalo (vok.) prepozicinę konstrukciją (*mit gefalten henden* III 82<sub>5</sub>) randame išverstą kitaip – į prepozicinę konstrukciją pr. (III 83<sub>5</sub>) *sen senditmai rānkān* (sk.: *\*rānkan*), kurios morfologinė kilmė, deja, nėra išaiškinta (žr. Berneker PS 198, Trautmann AS 425, Wijk Apr. St. 84, Endzelīns FBR XIV 103 t., Endzelīns SV 246, Schmalstieg OP 215). Man rodos, kad ši pr. konstrukcija yra singularinė (klaidingai išversta – vietoj lauktinos pluralinės), turinti reikšmę „su sudėta (sudėtine) ranka“, t.y. pr. *\*sen* „su“ + **dat.** sg. fem. [*\*senditmai* „sudėtai, sudėtinei“ (plg. Trautmann l.c.), žr. s.v. *senditans*] + **acc.** sg. fem. [*\*rānkan* „ranką“, plg. pr. (III 113<sub>7</sub>) *rānkan* „ranką“ (acc. sg. fem.), versta iš vok. (III 112<sub>7</sub>) *hende* „Hān-

de – rankas“ (acc. pl.), žr. anksčiau; plg. pvz. pr. *sen stesmu wirdan* „mit dem Wort – su tuo žodžiu“ III 87<sub>22</sub> [55<sub>26</sub>], t.y. pr. *\*sen* „su“ + **dat.** sg. masc. (*\*stesmu* „tam“) + **acc.** sg. masc. (*\*virdan* „žodį“).

Turime pr. *\*rānkā* „ranka“ (nom. sg. fem.)  $<$  balt.-sl. *\*rañkā* „t.p.“ ( $>$  lie. *rankà*, la. *rùoka*, s. sl. *řoka* ir pan.), kuris – matyt iš subst. ide. dial. *\*uronkā* „lenkimas“ (žr. s.v. *isrankiuns*).

**rānctwei** „steelen (stehlen) – vogti“ III 33<sub>5</sub> [25<sub>29</sub>] (= *woki* „vok“ VE 11<sub>17</sub>), *ranktwey* „stelen (stehlen) – t.p.“ II 5<sub>19</sub> [11<sub>15</sub>], *ranktwey* „t.p.“ I 5<sub>19</sub> [5<sub>16</sub>] inf. = pr. *\*rāngtvei*; partic. praet. act. nom. sg. masc. *ranguns* „gestolen (gestohlen) – vogęs“ III 67<sub>7–8</sub> [45<sub>1</sub>] (= *pawogey* „pavogei“ VE 27<sub>17</sub>) = pr. *\*rānguns*. Manyti, kad čia buvo ne pr. *\*rāngtvei* (aišku, tařtas *\*rānktvei*) resp. *\*rānguns*, o pr. *\*ranktvei* resp. *\*rankuns* (Schmalstieg OP 171), negālima (dėl parařymo *ranguns*!).

Verb. (inf.) pr. *\*rāng-tvei* „vogti“ galėtų būti vietoj senesnio pr. *\*rēng-tvei* „t.p.“ (dėl pr. *\*re*  $>$  *\*ra* plg. Endzelīns SV 23), kildintino iš „apgauti, apsukti“  $<$  balt.-sl. verb. *\*reñg-* „sukti“, iš kurio bus išriedėję liet. *reñg-ti* („apsukti ką kuo“  $>$ ) „...vilkti drabuřiais“ (LKŽ XI 448 t. s.v. *reñgti* 12), (iterat.) *rang-yti(s)* „sukinėti(s)“ ir kt. (daugiau medžiagos žr. Fraenkel 719), s. sl. (subst.) *řogō* „pařaipa, pajuoka“ ( $<$  „grimasa“  $<$  „kraipymasis, sukiojimasis“) ir kt. (plg. Endzelīns SV 238 ir liter., Vasmer III 512). Tas verb. balt.-sl. *\*reng-* „sukti“ bus atsiradęs iš verb. ide. *\*ureng(h)-* „t.p.“  $>$  s. angl. *wrencan* „t.p.“ ir kt. (Pokorny I 1154 t.; žr. dar s.v. *isrankiuns*).

Panařią pr. *\*rāng-tvei* „vogti“ kilmę yra suponavęs van Wijkas (žr. apud Fraenkel l.c.); tuo abejojo Fraenkel l.c. Apskritai galima pasakyti, kad šio pr. žodžio indoeuropietiška kilmė nebuvo aiški Bernekeriui (PS 315), Trautmannui (AS 413), Endzelynui (l.c.), Vasmeriui (l.c.), Fraenkeliui (l.c.), Pokornyui (l.c.) ir kt.

**rapa** „engel (Engel) – angelas“ E 2 (angelas Gr žodynyje ir pr. kat-muose vadinamas kitaip, žr. *angol, engels*). Jo rekonstrukcija, daryba ir pati kilmė nėra aiški, dėl to jis ir neįėjo į baltų bei indoeuropiečių etimologinės literatūros apyvartą. Tiesa, yra hipotezė, jį siejanti su pr. *rīp-aiti* „folget (sekite)“ (Bezzenberger GGA 1874, p. 1247, Festschrift Kuhn 263) arba su la. *rāp-āt* „ropoti“ ir pan. (Brückner AslPh XX 512); tačiau tokios hipotezės pagrįstumu reikia abejoti, žr. ir Trautmann AS 413 („unklar“), Endzelīns SV 238 („bez drošas etimologijas“). Savo hipoteze dėl pr. (E 2) *rapa* kilmės (PKP II 14, išn. 2) dabar nebetikiu (žr. toliau). Manyti, kad pr. (E 2) *rapa* rekonstruotinas kaip nom. sg. fem. (*ā-k a m i e n è*) forma (taip atsargiai spėja Endzelīns SV 62), negalima: tokia forma būtų buvusi parašyta (E žodynyje!) ne pr. (E 2) *rapa*, o pr. (E 2) *\*rapo* (= pr. *\*rapo*, t.y. *\*rapā*). Blieka manyti, kad pr. (E 2) *rapa* taisytinas į *\*rapā* = *\*rapan* [acc. sg., plg. pvz. pr. (E 83) *ausins* acc. pl.], kuris, man rodos, suponuoja *o*-kamienį (nom. sg. masc.) pr. (E) *\*raps* (< *\*rapas*) „angelas“ < „angelas s a r g a s“ [kiekvienas krikščionis turi savo angelą s a r g ā (saugotoją)!], abstrahuotą iš samplaikos pr. (E) *\*engels* *\*raps* (ar *\*engelīs* *\*raps*) „angelas sargas (saugotojas)“ = „angelas saugotojas“ [dėl to kio pr. (E) *\*engels* (ar *\*engelīs*) žr. s.v. *engels*]. Taigi pr. (E) *\*raps* „angelas“ < „angelas sargas“ = „angelas saugotojas“ gali būti iš subst. (*o*-kamienio) pr. (dial.) *\*rapas* „saugotojas“ (nom. sg. masc.), o šis yra matyt fleksijos vedinys (su šaknies balsio apofonija) iš verb. pr. (vak. balt. dial.) *\*rep-* „saugoti“ (plg. pvz. lie. verb. *ved-* „vesti“ → subst. *vādas* „vedėjas“), t.y. vedinys iš tokios jo lyties, kuri morfologiškai atspindi tą epochą, kai dar buvo verb. balt. dial. *\*rep-* (praes., inf.) su *\*rēp-* (praet.) arba – net epochą, kai dar buvo verb. (praes., praet., inf.) balt. *\*rep-* (žr. toliau). Tas verb. pr. *\*rep-* „saugoti“ galėtų būti iš „saugoti, globoti“ < „apglėbti, apkabinti, apimti ką“ ir, toliau, – iš seniausio verb. (praes., praet., inf.) balt. *\*rep-* „apimti, tam tikru būdu imti resp. čiupti“ (žr. s.v. *raples*), kuris vėliau balt. dialek-

tuose virto į verb. *\*rēp-* „t.p.“ (praet.) su *\*rep-* „t.p.“ (praes., inf.), o dar vėliau – į *\*rēp-* „t.p.“ (praet., inf.) su *\*rep-* „t.p.“ (praes.) ir, pagaliau, – į *\*rēp-* „t.p.“ (praes., praet., inf.) *\*rēp-* „t.p.“ [plg. pvz. verb. balt. *\*geb-* (praes., praet., inf.) evoliuciją s.v. *gūbans*]. Pastarąją (t.y. vėlyviausią) lytį verb. (praes., praet., inf.) *\*rēp-* matyt ir atspindi verb. lie. *rēp-ti* (*rēp-ti*) „apglėbti, apkabinti, apimti ir pan.“ (LKŽ XI 473 t.), pr. (III) *\*senrīp-* (su *\*sen-* „su-“) > *serrīp-imai* „patiriame, suprantame“ (žr. *serrīpimai*). Pr. (III 89<sub>10</sub>) *rīpaiti* (žr.), verstas iš vok. (III 88<sub>10</sub>) *folget* „sekite“, čia (t.y. III 88<sub>10</sub>) turinčio reikšmės „saugokite, globokite“ atspalvį, nesunkiai gali suponuoti verb. pr. (semb.) *\*rīp-* „sekti (ką), neatsitraukti (nuo ko)“ < „saugoti, globoti“ (žr. anksčiau) < verb. *\*rēp-* „t.p.“ < „apglėbti, apimti ką“ < balt. dial. *\*rēp-* „apimti...“ ← balt. *\*rep-* „t.p.“ (žr. anksčiau).

Iš to, kas pasakyta, galima daryti pvz. tokia išvadą: verb. pr. (III) *rīp-aiti* (žr.) bei pr. (III) *-rīpimai* = *ser-rīpimai* (žr.) suponuoja verb. pr. semb. *\*rīp-* < *\*rēp-*, kuris yra naujesnis (t.y. kitos sichronijos) nei tas verb. pr. *\*rep-*, iš kurio išvestas subst. pr. (E) *\*rapas* „saugotojas“ bei subst. (pl. tantum) pr. *\*replēs* „replės“ > pr. (E) *\*raplēs* „t.p.“ (žr. anksčiau ir s.v. *raples*).

Tolimesnės to verb. balt. *\*rep-* istorijos klausimas yra gana sudėtingas (daug sudėtingesnis už tai, kas pasakyta PKP II 170, išn. 384), apie jį ketinu kita proga pakalbėti.

**rapeno** „jungekobel (junge Kobel, das junge Pferd weiblichen Geschlechts) – jauna kumelė, kumelaitė“ E 435 [vok. (E 435) *kobel* „kumelė, Stute“ = v.v.a. *kobel* „t.p.“ Lex 112] nom. sg. fem. = pr. *\*rapenō*, t.y. *\*rapenā*. Jo kilmė neaiški Trautmannui (AS 413 t.: „unklar“), Endzelynui (SV 236: „bez drošas etimologijas“) ir kitiems. Sabaliauskas (Baltistica IV 95) pateikė dėmesio vertą šio pr. žodžio kilmės aiškinimą, kuris yra toks (mano šiek tiek detalizuotas ir kai kur patikslintas), žr. toliau.

Subst. (fem.) pr. *rapenā* „kumelaitė“ yra matyt iš (subst. mob.) „juodukė (kumelaitė)“ (Sabaliauskas l.c. – ki-

taip: „juodas arklys, juodukas“) – sufikso *\*-en-* (diminutyvinio, dėl tokios jo reikšmės žr. Endzelins SV 44) vedinys iš subst. pr. *\*rapē* „juodė (kumelė)“ (fem., nes diminutyvas pr. *\*rapenā* – fem.!). Šis subst. (*ē*-kamienis) pr. *\*rapē* (Sabalaiuskas l.c. – kitaip: *\*rape*) gali būti skolinys iš subst. (masc.) v.v.a. *rappe* „varnas“ (Lex 163), tiksliau, – iš jo, matyt vartoto perkeltine reikšme *\*juodas arklys*“ [plg. vok. (masc.) *Rappe* „... juodas arklys“ (žr. Paul DW 467), plg. Sabalaiuskas l.c.]. Tą dalyką, kad v.v.a. *rappe* (masc.!) virto būtent į *ē*-kamienį (fem.!) pr. *\*rapē* „juodė (kumelė)“ [t.y. ne į *io*-kamienį (masc.!) „juodas (arklys)“], lėmė to v.v.a. žodžio (masc.) finalinis *-e* (*rapp-e*): jį morfologiškai adaptuoti lengviausia buvo į pr. *\*-ē* (*ē*-kamienį, fem.).

**rapis** „rape (Rapfen) – salatis (Aspius aspius L.)“ E 583 nom. sg. masc. = pr. *\*rapīs* (*io*-kamienis) – skolinys iš v.v.ž. *rape* „t.p.“ (Trautmann AS 414, Endzelins SV 238, plg. Urbutis BEE 145), kuris (masc.) į pr. *\*rapīs* (*io*-kamienį, masc.!) adaptuotas turbūt ir dėl pr. *\*zukīs* „žuvis“ (*io*-kamienio, masc., žr. *suckis*) įtakos.

**raples** „czange (Zange) – replės“ E 520 nom. pl. fem. = pr. (E) *\*raplēs* (pl. tantum). Jis gali būti iš senesnio pr. *\*replēs* „t.p.“ [dėl pr. *\*re-* > *\*ra-* žr. pvz. s.v. *ratinsis*, bet plg. lie. dial. *rāplēs* „replės“ Būga Aist. St. 71 ir LKŽ XI 177 (jeigu čia *ra-* iš tikrųjų nėra iš *re-*)], kuris kartu su lie. *rēplēs* „t.p.“ suponuoja subst. (*ē*-kamienį, nom. pl. fem.) balt. dial. *\*replēs* „t.p.“ (pl. tantum), kildintiną iš (subst.) *\*iṛankis* ką nors apimti, pačiupti“ resp. laikytiną sufikso *\*-lē-* vediniu iš verb. balt. *\*rep-* „apimti...“ (dėl jo žr. s.v. *rapa*); plg. pvz. lie. subst. *žnyp-lēs* „gnybtuvai, Lichtscheere“ darybą (iš verb. *žnyb-ti* „kneifen“), žr. Skardžius ŽD 169.

Dėl pr. (E 520) *raples* kilmės plg. Būga l.c., Trautmann AS 414, Endzelins SV 238, Fraenkel 721 (s.v. *répti*).

**ratinsis** „kethe (Kette) – grandinė“ E 368 ir E 540 nom. sg. masc. = pr. *\*ratinzīs* (*io*-kamienis) < *\*retinzīs* „t.p.“ – skolinys (apie VIII–IX a.) iš vak. sl. *\*retjdzb* „t.p.“ > s. lenk. *rze-*

*ciądz* „t.p.“ (Levin SE 98, plg. Trautmann AS 414, Endzelins SV 238). Plg. iš bltr. *рeмязь* „grandinė“ kilusį lie. (dial.) *retēžis* „t.p.“ (*io*-kamienį), žr. Brückner FW 126, Skardžius TiŽ VII 189.

**-rātwei** (?), žr. *attrātwei*.

**raugus** „lap (Lab, aus Kälbermagen hergestelltes Mittel zum Scheiden der Milch) – raugas“ E 691 nom. sg. masc. (dėl jo rekonstrukcijos žr. toliau). Jo giminaičiai (žr. toliau) yra seniai žinomi [žr. pvz. Berneker PS 315, Trautmann AS 414, Trautmann BSW 244 t., ME III 487, Endzelins SV 238, Vasmer III 526, Fraenkel 705 t., Pokorny I 871, Jēgers KZ LXXX 142 t., Karaliūnas BKS 51, 83 t. (ir kitur passim)], tačiau jis bei jo giminaičiai nebuvo analizuoti (arba, man rodos, buvo menkai resp. nepakankamai analizuoti) istorinės žodžių darybos aspektu; todėl to pr. žodžio bei jo giminaičių etimologija nėra visai aiški.

Pr. (E 691) *raugus* morfologinė rekonstrukcija, kiek man žinoma, nebuvo nagrinėta: implicite manoma, kad jis buvo *u*-kamienis. Tačiau man atrodo, kad jis buvo *o*-kamienis pr. (E) *\*raugʰs* < pr. *\*raugas* „t.p.“ (plg. s.v.v. *auwerus*, *gandarus*, *kelmus*, *kalpus*) < balt. *\*ráugas* „raugas, raugalas“ (> lie. *ráugas* „t.p.“ = la. *raûgs* „t.p.“).

Subst. (*o*-kamienis) balt. *\*ráugas* „raugas, raugalas“ (nom. sg. masc.) yra matyt iš subst. (balt.) *\*iṛtai*, kas rūgštu“ = *\*iṛtūgštumas* < *\*iṛtūgštūm* (Rūlpsen) atsiradęs burnoje tam tikras *rūgštumas* (jo skonis) < *\*iṛtūgštūm* (das Rūlpsen) – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. (turbūt atematinio) balt. *\*réug-* „atsirūgti (rūlpsen)“ [> lie. *riaug-mi* „atsirūgtu“ (praes., atematinis) resp. (inf.) *riaug-ėti* „atsirūgti“], kurio paradigmoje bus buvusi ir lytis verb. (matyt inf. ir praet.) balt. *\*rūg-* „t.p.“ (plg. s.v. *krūt*) > lie. (at)-*rūg-ti* „atsirūgti“ (LKŽ XI 906 s.v. *atrūgti* 3). Dėl tos subst. balt. *\*ráugas* darybos (iš verb. balt. *\*réug-/rūg-*) plg. pvz. balt. (verb. *\*mer-/mir-* „mirti“ →) subst. *\*maras* „mirimas“ > lie. *māras* (žr. Skardžius ŽD 27).

Tuo metu, kai ta lytis verb. (inf., praet.) balt. *\*rūg-* „atsirūgti (rūlpsen)“ gavo reikšmę *\*„dėl atsirūgimo darytis burnoje tam tikram rūgštumui (jo skoniui)“* > *\*„darytis rūgščiam“* (> lie. *rūg-ti* „t.p.“ = la. *rūg-t* „t.p.“, žr. dar s.v. *ructandadan*), greta jo pagal santykį, panašų pvz. į lie. *lūž-ti* „darytis lūžtamam, laužiamam“: *lauž-ti* „daryti lūžtamą, laužiamą“, atsirado ir lytis verb. balt. (dial.) *\*ráug-* „daryti rūgštų, raugti“ (> lie. *ráug-ti* „t.p.“ = la. *raũg-t* „t.p.“). Čia matyt dar šiek tiek prisidėjo ir subst. balt. *\*ráugas* „tai, kas rūgštų“, t.y. santykis, panašus pvz. į lie. verb. *lauž-ti* (*lūžti*): subst. *laužas* „krūva virbų, žabų“ (< *\*„tai, kas sulaužyta, sulūžę“*), skatino greta subst. balt. *\*ráugas* „tai, kas rūgštų“ atsirasti minėtam verb. balt. (dial.) *\*ráug-*. Veikiausiai dėl [balt. (dial.) *\*ráug-* >] lie. *ráug-ti* „raugti (einsäuern)“ (= la. *raũg-t* „t.p.“) ir kt. šaknies vokalizmo įtakos greta lie. *riáu-g-ėti* „atsirūgti (rūlpsen)“ atsirado lie. (LKŽ XI 282 t.) *ráug-ėti* „atsirūgti; rūgti (sauer werden)“ (= la. *raũdz-ēt* „raugti“ resp. *raũg-tiēs* „atsirūgti“, žr. ME III 485 resp. 487), plg. la. *raũg-âties* „atsirūgti“ (= lie. dial. *riáu-g-oti* „t.p.“). Verb. balt. *\*réug-/rūg-* „atsirūgti“ = balt.-sl. *\*reug-/rūg-* „t.p.“ (> rus. *пыз-амъ* „riaugėti“ ir kt. žr. pvz. Vasmers l.c.) yra iš verb. ide. *\*reug-* (: *\*rug-*) „atsirūgti ir pan.“ > gr. *ἐ-ρεύγ-ομαι* „atsirūgsti, vemti“ ir kt. (žr. Pokorny l.c.).

**rawys** „grabe (Graben) – griovys“ E 31 = pr. *\*rav's* < *\*ravas*, kurį ir lie. *rāvas* „t.p.“ bei *rēvas* „t.p.“ įprasta laikyti slavizmais (Brückner AslPh XX 494, Trautmann AS 414, Endzelīns SV 238, Milewski Sl. Occ. XVIII 30, Fraenkel 709, Levin SE 98), nors kai kam ir šiek tiek abejotinais (Endzelīns l.c., Fraenkel l.c., Levin l.c.).

Manychiau, kad pr. *\*ravas* „griovys“ = lie. *ravas* „t.p.“ yra baltiškos kilmės žodžiai – iš balt. dial. *\*ravas* „t.p.“, kartu su sl. *\*rāvas* „t.p.“ (> sl. *\*rovō* „t.p.“ > s. sl. *rovō* „t.p.“ ir kt.) suponuojančio subst. (o-kamienį, masc.) balt. (dial.)-sl. *\*ravas* „t.p.“ (plg. Būga I 529, Vasmers III 488) greta subst. balt. (dial.) *\*revas* „t.p.“ > lie. dial. *rēvas* (*riāvas*) „t.p.“; pas-

tarasis bent jau kai kuriose lie. šnektose (žr. jo geografiją LKŽ XI 498) gali būti ne iš lie. *rāvas* „t.p.“, o iš balt. dial. *\*revas* „t.p.“, plg. dar hidronimą (!) lie. (up.) *Rēvas* (Šakių raj., Zarasų raj. ir kt.).

Subst. balt. (dial.)-sl. *\*ravas/\*revas* „griovys“ yra iš (subst.) *\*„(iš)kasimas, (iš)rausimas“* – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. *\*reu-/rau-* „kasti, rausti“, turėjusio lytį verb. (inf.) *\*rū-* „t.p.“. Šis balt.-sl. verb. slypi žodžiuose la. *rev-ēt/rav-ēt* „jāten“ (žr. ME III 515 resp. 492), lie. *rav-ėti* „t.p.“, *raũ-ti* „traukti, piėsti, rauti“ = la. *raũ-t* „t.p.“, lie. (subst.) *rū-tiēs* „rūsysis“ (LKŽ XI 1035), *rū-siēs* „t.p.“ (LKŽ XI 1017) ir pan., (sl. *\*rū-* >) rus. *пы-мъ* „kasti, rausti“ ir kt. (dėl medžiagos žr. dar pvz. Trautmann BSW 247, Fraenkel 708 s.v.v. *raũti, raũsti* 2.). Subst. (o-kamienį) balt. (dial.)-sl. *\*ravas/\*revas* „(iš)kasimas ir pan.“ dėl tos darybos plg. pvz. su balt. (verb. *\*sreu-/srau-* „tekėti“ / *\*sru-* →) subst. *\*sravas/\*srevas* „tekėjimas“ > lie. *srāvas/(sriāvas)* *srēvas* (žr. LKŽ XIII 571, 577, 580, plg. Būga II 508 t.).

**reddau** „falsche – apgaulingą“ III 69<sub>16</sub> [45<sub>27</sub>] (= *falschiwa* „apgaulingą, falšyva“ VE 29<sub>1</sub>) – sk.: *reddan* adj. acc. sg. masc. = pr. *\*redan*.

Adj. (o/ā-kamienį) pr. *\*reda-* „apgaulingas“ mėginta gretinti su lie. *rētas* „selten, undicht“ = la. *rēts* „t.p.“, la. *rēds* „undicht“ ir *rēns* (< *\*rēdns*) „t.p.“, be to, su sl. *\*rēda-* → *\*rēdъkъ* „retas“ (> s. sl. *rědъkъ* „t.p.“ ir kt.); o juos visus įprasta siekti su verb. ide. *\*er(ə)-* „ardyti, irti“ (> lie. *ar-dyti* „trennen, spalten“ ir kt.). Žr. (resp. plg.) Trautmann BSW 12, ME III 514 t., 518 (s.v. II *rēds*), 520 (s.v. *rēns*), Endzelīns SV 238, Vasmers III 458 t. (ir liter.), Pokorny I 333, Fraenkel 723 t., Karulis LEV II 114 t., 116.

Manychiau, kad adj. pr. *\*reda-* „apgaulingas“ yra iš adj. *\*„suktas“* (plg. adj. lie. *suktas* „...apgaulingas“) < *\*„sūsikus, (su)suktas“* (plg. s.v. *rancitwei*); iš panašios reikšmės turbūt išriedėjo ir kitų minėtų balt. ir sl. žodžių reikšmė „retas (netankus)“, plg. pvz. lie. (Ds): *rētas* (*netānkus*) *miškas* –

*kreīvas mēdis* „retame miške auga dažniau kreivi (susisukę) medžiai“. Taigi adj. pr. *\*reda-* ir adj. ryt. balt. (dial.)-sl. *\*rēda-* galėtų būti iš *\*(su)suktas* – vediniai iš verb. balt.-sl. dial. *\*red-/rēd* „sukti“ < *\*(u)red-* „t.p.“ greta lyties verb. balt.-sl. (dial.) *\*(u)ret-* „t.p.“ > *\*ret-* „t.p.“ → adj. lie. *rētas* = la. *rets*.

Verb. balt.-sl. *\*(u)red-/\*(u)ret-* „sukti“ – sufiksų *\*(e)d-/\*(e)t-* [plg. verb. balt. *\*(s)k-ed-/\*(s)k-et-*, žr. Urbutis BEE 84] vediniai iš verb. ide. *\*ur-/uēr-* „sukti, lenkti“ (dėl jo žr. Pokorny I 1152 tt.). Plg. dar s.v. *rānctwei*.

**reddewijdikausnan** III 33<sub>15</sub> [27<sub>6</sub>], verstas iš vok. (III 32<sub>15</sub>) (*kein*) *falsche zeugnis* (= *neteisus ludima* „neteisus liudijimo“ VE 12<sub>7</sub>), suprasto kaip „falsch zeugnis (falsch Zeugnis) – apgaulingai liudijimą“, yra samplaika pr. *\*rēdi* „apgaulingai“ (adv.) + *\*vidikausnan* „liudijimą“ (acc. sg. fem., žr. *widekausan*). Ta pati samplaika – *reddi weydikausnan* „falsch gezeūnis (falsch Zeugnis) – apgaulingai liudijimą“ II 5<sub>21</sub> [11<sub>17</sub>] (plg. I 5<sub>21</sub>; žr. dar *falsch*) = pr. *\*rēdi* „apgaulingai“ (adv.) + *\*vēdikausnan* < *\*vidikausnan* „liudijimą“ „t.p.“ (žr. *widekausan*). Adv. pr. *\*rēdi* „apgaulingai“ yra vietoj senesnio adv. pr. *\*redai* (*\*redei*) „t.p.“ (plg. s.v.v. *ainawīdai*, *garrewingi*) iš adj. pr. *\*reda-* „apgaulingas“ (žr. *reddau*).

**reddewingi** „felschlichen (fälschlich) – apgaulingai“ III 33<sub>20</sub> [27<sub>10</sub>] adv. = pr. *\*redevingi* suponuojama adj. pr. *\*redavinga-* „apgaulingas“ (plg. *garrewingi*, žr.) – sufikso *\*(a)ving-* vedinį iš adj. pr. *\*reda-* „apgaulingas“ (žr. *reddau*).

**reddisku**, pavartotas frazėje *sen reddisku perdūsai* „mit falscher wahr (mit falscher Ware) – su apgaulinga preke“ III 33<sub>9</sub> [27<sub>2</sub>] (= *falschiwu taworu alba preke* VE 12<sub>3</sub>), yra pr. *\*redisku* – matyt dat. sg. masc. lytis (su nominaline *\*-u*, žr. Endzelins SV 68) adjektyvo (*o/ā*-kamienio) pr. *\*rediska-* „apgaulingas“, kuris – sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. pr. *\*reda-* „t.p.“ (žr. *reddau*); dėl darybos plg. pvz. s.v. *deiūūtiskan*.

**reddi weydikausnan**, žr. *reddewijdikausnan*.

**redo** „vorch (Furche) – vaga“ E 240 nom. sg. fem. = pr. *\*rēdō*, t.y. *\*rēdā*; tai, kad jis buvo su pr. *\*-ē-* (o ne su pr. *\*-e-*),

manyčiau, rodo parašymas pr. (E 240) *redo* (o ne *\*reddo*). Dėl šios priežasties ir Bretkūno raštų žodis *reda* „vaga“, kuris yra prūsizmas (žr. pvz. Fraenkel 711 s.v. *rēda* ir liter.), skaitytinas (lie.) *rēda* (žr. jau Būga Aist. St. 62).

Pr. (E 240) *redo* buvo mėgintas gretinti (kitai negu Trautmann AS 414) su ags. *wrōtan* „knisti“ ir kt. (Lidén KZ LVI 218 tt., plg. Pokorny I 1163 s.v. 7. *uer-*) arba su la. *rēda* „Rand“ (Mikkola AslPh XXXIX 140). Tačiau tais gretinimais abejojo Endzelins SV 238 („bez drošas etimologijas“), Fraenkel l.c.

Manychiau, kad Lidėno (l.c.) hipotezė turi racionalų grūdą, tik ji nebuvo plačiau pagrįsta istorinės žodžių darybos aspektu. Subst. (fem.) pr. (E) *\*rēdā* „vaga“ = „arklo išrėžtas (ariant) dirvoje griovelis“ galėtų būti iš subst. „tai, kas išrėžta“ = *\*išrėžtumas* ← adj. (fem.) balt. dial. *\*rēdā* „išrėžta“ (plg. pvz. lie. adj. *geltā* „geltona“ → subst. *geltā* „geltonumas“, žr. Skardžius ŽD 37), kuri turbūt suponuojama ir subst. (fem.) la. dial. *rēda* „Rand“ (< *\*tai*, kur tarsi atrėžta kas nuo ko“), plg. Mikkola AslPh XXXIX 139 t., St.B III 131 t.

Tas adj. (*o/ā*-kamienis) balt. dial. *\*rēda-* „(iš)rėžtas“ laikytinas fleksijos vediniu iš verb. balt. dial. *\*rēd-/red-* „rėžti“ [plg. adj. ryt. balt. (dial.)-sl. *\*rēda-* „(su)suktas“ darybą s.v. *reddau*] < verb. ide. (dial.) *\*ured-/urēd-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny l.c.).

**reide** „gern – noriai“ III 29<sub>14</sub> [23<sub>26</sub>] (= *mielei* „mielai“ VE 10<sub>9</sub> adv.), „gerne (gern) – t.p.“ III 39<sub>8</sub> [29<sub>16</sub>] (= *rodi* „norūs“ VE 14<sub>13</sub> adj. nom. pl. masc.) adv. = pr. *\*reide* (iš v.v.ž. *reide* „pasiruošusiai, noriai“, žr. Trautmann AS 414, Endzelins SV 238) greta lyties adv. pr. (*\*reide* + *\*-i*) *\*reidei* „t.p.“ (dėl adv. pr. *\*-ei* plg. s.v. *ainawīdai*) = *reidei* „t.p.“ III 55<sub>11</sub> [37<sub>29</sub>] (plg. *mielei* „mielai“ VE 22<sub>6</sub> adv.).

**reidewaisines** „gastfrey (gastfrei) – noriai vaišintojas“ III 87<sub>2-3</sub> [55<sub>11</sub>] (= *swecziu miletós* „svečių mylėtojas“ VE 37<sub>3</sub>) = pr. *\*reide* „noriai“ (adv., žr. *reide*) + *\*vaisinēs* „vaišintojas“ (nom. sg. masc.) < *\*vaisinēs* „t.p.“ < *\*vaisinējas* „t.p.“

(Trautmann AS 414, Endzelīns SV 238, kitaip PKP II 322), plg. minėtą Vileto „Enchiridiono“ žodį *miletós* „mylėtojas“ (VE 37<sub>3</sub>) = lie. dial. *mylėtos* (*mylėtuos*) „t.p.“ < *mylėtojs* „t.p.“ < *mylėtojas* „t.p.“.

Santykis tarp pr. *\*vaisin-ėjas* „kas vaišina“ ir lie. *vaišin-tojas* „t.p.“ yra visai toks pat kaip santykis pvz. tarp lie. *dirb-ėjas* „kas dirba“ ir *dirb-tojas* „t.p.“ (LKŽ II<sup>2</sup> 576). Kitaip sakant, pr. *\*vaisin-ėjas* „vaišintojas“ yra sufikso *\*-ėja-* (žr. dar s.v. *gewineis*) vedinys iš verb. pr. *\*vaisin-(tvei)* „vaišinti“, kuris – vedinys iš subst. (*ē-* ar *ī/īā-*kamiengalio) pr. *\*vaisē-* „vaišės“ < balt. (dial.) *\*vaišē-* „t.p.“ > lie. *vaišės* (*vaišios*) „t.p.“ (→ verb. *vaiš-inti* „bewirten“, Skardžius ŽD 540). Žr. s.v. *waispattin*.

reykeis, žr. *rikis*.

reisan „mal (Mal) – kartą“ III 69<sub>25</sub> [45<sub>34</sub>] frazėje *ainan reisan* „ein mal (einmal) – vieną kartą“ III 69<sub>25</sub> (= *viena karta* „vieną kartą“ VE 29<sub>9</sub>; plg. s.v. *ainawārst*) ir frazėje (*ni*)*ainontin-reisan* „(nicht) jemal (jemals) – (ne) vienintelį kartą“ III 103<sub>7</sub> [65<sub>10</sub>] (= *niekada* VE 49<sub>21</sub>) su *ainontin* „vienintelį“ (žr. *ainonts*).

Turime subst. (*ā-*kamienį) pr. (III 69<sub>25</sub>, III 103<sub>7</sub>) *\*reizan* „kartą“ (acc. sg. fem.), kurio nom. sg. (fem.) lytis buvo pr. (III) *\*reiza* „kartas“ (su *\*-a* iš nekirčiuoto pr. *\*-ā*) ← v.v.ž. *reise* „Reise, Mal“ (Trautmann AS 414, Endzelīns SV 238); iš pastarojo (v.v.ž.) – skoliniai la. *reīze* (*reīza*, *reizis*) „...Mal“ (ME III 506 t.), lie. dial. *reīzas* „t.p.“ (LKŽ XI 401).

-reis, žr. *buccareisis*.

-rēist, žr. *perrēist*.

reckenausnan „rechenschaft (Rechenschaft) – atsiskaitymą“ III 89<sub>12</sub> [57<sub>5-6</sub>] (= *rochunda* „ataskaitą“ VE 38<sub>11</sub>) acc. sg. fem. = pr. *\*rekenausnan* – sufikso *\*-snā* (žr. *bousennis*) vedinys iš verb. (inf.) pr. *\*rekenau-tvei* „skaičiuoti“, o šis – vedinys iš verb. v.v.ž. *rekenen* „t.p.“ (Trautmann AS 414, Endzelīns SV 238).

rekis, žr. *rikis*.

retenikan „heylandt (Heiland) – išganytoja (sc. gelbėtoja)“ III 63<sub>7</sub> [41<sub>29</sub>] (= *gielbetoghi* „gelbėtoja“ VE 25<sub>20</sub>), *rettēnikan* (sk.

*rettenikan* arba *rettennikan*, žr. Endzelīns SV 238 ir liter.) „heilandt (Heiland) – t.p.“ III 131<sub>20</sub> [81<sub>6</sub>] acc. sg. masc. = pr. *\*retenikan* „gelbėtoja“. Šis subst. (nom. sg. masc.) pr. (III) *\*reteniks* „gelbėtojas“ (nepaliudyta forma) yra sufikso *\*-enika-* (: *\*-inika-*) vedinys iš verb. vok. *rett-* = *retten* „gelbėti“ (plg. pvz. s.v. *cixtnix*). Plg. dar pr. (III) *pogalbenix* (žr.), kuris, kaip ir pr. (III) *\*reteniks*, verstas iš to paties vok. *Heiland* „išganytojas (sc. gelbėtojas)“.

rettiweniskan „heilsame – išganinga“ III 87<sub>11</sub> [55<sub>18</sub>] (= *ischganitinga* VE 37<sub>10-11</sub> acc. sg.) adj. acc. sg. fem. = pr. *\*retiveniskan* „t.p.“ = (sc.) „gelbstinčią“ – sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. *\*retiven-* „gelbstintis (gelbstintį)“, o šis – sudurtinio sufikso *\*-iven-* vedinys iš verb. vok. *rett-* = *retten* „gelbėti“ (žr. dar s.v. *retenikan*).

rettiwingiskan „heilsame – išganinga“ III 121<sub>1</sub> [75<sub>13</sub>] (= *ischganitingoia* VE 59<sub>5-6</sub> gen. sg.) adj. acc. sg. fem. = pr. *\*retivingiskan* „t.p.“ = (sc.) „gelbstinčią“ – sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. *\*retiving-* „gelbstintis (gelbstinti)“, o šis – sudurtinio sufikso *\*-iving-* vedinys iš verb. vok. *rett-* = *retten* „gelbėti“; plg. *rettiweniskan* (žr.).

rīgewings, žr. *nirīgewings*.

rikauite, žr. *rickawie*.

rickaūsnan „regiment (Leitung, Regierung) – vadovavimą, valdymą“ III 53<sub>15</sub> [37<sub>15</sub>] (= *Redimas* VE 21<sub>13</sub>, t.y. *rēdymas* „vadovavimas, tvarkymas“) acc. sg. fem. = pr. (III) *\*rikaūsnan* [vok. (III 52<sub>11</sub>) *regiment* „Leitung, Regierung“ = n.v.a. *regiment* „t.p.“ (Götze 175)] – sufikso *\*-snā-* (žr. *bousennis*) vedinys iš verb. (inf.) pr. (III) *\*rikaū-tvei* „valdyti, tvarkyti“ (su kirčiuotu *\*-aū-* resp. su nekirčiuotu *\*-i-* < *\*-ī-*) < pr. *\*rīkaū-tvei* „t.p.“ (su kirčiuotu *\*-aū-*), žr. s.v. *rickawie*.

rickawie „regieret (regiert) – valdo, tvarko“ III 43<sub>25</sub> [31<sub>31</sub>] (= *reda*, t.y. *rēdo* „valdo, tvarko“ VE 17<sub>2</sub>) praes. 3 sg. = pr. *\*rikaūja* [matyt su kirčiuotu *\*-aū-* resp. su nekirčiuotu *\*-i-* (< *\*-ī-*), plg. s.v. *rickaūsnan*]; praes. 2 sg. *rickawie* „regierest – valdai, tvarkai“ III 85<sub>14</sub> [53<sub>34</sub>] (= *redai* VE 36<sub>16</sub>, t.y. *rēdai* „valdai, tvarkai“) = pr. *\*rīkauja* (matyt su kirčiuotu *\*-ī-* resp. su nekir-

čiuotu\*-au-); praes. 2 pl. *rikauite* „herschet (herrschet) – valdote, tvarkote“ III 107<sub>1</sub> [67<sub>11</sub>] (= *rikaukite* VE 51<sub>14</sub>, t.y. *rýkáukite* „valdykite, tvarkykite“) = pr. *\*rikau(j)iti* [matyt su kirčiuotu \*-i-; segmentas \*-ti iš \*-tī (nekirčiuoto) < \*-tē].

Turime verb. (inf.) pr. (III) *\*rikaū-tvei* „valdyti, tvarkyti“ [su kirčiuotu \*-aū- ir nekirčiuotu -i- (< \*-ī-), plg. s.v. *rickaūsnan*] bei *\*rikau-tvei* „t.p.“ (su kirčiuotu \*-ī- resp. nekirčiuotu \*-au-). Šis pr. verb. suponuoja verb. (inf.) balt. *\*rikau-* „valdyti, tvarkyti“ > lie. *rýkáu-ti* „t.p.“ (LKŽ XI 600) = la. *rikuô-t* „tvarkyti...“ (ME III 538); čia la. -uo- (*rikuô-t*) gali būti ne iš balt. \*-ô- (sic pvz. *Karulis* LEV 122), o iš la. -uo<sub>2</sub>- (dėl lie.-la. *uo<sub>2</sub>* žr. *Mažiulis* BS 43 tt.) – vietoj senesnio \*-au- (plg. *Mažiulis* l.c.).

Verb. (inf.) balt. *\*rikau-* „valdyti, tvarkyti“ yra vedinys matyt iš subst. (o-kamienio) balt. *\*rika-* „tvarka, eilė“ < \*,įrėžimas, įbrėžimas“ [→ (reikšmės konkretėjimas) \* „rėžimo, brėžimo įrankis“ > lie. *rýkas* „įrankis...“ = la. *riks* „t.p.“], o šis – fleksijos vedinys iš verb. balt. *\*rik-/rik-/reik-* „rėžti, pjauti“ [> lie. *riek-ti* „schneiden (Brot)“ ir pan.] < ide. *\*reik(h)-* „t.p.“ (dėl jo žr. *Pokorny* I 858 s.v. 1. *rei-*). Dėl visa to plg. *Būga* II 87, *Jēgers* KZ LXXX 66 t., *Karulis* l.c., plg. dar *Fraenkel* 733 (ir liter.).

**riki** „Reich – karalystė“ III 113<sub>4</sub> [69<sub>32</sub>] (= *karalista* „karalystė“ VE 60<sub>10</sub>), *ryky* „reych (Reich) – t.p.“ II 9<sub>16</sub> [13<sub>3</sub>] (žr. dar LKP II 74, išn. 45) nom. sg. fem. = pr. (II, III) *\*rīki* „t.p.“, be to, pr. (tik III – 2X) *\*rīks* „t.p.“ (nom. sg., žr. toliau) = *rijks* „Reich – t.p.“ III 49<sub>14</sub> [35<sub>11</sub>] (= *karalista* „karalystė“ VE 19<sub>14</sub>) bei *riks* „t.p.“ III 49<sub>16</sub> [35<sub>13</sub>] (= *karalista* „karalystė“ VE 19<sub>16</sub>); acc. sg. (fem., žr. toliau) *rikin* „reych (Reich) – karalystė“ III 43<sub>20</sub> [31<sub>29</sub>] (= *karalisto* „karalystėje“ VE 16<sub>20</sub>), „reich (Reich) – t.p.“ III 51<sub>15</sub> [35<sub>31</sub>] (= *karalistai* „karalystei“ VE 20<sub>13</sub>) III 113<sub>5</sub> [69<sub>32</sub>] (= *karalistas* „karalystės“ VE 60<sub>12</sub>), III 119<sub>5</sub> [73<sub>28</sub>] (= *karalista* „karalystė“ VE 5813) = pr. (III) *\*rīkin*.

Pr. (II 9<sub>16</sub>) *\*rīki* „karalystė“, kaip rodo *twayia ryky* „t a v à karalystė“ (II 9<sub>16</sub>), yra fem. (nom. sg.) lytis. Tokią pat

pr. *\*rīki* matyt atspindi ir (III 113<sub>4</sub>) *rīki*; prieš ją esantis (masc.) *stas* „tas“ [← vok. (III 112<sub>4</sub>) *das* neutr. (ne fem.)] yra greičiausiai klaida vietoj (fem.) *sta* „ta“ (plg. *Endzelins* SV 239 s.v. *riks*).

Iki šiol nėra išaiškintas morfologinis santykis tarp lyčių (nom. sg.) pr. (II, III) *\*rīki* „karalystė“ ir pr. (III) *\*rīks* „t.p.“: pastaroji galėtų būti o-kamienė (plg. *Schmalstieg* OP 47), bet pirmoji negali tokia būti, plg. ir lytį (acc. sg.) pr. (III – 4X) *\*rīkin* (ji – ne o-kamienė!). Lytį (ji – tik nom. sg.) pr. (III 49<sub>14</sub>) *riks* [su prieš ją einančiu pr. *\*tvais* „tāvas“ (masc.)] ← vok. (III 48<sub>14</sub>) *dein* (neutr., ne fem.)], versta iš vok. (III 48<sub>13</sub>) *Reich* (neutr.) ir čia pat [t.y. pr. (III 49<sub>16</sub>) *\*rīks* ← vok. (III 48<sub>15</sub>) *Reich*] pakartotą [vadinasi, lytis pr. (III 49<sub>14</sub>) *\*rīks* – beveik hapax!], laikau paties A. Vilio perdirbiniu iš lyties pr. (III) *\*rīki*: ši, veikiama panašiai skambančio ir panašios reikšmės žodžio [neutr. (ne fem.)] vok. žem. (niederdeutsch) *riik* (≈ *Reich* III 48<sub>14</sub>), okazionaliai buvo perdirbta į lytį (masc.) pr. (III 49<sub>14</sub>) *\*rīks* (kitaip jos kilmę aiškinau PKP II 325, išn. 272).

Manychiau, kad subst. (nom. sg. fem.) pr. (II, III) *\*rīki* „karalystė“ yra iš pr. (semb.) *\*rīkī* „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ī) < pr. *\*rīkē* „t.p.“ (ē-kamienis) < „viešpatavimas, valdžia“ < „t v a r k a, eilė“ < \*,įrėžimas, įbrėžimas“ (nomen actionis) – fleksijos vedinys iš verb. balt. *\*rik-* „rėžti, brėžti“ [plg. iš šio balt. verb. atsiradusį fleksijos vedinį subst. (o-kamienį) balt. *\*rika-* „įrėžimas, įbrėžimas“ (nomen actionis) > \*,t v a r k a, eilė“, žr. s.v. *rickawie*], plg. pvz. lie. subst. (ē-kamienį) *bėgė* „bėgimas“ (nomen actionis) ← verb. *bėg-ti* „laufen“. Taigi manychiau, kad tradicinei nuomonei, anot kurios pr. (II, III) *\*rīki* [ir pr. (III) *\*rīks*] – skolinys iš go. (ar vok.) kalbos (žr. liter. s.v. *rikis*), pritarti gal ir nėra labai didelio reikalo (žr. dar s.v. *rikis*).

**rikijiskai** „herrlich – šauni, šlovinga“ III 103<sub>11</sub> [65<sub>3</sub>] (= *schlow-nq* „šlovinga“ VE 49<sub>15</sub>) adj. nom. sg. fem. (eina po *quai* „kuri“) = pr. *\*rikijiskai* [ar *\*rīkijiskai* (su kirčiuotu *\*rī-*)] < *\*rī-kijiskai*. Yra verstinis žodis [vok. *Herr* „viešpats, ponas“ +

-lich → adj. (III 102<sub>10</sub>) *herrlich* „šauai, šlovinga“ →] adj. pr. \**rikijiskai* „šauai, šlovinga“ < „viešpatiška“ – sufikso \*-isk- vedinys iš subst. pr. \**rikija-* „viešpats, ponas“ (žr. *rikis*); žr. dar s.v. *aucktairikijskan*.

**rikijš**, žr. *rikis*.

**-rikijškan**, žr. *aucktairikijskan*.

**rikijwiskan** „herrligkeit (Herrlichkeit) – šaunumą, šlovingumą“ III 65<sub>3</sub> [43<sub>12-13</sub>] (= *garbe* „garbė, šlovė“ VE 26<sub>12</sub>) subst. acc. sg. fem. = pr. \**rikijwiskan* (kirčiuotas skiemuo – turbūt \*-kī-) < \**rikijwiskan* „t.p.“ (kirčiuotas skiemuo – turbūt \*-jī-) ← adj. (ā-kamienis, acc. sg. fem.) pr. \**rikijwiskan* „šauai, šlovinga“ < „viešpatiška“ (verstinis žodis, plg. s.v. *rikijiskai*) – sudurtinio sufikso \*-ivisk- vedinys iš subst. pr. \**rikija-* „viešpats, ponas“ (žr. *rikis*).

**rikis** „herre (Herr) – viešpats, ponas“ E 404, *rickies* „t.p.“ GrG 9, *rickie* „t.p.“ GrA 5, *ryckie* „dominus – t.p.“ GrF 11, *rickie* GrF (žr. PKP II 63), *rikijš* „Herr – t.p.“ III 37<sub>12</sub> [29<sub>3</sub>] (= *ponas* VE 13<sub>17</sub>), III 59<sub>12</sub> [41<sub>1</sub>] (= *ponas* VE 24<sub>7</sub>) III 61<sub>9</sub> [41<sub>13</sub>] (= *ponas* VE 25<sub>1</sub>), III 67<sub>4</sub> [43<sub>32</sub>] (= *wieschpatimi* VE 27<sub>14</sub>), III 69<sub>8</sub> [45<sub>21</sub>] (= *wieschpatis* VE 28<sub>19</sub> nom. sg.), III 71<sub>18</sub> [47<sub>17</sub>] (*wieschpaties* VE 30<sub>2</sub>) III 75<sub>1</sub> [49<sub>5</sub>] (= *ponas* VE 31<sub>3</sub>), III 85<sub>7</sub> [53<sub>29</sub>] (= *ponas* VE 36<sub>9-10</sub>), III 87<sub>19</sub> [55<sub>23</sub>] (= *ponas* VE 37<sub>16</sub>), III 93<sub>14</sub> [59<sub>16</sub>] (= *ponu* VE 40<sub>12</sub> instr. sg.), III 101<sub>9</sub> [63<sub>18</sub>] (= *ponas* VE 48<sub>14</sub>), III 101<sub>15</sub> [63<sub>23</sub>] (= *ponas* VE 48<sub>19</sub>), III 105<sub>5</sub> [65<sub>24</sub>] (= *wieschpatis* VE 50<sub>14</sub>), III 113<sub>11</sub> [71<sub>1</sub>], III 119<sub>22</sub> [75<sub>5</sub>], III 121<sub>15</sub> [75<sub>24</sub>], III 123<sub>1</sub> [75<sub>31</sub>], III 133<sub>12</sub> [81<sub>18</sub>], III 133<sub>14</sub> [81<sub>19</sub>], III 133<sub>17</sub> [81<sub>21</sub>], *rekis* „t.p.“ I 11<sub>9</sub> [7<sub>13</sub>], *rickis* „t.p.“ I 13<sub>3</sub> [7<sub>19</sub>], *rykyes* „t.p.“ II 11<sub>10</sub> [13<sub>12</sub>], *reykeis* „t.p.“ II 13<sub>3</sub> [13<sub>20</sub>], *rikeis* „t.p.“ III 103<sub>19</sub> [65<sub>12</sub>] (= *wieschpatis* VE 49<sub>23</sub>) nom. sg. masc.; voc. (nom.) sg. (masc.) *rikijš* „Herr – viešpatie“ III 71<sub>15</sub> [47<sub>14</sub>] (= *kunige* VE 29<sub>23</sub> voc. sg.), III 83<sub>8</sub> [53<sub>14</sub>] (= *wieschpatie* VE 35<sub>10</sub> voc. sg.), III 83<sub>14</sub> [53<sub>18</sub>] (= *wieschpatie* VE 35<sub>21</sub> voc. sg.), III 85<sub>12</sub> [53<sub>32</sub>] (= *pone* VE 36<sub>14</sub> voc. sg.), III 109<sub>6</sub> [67<sub>35</sub>] (= *wieschpatie* VE 52<sub>3</sub> voc. sg.), III 117<sub>23</sub> [75<sub>18</sub>] (= *pone* VE 58<sub>7</sub> voc. sg.), *rickijš* „t.p.“ III 67<sub>14</sub> [45<sub>5</sub>] (= *kunige* VE 28<sub>1</sub> voc. sg.);

gen. sg. (masc.) *rikijas* „Herrn – viešpaties“ III 73<sub>16</sub> [47<sub>34</sub>] (= *pona* „pono“ VE 30<sub>19-20</sub>), III 91<sub>24</sub> [59<sub>1</sub>] (= *wieschpaties* VE 39<sub>22</sub>), III 115<sub>28</sub> [71<sub>36</sub>], „herren (Herrn) – t.p.“ III 117<sub>17</sub> [73<sub>13</sub>] (= *wieschpaties* VE 58<sub>3</sub>), „Herrn – t.p.“ III 129<sub>14</sub> [79<sub>21</sub>] (= *wieschpaties* VE 62<sub>14</sub>), III 131<sub>8</sub> [79<sub>31</sub>];  
acc. sg. (masc.) *rikijan* „herren (Herrn) – viešpatį“ III 27<sub>9</sub> [23<sub>8</sub>] (= *pona* „poną“ VE 9<sub>9</sub>), III 27<sub>16</sub> [23<sub>14</sub>] (= *pona* „poną“ VE 9<sub>15</sub>), „Herrn – t.p.“ III 29<sub>11</sub> [23<sub>24</sub>] (= *pona* „poną“ VE 10<sub>7</sub>), „herren (Herrn) – t.p.“ III 31<sub>1</sub> [25<sub>6</sub>] (= *pona* „poną“ VE 10<sub>15</sub>), III 31<sub>10</sub> [25<sub>14</sub>] (= *pona* „poną“ VE 11<sub>4</sub>), III 31<sub>19</sub> [25<sub>22</sub>] (= *pona* „poną“ VE 11<sub>12</sub>), III 33<sub>7</sub> [25<sub>31</sub>] (= *pona* „poną“ VE 12<sub>1</sub>), III 33<sub>18</sub> [27<sub>8</sub>] (= *pona* „poną“ VE 12<sub>10</sub>), III 35<sub>9</sub> [27<sub>19</sub>] (= *pona* „poną“ VE 12<sub>19</sub>), III 37<sub>1</sub> [27<sub>30</sub>] (= *pona* „poną“ VE 13<sub>9</sub>), „Herrn – t.p.“ III 41<sub>22</sub> [31<sub>11</sub>] (= *pona* „poną“ VE 15<sub>22</sub>), „herren (Herrn) – t.p.“ III 45<sub>10</sub> [33<sub>6</sub>] (= *wieschpati* VE 17<sub>13</sub> acc. sg.), „Herrn – t.p.“ III 67<sub>22</sub> [45<sub>12</sub>] (= *ponui* VE 28<sub>10</sub>), III 83<sub>17</sub> [53<sub>20</sub>] (= *wieschpati* VE 35<sub>24</sub> acc. sg.), III 85<sub>1</sub> [53<sub>24</sub>] (= *ponui* VE 36<sub>4</sub>), III 89<sub>7</sub> [57<sub>1</sub>] (= *wieschpatije* VE 38<sub>5</sub> iness. sg.), III 93<sub>13</sub> [59<sub>15</sub>] (= *ponui* VE 40<sub>11</sub>), III 93<sub>20</sub> [59<sub>21</sub>] (= *pona* „pono“ VE 40<sub>18</sub>), „herren (Herrn) – t.p.“ III 93<sub>24</sub> [59<sub>23</sub>] (= *wieschpatije* VE 40<sub>21</sub> iness. sg.), „Herrn – t.p.“ III 95<sub>15</sub> [61<sub>2</sub>], III 95<sub>23</sub> [61<sub>9</sub>] (= *wieschpati* VE 41 acc. sg.), III 103<sub>21</sub> [65<sub>13</sub>] (= *ponui* VE 50<sub>2</sub>), III 109<sub>18</sub> [69<sub>7</sub>] (= *wieschpati* VE 52<sub>14-15</sub> acc. sg.), III 113<sub>25</sub> [71<sub>12</sub>], III 117<sub>3</sub> [73<sub>2</sub>], III 117<sub>4</sub> [73<sub>3</sub>], III 119<sub>6</sub> [73<sub>29</sub>] (= *pona* „poną“ VE 58<sub>14-15</sub>), III 121<sub>13</sub> [75<sub>22</sub>] (= *wieschpati* VE 59<sub>21-22</sub> acc. sg.), III 127<sub>8</sub> [77<sub>34</sub>] (= *pona* „poną“ VE 61<sub>14</sub>), III 129<sub>18</sub> [79<sub>24</sub>], III 131<sub>20</sub> [81<sub>5</sub>], *rickijan* „t.p.“ III 107<sub>8</sub> [67<sub>16</sub>], *rekian* „herren (Herrn) – t.p.“ I 7<sub>13</sub> [5<sub>28</sub>], *reykyen* „t.p.“ II 7<sub>13</sub> [11<sub>27</sub>];  
voc. (nom.) pl. (masc.) *rikijai* „Herrn – viešpačiai“ III 95<sub>21</sub> [61<sub>7</sub>] (= *wieschpatis* VE 41<sub>17</sub> voc. pl.); acc. pl. (masc.) *rikijans* „Herren – viešpačius“ III 31<sub>3</sub> [25<sub>8</sub>] (= *wieschpatis* VE 10<sub>16</sub> acc. pl.), „herren (Herren) – t.p.“ III 95<sub>9</sub> [59<sub>31</sub>] (= *wieschpatims* VE 41<sub>7</sub>), žr. dar *butta rikians*.

Iš tos E, Gr., I, II, III medžiagos rekonstruotinas subst. (ijo-kamienis) pr. \**rikis* „viešpats, ponas“ (nom. sg. masc.) < \**rikijas*

„t.p.“ – nešakninio kirčiavimo žodis: plg. pvz. *rekian* (I 7<sub>13</sub>, acc. sg.) = pr. (I) *\*rīkjan* (su *\*rī-* iš nekirčiuoto *\*rī-*). Pr. *\*rīkīs*, taip pat pr. *\*rīki* (žr. *rīki*) kildinami dažniausiai iš go. *\*reikeis* (t.y. *\*rī-kīs*) resp. iš go. *reiki*, žr. pvz. Trautmann AS 415 [plg. (dėl pr. *rīki*) Schmalstieg OP 71], Būga II 85, 86, III 496, Endzelīns SV 239, Fraenkel 733 (s.v. *rykas*), Kabelka BFI 62, Sabaliauskas LKL 257 t. Tačiau yra ir kitokia nuomonė: tie du pr. žodžiai – skoliniai ne iš go., o iš vok. kalbos [Prellwitz Best. 5, Berneker PS 318, plg. Būga II 85 (išn. 1)].

Man rodos, kad tas pr. žodis gal nėra skolinys (nei iš go., nei iš vok. kalbos), plg. s.v. *rickawie*. Subst. (nom. sg. masc.) pr. *\*rīkijas* „viešpats, ponas“ galėtų (?) būti iš (nomen agentis) *\*„viešpatautojas, valdytojas“* – sufikso *\*-ija-* vedinys iš subst. pr. *\*rīkē* „viešpatavimas, valdžia“ < *\*„tvarka, eilė“* (dėl jo žr. *rīki*), plg. pvz. lie. *prėkė* „prekyba, prekiavimas“ (LKŽ X 598 s.v. *prėkė* 4) → *prek-ijas* „prekiautojas, pirklys“ (LKŽ X 599).

**rikisnan** „rucke (Rücken) – nugara“ E 107 – nom. sg. neutr. (o-kamienis) ar acc. sg. fem. (*ā*-kamienis). Jo kilmė neaiški (Endzelīns SV 239: „bez drošas etimologijas“); laikyti jį skoliniu iš s. lenk. kalbos (Trautmann AS 415 ir liter.) yra labai rizikinga (žr. Endzelīns l.c., Levin SE 104). Beje, neaiški ir lie. *nūgara* „Rücken“ bei la. *mugara/mugura* „t.p.“ etimologija (žr. Fraenkel 510 ir liter.).

Pr. (E 107) „nugara“ bus buvęs pavadinimas liemens dalies ne tik nuo sprando iki kryžkaulio, bet ir žemiau kryžkaulio (taip suvokiama nugara ir pvz. lie. dialektuose). Jeigu spėtume, kad subst. pr. (E 107) *rikisnan* „nugara“ yra iš (subst.) *\*„tam tikras įdubimas, einantis nuo sprando iki kryžkaulio ir užsibaigiantis pasturgalio skeltum a“* ir suponuoją subst. (acc. sg. fem., *ā*-kamienį) pr. (E) *\*rīkīsnan* „nugarą“ resp. (nom. sg. fem.) *\*rīkīsnā* „nugara“, tai pastarasis gal būtų iš *\*„tam tikras įdubimas“* < *\*„tai, kas (į)rėž(y)ta“* < *\*„(į)rėžimas, (į)rėžymas“* (nomen actionis) – sufikso *\*-snā* (žr. s.v. *bousennis*) vedinys iš verb. (inf., intens.) pr. *\*rīkī-(tvei)* „rėžyti“ [plg. pvz. pr. (III) *\*kriktīsna* darybą, žr. *cixtisna*] ←

(ne intens.) *\*rīk-* „rėžti“ (dėl jo žr. s.v. *rickawie*). Tas verb. pr. *\*rīkī-tvei* „rėžyti“ turbūt perdirbtas [gal dėl eufemistinio tabu, t.y. dėl „nugara“ = „...pasturgalio dalis“] iš pr. *\*raikī-tvei* „t.p.“ – panašiai kaip pvz. lie. *kirpỹ-ti* „karpyti“ (Bretkūnas) perdirbtas iš *karpỹ-ti* „t.p.“ (: *kiřp-ti*) ir pan. (žr. Skardžius ŽD 532).

**riclis** „suller (Söller) – antlubis, aukštas“ E 205 nom. sg. masc. [dėl vok. (E 205) *suller* plg. v.v.a. *sölre (soller)* „Söller, Boden über einem Gemache od. Hause“ Lex 202, žr. dar Trautmann AS 415 ir liter.] = pr. (*io*-kamienis) *\*rīklīs* (ar *\*rīklīs?*), kuris gali būti iš pr. *\*rūlīs* „t.p.“ (plg. Endzelīns SV 49); tiesa, pr. (E 205) *riclis* šiaip jau ir pats galėtų būti skaitomas pr. (E) *\*rūlīs* (dėl parašymo E raidės *c* vietoj *t* ir atvirkščiai žr. s.v.v. *batto, cūylis, cunclis, cussis*).

Pr. žodis „antlubis, aukštas“ (E 205) giminiuojasi su lie. *rieklai* „t.p.“ (LKŽ XI 555: Ryt. Pr.), *rieklas* „rieklė, t.y. tam tikra kartelė (palubėje prie krosnies malkoms, drabužiams džiauti ar kamine mėšai rūkyti); antlubis, aukštas“ (l.c.), *rieklė* „rietuvė (malkų); rieklė (tam tikra kartelė)“ (op. cit. 555 t.), *rieklės* „tam tikros kartelės; (iš Bretkūno raštų) viršutinis namo aukštas“ (op. cit. 556). Plg. Pierson AM VII 589, Trautmann l.c. ir liter. (tik lie. *rieklas, rieklės* rašoma klaidingai lie. *\*rėklas, \*rėklės*), Būga I 592, II 694, Endzelīns SV 239, Fraenkel 729.

Tuos lie. substantyvus mėginta vesti iš verb. lie. *rie-ti* „dėti malkas į rieklę (rietuvę), dailiai, tvarkingai krauti“ (LKŽ XI 589; dėl šaknies intonacijos žr. Būga I 592), žr. Būga l.c., Skardžius ŽD 193, Fraenkel 688, plg. Trautmann l.c. (ir liter.). Bet šio lie. verb. etimologija nebuvo atskleista; todėl daug neaiškumų turi ir minėtų pr. bei lie. substantyvų darybos (ypač semantikos) istorija, pagaliau ir ta aplinkybė, kodėl tie pr. bei lie. žodžiai skiriasi šaknies vokalizmu – pr. *\*-ī-* (*\*rīklīs*) resp. lie. *-ie-* < *\*-ei-*.

Galima spėti, kad subst. (*io*-kamienis, masc.) pr. *\*rīkl'a-* „antlubis, aukštas“ < *\*rūl'a-* „t.p.“ yra iš (subst.) *\*„vieta, kur yra rieklės (tam tikros kartelės)“* < *\*„rieklė (tam tikra kartelė),*

malka)“ ← adj. \**rūtļa*- „atrėžinis, atpjovinis“ (masc.) – fleksijos vedinys iš subst. (o-kamienio, neutr.) balt. dial. \**rūtlan* „atrėža, atpjova“ (plg. pvz. subst. lie. *arklės* „Pferd“ kilmę, žr. S k a r d ž i u s ŽD 62), o šis – sufikso \*-*tlā*- vedinys (veiksmo rezultato darybine reikšme, dėl jos plg. S k a r d ž i u s ŽD 193) iš verb. (inf.) balt. \**rī-* „rėžti, pjauti“, buvusio greta jo lyties verb. (ne inf.) balt. \**rėi-* „t.p.“ (žr. toliau); plg. pvz. subst. pr. \**pjūklan* „pjautuvas“ – vedinį iš verb. (inf.) balt. \**pjū-* „pjauti“ greta jo lyties verb. (ne inf.) balt. \**pjāu-* „t.p.“ (žr. *piuclan*, plg. s.v. *krūt*).

Keltina hipotezė: tas subst. balt. dial. \**rī-tlan* „atrėža, atpjova“ tuomet, kai iš verb. balt. \**rī-* (inf.)/\**rėi-* (ne inf.) „rėžti, pjauti“ atsirado verb. (inf., ne inf.) balt. dial. \**rėi-* „t.p.“ (šaknies vokalizmo \**ėi-* apibendrinimas verb. paradigmoje!), dėl pastarojo įtakos buvo perdirtas į subst. balt. dial. \**rėi-tlan* „atrėža, atpjova“ [> lie. dial. *rieklas* „rieklė (tam tikra kartelė, malka)“ žr. anksčiau], o iš jo išriedėjo adj. balt. dial. \**rėūtlē-* „atrėžinė, atpjovinė“ (fem.) → subst. \**rėitlē* „atrėža, atpjova“ (> lie. dial. *rieklė*, žr. anksčiau).

Reikia manyti, kad iš verb. (inf., ne inf.) balt. dial. \**rėi-* „rėžti, pjauti“ kilusio (žr. toliau) verb. lie. *rie-ti* [neretai vartoto posakyje *rie-ti rie-klę* ir pan. (figura etymologica)!] reikšmei „į riekklę (rietuvę) dėti malkas ir pan.“ atsirasti bus tam tikrės įtakos turėjęs subst. lie. *rie-klė* „rieklė (rietuvė)“ ir pan. Tiesa, yra dar lytis verb. lie. dial. *riēkti* „krauti į riekles (rietuves)“ (LKŽ XI 558; su cirkumfleksine šaknimi), kuri, man rodos, yra naujoviška (kitaip – K a r a l i ū n a s BKS 134): ji bus atsiradusi greta lie. *rie-ti* „krauti į riekles (rietuves)“ < \**„rėžti, pjauti riekles“* (žr. toliau) asocijuojant subst. lie. *rieklė* segmentą *riek-* su verb. lie. *riēk-* (*riēk-ti*) „... jauti“.

Verb. lie. *rie-ti* „į riekklę (rietuvę) dėti malkas ir pan.“ galėtų būti iš \**„rieklę (rietuvę) daryti (pirmiausia, aišku, supjaustant medžiagą)“* < \**„rėžti, pjauti riekles (tam tikras karteles), malkas ir pan.“* < \**„rėžti, pjauti“* < verb. balt. dial. \**rėi-* „t.p.“ < balt. \**rī-/rėi-* „t.p.“, o šis (su pailgintu šaknies vokalizmu) – iš verb. ide. \**rei* (: \**ri-*) „t.p.“

(dėl jo žr. P o k o r n y I 857 s.v. 1. *rei-*) → verb. ide. \**rei-* „t.p.“ + \**-k(h)-* > \**reik(h)-* „t.p.“ (žr. s.v. *rickawie*).

rīks, žr. *rīki*.

rindo „Krippe –ėdžios“ E 227 nom. sg. fem. = pr. \**rindō*, t.y. \**rindā*, kuris kartu su lie. dial. *rindā* „t.p.“ (LKŽ XI 632 t. s.v. 1 *rindā* 1) yra matyt iš Ryt. Pr. vok. *rinde* „t.p.“ (gal jis prūsizmas?), žr. A l m i n a u s k i s I 111, F r a e n k e l 735 (s.v. *rindā* 3); kitaip – E n d z e l i n s SV 239.

-rīnka, žr. *senrīnka*.

rīpaiti „folget –sekite“ III 89<sub>10</sub> [57<sub>4</sub>] (= *sekit* „sekite“ VE 39<sub>9</sub>) imperat. 2 pl.; partic. praes. act. acc. sg. fem. *rīpintin* „folgende –sekančią“ III 85<sub>11</sub> [53<sub>31</sub>] (= *sekanczę* „sekančią“ VE 36<sub>13</sub>), *rīpintinton* „t.p.“ III 83<sub>13</sub> [53<sub>17</sub>] (= *sekancze* „sekančią“ VE 35<sub>19</sub>); pastaroji (t.y. III 83<sub>13</sub>) forma taisytina į \**rīpintinion* = pr. (III) \**rīpintin'an* „sekančiąją“ (pronominalinė forma), žr. E n d z e l i n s FBR VIII 7 (= E n d z e l i n s DI III<sub>1</sub> 459 t.). Žr. dar *serrīpimai*.

Iš tos medžiagos rekonstruotinas verb. pr. (III) \**rīp-* „sekti“; jis, man rodos, galėtų būti iš \**„sekti (ką), neatsitraukti nuo ko“* < pr. \**rēp-* „t.p.“ < \**„saugoti, globoti, apglėbti“* < \**„apimti ką...“* (kitaip – PKP II 170 ir liter.), dėl kurio kilmės žr. s.v. *rapa*.

Apie pr. *rīpaiti* kilmę (jis esąs „bez drošas etimologijas“ E n d z e l i n s SV 239) žr. dar L e w y IF XXXII 163 ir AslPh IX 406, F r a e n k e l 720 (s.v. *rēplioti*).

riste „rute (Rute) –rykštė“ E 639 nom. sg. fem. = pr. \**rīstē* < balt. \**rīstē* „t.p.“ > lie. dial. *rýstē* „t.p.“ (LKŽ XI 707 s.v. 2 *rýstē*) = la. dial. *rīste* „t.p.“ (ME III 539) ir (su įterptiniu -*k-*) lie. *rýkstē* „t.p.“ (dial. *rykstē*) = la. *rīkste* „t.p.“.

Subst. (*ē*-kamienis) balt. \**rīstē* „rykštė“ atsirado matyt vietoj senesnio subst. (*i*-kamienio) balt. \**rīsti-* „t.p.“ [plg. (*i*-kamienį) lie. dial. *rýkstis* „t.p.“ LKŽ XI 613], o šis yra iš (subst.) \**„rišimo priemonė“* – sufikso \*-*ti-* vedinys (su pailgintu šaknies vokalizmu) iš verb. balt. \**riš-* „rišti, (su)sukti“ (dėl jo žr. s.v.v. *senrists*, *perrēist*, *buccareisis*).

Dėl pr. *riste* ir kt. kilmės plg. ME III 538 (ir liter.), F r a e n -

kel 734 (ir liter.), Karulis LEV II 122, S. Ambrazas DDR 46 t.

-rists, žr. *senrists*.

**roaban** „gestreift – dryžuotai“ E 467 adv., kuris kartu yra ir lytis adj. nom.-acc. sg. neutr. (žr. s.v. *gelatynan*) = pr. (E) *\*rōban* „dryžuotas, raibas“ (nom.-acc. sg. neutr.), t.y. *\*rāban* < pr. *\*rāiban* „t.p.“ (su cirkumfleksiniu *\*-āi-*!).

Pr. *\*rāiba-* „dryžuotas, raibas“ bei lie. *raibas* (*rāibas*) „taškuotai margas (apie paukščių plunksnų spalvas)“ (LKŽ XI 44) ir la. *rāibs* „bunt, fleckig...“ (ME III 468 t.) suponuoja adj. (*o/ā*-kamienį) balt. *\*rāiba-* (su cirkumfleksiniu *\*-āi-*) „marguliuojantis, margas“ [ypač „paukštine“ jo reikšme (ji – sena, žr. toliau), t.y. kalbant apie paukščių plunksnų spalvas resp. jų atspalvius], kurį laikau fleksijos vediniu (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*r(e)ib-* „mirgėti, marguliuoti, žvilgėti (flimmern)“ (ir „paukštine“ jo reikšme) > lie. *rib-ėti* „t.p.“, la. *rēib-t* „svaigti, suktis (galvai)“ (= „mirgėti akims“) ir kt., žr. dar Karaliūnas BKS 36. Dėl pačios to adj. balt. *\*rāiba-* darybos plg. pvz. lie. adj. *paikas* ← verb. *peik-ti* (: *\*pik-ti* → *pūk-ti* Būga II 440). Manychiau, kad verb. balt. *\*r(e)ib-* „mirgėti, žvilgėti“ (ir „paukštine“ jo reikšme) yra iš verb. ide. dial. *\*ur(e)ib(h)-* „t.p.“ – formanto *\*-b(h)-* išplėstas verb. ide. *\*urei-(:\*uri-)* „t.p.“ < \*,atspindžiams (ypač jų intensyvumui) kaitytis, mainytis, judėti, sukiotis“ (ir jo „paukštine“ reikšme) < \*,atspindžiams (resp. atspalviams) sukiotis“ (ir „paukštine“ reikšme) < \*,suk(i)o t(i)s“ [pastaroji jo reikšmė, t.y. \*,suk(i)o t(i)s“ – pagrindinė ir seniausia]. Dėl verb. ide. *\*urei-* „suk(i)o t(i)s“, pateikto šitokia jo reikšmė, žr. Pokorny I 1158 tt. (s.v. I. *urei-*); plg. dar pvz. verb. ide. dial. *\*ureis-* „suk(i)o t(i)s“ – formanto *\*-s-* išplėstą verb. ide. *\*urei-* „t.p.“ (žr. s.v. *buccareisis*). Man rodos, kad iš to verb. ide. *\*urei-* „suk(i)o t(i)s“ (pagrindinė jo reikšmė) > \*,sukiotis atspindžiams (resp. atspalviams) > \*,atspindžiams (ypač jų intensyvumui) kaitytis, mainytis, sukiotis > \*,žvilgėti > verb. balt. *\*rei-(:\*ri-)* „mirgėti, žvilgėti“ bus išriedėję sufiksų vediniai (su šaknies voka-

lizmo apofonija) adj. lie. *rai-mas* (*rāimas*) „raibas“, *rai-nas* (*rāinas*) „buntgestreift“ (žr. dar s.v. *Raystopelk*).

Adj. pr. *\*raibas* „dryžuotas, raibas“, lie. *raibas* (*rāibas*) ir kitų minėtų giminaičių kilmę įprasta kitaip suvokti (žr. pvz. Skardžius ŽD 90, Specht UID 115, Fraenkel 686 t. ir liter., Pokorny I 859).

**rokis** „krebis (Krebs) – vėžys“ nom. sg. masc. yra matyt (*o*-kamienis) pr. *\*rōk's*, t.y. *\*rāk's* < *\*rāks* < *\*rākas* „t.p.“. Tuo, kad jis – skolinys iš lenk. *rak* „t.p.“ (Brückner AslPh XX 502, Trautmann AS 416), abejoja Endzelīns SV 240, Levin SE 104, žr. dar Berneker PS 316.

Pr. *\*rākas* „vėžys“ ir sl. *\*rakō* „t.p.“ (> lenk. *rak* „t.p.“ ir kt.) galėtų būti vak. balt. ir sl. izoleksa (plg. Endzelīns l.c., Levin l.c., Berneker l.c.) – subst. (*o*-kamienis) vak. balt.-sl. *\*rākas* „t.p.“. Lie. dial. (Zietela ir Lazūnai) *rōkas* (*rōkas*) „t.p.“ (LKŽ XI 816 s.v. 2 *rōkas*), jeigu jis nėra slavizmas, gali būti vak. balt. dialektų reliktas – substratinis (Zietela) resp. adstratinis (Lazūnai: jų apylinkėse būta XIII a. įsikūrusių prūsų pabėgėlių).

To vak. balt.-sl. *\*rākas* „vėžys“ kilmę sunku atsekti, žr. (dėl sl. *\*rakō* „t.p.“ Vasmers III 437 (ir liter.), Skok III 101 (ir liter.). Pagaliau nėra aiški ir ryt. balt. *\*vėžis* „t.p.“ (> lie. *vėžys* = la. *vēzis*) kilmė, žr. ME IV 574, Fraenkel 1235 t. (ir liter.), Karulis II 517.

**Rómerins** „Rómern – romėnus“ III 63<sub>23</sub> [43<sub>8</sub>] acc. pl. masc. – iš vok. *Römer* „romėnas“.

**romestue** „barte (Beil mit breiter Schneide) – plačiaasmenis kirvis“ E 532 nom. sg. fem. rekonstruotinas, man rodos, į pr. *\*rōmest(u)vē* [tiksliau – *\*rōmest(u)uē*] „t.p.“ [su nekirčiuotu ir prieš *\*-m-* (labialinį!) esančiu *\*-o-*], t.y. *\*rāmest(u)vē* [kitaip (dėl *\*rā-*) – PKP II 280], kuris – greičiausiai vietoj senesnio pr. *\*rēmest(u)vē* „t.p.“ (su nekirčiuotu *\*rē-*); čia dėl *\*rē-* > *\*rā-* plg. s.v.v. *raples*, *ratinsis*.

Pr. žodžio E 532 giminaičiai yra žinomi (žr. Būga II 304 ir liter., Endzelīns SV 240 ir liter., Vasmers III 468, Fraenkel 717 ir liter., Otkupščikov Baltistica VII

124 t.), tačiau jo rekonstrukcija ir ypač d a r y b a (jos modelis), kuri svarbiausias jo etimologijos klausimas, iki šiol nėra neproblemiška. Tiesa, žodyje pr. (E 532) *romestue* išskirti sufiksą pr. *\*-t(u)vē* yra leįgva (plg. pvz. E n d z e l i n s SV 53): betgi tokio sufikso dariniai baltų kalbose paprastai būna deverbatiškai, o pr. (E) *romestue* segmentas *romes-* negali būti verbalinis.

Manychiau, kad pr. *\*remest(u)vē* „plačiaasmenis kirvis“ (žr. anksčiau) < *\*kirtiklis, kapoklis*“ (nomen instrumenti, plg. lie. *kapoklis* „plačiaasmenis kirvis“) yra sufikso *\*-t(u)vē* vedinys (perdirbinys) iš subst. (gal nomen agentis, plg. B ū g a l.c., 532 t.) balt. *\*remesa-* „kirtėjas, kapotojas“ (> lie. *remėsas* „dailidė“ LKŽ XI 428, plg. la. *remesis* „t.p.“ ME III 509 t.), o šis – sufikso *\*-es-* vedinys iš verb. balt. *\*rem-* „kirsti, kapoti“. Toliau žr. (resp. plg.) ypač B ū g a l.c., 532 t., O t k u p - š č i k o v l.c. (ir liter.).

**Romow** (SRP I 53) bei *Rōmowe* (SRP I 348) – Nadruvoje buvusio prūsų tikiybinio centro dk. (vv.) vardas (žr. B ū g a II 32 t.) = pr. vv. (fem.) *\*Rōmāvō*; t.y. *\*Rāmāvā* (lietuvintinas į *Romavā*), kurį kildinu iš adj. (fem.) pr. *\*rāmāvā* „ta (vieta), kuriai būdingas ramumas, romumas“. Tačiau tas dk. vardas nesunkiai gali būti rekonstruojamas ir į pr. vv. (neutr.) *Rōmavan* = (t.y.) *Rāmavan* [lietuvintinas į (masc.) *Rōmavas*] ← adj. (neutr.) *\*rāmavan* „tas [pr. *\*med'an* „miškas“ (neutr.)], kuriam būdingas ramumas, romumas“.

Adj. (*o/ā*-kamienis) pr. *\*rāmava-/rāmavā-* „tas/ta, kuriam būdingas ramumas, romumas“ laikytinas sufikso *\*-av-* (dėl jo žr. E n d z e l i n s SV 44) vediniu matyt a) iš subst. (fem.) pr. *\*rāmā* „ramumas, romumas“ ← adj. (fem.) *\*rāmā* „rami, romi“ [plg. pvz. subst. (fem.) lie. *geltā* „geltonumas“ kilmę žr. S k a r d ž i u s ŽD 37] arba b) iš subst. (neutr.) *\*rāman* „ramumas, romumas“ ← adj. (neutr.) *\*rāman* „ramus, romus“ (čia dėl adj. neutr. → subst. neutr. žr. pvz. s.v. *giwan*); plg. dar pvz. pr. (ež.) *\*Linavan* darybos istoriją (žr. *Lynaw*). Dėl adj. (*o/ā*-kamienio) pr. *\*rāma-* „ramus, romus“ žr. s.v. *rāms*. **ruggis** „rocke (Roggen) – rugiai“ E 258, *ruggis* „rockke (Rog-

gen) – t.p.“ GrA 8, „Ador (*Triticum spelta* L.)“ GrF 1, *rogis* „korn (Korn)“ GrG 12. Čia yra turbūt *i*-kamienis subst. (nom. sg. masc. ar fem.) pr. *\*rugis* „rugiai“ (nomen collectivum) bei „rugys“; plg. subst. (*i*-kamienį) sl. *\*rugis* „rugiai“ (> rus. *рожь* „t.p.“ ir kt.) ir germ. dial. *\*rugiz* „t.p.“ (> s. isl. *rugr* „t.p.“ ir kt.).

Lie. *rugys* (ppr. – pl.) bei la. *rudzis* (ppr. – pl.) suponuoja subst. (*io*-kamienį) ryt. balt. *\*rugja-* (masc.), kuris, man rodos, perdirbtas iš senesnio, t.y. iš *i*-kamienio subst. balt.-sl. *\*rugi-*.

Apie čia nagrinėtą balt.-sl. žodį plačiau žr. (resp. plg.) ypač F r a e n k e l 745 t. ir liter.

**rūkai** „kleider (Kleider) – rūbai, drabužiai“ III 53<sub>12</sub> [37<sub>13</sub>] (= *rubai* „rūbai“ VE 21<sub>9-10</sub>) nom. pl. masc.; acc. pl. masc. *rūkans* „kleider (Kleider) – rūbus“ III 41<sub>6</sub> [29<sub>33</sub>] (= *rubais* „rūbais“ VE 15<sub>7</sub>). Turime subst. (*o*-kamienį) pr. *\*rūka-*, kuris laikomas skoliniu iš lenk. *rucho* „Kleid“ (B r ü c k n e r AslPh XX 501, T r a u t m a n n AS 416, E n d z e l i n s SV 240).

**ructandan** „suwermilch (Sauermilch) – rūgštus pienas“ E 690 nom.(-acc.) sg. neutr. = adj. (neutr.) pr. *\*rūgtan* (t.y. *\*rūktan*) „rūgštus“ ir subst. (neutr.) pr. *\*dadan* „pienas“ (žr. *dadan*). Adj. (*o/ā*-kamienis) pr. *\*rūgta-* „rūgštus“ (plg. la. *rūgts* „kartus“) – sufikso *\*-ta-* vedinys iš verb. pr. *\*rūg-* „darytis rūgščiam, rūgti“ (dėl jo žr. s.v. *raugus*); plg. verb. pr. *\*aug-* „augti“ (žr. s.v. *auginnons*) → adj. pr. *\*augta-* „aukštas“ (žr. s.v. *aucktairikijskan*). Plg. pvz. lie. sufikso *-sta-* vedinių adj. *rūgštas* (perdirbto į *rūgštūs*) ir *aukštas* (t.y. *augštas*) darybą (žr. dar s.v. *auckstimiskan*).

**rundijs** „weinseuffer (Weinsäuffer) – girtuoklis“ III 87<sub>4</sub> [55<sub>12</sub>] (= *girtūkle* „girtuoklis“ VE 37<sub>4</sub>) nom. sg. masc. = pr. *\*rundijs* gali suponuoti pr. *\*rundiā-* „t.p.“ panašiai kaip pvz. pr. (III) *\*pikūls* – pr. *\*pikūla-* (žr. *pikūls*).

Pr. *\*rundiā-* „girtuoklis“ yra matyt iš *\*tas*, kuris runduoja“ = *\*tas*, kuris leidžia stiklą aplink užgeriant“ (ekspersyvas) – sufikso *\*-ila-* vedinys iš pr. verb., panašaus į verb. lie. dial. *rund-uoti* „leisti stiklą aplink užgeriant“ (*rundūoti yra gerti į rundą* LKŽ XI 959 s.v. *rundūoti*), kuris – vedinys iš germa-

nizmo lie. *rundā/ruñdas* „ratas, apskritimas“ (LKŽ XI 957 t.). Dėl pr. (III) *rundijs* kilmės plg. Bezzenberger BB XXIII 320 t., Trautmann AS 416, Endzelins SV 240 (ir liter.).

russis „ros (Roß) – žirgas“ E 429 nom. sg. masc. = pr. *\*rusis* < *\*rusas*; gen. sg. *russas* „rosses (Rosses) – žirgo“ III 85<sub>6</sub> [53<sub>28</sub>] (= *βirga* „žirgo“ VE 36<sub>8</sub>) = pr. *\*rusas*. Čia yra pr. germanizmas, žr. Berneker PS 316, Trautmann AS 416, Endzelins SV 240.

## S

sabatico „sonnobent (Sonnabend) – šeštadienis“ E 23 nom. sg. fem. = pr. *\*sabatikō*, t. y. *\*sabatikā* (su *\*-ī-*). Yra matyt iš lenk. *sobotka* „t.p.“ (perdirbant segmentą lenk. *-ka* į pr. *\*-ikā*), žr. Brückner AslPh XX 488, Trautmann AS 416, Milewski Sl. Occ. XVIII 40, plg. Kiparsky Baltistica IV 248 (žr. dar s. v. *ketwirtire*). Plg. Levin SE 98.

saddinna „stellet – stato“ III 97<sub>11</sub> [61<sub>21</sub>], *sedinna* „setzet (setzt) – sodina“ III 89<sub>22</sub> [57<sub>13</sub>] praes. 3 sg. yra pr. (III) *\*sādina* (o ne *\*sādina* – sic pvz. Schmalstieg OP 189, Toporov PJ II 53 s. v. *ensadints*), kuris ne iš pr. *\*sādina* (sic – Fraenkel Die baltischen Sprachen 75 t., Fraenkel 855), o iš pr. *\*sādina* su nekirčiuotu pr. *\*-ā-* (> pr. III *\*-ā-*, plg. Mažiulis PKP II 312) resp. su kirčiuotu pr. *\*-ī-*. Žr. dar *ensadinsnan*, *ensadints*, *sosto*.

Lytis (praes. 3 sg.) pr. *\*sādina* suponuoja verb. (inf.) pr. *\*sādintvei* „sodinti“. Jis yra matyt iš senesnio pr. *\*sādī-tvei* „t.p.“ (plg. s. v. *etbaudinnons* ir ypač s. v. *wartint*) < verb. (inf.) balt. dial. *\*sādī-* „t.p.“ > lie. dial. *sodý-ti* „t.p.“ (žr. LKŽ XIII 277 tt. s. v. *sodinti*), kuris – panašiai kaip pr. *\*sādī-tvei* – perdirbtas į lie. *sodīn-ti* „t.p.“.

Verb. (inf.) balt. dial. *\*sādī-* „sodinti“ kildintinas iš verb. (inf.) balt.-sl. *\*sōdī-* „t. p.“ (> s. sl. *sadi-ti* „t.p.“ ir kt.) su nekirčiuotu *\*-ō-* (resp. kirčiuotu *\*-ī-*), išvirtusiu į verb.

(inf.) balt. dial. *\*sādī-* „t.p.“ (žr. anksčiau); dėl nekirčiuoto balt. *\*ō* virtimo į *\*ā* (= \*o) žr. Mažiulis BS 21–24. Iš verb. (inf.) balt. *\*sōdī-* „sodinti“ bus išriedėjęs lie. žem. dial. *svadý-ti* „t.p.“ (dėl jo žr. LKŽ XIV 25) tt. s. v. *svadinti*), o iš čia atsirado perdirbinys lie. žem. *svadīn-ti* „t.p.“; plg. Skardžius ŽD 544, Fraenkel 855, 946.

Verb. (inf.) balt.(-sl.) *\*sōdī-* „sodinti“ – vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.(-sl.) *\*sēd-* „sėsti“ (dėl jo žr. s. v. *sidons*), plg. Skardžius l. c.

-sadinsnan, žr. *ensadinsnan*.

sagis „rincke – sagtis“ E 486 bei *sagis* „hufnagel (Hufnagel) – pasagvinė (pasaginė vinis)“ E 544 nom. sg. masc. = pr. (E 486, E 544) *\*sagis* < *\*sagas*. Vok. (E 486) *rincke* „sagtis“ = v. v. ž. *rinke* „Schnalle an einem Gürtel, Spange“ (Grimm IV, 2, p. 1870, Trautmann AS 416).

Pr. (E 486) *\*sagas* „sagtis“ < „susegimo priemonė“ < „(su)segimas“ < „segimas“ > „(pri)segimas“ > „pri-segimo (privirtinimo ko prie ko) priemonė“ > pr. (E 544) *\*sagas* „pasagvinė“.

Pr. *\*sagas* „segimas“ – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. *\*seg-* „segti“ (plg. panašios darybos subst. lie. *sāgas/sagā* „kilpa kam prisegti“ LKŽ XII 3) < balt. *\*seg-* „t.p.“ > lie. *sėg-ti* „segti“ (heften, schnallen), kabinti, tvirtinti; mauti, vilkti, dengti; kalant tvirtinti, kaustyti; smeigti, kirsti“ (LKŽ XII 298–303), la. *seg-t* „dengti (decken, hullen); segti (einstecken, schnallen)“ (ME III 812).

Verb. pr. *\*seg-* „segti“ bandoma sieti su verb. pr. *seggūt* „daryti (tun)“ (dėl jo žr. s. v.), žr. Trautmann AS 423 (bet to nedaro Trautmann BSW 252 s. v. *segō*), Endzelins SV 245 [čia pateikiama ne jo paties, o Trautmanno (AS 429) nuomonė], Fraenkel 770. Tas siejimas visgi nėra įrodytas, plg. Skardžius (Tremties metai. Tübingen 1947, p. 424): „(pr.) *seggūt* yra nežinomos kilmės žodis“. Yra mėginta pr. *seggūt* skaityti pr. *\*zegūt* ir jį sieti su subst. lie. *žāg-aras* „durrer Ast, Zweig“, *žāg-rė* „Pflug“ (Hampp Baltistica VII 43–45, plg. Baltistica X 87

tt.); tačiau ir tokį siejimą nelengva pagrįsti semantiškai, o ypač darybiškai.

Iš minėtų verb. lie. *sėg-ti* bei la. *seg-t* reikšmių galima spėti, kad ir verb. balt. *\*seg-* „segti“ bei (balt. *\*seg-* „t.p.“ >) pr. *\*seg-* „t.p.“ buvo nemonosemiški; be to, jie bus buvę ir enantiosemiški, plg. pvz. lie. *sėg-ti* „užsegti ↔ atsegti“, „apvilkti ↔ nuvilkti“ ir kt. (čia dėl enantioseminijos plg. pvz. Būga I 477 t.).

Verb. pr. *seggūt* „daryti (tun“ yra galbūt iš verb. pr. *\*segē-t(vei)* „t.p.“ < verb. (intens.) pr. *\*segē-* „segimą (apsegimą ↔ nusegimą), vilkimą (apvilkimą ↔ nuvilkimą) ir pan. daryti“ ← verb. pr. *\*seg-* „segti (apsegti ↔ nusegti)“, „vilkti (apvilkti ↔ nuvilkti)“ [plg. lie. *daryti* (vok.) tun“, „vilkti (rengti drabužiais)“] ir pan. (plg. pvz. verb. la. *dzesē-t* „kühlen, löschen“ ← *dzest/dzèst* „löschen“). Plg. verb. ryt. balt. *\*darī-ti* „daryti“ (> lie. *dary-ti* „t.p.“, la. *darī-t* „t.p.“) < „plėšimą (das Reißen) daryti“ ← balt. *\*der-* „plėšti (reißen)“ (žr. Jēgers KZ LXXX 72 tt.).

**sagnis** „wurcele (Wurzel) – šaknis“ E 629 nom. sg. fem. = pr. *\*sakis* (dėl segmento *\*-kn-* parašymo *-gn-* plg. s.v. I *lagno*) < subst. (*i*-kamieno nom. sg. fem.) balt. *\*šakis* „t.p.“ > lie. *šāknis* „t.p.“ (LKŽ XIV 416 tt.) → dial. *šaknē* „t.p.“ (LKŽ XIV 411), la. dial. *saknis* „t.p.“ → la. *sakne* „t.p.“ (ME III 652).

Subst. balt. *\*sāknis* „šaknis“, savo paradigmoje turėjęs *K*-kamienų formų [plg. lie. *šaknēs* (gen. sg.), *šaknų* (gen. pl.), žr. LKŽ XIV 416 tt.], suponuoja *r/n*-kamienį balt. subst. [Skardžius ŽD 50, Fraenkel 958 s.v. *šaknis* (ir liter.)]; jis, man rodos, buvo subst. (*r/n*-heteroklitas – neutr. ir nomen abstractum) balt. *\*saker* (nom.-acc. sg.) / *\*šakn-* „šakotumas, tai, kas išsišakoję“ (dėl lyties *\*saker* žr. toliau), perdirbtas iš subst. balt. *\*šakir* (su *\*-ir* < ide. *\*-r*) / *\*sākn-* „t.p.“ [plg. subst. (neutr.) balt.-sl. *\*vesir* (su *\*-ir* < ide. *\*-r*) / *\*vesn-* „pavasaris – vasara“ → *\*veser/\*vesn-* „t.p.“, žr. s.v. *dagis*], kuris – *\*r/n*-kamieno vedinys iš subst. balt. *\*šak-ā* „šaka“ (> lie. *šakà* „t.p.“, la. *saka* „t.p.“) < subst. ide. *\*kāk(h)ā*

*kāk(h)ā* „t.p.“ (> go. *hoha* „arklas“, s. ind. *śākhā* „šaka“ ir kt., žr. Pokorny I 523).

Galima suponuoti, kad iš minėtos *r/n*-heteroklitinės lyties (nom.-acc. sg. neutr.) balt. *\*šaker* „šakotumas“, išplečiant ją formantu *\*-ā* [plg. subst. balt. *\*vaser* „pavasaris – vasara“ (nom.-acc. sg. neutr.) + *\*ā* > *\*vaserā* „t.p.“, žr. s.v. *dagis*], atsirado subst. (fem.) balt. *\*šakerā* „t.p.“ > subst. lie.-la. *\*šakarā* „t.p.“ [plg. lie.-la. *\*vaserā* (> s. lie. dial. *vāsera*, žr. Eckert LKK VIII 145 t.) > lie. *vāsara* = la. *vasara*].

Iš to subst. lie.-la. *\*šakarā* „šakotumas“ ar dar iš lie.-la. *\*šakerā* „t.p.“ bus atsiradęs sufikso *\*-na-/\*-nā-* vedinys adj. lie.-la. *\*šakarna-* „turintis šakotumo, šakotas“ resp. lie.-la. *\*šakerna-* „t.p.“ > *\*šakarna-* „t.p.“ (plg. adj. lie. *vasar̃nas* „vasaršiltis, drungnas“, dėl jo žr. Skardžius ŽD 216). O gal šis lie.-la. adj. yra sufikso *\*-na-/\*-nā-* vedinys tiesiog iš senosios lyties (heteroklitinės, nom.-acc. sg. neutr.) lie.-la. (balt.) *\*šaker* „šakotumas“ (žr. anksčiau), t.y. *\*šaker+\*-na-* (*-nā-*) > adj. lie.-la. (balt.) *\*šakerna-* „turintis šakotumo, šakotas“ > *\*šakarna-* „t.p.“

To adj. lie.-la. *\*šakarna-* „turintis šakotumo, šakotas“ liekana – lie. adj. *šakãr̃nas* „kaulingas (dėl liesumo)“ (LKŽ XIV 405) = „turintis tam tikrų kaulų išsikišimų (dėl liesumo)“ (< *\*tu-*rintis tam tikro šakotumo“) → adj. *šakarnūs* „šakotas“ (LKŽ I. c.) vietoj senesnio adj. *šakãr̃nas* „t.p.“ (panašiai kaip lie. *bjaur̃ūs* ← *bjaūr̃as*, *gailūs* ← *gail̃as* ir kt., žr. Skardžius ŽD 34), subst. *šakār̃na* „smarki moteris“ (LKŽ I. c.) su perkeltine reikšme iš adj. (fem.) *\*šakarnā-* „turinti šakotumo“. Iš adj. lie.-la. *\*šakarna-* „turintis šakotumo, šakotas“ yra fleksijų vedinių: lie. adj. *šakãr̃nis* „šakotas“ (LKŽ I. c.), subst. (< adj.) *šakãr̃nis* „šakotas medis“ (LKŽ I. c.; < „šakotis“) = la. subst. (< adj.) *sakarnis/sakārnis* „kerplėša, šiekštas“ (ME III 647 t.; < „šakotis“).

Pastaba (susijusi ypač su subst. la. dial. *sękums/sęcums* šaknies vokalizmo kilme). Subst. lie. *šākumas* (*šakumà*) „išsišakojimo vieta“ (LKŽ XIV 426 t.) = la. *sakums* „Verzweigung; Mistgabel“ (ME III 658 t.) ir la. *sacumi* (pl.) „t.p.“

(ME III 604) darybiškai suponuoją subst. lie.-la. \**šakā* „šaka“ resp. lie.-la. (dial.) \**šakē* „šakė...“ (> lie. *šakė* „t.p.“ = la. \**sace* „t.p.“, plg. ME III 811 s.v. *sećums*), iš kurių pastarasis – fleksijos vedinys iš subst. lie.-la. \**šakā* „šaka“. Subst. lie.-la. \**šakā* „šaka“ ir \**šakē* „šakė...“, savo reikšme „nudžiūvusi šaka resp. šakė“ (tokios šakės resp. šakės aštruma) veikiami verb. lie.-la. \**sek-* „pjauti, kirsti, durti“ (žr. s.v. *saxto*), virto į la. dial. \**seka* „šaka“ resp. \**sece* „šakė...“ (dėl šio žr. ME III 811 s.v. *sećums*), o iš jų atsirado vediniai la. dial. *sećums* „(la.) sakums“ (ME III 815) ir *seć-ums* „t.p.“ (ME III 810 t.). Reikia priminti, kad Būgos (I 599, II 241, 322, 590, III 896) hipotezė, visai kitaip aiškinanti subst. balt. \**šakā* ir \**šaknis* bei jų vedinių (ypač la. dial. *seć-ums/seć-ums* šaknies vokalizmo) kilmę, nėra priimta, žr. pvz. ME III 646 (s.v. II *sakas*), Endzelins SV. 240 (s.v. *sagnis*), Trautmann BSW 297, Fraenkel 958 (s.v.v. *šakà, šakaŋnis, šaknis*), Pokorny I 523, Gamkrelidze-Ivanov I 44, 97 (dėl lie. *šakà*).

**saydit** „hut dich (hüte dich) – sergėk tave“ GrA 93 = *say dit* „cave tibi – t.p.“ GrF 94 (dėl GrG 95 žr. PKP II 59, išn. 78). Labai klaidingai užrašyta lytis, kurios pr. pavidalą beveik neįmanoma rekonstruoti. Atsargiai spėju, kad čia slypi pr. \**sargīs-tin* (?) „sergėk tave“ (plg. PKP II 59, išn. 78) su forma pr. \**tin* „tave“ (žr. s.v. *tu*) ir pr. \**sargīs* < \**sergīs* „sergėk“ (imperat. 2 sg.), turėjusia inf. pr. \**sergūtvei* „sergėti“ < \**sergētvei* „t.p.“ [plg. pr. (III) *mijlis* „mylėk“ < \*-īs greta inf. *milijt* (žr.) „mylėti“ < \**mīlēt-t* „t.p.“], dėl kurio žr. s.v. *absargīsnan*.

**saika** „sack (Sack) – maišas“ GrG 27, *sayka* „t.p.“ GrA 52, „saccus – t.p.“ GrF 52. Klaidingai užrašytas turbūt pr. \**zakan* „maišas“ (acc. sg. masc.), suponuojantis nom. sg. masc. formą pr. \**zaks* „maišas“ < vok. *Sack* „t.p.“; plg. iš to paties vok. žodžio kilusius lie. dial. (Ryt. Pr.) *zākas* „t.p.“ (žr. Alminauskis 148) ir lie. dial. *žākas* „t.p.“ (Būga II 43, Alminauskis 150). Dėl senovinio pr. „maišas“ žr. s.v. II *moasis*.

-**saytan**, žr. *largasaytan*.

\***saytan**, žr. *baytan*.

**sackis** „harcz (Harz) – sakai“ E 598 nom. sg. masc. = pr. \**sa-k's* < \**sakas* „t.p.“. Jis kartu su lie. *sākas* „t.p.“ (nom. sg. masc.) resp. *sakai* „t.p.“ (pl. tantum), la. (Vak. Kuršas) *saki* „t.p.“ (pl. tantum), sl. \**sokō* „sultys, syvai“ (> s. sl. \**sokō* „t.p.“ ir kt.) yra iš subst. (o-kamienio, nom. sg. masc.) balt.-sl. \**sakas* „sultys, syvai“ (plg. Trautmann BSW 248) < ide. \**sokʷos* „t.p.“ (> gr. ὀπός „t.p.“, plg. Pokorny I 1044, Frisk II 405 t.).

Subst. ide. \**sokʷos* „sultys, syvai“ yra matyt iš adj. \**sokʷós* „(nu)tekantis, senkantis“ – fleksijos vedinys iš verb. ide. \**sekʷ-* „(nu)tekėti, sekti (slūgti)“ (plg. Būga II 583, taip pat: V. Machek. Studie o tvořeni vyrazů... Praha 1930, p. 54), kuris galėtų būti ir verb. ide. \**sek-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 894 t.s.v. 1. *sek-*), dėl kontaminacijos su verb. ide. \**sekʷ-* „eiti (bėgti, slinkti, tekėti ir pan.) iš paskos“ perdirbtas (bent jau atskiruose ide. dialektuose) į verb. ide. (dial.) \**sekʷ-* „(nu)tekėti, sekti (slūgti), (nu)slinkti“ (plg. Būga l.c.).

Tō verb. ide. \**sekʷ-* (resp. \**sek-*) „(nu)tekėti, sekti (slūgti)“ veldiniai – lie. *sėk-ti* (*señka* praes.) „t.p.“, la. \**sek-t* „t.p.“ (→ subst. la. *sek-le* „sekluma“ ir kt.), sl. (su paradigmai apibendrintu infiksiniu \*-n-) \**sęk-* „t.p.“ (> lenk. *siąk-nąć* „t.p.“ ir kt.), s. ind. *á-sak-rah* „nesenkantis (nicht versiegend)“, gr. ἔσχετο „nuseko“ [čia gr. -x- galėtų būti ne tik iš ide. \*-k-, bet ir iš ide. \*-kʷ-, plg. pvz. gr. λύκος su -x- < ide. \*-kʷ- (Pokorny I 1178)].

Prie to, kas pasakyta, reikia pridurti, kad yra subst. la. dial. *svakas* (pl. fem.) „sakai“ (ME III 1142), *svęki* (pl.) „t.p.“ (ME III 1148) ir pan., dėl kurių net ir substantivo lie. *sākas* „sakai“ (ir kitų jo giminaičių, žr. anksčiau) segmentas s- kildinamas iš ide. \**sʷ-* [Pokorny I 1044: \**s(u)*- resp. iš (labialiizuoto) ide. \**sʰ-* (Gamkrelidze-Ivanov I 123)]. Tačiau nereikia užmiršti, kad subst. la. dial. *svak-/svēk-* „sakai“ kilmė iš tikrųjų nėra išaiškinta (žr. Būga II 583, Fraenkel 757 s.v. *sakai*).

Man rodos, kad tie la. dial. substantyvai yra ne ide., o la. dial. padarai [lie. *svekas* „sakai“ – latvizmas (LKŽ IX 306: iš Miežinio žodyno!)]: la. dial. *sak-* „sakai“, kontaminuojamas su verb. la. *sūk-ties* „sunktis“ [tokio tipo posakyje kaip „sakai sunkiasi (iš medžio)], bus davęs la. dial. *svak-* „sakai“, o pastarasis iš kontaminacijos su verb. la. *\*sek-* „(nu)tekėti...“ (žr. anksčiau) virto į la. dial. *svek-* „sakai“. La. dial. *svikis* „sakai“ (ME III 1157 s.v. I *svikis*) yra taip pat la. dial. inovacija (bet apie tai – kitąkart).

**sacramēnts** „sacrament (Sakrament) – sakramentas“ III 73<sub>13</sub> [47<sub>33</sub>] (= *sacramentas* VE 30<sub>17</sub>), III 59<sub>1</sub> [39<sub>25</sub>] (= *sacramentas* VE 23<sub>19</sub>), III 47<sub>8</sub> [47<sub>28</sub>] (= *sacramentas* VE 30<sub>13</sub>) nom. sg. masc.; acc. sg. (masc.) *sacramentan* „sacrament (Sakrament) – sakramentą“ I 13<sub>1</sub> [7<sub>18</sub>], III 77<sub>9-10</sub> [49<sub>32</sub>] (= *sacramenta* VE 32<sub>18</sub> acc. sg.), III 109<sub>9</sub> [69<sub>2</sub>], *sacramenten* „t.p. II 13<sub>1</sub> [13<sub>8</sub>], III 75<sub>18-19</sub> [49<sub>18</sub>] (= *sacramente* VE 32<sub>3</sub> iness. sg.), III 77<sub>6</sub> [49<sub>29</sub>] (= *sacramenta* VE 32<sub>15</sub> gen. sg.).

Yra subst. (masc., nom. sg.) pr. (I, II, III) *\*sakramēnts* „sakramentas“ (su kirčiuotu cirkumfleksiniu *\*-ēn-*) – iš vok. *Sakrament* „t.p.“ (su kirčiuotu *-en-*), kuris yra neutr.; prie to, kad šis pr. žodis yra masc. (o ne neutr.), gal prisidėjo lenk. *sakrament* (masc.), plg. Trautmann AS 417.

**saxsto** „rone – rąstas“ E 631 [*saxto* (Būga I 599, Endzelīns SV 243, Kaukienė LVI I 27, 124) – klaidin-gai] nom. sg. fem. = pr. *\*sakstō*, t.y. *\*sakstā*. Vok. (E 631) *rone* = v. v. a. *rone* (*ron*) „umgestürzter Baumstamm, Klotz“ (Lex 171) bei v. v. ž. *rone* „abgehauener Baumstamm, Knüttel“ (Trautmann AS 420), Ryt. Pr. vok. *Rahn/Rohn* „Stück Bauholz, noch unbeschlagener Baumstamm“ (Frischbier II 210) → lie. dial. (Vak. Liet.) *rónas* „storas, lygus rąstas, iš kurio pjaunamos lentos“ (LKŽ XI 829). Vadinasi, pr. (E 631) *saxsto* = „rąstas“ (= „rónas, rąstas“ Būga II 315, „бревно“ op. cit. I 599, II 561 ir „šiekšta“ op. cit. III 627).

Pr. *saxsto* vieni tyrinėtojai gretino su lie. *šakà* „Ast, Zweig“ ir pan. (Berneker PS 317, Būga I 599, plg. Traut-

mann l.c., Endzelīns l.c.), kiti (taisydami *saxsto* į *saixsto*) – su lie. *šiekšta* „entwurzelter Baumstamm“ ir pan. (Būga Aist. St. 165, plg. Trautmann l.c., Endzelīns l.c.), tretį – su lie. *šėkštis* „kartelė, statoma į vežimo šonus, kad daugiau tilptų“ (Būga l.c., II 315, 561, plg. Endzelīns l.c.) ir net su rus. *uecm* „kartis, virpstas“ (Būga I 599, II 315, bet žr. ME III 858, Vasmer IV 432 t., Fraenkel 980). Tačiau iš visų tų gretinimų, iš kurių patikimesnis yra gretinimas su lie. dial. *šėkštis* (žr. toliau), nėra daug naudos jau ir dėl to, kad jie neparemti žodžių darybos analize. Taigi reikia pritarti Endzelynui (SV 243), kad pr. (E 631) *saxsto* – „bez drošas etimologijas“ (žr. ir Fraenkel 980).

Neseniai iškelta dėmesio verta nuomonė: pr. *\*sakstā* „rąstas“ esąs iš *\*nukirstas* – sufikso *\*-stā* vedinys iš verb. pr. *\*sek-/sėk-* „pjauti, kirsti“ < balt.-sl. *\*sek-/sėk-* „t.p.“ < ide. *\*sek-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 895 t. s.v. 2. *sek-*), žr. Kaukienė LVI I 27, 124 [tik čia nekalbama apie minėtą lie. dial. *šėkštis* (Būga l.c.), dėl kurio žr. toliau].

Manyčiau, kad subst. pr. *\*sakstā* „rąstas“ yra iš nomen acti < nomen actionis *\*nupjovimas, nukirtimas* [plg. subst. lie. *naštà* „nešulys“ < *\*naš-(s)tā* „nešimas“ ← verb. *neš-* „nešti“]. Panašios semantinės kilmės ir subst. (masc.) lie. *rąstas* „umgehauener Baumstamm“ (plg. Fraenkel 722 s.v. *rēsti*), kuris turbūt iš subst. (neutr.!) *\*rant-(s)tan* „(api)pjovimas ir pan.“; dėl subst. (fem.!) pr. *\*sak-stā*: subst. (neutr.!) lie. *\*rant-(s)tan* plg. s.v. *sosto*.

Pr. *\*sakstā* „rąstas“ giminaičiu laikytinas (žr. anksčiau) lie. dial. (žem.) *šėkštis* „tam tikra kartelė“ (plačiau dėl jo reikšmės žr. LKŽ XIV 618), kuris (*io*-kamienis) yra matyt (su *š-*, asimiliuotu iš *\*s-*) iš subst. (*i*-kamienio) lie. dial. *\*sekšti-* „(at)pjovimas, (at)kirtimas“ (dėl lie. *i*-kamienių subst. → *io*-kamienių subst. plg. Skardžius ŽD 328), o šis – sufikso *\*-sti-* > *-šti-* vedinys iš verb. lie. *\*sek-/sėk-* „pjauti, kirsti“ (→ lie. dial. *-sėk-ti*, žr. Fraenkel 773 s.v. *-sėkti*) < balt.-sl. *\*sek-/sėk-* „t.p.“ (žr. anksčiau). Žr. dar s.v. *saxis*.

**saxtis** „rinde (Rinde) – žievė“ E 643 nom. sg. fem. (ar masc.) = pr. *\*sakstis* (turbūt *i*-kamienis). Man rodos, kad pr. žodis „žievė“ yra iš pr. *\*,tai*, kas atpjauta, atrėžta“ < pr. *\*,(at)pjovimas, (at)rėžimas, (at)kirtimas“* (plg. subst. sl. *\*skarā* „t.p.“ > lenk. *kora* „žievė“ ir kt., žr. Trautmann BSW 267, Vasmer II 321, Būga II 565 t.) – sufikso *\*-sti-* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. *\*sek-/sēk-* „pjauti, rėžti, kirsti“ (dėl jo žr. s.v. *saxsto*). Taigi subst. pr. *\*saksti-* „(at)pjovimas, (at)kirtimas“ ir lie. dial. (*\*seksti-* >) *\*sekšti-* „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *saxsto*) yra panašūs, tačiau jau vien dėl šaknies vokalizmo jie matyt yra savarankiški dariniai. Pr. (E 643) *saxtis* kilmę aiškina kitaip: Berneker PS 317, Trautmann AS 421 (ir liter.), plg. Endzelīns SV 243 („varbūt“).

**sali** „saltz (Salz) – druska“ GrG 39, *sal* „t.p.“ GrA 60, „sal – t.p.“ GrF 83, *salli* „druska“ GrH (žr. PKP II 53). Čia slypintis pr. subst. yra matyt ne polonizmas (sic Brückner AslPh XX 507, Trautmann AS 417, Milewski Sl. Occ. XVIII 18, 32, Pokorny I 878), o baltiškas žodis (žr. pvz. Fraenkel 759 s.v. *saldūs*, Stang Vergl. Gr. 161), kuris galėtų būti subst. (*i*-kamienis, nom. sg. fem.) pr. *\*salis* „druska“ (t.y. su trumpuoju *\*-a-!*) < vak. balt.-sl. *\*salis* „t.p.“ (> s. sl. *solb* „t.p.“ ir kt.) < ide. *\*sal-* „t.p.“ (turbūt *K*-kamienis) > gr. *ἅλς* „t.p.“, lo. (gen. sg.) *sālis* „t.p.“ ir kt. (Pokorny I 878 t.).

Tačiau minėtuose Gr parašymuose galėtų slypėti ir subst. (*i*-kamienis, nom. sg. fem.) pr. *\*sālis* „druska“ (t.y. su ilguoju *\*-ā-!*) < vak. balt. *\*sālis* „t.p.“ = ryt. balt. *\*sālis* „t.p.“, kuri buvus rodo a) la. *sāls* „t.p.“ → verb. *sāl-ūt* „sūdyti (salzen)“ → subst. *sāl-ims* „sūrimas (Salzlake)“ ir b) lie. *\*sōlis* „druska“ → verb. *\*sōl-yti* „sūdyti → subst. *sōl-ymas* „sūrimas“. Pasitarasis (t.y. lie. *sōlymas*) yra veikiausiai ne la. skolinys (taip buvo įtaręs Būga II 418, 584), o lietuviškos kilmės žodis (Trautmann BSW 249, Skardžius ŽD 210, Fraenkel l.c., Stang l.c., Karulis LEV II 151, be to, žr. ir Būga I 372): jis (lie. *sōlymas*) Žemaičiuose ir kitur šiau-

rės Lietuvoje (bent jau Dusetų–Antazavės apylinkėse) išliko (būtent išliko!) gal dėl la. *sālims* poveikio.

Ryt. balt. (gal ir vak. balt.) *\*sāl-* „druska“ yra matyt (su *\*-ā-* ← *\*-ā*) iš balt.-sl. *\*sāl-* „t.p.“ (> sl. *\*sālis* „t.p.“, gal ir vak. balt. *\*sālis* „t.p.“, žr. anksčiau) < ide. *\*sal-* „t.p.“ (žr. anksčiau). Žr. dar pvz. Pokorny l.c., Gamkrelidze-Ivanov II 703.

**saligan** „grune (grün) – žaliai“ E 468 adv. = pr. *\*zal'an* „t.p.“ (t.y. turbūt ne pr. *\*zaljan* „t.p.“, plg. Endzelīns SV 241, Schmalstieg PS 134) = adj. (nom.-acc. sg. neutr.) pr. *\*zal'an* „žalias“; dėl pr. (E 458) adv. = pr. adj. (neutr.) plg. s.v. *gelatynan*.

Adj. pr. (XIII/XIV a.) *\*zal'a-* „žalias“ < *\*zalja-* „t.p.“ < adj. balt. *\*žalja-* „t.p.“ > lie. *žālias* „t.p.“, la. *zaļš* „t.p.“. Šio balt. adjektyvo (jis – specifinis balt. žodis!), kurio giminaičiai yra seniai žinomi (žr. toliau, be to, Fraenkel 1287 s.v. *žālias* ir liter.), etimologijos pagrindinė problema – jo daryba dar nėra aiški (žr. pvz. Skardžius ŽD 63).

Manychiau, kad adj. (*io*-kamienis) balt. *\*žalja-* „žalias“ yra iš adj. „turintis blizgančio žalsvumo (žalumo), gelsvumo (geltonumo), rusvumo (rudumo) ir pan.“ (> est. *haljas* „blizgantis, blizgančiai žalias“) – fleksijos vedinys iš subst. (neutr., nom.-acc. sg.) balt. *\*žalan* „blizgantis žalsvumas (žalumas)...“ [plg. (ide. >) balt. subst. *\*kara-* → adj. *\*karja-* žr. s.v. *\*kargis*, plg. Skardžius ŽD 62], kuris (neutr.) – deadjektyvinis subst. (nomen abstractum) iš adj. (neutr., nom.-acc. sg.) balt. *\*žalan* „blizgančiai žalsvas, gelsvas, rusvas...“ [senas ide. kalbų subst. (neutr., nomina abstracta) iš adj. (neutr.) darybos būdas!], suponuojančio adj. (*o*-kamienį) balt. *žala-* „t.p.“ [> lie. *žālas* „rusvas, rausvas (apie gyvulius)“].

Tas balt. adj. yra iš (adj.) *\*,blizgančiai žalsvas, gelsvas ir pan.* – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*žel-* „žalsvai, gelsvai ir pan. blizgėti“ (> la. *zēl-t* „grünen, frisch wachsen“, lie. *žėl-ti* „grünend wachsen“), tiksliau, matyt iš jo praes. lyties balt. *\*žel-* (> praes. la. *zel-u* = lie. *žėl-ù*). Iš to paties verb. lyties praet. balt. *\*žėl-* (> la. *zēl-a*,

lie. *žēl-ē*) fleksiju vediniai (su šaknies vokalizmo apofonija) – a) subst. (*io*-kamienis) vak. balt. *\*žālja-* „žalsvas ir pan. blizgėjimas“ (> „žolė“ > pr. *\*zālīs* „t.p.“, žr. *soalis*) ir b) subst. (*iā*-kamienis) ryt. balt. *\*žaljā-* „t.p.“ (> *\*zālē* „žolė“ > la. *zāle* „t.p.“, lie. *žolē*).

Verb. balt. *\*žel-* „žalsvai, gelsvai ir pan. blizgėti“ = balt.-sl. *\*zel-* „t.p.“ (→ adj. sl. *\*zel-enō* „žalias“, plg. adj. sl. *\*vez-enō* ← verb. *\*vez-* „vežti“) < verb. ide. *\*ghel-* „blizgėti“ < *\*ghel-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 499 tt.), apie kurio „kentuminę“ evoliuciją baltų (ir slavų) kalbose žr. s.v. *gelatynan*.

Galima pridurti: iš minėto verb. balt.(-sl.) atsirado sufikso vedinys adj. balt. *\*žel-ta-* „žalsvai, gelsvai ir pan. blizgantis“ (> lie. *žėltas* „žalsvas“), žr. s.v. *sealtmeno*.

sālin, žr. *soalis*.

-salis, žr. *passalis*.

salme „stro (Stroh) – šiaudai“ GrG 65, GrA 28, „stramen – t.p.“ GrF 19, kuris turbūt taisytinas į *\*salmo* (bent jau GrG raidės *e* ir *o* rašomos labai panašiai, žr. PKP II 249, išn. 1), o šis gali suponuoti subst. (*ā*-kamienį) pr. *\*salmō* „šiaudai“, t.y. *\*salmā* „t.p.“ (plg. pvz. pr. (Gr.) *rancko* = *\*rankō*, t.y. *\*rankā*, žr. s.v. *rancko*), plg. sl. *\*salmā* „t.p.“ (žr. toliau).

Subst. (nom. sg. fem.) pr. *\*salmā* „šiaudai, Stroh“ (ne „šiaudas, Strohalm“, žr. toliau) ir subst. (su akūtine šaknimi) sl. *\*sálmā* „t.p.“ [> rus. *солóма* „t.p.“ (greta *солóминка* „šiaudas“) ir kt.] yra, man rodos, iš subst. (*ā*-kamienio sg. collectivum, nom. fem.) balt.-sl. *\*salmā* „t.p.“, perdirbto iš subst. (*o*-kamienio pl. collectivum, nom.-acc. neutr.) balt.-sl. *\*sálmā* „šiaudai, Stroh“. Jo nom. sg. lytis galėjo būti balt.-sl. (*o*-kamienis, masc.) *\*šalmas* „šiaudas, Strohalm“ [plg. pvz. lo. *locus* „vieta“ (nom. sg. masc.) greta *loca* „vietos“ (nom.-acc. pl. neutr.)] > subst. (*o*-kamienis masc., nom. sg.) la. *salms* „šiaudas, Strohalm“ greta lyties subst. (*o*-kamienio masc., nom. pl.) la. *salmi* „šiaudai, Stroh“ (ne „šiaudas, Strohalm“, žr. ME III 675), kuri veikiausiai perdirbta iš lyties subst. (*o*-kamienio pl. collectivum, nom.-acc. neutr.) balt. *\*sálmā*.

Subst. (*o*-kamienis, nom. sg. masc.) balt.-sl. *\*šalmas* „šiaudas“

< „šiaudo stiebas (Strohalm)“ kartu su subst. (masc.) germ. *\*halma-* „t.p.“ (> s. isl. *halmr* „t.p.“ ir kt.) suponuoja subst. ide. *\*kol(H)mos* „t.p.“ < *\*kol(H)mos* „t.p.“ (> lo. *culmus* „t.p.“) ir (turbūt) *\*klHmos* „t.p.“ (> gr. *κάλamos* „nendrė“, kuris vargu ar iš *\*κόλαμος*, žr. Frisk I 561, Pokorny I 612). Tiesa, čia įprasta atstatyti ne vien ide. *\*kolamos* „šiaudo stiebas“, bet ir ide. *\*kolāmā* „t.p.“ (pvz. Pokorny l.c.); šitaip daroma ypač dėl subst. sl. *\*salmā*, tačiau jis, man rodos, suponuoja ne ide. *\*kolāmā* (= *\*kolHma*), o tik balt.-sl. *\*šálmā* (žr. anksčiau).

Reikia manyti, kad subst. balt. *\*šalmas* veldinys bus buvęs ir lie. kalboje, tačiau jis seniai išnyko: vietoj jo yra tik lie. *šiáudas*, bet jis, deja, neturi etimologijos (Fraenkel 1978). Man rodos, kad lie. *šiáudas* „Strohalm“ (pl. *šiaudai* „Stroh“) atsirado iš subst. balt. *\*šēudas* „nupjautas (nukirstas) šiaudas“ = „nupjautas (nukirstas) šiaudo stiebas (ražienos ražas)“ < „nupjovimas, nukirtimas“, kuris gali būti fleksijos vedinys iš verb. balt. *\*šēud-* „pjauti, kirsti“, o šis – determinatyvo *\*-d-* išplėstas verb. balt. *\*šēu-* „t.p.“. Šitaip spėju suponuodamas, kad tas verb. balt. *\*šēu-* „t.p.“ yra iš verb. ide. *\*skeu(H)-* / *\*sku-* (čia dėl *\*-k-* žr. toliau) „t.p.“ < *\*skeu(H)-* / *\*sku-* „t.p.“ [dėl jo veldinių plg. Pokorny I 954 s.v. 6. *skēu(t)-*], iš virtusio a) „satemiškai“ į verb. (ide. dial. balt. *\*skēu-* „t.p.“ >) balt. *\*sšēu-* „t.p.“ > *\*šēu-* „t.p.“ ir b) „kentumiškai“ – pvz. į lytį verb. balt. *\*sku-* „pjauti“ (→ lie. *skut-* „skusti“, žr. s.v. *stuckis*).

Tiesa, iš to verb. ide. *\*skeu(H)-* „pjauti; kirsti“ (su segmentu *\*sk-* iš verb. *\*sek-/sk-* „t.p.“, žr. Pokorny l.c., žr. dar s.v. *saxsto*) norėtusi laukti verb. ide. *\*skeu(H)* „t.p.“ → verb. balt. *\*skēu-* „t.p.“, o ne verb. ide. *\*skeu(H)-* „t.p.“ → verb. balt. *\*šēu-* „t.p.“, t.y. su „satemizuoju“ ide. *\*sk-* į balt. *\*š-*. Tačiau ide. *\*sk-* (greta *\*sk-*), vadinasi, ir jo „satemizacija“ į balt. *\*š-* nėra visiškai negalimas dalykas, plg. pvz.: verb. (homonią) balt. *\*šēu-* „stumti, šauti“ ← verb. ide. *\*skēu-* „t.p.“ (Būga II 589, Pokorny I 954 t.s.v. *\*skēu-*, Fraenkel 1969 s.v. *šauti*), greta kurio veikiausiai bus egzistavusi ly-

tis verb. ide. \**skēu-* „t.p.“ (žr. ir B ū g a I.c.); be to, plg. verb. ide. \**skei-* „pjauti, (at)skirti“ (su \**sk-* iš verb. ide. \**sek-* „t.p.“) ir \**skei-* „t.p.“ (žr. P o k o r n y I 119 tt. s.v. *skēi-*) bei jo vedinį verb. ide. \**skeid-/skeid-* „t.p.“ (G a m k r e l i d z e I v a n o v I 112). Plg. dar s.v. *salovis* (dėl verb. balt. \**šel-/šil-* kilmės).

Atsižvelgdamas į tai, kas pasakyta, esu linkęs manyti, kad balt. prokalbėje (ar tik jos dialektuose?) buvo du šiaudo pavadinimai – a) subst. balt. \**šalmas* „šiaudas (apskritai)“ ir b) \**sēudas* „nupjautas šiaudas (kartu su ražienos ražas)“: pirmasis pavadinimas [„šiaudas (apskritai)“] išstūmė antrąjį pr. ir la. kalbose, o antrasis išstūmė pirmąjį lie. kalboje resp. virto į lie. „šiaudas (apskritai)“.

**salmis** „helm (Helm) – šalmas“ E 420 nom. sg. masc. = pr. \**salmi's* < \**salms* „t.p.“ < \**salmas* „t.p.“, kuris, vienu tyrinėtojų nuomone, esąs giminaitis su lie. *šálmas*, žr. B e r n e k e r PS 317, T o r b i ö r n s s o n Die gemeinslavische Liquidametathese (Uppsala 1901) I 100, E n d z e l i n s SV 241 („varbūt“). Tačiau daugumai tyrinėtojų atrodo, kad tie pr. ir lie. žodžiai *abu* esą slavizmai, žr. p.vz. T r a u t m a n n AS 417, B ū g a II 89, III 897, S k a r d ž i u s TiŽ VII 213, V a s m e r IV 424, M i l e w s k i Sl. Occ. XVIII 27, 33, F r a e n k e l 960 (ir liter.), K l u g e 303, P o k o r n y I 553, S a b a l i a u s k a s LKL 251.

Manychiau, kad pr. \**salmas* „šalmas“ yra iš (pra)pr. \**šalmas* „šalmas“ (apie jo \**š-* žr. toliau), laikytino slavizmu (žr. toliau), o lie. dial. \**šálmas* (*šálmas*) „t.p.“ – gana senas prūsizmas: iš (pra)pr. \**šalmas* „t.p.“ bus atsiradęs (pra)lie. dial. \**šalmas* „t.p.“ > lie. dial. *šálmas* (*šálmas*) „t.p.“ (LKŽ XIV 461 t.). Taip galima suponuoti jau vien atsižvelgiant į LKŽ (I.c., s.v. *šálmas*) nurodytus šaltinius (žodžio geografija), iš kurių matyti, kad šis lie. dial. žodis savo kilme orientuojasi ne į Ryt. Lietuvos, o Pr. Lietuvos (Mažosios Lietuvos) dialektus: jis žinomas iš Pr. Lietuvos raštų, iš kurių bus patekęs ir į kai kuriuos Didžiosios Lietuvos raštus, o iš jų – į lie. liter. kalbą ir iš jos – net į kai kurias lie. šnektas (žr. LKŽ I.c.).

Tiesa, galima būtų spėti, kad lie. dial. (Ryt. Pr.) *šálmas* atsirado iš pr. \**salmas* [o ne iš (pra)pr. \**šalmas*] adaptuojant pr. \**s-* į lie. *š-*; bet, man rodos, kur kas patikimiau (ir paprasčiau!) suponuoti, kad lie. dial. (Ryt. Pr.) *šálmas* yra ne iš pr. \**salmas*, o iš (pra)pr. \**šalmas*, plg. pr.(-kurs.) \**šilkas* „šilkas“ < \**šilkas* „t.p.“ (žr. *silkasdrūb*).

Atsižvelgiant į tai, kad (pra)lietuviai (jų dalis) į (pra)prūsų žemes (šiaurinę Prūsiją) skverbtis ėmė ne nuo XV a. (taip neretai sakoma), o maždaug nuo VI a. po Kr. (žr. M a ž i u l i s in BSL 27 tt.), reikia manyti, kad (pra)prūsai ir (pra)lietuviai apie VI a. po Kr. dar tarė (pra)pr. \**šalmas* → (pra)lie. dial. \**šalmas* (> lie. dial. \**šálmas*); kitaip sakant, (pra)prūsai ir (pra)lietuviai [vadinasi, ir (pra)latviai ir kt.] apie VI a. po Kr. dar bus turėję senąją (balt.) \**š*, kuris vėliau virto į pr. *s* ir į lie. *š* (resp. į la. *s* ir pan.). Bet apie visa tai plačiau – kitąkart.

Senovės prūsų šalmo (jis – t u r t i n g o k a r i o daiktas!) pavadinimas (pra)pr. \**šalmas* bus atsiradęs iš dar prieš VI a. po Kr. egzistavusio germanizmo sl. dial. \**šolmъ* (jis tuomet fonetiškai matyt kiek kitaip atrodė) > vak. sl. \**šolmъ* (> s. lenk. *szłom* ir pan.); plg. T r a u t m a n n I.c., B ū g a II 89, M i l e w s k i I.c., F r a e n k e l I.c. (ir liter.). Senovės slavai su šalmu bus susipažinę – per germanus – apie IV–V a. po Kr. (Vid. Europoje šalmai ėmė plisti IV–V a. po Kr., o Ryt. Europoje – nuo X a., žr. TLE IV 154), o senovės prūsai – per slavus – turbūt apie VI a. po Kr. (plg. G a e r t e 296: IV–VIII a. po Kr.).

**salobisquan**, žr. *salūbiskai*.

**salowis** „nachtegal (Nachtigal) – lakštingala“ E 727 nom. sg. masc. yra greičiausiai pr. \**salavīs* [t.y. su -ow- = pr. \*-av- (tiksliau: \*-au-, turintis bilabialį \*-u-), o ne su -ow- = pr. \*-āv- (sic B ū g a II 585, E n d z e l i n s FBR XI 99, E n d z e l i n s SV 241), plg. s.v.v. *girnoywis*, *kanowe*], kuris laikytinas ne slavizmu (sic T r a u t m a n n AS 417, B r ü c k n e r GE 501, S k o k III 283), o vak. balt. žodžiu (žr. E n d z e l i n s I.c. ir ypač B ū g a I.c.).

Pr. (E 727) *salowis* „lakštingala“ etimologiškai buvo gretintas

saln

t

v

j

l

:

:

:

sa

su rus. *соловей* „t.p.“ (Endzelīns l.c.) ir, toliau, su adj. sl. *\*solvā-* „gelsvai pilkas“, rus. *солов-ой* „t.p.“ bei su subst. lie. *šālvās/šālvīs* (*šālvys*) „Forelle ir kt.“ (Būga l.c., Vasmēr III 711, plg. Skardžius ŽD 52, Fraenkel 961). Tiesa, žodžius rus. *соловей* „lakštingala“, luž. aukšt. *solobik* „t.p.“ ir kt. mėginta kildinti iš sl. *\*solov-* „t.p.“ (ne *\*solv-* „t.p.“!), o lenk. *słowik* „t.p.“ – iš sl. *\*solv-* „t.p.“, žr. Būga l.c., bet žr. Vasmēr l.c. (čia visi tie slavų žodžiai kildinami iš sl. *\*solv-ujb!*). Manychiau, kad iš tikrųjų buvo ir sl. dial. *\*solov-* „lakštingala“ ir sl. dial. *\*solv-* „t.p.“, iš kurių pastarąjį laikau senesniu (žr. toliau).

Visi tie žodžių pr. *salowis*, rus. *соловей*, adj. sl. *\*solvā*, subst. lie. *šālvās* ir kt. etimologiniai gretinimai turi didelį trūkumą: tuose gretinimuose apeinama tų žodžių daryba – pagrindinė jų etimologijos problema.

Pr. *\*salavīs* „lakštingala“ bus buvęs masc. (nom. sg.); plg. ir lie. dial. (masc.!) *lakštingalas* „t.p.“ (lytis, būdinga Vak. Lietuvai, žr. LKŽ VII 97): čia fem. į masc. vienos lie. šnektose galėjo išvirsti dėl pr. (masc.) *\*salavīs* „lakštingala“ ir gal dėl kurš. (masc.) *\*salavīs* „t.p.“ ar kurš. (masc.) *\*sal(u)vīs* „t.p.“ [taip galėjo būti ir kuršių (t.y. irgi vak. baltų) kalboje] poveikio, kitose lie. šnektose – dėl lie. (masc.) *paūkštis* „Vogel“ įtakos.

Subst. [(i)io-kamienį, masc.] pr. *\*salavīs* „lakštingala“ kildinu iš subst. mob. vak. balt. *\*salav(i)ia-* „tas (paukštis), kuriam būdingas pilkumas, gelsvumas“, kuris – fleksijos vedinys iš adj. (o/ā-kamienio) vak. balt. (t.y. balt. dial.) *\*salava-* „turintis pilkumo, gelsvumo“ (dėl tokio adj. → subst. mob. plg. s.v. *glumbe*). Šis – matyt perdirbinys iš adj. balt.-sl. *\*sal(u)va-* „t.p.“ [tiksliau: *\*sal<sup>u</sup>va-* „t.p.“ (su bilabialiu *\*u-*!)]: sufixas balt.-sl. *-(u)va-* yra vėliau ne vienur pakeistas sufixu balt.-sl. *\*-ava-* [plg. s.v. *\*Jāt(u)vā*, taip pat Mažiulis Baltistica III 40–41]; panašiai bus atsiradęs adj. sl. dial. (būtent: dial.) *\*salava-* „turintis pilkumo, gelsvumo“ (→ subst. sl. dial. *\*salav-* „lakštingala“), o šis – iš adj. (balt.-)sl. *\*sal(u)va-* „t.p.“ (→ subst. sl. dial. *\*solv-* „lakštingala“), žr. toliau.

Tą adj. balt.-sl. *\*sal(u)va-* „turintis pilkumo, gelsvumo“ laikau fleksijos vediniu iš deadjektyvinio subst. (u-kamienio neutr., nom.-acc. sg.) balt.-sl. *\*salu* „pilkumas, gelsvumas“ [vadinas, jis buvo *u<sub>2</sub>*-kamienis (neutr.!), o ne *u<sub>1</sub>*-kamienis (neutr.)] = adj. (*u<sub>2</sub>*-kamienis, neutr.) balt.-sl. *\*salu* „pilkas, gelsvas“ (dėl adj. neutr. → subst. neutr. žr. pvz. s.v. *giwan*); taigi turime adj. (u-kamienį, t.y. *u<sub>1</sub>*/*u<sub>2</sub>*-kamienį, ne neutr./neutr.) balt.-sl. *\*salu-* „t.p.“. Apie visa tai (ir apie *u<sub>1</sub>*- resp. *u<sub>2</sub>*-kamienius nomina) plg. s.v. *\*Jāt(u)vā*, žr. dar Mažiulis l.c.

Iš minėto (deadjektyvinio) subst. (neutr.) balt.-sl. *\*salu* „pilkumas, gelsvumas“ bus atsiradę:

a) adj. (o-kamienis, masc.) balt.-sl. *\*sal(u)va-* „turintis pilkumo, gelsvumo“ (→ subst. lie. dial. *šālvās* „Forelle ir kt.“ LKŽ XIV 494) resp. adj. (ā-kamienis, fem.) balt.-sl. *\*sal(u)vā-* „turinti pilkumo, gelsvumo“ (→ subst. lie. dial. *šālva* „Forelle ir kt.“ LKŽ l.c.), o iš čia – fleksijų vediniai subst. mob. [(i)io-/ (i)jā-kamieniai, masc./fem.] balt. *\*sal(u)v(i)ia-/ \*sal(u)v(i)jā-* „tas/ta, kuriam/kuriai būdingas pilkumas, gelsvumas“ > subst. lie. dial. *šālvys* „Forelle ir kt.“ (LKŽ XIV 496) [šis, veikiamas žodžio lie. *žuvis*, išvirto į lie. dial. *šālvīs* „Forelle ir kt.“ (i-kamienis) LKŽ l.c.] resp. subst. lie. dial. *šālvē* „t.p.“ (LKŽ XIV 494);

b) adj. (o/ā-kamienis) balt.-sl. *\*sal(u)va-* [*\*sal(u)vā-*] „turintis pilkumo, gelsvumo“ (> adj. rus. *соловой* „gelsvai pilkas“) → subst. mob. [(i)io-/ (i)jā-kamienis, masc./fem.] balt.-sl. *\*sal(u)v(i)ia-* (masc.) „tas, kuriam būdingas pilkumas, gelsvumas“ > subst. sl. dial. *\*solvjā* „lakštingala“ (žr. anksčiau). Pastaba. Subst. [masc., (i)io-kamienis] lie. dial. *šēlvīs* „Forelle ir kt.“, kuris žinomas daugiau iš raštų (žr. LKŽ XIV 628), yra matyt ne senas (dėl -e-), o perdirbinys iš lyties (masc.) lie. (dial.) *šālvīs* „t.p.“; plg. tai, kad ir lytis (i-kamienė, fem.) lie. dial. *šālvīs* „t.p.“ – perdirbinys (tik kitoks, žr. anksčiau).

Adj. (u-kamienio) balt.-sl. *\*salu-* „pilkas, gelsvas“ tolimesnę praeitį nelengva atsekti ne vien dėl to, kad tokio balt.-sl. ad-

jektyvo niekas nėra bandęs rekonstruoti. Hipotezė, kad adj. rus. *солов-оў* „gelsvai pilkas“ (jį kildinu, galų gale, iš adj. balt.-sl. *\*šalu-*, žr. anksčiau) esąs iš adj. ide. *\*sal-* „schmutzig-grau“ (Pokorny I 879 s.v. 2. *sal-*), yra aiškiai klaidinga. Man rodos, kad adj. (*u*-kamienis) balt.-sl. *\*šalu-* „pilkas, gelsvas“ yra iš (adj.) *\*„išdžiūvęs, nuvytęs“* – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. *\*šel-/šil-* „džiūti, vysti“ (žr. dar s.v. *sylo*), „satemiškai“ išriedėjusio iš verb. ide. *\*(s)kel-/\*(s)kl-/\*(s)kol-* „t.p.“ [dėl jo plg. Pokorny I 927 s.v. 3. *(s)kel-*], kuris dažniau bus davęs „kentumišką“ verb. balt.-sl. dial. *\*(s)kel-/\*(s)kal-* „t.p.“ (iš jo gali būti kilęs pvz. verb. la. *kāl-st* „trocken werden, verdorren“, dėl jo žr. dar ME II 144 t.). Dėl tos „satemiškos“ ir „kentumiškos“ raidos plg. ypač tai, kas pasakyta apie lie. *šiáudas* „Halm“ kilmę s.v. *salme*.

**salta** „kalt“ GrG 47, „kalth (kalt)“ GrA 65, „gelidus“ (versta iš vok. *kalt*) GrF 64. Čia matyt klaida (juk Gr žodynėlis!) vietoj *\*saltan* „kalt“ [dėl raidės *-n-* numetimo plg. s.v. (Gr!) *sai-ka*, žr.], kuris yra adv. pr. *\*saltan* „kalt – šaltai“ = adj. (nom.-acc. sg. neutr.), pr. *\*saltan* „kalt – šaltas“, žr. toliau. Tiesa, yra manoma, kad Gr lytis *salta* „kalt“, taip pat lytis (Gr) *debica* „groß“ (žr.) ir (III 69<sub>6</sub>) *wissa* „alles“ esančios nom.(-acc.) sg. neutr. formos su pr. *\*-ā* greta nom.(-acc.) sg. neutr. su pr. *\*-an* [pvz. *wissan* „alles“ (žr. s.v. *wissa*), *kirsnan* (žr.) ir kt.], žr. Endzelīns SV 67 t. (ir liter.), Mažiulis BS 85, Schmalstieg SP 153, plg. Toporov PJ I 310 (s.v. *debica*); plg. s.v. *debica*.

Pirmiausia reikia pasakyti, kad pr. (III 69<sub>6</sub>) *wissa* „alles“ yra ne adj. (nom.-acc. sg. neutr.), o pron. su fleksija (nom.-acc. sg. neutr.) *\*-a* (greta *\*-an*), atėjusia iš pron. (nom.-acc. sg. neutr.) pr. *\*st-ā* (žr. s.v. *stas*) ir pan. Dėl to, kad *o*-kamienė adj. ir subst. (bet ne pron.) fleksija (nom.-acc. sg. neutr.) pr. *\*-an* [vadinasi, ir pr. *\*debik-an* „groß“ (žr. *debica*), *\*salt-an* „kalt“ (žr. anksčiau)] yra senovinė, žr. toliau.

Taigi parašyme (Gr) *salta* „kalt“ slypi senesnis pr. adv. *\*saltan* „šaltai“ = adj. (nom.-acc. sg. neutr.) *\*saltan* „šaltas“ [pa-

našiai ir parašymas (Gr) *debica* „groß“ suponuoja senesnę pr. *debikan* adv. /adj.], plg. s.v.v. *ainawīdai*, *gelatynan*, *kirsnan*). Adj. pr. *\*salta-* „šaltas“ < balt. *\*šalta-* „t.p.“ (> lie. *šaltas* „t.p.“, la. *sałts* „t.p.“) – vedinys iš verb. balt. *\*šal-* „šalti“ (> lie. *šāl-ti* „t.p.“, la. *sał-t* „t.p.“; žr. dar *passalis*), dėl kurio tolimesnės kilmės žr. pvz. Trautmann BSW 298, Vasmer III 675 t. (s.v. *cnoma*), Fraenkel 960 t. (ir liter.), Pokorny I 551 t. (s.v. 1. *kel-*), Urbutis BEE 183.

Pastaba. Tuo, kad nom.-acc. sg. neutr. **adj.** (*o*-kamienio) pr. *\*-an* (ir adv.) = **subst.** (*o*-kamienio neutr.) pr. *\*-an* esanti vietoj senesnės (nom.-acc. sg. neutr.) *\*-ā* (Mažiulis l.c.), dabar nebetikiu: fleksija (*o*-kamienė, nom.-acc. sg. neutr. = adv.) pr. dial. *\*-ā* [pvz. *ilga* (žr.), plg. *wissa* „alles“ (žr. anksčiau)] yra pronominalinės kilmės. Nuomonė, kad suom. *heinä* „šienas“ (ir pan.) rodo buvusią fleksiją nom.-acc. sg. neutr. subst. (*o*-kamienio) balt. *\*-ā* (Mažiulis l.c.), taip pat nepatikima: subst. (*o*-kamienis, nom.-acc. sg. neutr.) balt. *\*šeinan* „šienas“, jo segmentą *\*-n* asocijuojant su postfiksą fin. *\*-n*, buvo dekomponuotas į subst. fin. *\*heina* „t.p.“ > suom. *heinä* „t.p.“ (bet apie tai plačiau – kitąkart).

**saltan** „spek (Speck) – lašiniai“ E 376 nom.(-acc.) sg. neutr. = pr. *\*saltan*, kuris, galima sakyti, neturi etimologijos, žr. Berneker PS 317, Trautmann AS 417 ir liter., ypač Endzelīns SV 241, Būga II 92.

Manyčiau, kad subst. (neutr.) pr. *\*saltan* „lašiniai“ yra iš (subst.) *\*„tai, kam būdingas tekėjimas“* (plg. lie. *lašiniai* „Speck“ kilmę, žr. Fraenkel 341) < adj. (neutr.) *\*saltan* „tekantis, tekėjęs“ – sufikso *\*-ta-* vedinys iš verb. balt. (pr.) *\*sal-* „... tekėti“ (žr. s.v. *salus*). Žr. Mažiulis PKP II 30 (išn. 107), S. Ambrazas DDR 129.

**sallubai** *busennis* „Ehestand – santuokos padėtis“ III 101<sub>5</sub>[63<sub>14</sub>, *salaubai* *boūsennien* „ehestandt (Ehestand) – santuokos padėtį“ III 103<sub>2</sub>[63<sub>34-35</sub>] (= *suluba wenczawonistes* VE 49<sub>7</sub> acc. + gen.). Dėl *busenis* (nom. sg.) ir *boūsennien* (acc. sg.) žr. *bousennis*. Lytis *sallubai* (III 101<sub>5</sub>) ir *salaubai* (III 103<sub>2</sub>), parai-

džiui vėrstos iš vok. *Ehe* (t.y. *Ehe-*) „santuoka“ (nom. sg.), yra subst. (*ā*-kamienio, fem.) nom. sg. forma pr. (III) \**salūbai* „santuoka“, egzistavusi greta (nom. sg.) pr. (III) \**salūbu* „t.p.“ (žr. s.v. *salūban*); plg. *mensai* (nom. sg. fem., žr. *mensā*), *dūsaisurgawingi* (žr.). Taigi manyti, kad pr. (III) *sallubai* (*salaūbai*) esanti loc. (sg.) forma (E n d z e l i n s SV 241), negalėčiau (plg. T r a u t m a n n AS 418 s.v. *salaūbaigan-nan*).

**sallūbaiwīrins** „ehemennern (Ehemänner) – santuokos vyrus“ III 93<sub>4</sub>[59<sub>7</sub>] yra pr. (III) \**salūbai* „santuoka“ (nom. sg. fem., žr. *sallubai busennis*) ir (acc. pl.) \**vīrins* (žr. *wijrs*).

**sallūban** „gemahel (Gemahlin) – sutuoktinė“ III 33<sub>3</sub>[25<sub>27</sub>] (= *moteri* „moterį“ VE 11<sub>14</sub>), *salūbin* „gemahel (Gemahlin) – „t.p.“ III 99<sub>18-19</sub>[63<sub>7</sub>], III 107<sub>15</sub>[67<sub>22</sub>] acc. sg. fem. = pr. \**salūban* resp. \**salūbin*; pastaroji lytis – matyt vietoj \**salūban* [plg. *madlin* (acc. sg.), žr. *maddla*]. Suponuoja lytį (nom. sg. fem.) pr. (kat-mų) \**salūbu* „sutuoktinė“ < (su \*-u < \*-ū < \*-ā) pr. \**salūbā* „t.p.“.

Vok. (III) *gemahel* (vadinasi, ir pr. žodis) visais minėtais atvejais (t.y. III 32<sub>2</sub>, III 98<sub>16-17</sub>, III 106<sub>16</sub>) yra ne „Gemahl“ (sic T r a u t m a n n AS 418, E n d z e l i n s SV 241), o „Gemahlin“ (žr. G ö t z e 100); bet, apskritai imant, tas vok. (III) *gemahel* matyt buvo ir „Gemahlin“ ir „Gemahl“ (plg. P a u l 230 s.v. *Gemahl*). Taigi ir pr. \**salūbā* veikiausiai buvo „sutuoktinis; sutuoktinė“ < \**susituokėjas; susituokėja*“ (scom.!), laikytinas fleksijos vediniu iš verb. pr. \**salūb-ūti* „su(si)tuokti; daryti įžadą“ (dėl jo žr. s.v. *sallūbsna*); plg. iš verb. lie. *slaug-yti* seniai atsiradusį subst. (scom.) lie. *slaugā* „slaugytojas; slaugytoja“ (dėl jo žr. B ū g a I 484, II 576 t.), kuris pradžių bus gavęs iš subst. (nomen actionis) lie. *slaugā* „slaugymas“ (plg. S k a r d ž i u s ŽD 39 t., S. A m b r a z a s DDR 168 t.). Panašiu būdu iš verb. pr. \**salūb-ūtei* bus atsiradę subst. (nomen actionis) \**salūbā* „su(si)tuokimas, santuoka“ (greta pr. \**salūbas* „t.p.“ < lenk. *ślub*, žr. s.v. *salūban*) ir subst. (scom.) pr. \**salūbā* „susituokėjas, sutuoktinis; susituokėja, sutuoktinė“ (žr. *sallubai*).

P a s t a b a. Panašiu būdu ir subst. (*ā*-kamienis, acc. sg.) pr. (III 101<sub>11</sub>) *pogalban*, verstas iš vok. (III 100<sub>10</sub>) *gehulffen*, reiškiančio „Gehilfe“ ir „Gehilfin“ (žr. G ö t z e 98), matyt suponuoja scom. pr. \**pagalbā* „pagelbėtojas; pagelbėtoja“ ir subst. pr. \**pagalbā* „pagelbėjimas, pagalba“. Šitaip dabar norėčiau patikslinti tai, kas pasakyta s.v. *pogalban*.

**salūban** „Ehe – santuoką, susituokimą“ III 101<sub>2</sub>[63<sub>12</sub>], *sallūban* „t.p.“ III 31<sub>17</sub>[25<sub>20</sub>] (= *wenczawones* VE 10<sub>10</sub>, gen. sg.), *salaūban* „t.p.“ III 99<sub>6-7</sub>[61<sub>36</sub>] (= *wenczawonistes* VE 47<sub>4-5</sub>, gen. sg.) acc. sg. fem. (T r a u t m a n n AS 417) ar masc. = pr. \**salūban*, kuris suponuoja nom. sg. lytis: arba a) subst. (*ā*-kamienio, masc.) pr. (kat-mų) \**salūbu* „santuoka, susituokimas“ < (su \*-u < \*-ū < \*-ā) pr. \**salūbā* „t.p.“ (dėl jos žr. s.v.v. *sallubai*, *sallūban*), arba b) subst. (*o*-kamienio, masc.) pr. \**salūbas* „t.p.“ (< lenk. *ślub* „t.p.“, žr. toliau); be to, bus buvęs subst. (*io*-kamienis, masc.) pr. \**salūbīs* „sutuokimas; apžado davimas“ (žr. s.v. *sallūbs laiskas*). Plg. lie. *sqliūbas* „santuoka“ (masc.) bei *sqliūba* „t.p.“ (fem.) ir (masc.) *sqliūbis* „pasižadėjimas“ (LKŽ XII 81 s.v.v.) resp. *suliūbas* „santuoka“ (masc.) bei (fem.) *suliūba* „t.p.“ (LKŽ XIV 137 s.v.v.), kurie visi yra prūsizmai (F r a e n k e l 760): su jų prefiksais *sq-/su-*, perdirbtai iš segmento pr. \**sa-*, kurį laikyti prefiksu veikiausiai negalima (žr. s.v. *sawayte*), žr. toliau.

Dėl minėtų lyčių subst. (*ā*- resp. *io*-kamienių) pr. \**salūbā* ir \**salūbīs* kilmės žr. s.v.v. *sallūban*, *sallūbs laiskas*. Lytis subst. (*o*-kamienis, masc.) pr. \**salūbas* „santuoka“ yra, be abejo, iš subst. (masc.) lenk. *ślub* „t.p.“ (plg. E n d z e l i n s SV 241 s.v. *salūban*, F r a e n k e l l.c.) su pr. kalbai nebūdingu segmentu lenk. *śl-* (t.y. *sl'-*) ir dėl to perdirbtu į pr. \**sal'-* (veikiant prefikso pr. \**san-* segmentui \**sa-*) = \**salūba-* „t.p.“ resp. į pr. \**l'-* = \**lūba-* „t.p.“ (arba jis sutrumpėjo iš \**salūbā-* „t.p.“, žr. *lūbi*). Panašiu būdu iš lenk. *śl-* atsirado ir polonizmų subst. pr. \**salūbā* ir \**salūbīs* (jie du yra ne iš subst. lenk. *ślub*, o pr. dariniai, žr. s.v.v. *sallūban*, *sallūbs laiskas*) ir verb. pr. \**salūbūtei* (žr. s.v. *sallūban*) segmentas \**sal'-*.

**sallūbi** *gennāmans* „ehefrawen (Ehefrauen) – santuokos mote-

rims“ III 93<sub>11</sub>[59<sub>13</sub>]; *salaūbaigannan* „ehefraw (Ehefrau) – santuokos moterį“ III 107<sub>6</sub>[67<sub>15</sub>] = pr. (III) \**salūbai* „santuoka“ (nom. sg. fem., žr. s.v. *sallubai busennis*) + \**genan* „moterį“ (žr. *genno*). Tas (III 93<sub>11</sub>) *sallūbi gennāmans* turbūt ne taisytnas į \**sallūbai gennamans* (sic Trautmann AS 418, plg. Endzelīns SV 241), o skaitytinas pr. (III) \**salūbigenāmans* (dat. pl.) su jungiamuoju balsiu \*-i- (plg. s.v.v. *butta tawas, cixti lāiskas*).

**salubin**, žr. *sallūban*.

**salūbiskai** „ehelich – santuokiškai“ III 107<sub>24</sub>[67<sub>29</sub>] adv. = pr. \**salūbiskai*; adj. acc. sg. (masc.) *salūbiskan* „ehelichen – santuokišką (santuokinį)“ III 99<sub>9</sub>[63<sub>1</sub>] ir (fem.) *salubiskan* „eheligen (ehelichen) – santuokišką (santuokinę)“ III 99<sub>19</sub> [63<sub>7</sub>], *sallūbiskan* „eheliche – t.p.“ III 107<sub>20</sub>[67<sub>26</sub>] = (adj., acc. sg. masc. resp. fem.) pr. \**salūbiskan*.

Iš to adj. fem. lyties (nom. sg.) pr. (kat-mų) \**salūbisku* „santuokiška (santuokinė)“ (su \*-u < \*-ū < \*-ā) yra padarytas subst. (fem., nom. sg.) pr. (kat-mų) \**salūbisku* „santuokos padėtis, santuoka“ (su \*-u < \*-ū < \*-ā), kurio acc. sg. (fem.) formą pr. \**salūbiskan* atspindi *sallaūbiskan* „ehestandt (Ehestand) – santuokos padėtį“ III 109<sub>7</sub>[69<sub>1</sub>] (= *wenczawonistes sthanap* VE 52<sub>4-5</sub>) ir *salobisquan* „eh- (Ehe-) – santuoką“ II 51<sub>7</sub>[11<sub>13</sub>]. Pastaroji forma (II 51<sub>7</sub>), kuri (iš „Credo“!) atliepia (I 51<sub>7</sub>) *pattiniskun* „santuoką“ (žr.) ir (III 31<sub>17</sub>) *sallūban* „t.p.“ (žr. *salūban*), iš tikrųjų yra pr. (II 51<sub>7</sub>) \**salūbiskʷan*: su okazionaliai sutrumpintu \*-ū- (< \*-ū-) ir knaklautišku \*-k- [parašytu -qu-, plg. pvz. (I) *mergwan* (žr. s.v. *mergo*)].

Adj. pr. \**salūbisk-* „santuokiškas (santuokinis)“ – sufikso \*-isk- vedinys iš subst. pr. \**salūb-* „santuoka“ (dėl jo žr. s.v. *salūban*).

**salūbiskan**, žr. *salūbiskai*.

**sallūbs laiskas** „trawbühlein (Traubüchlein) – sutuokimo (santuokos) knyga“ III 99<sub>1</sub>[61<sub>31-32</sub>] (= *wenczawoghima knigeles* VE 43<sub>1-2</sub>). Dėl *laiskas* (nom. pl. fem.) žr. s.v. *cixti lāiskas*. Lytį *sallūbs* Endzelynas bando taisyti į (gen. sg.) \**sallūbas*, bet tokiu taisymu ir pats labai abejoja (Endzelīns SV 241).

Frazės (III 99<sub>1</sub>) *sallūbs laiskas* segmentas *sallūbs* lengvai gali būti nom. sg. forma (žr. toliau), plg. pvz. frazę (nom. sg. + nom. sg.) *sallūbai busennis* (žr.). Todėl galima būtų spėti, kad pr. (III 99<sub>1</sub>) *sallūbs* – nom. sg. masc. (o-kamienė) forma pr. (III) \**salūbs* < pr. \**salūbas*, kuri šiaip jau, t.y. kaip grynas skolinys iš lenk. *ślub*, tikrai buvo (žr. s.v. *salūban*).

Tačiau pr. (III 99<sub>1</sub>) *sallūbs* kildinti iš pr. (III) \**salūbs*, (o-kamienis nom. sg. masc.) < \**salūbas* nėra patikima jau vien dėl to, kad pr. (III 99<sub>1</sub>) *sallūbs* yra verstas iš vok. *traw-* (*Trau-*), o ne iš vok. *ehe-* (*Ehe-*), kaip visais kitais *sal(l)ūb-* atvejais (išimty – tik *salūban* ir *salūbsna*, žr. s.v.v.).

Kur kas patikimiau suponuoti, kad pr. (III 99<sub>1</sub>) *sallūbs* „traw- (*Trau-*)“ yra pr. (III) \**salūbs* < \**salūbš* „santuokimas (santuoka)“; apžado darymas < subst. (io-kamienis, nom. sg. masc.) pr. \**salūbš* „t.p.“ [čia dėl nekirčiuoto (\*-ī- >) \*-i- iškritimo plg. s.v. *salūbsna*], o šis (nomen actionis) – fleksijos vedinys iš verb. pr. \**salūb-itvei* „su(si)tuokti; daryti apžadą“ (dėl jo žr. s.v. *salūbsna*). Plg. deverbalyvinius subst. (io-kamienius nomina actionis) lie. *bėgis* „bėgimas“ (← verb. *bėg-ti*), *puolis* „puolimas“ ir kt. (Skardžius ŽD 63 t., S. Ambrazas DDR 29 t.), žr. dar s.v.v. *boadis*, *kirtis* ir kt. Iš tokio subst. pr. \**salūbš* „... apžado darymas“ yra lie. *sqliūbis* „pasižadėjimas“ (LKŽ XII 81), žr. dar s.v. *salūban*.

**salūbsna** „trewung (Trauung) – sutuokimas“ III 99<sub>16</sub>[63<sub>6</sub>] nom. sg. fem. = pr. (III) \**salūbsna* < \**salūbšna* „t.p.“ < pr. \**salūbšnā* „t.p.“ [su kirčiuotu \*-ū- resp. su nekirčiuotais (\*-ī- >) \*-ī- (iškritusiu) ir (\*-ā- >) \*-ā (sutrumpėjusiu)], kuris – sufikso \*-snā vedinys iš verb. (inf.) \**salūbī-tvei* „su(si)tuokti; daryti apžadą“, o šis – skolinys iš verb. lenk. *ślubić* „t.p.“ (dėl jo segmento *śl-* perdirbimo į pr. \**sal-* žr. s.v. *salūban*).

**salus** „reynflis (Regenbach) – upokšnis (nuo lietaus)“ E 63 nom. sg. masc. = pr. \**salus* [plg. up. (1314 m.) *Ramgesalus* (Gerullis ON 138), dėl jo žr. dar s.v. *rāms*]. Jis gretinamas su lie. *sāl-ti* „palengva tekėti“ [LKŽ XII 86 (s.v. 2 *sāl-ti*); „tekėti“ Būga II 305, Endzelīns SV 241, Fraenkel 761 (s.v. *sālti* 2.), Pokorny I 899], *selėti* „slinkti, ty-

koti“ [LKŽ XII 352; „furtim a tergo lente accedere, vel accurrere citissime“ B ū g a l.c., „citissime accurrere“ E n d z e l ī n s l.c., „t.p.“ ir „schleichen“ F r a e n k e l 774, „schleichen“ P o k o r n y I 900] ir kt., žr. B ū g a I 333, II 305, ME III 664 (s.v. I *sala*), E n d z e l ī n s l.c., V a n a g a s HŽ 287 t. Tačiau visi tie gretinimai apeina čia mums ypač rūpimo pr. \**salus* darybą – pagrindinį jo etimologijos klausimą.

Manychiau, kad subst. (masc.) pr. \**salus* „upokšnis (nuo lie-  
taus“ [o ne „upė“ (= „didelis ar didesnis nuolatinis vandens  
srautas“)] < „nedidelis resp. nenuolatinis vandens srautas“  
yra iš adj. pr. \**salus* „tekantis (palengva), slenkantis“, o šis –  
fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb.  
balt. \**sel-* „slinkti, tekėti (palengva)“ (> lie. *sel-ė-ti* „slinkti“);  
tiesa, adj. pr. \**salus* „tekantis, slenkantis“ galėtų būti fleksi-  
jos vedinys ir iš verb. (intens.) balt. \**sal-* „slinkti, tekėti“ (>  
lie. *sál-ti* „palengva tekėti“), žr. toliau. Dėl visa to plg. subst.  
pr. \**dangus* „dangus“ ir \**kamus* „kamanė“ darybą (žr. s.v. *ca-*  
*mus*); plg. dar *apus* (žr.).

Verb balt. \**sal-* „slinkti, tekėti“ (lie. *sálti* „palengva tekėti“, žr.  
dar *saltan*) buvo turbūt ne „perfektinė“ lytis (nors ir šitai nėra  
visiškai negalima), o verb. intens. lytis balt. \**sal-* „t.p.“ iš  
verb. (ne intens.) balt. \**sel-* „t.p.“ [plg. s.v.v. *etbaudinnons*  
(dėl verb. balt. \**baud-*), *camus* (dėl verb. balt. \**kam-*)], kurį  
kildinu iš verb. ide. \**sel-* „slinkti, schleichen, kriechen“. Dėl  
šio ide. archetipo žr. P o k o r n y (I 900 s.v. 5. *sel-* „schlei-  
chen, kriechen“, čia minimas ir verb. lie. *selėti* „schleichen“),  
kuris, tiesa, šį archetipą atskiria nuo verb. ide. \**sel-* „spring-  
gen“ (P o k o r n y I 899 s.v. 4. *sel-* „springen“, būtent čia mi-  
nimas ir verb. lie. *sálti* „fließen“). Tačiau atrodo, kad tie du  
ide. archetipai yra tos pačios kilmės – semantiniai homoni-  
mai: verb. ide. \**sel-* „slinkti (schleichen, kriechen)“ → \*, „slink-  
ti (schleichen, kriechen“) su tam tikrais pasišokėjimais“ >  
\**sel-* „springen“.

Sambia (dk., 1246 m.), Zambia (dk., 1231 m.), Samie (dk. lo.  
gen. sg., 1246 m.), Samblandia (dk., 1224 m.), Samlandia (dk.,

1242 m.) ir kt. (žr. G e r u l l i s ON 155, PDK 349) – dk. va-  
rijantai vardo prūsų žemės (Ordino užgrobtos 1255 m.) nuo  
Priegliaus (žr. *Pregora*) ir Deimenos (žr. *Deim*) tarp Aisma-  
rių ir Kuršių marių einančiame į Baltijos jūrą iškyšulyje, taip  
pat Kuršių nerijos pietinėje dalyje. Ši pr. žemė, kurios dk.  
vardo lyčių raidės *S-* (*Z-*) fonetinė vertė nėra labai aiški (pr.  
\**S-* ar pr.\**Z-*), vadinosi matyt pr. \**Sembō* = (t.y.) \**Sembā*  
(plg. Kurše buvusio dvaro vardą la. *Semba* – E n d z e l ī n s  
DI IV<sub>2</sub> 381); žr. B ū g a III 115, E n d z e l ī n s l.c., S a l y s  
BKT 167 tt. Greta pr. \**Sembā* buvo pr. \**sembai* „šios pr. žė-  
mės gyventojai“ (nom. pl. masc.), plg. lo. (dk., 1073 m.) *Sem-*  
*bi vel Pruzzi* (Adomas B r e m e n i e t i s, žr. Monumenta his-  
torica Germaniae IX 374). Pr. \**Sembā* ir pr. \**sembai* lietu-  
vinami į *Sėmba* resp. *sėmbai* (B ū g a l.c., S a l y s l.c.).

Semba – tankiausiai gyventa prūsų žemė, labai graži savo pa-  
jūriu ir kalnais (kalvomis), iš kurių ypač žavus (ir padavimais,  
žr. *Widewut*) *Galtgarbis* „Galtgarben“ (= pr. \**Galtgarbīs*, žr.  
G e r u l l i s ON 36) – aukščiausia Sembos kalva (110 m. nuo  
jūros lygio), esanti *Alkų* kalvose (*Alkgebirge*) netoli nuo *Me-*  
*denāvos* (*Medenau*). Sembos pajūris – baltiškojo gintaro „sos-  
tinė“: ji iš senovės garsėjo gintaru. Sembos žymesnės gyven-  
vietės – *Tvankstā* „Königsberg – Karaliaučius“ (žr. *Tuwangs-*  
*te*), *Pabėčiai* „Pobethen“ (žr. s.v. *bītas*), *Labgūvā* „Labiau“ (žr.  
*Labegow*), *Laukstēta* „Lochstädt“ (žr. *Lochstete*) ir kt. Reikia  
priminti, kad būtent sembų šnektomis sukurti svarbiausi pr.  
kalbos paminklai – pr. katekizmai (XVI a. vid.).

Žodžio pr. \**Sembā* „Semba“ bei pr. \**sembai* „sembai“ kilmę  
nelengva atsekti. B ū g a (l.c.) manė, kad pr. \**sembai* esąs iš  
\*, „saviškiai“ resp. sietinas su sl. \**sębrō* „socius“ (žr. ir S a l y s  
op. cit. 177), kurio kilmė vis dėlto nėra aiški (V a s m e r III  
824). Teiginys, kad žr. \**Sembā* priebalsis \*-*b-* atsiradęs dėl  
„... skambesnio tarimo, dėl analogijos ir pan.“ (P è t e r a i t i s  
ML 52), suprantama, negali paneigti to, kad čia \*-*b-* veikiau-  
siai yra senas (žr. ypač S a l y s op. cit. 176).

Man rodos, kad vardą pr. \**Sembā* davė ne patys sembai, o  
kažkurie jų kaimynai prūsai, kuriems Semba atrodė tarsi sa-

la – vandenų a p s e m t a (apsupta) žemė. Kitaip sakant, spėjau, kad pr. \**Sembā* gali būti siejamas su verb. lie. *sém-ti* „apsemti, užlieti“ (plg. *P è t e r a i t i s* l.c.) resp. gali būti kildinamas iš subst. pr. \**sembā* „tai, kas apsemta“ (plg. pr. \**Nerijā* „Aismarių nerija“ < „tai, kas išnirę“, žr. *Neria*) ← adj. (fem.) pr. \**sembā* „apsemta (sc. žemė)“, kuris – sufikso \*-bā/-ba- vedinys iš verb. pr. \**sem-* „apsemti, užlieti“ (plg. sufikso lie. -ba/-bā-, labai reto ir matyt didžiai seno, adj. resp. subst. darinius, žr. *S k a r d ž i u s* ŽD 90) < balt. \**sem-* „(ap)semti“ (> lie. *sém-ti* „t.p.“, plg. *T r a u t m a n n* BSW 256) < ide. (dial.) \**sem-* „t.p.“ (plg. *P o k o r n y* I 901 t.).

same „Erde – žemė“ E 24 [= pr. (E) \**zamē* < pr. \**zemē*], *sem-mē* „t.p.“ III 105<sub>17</sub>[65<sub>33</sub>] (= *βeme* „žemė“ VE 51<sub>1</sub>) nom. sg. fem.; acc. sg. (fem.) *samyen* „Acker – žemę (dirbamą), dirvą“ E 237 (žr. *samyen*), *semunien* „erden (Erde) – žemę“ II 7<sub>11</sub> [11<sub>26</sub>], III 39<sub>20</sub> [29<sub>27</sub>] (= *βemes* VE 14<sub>21</sub> gen. sg.), III 45<sub>16</sub> [33<sub>10</sub>] (= *βemes* VE 17<sub>18</sub> gen. sg.), III 95<sub>3-4</sub> [59<sub>28</sub>] (= *βemes* VE 41<sub>3</sub> gen. sg.), III 105<sub>17</sub> [65<sub>34</sub>] (= *βeme* VE 51<sub>2</sub> acc. sg.), III 105<sub>27</sub> [67<sub>8</sub>] (= *βeme* VE 51<sub>13-14</sub> acc. sg.), III 107<sub>3</sub> [67<sub>13</sub>] (= *βemes* VE 51<sub>16</sub> gen. sg.), III 123<sub>21</sub> [77<sub>8</sub>], III 127<sub>4</sub> [77<sub>30</sub>] (= *βemes* VE 61<sub>11</sub> gen. sg.), *semien* „land (Land) – žemę“ III 29<sub>19</sub> [25<sub>3</sub>] (= *βemes* VE 10<sub>13</sub> gen. sg.), „erden (Erde) – žemę“ III 51<sub>6</sub> [35<sub>23</sub>] (= *βeme* VE 20<sub>5</sub> iness. sg.), *semman* „t.p.“ III 105<sub>15</sub> [65<sub>32</sub>] (= *βeme* VE 50<sub>22</sub> instr. sg.), *semmin* „t.p.“ I 7<sub>11</sub> [5<sub>27</sub>]; dat. sg. (fem.) *semmei* „erden (Erde) – žemei“ I 9<sub>16-17</sub> [7<sub>6</sub>], *semmei* „t.p.“ II 9<sub>17</sub>[13<sub>4</sub>].

Turime subst. (ē-kamienį, nom. sg. fem.) pr. \**zemē* „žemė“ (su kirčiuotu \*-ē) < balt. \**žemē* „t.p.“ [> lie. *žēmē* (ir dial. *žemē*) „t.p.“ la. *zeme* „t.p.“] < balt.-sl. \**žemjā* „t.p.“ (čia dėl \*-jā > balt. \*-ē žr. *K u r y ł o w i c z* ABSI III 83 tt.) > s. sl. *zemlja* „t.p.“ ir kt. Subst. (fem.) balt.-sl. \**žemjā* „žemė“ šaknies ide. kilmė ir jo giminaičiai yra žinomi (žr. pvz. *T r a u t m a n n* BSW 369, *P o k o r n y* I 414 tt., *F r a e n k e l* 1299 ir liter.), tačiau jo daryba – neišspręsta problema.

P a s t a b a. Balt. ir balt.-sl. prokalbe ir pačia ide. prokalbe

šnekėjusiems žmonėms žodis „žemė“ buvo ne tik „žemė“, bet ir „Žemė“ (t.y. ir dievybės pavadinimas), žr. dar s.v. *saule*. Seniai žinoma, kad substantyje (fem.) balt.-sl. \**žemjā* „žemė“ slypi ide. \**ghem-* „t.p. (žr. pvz. *T r a u t m a n n* l.c.), kuris kildinamas iš ide. \**dh(e)ghem-/ \*dh(e)ghom-* [pvz. *G a m k r e l i d z e-I v a n o v* II 821: \**d<sup>h</sup>(e)g<sup>h</sup>om-* „земля; человек“; plg. *P o k o r n y* l.c.]. Atrodo, kad subst. (K-kamienis) ide. „žemė“ bus buvęs nomen abstractum, vadinasi, ir sg. tantum bei generis inactivi („neutrius“, t.y. jis neturėjo „genityvo“ (ergatyvo) formos, o buvo tik tokios dvi jo formos [ne „dvibazės“, o su segmentų ide. \**dh(e)gh-* ir \*-(e)m apofonine „lygsvara“]: ide. \**dheghm/ \*dhghem* „žemė“ (grynas kamienas – nulinė fleksija) ir („loc.“ ir pan.) \**dhghemi* (\*dheghmi) „t.p.“ (grynas kamienas + fleksinis formantas \*-i, plg. *M a ž i u l i s* Baltistica XX 13; manyti, kad čia buvo „dvibazės“ formos ide. \**dheghem* (\*dheghom) ir \**dheghemi* (\*dheghomi), vargu ar galima (plg. *B e n v e n i s t e* Origines 147 tt.).

Iš minėtų formų subst. (K-kamienio neutr.) ide. \**dhghem* „žemė“ bei („loc.“ ir pan.) \**dhghemi* išriedėjo (žr. *M a ž i u l i s* Baltistica XXX 45 t.):

a) iš formos (K-kamienės) ide. \**dhghem* „t.p.“ > \**ghem* „t.p.“ > \**ghem* „t.p.“ atsirado pvz. balt.-sl. subst. (K-kamienis, neutr. nom.-acc., sg. tantum) \**žem* „t.p.“ [+ adj. \*-a- (-ā-) > adj. balt. \**žema-* „žemas“ žr. *semmai*] su jo formomis (gen. sg.) \**žnes* ir (dat. sg.) \**žnei* bei („loc.“ sg.) \**žemi* [čia (K-kamienas!) dėl šaknies vokalizmo ir fleksinių formantų \*-es resp. \*-ei/\*-i apofoninės „lygsvaros“ žr. *M a ž i u l i s* BS 248 tt.]; iš tų balt.-sl. formų \**žm-es* (gen. sg.), \**žm-ei* (dat. sg.) buvo abstrahuota šaknis \**žm-* „žemė“ [→ sl. (\**žm-* + adj. \**-jā* / \**-jā* >) adj. \**žmija-/ \*žmijā* „žeminis, žeminė“ > subst. rus. *земь/зема* „gyvatė“ ir kt.], žr. s.v.v. *smoy*, *smunents*, *smūni*;

b) iš formos (K-kamienės, „loc.“ ir pan.) ide. \**dhghemi* „žemė“ > \**ghemi* „t.p.“ > \**ghemi* „t.p.“ išriedėjo pvz. balt.-sl. subst. (i-kamienis neutr., nom.-acc. sg.) \**žemi* „t.p.“ (plg. s.v. *garian*), o iš jo turime lytį sl. \**zemi* > rus. (на)земь ir pan.;

c) iš to balt.-sl. subst. (*i*-kamienio neutr.) \**žemi* „žemė“, išplečiant jį formantu \*-*ā* (būdingu abstraktų darybai), atsirado balt.-sl. subst. (\**žemi* + \*-*ā* >) \**žemiā* „t.p.“ (*iā*-kamienis) plg. \**veser* + \*-*ā* > \**veserā* > lie. *vāsara* ir pan. (žr. s.v. *dagis*), \**žeim* + \*-*ā* > \**žeimā* (žr. s.v. *semo*).

**samyen** „acker (Acker) – žemę (dirbamą), dirvą“ E 237 acc. sg. fem. = pr. (E) \**zamen*. Vok. (E 237) *acker* = v.v.a. *acker* „Ackerfeld“ (Lex 2). Tiesa, E 237 vok. ir pr. žodis parašytas abreviatūriškai – vok. *ackr* (= *acker*) resp. pr. *samyē*, dėl kurio rekonstrukcijos nėra vieningos nuomonės.

Buvo manyta, kad pr. (E 237) *samyē* esąs *samyen* = \*-*jan* (neutr., Trautmann AS 418), bet žr. Endzelīns SV 241: „(ar -*yen* < -*jan*?)“. Dar labiau nepagrįsta (semantiškai-darybiškai) nuomonė, kad *samyē* esąs \**samyne* [Smoczyński TBK (1985) 107].

Nematau jokių kliūčių suponuoti, kad pr. (E 237) *samyē* yra *samyen* = forma (*ē*-kamienė, acc. sg. fem.) pr. \**zam'en* [žr. PKP II 23 (išn. 59), 266 (s.v. *dirva*)]: a) čia priebalsis pr. \*-*m'*- (palatalizuotas prieš pr. \*-*e*-) parašytas raidėmis -*my*- (panasių parašymų yra daug pr. rašto paminkluose!), b) E žodynėlyje yra ir daugiau acc. (sg., pl.) formų – (acc. sg.) *abs-totten* (žr.), (acc. pl.) *agins* (žr.) ir *dmskins* (žr.).

Taigi pr. (E 237) *samyē* yra *samyen* = subst. (*ē*-kamienis, acc. sg. fem.) pr. (E) \**zam'en*, t.y. \**zamen* „žemę (dirbamą), dirvą“, suponuojantis formą (nom. sg. fem.) pr. (E) \**zamē* „žemė (dirbama), dirva“ < pr. \**zemē* „t.p.“ (žr. *same*); plg. tai, kad tokią reikšmę turi ir pvz. lie. *žemė*.

**sammay** žr. **semmai**.

**sanday** „gehe furt (gehe fort) – išeik“ GrG 96, „gee weg (gehe weg) – t.p.“ GrA 79, *sanctay* „abi – t.p.“ GrF 78 (sk.: *sanday*) yra interj. pr. \**sendei* „sudie“ (Fortunatov BBXXII 172, Trautmann AS 418, Endzelīns GV 242) < \**sendeiv* „t.p.“ < *sendeivan* „t.p.“ < \**sen* \**deivan* „su Dievu“ (matyt acc. sg.), žr. s.v.v. *sen*, *deiwas*. Plg. interj. lie. *sudiē* „t.p.“ < *sudiēv* (*sudiēu*) „t.p.“ < *sudiēvu* (*sudievū*) „t.p.“ < *su Dievū*.

**sando** „balke (Balken) – sija“ E 200 nom. sg. fem. mėgintas taisyti į \**sardo* ir sieti su pr. *sardis* (žr.) – Trautmann AS 418; bet žr. Endzelīns SV 242: „bez etimologijas“.

Manychiau, kad pr. (E 200) žodis gali būti pr. \**sandō*, t.y. \**sandā* „sija“ iš (subst.) pr. \*(su)siejimas“ [plg. lie. *sijā* „Balken“ < \*(su)siejimas“, dėl jo žr. Fraenkel 756 s.v. -*sa-ja*] < \*(su)dėjimas“, o šis – prefikso pr. \**san-* „san-, su-“ (žr. *sen*) vedinys iš verb. pr. \**d(ē)*- „dėti“ (žr. s.v. *senditans*); plg. lie. *pardā* „pardavimas“ darybą (dėl jo žr. Skardžius ZD 100). Plg. PKP II 310.

**saninsle** „gurtel (Gürtel) – juosta, diržas“ E 485 nom. sg. fem. yra „bez drošas etimologijas“ (Endzelīns SV 242 ir liter.). Šį pr. (E) žodį, įprastai skaitomą *saninsle* (Nesselmann Thes. 154, Trautmann AS 418, Endzelīns l.c., PKP II 34), lengviausiai galima skaityti (jo beveik netaisant!) *sauinsle* = pr. \**savinzlē*: čia dėl pr. \*-*v*- (tiksliau – *bilabialio* \*-*u*-) parašymo raide -*u*- plg. pvz. *deiuas* „Dievo“ I 92.

Tą pr. (E) \**savinzlē* „juosta, diržas“ kildinu iš subst. pr. \*,su-rišiklis“ (nomen instrumenti) < \*,surišimas“ (nomen actionis) ir laikau sufikso \*-(*s*)*lē* (dėl jo žr. Sambrasas DDR, 69, 191) vediniu iš verb. pr. \**savinz-* „surišti“ < \**samvinz-* „t.p.“ (su \**sam-* „san-, su-“ < \**san-* „t.p.“, žr. s.v. *sen-*), kuris dėl disimiliacijos (su dviem nazaliais!) ir svarbiausia, dėl kitokių priežasčių (apie jas žr. s.v. *sawayte*) išvirto į pr. \**savinz-*.

Verb. pr. \**vinz-* „rišti, jungti“ yra iš verb. balt.-sl. \**vinž-* „t.p.“, kurį iš sl. \**vęz-* „t.p.“ (> rus. *вѣз-амѣ* „t.p.“ ir kt.), pr. \**vinzus* „kaklas“ (žr. *winsus*), lie. *vinšna* „ulmus campestris“ (iš \**vinž-* + \**nā*) ir kt. teisingai jau yra atstatęs Būga [II 653–655 (tik jis nieko nekalbėjo apie E 485 pr. žodį), žr. ir Fraenkel 1270 s.v. *vyžā*], kartu įrodęs ir tai, kad hipotetė, žodžius verb. sl. \**vęz-* ir kt. gretinanti su verb. lo. *ango* ir kt. (pvz. Trautmann l.c. ir liter., pastaraisiais laikais – pvz. Pokorny I 42), yra nepagrįsta (Būga l.c.).

Verb. balt.-sl. \**vinž-* „rišti, jungti“ < \*,(ap)lenkti, (su)jungti“ bus atsiradęs iš verb. ide. \**ueng'h-/uṅg'h-* „t.p.“ (žr. Būga

l.c.) < \**uengh-/uŋgh-* „t.p.“, iš kurio „kentumiškai“ (ne „sateimiškai“!) kildinu ir pvz. verb. balt. \**veng-/ving-* „(ap)lenkti, (su)jungti (žr. s. v. v. *wangan, wangus, wīngriskan*); dėl ide. guturalių vartimo į balt.-sl. \**ž/s-* („sateminė“ evoliucija) ir \**g/k* („kentuminė“ evoliucija) žr. pvz. s.v.v. *pecku, saligan*.

**sansy** „gans (Gans) – žąsis“ E 719 nom. sg. fem. = pr. (E) \**zansī*, kurį fonetiškai kildinti iš pr. \**zansē* „t.p.“ (Trautmann AS 419, plg. Endzelīns SV 62, Fraenkel 1292) negalima: pr. (E) \**zansī* yra *ī-/iā*-kamienis žodis (plg. s.v. *kexti*) vietoj ankstyvesnio *i*-kamienio subst. (fem.) pr. \**zansis* „t.p.“ (plg. Trautmann BSW 365, Schmid Verb. 18 t., plg. Fraenkel l.c.), kildintino iš subst. (*i*- resp. *K*-kamienio) balt. \**žans(i)-* „t.p.“ > lie. *žąsis* (su lie. gen. pl. *žąsų*, lie. dial. gen. sg. *žąsės* ir pan., žr. Fraenkel l.c. ir liter.), la. *zuoss*.

Tas subst. (fem.) balt. \**žans(i)-* yra iš subst. (*K*-kamienio) balt. \**žans-* „t.p.“ < balt.-sl. (ide. dial.) \**gans-* „t.p.“ [> subst. (*i*-kamienis) sl. \**gqsb* (su „kentuminiu“ \**g-*) „t.p.“ > rus. *зуб* ir kt.] < ide. \**ghans-* „t.p.“ (žr. Pokorny I 412) su onomatopėjinės kilmės šaknimi \**ghan-* (plg. s.v. *geeyse*).

**sardis** „czūn (Zaun, Umzäunung) – žardis (aptvaras)“ E 802 nom. sg. masc. = pr. \**zardīs*; vok. (E 802) *czūn* „žardis“ = v.v. a. *zun* „...Zaun, Umzäunung...“ (Lex 339). Jo giminaičiai yra seniai žinomi (žr. pvz. Trautmann AS 419 ir liter., Būga II 677 tt., Trautmann BSW 366, Endzelīns SV 242, Fraenkel 1290 t., Pokorny I 444, bet jo daryba iki šiol nėra nušviesta.

Subst. (*io*-kamienis, nom. sg. masc.) pr. \**zardīs* „žardis“ = lie. *žardis* „t.p.“ (būdingas Vak. Liet. šnektoms) suponuoja subst. (*io*-kamienį masc. ar neutr.) balt. (dial.) \**žardja-* „t.p.“, kurį kildinu iš adj. (*io/ā*-kamienio) balt. (dial.) \**žardja-* „žardinis (iš žardų padarytas)“, laikytino fleksijos vediniu iš subst. (*o*-kamienio) balt. \**žarda-* „tam tikra tvorelė (iš tokių tvorelių galima padaryti iš žardį, aptvarą)“ (apie jį žr. toliau). Dėl darybos plg. pvz.: lie. subst. *árkla-* „arklas“ → adj. \**arklja-* „arklinis“ → subst. *arklūs* (žr. Skardžius ŽD 62 t.).

Iš subst. (*o*-kamienio) balt. \**žārda-* „tam tikra tvorelė“ (= „Holzvorrichtung“ Trautmann l.c.) = balt.-sl. \**žārda-* „t.p.“ išriedėjo lie. *žardas* „iš karčių padarytas žaigynys džiovinti linų galvelėms (kartais žirniams, vikiams)“, la. *zārds* „t.y.“, ryt. sl. \**zordz* [dėl jo žr. pvz. Trautmann l.c., Vasmer II 105; šis (ryt. sl.) subst. – gal senas baltizmas?]. Subst. balt.-sl. \**žārda-* „tam tikra tvorelė“ < \*, aptvėrimo priemonė < \*, aptvėrimas kildintinas iš (su \**ž-* = „satemi-  
zuotu“ \**g'-*) subst. balt.-sl. (ide. dial.) \**g'arda-* „aptvėrimas“ ir toliau – iš (su „kentuminiu“ \**g-*) subst. balt.-sl. (ide. dial.) \**garda-* „t.p.“ (> lie. *gařdas* ir kt., žr. pvz. Fraenkel 135 t., Vasmer I 443) < ide. dial. \**ghordho-* „t.p.“ (> go. *gards* „Haus“ ir kt.), o šis – fleksijos vedinys iš verb. ide. \**gherdh-* „aptverti...“ (dėl jo žr. Pokorny l.c.).

-sargs, žr. *bursargs*.

**sari** „glut (Glut) – žarijos“ E 43 nom. sg. fem. (matyt nomen collectivum) = pr. \**zarī* = subst. [*ī-/i(i)ā*-kamienis, fem.] pr. (E) \**zarī*/\**zar(i)jā-* „t.p.“ (plg. s.v. *kexti*). Jį kartu su lie. *žarijā* kildinu iš subst. (nomen actionis) balt.-sl. *žar(i)jā-* „žerėjimas“ (> ukr. *зоря* „заря“ ir kt.), kuris – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. \**žer-* (\**žēr-)*/\**žir-* „žerėti, švytėti“ > lie. *žer-ti* (*žeria*) „skeisti spindulius“, *žer-ėti* ir kt. (daugiau medžiagos žr. Trautmann BSW 366, Fraenkel 1301 s.v. *žerėti*, Vasmer II 105 t. s.v. *зрему* I, Urbutis BBE 60) < ide. \**gher-* „t.p.“ (Pokorny I 441 t. s.v. 3. *gher-*). Žr. dar s.v.v. *passortis, sarote*.

Dėl tos deverbatyvinio subst. balt.-sl. \**žarjā-* „žerėjimas“ darybos plg. pvz.: lie. verb. *keñt-* (*keñčia*) „kėsti“ → subst. (nomen actionis) *kančia* „kentėjimas“ (žr. Skardžius ŽD 69).

**sarke** „alester (Elster) – šarka“ E 725 nom. sg. fem. = pr. \**sarkē*. Vok. (E 725) *alester* „t.p.“ = v.v.a. *alster* „t.p.“ (Lex 2. s.v. *agelster*; buvo ir ankstyv. n.v.a. *alster* „Elster“ Götze 8, plg. Trautmann AS 419).

Subst. (*ē*-kamienis) pr. (E) \**sarkē* „šarka“ yra matyt vietoj se-

nesnio subst. (*ā*-kamienio) pr. \**sarkā* „t.p.“ (plg. s.v.v. *berse*, *lipe*, *warne*, žr. dar Būga II 138) < balt.-sl. \**šarkā* „t.p.“ (> lie. *šárka*, sl. \**sorka* „t.p.“ > rus. *copóka* „t.p.“ ir kt., žr. pvz. Trautmann BSW 399, Fraenkel 964), kuris gali būti iš ide. dial. (balt.-sl.) \**kārkā* „t.p.“ < \**kārkā* „t.p.“, o šis – fleksijos (\*-*ā*) vedinys iš interj. \**kārk*, matyt abstrahuotos iš reduplikacinės interj. \**kark(ar)*, t.y. iš \**kar-kar-kar...* (plg. s.v. *kracto*); plg. Pokorny I 569.

**sarxtes** „schede (Scheide des Schwertes) – makštys (kalavijo)“ E 425 nom. pl. fem. (Trautmann AS 233) = pr. \**sarks-tēs*. Vok. (E 425) *schede* (greta E 424 *swert* „Schwert“) = v.v.ž. *schede* „Scheide des Schwertes“ (Trautmann AS 419).

Subst. (nom. pl. fem.) pr. (E) \**sarkstēs* „makštys“ [plg.: lietuviai sako dažniau *mākštys* „t.p.“ (pl.!)] negu *makštīs* „t.p.“ (sg.)] yra *ē*-kamienis vietoj senesnio *i*-kamienio (plg. pvz. *blusne* „blužnis“, žr.) subst. (nom. pl. fem.) \**sarkstīs* „t.p.“, kildinto iš subst. (*i*-kamienio, nom. sg. fem.) pr. \**sarkstīs* „(ap)sergėjimo priemonė“ < „(ap)sergėjimas“, kuris – sufikso \*-*sti*-vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**serg-* „sergėti“ (žr. s.v. *absergīs-nan*) arba (be apofonijos) iš verb. pr. \**sarg-* „t.p.“ (plg. lie. dial. *sárg-ioti* „t.p.“ LKŽ XII 159); plg. pvz. lie. -*sti*- sufikso vedinius (subst.) apud Skardžius ŽD 330 t.

Dėl kilmės žodžio pr. (E 425) *sarxtes*, kuris iki šiol buvo „bez drošas etimologijas“ (Endzelīns SV 242 ir liter.), žr. dar Mažiulis Kalbotyra I 223 t., S. Ambrazas DDR 46.

**sarote** „carpe (Karpfen) – karpis“ E 576 nom. sg. fem. = pr. \**zarōtē*, t.y. \**zarātē*. Vok. (E 576) *carpe* „t.p.“ yra v.v.ž. *karpe* „t.p.“ (Trautmann AS 419) = v.v.a. *karpe* „t.p.“ (Lex 104 s.v. *karpfe*).

Pr. E 576 žodis buvo mėgintas gretinti su lie. *žarótas* „schimmernd“ [Berneker PS 318 (rašoma su klaustuku), Trautmann l.c.], lie. *žariúoti* „feurig schimmern“ (Endzelīns SV 242); bet iš tų gretinimų visai nepaiškėja pr. žodžio daryba – pagrindinis jo etimologijos klausimas.

Hipotezė, ši pr. žodį laikanti giminaičiu su rus. *шаран* „sazanas jauniklis, karpis“ ir kt. (Machek ZslPh XIX 65, jam atsargiai pritarė Fraenkel 1290), yra nepatikima (žr. Vasmer IV 407 t.).

Subst. (*ē*-kamienis) pr. (E) \**zarātē* „karpis“ yra spalvinės kilmės žodis (plg. Endzelīns l.c.) – fleksijos vedinys iš adj. (*ā*-*lo*-kamienio) pr. \**zarātā-* (\**zarāta-*) „(žuvis) turinti žėrėjimo“ (plg. s.v. *glumbe*), o šis – sufikso \*-*(ā)tā-* vedinys iš subst. pr. \**zarā* „žėrėjimas“ [< balt. dial. \**žarā* „t.p.“ > lie. *žarà* „Röte (am Himmel)“] ← verb. balt.(-sl.) \**žer-* „žėrėti“ (žr. s.v. *sari*). Dėl tokio adj. pr. \**zarāta-/zarātā-* darybos plg. pvz. lie. adj. *áudrotas* (*áudrota*) „audringas“ (← subst. *áudra* „audra“) ir kt. darybą (žr. Skardžius ŽD 342 t.).

**sarpis** „nusbickel“ E 746 (toks paukštis) yra matyt „Nucifraga caryocatactes (L.)“ = „riešutinė“ (dėl *riešutinė* žr. Ivanauskas III 91), plg. Trautmann AS 419 (s.v. *sarpis*). Žr. dar s.v. *bucawarne*.

Pr. (E 746) *sarpis* „riešutinė“ – turbūt *jo*-kamienis subst. (nom. sg. masc.) pr. (E) \**sarpīs* „t.p.“, kuris galėtų būti kildinamas iš pr. \**svarpīs* „t.p.“ (plg. Endzelīns SV 242: „*sarpis*...varbūt ar disimilaciją no \**swarpīs*“) ir siejamas su la. (paukščio pavadinimu) *svirpīs* „Kernbeißer“ (Pierson AM VIII 364, Trautmann l.c., Fraenkel 950); šis la. žodis buvo gretintas su la. *svārpsts* (-*ps-* < -*bs-*) „der Bohrer“, sl. *svorbō* „niežulys“ ir pan. (Trautmann l.c., BSW 295, ME l.c., Būga II 616, Fraenkel l.c., Pokorny I 1051).

Šitaip spėjant, subst. (*jo*-kamienis) pr. (E) \**sarpīs* „riešutinė“ < pr. \**svarpīs* „t.p.“ < \*, „riešutų, gilių ir pan. gliaudytojas, rinkėjas“ (paukštis riešutinė kaip tik labai mėgsta riešutus, giles ir pan., žr. Ivanauskas III 93) galėtų būti fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. \**sverp-* (\**svirp-*)/(\**sverb-* (\**svirb-*)) „gliaudyti, plėšyti, draskyti“ (> sl. \**svrb-ēti* „niežėti“ ir pan.) < ide. \**suerbh-* „(iš)sukti (ką iš ko)“ (Pokorny I 1050 t.).

**sarwis** „wofen (Rüstung, Waffen) – šarvas (šarvai), ginkluotė“

E 418 (pagrindinė reikšmė – „šarvas“) nom. sg. masc. = pr. *\*sarv's* < *\*sarvas*. Dėl vok. (E. 418) *wofen* plg. v.v.a. *wāfen* „Waffe (im Sing. bes. das Schwert), was zur Bewaffnung gehört, Rüstung“ (Lex 305; išretinta mano. – V.M.).

Anot vienos hipotezės, pr. *\*sarvas* „šarvas“ ir lie. *šarvas* (*šarvai*) „t.p.“esą skoliniai iš go. (pl.) *sarwa* „Rüstung, Waffen“ (Berneker PS 218, Būga II 85, III 897, Alminauskis 20, Skardžius APh VI 202). Bet turbūt gesnė hipotezė, kuri tuos pr. ir lie. žodžius laiko giminaičiais (dėl lie. *š-*!) bei gretina su gr. *κόρυς* „šalmas“ (Trautmann A 419, Fraenkel 965 t. ir liter., plg. Bezenberger BB XXVII 169, plg. Schmalstieg SP 280); tik šios hipotezės šalininkai paliko visiškai neanalizuotą svarbiausią tų pr. ir lie. žodžių (jie – „bez drošas etimologijas“ Endzelins SV 242) kilmės klausimą – jų darybą, tiesa, labai problemišką.

Man rodos, kad lie. *šarvas* (*šarvai*) „Harnisch“ (jis – poliseimiškas, žr. LKŽ XIV 528–530 s.v.v. ir Fraenkel l.c.) bei pr. *\*sarvas* „t.p.“ yra iš balt. dial. *\*šarvas* „t.p.“ < „tam tikras apvalkalas, kiautas, kailis, luobas ir pan.“ < „tai, kas atrėžta, atpjauta“ (panašios semantinės kilmės yra pvz. lenk. *skóra* „kailis, oda“, *kora* „žievė“) < „atrėžimas, atpjovimas“ – sufikso *\*-va-* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*šer-* „rėžti, pjauti“, (dėl jo žr. toliau); plg. pvz. lie. *nárvas* (*nařvas*) „Zelle der Bienenkönigin“ < „įnėrimas, įlindimas“ ← verb. *nér-ti*.

Verb. balt. *\*šer-* „rėžti, pjauti“ veldinys – lie. *šerti* jo reikšme „ударить“ (plg. Būga III 720), plg. pvz. lie. *rėžti* „rėžti“ su jo išvestine reikšme „ударить“. Verb. balt. *\*šer-* „rėžti, pjauti“ bus atsiradęs „satemiškai“ (plg. s.v.v. *salme*, *salowis*, *sylo*) iš ide. *\*(s)ker-* „t.p.“ < *\*(s)ker-* „t.p.“ [plg. Pokorny I 838 tt. s.v. 4. *(s)ker-*], dėl kurio „kentumiškos“ evoliucijos žr. s.v.v. *kērdan*, *kērmens*, *kersle*, *kyrteis*, *scordo*. Tas verb. lie. *šér-ti* „ударить“, anot Būgos (l.c.), esąs iš verb. ide. *\*kser-* (: *\*sker-*) „rėžti, pjauti“.

Sassenpile, žr. *sasnis*.

*sasins*, žr. *sasnis*.

*sasintinklo*, žr. *sasnitinklo*.

*\*Sasnā*, žr. *sasnis*.

*sasnis* (matyt ne *sasins*, žr. toliau) „hase (Hase) – zuikis, kiškis“ E 659 nom. sg. masc. = pr. *\*sasnīs* (*io*-kamienis), žr. toliau. Šį pr. (E 659) žodį skaitė *sasnis* (ne *sasins*) jau Būga (III 112, 118, žr. ir Mažiulis PKP II 327), nors taip skaitomo E žodžio „zuikis“ morfologinė rekonstrukcija bei daryba iki šiol pasiliko neanalizuota.

Dauguma tyrinėtojų mano, kad pr. žodis E 659 („zuikis“), taip pat pr. žodis E 697 („zuikių tinklas“, žr. *sasnitinklo*) skaitytini *sasins* resp. *sasintinklo* (Bezenberger BB XXVIII 158 t., Trautmann AS 420, Gerullis ON 152, Trautmann BSW 323, Endzelins SV 242, Fraenkel 591, 989, Kluge 291, Pokorny I 533, Mayrhofer III 317). Tačiau tokiu skaitymu nelengva patikėti: a) šitokio pr. *\*sasin-* „zuikis“ darybą, laikant jį sufikso *\*-in-* vediniu, sunku paaiškinti, o b) žinoma hipotezė, kad toks pr. *\*sasin-* savo segmentu *\*-in-* esąs konsonantinio kamieno kilmės žodis (Bezenberger l.c., Trautmann l.c., Endzelins SV 47), yra labai abejotina vadinės rekonstrukcijos aspektu.

Taigi manyčiau, kad pr. žodis E 659 „zuikis“ skaitytinas ne *sasins*, o *sasnis* = pr. *\*sasnīs* (*io*-kamienis, nom. sg. masc.), ir kildintinas iš subst. mob. (masc.)\* „pilkis (der Graue)“ (dėl „zuikis“ < „pilkis“ plg. pvz. Fraenkel 989, Pokorny l.c.), o šis laikytinas fleksijos vediniu iš adj. (*o*-/*ā*-kamienio) vak. balt. *\*šasna-* „pilkas (grau)“ [plg. pvz. lie. adj. *pilkas* „grau“ → subst. mob. (*io*-kamienis, masc.) *pilkis* „der Graue“, žr. dar Skardžius ŽD 66] < adj. vak. balt. *\*šasna-* „t.p.“ (žr. toliau).

Iš to vak. balt. adjektyvo fem. lyties, t.y. iš adj. (*ā*-kamienio) vak. balt. *\*šasnā-* „pilka“ kildinu up. vak. balt. *\*šasnā* „Pilka upė“ (plg. lie. adj. *pilkà* → up. *Pilkė*, žr. Vanagas HŽ 259) > *\*Sasnā*, kurį atspindi: a) lie. (< jotv.) up. *Sasnā* (Marijampolės raj.) ir b) pvz. pr. up. *\*Sasnā* → etn. *\*Sasnā* „Sas-

nos žemė tarp Lubavo ir Galindos“ [B ū g o s (III 118) su-  
lietuvintas į *Sasnā*], 1263 m. užrašytas dk. lytimi *Sassin* (dėl  
jos žr. B ū g a l.c.). Taigi etn. pr. *\*Sasnā* yra ne „zuikinės“  
(taip norėtų spėti pvz. B ū g a l.c.), o hidroniminės kilmės  
vardas. Galimas daiktas, kad ir vietovardžio dk. (1303 m.)  
*Sassenpile* (G e r u l l i s ON 152) segmente *Sassen-* slypi mi-  
nėtas pr. up. *\*Sasnā* ar ež. *\*Sasnan* (kitaip – G e r u l l i s l.c.,  
B ū g a l.c.), kuris tame vietovardyje dėl liaudies etimologi-  
jos buvo siejamas su panašiai skambėjusiu žodžiu pr. „zuikis“  
(tai rodo to vietovardžio vertimas į vok. *Hasenberg*, lenk. *Za-  
jaczkowo*, dėl jų žr. B ū g a l.c.).

Adj. vak. balt. *\*šasna-* „pilkas“ < adj. ide. dial. *\*kasno-* „t.p.“  
< *\*kasno-* „t.p.“ (tokį ide. dial. adj. įprasta rekonstruoti tik  
iš lo. *cānus* „t.p.“ < *\*casnos* „t.p.“, žr. pvz. P o k o r n y l.c.),  
kuris, man rodos, yra iš (adj.) *\*pilką spalvą turintis* < *\*neryškiai  
blizgantis* – sufikso (ide.) *\*no-* vedinys iš verb. ide  
*\*kas-* < *\*kas-* „(neryškiai) blizgėti (blinzeln, schimmern)“  
(toks ide. verb., kiek man žinoma, iki šiol nėra rekonstruo-  
tas, žr. pvz. P o k o r n y l.c.). Manychiau, kad būtent iš to pa-  
ties verb. ide. *\*kas-* > *\*kas-* „t.p.“ atsirado ir kitokių „zuiki-  
nių“ ide. dial. vedinių (dėl medžiagos žr. pvz. P o k o r n y l.c.),  
tarp jų ir fleksijos vedinys adj. ide. dial. *\*kaso-* „neryškiai bliz-  
gantis“ > „pilkasis“ > subst. s. ind. *śaśāḥ* „zuikis“ ir pan.

Greta lyties ide. *\*kas-* > *\*kas-* (su *\*a-*) „blizgėti (neryškiai)“  
(t.y. su m a ž d a u g tokia jo reikšme) galėjo būti ir jo lytis  
verb. ide. (dial.) *\*kes-* > *\*kes-* (su *\*e-*) „t.p.“ (dėl fonemų  
ide. *\*ē*: *\*ā* žr. G a m k r e l i d z e-I v a n o v I 158, 160). Iš čia  
atsargiai suponuotinas verb. balt. *\*šes-/šas-* „t.p.“, kuris ga-  
lėtų slypėti žodžiuose pvz. lie. *šeš-ėlis/šas-ėlis* „Schatten“ (dėl  
reikšmių „šešėlis“ ir „blizgėjimas ir pan.“ sambūvio plg. pvz.  
s. ind. *chāyā*), up. *Šeš-ūpė*, *Šeš-uvā* ir pan. (visų jų šaknis *šeš-*  
resp. *šaš-* yra matyt iš *\*šes-* resp. *\*šas-*); šių žodžių etimolo-  
gija iki šiol nėra išaiškinta (žr. pvz. F r a e n k e l 975 t., V a -  
n a g a s HŽ 329 t.).

**sasnitinklo** (matyt ne *sasintinklo*, žr. toliau) „hasengarn (Hasen-  
garn) – zuikių tinklas (gaudyklė)“ E 697 [vok. (E 697) -garn

čia yra „tinklas“, žr. pvz. L e x 53 s.v. *garn*] turbūt nom. sg.  
fem. (nomen collectivum, žr. toliau) = pr. *\*sasnitinklō*; t.y.  
*sasnitinklā* – kompozitas, kurio sande *\*sasni-*, turinčiame jun-  
giamąjį balsį *\*-i-* (plg. s.v. *wosigrabis*), slypi subst. (*jo*-kamie-  
nis) pr. *\*sasnīs* „zuikis“ (žr. *sasnis*).

Tiesa, pr. žodį E 697 visi skaito *sasintinklo* (o ne *sasnitinklo*),  
tačiau toks skaitymas vargu ar pagrindžiamas, žr. s.v. *sasnis*.  
Be to, jeigu tą pr. E žodį jau ir skaitytume *sasintinklo*, tai ne-  
sunku būtų suponuoti štai ką: sando pr. (E 697) *sasin-* seg-  
mentą *-in-* iš *-ni-* perdirbo E nurašinėtojas iš asociacijos su  
vok. (E 697) *hasen-* segmentu *-en-*.

To pr. (E) *\*sasnitinklā* antrajame sande slypi lytis (subst.) pr.  
(E) *\*tinklā* „tinklas“ – turbūt *ā*-kamienė nom. sg. fem. lytis  
(nomen collectivum), suponuojanti senesnę *o*-kamienę nom.-  
acc. pl. neutr. lytį *\*tinklā* „tinklai“ greta *o*-kamienės nom.-  
acc. sg. neutr. pr. *\*tinklan* „tinklas“ < *\*tintlan* „t.p.“ = balt.  
*\*tintlan* „t.p.“ (> lie. *tiñklas* „t.p.“, la. *tikls* „t.p.“).

Subst. balt. *\*tintlan* „tinklas“ yra sufikso *\*-tla-* vedinys iš balt.  
verb. lyties (inf.) *\*tūn-* „traukti, tempti, sukti...“ > la. *tīt-t* „vyti,  
sukti“ greta lyties (praes.) *\*ten-* „t.p.“, iš kurios išvestas verb.  
(inf.) balt. dial. *\*tenē-* > lie. dial. *tenē-ti* „tirštėti, stingti“ [plg.  
darybinį santykį pvz. lie. verb. (praes.) *gēn-a* (su inf. *giñ-ti*):  
verb. (inf.) *genē-ti*]. Žr. s.v. *pertenniūns*.

**sātuinei** „settigest“ (sättigest) – sotini“ III 83<sub>10</sub> [53<sub>16</sub>] (= *pas-  
sotini* VE 35<sub>12</sub>) praes. 2 sg. = pr. (III) *\*sātvinei* (su *\*-v-* =  
bilabialis *\*-u-*, parašytas raide *-u-*, plg. pvz. *deiuas* „Dievo“, žr.  
s.v. *deiuas*), turintis fleksiją *\*-ei* = lie. *\*-ei* > (*sótin*)-i „t.p.“  
(žr. E n d z e l i n s FBR VIII 9) ir suponuojantis verb. (inf.)  
pr. (III) *sātvīn-tvei* „sotinti“ (žr. toliau). Šį pr. (III 83<sub>10</sub>) *sā-  
tuinei* skaityti *\*sātvina* (S c h m a l s t i e g OP 190) arba *\*sā-  
tinnei* (S m o c z y ų s k i Baltistica III<sub>1</sub> priedas 191,  
O s t r o w s k i LgB III 172) nėra jokio reikalo.

Pr. (III 83<sub>10</sub>) *sātuinei* raidės *-u-* fonetinės vertės ir tokia rai-  
de žymimo garso kilmės, be E n d z e l y n o (l.c.), niekas rim-  
čiau nėra nagrinėjęs. Endzelynas manė, kad pr. (III 83<sub>10</sub>) *sā-  
tuinei* esąs pr. (III) *\*sātuinei* (su diftongu *\*-ui-*), o šis – iš se-

nesnio pr. *\*sātvinei* (t.y. su *\*-v-* = bilabialis *\*-u-*), kuris – sufikso *\*-in-* vedinys iš adj. (*u*-kamienio!) pr. *\*sātu-* „sotus“ = adj. (*u*-kamienio!) lie. *sotūs* „t.p.“ [E n d z e l i n s FBR VIII 9, bet žr. E n d z e l i n s SV 242 („*sātuinei*?“)]. Tokia E n d z e l y n o hipoteze reikia labai abejoti dėl to, kad turime pvz. lie. *sōtini* „sättigst“ (o ne *\*sōtvini* „t.p.“!), ir dėl to, kad adj. (*u*-kamienio!) lie. *sotūs* „satt“ (LKŽ XIII 305 tt.) yra greičiausiai vietoj senesnio adj. (*o*-kamienio!) lie. *sotas* „t.p.“ (žr. toliau). Čia reikia atsižvelgti į tai, kad lie. dialektuose *o*-kamieniai adjektyvai yra neretai išvirtę *u*-kamieniais (žr. S k a r d ž i u s ŽD 34); panašių virtimų (tik gal rečiau, žr. pvz. s.v. *kārtai*) bus buvę ir pr. dialektuose.

Suponuotinas (gana senas) verb. (caus., inf.) balt. *\*sātin-* „sotinti“ [> pr. *\*sātin-tv(ei)* „t.p.“, lie. *sōtinti* „t.p.“, la. *\*sātin-t* „t.p.“ (→ *sātin-āt* „Gedeihen geben“ ME III 808) – sufikso *\*-in-* vedinys iš adj. lie. (*o*-kamienio!) balt. *\*sāta-* „sotus“, vėliau išvirtusio į adj. (*u*-kamienį) pr.-lie. dial. *\*sātu-* „t.p.“ (plg. T r a u t m a n n BSW 250). Tas verb. (inf.) pr. *\*sātin-tv(ei)* „sotinti“, jo pamatiniam žodžiui adj. (*o*-kamieniam!) (balt. >) pr. *\*sāta-* „sotus“ išvirtus į adj. (*u*-kamienį!) pr. dial. *\*sātu-* „t.p.“, dėl šio adj. įtakos išvirto į verb. pr. dial. (gal tik III) *\*sātvīn-tv(ei)* „sotinti“; čia prie segmento *\*-ti-* virtimo į *\*-tvi-* matyt prisidėjo (atrakciškai!) ir sufiksas inf. *\*-tvi* (: *\*-tvei*).

Adj. (*o*-kamienį, t.y. *o/ā*-kamienį) balt. *\*sāta-* „sotus“ buvus rodo: a) adj. lie. dial. *sotas* „t.p.“ (LKŽ XIII 301 s.v. 3 *sotas*), la. *sāts* „t.p.“ (ME III 809 s.v. II *sāts*), b) deadjektyvai subst. (masc.) lie. dial. *sotas* „sotumas“ (LKŽ XIII 301 s.v. 1 *sotas*), la. *sāts* „Gedeihen“ (ME III 809 s.v. I *sāts*) ir subst. (fem.) lie. dial. *sotà* „sotumas“ (LKŽ XIII 301) = la. dial. *sāta* (ME III 809 s.v. I *sāts*), be to, c) subst. [*i*-kamienis (→ *ē*-kamienis)] lie. *sotūs* (→ dial. *sotē*) „sotumas“ (LKŽ XIII 304 t.) = la. *sāts* „Gedeihen“ (→ *sāte* „t.p.“, žr. ME III 809 s.v. I *sāts*) – fleksijos vedinys iš adj. (*o/ā*-kamienio) lie. *sotas* „sotus“ = la. *sāts* „t.p.“ [plg. pvz. lie. adj. (*o/ā*-kamienį) *drūtas* → subst. (*i*-kamienis) *drūtūs* „drūtumas“, žr. S k a r d ž i u s ŽD 53]. Rei-

kia priminti, kad adj. (*o*-kamienis) lie. dial. *sotas* „sotus“ bei subst. (*o*-kamienis) lie. dial. *sotas* „sotumas“ yra daug kam (pvz. T r a u t m a n n l.c., B ū g a II 278, V a s m e r III 821, F r a e n k e l 857, P o k o r n y I 876) nežinomi.

Adj. balt. *\*sāta-* „sotus“ galėtų būti adj. balt.-sl. *\*sāta-* „t.p.“, jeigu spėtume, kad adj. sl. *\*sūta-* (> *\*syta*) „t.p.“ (dėl jo žr. B ū g a l.c., V a s m e r l.c., F r a e n k e l l.c.) yra šaknies vokalizmo perdirbinys iš adj. sl. *\*sāta-* „t.p.“ (T r a u t m a n n l.c., plg. P o k o r n y l.c.). Adj. balt.(-sl.?) *\*sāta-* „t.p.“ < adj. ide. dial. [balt.(-sl.?) - germ.] *\*sāto-/sato-* „t.p.“ [> (adj. >) subst. go. *soþ-a* „sotumui, sotinimui“ (dat. sg.) ir kt. resp. go. *saþs* „sotus“ ir kt.], dėl kurio toliau žr. P o k o r n y l.c.

-saudisnān, žr. *ausaudisnān*.

**saugis** „omese (Ameise) – skruzdė“ E 791. Šio pr. žodžio kilmė ir dabar nėra aiški, be to, apie ją labai mažai kas yra rašęs (šio pr. žodžio, galima sakyti, nėra baltistinėje literatūroje). P i e r s o n a s (AM VIII 364) manė, kad *saugis* taisytinąs į *sangis* ir sietinas su verb. lie. *žėngti*; tačiau tokia nuomone labai abejojo T r a u t m a n n a s (AS 420), o E n d z e l y n a s (SV 243) ją net visai ignoravo. E n d z e l y n a s (l.c.) dėl žodžio pr. „skruzdė“ rašė: „bez drošas etimologijas. Rada ar lei. *šāuti* ..., la. *šaudrs* „hastig“ (sal. la. *skudra*: lei. *skudrus* „flink“)?“ (klaustukas – Endzelyno).

Už E n d z e l y n o (l.c.) spėjimą, man rodos, geresnė (žr. toliau) yra P i e r s o n o (l.c.) hipotezė, bet ji nebuvo pagrįsta darybiškai ir ypač semantiškai, o ją pagrįsti iš tikrųjų nėra lengva.

Galima spėti: pr. (E 791) *saugis* „skruzdė“ yra (taisytinąs į) *sangis* = subst. (*io*-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*zangīs* „t.p.“ < subst. mob. (masc.) *\*tas*, kuris greitas“ (plg. dėl la. *skudra* „skruzdė“ apud E n d z e l i n s l.c.) < *\*tas*, kuris greitai žengia, žingsniuoja“ (skruzdėi būdingas gana greitas ėjimas jos mažais žingsneliais) – fleksijos vedinys iš adj. pr. *\*zanga-* (ar *\*zangu-*) „gerai, lengvai, greitai žengiantis (žingsniuojantis), greitas“, plg. lie. adj. *žangūs* „t.p.“, galintį būti vietoj *\*žanga-* „t.p.“ (plg. S k a r d ž i u s ŽD 34); plg. pvz. lie.

subst. mob. (įo-kamienis, masc.) *júodis* „tas, kuris juodas“ (← adj. *júodas*) ir kt. (žr. Skardžius ZD 66).

Adj. pr. *\*zanga-* „gerai, lengvai, greitai žengiantis (žingsniuojantis)“ < balt. dial. *\*žanga-* „t.p.“ < *\*žengiantis* (žingsniuojantis) – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*ženg-/žing-* „žengti, žingsniuoti“ (plg. pvz. lie. verb. *driek-ti* → adj. *draikas* „išsidrikęs, laibas“ LKŽ II<sup>2</sup> 626) > lie. *žeņg-ti*, la. *ziēg-tiēs* „sich versündigen“ (ME IV 741; plg. lie. *nusižeņgti* „t.p.“), žr. Fraenkel 1299 t. Tas verb. balt. *\*ženg-* (*\*žing-*) „žengti, žingsniuoti“ (žr. dar s.v. *singslo*), būdamas semantiniame lauke tarp balt. *\*ei-* „eiti“ ir balt. *\*bēg-* „bėgti“, jau seniai galėjo gauti reikšmę *\*gana greitai eiti* (žingsniuoti) greta pagrindinės reikšmės „žengti, žingsniuoti“.

Verb. balt. *\*ženg-/žing-* „žengti, žingsniuoti“ [slavai tokio verb. neišlaikė (ar visai jo neturėjo?)] ide. *\*ghengh-/ghnggh-* „t.p.“ (Pokorny I 438 t.) < *\*ghengh-/ghnggh-* „t.p.“ > germ. *gang-jan* „t.p.“ (> go. *gaggan* ir kt.) ir kt., žr. Pokorny l.c., Kluge 230 t., Fraenkel l.c., Ivanov SBG 191.

saule „sunne (Sonne) – saulė“ E 7 nom. sg. fem. = pr. *\*saulē* (žr. dar *Sawliskresil*) < subst. (fem.) balt. *\*saulē* (> lie. *sáulė* = la. *saūle*) yra iš senesnio subst. (fem.) balt. *\*saul(i)jā* „t.p.“ [čia dėl *\*(i)jā* > *\*-ē* žr. pvz. Kurylowicz ABSI III 83 tt.]. Jis, nors ir tolimų ide. prokalbės laikų reliktas (žr. toliau), savąja struktūra yra specifinis baltų kalbų žodis: visai tokios pat struktūros žodžio „saulė“ neturi nė viena indoeuropiečių kalba. Šio balt. žodžio santykiai su sl. *\*sulnika-* „saulė“ ir kitų ide. kalbų žodžiais (žr. pvz. Trautmann BSW 251, Vasmer III 710, Fraenkel 765 t., Pokorny I 881 t., Gamkrelidze-Ivanov II 684) yra labai sudėtingi ir daugeliu atžvilgių iki šiol labai neaiškūs.

Pastaba. Nėra jokios abejonės, kad balt. bei balt.-sl. prokalbe ir pačia ide. prokalbe šnekėjusiems žmonėms žodis „saulė“ buvo ne tik „saulė“, bet ir „Saulė“ (t.y. ir dievybės pavadinimas) – panašiai kaip „žemė“ buvo ir „Žemė“ (žr. s.v.

*same*): žodžiais „Saulė“ ir „Žemė“ senovėje buvo vadintos dvi didžiausios dievybės (jų pavadinimai balt. kalbose net morfologiškai panašūs: balt. *\*saul-ē* < *\*sauljā* ir *žem-ē* < *\*žemjā*).

Rekonstruojamasis subst. (sg. tantum) ide. *\*s(a)uHel-/n-* „saulė“ (Gamkrelidze-Ivanov l.c., plg. pvz. Pokorny l.c.), kaip žinoma, buvo *l/n*-heteroklitas (žr. pvz. Benveniste Origines 11 t.), kuris (kaip „saulė“) pagal jo formą (heteroklitas) – generis inactivi (> neutr.), bet pagal jo semantiką (kaip „Saulė“) – matyt kartu ir generis activi [t.y. jis galėjo turėti ir *ergatyvo* (> genityvo) formą].

Manychiau, kad žodžio ide. „saulė“ paradigmoje (*l/n*-heteroklitinėje) jo segmento,ėjusio prieš fleksijas, vokalizmas su fleksijų vokalizmu santykiavo pagal apofoninę „*lygsvarą*“ [panašią į tai, kas pasakyta apie žodžio ide. resp. balt.-sl. „žemė“ (ne heteroklitinio) paradigimą, plačiau žr. s.v. *same*]. Kitaip sakant, žodis ide. „saulė“ (*l/n*-heteroklitas, *K*-kamienis sg. tantum) bus turėjęs maždaug tokią paradigimą – paradigimą su tokiomis neperiferinių linksnių formomis [plg. žodžio ide. resp. balt.-sl. „žemė“ (ne heteroklito) neperiferinių linksnių formas, žr. s.v. *same*]:

a) forma [„nom. (-acc.)“] *\*sau(H)el* (su neapofoniniu *\*-a-*), iš kurios išriedėjo pvz. italik. *\*sāuel* > lo. *\*sāuōl* > *sol* „saulė“; b) forma („dat.-loc.“) *\*sau(H)en-i*, vėliau – *\*sau(H)en-i/\*sau(H)n-ei* ir [dėl „nom.(-acc.)“ *\*saū(H)el* poveikio] gretiminė forma *\*saū(H)el-i/\*saū(H)l-ei*; pastarosios formos pagrindu bus atsiradęs pvz. gr. *\*sāueli* + *-o-* > *sāuelijos* > gr. (Hom.) ἥλιος „saulė“;

c) dar galėjo būti (žr. anksčiau) ir forma [„gen.“ (erg.)] *\*saū(H)en-s*, vėliau – *\*saū(H)en-s/\*saū(H)n-e/os* ir greta *\*saū(H)el-s/\*sau(H)l-e/os*.

Žodyje ide. „saulė“ po to, kai jame išnyko laringalas *\*-H-* (jis gal ne visose šio ide. prokalbės žodžio formose buvo) ir šio ide. žodžio neapofoninis diftongas ide. (*\*-auH-* >) *\*-āu-* (su neapofoniniu *\*-ā-*!) išvirto į apofoninį diftongą ide. dial. (balt., sl., germ., ind.-iran.) *\*-āu-* [t.y. į diftongą ide. dial. *\*āu*,

dabar jau galėjusį apofoniškai santykiuoti su ide. dial. *\*au* (< ide. *\*ou/\*au*) ir *\*u/\*ū*], susidarė nauja apofoninė „lygsvara“ – apofoninė „lygsvara“ jau tarp pačios žodžio ide. dial. „saulė“ šaknies (o ne – kaip anksčiau – prieš fleksijos buvusio segmento) vokalizmo ir fleksijų vokalizmo.

Dėl tos apofoninės „lygsvaros“ iš minėtų žodžio ide. „saulė“ formų paradigmos išriedėjo pvz. balt.-sl. žodžio „saulė“ tokia paradigma (apie jos susidarymą kitose ide. kalbose – kitąkart) – paradigma (neutr.; labai silpna *K*-kamienė paradigma, nes ji – supletyvi ir sg. tantum) su tokiomis jo neperiferinių linksnių formomis: a) nom. *\*saul* „saulė“ (iš senesnio *\*sāvel* – dėl apofoninės „lygsvaros“: pirmasis jo skienuo – ne su nykstančiu vokalizmo laipsniu), b) gen. *\*sun-es* „saulės“ (nes fleksija – ne nykstančio vokalizmo laipsnio) ir greta *\*sul-es* „t.p.“, c) dat.-, loc. *\*sun-ei* „saulei“ greta *\*sul-ei* „t.p.“ ir („loc.“) *\*sāun-i* greta *\*saul-i*. Pastarosios formos (ir nom. formos *\*saul*) pagrindu atsirado subst. balt. *\*sauli* + *-ā* > *\*saul(i)jā* „saulė“ > *\*saulē* (žr. anksčiau; plg. balt.-sl. *\*žemjā* „žemė“ darybą, žr. s.v. *same*).

Minėtų supletyvinio (*K*-kamienio, sg. tantum, neutr.) žodžio balt.-sl. „saulė“ formų *\*sun-es* „saulės“ (gen.) resp. *\*sul-es* „t.p.“ (gen.) ir (dat.) *\*sun-ei* „saulei“ resp. *\*sul-ei* „t.p.“ pagrindu, jų šaknims kontaminuojantis (nes žodžio balt.-sl. „saulė“ paradigma buvo silpna, žr. anksčiau), atsirado subst. [*i*-kamienis (žr. pvz. *Vasmer* III 710), neutr., nom.-acc.] sl. *\*sulni* „saulė“ [plg. *i*-kamienį subst. (neutr.) balt.-sl. *\*žemi* „žemė“, žr. s.v. *same*] → (diminut., neutr.) *\*sulnika-* „saulelė“ > (neutr.) *\*sālnece* „saulė“ > rus. *connye* „t.p.“ ir kt. Didelį skirtumą tarp balt. *\*saulē* „saulė“ ir sl. *\*sulni-* „t.p.“ reikia aiškinti ne tuo, kad sl. prokalbė labiausiai atsiskyrė nuo balt. prokalbės, o tuo, kad balt.-sl. prokalbės dialektuose gana ilgai egzistavo supletyvinis (*l/n*-kamienis) subst. (*K*-kamienis neutr.) „saulė“. Žr. dar Mažiulis Baltistica XXX 46 tt.

Pastaba. Hipotezė, kad žodis ide. „saulė“ giminiuojasi su verb. ide. *\*suel-* „schwelen, brennen“ [> lie. *svil-ti* (*svēl-a*)

„sengen, schwelen“ ir kt., žr. pvz. *Pokorny* I 1045 (s.v. 2. *suel-*), 881 t. (s.v. *sāuel-*), *Gamkrelidze-Ivanov* I 117), yra abejotina, žr. pvz. *Fraenkel* 766 (s.v. *sāulē*: „fraglich“), *Frisk* I 632 (s.v. *ῥλιος*: „gänzlich unsicher“). Galima atsargiai spėti, kad žodis ide. „saulė“ kartu su žodžiu ide. „žemė“ (žr. s.v. *same*) yra ide. prokalbės skoliniai iš neindoeuropiečių dialektų.

**saūna** žr. *soūns*.

**sausā** (sk. *sausan*) „trucken (trocken) – sausą“ III 119<sub>17</sub> [75<sub>2</sub>] (= *sausas* VE 59<sub>1</sub> acc. pl. fem.) adj. acc. sg. masc. = pr. *\*sausan*, bet greičiau adv. (= adj. nom.-acc. sg. neutr.) = pr. *sausan* „sausai“ (plg. PKP II 226, išn. 761); adv. *sausai* „trucken (trocken) – sausai“ III 121<sub>7</sub> [75<sub>15</sub>] (= *sausas* VE 59<sub>15</sub> nom. sg. masc.) = pr. *\*sausai*. Dėl pr. adv. (*o*-kamienio) su *\*-ai* ir *\*-an* plg. s.v. *ainawīdai*. Matyt adv. pr. *\*sausan* „sausai“ (Gr *žodynėlio*; plg. E *žodynėlio* formas adv. su pr. *\*-an*, žr. s.v. *gelatynan*) slypi ir lytyse *sauson* „treuge (trocken) – t.p.“ GrG 17, *sawse* „tröyge (trocken) – t.p.“ GrA 13, *sauss* „troyge (trocken) – t.p.“ GrF 6; vok. (GrG 17) *treuge* [= *troyge* (GrA 13), *troyge* (GrF 6)] yra ryt. vid. vok. (ostmd.) *treuge* „trocken – sausas (ir sausai)“ (Götze 55). Adj. pr. *\*sausā* „sausas“ < balt. *\*sausā* „t.p.“ (> lie. *saūsas*, la. *sāuss*) = balt.-sl. *\*sausā* „t.p.“ (> s. sl. *suxo* „t.p.“ ir kt.) < ide. *\*sauso-* „t.p.“ [> gr. (Hom.) *αῦος* ir kt.; žr. pvz. *Fraenkel* 766, *Pokorny* I 880 t.

**sawayte** „woche (Woche) – savaitė“ E 16 nom. sg. fem. = pr. *\*savaitē* (žr. dar s.v. *possisawaite*). Čia (E) parašymas *sawayte* (ne *\*sawoyte!*) atspindi turbūt [su akūtinu pr. *\*-ai-* (t.y. ne su cirkumfleksiniu) =] pr. *savaitē* (plg. pvz. s.v. *caymis*), plg. ir lie. *savaitė* (LKŽ XII 232 t.), kuris yra prūsizmas (žr. *Fraenkel* 767 ir liter., *Sabalaiuskas* LKK VIII 112 t.). Šio pr. žodžio etimologija nėra atskleista (žr. *Kiparsky* Baltistica IV 248 tt. ir liter.). Iš karto reikia pasakyti, kad hipotezė, žodį pr. *\*savaitē* laikanti skoliniu (perdirbiniu) iš lenk. *sobota* „šeštadienis“ *Trautmann* AS 420, *Milewski* Sl. Occ. XVIII 39 t.), yra aiškiai nepatikima (žr.

Endzelīns SV 243, Fraenkel l.c., Kiparsky l.c.). Verta dėmesio kita etimologija – ta, kurią pasiūlė Brückner KZ XL IV 332 ir Berneker KZ LV 248 t., žr. dar Fraenkel l.c. ir liter., Kiparsky l.c. ir liter. Šia etimologija remiantis galima suponuoti: pr. *\*savaitē* „savaitė“ yra iš „laikotarpis tarp vieno ir kito pasitarimo (susirinkimo)“ < *\*pasitarimas* < *\*su(su)kalbėjimas* – fleksijos vedinys (nomen actionis) iš verb. pr. *\*savaitjā-* „su(su)kalbėti“ [plg. pvz. lie. verb. *kūl-ti* → subst. (nomen actionis) *kūlē* „kūlimas“], o šis – prefikso pr. *\*sa-* „su-“ (plg. la. *sa-* „t.p.“ ir lie. dial. *sa-* „t.p.“) vedinys iš verb. pr. *\*vaitjā-* „kalbėti“ (žr. *waitiār*). Tokios šiaipjau patikimės pr. *\*savaitē* etimologijos trūkumas yra tas, kad čia suponuojamas prefiksas pr. *\*sa-* „su-“ – toks, kuris niekur kitur pr. rašto paminkluose nerandamas (žr. ir Endzelīns l.c., Kiparsky l.c., Schmalstieg SP 280); svarbiausia dėl pastarosios aplinkybės Endzelynui pr. (E) *sawayte* ir buvo „neskaidras cilmės vārds“ (Endzelīns l.c.).

Man rodos, kad pr. *\*savaitē* „savaitė“, tiksliau sakant, pr. *\*saūaitē* „t.p.“ (su bilabialiniu pr. *\*-u-*!) yra iš pr. *\*samūaitē* „t.p.“ < *\*su(su)kalbėjimas*“ (dėl jo semantikos žr. anksčiau) su prefiksu pr. *\*sam-* „su-“ (fonetiškai) < *\*san-* (morfologiškai). Šito pr. *\*samūaitē* segmentas pr. *\*-mū-* buvo fonetiškai neįprastas (du labialiniai sonantai!) ir todėl jis supaprastėjo į pr. *\*-u-* po to, kai šis subst. pr. *\*su(su)kalbėjimas* išvirto į subst. pr. „savaitė“ (plg. dar s.v. *saninsle*), t.y. kai jis nutolo nuo savo pirmąsios reikšmės ir kartu nuo reikšmės jo darybos pamatinio žodžio, kuris bus buvęs verb. pr. *\*samūaitjā-* (< *\*san-ūaitjā-*) „su(su)kalbėti“ (o ne, kaip minėta anksčiau, pr. *\*savaitjā-* „t.p.“); pastaruoju atveju (verb.!) garsų junginys žr. *-mū-* (< *\*-nū-*) galėjo išlikti (nesupaprastėti į pr. *\*-u-*) dėl morfologinių priežasčių, t.y. dėl to, kad to pr. verb. segmentas pr. *\*sam-* „su-“ buvo suvokiamas kaip verbalinė morfema – verbalinis prefiksas pr. *\*san-* „su-“ (apie jį žr. s.v. *sen*).

Keletas pastabų dėl žinomos hipotezės, kad a) prefiksą pr.

resp. vak. balt. (ar vak. balt. dial.) *\*sa-* „su-“ gali suponuoti prefiksai la. *sa-* „t.p.“ bei lie. dial. *sa-* „t.p.“ (pvz. Trautmann l.c., Fraenkel l.c.) ir b) pastarieji esą labai seni – iš ide. *\*so* „su“ (pvz. Būga II 305, Endzelīns LVG 685, Fraenkel 753). Visu tuo reikia labai abejoti (plg. ir Stang Opusc. 104) jau vien dėl to, kad prefiksas (resp. prepozicija) *\*sa-* „su-“ randamas ne vak. balt. ir sl. kalbose (archajiškiausiose baltų-slavų dialektuose!), o tik la. kalboje (mažiausiai archajiškame baltų dialekte!) ir kai kur (labai retai, sprendžiant iš LKŽ XII 1) lie. dialektuose. Man rodos, kad tie la. *sa-* „su-“ bei lie. dial. *sa-* „t.p.“ yra la.-lie. dial. inovacijos, atsiradusios vietoj pirmąsios lie.-la. *\*san-* „su-“ (dėl jo žr. s.v. *sen*), bet apie tai – kitąkart.

Sawliskresil (1423 m.) „jetzt Sonnenstuhl Kr. Heiligenbeil“ (Gerullis ON 153) vv. (Varm.), apvokietintas iš pr. *\*Sauliskrēslan*, kurį sudaro: a) lytis (gen. sg.) pr. (varm.) *\*saulis* „saulės“ (žr. *saule*) su fleksiniu *\*-ī-* (turbūt ne *\*-ī-* < *\*-ī-*) iš nekirčiuoto pr. *\*-ē-* (plg. lie. *sául-ės* gen. sg.) ir b) pr. *\*krēslan* „krėslas“ su kirčiuotu *\*-ē-*. Taigi pr. varmiai XV a. pradžioj kirčiuotą fleksinį pr. *\*ē* buvo išlaikę, o nekirčiuotą – išvertę į *\*ī* (ar net į *\*ī*); panašiai bus buvę I kat-mo šnektose, tik čia tokios kilmės nekirčiuotas *\*ī* (fleksinis) jau buvo aiškiai sutrumpėjęs, žr. s.v. *ni*.

Dėl sudurtinio žodžio (vv.) pr. varm. *\*Sauliskrēslan* < *\*Saulēskrēslan* plg. pvz. lie. *Laukožemė* „Laukžemė“ = *lauko* (gen. sg.) + *žemė* ir pan. (žr. Skardžius ŽD 406 t.). Iš vv. pr. (varm.) *\*Sauliskrēslan* < *\*Saulēskrēslan* „Saulės krėslas“ matyti, kad prūsai (bent jau varmiai) sakė: vakare Saulė (kaip dievybė) ne „leidžiasi“, o „sėda“ (pailsėti į krėslą), plg. lie. dial. *sáulė sėda* „saulė leidžiasi“; žr. dar Būga II 384.

Tuo Heiligenbeilio apylinkėse buvusiu vietovardžiu varm. *\*Saulēskrēslan* „Saulės krėslas“ (= „Saulės sėdimo vieta“) iš pradžių vadinosi kalva (ar šiaip vieta), ant kurios, žiūrint iš rytų, „sėdo“ („sėsdavo“) saulė (ji „sėsdavo“, aišku, ne visuomet ant tos kalvos!) veikiau – per didžiąją Saulės (dievybės)

šventę (lietuviškai vadinamą Rasos arba Joninių švente). Kitaip sakant, iš to varm. vietovardžio matyti, kad trumpiausios nakties (bei ilgiausios dienos) šventė varmių (prūsų) buvo ypatingai švenčiama. Žr. Mažiulis Baltistica XXX 60.

**sbango**, žr. *slango*.

**sbeclis** „veder (Feder im Schloß) – spyruoklė (užrakto)“ E 539 nom. sg. masc., bandytą taisyti į *\*sebeclis* (Endzelins SV 243), skaitau (be taisymo): pr. (E) *\*zbeclis* < pr. *\*zabeklis* (su nekirčiuotu *\*za-* resp. kirčiuotu *\*-be-*) „t.p.“ (ar pr. *\*zebeklis* „t.p.“ su *\*ze-* matyt iš *\*za-*, plg. s.v. *slango*), plg. jo giminaitį pvz. lie. *žabōklis* „žabokliai, žaslai“.

Subst. (įo-kamienis) pr. *\*zabeklis* „spyruoklė (užrakto)“ bus buvęs „spyruokliuojantis daiktas [gal panašus į plunksną „Feder“], apžabojantis (apimantis, sukabinantis, apglėbian-tis) ir taip prilaikantis tam tikras užrakto mechanizmo dalis“ [pastaba: verb. lie. *apžaboti* (reikšmė:) „apimti, su(ap-)kabinti, apglėbti“ (jo neturi DLKŽ) yra plačiai žinomas liaudies meistrytėje] < \*,kas ką apžaboja (apima), prilaiko“ (nomen instrumenti), kuris – sufikso *\*-eklis* vedinys iš verb. pr. *\*zab-ātvei* „prilaikyti, apžaboti (apimti)“ < \*sulaikyti (sutramdyti) ką žabu, pažaboti“ (dėl jo žr. s.v. *slango*).

Tuo, kad iš verb. pr. *\*zabā-tvei* atsirado ne subst. pr. *\*zab-āk-lis* (= lie. *žab-ōklis*), o subst. pr. *\*zab-eklis*, negalima labai stebėtis: čia matyt lėmė tai, kad sufikso pr. *\*-āklis* ar *\*-eklis* vediniai (deverbatyvai) bus turėję labai panašią darybinę reikšmę (nomina instrumenti), plg. pvz. lie. (verb. *knab-oti* →) subst. *knab-ōklis* „įrankis žemei knaboti“ (LKŽ VI 191) ir *knab-ēklis* „įrankis mėšlui knaboti“ (LKŽ VI 189 s.v. *knabēklis* 2), arba lie. (verb. *kabin-ti* →) subst. *kabin-ōklis* „kablys kam nors pakabinti“ (LKŽ V 17 s.v. *kabinōklis* 3) ir *kabin-ēklis* „t.p.“ (LKŽ V 15 s.v. *kabinēklis* 2).

**schai** „alhie (allhier, hier) – čia“ III 115<sub>17</sub> [71<sub>28</sub>] adv. = pr. *\*šai*, kuris šiaip jau galėtų būti iš *\*sjai* „t.p.“ – pron. pr. *\*si-* „šis“, išplėstas o/e-kamienės „loc.“ fleksijos pr. *\*-ai* (plg. Trautman AS 429, Stang Vergl. gr. 286) = adv. („loc.“) pr. (*būt*)-*ai* (žr. *būtai* ir liter.), egzistavusios greta o/e-kamienės

„loc.“ fleksijos pr. *\*-ei* = adv. („loc.“) pr. (*qu*)-*ei* (žr. *quei* ir liter., *stwei*).

Tačiau *schai* „čia“ (hapax!) = pr. *\*šai* yra veikiausiai kitokios kilmės – vietoj pr. *\*šei* „t.p.“ (plg. pr. *\*šan* „šen“ iš *\*šen* „t.p.“, žr. I *schan*) < pr. *\*sei* „t.p.“ (su *\*s-* > *\*š-* pagal paradigmą „šis“, žr. *schis*) < adv. (o/e-kamienis „loc.“) balt. *\*šei* „t.p.“ [> pr. (*qu*)-*ei*, žr. *quei*] adv. (o/e-kamienis „loc.“) ide.

*\*kei* (dėl jo žr. Pokorny I 609) < *\*kei*, kuris – formanto *\*-i* išplėsta particula ide. *\*ke* > *\*ke* (> lie. *še* „ecce“, s.sl. *se* „t.p.“ ir kt.); žr. dar s.v. I *schan*.

**I schan** „her – šen“ frazėje *gerdaus schan* „sage an“ III 67<sub>17</sub> [45<sub>8</sub>] (= *sakik* „sakyk“ VE 28<sub>5</sub>), „da – šen“ III 67<sub>22</sub> [45<sub>12</sub>] (= *tame* VE 26<sub>10</sub>), *schien* „hie (hier) – čia“ III 51<sub>2</sub> [35<sub>21</sub>] (= *cza* „čia“ VE 20<sub>2</sub>), III 125<sub>21</sub> [77<sub>8</sub>], *schen* „hier – čia“ (GGA 1874, p. 1239) adv.

Lytis (adv.) *schan* „šen, čia“ (2X) = *\*šan* yra vietoj pr. *\*šen* „t.p.“ (plg. s.v. *schai*), kurią atspindi *schien* (2X) „t.p.“ (su palataliniu ženklu *\*-i-*) < pr. *\*sen* „t.p.“ (dėl *\*s-* > *\*š-* žr. s.v. *schai*) < adv. balt. *\*šen* „t.p.“ (> lie. *šėn* „t.p.“ ir kt.), o šis – formanto (akuzatyvinio) *\*-n* išplėsta particula balt. *\*še* „ecce“ < ide. *\*ke* (dėl jos žr. s.v. *schai*).

**II schan**, žr. *stas*.

**-schauditwei**, žr. *auschauditwei*.

**-schautenikamans**, žr. *auschautenikamans*.

**-schautins**, žr. *auschautins*.

**schen, schien**, žr. I *schan* ir *schis*.

**schis** „dieser – šis“ I 13<sub>17</sub> [7<sub>26</sub>], *sis* „t.p.“ II 13<sub>17</sub> [13<sub>26</sub>], *schis* „t.p.“ III 75<sub>10</sub> [49<sub>12</sub>] (= tas VE 31<sub>13</sub>), „dieses – t.p.“ III 115<sub>1</sub> [71<sub>15</sub>], „diß (dieses) – t.p.“ III 115<sub>21</sub> [71<sub>31</sub>] pron. demonstr. nom. sg. masc.; gen. sg. masc. *schisses* „dieses – šio“ III 125<sub>3</sub> [77<sub>14</sub>] (taisyti į *schisse*, žr. toliau), *schieise* „diß (dieses) – t.p.“ III 41<sub>9</sub> [31<sub>1</sub>] (= *schio* VE 15<sub>10</sub>); dat. sg. masc. *schismu* „diesem – šiam“ III 131<sub>17</sub> [81<sub>3</sub>], (neutr.) III 113<sub>9</sub> [69<sub>36</sub>], *schisman* (sk. *schismau*) „dieser – šiam“ III 125<sub>4</sub> [77<sub>15</sub>] (žr. Endzelins SV 81); dat. sg. fem. *schissai* „šiai“ III 125<sub>3</sub> [77<sub>13</sub>]; acc. sg. masc. *schan* „diesen – šį“ III 103<sub>4</sub> [63<sub>36</sub>] (=

tò „to“ VE 49<sub>8</sub>), „disen (diesen) – t.p.“ III 103<sub>28</sub> [65<sub>19</sub>] (= to „tô“ VE 50<sub>9</sub>), *schian* „diesen – ši“ III 99<sub>8</sub> [61<sub>37</sub>], *schien* „diß (dieses) – t.p.“ III 131<sub>7</sub> [79<sub>31</sub>], III 133<sub>2</sub> [81<sub>10</sub>]; acc. sg. fem. *schan* „diesem – šią“ III 49<sub>17</sub> [35<sub>14</sub>] (= tò „toje“ VE 19<sub>17</sub>), III 51<sub>10</sub> [35<sub>26</sub>] (= tò „toje“ VE 20<sub>8</sub>), *schan deinan* „heute – šią dieną“ III 53<sub>2</sub> [37<sub>3-4</sub>] (= *schę dnia* „šią dieną“ VE 20<sub>21</sub>), *schan* „diesem – šią“ III 53<sub>6</sub> [37<sub>7</sub>] (= tò „toje“ VE 21<sub>4</sub>), III 55<sub>2</sub> [37<sub>22</sub>] (= *toje* VE 21<sub>20</sub>), III 55<sub>17</sub> [39<sub>1</sub>] (= tò „toje“ VE 22<sub>12</sub>), III 57<sub>5</sub> [39<sub>11</sub>] (= *toje* VE 23<sub>3</sub>), III 57<sub>10</sub> [39<sub>15</sub>] (= *schio* „šio“ VE 23<sub>8</sub>), „diesen – t.p.“ III 79<sub>15</sub> [51<sub>19</sub>] (= *sche* „šią“ VE 33<sub>19</sub>), III 81<sub>13</sub> [51<sub>35</sub>] (= *sche* „šią“ VE 34<sub>19</sub>), „diß (dieses) – t.p.“ III 83<sub>13</sub> [53<sub>17</sub>], III 85<sub>11</sub> [53<sub>31</sub>], „diese – t.p.“ III 107<sub>20</sub> [67<sub>26</sub>], III 117<sub>18</sub> [73<sub>14</sub>], *schin deinan* „hewtte (heute) – šią dieną“ I 11<sub>1-2</sub> [7<sub>8</sub>], *schin* „dis (dieses) – šią“ III 79<sub>9</sub> [51<sub>15</sub>] (= *ta* „tą“ VE 33<sub>13</sub>), III 81<sub>9</sub> [51<sub>33</sub>] (= *tą* VE 34<sub>16</sub>), *schen* „diese – šią“ III 79<sub>13</sub> [51<sub>17</sub>] (= *schę* „šią“ VE 33<sub>17</sub>), III 81<sub>16</sub> [53<sub>3</sub>] (= *sche* „šią“ VE 34<sub>22</sub>), *schian deynan* – hewtte (heute) – šią dieną“ II 11<sub>2</sub> [13<sub>6</sub>], *schien* „diesem – šią“ III 49<sub>2</sub> [35<sub>1</sub>] (= tò „toje“ VE 19<sub>2</sub>), (ar masc.?) *sien* „diß (dieses) – t.p.“ III 119<sub>18</sub> [75<sub>3</sub>] (= *tą* VE 59<sub>1</sub>); nom. pl. masc. *schai* „diese – šie“ III 75<sub>16</sub> [49<sub>16</sub>] (= *tie* VE 32<sub>1</sub>); gen. pl. masc. *schieison* „des (dieses) – šių“ III 111<sub>14</sub> [69<sub>20</sub>] (žr. PKP II 213, išn. 680); acc. pl. (masc.) *schans* „diese – šiuos“ III 77<sub>14</sub> [49<sub>35</sub>] (= *tiems* VE 32<sub>23</sub> dat. pl.), *schins* „diesen – t.p.“ III 37<sub>9</sub> [27<sub>36</sub>] (= *tus* „tuos“ VE 13<sub>14</sub>), (fem.) *schiens* „diese – šias“ III 83<sub>15</sub> [53<sub>19</sub>] (= *tas* VE 35<sub>22</sub> acc. pl. fem.). Dėl pron. pr. „šis“ paradigmos formų sinchroninio vaizdo (kat-muose) žr. Schmalstieg Baltistica VII 134 (su jų rekonstrukcija, bet ne visur patikima, žr. toliau), ypač Rosinas BĮ 90 t. Pastabėlė: lytis (III 125<sub>3</sub>) *schisses* yra gen. sg. ne fem. (sic Berneker PS 203, Stang Vergl. Gr. 233, Schmalstieg l.c., Rosinas l.c.), o masc. forma (Trautmann AS 421, Endzelīns SV 80, 243) su -s (klaida!), abstrahuotu iš lyties vok. (III 124<sub>2</sub>) *dieses* (plg. PKP II 316, išn. 229).

Žodžio pr. „šis“ baltiškoji (baltoslaviškoji) ir indoeuropietiškoji kilmė jau žinoma (žr. pvz. Berneker PS 318, Trautmann l.c., BSW 304, Endzelīns SV 244, Fraenkel 990, Stang l.c., Rosinas BĮ 183 tt., Pokorny I 609 t.), tačiau jo formų rekonstrukcijos bei morfologinės istorijos klausimai ne visi yra aiškūs.

Yra žinoma, kad formų *schis* (nom. sg. masc.) = pr. \*šis (plg. la. šis), *schisse* (gen. sg. masc.) = pr. \*šise, *schismu* (dat. sg. masc.) = pr. \*šismu, *schin* (acc. sg.) = pr. \*šin ir pan. (žr. medžiagą, pateiktą anksčiau) priebalsius pr. \*š- vietoj senesnio pr. \*s- atsirado iš tų paradigmos formų, kuriose buvo pr. \*sj- (< \*si-) prieš užpakalinės eilės balsius, pvz. *schan* (acc. sg.) = pr. \*šan (< sjan), *schans* (acc. pl.) = pr. \*šans (< \*sjans) ir pan.

Žodžio pr. „šis, ši“ formų paradigmą rekonstruojant, bene sunkiausia problema yra acc. sg. ir pl. formų įvairovė (kat-mų):

a) acc. sg. – *schan* masc. (2X) ir fem. (14X), *schen* fem. (2X), *schin* fem. (3X), *schian* masc. (1X) ir fem. (1X), *schien* masc. (2X) ir fem. (1X), *sien* fem. (1X);

b) acc. pl. – *schans* masc. (1X), *schins* masc. (1X), *schiens* fem. (1X).

Formą (acc. sg. fem.) *schen* „šią“ (III 79<sub>13</sub>, III 81<sub>16</sub>), einančią po *mien* „mane“, nesunku rekonstruoti į pr. (III) \*šan „šią“, kurią atspindi ir variantinė forma (acc. sg. masc., fem.) *schan* „ši, šią“ = \*šan „t.p.“ (plg. la. šuo „t.p.“) < \*sjan, anksčiau buvusi matyt „šią“ (acc. sg. fem., plg. lie. šių „t.p.“). Forma (acc. sg. fem.) *schin* „šią“ = \*šin „t.p.“ buvo matyt „ši, šią“ (acc. sg. masc., fem.) iš \*sin „ši“ (masc.), kuri matyt senovinė acc. sg. masc. forma (plg. lie. šį „t.p.“). Forma (acc. pl.) *schins* „šiuos“ (masc., turbūt ir fem.) > \*šins yra matyt senovinė acc. pl. masc. forma (žr. toliau), o forma (acc. pl.) *schans* (masc., veikiausiai ir fem.) = \*šans (< \*sjans), kuri anksčiau bus buvusi acc. pl. fem. forma (žr. toliau).

Formų acc. sg. *schian* (masc., fem.), *schien* (masc., fem.), *sien* (fem.) ir acc. pl. *schiens* (fem.) rekonstrukcija yra problemiš-

ka. Jas visas mėginta rekonstruoti į *\*šan* (acc. sg.) resp. (acc. pl.) *\*šans* [Schmalstieg l.c., plg. PKP II 316 (čia *schian* = *\*šan*)]. Bet šitokia rekonstrukcija yra abejotina, žr. Trautmann AS 265 ir ypač Endzelīns SV 80.

Manychiau, kad formas (acc. sg.) *schian* (fem., masc.) bei *schien* (fem., masc.) resp. (acc. pl.) *schiens* fem. (turbūt ir masc.) yra *\*šijan* resp. *\*šijans* < *sijan* resp. *\*sijans*, kurios anksčiau buvo acc. sg. fem. forma *\*sijan* „šia“ (plg. s. sl. *siję* „t.p.“) resp. acc. pl. fem. forma *\*sijans* „šias“ (plg. s. sl. *siję* „t.p.“), plg. Trautmann l.c., Endzelīns l.c.

Pastaba: forma (acc. sg. fem.) *sien* „šia“ (1X), be to, forma (nom. sg. masc.) *sis* „šis“ (1X) yra matyt ne vietoj *schien* resp. *schis* – ne klaīdos (taip labai atsargiai spėja Endzelīns SV 79 t.), o archajinės formos pr. *\*sijan* resp. *\*sis* „šis“.

Forma (nom. sg. masc.) pr. *\*sis* „šis“ (> *\*šis*, plg. la. *šis*) < balt. *\*šis* (lie. *šis*, la. *\*sis* > *šis*) suponuoja formą (masc.) balt.-sl. *\*šis* (> s. sl. *sb* ir kt.) su (fem.) *\*šī* „ši“ (> lie. *ši* ir kt., s. sl. *si* ir kt.) ir (neutr.) *\*ši* (plg. Rosinas BĮ 188). Pron. (masc. ir neutr.) balt.-sl. „šis“ paradigmos formos bus buvusios *i*-kamienės [tėkios buvo ir pvz. acc. sg./pl. masc. formas (tai rodo ir pr. *\*sin* „ši“/\**sins* „šiuos“, žr. anksčiau)] su kai kuriomis *io/e*-kamienėmis – pvz.: forma (*io/e*-kamienė, nom. pl. masc.) balt.-sl. (*\*ši*- + *\*-ei* >) *\*sijei* „šie“ > *\*šjei* „t.p.“ *\*šei* „t.p.“ (> lie. *šiē* ir kt., s. sl. *si* ir kt.) > pr. *\*sei* „t.p.“, kuri buvo perdibta į pr. *\*sai* „t.p.“ [> *\*šai* „t.p.“ (= *schai*), plg. pr. *stai* „tie“ segmento *-ai* kilmę iš *\*-ei*, žr. s.v. *stas*].

Pron. (fem.) balt.-sl. *\*šī* „ši“ paradigma buvo *īlā*-kamienė – pvz.: a) forma (*īā*-kamienė, acc. sg. fem.) balt.-sl. *\*šjān* „šia“ (> lie. *šiā* „t.p.“ ir kt.), b) forma (*īā*-kamienė, acc. pl. fem.) balt.-sl. *\*šjā(n)s* „šias“ (> lie. *šiās* „t.p.“ ir kt.). Manychiau, kad greta senosios nom. sg. fem. formos (neemfatinės ir emfatinės) balt.-sl. *\*šī* „ši; šita“ atsirado nom. sg. fem. forma (emfatinė!) balt.-sl. dial. (*\*šī* + *\*jī* „jī, ta“ >) *\*šijī* „šita“ (įvardžiutinė forma), o jos segmento *\*šij-* pagrindu – ir acc. sg.

fem. forma (emfatinė) balt.-sl. dial. *\*šijān* „šita“ greta senosios acc. sg. fem. formos (neemfatinės ir emfatinės) balt.-sl. *\*šjān* „šia“; šita“. Tas formas (acc. sg. fem.) balt.-sl. *\*šjān* ir (balt.-sl. dial.) *\*šijān* matyt ir atspindi balt.(-sl.) *\*šjān* „šia“ (> pr. *\*sjan* > *\*šan*, žr. anksčiau) ir vak. balt.-sl. *\*šijān* „šita“, iš kurios turime pr. *\*sijan* „t.p.“ > *\*šijan* „šia“ (= *schian*, žr. anksčiau) ir s. sl. *siję* „šia“ ir kt.; panašiu būdu galima formą (acc. pl. fem.) s. sl. *siję* „šias“ sieti su forma (acc. pl. fem.) pr. *\*sijans* „šias“ (= *schiens* „t.p.“, žr. anksčiau) < vak. balt. *\*šjā(n)s* „t.p.“ Plg. Trautmann l.c., Endzelīns SV 80.

Apie balt. ir sl. kalbų žodžio „šis, ši“ morfologijos (ypač masc. formų, čia trumpai analizuotų) istoriją išsamiau – kitą kartą.

**schkellānts**, žr. *skellānts*.

**schklāitewingiskan** „sonderliche – ypatinga“ III 113<sub>16</sub> [71<sub>5</sub>] adj. acc. sg. fem. = pr. *\*sklāitevingiskan* (ar *\*sklāitavingiskan*?) yra sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. pr. *\*sklāiteving-* „ypatingas, skirtingas“, o šis – sudurtinio sufikso *\*-eving-* vedinys iš adj. pr. *\*sklāita-* „skirtingas, atskiras“ (žr. s.v. *schklāits*); dėl darybos plg. *drūcktawingiskan* (žr.).

**schklāits** „schlecht – paprastas“ III 59<sub>7</sub> [39<sub>31</sub>] (= *prastas* „paprastas“ VE 24<sub>3</sub>) adj. nom. sg. masc., iš tikrųjų reiškęs „sonderlich – nepaprastas, ypatingas, skirtingas“ (žr. PKP II 140, išn. 227); adv. *schklāits* „sonderlich – ypatingai, skirtingai“ III 87<sub>26</sub> [55<sub>30</sub>]; adv. *schklāits* „sonst – šiaip jau“ III 113<sub>18</sub> [71<sub>7</sub>], kuris iš tikrųjų buvo irgi „sonderlich – ypatingai, skirtingai“ (žr. PKP II 216, išn. 697). Parašymas *schkl-* visais atvejais atspindi pr. *\*skl-* (žr. Endzelīns SV 37).

Adj. (III 59<sub>7</sub>) *schklāits* „ypatingas, skirtingas“ = adj. (masc., nom. sg.) pr. *\*sklāits* „t.p.“ < *\*sklāitas* „atskiras, atskirtas“ (žr. dar s.v. *sklaitint*). Adv. (III 87<sub>28</sub>, III 113<sub>18</sub>) *schklāits* „ypatingai, skirtingai“ = adv. pr. *\*sklāits* „t.p.“ yra formanto *\*-s* išplėstas adv. pr. *\*sklāit* „t.p.“ (žr. dar s.v. *sclait*) < (adv.) *\*sklāitā* „atskirai, atskirtai“ (plg. *ilga*, žr.) = adj. (nom.-acc. sg. neutr.) pr. *\*sklāitā* „atskiras, atskirtas“, plg. s.v. *etkūmps*.

Adj. (*o/ā*-kamienis) pr. \**sklāita*- „atskiras, atskirtas“ (žr. dar *sclait*) = pr. \**sklāita*- „t.p.“ (su cirkumfleksiniu \**-ai-*) laikytinas sufikso \**-ta-* (\**tā-*) vediniu (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**sklei-* „atskirti; išskir(sty)ti, išskleisti“ [plg. pvz. lie. verb. *slep-* (praes.) „slėpti“ → adj. *slāpta-* „slaptas“], kuris kartu su verb. lie. dial. *skliē-ti* „skleisti“ (LKŽ XII 997) suponuoja verb. balt. \**sklei-* (: \**skli-*) „atskirti, išskleisti“ < ide. dial. \**sklei-* (: \**skli-*) „atrėžti, atskirti“, o šis – formanto \**-ei-* (: \**-i-*) išplėstą verb. ide. \*(*s*)*kel-/*\*(*s*)*kļ-* „t.p.“ [dėl jo plg. Pokorny I 926 resp. 923 tt. s.v. 1. (*s*)*kel-*].

Greta minėto verb. balt. \**sklei-* (: \**skli-*) „atskirti, išskleisti“ buvo formanto \**-d-* išplėstas verb. balt. \**skleid-* (: \**sklid-*) „t.p.“ > lie. *skleīd-* „skleisti“ ir kt. (čia dėl *-d-* žr. Kazlauskas LKIG 315, Karaliūnas BKS 142).

**schkūdan**, žr. *skūdan*.

**schlāit(s)**, žr. *sclait*.

**I schlāitiskai** „in sonderheyt (in Sonderheit) – atskiraī, išskirtinaī“ III 71<sub>3</sub> [47<sub>3-4</sub>] (= *skiriu* „skyrium, atskirai“ VE 29<sub>14</sub>) adv. = pr. \**sklāitiskai*, kuris (adv.) suponuoja adj. pr. \**sklāitisk-* „atskiras“ – sufikso \**-isk-* vedinį iš adj. pr. \**sklāita-* „atskiras, atskirtas“ (žr. s.v. *schklāits*); dėl darybos plg. pvz. s.v. *arwiskai* (žr.).

**II schlaītiskai**, žr. *schlāitiskan*.

**schlāitiskan**, t.y. *en schlāitiskan* „inn sonderheyt (in Sonderheit) – ypatingai“ III 69<sub>10</sub> [45<sub>22</sub>] (= *ipaczei* „ypačiai, ypatingai“ VE 28<sub>20</sub> adv.), „in sonderheit (in Sonderheit) – t.p.“ III 69<sub>25</sub> [45<sub>33</sub>] (= *ipaczei* „ypačiai, ypatingai“ VE 29<sub>33</sub> adv.) adv. „ypatingai“ = adv. (prepozicinė konstrukcija) „ypatingume“ = pr. \**en* (žr. *en*) + acc. sg. (subst.) fem. \**sklāitiskan* „ypatingumą“ (plg. pvz. s.v. *enwāngiskan*); *schlaītiskai* (sk. *schlāitiskai*), t.y. *en schlaītiskai* „in sonderheit (in Sonderheit) – ypatingai“ III 67<sub>19</sub> [45<sub>10</sub>] (= *ipaczei* „ypačiai, ypatingai“ VE 28<sub>8</sub> adv.) adv. „ypatingai“ = adv. (prepozicinė konstrukcija) „ypatingume“ = pr. \**en* (žr. *en*) + dat. sg. (subst.) fem. \**sklāitiskai* „ypatingumui“ (plg. pvz. s.v. *entickrikai*).

Turime subst. (fem.) pr. (III) \**sklāitisku* (< \**-ū* < \**-ā*) „ypa-

tingumas“ (nom. sg. fem.) < „išskirtinumas“ ← adj. (*ā*-kamienis, fem.) \**sklāitisku* „ypatinga, atskirā“ (dėl šio adj. žr. s.v. I *schlāitiskai*); plg. *labbisku* (žr.).

**schlusien** „Dienst – tarnybą“ III 95<sub>11</sub> [59<sub>33</sub>] (= *sluβidami* VE 41<sub>9</sub> nom. pl.) acc. sg. fem. = pr. (III) \**šlūz'en* suponuoja subst. (nom. sg., turbūt *ē*-kamienį, fem., žr. Trautmann AS 422) pr. (III) \**šlūzi* „tarnybą“ (su nekirčiuotu \**-i* < \**-ī* < \**-ē*), pr. semb. šnektose (XVI a.) skambėjusį matyt \**slūzi* „t.p.“ (su \**sl-*, dėl vok. kalbos įtakos išverstu į \**šl-*, žr. Endzelīns SV 37), kuris – fleksijos vedinys iš verb. pr. (semb.) \**slūzī-* „tarnauti“ (su nekirčiuotu \**-ī-*) > \**slūzi-* „t.p.“ (žr. s.v. *schlūsitwei*).

**schlusingisku** „dienstlich – tarnybiškai“ III 35<sub>15</sub> [27<sub>24</sub>] adv. (su *-u* vietoj *-ai*, žr. s.v. *etnīwingiskai*, be to, PKP II 167, išn. 372) suponuoja adj. pr. (III) \**šlūzingiska-* „tarnybiškas“ < \**slūzingiska-* „t.p.“ (dėl \**šl-* < \**sl-* žr. s.v. *schlusien*) – sufikso \**-isk-* vedinį iš adj. pr. \**slūzing-* „tarnybinis“, o šis – sufikso \**-ing-* vedinį iš verb. pr. (semb.) \**slūzī-* „tarnauti“ > *slūzi-* „t.p.“ (plg. s.v. *schlusien*); plg. *aulāikings* (žr.) darybą.

**schlūsinikai**, žr. *schlūsnikan*.

**schlūsisnas** „diensts (Dienstes) – tarnavimo“ III 85<sub>20</sub> [55<sub>6</sub>] gen. sg. fem. = pr. (III) \**šlūzīsnas* < \**slūzīsnas* (dėl \**šl-* < \**sl-* žr. s.v. *schlusien*) suponuoja subst. (*ā*-kamienį, nom. sg. fem.) pr. (III) \**slūzīсна* „tarnavimas“ < pr. \**slūzīsnā* „t.p.“ (su nekirčiuotais segmentais \**-ī-* ir \**-ā*) – sufikso \**-snā* vedinį iš verb. (inf.) pr. \**slūzī-tvei* (žr. *schlūsitwei*).

**schlūsitwei** „dienen – tarnauti“ III 41<sub>16</sub> [31<sub>6</sub>] (= *sluβiti* „slūžyti“ VE 15<sub>17</sub>) inf.; praes. 1 sg. *schlūsi* „(ich) diene – tarnauju“ III 67<sub>21</sub> [45<sub>12</sub>] (= *βluβiju* VE 28<sub>10</sub>); praes. 1 pl. *schlūsimai* „dienen – tarnaujame“ III 31<sub>5</sub> [25<sub>9</sub>] (= *sluβitumbim* „slūžytume“ VE 10<sub>18-19</sub>); praes. 2 pl. *schlūsiti* „dietet – tarnaujate“ III 95<sub>16</sub> [61<sub>3</sub>] (*sluβiet* VE 41<sub>13</sub>); opt. 1 sg. *schlūsilai* „diene – tarnaučiau“ III 43<sub>21</sub> [31<sub>29</sub>] (= *sluβiczia* „slūžyčiau“ VE 16<sub>21</sub>); opt. 3 sg. *schlūsilai* „diene – (jis) tarnautų“ III 121<sub>9</sub> [75<sub>20</sub>] (= *sluβitu* „slūžytų“ VE 59<sub>18</sub>).

Inf. *schlūsitwei* „tarnauti“ yra pr. (III) \**šlūzitvei* „t.p.“ < \**slū-*

zitvei „t.p.“ (kitaip – Endzelīns SV 244; dėl \*šl- < \*sl- žr. s.v. *schlussien*) < pr. \*slūzītvei „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ī-). Forma *schlūsi* „tarnauju; tarnauja“ – pr. (III) \*šlūzi „t.p.“ < \*slūzi „t.p.“ < pr. \*slūzī „t.p.“ < \*slūzij „tarnauja“ < \*slūzija „t.p.“. Dėl šitos pr. \*slūzi „tarnauja ir kt.“ turi \*-i- ir kamienas pr. \*slūzi- formose \*slūzi-mai „tarnaujame“ (> \*šlūzi-mai „t.p.“ = *schlūsimai* „t.p.“), \*slūzi-lai (> \*šlūzi-lai = *schlūsilai*); plg. Endzelīns SV 111.

Verb. (inf.) pr. \*sluzī-twei „tarnauti“ [> \*slūzītvei „t.p.“ > \*šlūzi-tvei „t.p.“ (dėl \*šl- < \*sl- žr. s.v. *schlussien*!)] – skolinys iš lenk. *szuży-ć* „t.p.“, plg. Endzelīns SV 244 (kitaip – nepatikimai – Trautmann AS 422, Milewski Sl. Occ. XVIII 35).

**schlūsnikai** „Dienerin – tarnautoja“ III 89<sub>26</sub> [57<sub>15</sub>] (= *tarnas* VE 38<sub>21</sub> nom. sg. masc.) nom. sg. fem.; acc. sg. (fem.) *schlūsni-kin* „Dienerin – tarnautoja“ III 117<sub>18</sub> [73<sub>15</sub>] – su acc. sg. fem. fleksija \*-in (ē-kamienė, žr. ir Endzelīns SV 50) matyt vietoj (ā-kamienės) \*-an, plg. acc. sg. fem. ā-kamienę (*madl*)-an ir (ē-kamienę) fleksiją (*madl*)-in, žr. s.v. *maddla*. Greta pr. (III 89<sub>26</sub>) *schlūsnikai* „tarnautoja“ (ā-kamieno nom. sg. fem.) bus egzistavusi lytis (ā-kamienė, nom. sg. fem.) pr. (III) \**schlūsniku* „t.p.“ (su \*-u < \*-ū < \*-ā, plg. pr. (III) *mensā* greta *mensai* (žr. *mensā*). Ta pr. \**schlūsniku* „tarnautoja“ yra pr. (III) \**slūzniku* „t.p.“ < \**slūzniku* „t.p.“ (dėl. \*šl- < \*sl- žr. s.v. *schlussien*) < \**slūznikū* „t.p.“ (su nekirčiuotais \*-ī- ir \*-ū-) < *slūzinikā* (ar \**slūzenikā*) „t.p.“, dėl kurio darybos plg. s.v. *schlūsnikan*.

**schlūsnikan** „Diener – tarnautoja“ III 117<sub>19</sub> [73<sub>15</sub>] (*tarna* „tarną“ VE 58<sub>4</sub>) acc. sg. masc.; nom. pl. (masc.) *schlūsīnikai* „Diener – tarnautojai“ III 91<sub>7</sub> [57<sub>22</sub>] (= *tarnais* VE 39<sub>5</sub> instr. pl.). Čia yra subst. pr. (III) \**slūznika*- „tarnautojas“ < \**slūznika*- „t.p.“ (dėl \*šl- < \*sl- žr. s.v. *schlussien*) < \**slūznika*- „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ī-) < \**slūzinika*- (ar ir \**slūzenika*-) „t.p.“ – sufikso \*-inik- (ar \*-enik-) vedinys iš verb. \**slūz-ītvei* „tarnauti“ (žr. s.v. *schlūsītvei*), plg. Endzelīns SV 50. Plg. pvz. s.v. *cixtnix*.

**schokis** „gras (Gras) – šėkas“ E 283 nom. sg. masc. = pr. \*šō-*kis*, t.y. \*šākis < \*šākas (t.y. \*šō-*kas*).

Šis pr. žodis gretinamas su lie. *šėkas* „frisch gemähtes Gras“, la. *sēks* „t.p.“, toliau, – su s. ind. *śāka*- „eßbares Kraut, Gemüse“ (neutr.), žr. pvz. Trautmann AS 422 (ir liter.) bei BSW 301, Endzelīns SV 244, Fraenkel 971, Pokorny I 544, Gamkrelidze-Ivanov I 97. Bet čia visa bėda yra ta, kad neaiški pr. (E) *schokis* „šėkas“ inicialinio *sch-* = pr. \*š- kilmė (Berneker PS 261, Endzelīns l.c., Fraenkel l.c.).

Atrodo, kad pr. \*šākas (t.y. \*šō-*kas*) „šėkas“ yra vietoj šiek tiek senesnio pr. \**sēkas* „t.p.“ = \**sēkas* „t.p.“ (su palatalizuo-tu \*s- prieš \*-ē-), kuris, veikiamas apofonijos ē: ā, buvo perdirbtas į \**sākas* „t.p.“ (plg. s.v. *kiosi*) > \**šākas* „t.p.“. Tas pr. \**sēkas* „t.p.“ < balt. \**sēkas* „t.p.“ (> lie. *šėkas* „t.p.“ = la. *sēks* „t.p.“) iš ide. (dial.) \**kēko*- „frisches eßbares Grün“ > s. ind. *śāka*- (Pokorny l.c., Gamkrelidze-Ivanov l.c.); hipotezę, kad čia buvęs ne ide. (dial.) \**kēko*-, o ide \**ks-ēk*- (Karulis LEV II 167 ir liter.), nelengva pagrįsti.

**schostro** „Schwester – sesuo“ GrA 70, „soror – t.p.“ GrF 69 nom. sg. fem., žr. s.v. *swestro*.

**-schpāndimai**, žr. *auschpāndimai*.

**schpartina**, žr. *spartint*.

**schumeno** „drot (Schusterdraht) – dervasiūlis“ E 507 nom. sg. fem. = pr. \*šūmeno, t.y. \*šūmenā < „siuvimo p r i e m o n ė (tam tikras siūlas)“ (plg. *schutuan*, žr.) < (subst. nomen actionis) pr. vak. balt. \**sjūmenā* „siuvimas“ (plg. pvz. subst. lie. *vežimas* „das Fahren“ → „Fuhre, Wagen“; S. Ambrazas DDR 186 tą pr. žodį kildina iš nomen instrumenti), kuris – sufikso (subst., o ne adj.) pr. \*-menā (dėl jo darybinės reikšmės nomen actionis žr. s.v. *semeno*) vedinys iš verb. pr. \**sjū*-, „siūti“ < balt. \**sjū*- „t.p.“ (> lie. *siū-ti*, la. *šū-t* „t.p.“) = balt.-sl. \**sjū*- „t.p.“ (> lenk. *szy-ć* „t.p.“ ir kt.) < ide. \**sjū*- „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 915 t.) Žr. dar *schutuan*, *schuwikis*. Taigi subst. pr. (resp. vak. balt.) \**sjū-menā*, turintis sufiksą \*-menā (substantyvinį, o ne adjektyvinį, žr. anksčiau ir s.v. *se-*

*meno*), yra matyt pr. resp. vak. balt. (o ne ide.) epochos padaras: subst. s. ind. *syūman-* „siulė“, nors ir panašus į minėtą pr. (resp. vak. balt.) subst. *\*sīūmenā*, turi *K*-kamienį sufixą *-man-* (o ne *\*-manā*!) ir yra matyt s. ind. (ne ide.) darinys.

**schutuan** „czwirn (zweidrähtiger Faden) – suktinis siūlas“ E 471 nom. (-acc.) sg. neutr. = pr. *\*šūtvan* (tiksliau – pr. *šūtuuan* su prieš bilabialį *\*-u-* fakultatyviai atsiradusiu *\*-u-*), kuris slypi ir lytyse (klaidingai užrašytose): *schuto* „zwirn – t.p.“ GrG 76, *scuto* „czwirn – t.p.“ GrA 86, „fila, zwirn – t.p.“ GrF 24.

Subst. (neutr.) pr. *\*šūtvan* „suktinis siūlas“ < subst. (nomen instrumenti) pr. *\*šūtvan* „siuvimo įrankis“ (plg. pr. *\*šūmenā* < *\*siuvimo priemonė*, žr. *schumeno*) – sufixso (neutr., nom.-acc. sg.) *\*-tvan* [< balt. *\*-tvan* (tiksliau – *\*-tuūan* su fakultatyviai įterptu *\*-u-*) → lie. *-tuvas* (dėl jo žr. S. A m b r a z a s DDR 179] vedinys iš verb. pr. *\*šū-* „siūti“ < *\*sīū-* „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *schumeno*); plg. rus. dial. *uumo* „siūlas, nytis“ (O t k u p š č i k o v Baltistica VII 121).

**schuwikis** „schuwert (Schuhmacher) – batsiuovys“ E 496 nom. sg. masc. = pr. *\*šuvik's* < *\*šuvikas* „t.p.“. Dėl vok. (E 496) *schuwert* „Schuhmacher – batsiuovys“ plg. v.v.a. *schowerchte* „t.p.“, *schowerte* „t.p.“ (T r a u t m a n n AS 422), *schuoworhte* ir pan. „t.p.“ (Lex 188).

Subst. (nomen agentis) pr. *\*šuvikas* „batsiuovys“ < *\*sīuvikas* „tas, kuris siuva“ < balt. dial. *\*sīuvikas* „t.p.“ (> lie. dial. *siuvikas* „siuvėjas“ LKŽ XII 643) – sufixso *\*-ikas* vedinys iš verb. balt. *\*sīū-* „siūti“ žr. s.v. *schumeno*); plg. visai panašios darybos žodį sl. *\*šъвъсѣ* „tas, kuris siuva“ (> ček. *ševc* „batsiuovys“ ir kt., žr. pvz. T r a u t m a n n BSW 261 t., V a s m e r III 419). Plg. S. A m b r a z a s Baltistica XXVII 23 t.

–**schwäigstinai**, žr. *erschwäigstinai*.

**seabre** „czerte (Zährte) – žiobris (Cyprinus vimba)“ E 570 nom. sg. fem. = pr. *\*zēbrē* (dėl *-ea-* = pr. *\*-ē-* plg. s.v. *geasnis*). Giminiuojasi su lie. *žiobris* (*žiobrīs*) „t.p.“ (*io*-kamienis), kuris yra turbūt vietoj senesnio lie. *\*žēbrīs* „t.p.“ (plg. B ū g a II 291, taip pat s.v. *schokis*), o šis – fleksijos vedinys (su kiekybine šaknies vokalizmo apofonija) iš adj. lie. *žēbras* „smulkiai

margas“ (tiksliau: „turintis margą smulkiais lopinukais snukį“), plg. lie. adj. *rētas* → subst. (*io*-kamienis) *rētis* „retas sie-tas“, žr. S k a r d ž i u s ŽD 65. Plg. dar lie. subst. (mob.) *žēbris/žēbrē* „tas/ta, kuris žėbras“ (= la. *zebris/zebre* „žiobris“, žr. ME IV 701, U r b u t i s BEE 175) – fleksijų vedinius (be kiekybinės šaknies vokalizmo apofonijos) iš adj. *žēbras/žēbrā* [plg. lie. adj. *mārgas/margā* → subst. (mob.) *mārgis/mārgē*. Taigi subst. pr. *\*zēbrē* „žiobris“ suponuoja buvus adj. (*o/ā*-kamienį) pr. *\*zebra-* (*\*zebrā-*) „smulkiai margas, žėbras“ < balt. *\*zébra-* „t.p.“ > lie. *žēbras* „t.p.“, kurio etimologija, deja, nėra aiški (žr. F r a e n k e l 1311 s.v. *žiobrīs*).

Manychiau, kad adj. balt. *\*zebra-* „smulkiai margas“ buvo „žėbras“ = „turintis margą smulkiais lopinukais snukį“ iš adj. (ekspresyvo) balt. *\*zébra-* „smulkiomis dėmėmis išsitepęs snukį, burną“ < *\*išsitepęs žėbėjant* [snukiu, burna renkantis m u l k i u s dalykus (grūdus, trupinius ir pan.)], o šis – sufixso *\*-ra-* vedinys iš verb. balt. *\*žeb-* „snukiu, burna rinktis m u l k i u s dalykus (grūdus, trupinius ir pan.), lesti“ [> verb. lie. (*\*žeb-* →) *žėb-ėti* „t.p.“, dėl jo žr. B ū g a II 677] < balt.-sl. *\*žeb-* „t.p.“ (→ lenk. *zob-ać* „lesti“ ir kt.), dėl kurio žr. T r a u t m a n n BSW 364, V a s m e r II 102 (s.v. 306), F r a e n k e l 1294 t.

**sealtmeno** „wedewal (Pirol) – volungė“ E 748 nom. sg. fem. = pr. *\*zēltmenō*; t.y. *\*zēltmenā* (su cirkumfleksiniu *\*-ēn-*). Vok. (E 748) *wedewal* „Pirol – volungė“ = v.v.ž. *wedewale* „t.p.“ (žr. T r a u t m a n n AS 422 ir liter.). Pirmasis buvo Endze-lynas, kuris pr. (E 748) žodį perskaitė *\*zēltmenā* (su cirkumfleksiniu *\*-ēl-*) ir jį, dėl sufixso *\*-menā-* lygindamas su pr. *\*sē-menā* (žr. *semeno*), siejo su la. *zēlts* „auksas“ (E n d z e l i n s FBR II 9, E n d z e l i n s SV 244). Tačiau pati šio žr. žodžio daryba ir iki šiandien nėra labai aiški, visų pirma dėl to, kad pr. *\*sēmenā* yra deverbatyvas (žr. *semeno*), o toks būti negali pr. *\*zēltmenā*.

Manychiau, kad subst. pr. *zēltmenā* „volungė“ yra iš adj. (fem.) pr. *\*zēltmenā* „ta, kuriai būdingas blizgantis žalsvumas, gelsvumas ir pan.“, o šis – sufixso *\*-menā* (dėl jo žr. s.v.v. *seme-*

*no, schumeno*) vedinys iš subst. (neutr., nom.-acc. sg.) balt. \**želtan* „blizgantis žalsvumas, gelsvumas ir pan.“ (> la. *zēlts* „auksas“) ← adj. (neutr.) balt. \**želtan* „blizgančiai žalsvas, gelsvas ir pan.“ = adj. balt. \**želta-* „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *sali-gan*).

Subst. pr. \**zēlt-menā* dėl darybos plg. su subst. pr. \**plesme-nā* „papadė“ daryba, kurią dabar esu linkęs šiek tiek kitaip nei anksčiau (žr. s.v. *plasmeno*) suvokti: subst. pr. \**plesmenā* „papadė“ yra turbūt iš adj. (fem.) pr. \**plesmenā* „ta (tái), kam būdingas plokštumas, išplėstumas“ ← subst. (neutr.) pr. \**plesan* „plokštumas, išplėstumas“ ← adj. (neutr.) pr. \**plesan* „plokščias, išplėstas“ (toliau žr. s.v. *plasmeno*).

**seamis** „winterkorn (Wintergetreide) – žiemkenty (javas)“ E 257 subst. nom. sg. masc. = pr. \**zēmīs* < \**zēmīs* „t.p.“ (*su cir-kumfleksiniu* \*-ēi-, žr. ir *semo*) < adj. pr. \**zēmīs* „žieminis“, derintas su subst. pr. \**geitis* „duona“ (masc., žr. s.v. \**geytys*, T r a u t m a n n BSW 82) jo reikšme „j a v a s“ plg. (T r a u t m a n n l.c., T r a u t m a n n AS 423); tokia jo reikšmė anksčiau (žr. s.v. \**geytys*) esu abejojęs.

Adj. pr. \**zēmīs* „žieminis“ – fleksijos vedinys iš subst. pr. \**zēi-mā* „žiema“ (žr. *semo*); plg. pvz. lie. subst. *žiemys* „žiemų (šiaurės) vėjas“ < adj. „žieminis (vėjas)“ – fleksijos vedinį iš subst. lie. *žiemà* (žr. S k a r d ž i u s ŽD 63).

**sebbei** „jm (ihm) – sau“ III 103<sub>10</sub> [65<sub>4</sub>], III 105<sub>22</sub> [67<sub>4</sub>], III 131<sub>11</sub> [79<sub>34</sub>] pron. dat. sg. = pr. \**sebei*, dėl kurio žr. E n d z e l i n s SV 87, R o s i n a s BĮ 159 tt.

**sedinna**, žr. *saddinna*.

**seese** „amsele (Amsel) – juodasis strazdas (Turdus merula)“ E 729 yra matyt ne pr. \**sēzē* [čia įprasta skaityti pr. \**sēzē* (be reikalo su trumpuoju \*-e!), žr. pvz. E n d z e l i n s SV 245; be to, žr. ir PKP II 313 (pr. \**sēzē*)], o pr. \**sēsē* [U r b u t i s Baltistica II 78; tik čia rašoma pr. \**sēse* (be reikalo su trumpuoju \*-e)] < balt. dial. \**šēsē* „t.p.“ (onomatopėjinės kilmės, žr. U r b u t i s l.c.) > lie. dial. *šēšē* „t.p.“, dėl kurio (ir lie. dial. *šēžē* „t.p.“) žr. U r b u t i s op. cit. 74–78.

**segisna** „thun (das Tun) – darymas“ III 79<sub>16-17</sub> [51<sub>20</sub>] (= *dar-*

*bai* VE 33<sub>20</sub> nom. pl.) nom. sg. fem.; acc. pl. fem. *segisnans* „wercken (Werke) – darymus“ III 69<sub>14</sub> [45<sub>25</sub>] (= *darbais* VE 28<sub>24</sub> instr. pl.). Žr. dar s.v.v. *dinkausegisnan*, *labbasegisnan*. Yra subst. (nom. sg. fem.) pr. (III) \**segisna* „darymas“ < pr. \**segēsna* „t.p.“ – sufikso \*-snā vedinys iš verb. (inf.) pr. \**se-gē-tvei* „daryti“ (žr. *seggīt*).

**seggīt** „thun (tun) – daryti“ III 39<sub>4</sub> [29<sub>13</sub>] (= *dariti* „daryti“ VE 14<sub>8</sub>), III 39<sub>8</sub> [29<sub>16</sub>] (= *dariti* VE 14<sub>13</sub>), III 61<sub>15</sub> [41<sub>17</sub>] (= *pa-dariti* VE 25<sub>6</sub>), III 75<sub>25</sub> [49<sub>23</sub>] (= *dariti* VE 32<sub>9</sub>), III 87<sub>15-16</sub> [55<sub>21</sub>], *seggīt* „t.p.“ III 55<sub>11-12</sub> [37<sub>29</sub>] (= *dariti* VE 22<sub>6</sub>), *seggīt* „geschehen – pasidaryti“ III 69<sub>2</sub> [45<sub>16</sub>] (= *padariau* VE 28<sub>13</sub>), *siggīt* „thun (tun) – daryti“ III 117<sub>12</sub> [73<sub>10</sub>], III 83<sub>19</sub> [53<sub>21</sub>] (= *dariti* VE 36<sub>2-3</sub> inf.; partic. praet. act. nom. sg. masc. *seggūns* „gethan (getan) – daręs“ III 67<sub>6-7</sub> [43<sub>34-45</sub>], III 67<sub>23</sub> [45<sub>13</sub>] (= *padariau* VE 28<sub>10-11</sub>), III 69<sub>15</sub> [45<sub>26</sub>] (= *dariau* VE 28<sub>24-25</sub>), III 69<sub>18</sub> [45<sub>28</sub>] (= *padare* „padarė“ VE 29<sub>3</sub>), III 81<sub>15-16</sub> [53<sub>2</sub>] (= *padarītūsius* VE 34<sub>21</sub>), *seggūns* (sk. *seggūns*) „t.p.“ III 67<sub>9</sub> [45<sub>2</sub>; žr. PKP II 150, išn. 273] (= *padarey* „padarei“ VE 27<sub>18</sub>); žr. dar *warguseggēntins* s.v. *wargu*.

Praes. 1 sg. *segge* „thue (tue) – darau“ III 37<sub>18</sub> [29<sub>7</sub>] (= *da-rau* VE 14<sub>1</sub>); praes. 2 sg. *segēsei* „thust (tust) – darai“ III 71<sub>5</sub> [47<sub>5</sub>] (= *darei* VE 29<sub>16</sub>); praes. 3 sg. *segge* „thuts (tut) – da-ro“ III 61<sub>16</sub> [41<sub>18</sub>] (= *dara* „daro“ VE 25<sub>8</sub>), III 77<sub>1</sub> [49<sub>25</sub>] (= *dara* „daro“ VE 32<sub>11</sub>), „thut (tut) – t.p.“ III 89<sub>28</sub> [57<sub>16</sub>] (= *dara* „daro“ VE 38<sub>22</sub>), III 95<sub>17</sub> [61<sub>4</sub>] (= *padaris* „padarys“ VE 41<sub>13-14</sub>), *segē* „thue (tue) – (te)daro“ III 99<sub>12</sub> [63<sub>3</sub>]; 3 pl. (praes.) *seggē* „(sie) thun (tun) – (jie) daro“ III 89<sub>13</sub> [57<sub>7</sub>] (= *daritu* „darytų“ VE 38<sub>12</sub> conj. 3 pl.), *segge* „t.p.“ III 37<sub>7</sub> [27<sub>34</sub>] (= *daritu* „darytų“ VE 13<sub>13</sub> conj. 3 pl.), *segge* „thue (tue) – (te)daro“ III 91<sub>13</sub> [57<sub>28</sub>] (= *butu daritas* „būtų darytos“ VE 39<sub>11</sub>); praes. 1 pl. *seggēmai* „(wir) thun (tun) – darome“ III 65<sub>19</sub> [43<sub>25</sub>] (= *darom* „darome“ VE 27<sub>7</sub>), III 31<sub>13-14</sub> [25<sub>16-17</sub>] (= *daritumbim* „darytume“ VE 11<sub>6</sub>); praes. 2 pl. *seggētei* „(jr) thut (tut) – darote“ III 95<sub>14</sub> [61<sub>1</sub>] (= *daridami* „darydami“ VE 41<sub>11</sub>), III 75<sub>6</sub> [49<sub>9</sub>] (= *darikite* „darykite“ VE 31<sub>9</sub>), III 75<sub>12</sub> [49<sub>14</sub>] (= *dariket* VE 31<sub>16</sub>), *seggēti* „t.p.“ III 93<sub>15</sub> [59<sub>16</sub>]

(= *darote* VE 40<sub>13</sub>), *segijtei* „t.p.“ III 101<sub>3</sub> [63<sub>13</sub>], *seggīta* „t.p.“ III 95<sub>21</sub> [61<sub>7</sub>] (= *darikite* „darykite“ VE 41<sub>18</sub>); imperat. 2 pl. *segeitty* „thut (tut) – darykite“ I 13<sub>10</sub> [7<sub>22-23</sub>], I 15<sub>2</sub> [7<sub>29</sub>], *segeyti* „t.p.“ II 13<sub>10</sub> [13<sub>24</sub>], II 15<sub>2</sub> [13<sub>30</sub>].

Verb. (inf.) pr. *seg(g)ūt* „daryti“ [dėl jo paradigmos lyčių istorijos žr. pvz. (ir liter.) *Stang* SBV 167 ir kitur (passim), *Schmid* Verb. 112 (Wortverzeichnis), *Stang* Vergl. Gr.-Ergänzungsband 31 (Wortregister)] yra turbūt iš verb. pr. \**segē-t-* „t.p.“ resp. \**segē-tvei* „t.p.“, dėl kurio kilmės žr. s.v. *sagis*.

-seggīwingi, žr. *poseggīwingi*.

*seydis* „want (Wand) – siena“ E 198 nom. sg. masc. (matyt o-kamienis) = pr. (E) \**zeid's* < pr. \**zeids* < \**zeidas* „t.p.“ < vak. balt. \**žeidas* „t.p.“ < vak. balt.-sl. \**žeidas* „t.p.“ [> s. sl. *zidō* „t.p.“ (ir *zōdō* „t.p.“ < \**židas* „t.p.“) ir kt.] < „lipdymas (moliu)“ – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. \**žeid-* (: \**žid-*) „žiesti, lipdyti (moliu) ir pan.“ > lie. *žiēsti* (*žiēdē*) „t.p.“ (→ subst. *žaidas* „krosnis“), la. *ziēst* „tepti“ (→ verb. *zaidūt* „t.p.“ frequ.), s. sl. *ziždō/zōdati* „aedificare“ ir kt.; žr. dar s.v. *siduko*. Verb. balt.-sl. \**žeid-* (: \**žid-*) „žiesti; lipdyti (moliu) ir pan.“ įprasta kildinti (metatezė) iš verb. balt.-sl. \**deiž-* (: \**diž-*) „t.p.“ (< ide. \**dheigh-* „minkyti molį“), kuris galbūt slypi žodyje pr. *diseitiskan*, jeigu jo segmente *dīs-* ieškotume verb. pr. \**dīz-* < balt. \**dīž-* ← \**diž-* (žr. *diseitiskan*).

Dėl pr. (E) *seydis* ir kt. žr. *Trautmann* AS 423 ir BSW 367, *Būga* I 292, *Endzelīns* SV 245, *Fraenkel* 1305 (s.v. *židinys*), 1307 (s.v. *žiēsti*), *Vasmer* II 89, *Otkupščikov* Baltistica VII 120, *Pokorny* I 245 (s.v. *dheigh-*).

-seilewingis, žr. *niseilewingis*.

*seilin* „fleiβ (Fleiß) – stropumas“ III 115<sub>19</sub> [71<sub>29</sub>] acc. sg. fem.; acc. pl. fem. *seilins* „sinn (Sinn) – jausmus, jausmingumas“ III 41<sub>5</sub> [29<sub>32</sub>] (= *humus* „t.p.“ VE 15<sub>6</sub>). Suponuoja subst. (nom. sg. fem., matyt ē-kamienį) pr. (III) \**seili* „stropumas, jausmas, jausmingumas“ < \**seilī* „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ī) < pr. \**seilē* „.... psichinis pajėgumas (stropumas, jausmingumas

ir pan.)“, kuris vietoj subst. (*ā*-kamienio, žr. *Trautmann* BSW 252; plg. s.v. *nage*) balt.-sl. \**seilā* „jėga (vitalinė ir psichinė)“ (plg. s.v. *noseilis*, žr.) > lie. *siela* „siela; sąžinė; gyvybė ir kt.“ (LKŽ XII 518 t.), serb.-chorv. *sila* „jėga“ ir kt.; žr. *Trautmann* AS 423, *Trautmann* BSW 252 *Endzelīns* SV 245, *Vasmer* III 621, *Fraenkel* 781 t. To subst. balt.-sl. \**seilā* daryba bei etimologija, nežiūrint tam tikrų spėjimų (pvz. *Pokorny* I 890), yra neaiški [žr. pvz. *Trautmann* BSW 253 („unsicher“), *Fraenkel* l.c.].

-seilingins, žr. *lāngiseilingins*.

-seilis, žr. *noseilis*.

-seiliskan, žr. *lāngiseiliskan*.

*seilisku* „andacht (Andacht) – pamaldumas, stropumas (religinis)“ III 79<sub>25</sub> [51<sub>27</sub>] subst. (*ā*-kamienis) nom. sg. fem. = pr. (III) \**seilisku* „stropumas“ < *seiliskū* „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ū < \*-ā) ← adj. (*ā*-kamienis) pr. (III) \**seiliskū* „stropi“ (nom. sg. fem.) – sufikso \*-isk- vedinys (žr. s.v. *lāngiseiliskan*) iš subst. pr. (III) \**seili* „stropumas“ (žr. *seilin*).

*seimins* „Gesinde – šeimyna“ III 83<sub>4</sub> [53<sub>12</sub>] (= *scheimina* VE 35<sub>8</sub> nom. sg.) nom. sg. masc.; acc. sg. (masc.) *seimīnan* „Gesinde – šeimyną“ III 27<sub>3-4</sub> [23<sub>3-4</sub>] (= *scheimina* VE 9<sub>3</sub> acc. sg.), III 37<sub>4</sub> [27<sub>32</sub>] (= *scheiminas* VE 13<sub>10</sub> gen. sg.), III 39<sub>13</sub> [29<sub>21</sub>] (= *scheimina* VE 14<sub>15</sub> acc. sg.), III 69<sub>11</sub> [45<sub>23</sub>] (= *scheiminą* VE 28<sub>21</sub>), III 73<sub>11</sub> [47<sub>31</sub>] (= *scheimina* VE 30<sub>14</sub> acc. sg.), III 77<sub>21</sub> [51<sub>6</sub>] (= *scheimina* VE 33<sub>5</sub> acc. sg.), III 83<sub>2</sub> [53<sub>10</sub>] (= *scheimina* VE 35<sub>6</sub> acc. sg.), *seimijnan* „t.p.“ III 59<sub>4</sub> [39<sub>28</sub>] (= *scheimina* VE 23<sub>20</sub> acc. sg.), *seimīnan* „t.p.“ III 47<sub>4</sub> [33<sub>21</sub>] (= *scheimina* VE 18<sub>6</sub>), III 53<sub>14</sub> [37<sub>14</sub>] (= *scheimina* VE 21<sub>12</sub> nom. sg.).

Subst. (o-kamienis, nom. sg.) pr. (III) \**seimīns* „šeimyna (das Gesinde)“ (masc. nomen collectivum) galėtų būti iš pr. \**seimīnan* „t.p.“ (nomen collectivum, neutr.). Subst. pr. \**seimīna-* „t.p.“ kartu su lie. *šeimyna* „t.p.“ yra matyt iš adj. balt. dial. \**šeimīna-* „šeim(yn)inis“ (neutr.) / \**šeimīnā-* „šeim(yn)inė“ (fem.), o šis – sufikso \*-īn- vedinys iš subst. balt. (dial.) \**sei-*

*mā* „šeim(yn)a“ (plg. Skardžius ŽD 269) > lie. *šeimā* „t.p.“.

Bus buvusi ir lytis subst. (i-kamienis, fem.) balt.(dial.)-sl. *\*šai-mi-* „šeim(yn)a“, iš kurio galėjo atsirasti: a) balt. dial. *\*šaimi-* „t.p.“ + *\*-ā* (sufiksas nomen collect.) > *\*šaimjā* „t.p.“ > la. *sàime* „šeim(yn)a“ (su la. *-e* < *\*-ē* iš *\*-jā*, žr. Kuryłowicz ABSI III 83 tt.), b) sl. *\*šaimi-* „šeim(yn)a“ + *\*-ā* > *\*šaim(i)jā* „t.p.“ > *\*šēm(i)ja* „t.p.“ > rus. *семья* „šeim(yn)a“ ir kt.; sl. *\*šaimi-* „šeim(yn)a“ > *\*šēmь* „t.p.“ virto į bažn. sl. *šēmь* „persona“ tuomet, kai atsirado sl. *\*šaim(i)jā* „šeim(yn)a“ > *\*šēm(i)ja* „t.p.“.

Tų anksčiau minėtų balt. ir sl. žodžių darybą prieš keletą metų esu šiek tiek kitaip aiškinęs, žr. s.v. *caymis* (ir liter.).

**seyr** „hercze (Herz) – širdis“ E 124 nom. sg. neutr. = pr. *\*sēr* (Endzelīns FBR XII 148); gen. sg. (masc.) *sīras* „hertzen (Herzens) – širdies“ III 95<sub>10</sub> [59<sub>32</sub>] (= *schirdies* VE 41<sub>8</sub>); dat. sg. (masc.) *sīru* „hertzen (Herzen) – širdžiai“ III 115<sub>19</sub> [71<sub>29</sub>]; acc. sg. (masc.) *sīran* „hertzen (Herzen) – širdį“ III 95<sub>14</sub> [61<sub>1</sub>] (= *schirdies* VE 41<sub>11</sub>), *sijran* „t.p.“ III 65<sub>23</sub> [43<sub>28</sub>] (= *schirdije* „širdyje“ VE 27<sub>9</sub>); acc. pl. masc. *sirans* „hertzen (Herzen) – širdis“ III 77<sub>19</sub> [51<sub>4</sub>] (= *schirdies* VE 33<sub>4</sub>).

K-kamienės nom.-acc. sg. neutr. formos pr. *\*sēr* „širdis“ (> E *\*sēr* „t.p.“) pagrindu atsirado o-kamienė paradigma (masc.) pr. semb. *\*sēr-* „širdis“ > pr. (III) *\*sīr-* (< *\*sēr-*) „t.p.“ > (III) *sīras* „širdies“ (gen. sg. masc.) ir kt.

Pr. (E) *\*sēr/* pr. semb. *\*sēr-* (prūsai bus turėję ir *\*sird-*, žr. s.v. *sirsdau*) išriedėjo iš žodžio „širdis“ paradigmos (K-kamienės, neutr.) balt.-sl. *\*sēr* (nom.-acc. sg.) resp. *\*sird-* (kitų linksnių formose), o ši – iš ide. *\*ker* (> gr. *κῆρ* „širdis“ ir kt.) resp. *\*krd-* (> gr. *καρδ-ια* „širdis“ ir kt.), žr. (plg.) pvz. Pokorny I 579 t., Szemerényi Einf. 110, 157 t., Gamkrelidze-Ivanov I 186; plg. Trautmann BSW 302, Fraenkel 986 t.

Forma balt.-sl. *\*sēr* (nom.-acc. sg. neutr.), veikiamą lyties *\*sird-*, davė balt.-sl. (gal dial.) *\*sērd-* [> lie. *šėrdis* „Mark“, la. *seŕde* „t.p.“ (dėl panašios reikšmės pr. žodžio žr. s.v. *sirsdau*),

plg. sl. *\*serd-* → *\*serda* „vidurys“, o lytis *\*sird-* dėl formos *\*sēr* virto į *\*sird-* (akūtinė šaknis) > lie. *šird-į* ir kt. Dėl medžiagos žr. pvz. Trautmann BSW 302, Būga II 562 t., Endzelīns SV 245, Fraenkel 986 t., Vasmer III 605 t. (s.v. *cepdūe*), 607 (s.v. *cepedā*).

**seisei, seiti**, žr. *asmai*.

**semmailsons** „nidergefaren (niedergefahren) – žemyn leidęsis“ III 43<sub>2</sub> [31<sub>15</sub>] (= *nüßenge* „nužengė“ VE 16<sub>4</sub>), *semmai lisuns* „t.p.“ III 127<sub>12</sub> [79<sub>1</sub>], *semmay lysons* „nidergestigen (niedergestiegen) – t.p.“ II 7<sub>18</sub> [11<sub>9</sub>], *sammay lesuns* „t.p.“ I 7<sub>17-18</sub> [53<sub>0</sub>], *semmai ēilai* „vntergehe – žemyn teeina“ III 121<sub>3</sub> [75<sub>14</sub>] (= *prašudit butu* „pražudyta būtu“ VE 59<sub>11</sub>). Žr. dar s.v. *līse*.

Čia randame adv. pr. *\*zemai* „žemai, žemyn“ < adv. balt. *\*žemai* „t.p.“ (> lie. *žemai*) iš adj. balt. *\*žema-* „žemas“, dėl kurio žr. s.v. *same*.

**semmē**, žr. *same*.

**semen** „somen (Samen) – sėkla“ E 256 nom.(-acc.) sg. neutr. = pr. *\*sēmen* < subst. (neutr.) balt. *\*sēmen* „sėjimas (sėja); sėkla“, iš kurio išriedėjo lie. subst. lytis: (masc., sg.) *sėmuō* „lino grūdas, sėkla; sėkla, grūdas; sėja, sėmenija (laikas sėti)“ (LKŽ XII 367) bei (masc. resp. fem. pl.) *sėmenys* „linų sėklos, grūdai; sėja, sėjimas“ (LKŽ XII 358 t.), be to, (fem.) *sėmen-ija* „tinkamas laikas sėti“ (LKŽ XII 357 t.), (fem.) *sėmen-ė* „sėja (sėjimas)“ (LKŽ l.c.) ir kt.; žr. dar *semeno*.

Subst. (neutr.) balt. *\*sēmen* „sėjimas; sėkla“ (> est. *sēmen* „t.p.“, suom. *siemen* „t.p.“) = balt.-sl. *\*sēmen* „t.p.“ (> s. sl. *sěmę* „sėkla“ ir kt.), kuris gali būti perdirbinys iš seniausio subst. (neutr., nom.-acc. sg.) balt.-sl. *\*sēmin* „t.p.“ [plg. subst. (neutr.) balt. *\*veser* „pavasaris – vasara“ – matyt vietoj seniausio balt. *\*vesir* „t.p.“, žr. s.v. *dagis*] < subst. (nom.-acc. sg. neutr., nomen actionis) ide. *\*sē-mŋ* „sėjimas (sėja)“ > lo. *sēmen* „sėkla“ (su *-men*, bent jau nom.-acc. sg. lytyje galinčiu būti iš *\*-mŋ*) resp. [su perdirbtu *\*-mŋ*, plg. ide. (neutr., nom.-acc. sg.) *\*sē-mŋ* > balt. (neutr.) *\*sē-min* → *\*sē-men* → lie. (masc.) *sė-muō*] s.v.a. (masc.) *samo* „sėkla“ ir kt.

Subst. (nom.-acc. sg. neutr., nomen actionis) ide. \**sē-mŋ* „sėjimas (sėja)“ – sufikso \**-mŋ* vedinys iš verb. ide. \**sē-* „sėti“ [dėl jo žr. Pokorny I 889 tt. s.v. 2. *sē(i)-*], plg. pvz. verb. ide. \**bher-* „nešti“ → subst. ide. dial. \**bher-mŋ* „nešimas“ (neutr., nomen actionis), iš kurio išriedėjo pvz. (su pridėtu \**-t*) subst. (neutr., nom.-acc. sg.) gr. \**φερματ* „t.p.“ > *φέρμα* „našta“.

**semeno** „brochvogel (Brachvogel) – sėjikas“ E 752 nom. sg. fem. = pr. \**sēmen-*, t.y. \**sēmenā*. Čia pr. „sėjikas“ = „dirvinis sėjikas“, „kuolinga (žiurlys)“ ir gal dar koks paukštis, žr. toliau.

Pr. (E 752) *semeno*, verstą iš vok. (E 752) *brochvogel*, esu vertęs į lie. *kuolinga* (PKP II 44) ne tiek dėl to, kad vok. (E 752) *brochvogel* atitikmuo dab. vok. *Brachvogel* verčiamas į lie. *kuolinga*, *žiurlys* (VLŽ I 204), kiek štai dėl ko: lie. (*didžioji*) *kuolinga* „(großer) Brachvogel“ (Ivanauskas I<sup>2</sup> 250), (pr. subst. *semeno* giminaitis) lie. dial. *sēmenā* „kuolinga, žiurlys, dirvinis sėjikas“ LKŽ XII 357; bet (*didžioji*) *kuolinga* (žiurlys) ir dirvinis sėjikas – skirtingi paukščiai, tiesa, tos pačios sėjimų šeimos, žr. Ivanauskas I<sup>2</sup> 204, 250.

Tačiau paukščiai „kuolinga“, t.y. „didžioji kuolinga (žiurlys)“ laikosi (peri) pelkėse ar prie jų ir prie ežerų, bet nusileidžia ir dirvonuose (Ivanauskas I<sup>2</sup> 250 t.), o į pr. (E 752) *semeno* išverstasis vok. (E 752) *brochvogel* (ir dab. vok. *Brachvogel*) pažodžiui yra „pūdymo (Brache) paukštis“ (plg. lie. dial. *pūdymėlis* „sėjikas; kuolinga, žiurlys“ LKŽ X 842 t.), vadinasi, artimesnis paukščiui „dirvinis sėjikas“, kurie laikosi irgi pelkėse ar prie jų, o rudens traukimo metu ypač mėgsta apsistoti plačiuose lygiuose laukuose (Ivanauskas I<sup>2</sup> 205). Kalbant apie paukščius „vok. (E 752) *brochvogel*“ ir „dirvinis sėjikas“ bei „kuolinga (žiurlys)“ ypač svarbu atsižvelgti į Trautmanno (AS 424) žodžius: vok. (E 752) *brochvogel* (taigi ir pr. *semeno*) esąs „Brachvogel, Name mehrerer sich gern auf Brache und Saatfeld aufhaltender Vögel (išretinta mano. – V.M.).

Remdamasis visa tuo, kas pasakyta, dabar manau, kad vok.

(E 752) *brochvogel*, vadinasi, ir pr. (E 752) *semeno* buvo ne „kuolinga“ (sic PKP II 44), o „sėjikas“, t.y. ne vien „dirvinis sėjikas“, bet ir „kuolinga (žiurlys)“ ir gal dar koks vienas sėjimų šeimos (ji gana didelė, žr. Ivanauskas I<sup>2</sup> 197 tt.) paukštis.

Subst. (fem.) pr. \**sēmenā* „sėjikas“ = lie. dial. *sēmenā* „kuolinga (žiurlys), dirvinis sėjikas“ (retas žodis, žr. LKŽ XII 357 s.v. 2. *sēmenā*) yra iš subst. balt. dial. \**sēmenā* „ta paukštė (paukštis), kuri (būriais) pasirodo ypač sėjose (sėjimo) metu“ (plg. lie.: *rugius sėja, kai pasikelia rudenį paukščiai, vadinami sėjikai* LKŽ XII 315 s.v. 1. *sėjikas*) < adj. (fem.) balt. dial. \**sēmenā* „ta, kuri susijusi su sėja (sėjimu)“, o šis – fleksijos vedinys iš subst. (K-kamienio) balt. \**sēmen-*, reiškusio „sėja (sėjimas)“ > „sėkla“ (žr. *semen*).

Be to, iš subst. (neutr., nomen abstractum) balt. \**sēmen* „sėja (sėjimas)“, išplečiant jį abstraktų darybai būdingu sufiksu \**-ā* [plg. subst. (nomen abstractum) balt. \**veser* (nom.-acc. sg. neutr.) + \**-ā* > \**veserā*, žr. s.v. *dagis*], galėjo atsirasti subst. (ne neutr.) balt. \**sēmenā* „sėja (sėjimas)“; tai, kas sėjama (sėkla) [plg. formantą balt.-sl. \**-ā* (nom.-acc. pl.) → rus. (*семе*)-*-a* „sėklos“ ir kt.]. Iš tokio subst. balt. \**sēmenā* (darybiškai asocijuojamo su verb. balt. \**sē-* „sėti“) bei iš kitų panašios struktūros substantyvų galėjo atsirasti sufiksas subst. balt. \**-menā*.

Iš minėtų adj. (fem.) balt. \**sē-menā* bei subst. (fem.) balt. \**sē-menā* (jie darybiškai abu buvo siejami su verb. balt. \**sē-* „sėti“ !) ir iš kitų panašios darybos žodžių susiformavo sufiksas adj./subst. balt. \**-menā* (žr. dar *schumeno*), kuris buvo imtas dėlioti ne tik prie verb., bet vėliau ir prie adj., ir net prie subst. (plg. Skardžius ŽD 232–233), žr. *sealtmeno*.

**semo** „Winter – žiema“ E 15 nom. sg. fem. = pr. (E) \**zēm-* (žr. dar *seamis*), t.y. \**zēmā* < pr. *zēmā* (su cirkumfleksiniu \**-ēi-*) < balt. \**žeimā* „t.p.“ (> lie. *žiemā* = la. *ziema*) = balt.-sl. \**žeimā* „t.p.“ (> lenk. *zima* „t.p.“ ir kt.), kuris, išplėstas formanto \**-ā* (to paties, kaip ir žodžiuose balt. \**veser-ā*/sl. \**vesn-ā*, žr. s.v. *dagis*), suponuoja subst. (K-kamienį) balt.-sl.

\**žeim-* „žiema“ < ide. \**gheim-* (\**g'him-*) „žiema, šalimas, šaltumas“ < \**gheim-* (*ghim-*) „t.p.“ < „šalimas, šaltumas, spiginimas“ < \**spiginimas*“, o šis – vedinį iš verb. ide. \**ghei-* (\**ghi-*) „šalti, spiginti“ < „smarkiai šviesti, spindėti (spiginti)“. Dėl visa to žr. s.v.v. *gaylis*, *gėide*, *dagis* ir *Mažiulis* *Ėtimologija* 1986, p. 124 tt.

**sen** „mit – su“ praep. konstrukcijoje su dat. resp. acc. ir su dat. + acc.: *sen stawidsmu* „damit – su tokiau“ III 47<sub>8</sub> [33<sub>26</sub>], *sen stēimans* „mit jhnen – su tais (jais)“ III 89<sub>9</sub> [57<sub>3</sub>], *sen men-san* „mit fleisch – su kūnu (mėsa)“ III 101<sub>14</sub> [63<sub>22</sub>], *sen wīng-riskan* „mit list – su suktybe“ III 35<sub>11</sub> [27<sub>21</sub>], *sen bhe prei stesmu vndan* „mit vnd bey dem wasser – su bei pas tą vandeni“ III 61<sub>17</sub> [41<sub>19</sub>], *sen swaiāsmu Swinton...* *krawian* „mit seinem heyligen... blut – su savu šventu... krauju“ III 43<sub>17</sub> [31<sub>6</sub>], *sen wissamans Christiānans* „sambt allen Glaubigen in Christo“ III 45<sub>23</sub> [33<sub>16</sub>], *sen wirdemmans adder dilins* „mit wortten oder wercken – su žodžiais arba darbais“ III 67<sub>7</sub> [45<sub>1</sub>], *sen senditans rānkans* „mit gefalten henden – su sudėtomis rankomis“ III 83<sub>19</sub> [53<sub>21</sub>] ir kt. Dar yra: *sen mām* „mit mir – su manimi“ III 79<sub>19</sub> [51<sub>23</sub>] (= *sumanimi* „su manimi“ VE 34<sub>3-4</sub>), *sen maim* „t.p.“ III 81<sub>19</sub> [53<sub>5</sub>] (= *su manimi* VE 35<sub>3</sub>), *sēnku* „damit – su kuo“ III 113<sub>12</sub> [71<sub>2</sub>], III 125<sub>7</sub> [77<sub>17</sub>]. Be to, žr. šio pr. praep. registrą: *Trautmann* AS 424, *Endzelins* SV 246.

Turime praep. pr. (III) \**sēn* „su“ (su cirkumfleksiniu \**-ēn-*) greta praef. pr. (III) \**sēn-* „su-, san-“ (dėl jo žr. *sen-*), kurie yra matyt vietoj senesnių pr. \**san*/\**san-* „t.p.“ (žr. s.v.v. *sompisinis*, *en*, be to, žr. *Mažiulis* BSL 26) < balt.-sl. \**san*/\**san-* „t.p.“ (> lie. *san-* = la. *suo-*, sl. \**sq-*). Žr. resp. plg. *Endzelins* SV 101, *Endzelins* BVSF 249, *Fraenkel* 753 t. (ir liter.).

*Pastaba*. Iš vv. kurš. (dk., XV a. pradž.) *Sentatze* (*beke Sentatze Bielenstein* Grenz. 452) įprasta atstatyti praef. kurš. \**sen-* „san-“ = pr. (III) \**sen-*, žr. pvz. *Būga* III 171, *Endzelins* FBR XI 192, *Blese* LPV 152, *Mažiulis* l.c. Tačiau, anot dr. A. Bauerio (kaip nurodo *Kiparsky*

KF 200), tame XV a. pradž. dokumente esąs ne *Sentatze*, o *Suntatze*, *Suntatzen*, *Seittatze*; bet šituos dalykus ignoruoja E. Blese (žr. apud *Kiparsky* KF 201).

**sen-** „su“ praef. = pr. (III) \**sēn-* (su cirkumfleksiniu \**-ēn-*, žr. s.v. *sen*), žr. s.v.v. *sendāuns*, *senditans*, *sendraugiwēldnikai* ir kt. Dėl šio pr. \**sēn-* kilmės žr. s.v. *sen*.

**sendāuns** „gefūget (zusammengefügt) – sujungęs (sudavęs)“ III 109<sub>2</sub> [67<sub>32</sub>] partic. praet. act. nom. sg. masc., pavartotas frazėje (III 109<sub>2</sub>) *emperri sendāuns ast* „zusamen gefūget hat – bendrai sujungęs (sudavęs) yra“ (= *suwede* „suvedė“ VE 48<sub>1</sub>), = pr. \**sendā(v)uns*, kuris suponuoja verb. (inf.) pr. (III) \**sendā-tvei* „suduoti (sujungti)“ = praef. \**sen-* „su-“ (žr. *sēn-*) + \**dā-tvei* „duoti“ (žr. *dāt*).

**senditans** „gefalten (gefaltete) – sudėtas“ III 83<sub>19</sub> [53<sub>22</sub>] (= *su-deghie* „sudėję“ VE 36<sub>3</sub>) partic. praet. pass. acc. pl. fem. = pr. \**senditans*, kuri suponuoja partic. praet. pass. (*o/ā-* kamienį) pr. (semb.) \**sendūta-* „sudėtas“ ← verb. (inf.) pr. (semb.) \**sendī-tvei* „sudėti“ iš pr. (semb.) praef. \**sen-* (žr. *sen-*) + verb. (inf.) \**dī-tvei* „dėti“ < pr. *dē-tvei* „t.p.“ < balt.-sl. \**dē-* „t.p.“ (> lie. *dē-ti* „t.p.“ ir kt.) < ide. \**dhē-* „t.p.“ (žr. pvz. *Pokorny* I 235 tt. s.v. 2. *dhē-*).

Iš to partic. praet. pass. pr. (semb.) \**sendūta-* „sudėtas“ bus atsiradęs sufikso \**-ima-* vedinys adj. (*o/ā-* kamienis) pr. (semb.) \**sendūtima-* „sudėtas, sudėtinis“ (plg. pvz. adj. pr. \**auktima-* „aukštas, aukštinis“ ← adj. \**aukta-* „aukštas“, žr. s.v. *auktimmien*), išvirtęs į pr. (semb.) \**sendītma-* „t.p.“, kurio *ā-* kamienė forma dat. sg. (fem.), man rodos, slypi lytyje *senditmai* „gefalten (gefaltete) – sudėtai, sudėtinei“ III 83<sub>5</sub> [53<sub>12</sub>] (= *sudeghie* „sudėję“ VE 35<sub>8</sub>), žr. dar s.v. *rancko*.

**senditmai**, žr. *senditans*.

**sendraugiwēldnikai** „Miterben – bendraveldėtojai“ III 93<sub>8</sub> [59<sub>10</sub>] (= *sqtewainems* „santėvainiams, bendraveldėtojams“ VE 40<sub>6</sub>) nom. pl. masc. = pr. \**sendraugivēldnikai* turi praef. \**sen-* „san-, su-“ (žr. *sen-*), čia atsiradusį dėl vok. (III 92<sub>7</sub>) *Mit(er-ben)*, ir suponuoja subst. (*o-* kamienį, nom. sg. masc.) pr. (III) \**draugivēldniks* „bendraveldėtojas“. Šis – kalkė iš vok. *Miter-*

be „t.p.“: pr. (III) \**draugi-* „(vok.) mit- (drauge, bendrai, kartu)“ + III \**vēldniks* „veldėtojas“ (plg. s.v. *draugivaldūnen*) < pr. \**vēldniks* „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ī-) < \**vēldinikas* (ar \**vēldenikas*) „t.p.“, kuris yra sufikso \*-inik- (resp. \*-enik-) vedinys iš verb. pr. \**veld-* „veldėti“ (žr. s.v.v. *weldisnan*, *weldūnai*), plg. *cixtnix* (žr.) darybą.

**sengidaut** „erlangen – įgyti, gauti“ III 121<sub>12</sub> [75<sub>21</sub>] (= *ingitu* „įgytų“ VE 59<sub>20</sub> conj. 3 sg.) inf. = pr. (III) \**sengidaut* < pr. \**sengīdau-t(vei)* „įgyti, sulaukti“ su \*-ī- (plg. s.v. *sengijdi*, žr. ir *Trautmann* AS 425 s.v. *sengidaut*), matyt nekirčiuotu = pr. \**sen-* „su-“ (žr. *sen-*) + \**gīdau-t(vei)*, kuris yra matyt verb. intens. pr. \**gīdau-* „lauk(inė)ti“ (plg. lie. *geidauti* „ko labai trokšti“) – sufikso \*-au- (\*-av-) vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. (ne intens) pr. \**geid-* „t.p.“ (žr. *gēide*). Dėl darybos plg. pvz. lie. verb. *švýtai-ti/švýtai-ti* „švysčioti“ (LKŽ XV 610) bei *švýtai-ti* „t.p.“ (ir trans., žr. LKŽ XV 620 s.v. *švýtai-ti* 4) ← verb. *šviēt-* (*šviēsti*); žr. dar s.v. *sengijdi*.

**sengijdi** „erlange – įgyja, gauna“ III 119<sub>4</sub> [73<sub>27</sub>] (= *gautu* „gautų“ VE 58<sub>13</sub> conj. 3 sg.) praes. 3 sg. = pr. \**sengīdi* yra praef. pr. \**sen-* „su-“ (žr. *sen-*) + forma (praes. 3 sg.) pr. \**gīdi* „įgyja, gauna“, kuri gali būti iš pr. \**gīdi* „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ī) < \**gīdij* „t.p.“ < \**gīdija* „t.p.“ (kitaip atsargiai spėja *Endzelīns* SV 108), t.y. gali suponuoti formą verb. (caus., inf.) pr. \**gīdi-tvei* „daryti, kad sulauktų“ (greta jo matyt buvo ir pr. \**gīdin-tvei* „t.p.“, plg. s.v. *erschwāigstinai*) ← verb. pr. \**geid-* „laukti“, (plg. s.v. *sengidaut*). Plg. pvz. lie. *švýtai-ti* „švintinti“ [greta *švýtai-ti* „t.p.“ (LKŽ XV 614), plg. lie. *bīldi-ti/bīldin-ti* „trankyti“ ir kt., žr. *Skardžius* ŽD 545 tt.] ← verb. *šviēt-* (*šviēsti*); plg. s.v. *sengidaut*.

**senpackai**, žr. *packan*.

**senrinka** „samlet (sammelt) – surenka“ III 45<sub>16</sub> [33<sub>10-11</sub>] (= *surenk* „surenka“ VE 17<sub>18</sub>) praes. 3 sg. = pr. \**senrinka* = praef. \**sen-* „su-“ (žr. *sen-*) + verb. (praes. 3 sg.) pr. \**rinka* „renka“ su pr. \**rīnk-* „t.p.“ (vietoj senesnio pr. \**rēnk-* „t.p.“ = lie. *reñk-a* „t.p.“) iš praet./inf. pr. \**rīnk-* „rinko, rinkti“ = lie.

*rīnk-o/rīnk-ti* (*Endzelīns* SV 109). Suponuoja verb. balt.-sl. \**renk-/rīnk-* „rinkti“ < \*,išsukti ką iš ko“, dėl kurio žr. s.v. *isrankiūns*.

**senrists** „verbunden – surištas“ III 59<sub>9</sub> [39<sub>33</sub>] (= *suglaustas* VE 24<sub>5</sub> nom. sg.) partic. praet. pass. nom. sg. masc. = pr. \**senrists* suponuoja verb. (inf.) pr. \**senris-tvei* „surišti“ = praef. pr. \**sen-* „su-“ (žr. *sen-*) + verb. (inf.) pr. \**ris-tvei* „rišti“, dėl kurio žr. s.v. *perrēist*.

**senskrempūsnan** „runtzel (Runzel) – suraukšlėjimą“ III 103<sub>12-13</sub> [65<sub>6</sub>] (= *rauhschla* VE 49<sub>16</sub> gen. sg.) acc. sg. fem. = praef. pr. \**sen-* „su-“ (žr. *sen-*) + \**skrempūsnan* „rauškšlėjimą“. Suponuoja subst. (*ā*-kamienį, nom. sg. fem.) pr. (III) \**skrempūсна* „rauškšlėjimas“ < pr. \**skrempāsnā* „t.p.“ (su nekirčiuotu \*-ā) – sufikso \*-snā vedinį iš verb. (inf.!) pr. \**skrempā-tvei* „rauškšlėti(s)“. Ši verb. laikau vediniu iš subst. (ekspresyvo) pr. \*(s)*krempā* „rauškšlė“ = „paviršiaus nelygumas“ = „paviršiaus suskrebimas, sustirimas, sustingimas, sudžiūvimas, susitraukimas“, o ji – vediniu iš verb. vak. balt. \*(s)*kremp-* (praes., praet., inf.) „suskrebti, sustirti, sustingti, sudžiūti, susitraukti“ < „susitraukti“, iš tokio vak. balt. verb. matyt išriedėjo ir [kurš. (vak. balt.) →] la. dial. subst. *kruñpa* „rauškšlė“ (su ekspresyvinio šaknies diftongų, dėl tokio tipo diftongų žr. *Mažiulis* BS 57) → verb. *kruñpāt* „rauškšlėti“.

Tas verb. vak. balt. \*(s)*kremp-* (praes., praet., inf.) „susitraukti“ gali suponuoti verb. balt. dial. \*(s)*kremp-* (praes.) / \*(s)*krep-* (praet., inf.) „susitraukti“ greta balt. dial. \*(s)*kremp-* (praes.) / \*(s)*kreb-* (praet., inf.) „t.p.“ ir toliau – verb. balt. \*(s)*krep/b-* (praes., praet., inf.) „su(si)traukti“. Iš to paties balt. verb. matyt išriedėjo ir verb. lie. dial. *skreñb-ti* „skrebtį, džiūti, trauktis“ (LKŽ XII 1051 s.v. 3 *skreñbti*), lie. *skreñba* (*skreñbia*) / *skreño* (*skreñė*) / *skreñti* „stingti, džiūti, stirti“ (LKŽ XII 1046 t.).

Verb. balt. \*(s)*krep/b-* „su(si)traukti“ gali būti iš verb. ide. \*(s)*krep/b(h)-* „su(si)sukti“, o šis – determinatyvo \*-ep/b(h)- išplėstas verb. ide. \*(s)*kř-* / \*(s)*ker-* „sukti(s)“ (plg. s.v. *cor-to*), dėl kurio plg. *Pokorny* I 948 t.

Pr. (III) *senskrempūsnan* istoriją (ypač seniausiąją) ne vienur kitaip suvokia Trautmann AS 425, Endzelīns SV 246, Fraenkel 816 (s.v. *skrebėti*). Reikia pridurti, kad šis pr. žodis yra menkai įjęs į baltų etimologijos apyvertą, o indoeuropeistinėje literatūroje jis, rodos, iš viso nežinomas.

-sentismu, žr. *emprijkisins*.

-sentliuns, žr. *ebsentliuns*.

**sepmas** „siebende (siebenter) – septintas“ I 5<sub>18</sub> [5<sub>15</sub>], *septmas* „t.p.“ II 5<sub>18</sub> [11<sub>4</sub>], III 33<sub>4</sub> [25<sub>28</sub>] (= *sekmas* VE 11<sub>6</sub>) nom. sg. masc. (num. ord.); nom. sg. fem. *septmai* (eina prieš *stai*) „siebende (siebente) – septinta“ III 57<sub>1</sub> [39<sub>8</sub>] (= *sekmas* VE 22<sub>19</sub> nom. sg. masc.).

Atrodo, kad iš tos medžiagos suponuotinas num. ord. pr. *\*sepmas* „septintas“ bei *\*sepmā* „septintā“ (ir *\*sepmāi* „t.p.“ – su pronominaliniu *\*-āi* < *\*-ājī* ar *\*-ājā*): pr. *\*sepmas*/*\*sepmā* (*\*sepmāi*), veikiamas žodyje num. card. pr. (kat-mų) *\*sept-in'ai* „septyni“ (žr. toliau) esančio segmento *\*sept-*, bus faktatyviai davęs lytį pr. (II, III) *\*septmas* „septintas“ resp. pr. (III) *\*septmā* (*\*septmāi*) „septinta“; num. ord. pr. (II, III) *septmas* (*septmai*) priebalsį *-t-* visi baltistai, man rodos, be reikalo pripažįsta senovės reliktu.

Pr. *\*sepmas* < balt. *\*sepmas* (> lie. *sėkmas*) kildintinas iš balt.-sl. *\*septmas* > sl. *\*sebdmas* > s. sl. *sedmō* ir kt. (plg. s.v. *asmus*), plg. pvz. Trautmann BSW 257, Fraenkel 772, Pokorny I 909.

Num. card. bus buvęs pr. (kat-mų) *\*septin'ai* „septyni“ [plg. pr. (kat-mų) *\*ketur'ai* „keturi“, žr. *\*ketur'ai*] ← balt.-sl. *\*septin* „t.p.“ (nekaitomas) < ide. *\*septm̃* „t.p.“ (> s. ind. *saptá* „t.p.“ ir kt.).

*\*septin'ai*, žr. *sepmas*.

**septmas**, žr. *sepmas*.

-sergīsnan, žr. *absērgīsnan*.

Seria, žr. *Passeria*.

sermen, žr. *sirmen*.

**serrīpimai** „erfarens (wir erfahren) – patiriame, susekame“ III 113<sub>18-19</sub> [71<sub>7</sub>] praes. 1 pl. = pr. *\*serrīpimai* < *\*senrīpimai*

„t.p.“ yra iš praef. *\*sen-* „su-“ (žr. *sen*) + verb. *\*rēp-* „apimti...“ (apie jo kilmę žr. s.v. *rapa*; žr. dar *rīpaiti*). Dėl šio prefiksinio pr. verb. reikšmės „suimti, apimti“ > pr. (III) „partirti, susekti, suvokti“ plg. pvz. rus. *понять* (*понимать*) < „suprasti, suvokti“ < „paimti“.

**seweynis** „sewstal (Schweinestall) – kiaulidė“ E 229 nom. sg., veikiausiai masc. (žr. toliau). Jis užrašytas klaidingai [dėl vok. (E 229) *sew-* (*sew-stal*) įtakos] vietoj *\*suweynis* (žr. Endzelīns SV 246, Karaliūnas Coll. Pr. 119–121, plg. Būga II 615). Šito pr. (E) žodžio giminaičiai yra žinomi (žr. Būga l.c., Endzelīns l.c., Karaliūnas l.c.), tačiau jo deklinacijos (*o-* ar kitokio kamiengalio) bei darybos tipas ir darybinis santykis su pr. (E) *swintian* (žr.) iki šiol nėra atskleistas; be to, nepaaiškintas segmentų *\*suw-* (*\*suweynis*) ir *sw-* (*swintian*, žr.) santykis.

Pr. (E) *\*suweynis* segmentas *\*suw-* yra, tiksliai sakant, pr. *\*suw-*, t.y. su bilabialiniu pr. *\*u-* (dėl bilabialinio pr. *\*u* žr. Endzelīns SV 34–35 ir liter., PKP II 251); toks pr. *\*suw-* kitais atvejais galėjo būti suvoktas ir kaip pr. *\*suu-* [su nefonologiniu pr. *\*u-* prieš *\*u-* (bilabialinį!)], kuris fonologizuotinas į pr. *\*su-* (žr. *swintian*). Taigi to segmento galėjo būti du variantai (didžiai seni, plg. s.v. *swintian*): pr. *\*suw-* ir pr. *\*su-* (žr. toliau), plg. pvz. lie. *žuv-o* „žvejojo“ ir *žv-efjys* (žr. s.v. *suckis*). Tuos segmentus pr. *\*suw-*/*\*su-* žymėsiu *\*suv-*/*\*sv-*, nes bilabialinį pr. *\*u* ir balt.-sl. *\*u* paprastai visur žymiu raide *\*v* (žr. ir PKP II 251).

Subst. pr. (E) *\*suweynis* „kiaulidė“ yra matyt *o*-kamienis pr. (E) *\*suvein's* „t.p.“ < pr. *\*suveinas* „t.p.“ = „kiaulinis tvaras“, kildintinas iš adj. (*o/ā*-kamienio) pr. *\*suveina-* „kiaulinis“ (šiuo atveju derinto su subst. pr. *\*staldas* „tvaras“, dėl jo žr. *staldis*), kuris laikytinas sufikso *\*-eina-* vediniu iš subst. (*K*-kamienio, fem./masc.) pr. *\*suv-*/(nom. sg.) *\*sūs* „kiaulė (apskritai)“ (dėl „kiaulė“ žr. *skewre*, *swintian*, *prastian*) < subst. (fem./masc.) balt.-sl. *\*suv-*/*\*sūs* „kiaulė“ (apskritai); jį aiškiai suponuoja ir subst. (masc.) la. *suv-ēns* (> *siv-ēns*) „paršelis, paršas“ – diminutyvinio sufikso la. *-ēna-* vedinys. Dėl darybos

aną pr. (subst. ←) adj. *\*suveina-* „kiaulinis“ plg. su adj. (*o/ā*-kamieniu) pr. *\*deinaina-* „dieninis, rytinis“ (turinčiu sufik-  
są pr. *\*-aina-*: *\*-eina-*, žr. s.v. *deynayno*) arba pvz. su lie.  
subst. (masc.) *kiaulienas* „meitelis, kaulis“ ← adj. *kiaulienas*  
„kiaulinis“, kuris yra sufikso *-iena-* (= pr. *\*-eina-*) vedinys iš  
subst. *kiaulē* (plg. *Skardžius* ŽD 287 t.).

Tas subst. (*K*-kamienis, fem./masc.) balt.-sl. *\*suv-/sūs* „kiaulė (apskritai)“ < ide. *\*su-/sūs* „t.p.“, žr. s.v. *swintian*.

-si refl. *grikisi* (žr. s.v. *grikiniai*); *datunsi* (žr. s.v. *dāt*), *embaddusisi* (žr.) ir *audāsseisin* (žr. s.v. *audāt sien*), *audāsin* (žr. s.v. *audāt sien*), *maitātunsin* (žr.) ir kt. (pilną registrą žr. *Trautmann* AS 443 s.v. *swaise*, *Endzelīns* SV 247). Turime pr. *\*-si* (ir *\*-si* + *\*-n* > *\*-sin*) < balt. *\*-si*, žr. *Rosinas* BĮ 160 (ir liter.).

sīdāns, žr. *sindats*.

sidis „hartogelin (Hartriegel) – sedula (Cornus sanguinea)“ E 613; dėl vok. (E 613) *hartogelin* „sedula“ (*Bezzenger* GGA 1874, p. 1226) plg. v.v.a. *hartrügel* „t.p.“ (Lex 82). Šio pr. žodžio etimologija nėra aiški. Hipotezė, siejanti pr. (E) *sidis* „sedula“ su lenk. *świd* „t.p.“ ir kt. (*Burda* KSB VI 339, *Trautmann* AS 426 ir BSW 296, *Vasmer* III 577, *Fraenkel* 953, *Skok* III 372), yra nepatikima (žr. *Endzelīns* SV 247).

Manychiau, kad pr. (E) *sidis* „sedula (Cornus sanguinea)“ taisytinai į *sīdis* (su abreviatūriniu lankeliu ant pirmojo skiemens raidės *-i-*) = *\*sindis* = subst. (*o*-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*sindis* < *\*sindas* „t.p.“, kurį kildinu iš (subst.) „neaukštas krūmas (toks ir yra *Cornus sanguinea*)“ < \*,tas, kuris neaukštas, neūžauga“ < (subst.)\* „tas, kuris nepasikėlęs, tarsi sėdintis“ (dėl semantinės raidos plg. subst. lie. *sėdūnas* „kas mažas, neūžauga“ LKŽ XII s.v. *sėdūnas* 3) < adj. vak. balt. *\*sinda-* „sėdintis“, o šis – fleksijos vedinys iš verb. (praes.) vak. balt. *\*sind-* „sėda“ (dėl jo žr. s.v. *sindats*). Man rodos, kad panašios semantinės evoliucijos yra ir subst. lie. *sedulā* „Cornus sanguinea“ (jo etimologija iki šiol yra gana tamsi, žr. *Fraenkel* 770) – iš (subst.) „tas, kuris neaukštas, neūžau-

ga“ < \*,tas, kuris tarsi sėdintis“ < adj. (fem.) *\*sedulā* „sėdinti“, o šis – sufikso *-ul-* vedinys iš verb. balt. *\*sed-* „sėdėti“ (t.y. iš jo lyties, turėjusios trumpąjį *\*-e-*); apie visa tai plačiau žr. mano straipsnį S/ŽP 10 t.

sīdons, žr. *sindats*.

siduko „sybetop (Siebtopf) – košiamas puodas“ E 353 nom. sg. fem. (dėl jo reikšmės žr. dar *Būga* II 209) = pr. *\*ziduk-*, t.y. *\*zidukā* yra matyt iš (subst.) pr. \*,žiedinys, lipdinys (iš molio) – sufikso *\*-uk-* vedinys iš verb. pr. *\*zid-* „žiesti, lipdyti (iš molio)“ < balt. *\*zid-/žeid-* „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *seydis*); plg. pvz. lie. verb. *skid-* (*skisti*) „kedėti“ (LKŽ XII 951 t.) → subst. *skid-ūk-as* „skidulys (suskidęs drabužis)“ (LKŽ XII 865), žr. *Skardžius* ŽD 137.

Su pr. *\*zidukā* „košiamas puodas“ giminiuojasi lie. dial. *židui-ka* (*židuikas*) „Milchtopf“ (plg. *Būga* l.c., *Skardžius* APh VI 132, *Endzelīns* SV 247, *Fraenkel* 1305) – perdirbinys iš *\*židuka* (*\*židukas*) „t.p.“ (žr. *Skardžius* l.c.). Hipotezė, kad pr. (E) *siduko* esąs pr. *\*sītukā* < lenk. *\*sitoko* (*Trautmann* AS 426 ir liter., *Milewski* Gl. Occ. XVIII 32, plg. *Levin* SE 105), yra nepatikima (žr. ypač *Endzelīns* l.c., *Fraenkel* l.c.).

I sien, žr. *schis*.

II sien „jhm (ihn) – save“ III 49<sub>2</sub> [33<sub>35</sub>], III 57<sub>11</sub> [39<sub>16</sub>], III 65<sub>9</sub> [43<sub>17</sub>], III 69<sub>19</sub> [45<sub>29</sub>], III 87<sub>23</sub> [55<sub>27</sub>], III 89<sub>24</sub> [57<sub>14</sub>], III 103<sub>7</sub> [65<sub>2</sub>], III 103<sub>16</sub> [65<sub>9</sub>]; (verb. reflex. daryboje) III 49<sub>4</sub> [35<sub>3</sub>], III 49<sub>19</sub> [35<sub>16</sub>], III 51<sub>9</sub> [35<sub>25</sub>], III 51<sub>10</sub> [35<sub>27</sub>], III 51<sub>12</sub> [35<sub>28</sub>], III 57<sub>22</sub> [39<sub>23</sub>], III 77<sub>11</sub> [49<sub>33</sub>], III 77<sub>23</sub> [51<sub>8</sub>], III 89<sub>21</sub> [57<sub>12</sub>], III 123<sub>15</sub> [77<sub>4</sub>], III 123<sub>17</sub> [77<sub>5</sub>]; pleonastiškai – III 55<sub>12</sub> [37<sub>30</sub>] (*sien en mans griksis*) III 65<sub>17</sub> [43<sub>23</sub>] (*sien skellānts dātunsi*), III 87<sub>20</sub> [55<sub>25</sub>] (*turai sien... maitātunsin*), III 113<sub>10</sub> [71<sub>1</sub>] (*sien... waidin-nasin*).

Lytis pron. (personale) (acc. sg.) pr. (III) *sien* „save“ atspindi matyt pr.\**sen* „t.p.“ [su palatalintu *\*s-* (prieš *\*-e-*), perteiktu raidėmis *st-*], žr. *Rosinas* BĮ 160 (ir liter.). Žr. dar *-si*.

siggūt, žr. *seggūt*.

signassen „segen (Segen) – žegnojimą, laiminimą“ III 107,

[67<sub>16</sub>] (= *paschlowinima* VE 51<sub>20-21</sub>, acc. sg.) – sk. *signasnen* acc. sg. fem. = pr. *\*signāsnan* (plg. *ebsignāsnan*, žr.) suponuojama subst. (*ā*-kamienį, nom. sg. fem.) pr. (III) *\*signāсна* „žegnojimas, laiminimas“ < pr. *\*signāsnā-* „t.p.“ – sufikso *\*-snā* (žr. s.v. *bousennis*) vedinį iš verb. (inf.) pr. *\*signā-(tvei)* „žegnoti(s), laiminti“ (žr. *signāt*).

**signāt**, t.y. *sien signāt* „sich segnen – žegnotis“ III 77<sub>23</sub> [51<sub>8</sub>] (= *βegnotisi* VE 33<sub>6</sub>), *tien siggnat* „dich segnen – t.p.“ III 79<sub>3</sub> [51<sub>10</sub>] (= *persiβegnok* VE 33<sub>8-9</sub>), III 81<sub>2</sub> [51<sub>30</sub>] (= *persiβegnok* VE 34<sub>10</sub>) inf.; imperat. 2 sg. *signāts* (sk. *signāis*) „segne – žegnok, laimink“ III 83<sub>14</sub> [53<sub>18</sub>] (= *perβegnok* VE 35<sub>22</sub>); praet. 3 sg. *signai* „segnet (segnete) – žegnojo, laimino“ III 105<sub>25</sub> [67<sub>7</sub>] (= *perβegnoia* VE 51<sub>12</sub>). Žr. dar *ebsignāuns*.

Turime verb. (inf.) pr. *\*signā-t(vei)* „žegnoti(s), laiminti“, kuris kildinamas iš lenk. *żegnać* (*się*) „t.p.“ (Trautmann AS 426, Milewski Sl. Occ. XVIII 38, plg. Fraenkel 1295). Tačiau šis pr. verb. yra greičiau iš vid(uramžių) lo. *signā-re* (*se*) „žegnoti(s), laiminti“ [su dėl vok. *s-* (*segnen*) = z-tartu vid. lo. *s-* kaip *z-*], plg. Endzelins SV 247 (plg. ir Fraenkel l.c.).

**sixdo** „sant (Sand) – smėlis“ E 26 nom. sg. fem. = pr. *\*zigzdō*; t.y. *\*zigzdā*, plg. vv. *Sixdelawks*, *Sixdolauken* ir kt. (žr. Gerullis ON 158).

Pr. *\*zigzdā* „smėlis“ (su įterptiniu *\*-g-* < *\*-k-*) < *\*zizdā* „t.p.“ (plg. vv. *Sisd-enyke* Gerullis l.c.) siejamas su lie. *žizdras* „Kies, grober Sand“ bei *žiezdrā* „Grand-, Sandkorn“ ir pan. (žr. Fraenkel 1307, plg. Trautmann AS 428, Būga I 292, Endzelins SV 248, Urbutis Baltistica XIX 159), kurie visi bandomi kildinti iš ide. *\*g'is-/g'eis-* „smėlis, žvirgždas“ (Būga l.c., Endzelins l.c., Pokorny I 356). Kadangi tų pr. ir lie. žodžių daryba nėra atskleista, tai ir jų pati etimologija gana tamsi.

Manychiau, kad tie pr. ir lie. žodžiai „smėlis ir pan.“ yra „spalvinės“ kilmės (iš *\*tai*, kas šviesu, gelsva ir pan.), plg. Urbutis Baltistica XIX 167), t.y.: pr. *\*zizdā* „smėlis“ < *\*zid-dā* (dėl sufikso *\*-dā-* plg. Skardžius ŽD 99) resp.

lie. *žizdras* (ir pan.) < *\*zid-dra-* (dėl sufikso *\*-dra-* plg. Urbutis BEE 105 t.) galėtų būti vediniai iš verb. balt. *\*zid-/žeid-* „šviesti, spindėti“ ir pan.“ (žr. dar s.v. *sixdre*) < ide. dial. *\*gh(e)idh-* „t.p.“ ← *\*gh(e)i-* „t.p.“ (Mažiulis Etimologija 1986, p. 124 tt.), kurio segmentas *\*gh-* yra davęs ne tik kentuminį balt. *\*g-* (žr. s.v.v. *gėide*, *gaylis*, *gaydis*), bet ir sateminį balt. *\*ž-* (Mažiulis l.c., žr. dar s.v. *semo*).

**sixdre** „goldamer (Goldammer) – starta (geltonoji)“ E 737 nom. sg. fem. = pr. *\*zizdrē* (su įterptiniu *\*-g-* < *\*-k-*) < (subst.) *\*zizdrē* „t.p.“ – fleksijos vedinys matyt iš adj. (fem.) pr. *\*zizdrē* „smėlinė [smėlio spalvės (gelsvos)]“, o šis – fleksijos vedinys iš subst. pr. *\*zizdra-* (ar *\*zizdrā-*) „smėlis, žvirgždas“ [plg. pvz. lie. subs. *piėnė* „Gänsedistel“ ← adj. (fem.) *piėnė* „pieniška“ ← subst. *piėnas* „Milch“, žr. Skardžius ŽD 73]; plg. (subst.) lie. *žizdras*, dėl kurio kilmės žr. s.v. *sixdo*. Vadinasi, prūsai bus turėję sinonimus: *\*zizdā* „smėlis“ (žr. *sixdo*) ir *\*zizdra-* (ar *\*zizdrā-*), kuris buvo matyt „žvirgždas, (stambus) smėlis, žvyras“.

**sylecke** „hering (Hering) – silkė“ E 575 nom. sg. fem. yra matyt pr. *\*silikē* (plg. Būga I 482), o šis – turbūt iš balt. dial. *\*sildikē* „t.p.“ (žr. toliau) – sufikso *\*-ik-* vedinys iš subst. (*i*-kamienio) balt. dial. *\*sildi-* „t.p.“ = sl. dial. *\*sildi-* „t.p.“ > *\*sǫldь* „t.p.“ (> rus. *сельдь* „t.p.“ ir kt., Vasmer III 597); plg. sl. dial. *\*sǫld-ŭk-a* „t.p.“ > rus. *селёдка* „t.p.“. Toks balt. (dial.)-sl. (dial.) *\*sildi-* „t.p.“ – gana senas skolinys iš germ. (skand.) *\*sild* „t.p.“ (> sisl. *sild* „t.p.“ ir kt.), plg. Trautmann AS 426 (ir liter.), Vasmer l.c., Fraenkel 785, Vries 475.

Norėčiau spėti, kad greta minėto balt. dial. *\*sildikē* „silkė“ = *\*sil'dikē* po to, kai vėliau jo balsis *\*-i-* (tarp. *\*-l'd-* ir *\*-k-*) buvo suvoktas kaip anaptiksinis, atsirado jo variantas balt. dial. *\*sil'dikē* „t.p.“ = *\*sildkē* „t.p.“ (plg. ME III 840) > *\*silkē* „t.p.“ (> lie. *silkė* „t.p.“ ir kt., dėl medžiagos žr. Urbutis BEE 147 t. ir liter., Laumane 219 tt.): tuomet ir pats balt. dial. *\*sildikē* „t.p.“ išvirto į balt. dial. *\*silikē* „t.p.“ (> pr. *\*silikē* „t.p.“, žr. anksčiau).

Tuos balt. dial. \**silikē* bei \**silke* laiko skoliniais iš finų dialektų B ū g a l.c., II 562, plg. F r a e n k e l l.c.

Pagaliau nėra negálima, kad tie balt. žodžiai (be abejo, ne labai seni skoliniai) vienuose balt. dialektuose atėjo iš skand., kituose – iš finų dialektų.

\***silkasdrimbis**, žr. *silkasdrūb*’.

**silkasdrūb**’ „sydenslewir (Seidenschleier) – šilko apdangalas“ E 484, taisomas į \**silkasdrimbis*, kuris yra pr. \**silkas* „šilko“ (gen. sg. masc.) ir pr. \**drimbis* „apdangalas“ (nom. sg. masc.; žr. *drimbis*).

Pr. (E 484) \**silkas* „šilko“ (gen. sg. masc.) suponuoją lytį (o-kamienę, nom. sg. masc.) pr. \**silks* < \**silkas* „šilkas“. Manoma, kad pr. \**silkas* bei kurš. \**silkas* „t.p.“ (> lie. žem. *šilkas* „t.p.“ LKŽ XII 546 t.) atėję per lie. *šilkas* „t.p.“ iš s. rus. *шылкѣ* „t.p.“ (T r a u t m a n n A S B ū g a II 652, S k a r d ž i u s T i ž VII 215, E n d z e l i n s S V 247, V a s m e r I V 423 t., F r a e n k e l 983 t.). Tiksliau sakant, čia bus buvę taip: pr.-kurš. \**silkas* „šilkas“ atsirado iš senesnio \**šilkas* „t.p.“ (plg. B ū g a l.c.), kuris iš (pra)lie. \**šilkas* „t.p.“ (> *šilkas* „t.p.“), o šis – iš ryt. sl. \**šylkѣ* „t.p.“ (> s. rus. *шылкѣ* „t.p.“); plg. s.v. *salmis*.

**sylo** „heyde (Heide) – šilas, tyrai“ E 589 nom. sg. fem. = pr. \**silō*, t.y. \**silā*. Vok. (E 589) *heyde* = v.v.a. *heide* „ebenes, unbebautes, wildbewachsenes Land, Heide“ (Lex 83). Šis pr. žodis slypi pr. toponimuose *Lamasila* (G e r u l l i s O N 81, B ū g a III 126), *Schilen* ir kt. (žr. G e r u l l i s O N 161). Pr. \**silā* pagrindinė reikšmė bus buvusi „šilas“ = „smėlyno spygliuočių (ppr. pušų) miškas“, kuri prasikiša ir jo giminaičiuose lie. dial. *šilā* „šilas...“ (fem., LKŽ XIV 777) bei lie. *šilas* „t.p.“ (masc., LKŽ XIV 778 t.), la. dial. *sila* „t.p.“ (fem., M E III 838) bei la. *sils* „t.p.“ (masc., M E III 839). Šių pr.-lie.-la. žodžių daryba ir pati etimologija yra neaiški (žr. M E III 837 ir liter., F r a e n k e l 983 ir liter.).

Manychiau, kad subst. (ā-kamieniai, fem.) pr. \**silā* „šilas ...“ ir lie. dial. *šilā* „t.p.“ bei la. dial. *sila* „t.p.“ yra iš subst. (ā-kamienio sg. collectivum, nom. fem.) balt. \**silā* „t.p.“ < \*,sau-

sas miškas“ < \*,sausumas“ (žr. toliau), perdirbto iš subst. (o-kamienio pl. collectivum, nom.-acc. neutr.) balt. \**silā* „t.p.“ (plg. s.v. *salme*). Jo nom. sg. lytis galėjo būti subst. (o-kamienis, masc.) balt. \**šilas* „t.p.“ (ar neutr. \**silan* „t.p.“?) > lie. *šilas* „šilas ...“ = la. *sils* „t.p.“ (plg. s.v. *salme*).

Subst. (o-kamienį, masc.) balt. \**šilas* „šilas ...“ kildinu iš (subst.) balt. \*,sausas miškas“ < \*,sausumas“, laikydamas jį fleksijos vediniu iš verb. balt. \**šil-/šēl-* „džiūti, vysti“ (dėl jo žr. s.v. *salowis*).

-sin, žr. -si.

**sindats** „sitzend – sėdantis (sėdąs)“ I 9<sub>1-2</sub> [532], *syndens* „t.p.“ II 9<sub>2</sub> [1131] partic. praes. act. nom. sg. masc.; partic. praet. act. nom. sg. masc. *sīdons* „sitzende (sitzend) – sėdęs“ III 43<sub>4</sub> [31<sub>16</sub>] (= *sæd* „sėdi“ V E 16<sub>6</sub>), *sīdans* „sitzend – sėdęs“ III 127<sub>13</sub> [79<sub>3</sub>]. Dėl to, kad vok. *sitzend* (I 8<sub>2</sub>, II 8<sub>2</sub>, III 42<sub>4</sub>, III 126<sub>15</sub>) išverstas ne į pr. (I 9<sub>1-2</sub>, II 9<sub>2</sub>) „sėdintis“ (sic pvz. T r a u t m a n n A S 426, T r a u t m a n n B S W 259, P K P II 73, 86) resp. pr. (I 9<sub>1-2</sub>, II 9<sub>2</sub>) „sėdėjęs“, o į pr. (I 9<sub>1-2</sub>, II 9<sub>2</sub>) „sėdantis (sėdąs)“ (plg. E n d z e l i n s S V 126) resp. pr. (III 43<sub>4</sub>, III 127<sub>13</sub>) „sėdęs“, kaltas yra vok. *sitzen* „sėdėti“, kuris Liuterio raštuose dažnai vartojamas reikšme „sėsti, sich setzen“ (žr. P a u l D W 563).

Partic. praet. act. ne tik (III 43<sub>4</sub>) *sīdons* „sėdęs“, bet ir (III 127<sub>13</sub>) *sīdans* „t.p.“ suponuoją lytį pr. (III) \**sīduns* „t.p.“ (plg. s.v. *gemmons*, žr. dar P K P II 253) < pr. \**sēduns* „t.p.“, o ši – verb. (praet.) pr. \**sēd-* „sėdo“ resp. (inf.) pr. \**sēstvei* „sėsti, sich setzen“. Spėjimas, kad lytis (III 127<sub>13</sub>) *sīdans* galinti būti partic. praes. act. pr. \**sindans* arba pr. \**sīdans* < \**sēdans* = lie. *sėdąs* (sic atsargiai E n d z e l i n s S V 126), yra nepatikimas (žr. ir E n d z e l i n s S V 247). Tiesa, iki šiol neatsakytas klausimas: kodėl vok. (III 42<sub>4</sub>) *sitzende* resp. (III 126<sub>15</sub>) *sitzend* išverstas ne į pr. (III 43<sub>4</sub>, III 127<sub>13</sub>) „sėdantis (sėdąs)“, o į pr. (III 43<sub>4</sub>, III 127<sub>13</sub>) „sėdęs“? Čia, man rodos, kalta buvo kontekstinė atrakcija – prieš *sīdons* „sėdęs“ (III 43<sub>4</sub>) resp. *sīdans* „t.p.“ (III 127<sub>13</sub>) tekste eina predikatiniai partic. praet. act., pvz.: prieš *sīdons* „sėdęs“

(III 43<sub>4</sub>) yra *vnsaigūbons* „nuvykęs“ (III 43<sub>3-4</sub>)... *etskūns* „atsikėlęs“ (III 43<sub>3</sub>) ir kt.

Partic. praes. act. lytis (II 9<sub>2</sub>) *syndens* „sédantis (sédas)“ yra matyt pr. (II) *\*sindans* „t.p.“ = lie. (*séd*)-*qs*, plg. *Endzelīns* l.c. Lysis (I 9<sub>1-2</sub>) *sindats* „sédintis (sédas)“ yra *\*sindāts* „t.p.“ = pr. (I) *\*sindants* „t.p.“ (*Trautmann* AS 426, *Endzelīns* l.c.) arba okazionaliai disimiliuota iš pr. *\*sindants* „t.p.“ (t.y. iš dviejų *\*-n-* okazionaliai neištarus *\*-n-* segmente *\*-ants*); tokios lyties segmentas pr. *\*-ants* yra arba iš *\*-antis* [plg. lie. (*séd*)-*antis* greta (*séd*)-*qs*], arba *\*-ans* su iš kitų paradigmos formų įsivestu *\*-t-*, žr. *Endzelīns* l.c. Partic. praes. act. (I, II) *\*sindan(t)s* „sédantis“ suponuoja verb. (praes.) pr. *\*sind-* „sėda“ (su infiksiniu *\*-n-*) < vak. balt. *\*sind-* „t.p.“, žr. *Stang* Vergl. Gr. 337, 348, *Kaukienė* LVI I 67, 70, 121, kitaip (čia atstato *\*send-*) *Endzelīns* FBR XII 172, SV 127.

Taigi rekonstruotinas verb. vak. balt. praes. *\*sind-*, praet. *\*sēd-*, inf. *\*sēstvei* „sėsti“; plg. s.sl. praes. *sēd-ō* „sėdu“, aor. *sēd-ō* „sėdau“, inf. *sēsti* „sėsti“; tačiau praes. (neinfiksiniš) lie. *séd-u/la*. *sēž-u*, praet. lie. *séd-au/la*. *sēd-u*, inf. lie. *sēsti/la*. *sēst*. Greta verb. (inf.) pr. *\*sēstvei* „sėsti“ bus buvęs ir verb. (inf.) pr. *\*sēdē-tvei* „sėdėti“ < verb. (inf.) balt. *\*sēdē-* „t.p.“ (= s.sl. *sēdē-ti* „t.p.“ ir kt.), žr. s.v. *sosto*. Žr. dar *saddinna* ir s.v. *si-dis*.

Apie tolimesnę čia nagrinėtų pr. resp. balt.-sl. verb. istoriją (gana problemiška) žr. pvz. *Trautmann* BSW 258 t., *Vasmer* III 613, 618 t., *Pokorny* I 884 tt., *Fraenkel* 777 (s.v. *sēsti*), 769 (s.v. *sédēti*), *Stang* Vergl. Gr. 341 (ir kitur – passim), *Ivanov* SBG 55, 129 t., *Kaukienė* LVI I 120 t., 124 t., *Mažiulis* S/ŽP V 10 tt.

**sineco** „meyse (Meise) – zylė“ E 738 nom. sg. fem.; neaišku, ar čia raidė *s-* žymi pr. *\*s-* ar *\*z-* (žr. *Endzelīns* SV 247). *Trautmannui* (AS 427) šis pr. žodis esąs „aus apoln. *sinica* entlehnt“; plg. *Levin* SE 105 („disputed Borrowing“). *Endzelīnas* (l.c.) spėjo, kad *sineco* „zylė“ galįs būti pr. *\*sineko* „t.p.“ ir giminiuotis su sl. *sinica* „t.p.“, s.sl. *sinь* „tam-

siai mėlynas“ (iš tikrųjų zylės turi mėlynos spalvės, žr. *Ivanauškas* III 205 tt.). Šitaip spėjant išeitų, kad pr. *\*sineko* = *\*sineko*, t.y. *\*sinekā* „zylė“ < \*,ta, kuri turi mėlynumo, melsvumo – sufikso *\*-ek-* vedinys galbūt iš subst. (*i-* kamienio) pr. *\*sīni-* „mėlynumas, melsvumas“ (plg. subst. rus. *синь* „t.p.“) < vak. balt.-sl. (dial.) *\*sīni-* „t.p.“ (plg. lie. *lyd-ek-à* darybą, žr. s.v. *liede*), o šis – fleksijos vedinys iš adj. vak. balt.-sl. *\*sīna-* (*\*sīnā*) „mėlynas, melsvas“ (plg. lie. adj. *drūtās* → subst. *drūtīs* „drūtumas, žr. *Skardžius* ŽD 53). Tiesa, tas pr. *\*sinekā* „zylė“ galėtų būti sufikso vedinys ir tiesiog iš adj. (vak. balt.-sl. *\*sīna-* „mėlynas“ >) pr. *\*sīna-* „mėlynas, melsvas“ [plg. subst. (deadjektyvo) lie. *plokšt-ėk-ė* „plokščia ankštis“ darybą, žr. *Skardžius* ŽD 126].

Panašiai galima būtų aiškinti darybą šio pr. (E 738) *sineco* „zylė“, jeigu jį skaitytume pr. *\*sīniko* (trumpasis pr. *\*-i-* perteiktas raide *-e-*!), t.y. *\*sīnikā* (sufikso *\*-ik-* vedinys): jis irgi, galų gale, suponuotų minėtą adj. vak. balt.-sl. *\*sīna-* „mėlynas, melsvas“ (> lenk. *siny* „mėlynas“ ir kt.; plg. *Berner* PS 320), kuris turbūt giminiuojasi su adj. pr. *\*sīva-* „pilkas“ (plg. *Specht* UID 179; žr. *sywan*).

Yra ir kitokia hipotezė dėl pr. (E 738) *sineco* kilmės: jis skaitomas pr. *\*zīnikā* „zylė“ ir kildinamas iš (subst.) \*,ta, kuri žino“, plačiau žr. *Pierson* AM VIII 364, *Būga* II 676.

**singslo** „teyg (Teig) – tešla“ E 337 nom. sg. fem. Hipotezė, kad jis taisytinas į *\*snigslo* ir sietinas su s.ind. *snih-yati* „wird feucht, klebrig“ ir pan. (*Bezzenger* GGA 1874, p. 1248, *Trautmann* AS 427), yra abejotina (žr. *Endzelīns* SV 247 t.: „bez drošas etimologijas“); be to, s.ind. *sinh-yati* (ir pan.) neatskirtinas pvz. nuo lie. *snig-ti* „schneien“ (*Mayerhofer* III 534 t. s.v. *snihyati*), kuris vargu ar suponuoja, kad čia buvęs verb. pr. *\*snig-* „snigti“ (< balt. *\*snig-* „t.p.“).

Atsargiai galima būtų spėti, kad pr. žodis E 337 = pr. *\*zinkslo*, t.y. *\*zinkslā* „t.p.“ yra iš (subst.) pr. \*,žengimas (vaikščiojimas) [plg. pvz. (Ds); *tešlā jau vāikštō* „tešla jau kėliasi (rūgsta)“], o šis – sufikso *\*-slā-* vedinys iš verb. pr. *\*zing-*

„žengti“ (< balt. \**zing-*/\**zeng-* „t.p.“, žr. s.v. *saugis*); dėl darybos plg. pvz. subst. (deverbatiavą) lie. *verkšlā* „verkimas“ (Skardžius ŽD 165).

**singuris** „stegelicz (Stieglitz) – dagilis“ E 734 nom. sg. masc. = pr. \**zingurīs*, kuris slypi ir tikrinuose žodžiuose: vv. *Singurb-rast* (Gld. – 1343 m., Gerullis ON 157) „dagilio brasta“ (dėl *-brast* „brasta“ žr. *brast*), *Singoren* (Semb. – 1299 m., Gerullis l.c.), avd. *Singor* (Gerullis l.c., Trautmann PN 92). Matyt bus buvusi ir lytis pr. dial. (gld.) \**zīgurīs* „dagilis“ (žr. Būga III 126).

Pr. \**zingurīs* „dagilis“ buvo mėgintas sieti su la. *žīguris* „žvirblis“ – Fick GGA 1874, p. 1248, Berneker PS 320, Trautmann AS 427, Endzelīns SV 248 („ar neskaidru ž.“; dėl šio la. žodžio žr. ME IV 813). Be to, yra ir lytis la. dial. *žīgurs* „žvirblis“ (ME IV 809), plg. minėtą pr. dial. \**zīgurīs* „dagilis“.

Pr. \**zingurīs*/\**zīgurīs* „dagilis“ ir la. *žīguris*/*žīgurs* „žvirblis“ yra sufikso \*-ur- vediniai galbūt iš onomatopėjos (dagilio resp. žvirblio balso pamėgdžiojimo), paveiktos kažkokių žodžių. Plg. Urbutis Baltistica XIX 164.

-sinnat, žr. *ersinnat*, *posinnat*.

-sins, žr. *emprijsins*.

**siraplis** „silber (Silber) – sidabras“ E 524 nom. sg. masc. = pr. \**sirabl's* < \**sirabras* (t.y. o-kamienis masc., plg. Schmalstieg OP 317), plg. (acc. sg. masc.) *sirablan* „Silber – sidab-rą“ III 43<sub>17</sub> [31<sub>26</sub>].

Pr. \**sirabras* „sidabras“ suponuoja matyt balt. dial. \**sirebla-* [(su *r-l*) > \**sirabla-*] greta balt. dial. \**silebra* [(su *l-r*) > \**silabla-*], iš kurio išriedėjo lie. *sidābras* (čia *d-r* disimiliuotas iš \**l-r*), s.lie. (Mž 463<sub>10</sub>) *sidrabas* (iš *sidābras*), lie. dial. (LKŽ XIV 30) *sudābras* (su *-u-* ← *-i-*) = la. *sudabrs* > *sudrabs* (plg. la. *sidrabs* < \**sidabrs*). Bus egzistavusios lytys sl. dial. \**sirebr-a* [(su *r-r*) > s.sl. *srebro* ir kt.] ir sl. dial. \**silebra-* [(su *l-r*) > luž. aukšt. *slēbro* ir kt.]. Plg. germ. \**silubra-* [(su *l-r*) > go. *silubr* ir kt.].

Neaišku, kurie iš tų balt., sl., germ. žodžių „sidabras“ (apie

juos yra daug rašyta) atspindi senesnį vaizdą, – gal tie, kurie yra su *r-l* (vadinasi, ir balt. dial. \**sirebla-* > pr. \**sirabla-*), plg. Ivanov Baltistica XIII 231 t.

Visi sutinka su tuo, kad balt., sl. ir germ. žodžiai „sidabras“, kuriems būdingas fonetinio atitikimo nereguliarumas (disimiliacija, asimiliacija, metatezė ir kt.), yra neindoeuropietiški skoliniai; jų tėvynė ieškotina gal Kaukaze (plg. Ivanov l.c.).

**sīras**, žr. *seyr*.

**sirgis** „hengest (Hengst) – žirgas“ E 430 nom. sg. masc. = pr. \**zirg's* < \**zirgas* „t.p.“. Plg. tikrinus žodžius: vv. *Sirgelaw*k (1427 m., Gerullis ON 157) = pr. \**Zirga-lauk-* „Žirgo laukas“ (plg. lie. *Žirgāpievės* ir kt., Vanagas HŽ 403 t.), *Sirgite* (1298 m., Gerullis l.c.) = pr. \**Zirg-īt-*, up. (1290 m.) *Sirgun*/(1354 m.) *Sirgūne* („Sorge-Fluß“ Gerullis ON 158) = pr. \**Zirgūnā* (> lenk. *Dzierzgon*, plg. Būga III 539) įteka į Drūsą (žr. s.v. *Drusin*) ežerą, avd. *Sirgite* (Semb., Trautmann PN 92).

Pr. \**zirgas* „žirgas“ < balt. \**žirgas* „t.p.“ (> lie. *žirgas* = la. *zīrgs*) etimologija yra problemiška – ją bando aiškinti keletas hipotezių, žr. ME IV 727 (ir liter.), Fraenkel 1313 (ir liter.), Sabaliauskas LKK X 153 t., Urbutis Baltistica VIII 108.

Iš tų hipotezių geresnė atrodo ta, kuri žodį balt. „žirgas“ gretina su verb. lie. *žer̃g-ti* ir pan. (Trautmann AS 427 ir liter., Hirt BB XXIV 259, Būga II 260, 389, Schmalstieg SP 282, plg. Fraenkel l.c., Sabaliauskas l.c.). Bet ir šią hipotezę, kuriai nepritarė Endzelynas (ME IV 727, plg. ir Fraenkel l.c., Sabaliauskas l.c.), nelengva pagrįsti žodžių darybos (ir semantikos) atžvilgiu ir dėl to, kad verb. lie. *žer̃g-ti* (ir pan.) visai neturi etimologijos [žr. Fraenkel 1301 (s.v. *žer̃gti*), 1313 t. (s.v. *žir̃gti*), 1314 (s.v. *žir̃klės*)].

Esu linkęs manyti: verb. lie. *žer̃g-ti*/*žir̃g-ti* „žer̃gti (kojas skėsti); sėsti skečiant kojas“ yra iš verb. (su cirkumfleksine šaknimi) balt. \**žerg-* (praes.) / \**žirg-* (praet., inf.) „t.p.“ (plg. pvz.

verb. lie. *peřka/pirko/pirkti*), iš kurio – fleksijos vedinys adj. balt. *\*žirgas* „žergiamas (joti), jojamas“ (derintas su subst. balt. *\*ašvas* „arklys“) → subst. [su a k ū t i n e (m e t a t o n i n e) šaknimi] balt. *\*žirgas* „žergiamas, jojamas arklys“ > „žirgas“.

**Sirgūne** (up.), žr. *sirgis*.

**sīrisku** „hertzlich (herzlich) – širdingai“ III 55<sub>11</sub> [37<sub>29</sub>] (= *isch schirdies* VE 22<sub>5-6</sub>) adv. = pr. (III) *\*sīrisku* vietoj adv. pr. (III) *\*sīriskai* „t.p.“ (plg. s.v. *etnīwingiskai*, taip pat PKP II 167, išn. 372), kuris suponuoja adj. pr. (III) *\*sīriskā* „širdingas“ – sufikso *\*-isk-* vedinį iš subst. (III) *\*sīra-* „širdis“ (dėl jo žr. s.v. *seyr*).

**sirmen** „Leichenschmaus – šermenys“ (Nesselmann Thes 161 t.) bei *sermen* „t.p.“ (Trautmann BSW 303) ir Ryt. Pr. vok. *Zerm/Zarm* „t.p.“ (Bielfeldt Donum Balt. 46) atspindi subst. (K-kamienį) pr. *\*ser-men-* „t.p.“ (turbūt pl. tantum), kuris kartu su (nom. pl.) lie. *šeřmenes* (*šeřmens*, *šeřmenys*) „t.p.“ (plačiau dėl jo bei jo reikšmių žr. LKŽ XIV 657 t.) suponuoja subst. (K-kamienį, matyt pl. tantum) balt. *\*sermen-* „t.p.“ < *\*penėjimaii* – sufikso *\*-men-* vedinį iš verb. balt. *\*ser-* „penėti“ (> lie. *šer-ti* „t.p.“, žr. Trautmann BSW 302 t., Fraenkel 975) < ide. *\*ker-* „... penėti“ < *\*ker-* „t.p.“ (> gr. *χορ-έννυμι* „sotinu“ ir kt., žr. Pokorny I 577 s.v. 2. *ker-*).

Dėl žodžio pr. „šermenys“ etimologijos plg. Trautmann l.c., Endzelīns SV 248, Fraenkel l.c., Schmaltieg SP 66.

**sirmes** „louge (Lauge) – šarmas“ E 554 galėtų būti *ē*-kamienis (nom. pl. fem.) pr. *\*sirmēs* „šarmai“ (plg. Pott KSB VI 125, Endzelīns SV 248). Bet gal geriau manyti, kad *sirmes* (E) parašytas vietoj *\*sirmis* [plg. Trautmann AS 427; trumpasis (ypač nekirčiuotas) *\*i* neretai E parašomas rai-*de e*] = subst. (o-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*sirmis* „šarmas“ < *\*sirmas* „t.p.“ < vak. balt. *\*širmas* „t.p.“ (matyt su akūtinu *\*-ir-*), kuris su ryt. balt. *\*šarmas* „t.p.“ [(su akūtinu *\*-ar-*) > lie. *šármas* = la. *sārms*] giminiuojasi panašiai kaip

vak. balt. *\*virda-* (žr. *wīrds*) su ryt. balt. *\*varda-* (žr. s.v. *wīrds*).

Apie lie. *šármas* bei la. *sārms*, neminėdamos pr. (E) *sirmes*, Būga rašė, kad jie kildintini iš „širmos, šerkšnos (pilkšvos) spalvės žlugas“ – sietini su adj. la. *siřms* „žilas“ = lie. dial. (ryt. aukšt.) *širmas* „baltas su maišytas tamsiais plaukais“ resp. laikytini sufikso *\*-ma-* vediniais iš tokio balt. verb., kuris būtų davęs la. *\*seř-t* „šerkšnam (pilkšvam) būti“ (Būga III 712). Bet šiai (Būgos) hipotezei, kiek man žinoma, niekas nepritarė.

Įprasta manyti, kad pr. (E) *sirmes* bei lie. *šármas* = la. *sārms* sietini su v.v.a. *harn/harm* „Harn“, *hurnen* „(pa)tręšti“ ir kt. [žr. pvz. Trautmann l.c., Trautmann BSW 300, ME III 806, Endzelīns SV 248, Fraenkel 965 (ir liter.), Kluge 290, Walde-Pokorny I 463, Pokorny I 615], kuriuose įžiūrimas subst. ide. *\*kormno-/kymno-* „ätzen-*de*, beißende Flüssigkeit, Lauge, Harn“ (Pokorny l.c.) arba verb. ide. *\*(s)ker-* „scheiden“ (Kluge l.c.).

Manychiau, kad anie tik ką minėtieji balt. ir germ. dialektų žodžiai suponuoja verb. ide. *\*ker/\*kř-* „urinare, cacare“ [galbūt perdirbtą į ide. dial. *\*sker*, dėl kurio žr. Pokorny I 947 t. s.v. *sker-(d-)*] > verb. balt.-sl. *\*ser-/šir-* „t.p.“ (> sl. *\*ser-q/\*sr-ati* „cacare“, dėl jo žr. pvz. Vasmer III 740), iš kurio – sufikso *\*-ma-* vediniai subst. ryt. balt. *\*šarma-/* vak. balt. *\*širma-* „šlapimas (Harn)“ (plg. v.v.a. *harm* „t.p.“, žr. anksčiau) > *\*šlapimą panašus skystis* > „šarmas“; gal ta pati šaknis slypi ir žodyje lie. dial. *šarvai* (*šārvai*) „Menstrua der Weiber“ (LKŽ XIV 528 s.v. 1 *šarvai*), žr. ME III 807 (bet žr. Fraenkel 966 s.v. *šárvas* 3.).

**syrne** „korn (Korn)“ E 278 nom. sg. fem. = pr. *\*zirnē*. Jo baltiškieji (ir tolimesnieji) giminaičiai (žr. toliau) yra seniai žinomi (žr. pvz. Berneker PS 320, Trautmann AS 427, Trautmann BSW 372, ME IV 729, Endzelīns SV 248, Vasmer II 95 t., Fraenkel 1314, Pokorny I 390–391), tačiau jų visų (baltiškųjų) etimo-

logijos pagrindinė (pradinė) problema – jų daryba iki šiol nebuvo analizuota.

Manychiau, kad pr. (E 278) *syne* „korn (Korn)“, kaip ir vok. (E 278) *korn*, buvo „grūdas“ bei (sg. collect.) „grūdai“ = pr. \**zirnē* „grūdas; grūdai“, kuris greičiausiai vietoj senesnio pr.\**zirnā* „t.p.“ (plg. pvz. s.v.v. *berse*, *sarke*) < subst. (o-kamienis, nom.-acc. pl. neutr.) balt.-sl. \**žirnā* „grūdai“ greta (o-kamienės lyties nom.-acc. sg. neutr.) balt.-sl. \**žirman* „grūdas“ (> ček. *zrno* „t.p.“ ir kt.). Iš šio subst. (neutr.) balt.-sl. \**žirnan* „grūdas“ – fleksijos vedinys ryt. balt. adj. \**žirnja-* „grūdinis“ → subst. \**žirnja-* „žirnis“ (> lie. *žirnis* „t.p.“ = la. *zīrnīs* „t.p.“), plg. pvz. subst. lie. *arklīs* darybą (iš adj.), žr. Skardžius ŽD 62). Pastaba: prūsams „žirnis“ buvo \**kekers* (žr. *keckers*).

Balt.-sl. *žirnan* „grūdas“ < ide. dial. \**gṛnom* „t.p.“ > go. *kaúrn* „t.p.“, lo. *grānum* „t.p.“ ir kt. (žr. Pokorny l.c.).

sirsdau „vnter (unter) – tarp“ III 49<sub>10</sub> [35<sub>8</sub>] (= *tarp* VE 19<sub>10</sub>), „neben – šalia, prie“ III 77<sub>4</sub> [49<sub>28</sub>] (= *prieg* „prie“ VE 32<sub>14</sub>) praep. (su dat.) = pr.\**sirzdau* „tarp; šalia, prie“ < „tarp“ (žr. PKP II 161, išn. 335) – formanto \*-*dau* išplėsta [pagal \**pirzdau* (žr. *pirsdau*) pavyzdį – Trautmann AS 427, Endzelīns SV 248] šaknis subst. pr. \*-*sird-* „... vidury“ (= „širdis; šerdis; vidury“, žr. s.v. *seyr*), plg. Trautmann l.c., Endzelīns l.c.; plg. subst. (i-kamienė lytis loc. sg.) sl. \**serdi* „viduryje“ (žr. s.v. *seyr*) → praep. rus. (iš bažn. sl.) *среду* „tarp“. Iš visa to galima spėti, kad tai, kas lietuviams yra *šerdis* „Mark“ (žr. s.v. *seyr*), prūsams (gal ir ne visiems) buvo \**sird(i)-* „šerdis (medžio širdis)“ bei (metaforiškai) „vidury“.

sirsilis „horlitzce (Hornisse) – širšė“ E 790 nom. sg. masc. yra turbūt ne *jo*-kamienis pr. \**sirsilis* (jį pirmiausia su lie. *širšlīs* „t.p.“ gretina Berneker PS 320, Endzelīns SV 248), o *o*-kamienis pr. \**sirsil's* < \**sirsilas* = lie. dial. *širšilas* (*širšilas*) „t.p.“ (LKŽ XIV 906), kuris (lie.) turi daugelį sufiksinių variantų – *širšuō*, *širšuonas*, *širšuonė*, *širšuolis* (l.c.), *širšelis*, *širšlīs*, *širšė* ir kt. (žr. LKŽ XIV 906–908, Būga II 619 t.), plg. la. *siŕsenis* ir kt. (ME III 847), sl. \**siŕsenb* > s. lenk. *sierszeń*

ir kt.). Seniausi iš tų variantų yra matyt lie. *širšuō*, *širšė*, la. *siŕsen-is*, sl. \**siŕsenb* – jie gali suponuoti subst. (-*en*-kamienį) balt.-sl. \**širsen-* „širšė“ (iš jo gali būti ir lie. *širšė*, plg. tai, kas pasakyta dėl lie. *omė* „instinktas“ apud Skardžius ŽD 76), plg. Trautmann BSW 305 t.

Balt.-sl. \**širsen-* „širšė“ yra gretinamas su s.v.a. *hornaz* „t.p.“ ir kt., lo. *crabrō* „t.p.“; žr. pvz. Trautmann l.c., Fraenkel 988, Kluge 317, Pokorny I 576.

sirwis „ree (Reh) – stirna“ E 653 nom. sg. yra galbūt *i*-kamienis (fem.) pr. \**sirvis* < subst. balt. (dial.) \**širvis* „ta, kuri raguota“, o šis – fleksijos vedinys iš adj. balt. (dial.) \**širva-* „raguotas“ [plg. lie. subst. *šalvis* „Forelle“ (*i*-kamienio) kilmę iš adj., žr. Skardžius ŽD 52] < adj. ide. dial. \**kṛuo-* „t.p.“ (→ subst. kimr. *carw* „elnias“ ir kt.) resp. \**ker(ə)uo-* „t.p.“ (→ subst. lo. *cervus* „elnias“/*cerva* „elnė“, plg. Pokorny I 576; plg. s.v. *curwis*. Plg. dar Trautmann AS 428, Trautmann BSW 260, Endzelīns SV 248, Vasmer III 609. Kitaip pr. *sirwis* kilmę suvokia Berneker PS 320, Fraenkel 989 (s.v. *širvis*, bet žr. 909 s.v. *stirma*). S. rus. (bažn. sl.) *срына* „stirna“ ir kt. bei s. la. *siŕna* „t.p.“ galėtų būti iš subst. balt.-sl. dial. \**šimā* „t.p.“ < (subst.) \*,ta, kuri raguota“ ← adj. (fem.) balt.-sl. (dial.) \**širnā-* „raguota“, o šis – fleksijos vedinys iš tokios (senos!) balt.-sl. žodžio (subst.) „ragas“ lyties, kuri fonetiškai buvo dar artima substantyvui ide. \**kṛn-* „t.p.“ (plg. Ivanov VJa II 9). Pastaba: lie. *stirma* = la. *stirma* kilmė yra neaiški (dėl *st-*), žr. Fraenkel 909 (s.v. *stirma* ir liter.).

sis, žr. *schis*.

sywan „grow (grau) – pilkai“ E 461 adv. = \**sīvan* = adj. (nom.-acc. sg. neutr.) pr. \**sīvan* „pilkas“ (plg. s.v. *gelatynan*) < adj. balt.-sl. \**šīva-* „t.p.“ (> lie. *šyvas* „t.p.“, rus. *цѹѣ* „t.p.“ ir kt.) < adj. ide. (dial.) \**kāuo-* „t.p. ar pan.“; plg. Trautmann BSW 306, Endzelīns SV 248, Vasmer III 617, Fraenkel 996, Pokorny I 541.

scabs, žr. *stabs*.

scaydy, žr. *staydy*.

scaytan, žr. staytan.

**scalenix** „vorlounf (Vorstehhund) – skalikas“ E 702 nom. sg. masc. [dėl vok. (E 702) *vorlounf* „t.p.“ plg. vok. (MTr. 533) *vorlof* „t.p.“, žr. Trautmann AS 428] = pr. \**skaleniks* – sufikso \*-enika- vedinys iš verb. pr. \**skal-īvei* „skalyti“, kuris yra turbūt skolinys iš lenk. *skolić* „t.p.“, žr. Trautmann l.c., Endzelīns SV 248 t., Fraenkel 794, bet žr. Vasmer III 646 (pr. *scalenix* šaknis nesanti skolinta).

**skallisnān** „Pflicht – privalėjimą“ III 107<sub>10</sub> [67<sub>17</sub>], III 107<sub>20</sub> [67<sub>26</sub>] acc. sg. fem. = pr. \**skalīsna*, suponuojantis lytį (nom. sg. fem.) pr. (III) \**skalīsna* (< \*-ā) „privalėjimas, prievolė, skolingumas“ < „skola, prievolė“ – sufikso \*-snā- (žr. s.v. *bousennis*) vedinį iš verb. (inf.) pr. \**skalī-tvei* „skolintis (ką), privalėti (kam kuo)“ (žr. s.v. *poskulīt*).

**scalus** „kinne (Kinn) – smakras“ E 99 nom. sg. masc., kurio etimologija neaiški [žr. Trautmann AS 428 („unklar“), Endzelīns SV 249 („bez drošas etimologijos“)], gali būti pr. \**skalʷs* < \**skals* < \**skalas* „t.p.“ [plg. pr. \**asmʷs* (žr. *as-mus*), \**gandarʷs* (žr. *gandams*)] < (subst.) \*(nu)skėlimas – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**skel-* „skelti“ [didžiai senas subst. actionis darybos modelis, plg. pvz. gr. verb. τεμ- „pjauti“ → subst. τόμος „(at)pjovimas“] < balt. \**skel-* „t.p.“ (žr. s.v. *stolwo*); plg. PKP II 311 (išn. 215).

-skandinsnan, žr. auskandinsnan.

-skandints, žr. auskandints.

scanulonx, žr. stanulonx.

Skarra, žr. Pregora.

scarstis, žr. starstis.

skaura, žr. skewre.

**scebelis** „hoer (Haar) – plaukas, plaukai“ E 69 nom. sg. masc. yra turbūt [ne o-kamienis (jis ir toks čia galėtų būti, plg. pvz. E *deywis*), o io-kamienis] pr. \**skebelīs* „plaukai“ < \* „šukavimas“ < \* „gremžimas, drėskimas, kasymas“ [dėl semantinės raidos plg. pvz. s. sl. *kosa* „plaukai“ ir pan.: *čes-ati* „šukuoti“ ir pan. < \**kes-* „drėksti ir pan.“, plg. Endzelīns SV

249 ir liter.], kuris – sufikso \*-elis vedinys iš verb. pr. \**skeb-* „gremžti, drėksti“ (plg. pvz. lie. *šėvelis* „skeveldra“ < „šovimo rezultatas“ < \* „šovimas“ < verb. \**šėv-* „šauti“, plg. Skardžius ŽD 176) < verb. balt.-sl. \**skeb-/skab-* „t.p.“ [> lie. *skeb-érda* „Splitter, Span“ (Fraenkel 799), *skab-jyti* ir kt., rus. *скоб-ель* „Schabmesser“ ir kt. (Trautmann BSW 262)] < verb. ide. \*(s)keb(h)- [\* (s)kob(h)-]/\* (s)kab(h)- „t.p.“ (Pokorny I 930 tt.).

Pr. (E) *scebelis* ir kt. kilme, tik neanalizuodami jų darybos, panašiai suvokia Trautmann AS 428, Endzelīns l.c. **skellānts** „schuldig – skolingas (esantis skolingas); kaltas (esantis kaltas)“ III 65<sub>18</sub> [43<sub>23</sub>] (= *kalti* „kalti“ VE 27<sub>6</sub> nom. pl. masc.), *schuldig* (schuldig) – t.p.“ III 91<sub>9</sub> [57<sub>24</sub>; žr. PKP II 181, išn. 461] (= *skelat* „skolingi esate“ VE 39<sub>7</sub>), *skellants* „schuldig – t.p.“ III 67<sub>19</sub> [45<sub>10</sub>] (= *kaltas* „kaĩtas“ VE 28<sub>7-8</sub> nom. sg.), *schkellānts* „t.p.“ III 41<sub>16-17</sub> [31<sub>6</sub>] (= *kaltas* „kaĩtas“ VE 15<sub>16</sub>) partic. praes. act. (= adj.) nom. sg. masc.; nom. pl. (masc.) *skellāntei* „schuldig – skolingi, kalti“ III 37<sub>7</sub> [27<sub>35</sub>] (= *kalti* „kalti“ VE 13<sub>13</sub>), *skellāntai* „t.p.“ III 87<sub>16</sub> [55<sub>21</sub>] (= *kalti* „kalti“ VE 37<sub>14</sub>). Pastaba: manyti, kad (III 91<sub>9</sub>) *skellānts* esanti nom. pl. lytis (iš \**skelantes* „skolingi, kalti“ Endzelīns FBR LII 51, plg. ir PKP II 181, išn. 461), nėra jokio reikalo, kadangi čia (III 91<sub>9</sub>) yra paraidinio vertimo (iš vok. *schuldig*) klaida (žr. Trautmann AS 428); šio pr. žodžio nom. pl. (masc.) lytis (žr. anksčiau) yra aiškiai inovacinės (t.y. o-kamienės, o ne K-kamienės).

Turime partic. praes. act. (nom. sg. masc., K-kamieno) pr. (III) \**skelānts* „esantis skolingas, kaĩtas“ [su \*-t-, įsivestu iš kitų (ne nom. sg.) formų; be to, plg. pvz. lie. dial. (*akme*)-ñts „(akme)-ñs“ (gen. sg.), žr. s.v. *abskande*] < pr. \**skelāns* „t.p.“ (su kirčiuotu cirkumfleksiniu \*-an-) iš lyties verb. praes. pr. \**skela-* „yra skolingas, kaltas“ su inf. \**skel-ētvei* „būti skolingam, kaltam“ [\*-ē- > (III) \*-ī-] = lie. inf. *skel-ėti* „būti skolingam“ su praes. *skēla-* (ir senesnės lytis *skēli-*, *skēlia-*) „yra skolingas“ (žr. LKŽ XII 797 t.). Dėl šio verb. balt. (dial.) \**skelē-* „būti skolingam“ etimologijos žr. s.v. *poskulīt*.

**skerptus** „rustere (Rüster) – guoba (ar skirpstas)“ E 626 nom. sg. masc. įprastai skaitomas pr. \**skerptus* (ir manoma jį tokį buvus iš senovės) bei gretinamas su lie. dial. *skirpstus* „Rotbuche“ (reikėtų rašyti *skirpstūs* „skirpstas; Rotbuche“ LKŽ XII 918) resp. *skirpstas*, juos be darybinės analizės gretinant su lo. *carp-inus* „Hainbuche“ ir kt. (Trautmann AS 429 ir liter., Endzelīns SV 249, Fraenkel 807).

Pr. (E 626) *skerptus* (nom. sg.) iš tikrųjų yra matyt ne pr. \**skerptus*, o pr. \**skirptūs*: su kirčiuotu \*-u- resp. ne kirčiuotu cirkumfleksiniu \*-ir- [plg. minėtą lie. dial. (jotv. ir pan.) *skirpstūs* „skirpstas; Rotbuche“]; žr. toliau], vaidinasi, su cirkumfleksiskai nepailgintu šio diftongo segmentu \*-i- (ir dėl to parašytu raide -e-). Pr. \**skirptūs* gali būti disimiliuotas iš pr. \**skirpstūs* = lie. dial. (jotv. ir pan.) *skirpstūs*, o šis perdirbtas iš pr. \**skirpstas* (= lie. *skirpstas*, plg. dar s.v. *scalus*), kuris asimiliuotas iš balt. dial. \**kirpstas* „skirpstas ir pan.“.

Subst. balt. dial. \**kirpstas* „skirpstas resp. guoba ir pan.“ atsirado iš (subst.) \**karpytlapis*“ (plg. dar *stuckis*, žr.): jis – sufikso \*-sta- vedinys iš verb. balt. \**kirp-/kerp-* „kirpti, rėžti ir pan.“ (žr. s.v. *kerpetis*).

**skewre** „suve (Sau) – kiaulė (patelė)“ E 685 nom. sg. fem. = pr. \**skaurē*, kurį matyt atspindi ir parašymas (apkraipytas) *skaura* „saw (Sau) – t.p.“ GrG 45, „sus – t.p.“ GrF 39 bei *skawra* „sau (Sau) – t.p.“ GrA 19. Plg. dar pr. (vv.) *Skeurekaym* „Kiaulės kaimas“ (Gerullis ON 161).

Pr. \**skaurē* „kiaulė“ turbūt giminiuojasi su lie. *kiaulė* „t.p.“ (plg. Trautmann AS 429, Būga I 296 t., Endzelīns SV 249, Sabaliauskas LKK X 176 t.); tačiau pastarojo giminyse su la. *cūka* „t.p.“ (Būga l.c., Karulis LEV I 183) reikia labai abejoti (žr. Trautmann l.c., Endzelīns l.c., ME I 298 s.v. *cūka*, Būga II 294). Tiesa, lie. *kiaulė* mėgintas gretinti su serb.-chorv. *čula* „название игры в свинку“ (Bezla j Baltistica X 29).

Gretinimui pr. \**skaurē* su lie. *kiaulė* kliūtis yra jų daryba – iki šiol neišspręsta pagrindinė jų etimologijos problema. Esu

linkęs spėti, kad lie. *kiaulė* yra iš ekspresyvinio subst. mob. (fem.) \**kjaulē* „ta, kuri aplėpausė“ (ar pan.) – fleksijos vedinys iš adj. (*ā/o*-kamienio) balt. dial. \**kjaulā-/kjaula-* „aplėpausė/aplėpausis“ (dėl darybos plg. s.v. *glumbe*) < adj. balt. dial.-sl. \**keulā-/keula-* „t.p.“ (> adj. sl. \**čula-/čulā*, dėl jo žr. ESSJ IV 132) < (adj.) balt.-sl. \*(s)*keulā-/s)keula-* „ta/tas, kuris tarsi su atpjautomis (atsiknojusiomis) ausimis“ < \*,ta/tas, kuris atpjautas, atsiknojęs“, o šis – sufikso \*-la-/lā- vedinys iš verb. balt.-sl. \*(s)*keu-* „(at)pjauti, (atsi)knoti ir pan.“ (dėl jo žr. s.v. *stuckis*).

Panašiu būdu ir subst. pr. \**skaurē* „kiaulė“ < vak. balt. \**skeurē* „t.p.“ galėtų suponuoti adj. balt. dial. \**skeurā-/skeura-* „ta/tas, kuris atpjautas, atsiknojęs“ – sufikso \*-ra-/rā- vedinį iš minėto verb. balt.-sl. \*(s)*keu-* „(at)pjauti, (atsi)knoti ir pan.“. Dėl tų adj. (*o/ā*-kamienių) balt.-sl. \*(s)*keula-/s)keulā-* ir \*(s)*keura-/s)keurā-* darybos, kuri yra didžiai sena, plg. Skardžius ŽD 163 (sufiksas \*-la-/lā-) resp. 299 (sufiksas \*-ra-/rā-).

**scibinis** „sletebeyn (Balken, die den Sitz des Schlittens mit den Kufen verbinden) – stipinas (rogių)“ E 310 taisomas į *stibinis*, kuris yra turbūt *o*-kamienis pr. \**stibin's* < \**stibinas* „t.p.“ – sufikso \*-ina- vedinys iš subst. (← verb.) ar tiesiog iš verb. balt. \**stib-/steib-* „kietėti, kietinti“ (plg. Trautmann BSW 287, Pokorny I 1015). Žr. dar Endzelīns SV 256, Vasmer III 750, Fraenkel 903 t. (s.v. *stiebas* ir liter.).

-**skiēndlai**, žr. *auskiēndlai*.

**scinkis** „schenkbir (Schenkier) – skinkis (silpnas alus)“ E 388 nom. sg. masc. = pr. \**skinkās*, kuris (kaip ir lie. dial. *skiņkis* „t.p.“ LKŽ XII 900 t.) – germanizmas (Berneker PS 321, Endzelīns SV 249).

-**skīsai** ir kt., žr. *etskīuns*.

-**skisenna**, žr. *atskisenna*.

-**skisnan**, žr. *etskīsnan*.

**skijstan** „skaisčią (nekaltą, keusch)“ III 127<sub>10</sub> [77<sub>35</sub>] (= *czistos* „skaisčiōs“ VE 61<sub>15-16</sub>) adj. acc. sg. fem.; adv. *skijstan* „rein – tyrai, švariai“ III 49<sub>5-6</sub> [35<sub>4</sub>] (= *czistai* VE 19<sub>5</sub> adv.), *skīs-*

*tai* „keusch – skaisčiai (nekalta)“ III 33<sub>1</sub> [25<sub>25</sub>] (= *czista* VE 11<sub>13</sub> acc. sg. fem.).

*Turime* adj. (*o/ā*-kamienį) pr. *\*skīsta-* „švarus, tyras“ < adj. balt.-sl. *\*skīsta-* „t.p.“ < \*, „nuo priemaišų (resp. nešvarumų) atskirtas“ > lie. *skýstas* „turintis ypatingą tekėtį“ (t.y. „netirštas“ = „neatskirtas nuo priemaišų“), la. *šķīsts* „skystas“, sl. *\*čistō* „švarus“ (> s.sl. *čistō* „t.p.“ ir kt.). Iš adj. lie. *skýstas* (la. *šķīsts*) – vedinys verb. (inf.) lie. *skýsti* „skystam darytis“ (la. *šķīst*), žr. S k a r d ž i u s ŽD 487.

Adj. balt.-sl. *\*skīsta-* „nuo priemaišų atskirtas“ yra sufikso *\*-ta-* (partic. praet. pass.) vedinys matyt iš lyties verb. (praet., inf.) balt.-sl. *\*skīd-* „atskirti, atskelti, atpjauti“, egzistavusios greta jo lyties verb. (praes.) balt.-sl. *\*skeid-* „t.p.“ → verb. (praes., praet., inf.) lie.-la. *\*skēid-* „t.p.“ > lie. *skīdžiu/skīedžiau/skiesti*, la. *škiežu/škieđu/škiešt*.

Jau vien verb. lie. *skīsti* (*skiind-a*, *skīd-o*) „kedėti, retėti, brigsiti“ (LKŽ XII 951 t.; < \*, „at-, išsiskirti“) rodo, kad tas verb. balt.-sl. *\*skeid-/skīd-* „atskirti, atskelti, atpjauti“ (plg. T r a u t m a n n BSW 263 t.) yra matyt iš senesnio verb. balt.-sl. *\*skeid-/skīd-* „at(si)skirti, atpjauti ir pan.“ < verb. ide. dial. *\*skeid-/skīd-* „t.p.“, kuris – formanto *\*-d-* išplėstas verb. ide. *\*skēi-/skī-* „t.p.“ (čia vietoj *\*skēi-* → *\*skeid-* įprasta atstatyti ide. *\*skēi-* → *\*skēid-*, žr. pvz. P o k o r n y I 920, F r a e n k e l 805). Žr. dar s.v.v. *staydy*, *staytan*.

**skijstinnons** „gereinigt (gereinigt) – švarinęs, tyrinęs“ III 103<sub>9</sub> [65<sub>3</sub>] (= *apczistidams* „apčystydamas“ VE 49<sub>13-14</sub>) partic. praet. act. nom. sg. masc. = pr. *\*skīstinuns*, kuris suponuoja verb. (inf.) pr. *\*skīstin-tvei* „švarinti“ – vedinį iš adj. pr. *\*skīsta-* „švarus“ (žr. *skijstan*).

**skīstieskan** (sk. *skīstiskan*) „reynigkeyt (Reinigkeit) – švarumą, skaistumą (nekalumą)“ III 63<sub>19-20</sub> [43<sub>5</sub>] (= *czistibei* „čystybėje“ VE 26<sub>6-7</sub>) subst. acc. sg. fem. = pr. *\*skīstiskan* resp. (nom. sg. fem.) pr. (III) *\*skīstisku* „švarumas, skaistumas“ < adj. (fem.) pr. (III) *\*skīstisku* „švarus, skaistus“ (su *\*-u* < *\*-ū* < *\*-ā*) – sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. pr. *\*skīsta-* „t.p.“ (žr. *skijstan*); plg. pvz. s.v. *deiwūtisku*.

**-skīwuns**, žr. *etskūns*.

**-skiwuns**, žr. *attskiwuns*.

**slait** „sonder (sondern) – bet“ I 11<sub>6</sub> [7<sub>10</sub>], *schlāit* „sondern – t.p.“ III 29<sub>4</sub> [23<sub>19</sub>] (= *bet* VE 9<sub>18</sub>), III 29<sub>14</sub> [23<sub>26</sub>] (= *bet* VE 10<sub>8</sub>), III 31<sub>4</sub> [25<sub>9</sub>] (= *bet* VE 10<sub>17</sub>), III 43<sub>17</sub> [31<sub>26</sub>] (= *bet* VE 16<sub>17</sub>), III 51<sub>18</sub> [35<sub>33</sub>] (= *bet* VE 20<sub>15</sub>), III 55<sub>7</sub> [37<sub>26</sub>] (= *bet* VE 22<sub>2</sub>), III 57<sub>2</sub> [39<sub>9</sub>] (= *bet* VE 22<sub>20</sub>), III 59<sub>8</sub> [39<sub>31</sub>] (= *bet* VE 24<sub>4</sub>), III 65<sub>12</sub> [43<sub>20</sub>] (= *bet* VE 26<sub>23</sub>), III 71<sub>3</sub> [47<sub>4</sub>] (= *bet* VE 29<sub>14</sub>), III 77<sub>1</sub> [49<sub>25</sub>] (= *bet* VE 32<sub>11</sub>), III 87<sub>5</sub> [55<sub>13</sub>] (= *bet* VE 37<sub>5</sub>), III 117<sub>10</sub> [73<sub>8</sub>], *schlait* „t.p.“ III 93<sub>19</sub> [59<sub>20</sub>] (= *bet* VE 40<sub>17</sub>), III 103<sub>13</sub> [65<sub>7</sub>] (= *bet* VE 49<sub>17</sub>), *slait* „sonder – t.p.“ II 11<sub>6</sub> [13<sub>9</sub>], *schlāits* „sondern – t.p.“ III 31<sub>14</sub> [25<sub>17</sub>] (= *betaiga* VE 11<sub>7</sub>), III 33<sub>12</sub> [27<sub>3</sub>] (= *bet* VE 12<sub>4</sub>), „sonder – t.p.“ III 35<sub>2</sub> [27<sub>13</sub>] (= *bet* VE 12<sub>13</sub>), „sondern – t.p.“ III 35<sub>14</sub> [27<sub>23</sub>] (= *bet* VE 13<sub>2</sub>), III 37<sub>5</sub> [27<sub>34</sub>] (= *betaigi* VE 13<sub>12</sub>), III 45<sub>11</sub> [33<sub>7</sub>] (= *Bet* VE 17<sub>14</sub>), III 61<sub>16</sub> [41<sub>18</sub>] (= *bet* VE 25<sub>8</sub>) III 95<sub>12</sub> [59<sub>34</sub>] (*bet* VE 41<sub>10</sub>), „sonder – t.p.“ III 103<sub>18</sub> [65<sub>11</sub>] (= *bet* VE 49<sub>22</sub>), „sondern – t.p.“ III 109<sub>15</sub> [69<sub>6</sub>] (= *bet* VE 52<sub>12</sub>), III 121<sub>19</sub> [75<sub>26</sub>], III 123<sub>19</sub> [77<sub>7</sub>], *schlaits* „t.p.“ III 69<sub>23</sub> [45<sub>32</sub>] (= *bet* VE 29<sub>8</sub>), III 91<sub>5</sub> [57<sub>21</sub>] (= *bet* VE 39<sub>4</sub>).

Visą ta pr. kat-mų medžiaga (vadinasi, ir II 11<sub>6</sub> *slait* „bet“ – vietoj *schlait* „t.p.“) atspindi lytis cnj. pr. (kat-mų) *\*sklāit* „bet“ resp. *\*sklāits* „t.p.“; šios abi cnj. lytys, verstos iš cnj. vok. *sonder(n)* „bet“ (asocijuoto su verb. vok. *sondern* „atskirti“), suponuoja lytį adv. pr. *\*sklāit* „atskirtai, atskirai“ (resp. *\*sklāit* „t.p.“ + *\*-s* > *\*sklāits* „t.p.“) < adv. pr. *\*sklāitā* „t.p.“ (žr. s.v. *schklāits*), iš kurios turime ir adv. pr. (*\*sklāitā* „t.p.“ >) *\*sklāit* „t.p.“ resp. (*\*sklāit* „t.p.“ + *\*-s* >) *\*sklāits* „t.p.“ → p r a e p. (su acc.) pr. (kat-mų) *\*sklāit* „ohne – be“ resp. *\*sklāits* „t.p.“ (plg. vok. *sonder Zweifel* „be abejonės“) = *schlāit* „ohn (ohne) – be“ III 41<sub>13</sub> [31<sub>4</sub>] (= *be* VE 15<sub>15</sub>), III 51<sub>9</sub> [35<sub>25</sub>] (= *be* VE 20<sub>8</sub>), III 53<sub>4</sub> [37<sub>6</sub>] (= *be* VE 21<sub>2</sub>), „one (ohne) – t.p.“ III 101<sub>2</sub> [63<sub>12</sub>], „ohne – t.p.“ III 123<sub>22</sub> [77<sub>9</sub>], *slāit* „one (ohne) – t.p.“ III 113<sub>15</sub> [71<sub>5</sub>], *schlāits* „on (ohne) – t.p.“ III 61<sub>19</sub> [41<sub>20</sub>] (= *be* VE 25<sub>11</sub>).

**sklaitinsnan** „capitel (Kapitel) – perskyrimą“ III 101<sub>8</sub> [63<sub>16-17</sub>]

(= *perskirime* „perskyrime“ VE 48<sub>13</sub>) acc. sg. fem. = pr. *\*sklaitinsnan* – sufikso *\*-snā-* vedinys iš verb. (inf.) pr. *\*sklaitin-tvei* „(per)skirti“ (žr. *sklaitint*).  
*sklaitint* „scheiden – (per)skirti“ III 109<sub>3</sub> [67<sub>33</sub>] (= *perskirti* VE 48<sub>2</sub>) inf. = pr. *\*sklaitint* (žr. dar s.v. *isklaitints*) – sufikso *\*-in-* vedinys iš adj. pr. *\*sklāita-* „atskirtas, atskiras“ (žr. s. v. *schklāits*); dėl darybos plg. pvz. *swintina* (žr.).

*scoberwis*, žr. *stoberwis*.

*-skollē*, žr. *paskollē*.

*scolwo*, žr. *stolwo*.

*scordo*, žr. *stordo*.

*-scrempūsnan*, žr. *senskrempūsnan*.

*skresitzt*, žr. *skrisits*.

*scrīsin* „creutz (Kreuz) – kryžių“ III 79<sub>4</sub> [51<sub>11</sub>] (= *križu* „kryžiumi“ VE 33<sub>9</sub>), *skrijsin* „creutze (Kreuz) – t.p.“ III 103<sub>28</sub> [65<sub>18</sub>] (= *križu* VE 50<sub>8</sub> acc. sg.), *scrijsien* „creutz (Kreuz) – t.p.“ III 81<sub>3-4</sub> [51<sub>30</sub>] (= *križu* „kryžiumi“ VE 34<sub>11</sub>) acc. sg. masc. Suponuoją subst. (*io*-kamienį, nom. sg. masc.) pr. (III) *\*skrīzīs* „kryžius“ < *\*skrīzīs* „t.p.“ (su *\*s-*, atsiradusiu asimiliaciškai arba žr. Endzelīns FBR X 54) < *\*krīzīs* „t.p.“ (kirčiuotas – *\*krī-*), kuris (kaip ir lie. *kryžius*) – polonizmas (lenk. *krzyż* „t.p.“); žr. dar Endzelīns SV 250 (ir liter.).

*scrīsits* „gecreutziget (gekreuzigt) – kryžiuotas“ III 43<sub>1</sub> [31<sub>14</sub>] (= *nukrišawotas* „nukryžiuotas“ VE 16<sub>3</sub>), *scrijsits* „t.p.“ III 127<sub>11</sub> [79<sub>1</sub>], *scrīsits* „gesreūtziget (gekreuzigt) – t.p.“ I 7<sub>17</sub> [5<sub>30</sub>], *skresitzt* „t.p.“ II 7<sub>17</sub> [11<sub>29</sub>] partic. praet. pass. nom. sg. masc. = pr. (III, I) *\*skrīzīts* < *\*skrīzīts* (kirčiuotas – *\*skrī-*) resp. pr. (II 7<sub>17</sub>) *\*skrīzīts* < *\*skrīzīts* [kirčiuotas (gal okazionaliai) – *\*-zīts*].

Suponuoją verb. (inf.) pr. *\*skrīz-ītvei* „kryžiuoti“ – vedinį iš subst. pr. *\*skrīzīs* „kryžius“ (žr. *scrīsin*); plg. pvz. lie. subst. *baslīs* → verb. *basl-yti* „kalti baslius“ (Skardžius ŽD 535).  
*scritayle* „velge (Felge) – ratlankis“ E 296 (žr. dar PKP II 25, išn. 74) nom. sg. fem. giminaičiai yra žinomi (žr. Trautmann AS 430, Endzelīns SV 250, Fraenkel 14, 818), tačiau jo daryba visgi neaiški.

Manyčiau, kad pr. žodis E 296 yra pr. *\*skritailē* „ratlankis“ [matyt su *\*-ī-* (*\*skrī-*)] – sufikso *\*-ail-* vedinys galbūt iš adj. (partic. praet. pass.) pr. *\*skrita-* „apskritas (plg. lie. adj. *āpskritas* → subst. *apskritailis* „apskrito veido žmogus“ Skardžius ŽD 191), o šis – sufikso *\*-ta-* vedinys iš verb. pr. *\*skri-/skrei-* „sukti(s) ratu“ < balt. *\*skrei-/skri-* „t.p.“ [> lie. *skriē-ti* „suktis ratu (apskritimais)“ ir kt.], dėl kurio žr. Trautmann BSW 267 t., Fraenkel 817. Žr. dar s.v. *stroysles*.

*scroysles*, žr. *stroysles*.

*scrundos* „schere (Schere) – žirklys“ E 558 ir *scrundus* „t.p.“ E 469 (su *-us* turbūt vietoj *\*-os*, žr. Endzelīns FBR XIV 75) yra matyt pr. (nom. pl. fem.) *\*skrundōs* „t.p.“, t.y. *\*skrundās* „t.p.“, bet jam ir dabar tinka žodžiai „bez gluži drošas etimologijas“ (Endzelīns SV 250, plg. Fraenkel 814 s.v. *skrānda*).

Esu linkęs spėti, kad pr. *\*skrundās* „žirklys“ (pl. tantum) yra iš subst. (nomen instrumenti) *\*tai*, kas pjauna ir pan.“ < subst. (nomen actionis) pr. *\*skrundā* „pjomimas ir pan.“ – sufikso *\*-und-* (plg. lie. dial. *lij-unda* „tam tikras lijimas“ Skardžius ŽD 102) vedinys iš verb. pr. *\*skr-/sker-* „pjauti ir pan.“ (plg. verb. lie. *skr-ęsti*: *skeř-sti* Fraenkel 816 s.v. *skręsti*) < verb. balt. *\*sker-* (ir pan.) „pjauti, (at)skirti ir pan.“ (dėl jo žr. s.v. *sturdīs*).

*scrutele* „schroter (Schneider) – siuvėjas“ E 473 nom. sg. masc. = pr. *\*skrūtēlē* – iš (su disimiliacija) vok. dial. *scrūtere* „t.p.“ (Trautmann AS 430, Endzelīns SV 250).

*skūdan* „Schaden – žala“ III 39<sub>2</sub> [45<sub>16</sub>] (= *ischkada* VE 28<sub>13</sub> acc. sg.), III 79<sub>13</sub> [51<sub>8</sub>] (= *ischkadu* VE 33<sub>17</sub> gen. pl.), *schkūdan* „t.p.“ III 31<sub>13</sub> [25<sub>16</sub>] (= *ischkadas* VE 11<sub>5-6</sub> gen. sg.), III 67<sub>8</sub> [45<sub>2</sub>] (= *ischkada* VE 27<sub>18</sub> acc. sg.), *schkudan* „t.p.“ III 69<sub>15</sub> [45<sub>26</sub>] (= *ischkada* VE 28<sub>25</sub> acc. sg.) acc. sg. fem. = pr. (III) *\*skūdan* su lytimi (acc. sg. fem.) pr. (III) *\*škūdan*, kurios segmentas pr. (III) *\*šk-* yra turbūt dėl vok. kalbos įtakos (plg. Endzelīns SV 37) perdirbtas iš pr. *\*sk-* (plg. pvz. *schkellānts*, žr. *skellānts*).

Turime subst. (*ā*-kamienį, nom. sg. fem.) pr. (III) *\*skūdā* „žala“ < pr. *\*skādā* (t.y. *\*skōdō*) „t.p.“, kurį kildinu iš v.v.ž. *schade* „t.p.“, plg. pastarojo skolinį la. *skāda/skāde* „t.p.“ (ME III 879 s.v. *skāde*); plg. Būga I 319, be to, ir Endzelīns SV 244. Manyti, kad pr. (III) *skūdan/schkūdan* paskolintas iš lenk. *szkoda* „žala“ (Trautmann AS 421, Milewski Sl.Occ. XVIII 18, 42, 51, 76), negalima: yra pr. (III) *skūdan/schkūdan*, o ne pr. (III) *\*skadan/\*schkadan*!

-skulīton, žr. *poskulit*.

**skuna** „scheune (Scheune) – pašiūrė, daržinė“ GrG 69, „swein“ GrA 75, „porcus“ GrF 74, *skunna* „schrein“ GrH. Žodžiai vok. (GrA 75) *swein*, lo. (GrF 74) *porcus*, vok. (GrH) *schrein* čia pateikti klaidingai (PKP II 56, išn. 56). Pr. (GrG 69) *skuna* „pašiūrė, daržinė“ atspindi matyt pr. *\*skūne* „t.p.“ (su *\*-e* < *\*-ē*, plg. s.v. *bile*), kuris – iš v.v.ž. *schūne* „t.p.“. Plg. Trautmann AS 431, Endzelīns SV 250 (Trautmannui ir Endzelynui dar nebuvo žinomas *skuna* GrG 69).

**scurdis**, žr. *sturdīs*.

**scuto**, žr. *schutuan*.

**slayan** „slettekuffe (Schlittenkufe) – rogių pavaža“ E 309 nom. (acc.) sg. neutr. = pr. *\*slajan*. Yra dar *slayo* „slete (Schlitten) – rogės, šlajos“ E 307 nom. sg. fem. (žr. PKP II 316, išn. 231) = pr. *\*slajō*, t.y. *\*slajā*; ši (E 307) laikyti nom. pl. neutr. lytimi (Trautmann AS 431, Trautmann BSW 309, Būga II 295, Fraenkel 998) negalėčiau [plg. ir Endzelīns SV 250: „(nek. dandzsk. nom.?)“], žr. toliau. Tų dviejų pr. (E 309, E 307) žodžių giminaičiai šiaip jau yra aiškūs (žr. Berneker PS 322, Trautmann AS 431, Endzelīns l.c., Fraenkel l.c., Pokorny I 602, Vasmer III 674), tačiau to negalima pasakyti apie jų darybą. Atrodo, kad pr. (E 307) *\*slajā* „rogės, šlajos“ yra nomen collectivum (*ā*-kamienis subst., nom. sg. fem.) pr. *\*slajā* „t.p.“ = „tai, kas su pavažomis“ < balt. *\*slajā* (sg.) „tai, kas su lenktumais“ (dėl reikšmės žr. toliau), perdirbtas iš pl. lyties subst. (*o*-kamienės, nom.-acc. neutr.) pr. *\*slajā* „pavažos“ < balt.

*\*slajā* (pl.) „lenktumai“ greta lyties subst. (*o*-kamienės, nom.-acc.sg. neutr.) pr. *\*slajan* „(rogių) pavaža“ [= pr. (E 309) *slayan* „t.p.“, žr. anksčiau] < balt. *\*slajan* (sg.) „lenktumas“. Panašiu būdu iš subst. (neutr., nom.-acc. sg.) balt. *\*slajan* „lenktumas“ lyties (neutr., nom.-acc. pl.) balt. *\*slajā* „lenktumai“ bus išriedėjusios lie. nomina collectiva lyties subst. (*ā*-kamienis fem., nom. sg.) *šlajā* „šlajos“ (LKŽ XIV 996 t.) resp. subst. (*ā*-kamienis fem., nom. pl.) *šlajos* „t.p.“ (LKŽ XIV 997), taip pat subst. (*o*-kamienis masc., nom. pl.) *šlajai* „t.p.“ (LKŽ l.c. s.v. 2 *šlajai*) bei *šlajai* „tam tikra pakinktų dalis“ (LKŽ l.c. s.v. 1 *šlajai*) < „tai, kas su lenktumais“ (nomen collectivum).

Dėl to, kaip iš subst. (nomen collectivum) balt. *\*slajā* „tai, kas su lenktumais“ atsirado balt. (turbūt balt. dial.) „rogės, šlajos“, plg. pvz. subst. lie. *rāgos* (*rāgės, rōgės*) „rogės“ (žr. LKŽ XI s.v.v.) < subst. „tai, kas su ragais (lenktumais)“ (žr. Būga II 533). Šis kildintinas iš lyties subst. (*ā*-kamienio nomen collectivum, nom. sg. fem.) balt. (dial.) *\*ragā* „t.p.“ ← subst. (*o*-kamienis, nom.-acc. pl. neutr.) *\*ragā* „ragai (lenktumai)“ greta subst. (masc.) balt. *\*ragas* „ragas“ (žr. *ragis*), plg. pvz. lo. *loca* (neutr.) greta *locus* „vieta“ (nom. sg. masc.); plg. dar s.v. *salme, sylo*.

Subst. (neutr.) balt. *\*slajan* „lenktumas“ gali būti iš adj. (*o*-kamienio neutr.) balt. *\*slajan* „lenktas“ (plg. pvz. *giwan*, žr.), o šis – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*šlei-/šli-* „lenkti“ [> lie. *šliėti* „prilenkti (ką prie ko)“ bei la. *šlie-t* „t.p.“, dėl jų žr. Fraenkel 1004], „satemiškai“ išriedėjusio iš verb. ide. *\*klei-/kli-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 600 tt.) < *\*klei-/kli-* „t.p.“, iš kurio atsirado ir „kentumiškoji“ lytis verb. balt. *\*klei-/kli-* „t.p.“ (žr. s.v. *claywio*). Iš tokio balt. verb. bus atsiradęs pvz. adj. lie. *klei-vas* „schiefeinig“ greta „satemiškosios“ lyties (iš verb. balt. *\*šlei-* „lenkti“) adj. lie. *šlei-vas* „t.p.“; šių dviejų lie. adj. „schiefeinig“ neatskiria Būga II 221, Stang Vergl. Gr. 93, žr. ypač Fraenkel 268 (s.v. *kleivas*), 1002 (s.v. *šleivas*) ir liter.

**slayo**, žr. *slayan*.

**slāit**, žr. *sclait*.

**slayx** „regenworn (Regenwurm) – sliekas“ E 785 nom. sg. masc. = pr. *\*slaiks* < *\*slaikas* „t.p.“, kuris (jeigu jis nėra iš pr. *\*sleikas*, žr. E nd z e l ī n s FBR XIV 102 t.) kartu su lie. *sliekas* „t.p.“ ir la. *slieka* „t.p.“ (dėl jų giminaičių žr. pvz. F r a e n k e l 831 ir liter.) gali suponuoti adj. (*o*ā-kamienį) balt. *\*sla/eika-* (*\*sleikā-*) „slidus“ – sufikso *\*-ka-* (*\*-kā-*) vedinį (dėl paties sufikso žr. S k a r d ž i u s ŽD 121) iš verb. balt. *\*(s)lėi-* „glieti(s)“ (dėl jo žr. s.v.v. *laydis*, *palieiton*).

**slango** „gebys (Gebiß) – žąslai, žabokliai“ E 452 nom. sg. fem. (dėl sg. žr. toliau), taisomas į *\*sbango* „t.p.“ (B e r n e k e r PS 322, T r a u t m a n n AS 431, E nd z e l ī n s SV 243, F r a e n k e l 1282, PKP II 33) ir toliau – net į *\*sabango* „t.p.“ (E nd z e l ī n s l.c., F r a e n k e l l.c.). Manychiau, kad *\*sbango* „t.p.“ yra pr. (E) *\*zbangō* „t.p.“, t.y. *\*zbangā* „t.p.“, o šis – iš pr. *\*zabangā* „t.p.“ (ar *\*zebangā* „t.p.“ su *\*ze-* matyt iš *\*za-*), plg. jo giminaitį lie. *žabángos* „kilpos, spąstai“ (ir lie. dial. *žebangai* „t.p.“ B e z z e n b e r g e r BGLS 341; su *že-* matyt iš *ža-*), dėl kurio žr. toliau.

Pr. *\*zabangā* „žąslai, žabokliai“ segmentas *\*-an-* buvo pastoviai kirčiuotas [todėl nekirčiuotas skiemuo *\*za-* galėjo virsti į pr. (E) *\*z-*] ir akūtinis (plg. lie. *žabángos*) ir pats parašymas (E 452) *slango* = *\*sbango* (o ne *\*slongo* = *\*sbongo!*) rodo, kad pr. (E) *\*zbangā* < pr. *\*zabangā* diftongas *\*-an-* galėjo būti akūtinis (plg. s.v. *galwo*).

Reikia pasakyti, kad pr. *\*zabangā*, lie. *žabángos* ir kt. etimologija yra daug kur labai neaiški ypač dėl to, kad jų daryba iki šiol buvo menkai analizuota.

Subst. (*ā*-kamienis, nom. sg. fem.) pr. *\*zabangā* „žąslai, žabokliai“ yra matyt nomen collectivum, perdirbtas iš pl. lyties subst. (*o*-kamienės, nom.-acc. pl. neutr.) pr. *\*zabangā* „dalykai, sulaikantys (sutramdantys) ką“ = lie. *žabánga* „dalykai, sulaikantys (pagaunantys) ką“ (→ *žabángos/žabángai* „kilpos, spąstai“, pl. tantum), suponuojančios subst. (*o*-kamienį neutr., nom.-acc.sg.) balt. *\*žabangan* „dalykas, sulaikantis (sutram-

dantis, sugaunantis) ką“ (> lie. *žabángas* „kilpos, spąstai“ masc.), plg. s.v. *slayan*.

Subst. (neutr.) balt. *\*žabangan* „dalykas, sulaikantis (sutramdantis, sugaunantis) ką“ yra iš adj. (neutr.) balt. *\*žabangan* „sulaikantis ką“ = *\*žabanga-* „t.p.“ < *\*,sulaikantis* (sutramdantis, sugaunantis) ką žabu (Reisig) – iš žabo resp. žabų padarytu daiktu (žąslais, spąstais ir pan.)“ < *\*,žabinis* (iš žabo)“ – sufikso *\*-nga-* (*\*-ngā-*) vedinys (senas, plg. S k a r d ž i u s ŽD 105) iš subst. (fem.) balt. *\*žabā* „žabas“ [> lie. dial. *žabā* „t.p.“, plg. iš balt. *\*žabā* „t.p.“ išvestą verb. (inf.) balt. *\*žabā-* „sulaikyti (sutramdyti) ką žabu, pažaboti“ (plg. B ū g a II 295) > lie. *žabó-ti* = la. *zabā-t* ir pr. *\*zabā-tvei* (dėl jo žr. s.v. *sbeclis*)] greta subst. (turbūt masc.) balt. *\*žabas* „t.p.“ (> lie. *žābas* „t.p.“).

Manychiau, kad tie subst. balt. *\*žabas* „žabas“ (masc.) // *\*žabā* „t.p.“ = „sudžiūvusi šakelė (šaka), iš sausumo trupantį“ < *\*,sutrūpėjusio daikto dalis*“ = *\*,trupinys*“ atsirado ekspresyviai iš (subst.) *\*,trupinys* (resp. smulkus daiktas)“ = *\*,lesimo objektas*“ < *\*,lesimas* (das Picken)“. Tie subst. balt. *\*žabas//\*žabā* „lesimas“ kartu su subst. (masc.) sl. *\*žabas* „(prisi)lesimas“ [> rus. *зоб* „gūžys (paukščio)“, ček. *zob* „lesalas“ ir kt.] laikytini fleksijų vediniais (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. *\*žeb-* „lesti (picken)“ > lie. (*\*žeb-* „t.p.“ →) *žėb-ėti* „подбирать мелкую пищу губами“ (dėl jo reikšmės žr. B ū g a II 674), (sl. *\*zeb-* „lesti“ →) rus. *зобать* „lesti, ryti“ ir kt. (dėl šių lie. ir sl. žodžių giminystės plg. B ū g a l.c., V a s m e r III 102). Tās substantyvų balt.-sl. *\*žabas//\*žabā* „lesimas“ darybos (iš verb.) modelis – didžiai senas (plg. deverbatyvus pvz. gr. *τόμος//τομή* „pjovimas“; žr. dar S k a r d ž i u s ŽD 43–45).

Verb. balt.-sl. *\*žeb-* „lesti, ryti“ kildinu iš verb. ide. *\*gebh-* „t.p.“ (plg. P o k o r n y I 382), vadinas, nesu linkęs pritarti visuotinei nuomonei, kad buvęs to verb. ide. *\*gebh-* homonimas verb. ide. *\*gebh-* „šaka, pagalys“ (pvz. P o k o r n y I 353). Tokia nuomonė remiamà žodžiais lie. *žābas* „Reisig“ ir kt., taip pat s.isl. *kafi* „abgeschnittenen Stück“ ir kt. (žr. pvz.

Pokorny l.c., Stang LS 64); tačiau dėl žodžių lie. *žābas* ir kt. žr. anksčiau, o žodžiai s.isl. *kafi* ir kt. (jeigu jie tikrai giminiuojasi su lie. *žābas* ir kt.) gali būti panašios (kaip lie. *žābas* ir kt.) semantinės kilmės.

**slanke** „groseneppe (grosse Schnepfe) – didžioji slanka“ E 754 nom. sg. fem. = pr. *\*slankē* – matyt iš senesnio pr. *\*slankā* „t.p.“ < balt.-sl. *\*slankā* „slanka“ > lie. *slankā* „t.p.“ (ir dial. *slankē* „t.p.“), la. *sluoka* „t.p.“, lenk. *śląka* „t.p.“ ir kt.; plg. dar subst. (scm.) lie. *slankā* „slunkius (Schleicher)“ (LKŽ XII 1179).

Subst. (fem.) balt.-sl. *\*slankā* „slanka“ < \*, „ta, kuri slankioja“ (dėl šio paukščio „slankiojimo“ plg. Ivanauskas II 69) – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. *\*slenk-* (*\*slink-*) „slinkti“ (> lie. *slėnk-a/slėnk-ti* „schleichen“, la. *slīk-t* „sich neigen“), kuris kartu su s.v.a. *sling-an* „schlingen“ ir kt. suponuoja verb. ide. dial. (balt.-sl.-germ.) *\*slenk-* „slinkti, šliaužti“. Žr. dar Trautmann BSW 268 t., Vasmer III 678, Fraenkel 832, Stang LS 50, Pokorny I 961 t.

**slaune** „arme (Deichselarm an der Vorderachse des Wagens) – gražulo šlaunis“ E 300 nom. sg. fem. = pr. *\*slaunē* „šlaunis“, ē-kamienė lytimi išvirstęs subst. pr. *\*slaunis* „t.p.“ (žr. *slaunis*) – i-kamienis (plg. pvz. s.v. *blusne*). Plg. Trautmann AS 431, Endzelīns SV 250.

Pastaba. Kaip rodo vok. (E 300) *arme* (matyt pl.), pr. (E 300) *\*slaunē* gal buvo nomen collectivum (sg.), reiškęs maždaug tai, ką lie. dial. *šlaūnys* (ppr. pl.) „vežimo dalis gražului įstatyti“ (LKŽ XIV 1029 s.v. *šlaunis* 2); plg. dar s.v. *pete*.

**slaunis** „dy (Oberschenkel) – šlaunis“ E 139 nom. sg. fem. = pr. *\*slaunis*; dėl vok. (E 139) *dy* „šlaunis“ plg. v.v.a. *diech* (*die*) „t.p.“ (Lex 30, žr. dar Trautmann AS 431).

Subst. (i-kamienis, fem.) pr. *\*slaunis* „šlaunis“ < balt. *\*slau-nis* „t.p.“ (> lie. *šlaunis* „t.p.“, la. *slauine* „Schenkelstück“) < ide. *\*klouni-* „šlaunis, klubas ir pan.“ (> s.ind. *śrōni-* „sėdynė, šlaunis, klubas“) < *\*klouni-* „t.p.“ (> s. isl. *hlaun* „strėnos“, lo. *clūnis* „sėdynė, užpakalis“, kimr. *clūn* „klubas“). Žr.

dar pvz. Trautmann BSW 306, Fraenkel 1000, Pokorny I 607 t.

**slidenikis** „leethund (Leithund) – pėdekys šuo“ E 701 nom. sg. masc. = pr. *\*slidenikis* (ar *\*slidenikis*) < *\*slidenikas* „t.p.“ – sufikso *\*-enik-* (plg. *scalenix*, žr.) vedinys iš verb. pr. *\*slid-/**\*slid-* „sekti, slinkti, šliaužti“ < balt.-sl. *\*sl(e)id-* „t.p.“ > lie. *slýsti* (*slýd-*) „šliaužti (slidžiu paviršiumi)“ (LKŽ XIII 29), adj. lie. *slid-ūs*, subst. la. *slīēd-e* „pėdsakas“, s.sl. *slēdō* „t.p.“ ir kt. (Trautmann BSW 269, Vasmer III 668, Fraenkel 830, 833, Stang LS 50).

Hipoteze, kad pr. (E 701) *slidenikis* – skolinys iš lenk. *śled-nik* „Spürhund“ (Trautmann AS 431, Milewski Sl. Occ. XVIII 30, 43), reikia abejoti (Endzelīns SV 251).

**sliwaytos** „pflumen (Pflaumen) – slyvos“ E 619 nom. pl. fem. = pr. *\*slīvaitos*, t.y. *\*slīvaitās* – sufikso *\*-ait-* (plg. *kričaytos*, žr.) vedinys iš pr. *\*slīvā* „t.p.“ < lenk. *śliwa* „t.p.“.

**sloyo** „unslit (Talg) – lajus“ E 379 taisomas į *\*loyo* (Bezenberger BB XIII 312; plg. dar s.v. *mynsis*) = pr. *\*lajō*, t.y. *\*lajā*. Yra turbūt iš lenk. *łój* „t.p.“ (Trautmann AS 431, Endzelīns SV 251, Fraenkel 335).

**smerlingis** „smerle (Schmerle) – šlyžys (tokia žuvis)“ E 568 nom. sg. masc. = (turbūt iō-kamienis) pr. *\*smerlingis* – germanizmas, žr. Trautmann AS 432 (ir liter.), Endzelīns SV 251.

**smicuto** „swalme (Schwalbe) – kregždė“ E 740 nom. sg. fem. esu linkęs taisyti į *\*smituco* (plg. s.v. *stuckis*): taisymas raidės (E) *c* į *t* (ir atvirkščiai) net ir nėra tikrasis taisymas (žr. pvz. s.v. *batto*). Tas (E) *\*smituco* gali būti pr. *\*smitukō* (ar *\*smī-tukō*), t.y. *\*smitukā* (resp. *\*smītukā*) – onomatopėjinės kilmės žodis (plg. lie. *krėgždė* – irgi onomatopėjinės kilmės žodis, žr. Fraenkel 291; žr. dar *krixtieno*): jis – diminut. sufikso pr. *\*-ukā* vedinys matyt iš interj. pr. *\*smīt* (*\*smīt*), kuri savo reikšme atitinka interjekciją (kregždės balso pamėgdžiojimą) lie. dial. (Ds) *vīt* (*vyt*); interj. pr. *\*smīt* (*\*smīt*) galima sieti su interj. lie. dial. *šmīt* „šmurkšt“ (interj. greitam judėjimui nusakyti, žr. LKŽ XV 100).

Kitokią pr. (E 740) *smicuto* kilmės hipotezę (Bezzenger GGA 1874, p. 1249, žr. ir Trautmann AS 432) pagrįstai kritikavo (bet savo hipotezės nepasiūlė) Endzelins SV 251 („bez drošas etimologijas“).

smoy „man (Mensch) – žmogus (vyras)“ E 187 nom. sg. masc. = pr. *\*zmōj* [vok. (E 187) *man* = v.v.a. *man* „Mensch“ Lex 133] yra iš senesnio pr. *\*zmō* (su pridėtu *\*-i*) < balt. *\*žmō* „žmogus“ > lie. *žmuō* „t.p.“ (pvz. DP, žr. Būga II 336) bei lie. dial. (*žmuō* + *i*) *žmuōj* „t.p.“ (Lazūnai), žr. Skardžius ŽD 296, Fraenkel 1320 ir liter., Stang Vergl. Gr 225 t., Zinkevičius LD 256 t.

Subst. (*K*-kamienis nom. sg. masc.) balt. *\*žmō* „žmogus“ kildintinas iš *\*žmōn* „t.p.“ (su akūtinu *\*-ō-*) < (subst.) „der Irdische (žemiškasis)“, laikytino vediniu (*n*-kamieniu) iš senovinio subst. (*K*-kamienio neutr., sg. tantum) lyties balt.-sl. *\*žm-* „žemė“ (dėl šios lyties žr. s.v. *same*). Plg. tai, kad žodžių „žmogus“ < „der Irdische“ atsirado ir kituose ide. dialektuose (žr. pvz. Pokorny I 415, Gamkrelidze-Ivanov II 821); bet tie žodžiai atsirado matyt ne ide. (prokalbės) laikais (taip manoma, žr. ir pvz. Gamkrelidze-Ivanov l.c.), o gerokai vėliau – kai kuriuose (ne visuose!) ide. dialektuose: šitaip suponuotina jau vien dėl to, kad tų žodžių daryba vis dėlto nėra viena.

Su lie. dial. *žmuō* „žmogus“ (balt. *\*žmōn* „t.p.“) visi teisingai sieja lytis pr. *\*smūni* (ir kt., žr. s.v. *smūni*), lie. *žmūni* „žmogų“ (DP, acc. sg. ir kt.), *žmónės* (pl. tantum), *žmogūs*, *žmonà*. Tačiau tų lyčių daryba ir ypač jų šaknies vokalizmo santykiai iki šiol nėra aiškūs (žr. Stang l.c.).

Manychiau, kad subst. (*K*-kamienio masc., ne sg. tantum) balt. *\*žmōn* „žmogus“ (> *\*žmō* „t.p.“) paradigma (*K*-kamienė) turėjo formas pvz.: a) gen. sg. *\*žmōn-ės* (su nekirčiuotu *\*-ō-*), vėliau virtusi į *\*žmān-ės* (= *\*žmōn-ės*), b) acc. sg. *\*žmōn-in* (su kirčiuotu *\*-ō-*), egzistavusi kurį laiką ir toliau, c) gen. pl. *\*žmōn-ōn* (su nekirčiuotu šakniniu *\*-ō-*), vėliau virtusi į *\*žmān-ōn* (= *\*žmōn-ōn*), ir kt.; dėl nekirčiuoto balt. *\*ō* virtimo į vėlyvesnį balt. *\*ā* (t.y. *\*o*) žr. Mažiulis BS 23 t.

To subst. paradigmos šakninis variantas [su nekirčiuotu (*\*-ō-*) *\*-ā-* = *\*-o-*] vėliau buvo apibendrintas (plg. Mažiulis l.c.), t.y. šitaip visoje paradigmoje (*K*-kamienėje), išskyrus balt. *\*žmōn* > *\*žmō* (nom. sg.), atsirado balt. *žmān-*; panašiu būdu ir [balt. (*\*žmōn* >) *\*žmō* (nom. sg.) + balt. dial. *\*gu-* >] balt. dial. *\*žmōgu-* išvirto į balt. dial. *\*žmāgu-* (= *\*žmōgu-*) > lie. *žmogūs*. Iš tos lyties (*K*-kamienės) balt. *\*žmān-* „žmogus“ – fleksijos vedinys adj. (fem.) balt. dial. (*\*žmān-* + *\*-ā* >) *\*žmānā* „žmogiškoji“ > subst. (balt. dial.) *\*žmānā* „žmona“ > lie. *žmonà*.

Lie. (DP) *žmūni* „žmogų“ (acc. sg.) yra matyt lie. dial. *žmun-* (plg. Specht KZ XL 281, Stang l.c. ir liter.), kuris yra veikiausiai lie. dial. naujadaras vietoj lie. *žmon-*: pagal apofoniją *u*-diftongų lie. *uō* (cirkumfleksinis!): *u* (nulinis *u*-diftongas) santykį [(jis buvo tik lie.-la., o ne ir pr. dialektuose), žr. Mažiulis BS 43 tt.] galėjo greta lie. (nom. sg.) *žm-uō* (su cirkumfleksiniu *-uō*!) atsirasti lie. dial. *žm-u-n-* vietoj senesnio lie. *žmon-*.

Taigi žodžio balt. „žmogus“ paradigma (*K*-kamienė, masc.) vėlyvosios balt. prokalbės laikais bus atrodžiusi taip: balt. *\*žmō* (nom. sg.), *\*žmānin* (acc. sg.), *\*žmān-ės* (gen. sg.) ... *\*žmānes* (nom. pl.), *\*žmān-īs* (acc. pl.) ir kt. Ši paradigma išvirto pr. E dialekte į pluralinę *i*-kamienę (masc.) *\*zmāni-* (žr. *smūni*) ir singularinę (masc.) *\*zmānenavina-* „žmogus“ [greta senosios formos nom. sg. masc. pr. (E) dial. *\*zmō* „t.p.“], dėl kurios žr. *smonenawins*. Ta balt. paradigma pr. III dialekte virto į pluralinę *i*-kamienę (*\*zmāni-* >) *\*zmūni-* (žr. *smūni*) ir singularinę *\*zmūnenta-* „žmogus“ ir pan. (žr. *smunents*, *smunentinan*). Plg. paradigmą – singularinę (masc.) lie. *žmogu-* „žmogus“ (greta senosios formos nom. sg. lie. dial. *žmuō* „t.p.“) ir pluralinę (masc.) *i*-kamienę (masc.) lie. *žmoni-* „žmonės“ [plg. lie. dial. *žmónys* (nom. pl.), žr. Skardžius ŽD 297, Skardžius IF LXII 163 t.], perdirbtą į *ē*-kamienę pluralinę lie. (masc. ir dial. fem.) *žmónė-* (*žmónės* ir kt.).

Pastaba. Iš viso to, kas anksčiau pasakyta, išplaukia ir to-

kia išvada: hipotezė, žodžių lie. *žmónēs* ir *žmonà* balsį -o kildinanti iš ide. \*-ā- (Būga II 369), yra nepatikimà.

**\*smonenawins** – parašyta *smonenawis* „mensch (Mensch) – žmogus“ E 67 nom. sg. masc. = pr. *\*zmōnenavins*, t.y. *\*zmānenavins*; plg. pr. (E 187) *smoy* „žmogus (vyras)“, žr. *smoy*. Subst. pr. (E) *\*zmānenavins* „žmogus“ < *\*zmānenavinas* „t.p.“ (ar su \*-inas?) yra iš adj. pr. *\*zmānenavinas* „žmogiškas“ [plg. pvz. subst. (deadjektyvą) lie. dial. *móteriška* „moteris“ (LKŽ VIII 363), kurį laikau sufikso \*-ina- vediniu (plg. s.v. *smunentinan*) iš adj. pr. *\*zmānenava-* „t.p.“ (pr. kalba mėgo adj. darybą iš adj., plg. pvz. s.v. *deineniskan*), o ši – sufikso \*-ava- vediniu iš lyties subst. pr. *\*zmānen* „žmogus“ (neutr., nom.-acc. sg.), dėl jo žr. s.v. *smunents*.

**smorde** „vulbōm (Faulbaum) – ieva“ E 612 nom. sg. fem. = pr. *\*smardē*, man rodos, yra iš adj. (ē-kamienio) *\*smardē* „smarvinė“ – fleksijos vedinys iš subst. pr. *\*smardas* „smarvė (smirdėjimas)“ (plg. lie. subst. *pienas* → adj. *pienė* → subst. *pienė* „Gänsedistel“ S k a r d ž i u s ŽD 73) < balt.-sl. *\*smardas* „smirdėjimas“ (> lie. *smardas* „smarvė“, la. *smārds* „Geruch, Duft“, s.sl. *smradz* „smarvė“ ir kt.), kuris yra fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. *\*smerd-/smird-* „smirdėti“ (> lie. *smird-ėti* ir pan.) < ide. *\*smerd-(\*smrd-)* „t.p.“ (P o k o r n y I 970).

**smūnenisku** „menschlicher“ III 91<sub>23</sub> [57<sub>36</sub>] (= *βmogischkui* VE 39<sub>21-22</sub>) galbūt taisytina į *\*smūneniskū* = *\*smūneniskun* „žmogišką“ (E n d z e l i n s SV 251) adj. acc. sg. fem. = pr. (III) *\*zmūneniskun*. Yra sufikso \*-isk- vedinys iš lyties (nom.-acc. sg. neutr.) subst. pr. (III) *\*zmūnen* „žmogus“ < pr. dial. *\*zmānen* „t.p.“, dėl kurios žr. s.v. *smunents* (plg. s.v. *smonenawins*).

**smunentinan** „Menschen – žmogų“ III 101<sub>12-13</sub> [63<sub>21</sub>] (= *Adoma* „Adomo“ VE 48<sub>17</sub>) acc. sg. masc., acc. pl. masc. *smunentiuaus* (sk. *smunentinans*) „Menschen – žmones“ III 97<sub>18-19</sub> [61<sub>27</sub>] (= *βmones* VE 42<sub>17</sub> acc. pl. fem.). Yra subst. (nom. sg. masc.) pr. (III) *\*zmūnentins* „žmogus“ – iš adj. pr. (III) *\*zmūnentins* „žmogiškas“ [plg. subst. (deadjektyvą) lie. dial.

*výriškas* „vyras“) < pr. dial. *\*zmānentins* „t.p.“, o šis – sufikso \*-ina- (plg. s.v. *smonenawins*) vedinys iš lyties subst. (neutr., ne nom.-acc. sg.) *\*zmānent-* „žmogus“, dėl kurios žr. s.v. *smunents*.

**smunents** „Mensch – žmogus“ III 43<sub>12</sub> [31<sub>22</sub>] (= *βmogus* VE 16<sub>13</sub>), III 101<sub>10</sub> [63<sub>18-19</sub>] (= *βmogui* VE 48<sub>14-15</sub>), III 101<sub>18</sub> [63<sub>25</sub>] (= *βmogus* VE 48<sub>21-22</sub>), III 109<sub>3</sub> [67<sub>33</sub>] (= *βmogus* VE 48<sub>2</sub>), *smūnets* (sk. *smūnēts* = *smūnents*) „t.p.“ III 63<sub>19</sub> [43<sub>5</sub>] (= *βmogus* VE 26<sub>6</sub>) nom. sg. masc.; acc. sg. (masc.) *smunentin* „Menschen – žmogų“ III 101<sub>16-17</sub> [63<sub>24</sub>] (= *βmogaus* VE 48<sub>20-21</sub>), III 105<sub>22</sub> [67<sub>4</sub>] (= *βmogu* „žmogų“ VE 51<sub>9</sub>), *smunentien* „t.p.“ III 43<sub>14</sub> [31<sub>24</sub>] (= *βmogu* „žmogų“ VE 16<sub>15</sub>); acc. pl. (masc.) *smunentins* „Menschen – žmones“ III 53<sub>5</sub> [37<sub>7</sub>] (= *βmonemus* „žmonėms“ VE 21<sub>3</sub>), III 91<sub>14</sub> [57<sub>29</sub>] (= *βmones* VE 39<sub>13</sub> acc. pl. fem.), III 95<sub>12</sub> [59<sub>34</sub>] (= *βmonems* VE 41<sub>10</sub> dat. pl.), III 95<sub>16</sub> [61<sub>3</sub>] (= *βmonemus* VE 41<sub>12-13</sub>).

Čia turime subst. (i-kamienį masc., nom. sg.) pr. (III) *\*zmūnents* „žmogus“ < pr. *\*zmūnentis* „t.p.“ ir (pvz. acc. sg.) pr. *\*zmūnentin* „žmogų“. Jis bus atsiradęs iš senesnio subst. (K-kamienio neutr., nom.-acc. sg.) pr. *\*zmānen* „žmogus“ (su -en < \*-ent) greta jo lyties (ne nom.-acc. sg.) pr. *\*zmānent-* „t.p.“.

Šis subst. (neutr.) yra matyt iš subst. (neutr.) vak. balt. *\*zmānen/\*zmānent-* „žmogelis“ – sufikso \*-ent- vedinys iš subst. (K-kamienio masc.) balt. *\*zmān-* „žmogus“ (dėl jo žr. s.v. *smoy*), plg. subst. (neutr.) sl. *\*agnen/\*agnent-* „ėriukas, ėrelis“ etimologiją (V a s m e r IV 544 t.). Plg. E n d z e l i n s SV 53, S t a n g V e r g l. Gr. 227, S c h m a l s t i e g SP 290.

**smūni** (III 95<sub>25</sub>), esantis frazėje *steison smūni* „der Person – tų žmonių (tų asmenų)“ III 95<sub>24-25</sub> [61<sub>10</sub>] (= *personu* „asmenų, žmonių“ VE 41<sub>20</sub>), taisytinas į *\*smūnin* (acc. sg. žr. E n d z e l i n s SV 252, F r a e n k e l 1319), kuris čia – gen. pl. (pr. kat-mų šnektų casus generalis: acc. sg. = gen. pl.) masc. (žr. toliau) forma pr. (III) *\*zmūnin* „žmonių (asmenų)“ (žr. PKP II 189). Taigi manyti, kad lytis pr. (III 95<sub>25</sub>) *smūni* esanti nom. sg. fem. forma (T r a u t m a n n AS 432,

Schmid Verb. 17, Schmalstieg OP 78), nereikėtų. Forma pr. (III 95<sub>25</sub>) \*zmūnin „žmonių“ [gen. pl. masc. (= acc. sg. masc.), žr. PKP I.c.] suponuoja subst. (i-kamienį masc., nom., pl., tantum) pr. (III) \*zmūnis „žmonės“ < subst. (i-kamienis masc., nom. pl., pl. tantum) pr. \*zmānīs „t.p.“ (= lie. dial. žmōnys „t.p.“), apie jo tolimesnę istoriją (ir apie tai, kad jis buvo masc.) žr. s.v. smoy.

**smūnin** „Ehren (Ehre) – garbę, pagarbą“ III 31<sub>5</sub> [25<sub>9</sub>] (= czes. tije „garbėje, pagarboje“ VE 10<sub>18</sub>) acc. sg. (matyt masc., žr. toliau) = pr. (III) \*zmūnin. Ši forma suponuoja matyt iō-kamienį subst. (nom. sg., masc.) pr. (III) \*zmūnis „garbė, pagarba“ < pr. \*zmānīs „gerbimas“ – fleksijos vedinį iš verb. (nesenas verb.!) pr. \*zmān-ītvei „gerbti“ (dėl šio neseno verb. žr. s.v. smūnint); plg. pvz. lie. subst. (iō-kamienį) krātis „kratymas“ (LKŽ VI 450) – fleksijos vedinį iš lie. verb. (antrinis, o ne pirminis verb.) krat-yti (plg. Skardžius ŽD 64). Tuo, ką apie pr. (III) smūnin darybą kalbėjęs anksčiau (PKP II 189), dabar nebetikiu.

Pr. (III 31<sub>5</sub>) smūnin su verb. pr. smūnint (žr.) gretino jau Berneker PS 152, Trautmann AS 432, Endzelīns SV 252, tačiau jie visiškai neanalizavo šio pr. (III) smūnin darybos, kuri – svarbiausias jo kilmės klausimas.

**smūnint** „ehren – gerbti“ III 29<sub>18</sub> [25<sub>2</sub>] (= garbink VE 10<sub>12</sub>), smunintwey „t.p.“ II 5<sub>13</sub> [11<sub>9</sub>], somonentwey „t.p.“ I 5<sub>13</sub> [5<sub>10</sub>] inf.; imperat. 2 sg. smuninai „ehre – gerbk“ III 95<sub>1</sub> [59<sub>26</sub>] (= garbink VE 40<sub>21</sub>).

Hipotezės, kad šis pr. verb. – slavizmas (Trautmann AS 432), teisingai nepalaikė Endzelynas (FBR II 10t., SV 252), kuris pritarė Bernekeriui (PS 152), suponavusiam, kad šis pr. verb. giminiuojasi su subst. pr. (III) smūni „Person“ (jis iš tikrųjų yra ne „Person“, o „der Personen“ = „asmenų, žmonių“, žr. smūni), smunents ir pan. Tokiai Bernekerio nuomonei esu pritaręs ir aš (PKP II 189, plg. Schmalstieg OP 193), jai iš principo pritariu ir dabar (žr. toliau). Tačiau svarbiausia to pr. verb. kilmės problema – jo daryba iki šiol nebuvo analizuota [mano hipotezė (PKP

II 189) yra ydinga, žr. toliau]; be to, nebuvo paaiškinta, kodėl lytis (I 5<sub>13</sub>) \*smonentwey (visų teisingai taisoma iš somonentwey) parašyta su raidėmis -o- ir -e- (-en-), o lytis (III 29<sub>18</sub>) smūnint (taip pat II 5<sub>13</sub> smunintwey) – su raidėmis -ū- ir -i-.

Iš anksčiau pateiktosios medžiagos dėl verb. pr. (II, III) „gerbti“ reikia atstatyti verb. (inf.) pr. (II, III) \*zmūnintvei (\*zmūnint) „gerbti“ su kirčiuotu \*-ū- (ir nekirčiuotu \*-in-). Pr. (I 5<sub>13</sub>) \*smonentwey „gerbti“ (taisytinas iš somonentwey) atspindi lytį (inf.) pr. dial. (I) \*zmūnintvei „t.p.“ [< pr. (kat-mų) \*zmūnintvei „t.p.“] su nekirčiuotu (\*-ū- >) \*-ū- (todėl parašytu raide -o-, žr. PKP II 252) ir kirčiuotu diftongu \*-in-, kuris buvo akūtinis, vadinasi, su jo trumpuoju (nepailgintu!) balsiu \*-ī- (todėl parašytu raide -e-). Plg. pvz. inf. lie. branginti (su kirčiuotu -an- ir nekirčiuotu -in-) bei branginti (su nekirčiuotu -an- ir kirčiuotu akūtinu -in-).

Inf. sufiksą \*-in- (\*-intvei) turėję pr. verba causativa morfoliškai kontaminavosi su inf. sufikso \*-ī- (\*-ītvei) verba causativa resp. intensiva (žr. pvz. s.v. erschwāigstina; plg. lie. dal-inti/dal-yti, daig-inti/dāig-yti ir kt., žr. Skardžius ŽD 545 tt.), kurie ne vienur net išvirto į inf. sufikso \*-in- pr. verba causativa resp. intensiva (žr. pvz. s.v.v. etbaudinns, wartint). Į visa tai atsižvelgiant reikia manyti, kad verb. (inf.) pr. (kat-mų) \*zmūnintvei „gerbti“ < pr. \*zmānintvei „t.p.“ yra vietoj senesnio verb. (caus., inf.) pr. \*zmānītvei „t.p.“ (žr. dar s.v. smūnin), kildintino iš verb. pr. \*,laikyti žmogumi“ (plg. lie.: ānas jo nelaiko žmogum „jis jo negerbia“ DS) < „daryti žmogumi“ (plg. lie.: to pijōko jau nebepadarysi žmogum „to girtuoklio jau nebepadarysi visų gerbiama žmogumi“ Ds) – vedinys iš subst. (i-kamienio) pr. \*zmāni- „žmogus, žmonės“ (dėl jo žr. s.v. smoy); plg. lie. [subst. (i-kamienis) dalis →] verb. dalyti ir kt. (dėl jų žr. Skardžius ŽD 524 t.).

Pastaba. Verb. pr. (kat-mų) \*zmūnint(vei) „ehren“ turėjo sinonimą verb. pr. (III) \*teisint „ehren“, dėl kurio žr. teisint. snaygis „sne (Schnee) – sniegas“ E 55 nom. sg. masc. = pr.

\**snaig<sup>i</sup>s* < \**snaigas*. Manau, kad lytis *schneko* „schne (Schnee) – t.p.“ GrG 44, *sneko* „šnee (Schnee) – t.p.“ GrA 64, „nix – t.p.“ GrF 63 atspindi pr. (Gr) \**snaigus* „t.p.“ = \**snaig<sup>u</sup>s* < \**snaigas* „t.p.“ [plg. *Dewus* „Dievas“ (GrA 1, GrF 1), plg. s.v.v. *asmus*, *auwerus*, *gandams*] su diftongu pr. \*-ai-, dėl monoftongo vok. -ē (*Schn-ee*) perdirbtu į (Gr) -ē.

Pr. \**snaigas* „sniegas“ < balt.-sl. \**snaigas* „t.p.“ > s.sl. *sněgъ* „t.p.“ ir kt. Ryt. balt. \**snaigas* „t.p.“, veikiamas lyties verb. \**sneig-* (> lie. *snieg-a* „es schneit“ ir pan.), buvo perdirbtas į ryt. balt. \**sneigas* „sniegas“ > lie. *sniegas* = la. *sniegs*, plg. *Fraenkel* 853 ir liter.

Subst. (masc.) balt.-sl. \**snaigas* „sniegas“ < (nomen actionis) „snigimas“ (iš pradžių – baritonas, plg. *Illič – Svityč* IA 117 t.) – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. \**sneig-/ \*snig-* „snigti“ (> lie. *snieg-a/snig-ti* ir kt.) < ide. \**sneig<sup>h</sup>-/ \*snig<sup>h</sup>-* „t.p.“ (dėl jo žr. *Pokorny* I 974). Plg. seną darybos tipą pvz.: subst (masc.) gr. φόρος „duoklė“ (baritonas) < (nomen actionis) „(at)nešimas“ < verb. φέρω „nešu“.

**sündintwti** „straffen (strafen) – bausti“ III 39<sub>1</sub> [29<sub>10</sub>] (= *karoti* „bausti“ VE 14<sub>6</sub>) inf. taisytina į \**sündintwei* „t.p.“ = pr. \**sündintvei* (su cirkumfleksiniu \*-ūn-) vietoj senesnio (inf.) pr. \**sünditvei* „t.p.“ (plg. s.v. *wartint*) < lenk. *sądzić* „richten“ (*Trautmann* AS 433). Žr. dar *sūndan*.

**snoxtis** „rocz (Rotz) – snarglys“ E 88 nom. sg. fem. = pr. \**snōkstis*, t.y. \**snākstis* yra matyt iš (subst.) „snargliavimas (slogavimas)“ < \*,šniok(št)imas (šnopavimas)“ – sufikso \*-sti- vedinys iš verb. pr. \**snāk-* „šniok(š)ti“, kuris bei lie. *šniok-ti* „t.p.“, la. *šņāk-t* ir pan. yra matyt onomatopėjinės kilmės (*Fraenkel* 1018 t. s.v. *šniōkšti*).

**soakis** „grasemucke (Grasmücke) – devynbalsė (paukštis)“ E 750 nom. sg. masc. = pr. \**sōkīs*, t.y. *sākīs* yra iš „šoklys, šokikas“ (dėl šio paukščio judrumo žr. *Ivanauškas* III 283) – fleksijos vedinys iš verb. pr. \**sāk-* „šokti“ < balt. \**sāk-* „t.p.“ (> lie. *šók-ti* ir kt.), dėl kurio žr. *Fraenkel* 1021 t. ir liter.

**soalis** „krewtecht – žolė“ E 293 [dėl vok. (E 293 *krewtecht* žr. *Trautmann* AS 417 ir liter.) yra matyt subst. (įo-kamienis, nom. sg. masc.) pr. \**zōlīs* „t.p.“, t.y. \**zālīs* „t.p.“, kurių veikiausiai suponuoja ir lytis (acc. sg.) *sālin* „kraut (Kraut) – žolė“ III 105<sub>13</sub> [65<sub>30</sub>] (= *boles* „žolės“ VE 50<sub>21</sub> acc. pl.) = pr. (III) \**zālin*. Manyti, kad pr. (E 293) *soalis* dėl vok. (E 293) *krewtecht* esanti lytis nom. pl. „žólės“ (*Trautmann* l.c. ir liter.), vadinasi, i-kamienė lytis, nėra jokio reikalo, nes pr. (E 293) *soalis* lengvai galėjo būti nom.sg. (sg. collectivum!), pgl. pvz. lie.: *piėjoje daūg žolės* [čia vietoj *žolės* (sg. collectivum!) negalima sakyti *žolių*], bet *būlvėse daūg žolių* „... daug (pikt)žolių“. Plg. ir frazė pr. (III 105<sub>13</sub>) *Sālin...istwei* „Kraut ... Essen – žolė ... valgyti“, kurioje *sālin* (sg.!) atsirado matyt ne vien dėl vok. *Kraut* (sg.!), plg. pvz. lie.: *čiā žolė* (sg. collectivum) *jau nuėsta*.

Dėl subst. (įo-kamienio, nom. sg. masc.) pr. \**zālīs* „žolė“ etimologijos žr. s.v. *saligan*.

**soanxti** „vuncke (Funken) – kibirkštis“ E 35 nom. sg. fem. taisomas į \**spanxti* „t.p.“ (*Trautmann* AS 433, *Endzelins* SV 252 ir liter., *Fraenkel* 871) = pr. \**spōnksī*, t.y. \**spānksī* (su cirkumfleksiniu \*-ān-) < \**spāngstī* „t.p.“ – sufikso \*-stī (čia dėl \*-ī žr. s.v. *kexti*) vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**speng-/ \*sping-* „žibėti, spindėti“ < balt. \**speng-/ \*sping-* „t.p.“ > lie. *sping-ėti* „t.p.“ ir pan.; toliau žr. *Fraenkel* l.c. ir liter.

**Soben** ež. (dk., 1352 m., *Gerullis* ON 167) yra matyt pr. \**Sav-* (tokios šaknies hidronimas), kuri kildinu iš appell. (verb.) balt. \**sav-/ \*sū-* „tekėti, lietus“ < \**seu-/ \*sū-* „t.p.“ < ide. *seu-/ \*sū-* „t.p.“ (dėl jo žr. resp. plg. *Pokorny* I 912 t.). Žr. *suge*.

**solthe** „wecke (keilförmiges feines Geback) – ragaišis“ E 344 (dėl reikšmės „ragaišis“ žr. *Būga* III 108) nom. sg. fem. [vok. (E 344) *wecke* „t.p.“ = v.v.a. *wecke* „t.p.“ *Lex* 310] = pr. \**zōltē*, t.y. \**sāltē* (su cirkumfleksiniu \*-āl-) – iš lenk. *całta* „Kuchen, Stritzel“. Žr. *Trautmann* AS 433 (ir liter.), *Endzelins* SV 252 ir ypač *Levin* SE 22, 98.

somonentwey, žr. *smūnint*.

**sompisinis** „gropbrot (Grobbröt) – sąmalinė (sc. duona)“ E 340 nom. sg. masc. (subst.) = pr. *\*sompisinīs* (subst.) < adj. (įo-kamienis) pr. *\*sompisinīs* „sąmalinis (rupiai sumaltas)“ – sufikso *\*-in-* vedinys iš subst. pr. *\*sompisa-* „sąmalas (rupūs miltai)“ Plg. lie. subst. *sąmalas* → adj. *sąmalinis* „rupiai sumaltas“ (LKŽ XII 87 s.v. 2 *sąmalinis*) → subst. *sąmalinis* (LKŽ XII 87 s.v. 1 *sąmalinis*).

Subst. pr. *\*sompisa-* „sąmalas“ yra iš (subst.) pr. *\*,tai*, kas sugrūsta (piestoje) – fleksijos vedinys iš verb. pr. *\*sompis-* „sugrūsti“ = pr. *\*san-* „san-“ (žr. *sen*) + *\*pis-* „grūsti“ < balt.-sl. *\*pis-/ \*peis-* „t.p.“ [> lie. *pis-ti* „coire“, *país-ýti* „die Grannen abschlagen“, (subst.) *pies-tà* „grūstuvė“ ir kt., s.sl. *pěš-eno* „σῖτος“ ir kt., žr. pvz. Trautmann BSW 220 t., Fraenkel 586 t.] < ide. *\*peis-/ \*pis-* „t.p.“ (Pokorny I 796).

**somukis** „slos (Schloß) – spyna“ E 537 nom. sg. masc. = pr. *\*sɔmuk's*, t.y. *\*zāmuk's* < *\*zāmukas* – iš vak. sl. (s. lenk.) *\*zamǫkǫ* „t.p.“ (> lenk. *zamek* „t.p.“); žr. Trautmann AS 433, Endzelīns SV 252 ir ypač Levin SE 98.

**-son**, žr. *mango sonos*.

**songos**, žr. *sunis*.

**-sorex**, žr. *apisorex*.

**-sortis**, žr. *passortis*.

**sosto** „bank (Bank) – suolas“ E 218 nom. sg. fem. = pr. *\*sɔst-*, t.y. *\*sāstā* < subst. (fem.) balt. dial. *\*sāstā* „sėdėjimo vieta“ (> lie. dial. *sósta* „sėdėjimo vieta, sėdynė, sostas“ LKŽ XIII 300), greta jo bus buvęs subst. (turbūt neutr.) balt. dial. *\*sāstan* „t.p.“ (> lie. *sóstas* „sėdėjimo vieta, sėdynė, sostas“ LKŽ XIII 300).

Subst. (neutr./fem.) balt. dial. *\*sāstan/\*sāstā* „sėdėjimo vieta“ < *\*,sėdėjimas*“ yra gal iš adj. (neutr./fem.) balt. dial. *\*sāsta-/ \*sāstā-* „sėdimas/sėdimà“ (plg. s.v. *lasto*), o šis – sufikso *\*-ta-/ \*-tā-* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*sēd-/ (inf.) \*sēd-ē-* „sėdėti“ > lie. *sēd-ėti* „t.p.“, la *sēd-ēt* „t.p.“, pr. *\*sēd-ētvei* „t.p.“ (žr. s.v. *sindats*). Plg. Būga (II

389, 392, 420), kuris lie. *sóstas* darybiškai sieja su verb. lie. *sėdžiu* (*sėdėti*).

**soūns** „son (Sohn) – sūnus“ III 67<sub>4</sub> [43<sub>32</sub>] (= *sunu* „sūnumi“ VE 27<sub>13</sub>), III 81<sub>5</sub> [51<sub>31</sub>] (= *sunaus* VE 34<sub>12-13</sub>), III 113<sub>10</sub> [71<sub>1</sub>], *soūus* (sk. *soūns*) „Sohn – t.p.“ III 79<sub>5</sub> [51<sub>13</sub>] (= *sunaus* VE 33<sub>10-11</sub>) nom. sg. masc.; gen. sg. (masc.) *sounons* (sk. *sounous*) „sohns (Sohnes) – sūnaus“ II 11<sub>14-15</sub> [13<sub>14</sub>], *sunos* „t.p.“ I 11<sub>13</sub> [7<sub>15</sub>], *soūnas* „sons (Sohnes) – t.p.“ III 71<sub>20</sub> [47<sub>18</sub>] (= *sunaus* VE 30<sub>4</sub>), III 109<sub>1</sub> [67<sub>31</sub>] (= *sunaus* VE 48<sub>9</sub>), III 109 [69<sub>2</sub>] (= *sunaus* VE 52<sub>6</sub>) III 129<sub>11</sub> [79<sub>19</sub>] (= *sunaus* VE 62<sub>9</sub>), III 59<sub>16</sub> [41<sub>4</sub>] (= *sunaus* VE 24<sub>11</sub>); acc. sg. (masc.) *sunun* „Sohn – sūnų“ I 7<sub>12</sub> [5<sub>28</sub>], *sounon* „t.p.“ II 7<sub>12</sub> [11<sub>27</sub>], *soūnon* „son (Sohn) – t.p.“ III 41<sub>22</sub> [31<sub>10</sub>] (= *sunu* „sūnų“ VE 15<sub>21</sub>), „Sohn – t.p.“ III 115<sub>7</sub> [71<sub>20</sub>], *soūnan* „t.p.“ III 79<sub>12</sub> [51<sub>17</sub>] (= *sunu* „sūnų“ VE 33<sub>16</sub>), „son (Sohn) – t.p.“ III 113<sub>24</sub> [71<sub>12</sub>], III 129<sub>18</sub> [79<sub>24</sub>], „Sohn – t.p.“ III 131<sub>19</sub> [81<sub>5</sub>], „son (Sohn) – t.p.“ III 127<sub>8</sub> [77<sub>34</sub>] (= *sunu* „sūnų“ VE 61<sub>13</sub>), *saūnan* „t.p.“ III 123<sub>23</sub> [77<sub>9</sub>], *saunan* „Sohn – t.p.“ III 81<sub>12</sub> [51<sub>35</sub>] (= *sunu* „sūnų“ VE 34<sub>18</sub>).

Suponuoją subst. (nom. sg. masc.) pr. (III) *\*sūns* „sūnus“ < pr. *\*sūnus* „t.p.“ < balt.-sl. *\*sūnūs* „t.p.“ [> lie. *sūnūs* „t.p.“ (la. *\*sūnus* „t.p.“ išnyko), s.sl. *synǫ* „t.p.“ ir kt.] < ide. *\*sūnu-/ \*sunu-* „t.p.“ (> s. ind. *sūnúh* „t.p.“, go. *sunus* „t.p.“ ir kt.) < *\*,tas*, kuris pagimdytas – sufikso *\*-nu-* vedinys iš verb. ide. *\*seu(H)-/ \*su-* „gimdyti“ (dėl jo žr. Pokorny I 913 t.).

**spagtas** „Bades – prausimo“ III 119<sub>4</sub> [73<sub>27</sub>] gen. sg. fem. (ar neutr.); acc. sg. *spagtan* „Bad – prausimą“ III 103<sub>9-10</sub> [65<sub>4</sub>] (= *masgoghimu* „mazgojimu“ VE 49<sub>14</sub>), *spagtun* „badt (Bad) – t.p.“ III 119<sub>19</sub> [75<sub>3</sub>] (= *apmasgoghima* VE 59<sub>2</sub> acc. sg.).

Suponuoją subst. (fem., *ā*-kamienį nom. sg.) pr. *\*spaktā*, t.y. *\*spagtā* „prausimas“ < balt. dial. *\*spagtā* „t.p.“ [> lie. dial. *spagtā* „pirtis“ (galbūt iš kurš.) LKŽ XIII 308] < *\*,šlaksty-mas* < *\*,lašinimas, varvinimas* – sufikso *\*-tā-* vedinį (su šaknies vokalizmo apofonija) matyt iš verb. balt. dial. *\*speg-* „lašinti, varvinti“ (žr. s.v. *specte*). Tos pačios kilmės yra flek-

sijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) lie. dial. subst. *spāgas* „lašas“ (LKŽ XIII 307) → verb. *spāg-ti* (*spaŋga*, *spāgo*) „lįsti, virsti (apie akis)“ (LKŽ XIII 308; < \*,lašinti, varvinti“). Žr. dar PKP II 143.

Greta verb. balt. dial. \**spēg-* „lašinti, varvinti“ matyt buvo ir verb. (intens.) balt. dial. \**spag-* „t.p.“ → \**spag-* (praes.)/ \**spāg-* (praet., inf.) „t.p.“ (plg. s.v. *grobis*), kuris gali slypėti žodžiuose lie. verb. *spóg-inti* „išplėsti, išversti (akis)“ (LKŽ XIII 467 t.; < \*,lašinti, varvinti“) ir kt.

\**spanxti*, žr. *soanxti*.

*spanstan* „molspille (Mühlenspindel) – verpstė (girnų)“ E 322 nom. sg. neutr. = pr. \**spanstan*. Pr. žodį E 322 skaityti *spaus-tan* (Trautmann AS 434, Endzelīns SV 253, Fraenkel 863) nėra reikalo (žr. Mažiulis PKP II 27).

Subst. (neutr.) pr. *spanstan* „varpstė“ – sufikso \*-(s)*tan* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**spend-* „verpti“ < \*,tempti sukant (siūlą)“ < balt. \**spend-* „tempti sukant, tiesti (sukant)“ [> lie. *spėndžia/spėndė/spėsti* „tiesti (tinklus ir pan.)“ (LKŽ XIII 381 t.) ir kt., plg. Mažiulis l.c.] < balt.-sl. \*(s)*pend-* „tempti sukant, pinti ir pan.“ (plg. s.v. *panto*) < ide. \*(s)*pend-* „t.p.“ [plg. Pokorny I 988 s.v. l. (s)*pen-(d-)*].

*sparis* „sparre (Sparren) – gegnė“ E 201 nom. sg. masc. = pr. \**spar's* < \**sparas*, kuris (taip pat ir lie. *spāras* „t.p.“) – germanizmas (plg. v.v.a. *sparre* „t.p.“ Lex 204).

*sparyus* „anger (Anger) – ganykla (ganomoji vieta)“ E 798 nom. sg. masc. („bez drošas etimologijas“ Endzelīns SV 252, žr. ir Trautmann AS 433) yra pr. \**sparus* „t.p.“ < \**sparjus* „t.p.“, kuris galėtų būti iš (subst.) pr. \*,tam tikras aptvaras“ < \*,spyriais atitverta vieta“ < \*,užšpyrimas (užtvėrimas)“ – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. (polisemiško!) pr. \**sper-/ \*spir-* „...užspirti (sperren)“ [< \*,spirti (mit dem Fuße stoßen)...“, žr. s.v.v. *sparts*, *spertlan*]; plg. lie. (verb. *reŋka/riŋkti* →) subst. *raŋkias* „rinkimas“ (Skardžius ŽD 77).

*spartin* „krafft (Kraft) – stiprumą, stiprybę“ III 45<sub>10</sub> [33<sub>5</sub>] (= *stiprybes* VE 17<sub>12-13</sub> gen. sg.) acc. sg. fem. (ar masc.) = \**spartin*. Gali suponuoti *i*-kamienį subst. (nom. sg. fem. ar masc.) pr. \**spartis* „stiprumas“ (plg. lie. dial. *spartis* „spartumas“ LKŽ XIII 335) → fleksijos vedinį iš adj. pr. \**sparta-* „stiprus“ (žr. *sparts*); plg. pvz. lie. adj. *drūtas* → subst. *drūtas* „drūtas“ (Skardžius ŽD 53).

*spartint* „stercken (stärken) – stiprinti“ III 117<sub>10</sub> [73<sub>9</sub>] inf.; praes. 3 sg. *spartina* „stercke (stärke) – (te)stiprina“ III 71<sub>10</sub> [47<sub>8</sub>] (= *tepastiprin* „tepastiprina“ VE 29<sub>18-19</sub>), *schpartina* „stercket (stärket) – t.p.“ III 51<sub>18</sub> [35<sub>33</sub>] (= *patvirtin* „patvirtina, tepastiprina“ VE 20<sub>15</sub>), *spartinno* (sk. *spartinna*) „stercke (stärke) – t.p.“ III 129<sub>19</sub> [79<sub>25</sub>] (= *tepastiprin* VE 62<sub>16-17</sub>).

Turime verb. (inf.) \**spartint(vei)* „stiprinti“ – sufikso \*-in- vedinį iš adj. pr. \**sparta-* „stiprus“ (žr. *sparts*).

*spartisku* „stercke (Stärke) – stiprumas“ III 85<sub>6</sub> [53<sub>28</sub>] (= *syla* „stiprumą“ VE 36<sub>8</sub>) nom. sg. fem. [čia toks linksnis pavartotas klaidingai – dėl vok. (III 84<sub>5</sub>) *stercke* „Stärke“] = subst. (fem.) pr. \**spartisku* „t.p.“ (su \*-u < \*-ū < \*-ā) ← adj. (fem.) \**spartisku* „stiprus“ – sufikso \*-isk- vedinys iš adj. pr. \**sparta-* „t.p.“ (žr. *sparts*), plg. pvz. *labbisku* (žr.).

Manyti, kad forma (III 85<sub>6</sub>) *spartisku* esanti dat. sg. fem. (Trautmann AS 434, Schmalstieg OP 63) arba acc. sg. (fem.) \**spartiskū* = \*-un (Endzelīns SV 253), nėra jokio reikalo.

*sparts* „mechtig (mächtig) – stiprus“ III 87<sub>10</sub> [55<sub>17</sub>] (= *silings* „stiprus“ VE 37<sub>6</sub>) adj. nom. sg. masc.; adv. *sparts* „sehr – labai, stipriai“ III 107<sub>5</sub> [67<sub>14</sub>] (= *labai* „sehr“ VE 51<sub>18</sub>) ← adv. (= adj. nom. -acc. sg. neutr.) pr. \**spartā* „t.p.“ + \*-s (plg. s.v. *etkūmps*).

Turime adj. (o/ā-kamienį) pr. \**sparta-* „stiprus“ < \*,greitas, spartus“ < adj. balt. dial. \**sparta-* (\**spartā-*) „greitas, spartus“ [→ subst. (fem.) lie. *spartā* „greitumas, spartumas“ LKŽ XIII 334], kuris – sufikso \*-ta- (\*-tā-) vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. \**sper-/ \*spir-* „energingai (greitai) veikti – spirti ir pan.“ (> la. *speř-t* „spirti“, lie. *spir-ti* „t.p.“)

= sl. *\*(s)per-/\*(s)pir-* „t.p.“ (Trautmann BSW 275 t.) < ide. *\*sp(h)er-* „t.p.“ [dėl jo žr. Pokorny I 992 t. s.v. l. *sp(h)er-*].

**spaustan**, žr. *spanstan*.

**specte** „bat (Bad) – prausimas“ E 555. Jis, be abejo, giminiuojasi su *spagtas* (žr.), *spigsnā* (žr.), tačiau visų jų kilmė nebuvė išaiškinta (žr. Trautmann AS 433 t., Endzelins SV 252, Schmalstieg OP 65, 79).

Subst. (*ē*-kamienį, nom. sg. fem.) pr. (E 555) *specte* „prausimas“ = pr. *\*spektē* (ar *\*spēktē*?) „t.p.“, t.y. *\*spegtē* „t.p.“ kildinu iš subst. (*i*-kamienio, fem.) vak. balt. *\*spegtis* „šlakstymas“ < *\*lašinimas, varvinimas*“, laikydamas jį sufikso *\*ti-* vediniu iš verb. (praes., praet., inf.) vak. balt. *\*speg-* „lašinti, varvinti“ < verb. (praes., praet., inf.) balt. (dial.) *\*speg-* „t.p.“ (žr. s.v. *spagtas*). Iš pastarojo (jo kilmė neaiški) vėliau bus išriedėjęs verb. balt. dial. *\*speg-* (praes.)/(praet., inf.) *\*spēg-* „lašinti, varvinti“ (žr. s.v. *spigsnā*), plg. s.v. *grobis*. Plg. lie. subst. *kēstē* „kartis, smaigas“ (LKŽ V 639) ← *kēstis* „t.p.“ (*i*-kamienis, LKŽ V 645) < „(s)kėtimas ir pan.“ – sufikso *-ti-* vedinį iš verb. *\*ket-* „(s)kėsti ir pan.“ → *kēčia/kētē/kēsti* „t.p.“ (dėl jo dar žr. Urbutis BEE 77 tt.).

**spelanxtis** „splitter (Splitter) – skeveldra, atplaiša“ E 642, mėgintas be reikalo taisyti į *\*skelanxtis* (Nesselmann Thes. 163, Berneker PS 321). Teisingai gretinamas su lie. *spāliai* „Abfall beim Flachsbrechen“ ir kt. (Pierson AM VII 588, Bezzenberger GGA 1874, p. 1248, Trautmann AS 434, Endzelins SV 253, Fraenkel 859), bet iš tokio gretinimo nedaug naudos: pasiliko neatskleista šio pr. žodžio daryba, vadinasi, ir pati jo etimologija.

Manychiau, kad (E 642) *spelanxtis* „skeveldra“ skaitytinas *spe-lauxtis* „t.p.“ = subst. (*i*-kamienis, nom. sg. fem. ar masc.) pr. *\*spelaukstis* „t.p.“ (su įterptiniu *\*k-*) < *\*spelautis* „t.p.“ – sufikso *\*-sti-* vedinys iš verb. (intens.) pr. *\*spelau-* „(at)skėlinėti, (at)skilinėti“ ← verb. (ne intens.) pr. *\*spel-* „skelti, skilti“ (plg. pvz. verb. lie. *peřka/piřkti* → *peřkau-ti* „pirkinėti“

Skardžius ŽD 501) < balt. *\*(s)pel-* „t.p.“ (iš čia išvesta subst. lie. *spāliai* ir kt., žr. Fraenkel l.c.) = balt.-sl. *\*(s)pel-* „t.p.“ (> s.sl. *plēti* ir kt., žr. Vasmer III 317) < ide. *\*(s)p(h)-el-* „t.p.“ [dėl jo žr. Pokorny I 985 t. s.v. l. *(s)p(h)el-*].

**spenis** „citczcze (Zitze) – spenys“ E 119 nom. sg. masc. = pr. *\*spenis* < subst. (*io*-kamienis) balt. *\*spenjas* „t.p.“ (> lie. *spenys* „t.p.“, la. *spenis* „Zäpfchen über der Zunge“) < ide. dial. *\*spenjo-* „t.p.“ (> s.air. *sine* „t.p.“, toliau žr. Fraenkel 865, Pokorny I 990).

**sperglawanag** „sperwer (Sperber) – paukštvanagis“ E 714 taisytiną į *\*sperglawanagis* (žr. pvz. Trautmann AS 434, Endzelins SV 253, Fraenkel 886), kuris sandu *spergla-* siejamas su *spurglis* „žvirblis“ (žr.), manant, kad jų segmentai *-er-* ir *-ur-* santykiuoja apofoniškai (Trautmann l.c., Būga II 129, plg. Fraenkel l.c.) ir kad suponuotinas pr. subst. *\*sperglas* „žvirblis“ < *\*šokinėjantis paukštis* ← verb. *\*sperg-* „šok(inė)ti“ (Būga l.c.).

Tačiau atrodo, kad (E 714) *sperglawanag* segmentas *sper-* dėl vok. (E 714) *sper-* (*sperwer*) yra parašytas (klaidingai) vietoj *\*spur-* (plg. Endzelins SV 253). Taigi E originale matyt *\*spurglawanagis* = pr. *\*spurglavanagis* „paukštvanagis“ < *\*spurglavanagas* „t.p.“ [*o*-kamienis (plg. pvz. lie. dial. *kiřva-kotas*) ar *io*-kamienis], kuris yra pr. *\*spurgla-* „žvirblis“ (žr. *spurglis*) + *\*vanagas* „vanagas“ (žr. s.v. *gertoanax*).

**spertlan** „czeballe (Zehballen) – kojos piršto pilvelis“ E 150 nom. sg. neutr. taisomas į *sperclan* (Trautmann AS 434, Endzelins SV 253, Fraenkel 874). Tačiau toks taisymas gal ir nėra būtinas (plg. *ebsentliuns*, žr.). Pr. žodis E 150 galėtų būti pr. *\*spertlan* < *\*(atsi)spyrimo priemonė* – sufikso *\*-tla-* (žr. s.v. *ebsentliuns*) vedinys iš verb. pr. *\*sper-* „(atsi)spirti“ < balt. *\*sper-/ \*spir-*, dėl kurio žr. s.v. *sparts*. Plg. Trautmann l.c., Endzelins l.c., Fraenkel l.c. (s.v. *spirti*).

**spigsna** „Bad – prausimas“ III 63<sub>2</sub> [41<sub>25</sub>] (= *apmasgoghimas* „apmazgojimas“ VE 25<sub>14-15</sub>) nom. sg. fem. = pr. (III)

\*spīgsnā (= \*spīksnā) < \*spīgsnā (kirčiuotas – \*-ā); acc. sg. (fem.) *spīgsnan* „Bad – prausimą“ III 63<sub>4</sub> [41<sub>27</sub>] (= *apmasgo-ghūma* VE 25<sub>17</sub> acc. sg.) = pr. \*spīgsnan.

Yra subst. (fem.) pr. (III) \*spīgsnā „prausimas“ < pr. (semb.) \*spīgsnā „t.p.“ < pr. \*spēgsnā „t.p.“ < \*,(ap)šlakstymas“ (plg. pr. *aumūsnan* „nuplovimą“, žr.) – sufikso \*-snā (žr. *bousen-nis*) vedinys iš verb. lyties inf. pr. \*spēg- „šlakstyti“ (žr. s.v. *specte*).

**spoayno** „gest (Schaum des gärenden Bieres) – puta“ E 387 nom. sg. fem. = pr. \*spoinō, t.y. \*spāinā (su cirkumfleksiniu \*-āi-, plg. *doalgis*, žr.) < balt. dial. \*spāinā „puta“, kurį matyt atspindi subst. (su perdirbtu kamiengaliu) lie. dial. (gal iš pr. resp. kurš.) *spāinė/spāinė* „bangų putų ruožas vandens paviršiuje“ (dėl jo žr. Fraenkel 858 s.v. *spāinė*, LKŽ XIII 309).

Balt. dial. (vak. balt.) \*spainā „puta“ = balt. dial.-sl. \*(s)painā „t.p.“ > serb.-chorv. *pijēna, spjēna* ir kt., žr. Vasmer III 231, Fraenkel l.c.). Žr. (resp. plg.) dar Trautmann AS 434, Trautmann BSW 227 t., Endzelīns SV 253, Vasmer l.c., Fraenkel l.c. ir liter.

**spurglis** „sperling (Sperling) – žvirblis“ E 739 nom. sg. masc. = pr. \*spurgl's < \*spurglas „t.p.“ (o-kamienis, plg. pr. \*spurgla „t.p.“ s.v. *sperglawanag*), kuris, man rodos, yra iš adj. pr. \*spurglas „šokinėjantis“ (dėl „žvirblis“ < „šokinėjantis paukštis“ plg. Būga II 129), o šis – sufikso \*-la- vedinys iš verb. pr. \*spurg- „...šok(inė)ti“ < „spragėti (prasseln), spirgėti...“ < balt. (dial.) \*spurg- „t.p.“ greta \*spirg-/ \*sperg- „t.p.“ > lie. *sparg-inti* „spirginti“, *spirg-ėti* ir kt. [plg. Būga l.c.; dėl medžiagos žr. dar Fraenkel 873 (s.v. *spirgti*), 886 (s.v. *spūrgas*)]. Verb. balt. \*sperg- (\*spirg-, \*spurg-) „spragėti...“ < ide. \*(s)p(h)-erg- „zucken, schnellen“ [plg. Pokorny I 996 t. s.v. (s)p(h)ereg-].

**stabis** „steyn (Stein) – akmuo“ E 32 nom. sg. masc. = pr. \*stabis < \*stabas, kuris slypi daugelyje pr. dk. vietovardžių, pvz.: *Stabegode* = pr. \*Stabagud-, *Stabelauken* = pr. \*Stabalauk-, *Stabingen* = pr. \*Stabing- [plg. lie. (< sūd.) ež. *Stabingis*], *Sta-*

*bynotilte* „lapideus pons“ = pr. \*Stabinatilt- ir kt. (Gerullis ON 171 t. ir kitur). Žr. dar *stabni, malunastabis*.

Subst. pr. \*stabas „akmuo“ kartu su lie. *stābas* „statula ir kt.“ (LKŽ XIII 604) bei la. *stabs* „Pfosten, Säule...“ (ME III 1036) yra iš subst. balt. \*stabas (jo daryba iki šiol neatskleista), kuris, man rodos, buvo subst. (nomen actionis) \*,(su)-stingimas, (su)styrimas“ = „(su)kietėjimas“ – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. \*steb- „(su)-stingti, (su)stirti, (su)kietėti“; čia turime balt. subst. darybos modelį, panašų pvz. į gr. verb. φέρω „nešu“ → subst. φόρος „duoklė“ < „nešimas“ (dėl balt. medžiagos plg. Skardžius ŽD 35).

Verb. balt. \*steb- „stingti, stirti, kietėti“ [> lie. *steb-ėtis* „admirari“ (< \*,nustirti, nustėrti, sustirti“) ir kt., dėl medžiagos žr. Fraenkel 899 s.v. *stèbti*] = balt.-sl. \*steb- „t.p.“ → subst. lie. *stāb-aras* (su šaknies vokalizmo apofonija), *steb-ulė* ir kt. [žr. Būga I 485, II 311, 599 tt., Vasmer III 762, Fraenkel 890 (s.v. *stābaras*), 899].

**stabni** „oven (Ofen) – krosnis“ nom. sg. fem. = pr. \*stabnī [ne ē-kamienis (sic Trautmann AS 435, Endzelīns SV 253), o ī-/jā-kamienis, plg. s.v. *kexti*] yra matyt iš pr. subst. \*stabinī „t.p.“ (plg. Trautmann l.c., Endzelīns l.c.) < adj. (fem.) \*stabinī „akmeninė“ [čia dėl \*-ī (nom. sg. fem.) žr. s.v. *kexti*] – sufikso \*-in- vedinys iš subst. pr. \*stabas „akmuo“ (žr. *stabis*).

**stabs** „schepcz (Schöps) – avinas (kastratas)“ E 680 yra *scabs* „t.p.“ = pr. \*skaps „t.p.“ – iš lenk. *skop* „t.p.“ (→ lie. *skāpas* „t.p.“).

**-stagis**, žr. *pastagis*.

**staydy** „eunitcze“ E 311, taisytinas į *scaydy* „ennitcze“ = „Gabeldeichsel am Kummetsgeschirr“ (Trautmann AS 435 ir liter.) = „iena“ = pr. \*skaidī „t.p.“ nom. sg. fem. (ī/jā-kamienis, žr. s.v. *kexti*), kuris gali būti iš subst. \*,tam tikra kartelė“ < \*,atpjova“ < \*,tai, kas atskirta, atpjauta“ < \*,atskyrimas, atpjovimas“ – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \*skeid- „atskirti, atpjauti, atrėžti“ <

balt. \*skeid- „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *skijstan*). Plg. pvz. lie. verb. *bēg-ti* → subst. *bēg-ė* „bėgimas“ (*S k a r d ž i u s* ŽD 71), dėl kurio fleksijos -ė santykio su pr. \*-ī (\*skaid-ī) žr. s.v. *kexti*. Subst. pr. (E 311 *scaydy* kilmę gerokai kitaip suvokia *T r a u t m a n n* l.c., *E n d z e l i n s* SV 248. Žr. dar s.v. *staytan*). Lie. *skýdas* „Schild“, *skydā* (*skýdą*) „t.p.“ (LKŽ XII 861 t.) bei la. *škīda* „t.p.“ (ME IV 48), kuriuos *B ū g a* (II 624) laikė germanizmais, galėtų suponuoti subst. (o- resp. ā-kamienį) balt. dial. \*skīda- (gal neutr.)/ \*skīdā „tam tikra lenta“ = „pliauska“ = \*,tai, kas atskirta, atskėlta“ (plg. s.v. *staytan*) – fleksijų vedinius iš verb. balt. \*skid- (\*skeid-) „atskirti, atskelti“ (dėl jo žr. s.v. *skijstan*); plg. *K a r a l i ū n a s* *Baltistica* XXX 30 tt. ir liter.

Reikia pridurti, kad į žodžių pr. \*skaidī, lie. *skýdas*, taip pat pr. \*skaitan (žr. *staytan*) ir jų giminaičių d a r y b ą – svarbiausią jų etimologijos aspektą iki šiol buvo mažai kreipta dėmesio.

**staytan** „schilt (Schild) – skydas“ E 421 yra *scaytan* „t.p.“ (nom.-acc. sg. neutr.) = pr. \*skaitan „t.p.“ < vak. balt. \*skaitan „t.p.“, kuris jau seniai gretinamas su sl. \*ščitъ „t.p.“ (> rus. *ушум* „t.p.“ ir kt.), lie. *skiētas* „Weberkamm“ (= la. *šķiets* „t.p.“), s.isl. *skið* „pliauska“ (neutr.) ir kt., s.air. *sciath* „skydas“ (masc.) ir kt., lo. *scūtum* „t.p.“ (žr. pvz. ME IV 54, *Trautmann* BSW 264, *Vasmer* III 508, *Kluge* 641, *Pokorny* I 921, *Vries* 491). Tie masc. sl. \*ščitъ bei lie. *skiētas* (la. *šķiets*) suponuoja matyt neutr. balt.-sl. dial. \*skeitan (plg. *Illič-Svityč* IA 128).

Iš tos balt.-sl.-germ.-kelt.-lo. medžiagos galima atstatyti subst. (o-kamienį, neutr.) ide. dial. \*skeitom/ \*skoitom „tam tikra lenta“ = „pliauska“ = „tai, kas atskirta, atskėlta“, laikytiną sufikso \*-to- vediniu (\*skoi-tom – su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. ide. \*skei- (\*ski-) „atskirti, atskelti, atpjauti ir pan.“ (dėl jo žr. s.v. *skijstan*).

**stakamecczeris** „stechmesser (Stechmesser) – durklas, duriama-sis peilis“ E 428 nom. sg. masc. = pr. \*stakameseris ← v.v.ž. *stekemesser* „t.p.“

-staclan, žr. *panustaclan*.

**stacle** „stucze (Stütze beim Hause) – ramstis“ E 197 nom. sg. fem. = pr. \*staklē, kuris kartu su lie. (dial.) *stāklē* „staklės“ (LKŽ XIII 634 t.) bei la. *stakle* „t.p.“ (ME III 1040 t.) suponuoja matyt subst. (ē-kamienį) balt. \*statlē „tai, kuo kas patatoma, paremiama“ – sufikso \*-lē- vedinį iš verb. balt. \*stat- „(pa)statyti“ (dėl jo žr. s.v. *preistattinnimai*); dėl darybos plg. pvz. lie. verb. *raūk-ti* → subst. *rauk-lē* (žr. *S k a r d ž i u s* ŽD 169).

**staldis** „stal (Stall) – tvartas“ E 226 nom. sg. masc. = (turbūt o-kamienis) pr. \*stald's < \*staldas, kuris (kaip ir lie. *stāldas/ staldis* „t.p.“) – germanizmas (*Trautmann* AS 435, *E n d z e l i n s* SV 254, *Alminauskis* 119). Žr. dar *seweynis*.

**stalis** „tychs (Tisch) – stalas“ E 219 nom. sg. masc. = pr. \*stali's < \*stalas; acc. sg. (masc.) *stallan* „Tisch – stalą“ III 83<sub>6-7</sub> [53<sub>14</sub>].

Pr. \*stalas „stalas“ < balt.-sl. \*stalas „t.p.“ [> lie. *stālas* „t.p.“ (la. \*stals „t.p.“ išnyko), s.sl. *stolъ* „t.p.“ ir kt.], kuris galėtų būti iš (subst.) \*,patiesalas < \*,p a t i e s i m a s – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. \*stel- „patiesti“ (dėl tokios šio balt.-sl. subst. darybos plg. s.v. *stabis*) < ide. \*stel- „t.p.“ (> s.sl. *stel-jō* „patiesiu“ ir kt., žr. *Pokorny* I 1018 t. s.v. 2. *stel-*). Plg. *Petersson* *ArArmSt.* 53, *Vasmer* III 764 t., *Fraenkel* 893. Žr. dar s.v. *talus*.

Tačiau subst. balt.-sl. \*stalas „stalas“ yra greičiau iš \*,pastatymas (plg. *Trautmann* BSW 284, *Vasmer* l.c., *Fraenkel* l.c.), kuris panašiu (anksčiau minėtu) darybos modeliu suponuoja verb. balt.-sl. \*stel- „statyti“ (žr. *stallit*) < ide. \*stel- „t.p.“ (dėl jo žr. *Pokorny* I 1019 t. s.v. 3. *stel-*). Tie verb. ide. \*stel- „patiesti“ ir ide. \*stel- „statyti“ galėtų būti semantiniai homonimai.

**stallisnan**, žr. *emprijki stallisnan, perstallisnas*.

**stallit** „stovėti (stehen)“ III 83<sub>20</sub> [53<sub>22</sub>] inf.; partic. praet. act. nom. sg. masc. *stalliuns* „ston (gestanden) – stovėjęs“ III 97<sub>21</sub>

[61<sub>29</sub>; žr. PKP II 192, išn. 543]; praes. 3 sg. *stallā* „stehet (steht) – stovi“ III 63<sub>21</sub> [43<sub>7</sub>] (= *jra* „yra“ VE 26<sub>8</sub>), *stalle* „t.p.“ III 73<sub>19</sub> [49<sub>1</sub>; tokioje pat frazėje kaip III 63<sub>21</sub>] (= *jra* „yra“ VE 30<sub>23</sub>), III 99<sub>3</sub> [61<sub>33</sub>], *stalli* „t.p.“ III 105<sub>21</sub> [67<sub>4</sub>] (= *jra* „yra“ VE 51<sub>8</sub>), (3 pl.) *stallē* „stehen – (jie) stovi“ III 77<sub>2</sub> [49<sub>26</sub>] (= *stowy* „stovi“ VE 32<sub>11</sub>); praes. 1 pl. *stalēmāi* „trachten – stovime (gviešiamės)“ III 35<sub>12</sub> [27<sub>22</sub>; žr. PKP II 115, išn. 83] (= *stawetumbim* „gvieštumės“ VE 13<sub>1</sub>); praes. 2 pl. *stal-lēti* „vertretet – stovite (atstovaujate)“ III 125<sub>4</sub> [77<sub>14</sub>]. Žr. dar s.v. *empriki* ir *isstellūt*, *perstellē*.

Turime verb. (inf.) pr. (III) *\*stal-ītvei* „stovėti“ < pr. *\*stal-ēt-vei* „t.p.“, kuris – jeigu jam suponuosime archetipą verb. ide. *\*stel-* „statyti“ (Pokorny I 1019 t. s.v. 3 *stel-*) > balt. *\*stel-* „t.p.“ – galėtų būti iš pr. *\*stel-ētvei* „stovėti“ > pr. (semb.) *\*stel-ītvei* „t.p.“, o šis, veikiamas suponuotinos lyties verb. (intens, causat.) pr. (semb.) *\*stal-ītvei* „daryti, kad stovėtų“ (su senoviniu *\*-ī-*) = „statyti“ (plg. pvz. lie. verb. *kret-ėti*: *krat-yti*), virto į pr. (semb.) *\*stal-ītvei* „stovėti“.

Verb. pr. *\*stel-ētvei* „stovėti“ gali būti vedinys iš verb. vak. balt. *\*stel-* „statyti ir pan.“ (plg. pvz. lie. verb. *keñt-* „kęsti“: *kent-ėti*) < ide. *\*st(h)el-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny l.c.). Pr. (III) *stallit* „stovėti“ kilmę kitaip suvokia pvz. Trautmann BSW 284.

-stallīwingi, žr. *preistallīwingi*.

**stamite** „mewe (Möwe) – žuvėdra“ E 760 nom. sg. fem. taisomas į *\*starnite* (Bezenberger GGA 1874, p. 1249, Trautmann AS 436, Endzelīns SV 254), kuris yra matyt pr. *\*starnūtē* „mažoji žuvėdra (Sterna albifrons Pall.)“ – sufikso (diminut.) vedinys iš subst., turbūt per vok. kalbą atėjusio iš lo. *sterna* „žuvėdra“. To pr. *\*starnūtē* kilmę kitaip suvokia Trautmann l.c., Endzelīns l.c., Fraenkel 897, Pokorny I 1036.

**standis** „stande (Kübel von Halz oder Metall, unten breit und oben schmal) – kubilas (tam tikras)“ E 394 nom. sg. masc. (Trautmann AS 436) = pr. *\*stand's* < *\*standas* (ar *\*standis*) – germanizmas (Trautmann l.c., Endzelīns SV 254).

**stānintei** „stehend (stehend) – stovint, stovinčiai“ III 79<sub>7</sub> [51<sub>14</sub>] (= *stacziās* „stačias, stovintis“ VE 33<sub>12</sub>), *stāninti* „t.p.“ III 81<sub>7</sub> [51<sub>32</sub>] (= *stacziās* „stačias, stovintis“ VE 34<sub>14</sub>) gerund. (adv.), žr. s.v. *postātwei*.

**stanulonx** „kellershals (Kellerhals) – žalčialunkis (Daphne mezereum L.)“ E 623 nom. sg. masc. – kompozitas, kurio sandas *-lonx* yra matyt pr. *\*-lunks* < *\*-lunkas* (masc.) ← pr. *\*lunkan* „lunkas, karna“ (neutr.), plg. Berneker PS 321, Trautmann AS 636, Endzelīns SV 254. Šio pr. (E) kompozito sando *stanu-* kilmės aiškinimai (pvz. Berneker l.c., Trautmann l.c., Endzelīns l.c.) nėra patikimi (plg. Endzelīns l.c.).

Tas (E 623) *stanu-* matyt skaitytinas *scanu-* (plg. Endzelīns l.c.) = pr. *\*skanu-*, kuris, man rodos, supunuoja subst. (*u-*kamienį) pr. *\*skanu-* „щенок“ = šuniukas, vilkiukas (turbūt ekspresyvas); taigi pr. *\*skanulunks* „žalčialunkis“ būtų iš „vilkiuko (šuniuko) lunkas“, plg. lenk. *wilcze tyko* „žalčialunkis“ = „vilko lunkas“. Subst. pr. *\*skanu-* „šuniukas, vilkiukas“ gali būti iš adj. *\*skanu-* „lojantis, amsintis“ – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. *\*sken-* „... loti, amsėti“ < balt.-sl. (dial.) *\*sken-* „aidėti, skambėti“ → la. *skan-ēt* „t.p.“, rus. (subst.) *щен-ок* ir kt. (dėl medžiagos plg. ME III 871, Vasmer IV 502).

**starkis** „czandis (Zander) – sterkas“ E 564 nom. sg. masc. = pr. *\*stark's* < *\*starkas* (ar *\*starkis*) ir lie. *stárkas* (*stérkas*, *stárkis*) „t.p.“, la. *starks* (ir pan.) „t.p.“ – turbūt neskoliniai, žr. Trautmann AS 436, Endzelīns SV 254, Fraenkel 897.

**\*starnite**, žr. *stamite*.

**starstis** „szeen (Zinn) – alavas“ E 528 nom. sg. masc. (ar fem.) yra *scarstis* „t.p.“ = pr. *\*skarstis* (masc., ar *\*skarstis*), jo kilmė labai problemiška, žr. ypač Fraenkel 797 s.v. *skárda* (ir liter.).

**stas** – I artikelio reikšmė: nom. sg. masc. *stas* „der – tas“ I 7<sub>8</sub> [5<sub>25</sub>], III 17<sub>12</sub> [19<sub>12</sub>], „das (der) – t.p.“ III 17<sub>19</sub> [19<sub>19</sub>], „der – t.p.“ III 55<sub>2</sub> [37<sub>22</sub>] ir kt.; nom. sg. fem. *sta* „der (die) – ta“

III 61<sub>18</sub> [41<sub>19</sub>], „das (die) – t.p.“ III 103<sub>22</sub> [65<sub>14</sub>], „die – t.p.“ III 111<sub>3</sub> [69<sub>13</sub>], *sta* „t.p.“ III 65<sub>7</sub> [43<sub>16</sub>], *stai* „t.p.“ III 47<sub>14</sub> [33<sub>31</sub>], III 49<sub>13</sub> [35<sub>10</sub>], III 51<sub>4</sub> [35<sub>22</sub>], III 51<sub>21</sub> [37<sub>1</sub>], III 53<sub>19</sub> [37<sub>18</sub>], III 55<sub>13</sub> [37<sub>31</sub>], III 37<sub>1</sub> [39<sub>8</sub>], III 59<sub>6</sub> [39<sub>30</sub>], III 59<sub>7</sub> [39<sub>31</sub>], III 61<sub>1</sub> [41<sub>7</sub>], III 65<sub>8</sub> [43<sub>17</sub>], III 85<sub>16</sub> [55<sub>1</sub>], III 89<sub>1</sub> [55<sub>33</sub>], III 91<sub>11</sub> [57<sub>25</sub>], III 99<sub>16</sub> [63<sub>6</sub>], III 103<sub>24</sub> [65<sub>15</sub>]; **nom. sg. neutr.** *sta* „das – tas (tai)“ I 9<sub>12</sub> [7<sub>3</sub>], I 13<sub>17</sub> [7<sub>27</sub>], III 27<sub>8</sub> [23<sub>7</sub>], III 27<sub>15</sub> [23<sub>13</sub>], III 29<sub>10</sub> [23<sub>23</sub>], III 29<sub>20</sub> [25<sub>4</sub>], III 31<sub>9</sub> [25<sub>13</sub>], III 31<sub>18</sub> [25<sub>21</sub>], III 33<sub>6</sub> [25<sub>30</sub>], III 33<sub>17</sub> [27<sub>7</sub>], III 35<sub>8</sub> [27<sub>18</sub>], III 35<sub>20</sub> [27<sub>28</sub>], III 37<sub>20</sub> [29<sub>8</sub>], III 41<sub>1</sub> [29<sub>29</sub>], III 43<sub>8</sub> [31<sub>19</sub>], III 45<sub>8</sub> [33<sub>4</sub>], III 47<sub>7</sub> [33<sub>25</sub>], III 47<sub>16</sub> [33<sub>33</sub>], III 49<sub>15</sub> [35<sub>12</sub>], III 51<sub>7</sub> [35<sub>24</sub>], III 53<sub>3</sub> [37<sub>5</sub>], III 55<sub>15</sub> [37<sub>21</sub>], III 55<sub>15</sub> [37<sub>33</sub>], III 57<sub>4</sub> [39<sub>10</sub>], III 57<sub>14</sub> [39<sub>18</sub>], III 65<sub>9</sub> [43<sub>18</sub>], *stæ* „t.p.“ II 13<sub>8</sub> [13<sub>23</sub>], II 13<sub>17</sub> [13<sub>28</sub>], *stan* „t.p.“ II 9<sub>12</sub> [13<sub>1</sub>]; **gen. sg. (masc. resp. neutr.)** *stesse* „to“ III 63<sub>4</sub> [41<sub>27</sub>], III 91<sub>24</sub> [57<sub>36</sub>], III 107<sub>24</sub> [67<sub>29</sub>], III 109<sub>1(2x)</sub> [67<sub>31(2x)</sub>], III 109<sub>8</sub> [69<sub>1</sub>], III 115<sub>10</sub> [71<sub>22</sub>], III 127<sub>14</sub> [79<sub>3</sub>], III 129<sub>11(3x)</sub> [79<sub>18-19</sub>], *stessei* III 51<sub>17</sub> [35<sub>32</sub>], III 65<sub>3</sub> [43<sub>13</sub>], III 91<sub>4-5</sub> [57<sub>20</sub>], *steise* III 63<sub>2</sub> [41<sub>25</sub>], *stēise* III 63<sub>5</sub> [41<sub>27</sub>], *steisei* III 73<sub>9</sub> [47<sub>29</sub>], *stēisan* III 117<sub>8</sub> [73<sub>7</sub>] ir kt., (fem.) *stesses* III 111<sub>16</sub> [69<sub>22</sub>], III 117<sub>7</sub> [73<sub>6</sub>], *steises* III 115<sub>23-24</sub> [71<sub>33</sub>], *steisei* III 93<sub>8</sub> [59<sub>10</sub>], *stessei* III 59<sub>2</sub> [39<sub>26</sub>], *stēison* III 107<sub>23</sub> [67<sub>28</sub>] ir kt.; **dat. sg. (masc. fem., neutr.)** *stesmu* III 17<sub>20</sub> [19<sub>20</sub>], III 61<sub>17</sub> [41<sub>19</sub>], III 61<sub>21</sub> [41<sub>22</sub>], III 63<sub>9-10</sub> [41<sub>31</sub>], III 65<sub>10</sub> [43<sub>19</sub>], III 65<sub>20</sub> [43<sub>26</sub>], III 69<sub>23</sub> [45<sub>32</sub>], III 73<sub>16</sub> [47<sub>35</sub>], III 81<sub>3</sub> [51<sub>30</sub>], III 85<sub>1</sub> [53<sub>24</sub>], III 85<sub>3</sub> [53<sub>26</sub>], III 87<sub>22</sub> [55<sub>26</sub>], III 89<sub>1</sub> [55<sub>33</sub>], III 89<sub>7</sub> [57<sub>1</sub>], III 91<sub>2</sub> [57<sub>19</sub>], III 91<sub>20</sub> [57<sub>34</sub>], III 91<sub>24-25</sub> [59<sub>1</sub>], III 91<sub>25</sub> [59<sub>1</sub>], III 91<sub>26(2x)</sub> [59<sub>2</sub>], III 93<sub>7</sub> [59<sub>9</sub>], III 93<sub>13</sub> [59<sub>15</sub>], III 95<sub>15</sub> [61<sub>2</sub>], III 101<sub>16</sub> [63<sub>24</sub>], III 105<sub>7</sub> [65<sub>26</sub>], III 105<sub>8</sub> [65<sub>26</sub>], III 111<sub>8</sub> [69<sub>16</sub>], III 117<sub>11</sub> [73<sub>9</sub>], III 121<sub>3</sub> [75<sub>16</sub>], III 123<sub>19</sub> [77<sub>7</sub>], *stessemu* (vietoj *stesmu*) III 71<sub>5</sub> [47<sub>5</sub>], *stesmn* (sk.: *stesmu*) III 77<sub>4</sub> [49<sub>28</sub>], *stesma* III 79<sub>3</sub> [55<sub>11</sub>], *steismu* III 57<sub>16</sub> [39<sub>20</sub>], III 93<sub>6</sub> [59<sub>9</sub>], III 97<sub>15</sub> [61<sub>24</sub>], III 117<sub>2</sub> [73<sub>2</sub>], *stēismu* III 117<sub>3-4</sub> [73<sub>3</sub>], *stēismu* III 115<sub>7</sub> [71<sub>20</sub>], III 125<sub>10</sub> [77<sub>19</sub>], *steismo* III 97<sub>1</sub> [61<sub>12</sub>], *stēsmu* (sk.: *stēismu*) III 103<sub>21</sub> [65<sub>13</sub>], (fem.) *stessei* III 85<sub>5-6</sub> [53<sub>28</sub>], *steisei* III 89<sub>17</sub> [57<sub>9</sub>], *stēisei* III 133<sub>3</sub> [81<sub>11</sub>], *steise* III 91<sub>21</sub> [57<sub>34</sub>]; **acc. sg. (masc.)** I 7<sub>14</sub> [5<sub>28</sub>], I 13<sub>5</sub> [7<sub>20</sub>], III 27<sub>9</sub> [23<sub>8</sub>], III 31<sub>10</sub> [25<sub>6</sub>], III

65<sub>10</sub> [43<sub>18</sub>] ir kt., *ston* (*proston*) III 117<sub>10</sub> [73<sub>8</sub>], *sten* II 5<sub>6</sub> [11<sub>5</sub>], II 13<sub>5</sub> [13<sub>21</sub>], II 13<sub>13</sub> [13<sub>25</sub>], III 49<sub>10</sub> [35<sub>8</sub>], (*stenkijsman*) III 125<sub>1</sub> [77<sub>12</sub>], (fem.) I 7<sub>15</sub> [5<sub>29</sub>], I 11<sub>8</sub> [7<sub>12</sub>], II 5<sub>9</sub> [11<sub>7</sub>], III 29<sub>8</sub> [23<sub>22</sub>] ir kt., *schan* (galbūt sk.: *sthan*) I 5<sub>9</sub> [5<sub>8</sub>], (neutr.) III 45<sub>12</sub> [33<sub>7</sub>], III 83<sub>2</sub> [53<sub>10</sub>], III 87<sub>21</sub> [55<sub>24</sub>] ir kt.; **nom. pl. (masc.)** *stai* III 27<sub>1</sub> [23<sub>1</sub>], III 47<sub>12</sub> [33<sub>29</sub>], III 49<sub>6</sub> [35<sub>5</sub>], III 61<sub>6</sub> [41<sub>10</sub>], III 65<sub>12</sub> [43<sub>20</sub>], III 73<sub>21</sub> [49<sub>2</sub>], III 77<sub>2</sub> [49<sub>26</sub>], III 83<sub>4</sub> [53<sub>12</sub>], III 87<sub>13</sub> [55<sub>20</sub>], III 95<sub>12</sub> [59<sub>34</sub>], III 101<sub>3</sub> [63<sub>13</sub>], III 103<sub>14</sub> [65<sub>8</sub>], III 111<sub>22</sub> [69<sub>26</sub>], III 113<sub>14</sub> [71<sub>4</sub>], *staey* I 5<sub>1</sub> [5<sub>1</sub>], II 5<sub>1</sub> [11<sub>1</sub>], (fem.) III 93<sub>12</sub> [59<sub>14</sub>], III 103<sub>20</sub> [65<sub>12</sub>], III 103<sub>25</sub> [65<sub>16</sub>]; **gen. pl. (masc.)** *stēison* (prieš *grijkan*) III 75<sub>12</sub> [49<sub>14</sub>], (prieš *grikan*) III 75<sub>17-18</sub> [49<sub>17</sub>], *steison* (prieš *grikan*) III 75<sub>19</sub> [49<sub>18</sub>], (prieš *grīkan*) III 75<sub>21</sub> [49<sub>20</sub>], III 77<sub>3</sub> [49<sub>27</sub>], (prieš *wirdan*) III 101<sub>3</sub> [63<sub>12</sub>], (prieš *nidruwīgin*) III 121<sub>5</sub> [75<sub>17</sub>], *steisons* (sk. *steison*, prieš *grikans*) III 77<sub>16</sub> [51<sub>1</sub>], *stēisan* (prieš *grijkan*) III 119<sub>25</sub> [75<sub>7</sub>], *steisan* (prieš *grikan*) III 115<sub>23</sub> [71<sub>32</sub>], *stēisai* (turbūt vietoj *stēisei*, prieš *grikan*) III 77<sub>8</sub> [49<sub>31</sub>], *steisei* (prieš *tāwans*) III 37<sub>14</sub> [29<sub>4</sub>], *steise* (prieš *grijkan*) III 45<sub>5</sub> [33<sub>2</sub>], III 61<sub>3</sub> [41<sub>8</sub>]; **dat. pl. (masc. resp. fem.)** *stēimans* III 37<sub>15</sub> [29<sub>5</sub>], III 85<sub>4</sub> [53<sub>26</sub>], III 93<sub>17</sub> [59<sub>18</sub>], III 115<sub>9</sub> [71<sub>21</sub>], *stēimans* (sk.: *stēimans*) III 93<sub>11</sub> [59<sub>13</sub>], *steimans* III 67<sub>2</sub> [43<sub>31</sub>], III 85<sub>23</sub> [55<sub>8</sub>], III 91<sub>1</sub> [57<sub>18</sub>], III 93<sub>2</sub> [59<sub>5</sub>], III 93<sub>4</sub> [59<sub>7</sub>], III 93<sub>22</sub> [59<sub>22</sub>], III 95<sub>5</sub> [59<sub>29</sub>], III 95<sub>11-12</sub> [59<sub>34</sub>], III 95<sub>15</sub> [61<sub>3</sub>], III 95<sub>19</sub> [61<sub>6</sub>], III 97<sub>2</sub> [61<sub>13</sub>], III 97<sub>4</sub> [61<sub>15</sub>], III 97<sub>5</sub> [61<sub>15</sub>], III 97<sub>5</sub> [61<sub>19</sub>], III 115<sub>8</sub> [71<sub>21</sub>]; **acc. pl. (masc. resp. fem.)** *stans* I 9<sub>4</sub> [5<sub>33</sub>], III 17<sub>13</sub> [19<sub>13</sub>], III 17<sub>14</sub> [19<sub>14</sub>], III 37<sub>14</sub> [29<sub>4</sub>] ir kt., *stæns* II 9<sub>4</sub> [11<sub>33</sub>]; II pron. demonstr. „der (die, das), dieser (diese, sieses)“: **nom. sg. (masc.)** *stas* I 11<sub>15</sub> [7<sub>16</sub>], I 11<sub>16</sub> [7<sub>17</sub>], III 49<sub>10</sub> [35<sub>8</sub>], III 61<sub>11</sub> [41<sub>14</sub>] ir kt., *stes* II 11<sub>16</sub> [13<sub>15</sub>], II 11<sub>17</sub> [13<sub>17</sub>], (prieš *dallieis stesmu*) III 87<sub>22</sub> [55<sub>26</sub>], (fem.) *sta* III 97<sub>13</sub> [61<sub>23</sub>], *stai* III 89<sub>20</sub> [57<sub>11</sub>], III 97<sub>11</sub> [61<sub>20</sub>], (neutr.) *sta* I 13<sub>8</sub> [7<sub>21</sub>], III 41<sub>17</sub> [31<sub>7</sub>], III 43<sub>25</sub> [31<sub>32</sub>], III 45<sub>24</sub> [33<sub>16</sub>], III 49<sub>4</sub> [35<sub>3</sub>], III 49<sub>19</sub> [35<sub>16</sub>], III 51<sub>12</sub> [35<sub>28</sub>], III 51<sub>20</sub> [35<sub>34</sub>], III 57<sub>20</sub> [39<sub>23</sub>], III 57<sub>22</sub> [39<sub>23</sub>], III 63<sub>1</sub> [41<sub>24</sub>], III 63<sub>10</sub> [41<sub>31</sub>], III 63<sub>14</sub> [43<sub>1</sub>], III 63<sub>21</sub> [43<sub>7</sub>], III 69<sub>6</sub> [45<sub>19</sub>], III 73<sub>5</sub> [47<sub>25</sub>], III 73<sub>15</sub> [47<sub>34</sub>], III 73<sub>18</sub> [49<sub>1</sub>], III 75<sub>5</sub> [49<sub>8</sub>], III 89<sub>14</sub> [57<sub>7</sub>], III 91<sub>18</sub> [57<sub>32</sub>], III 93<sub>24</sub>

[59<sub>24</sub>], III 95<sub>1</sub> [59<sub>26</sub>], 101<sub>18</sub> [63<sub>25</sub>], III 105<sub>19</sub> [67<sub>2</sub>], *stæ* II 13<sub>8</sub> [13<sub>23</sub>]; **gen. sg. (masc.)** *steisei* III 123<sub>9</sub> 75<sub>34</sub>, (neutr.) konstrukcijose *stesse pagan* III 39<sub>2</sub> [29<sub>11</sub>], III 101<sub>20</sub> [63<sub>27</sub>], III 101<sub>21</sub> [63<sub>27-28</sub>], *stessepagan* III 39<sub>7</sub> [29<sub>15</sub>], III 91<sub>6</sub> [57<sub>21</sub>], III 97<sub>6</sub> [61<sub>16</sub>], III 107<sub>5</sub> [67<sub>14</sub>], III 115<sub>3-4</sub> [71<sub>17</sub>], III 115<sub>16</sub> [71<sub>27</sub>], (fem.) *stessies* III 123<sub>9</sub> 75<sub>35</sub>; **dat. sg. (masc. resp. neutr.)** *stesmu* II 13<sub>16</sub> [13<sub>27</sub>], III 17<sub>15</sub> [19<sub>15</sub>], III 17<sub>19</sub> [19<sub>19</sub>], III 17<sub>20</sub> [19<sub>20</sub>], III 49<sub>7</sub> [35<sub>5</sub>], III 55<sub>22</sub> [39<sub>4</sub>], III 65<sub>12</sub> [43<sub>20</sub>], III 75<sub>7</sub> [49<sub>10</sub>], III 75<sub>9</sub> [49<sub>12</sub>], III 77<sub>6</sub> [49<sub>30</sub>], III 87<sub>22</sub> [55<sub>26</sub>], III 97<sub>3</sub> [61<sub>14</sub>], III 97<sub>16-17</sub> [61<sub>25</sub>], III 105<sub>9</sub> [65<sub>28</sub>], III 109<sub>10</sub> [69<sub>3</sub>], III 117<sub>12</sub> [73<sub>10</sub>], III 117<sub>29</sub> [73<sub>22</sub>], III 119<sub>1</sub> [73<sub>26</sub>], III 119<sub>21</sub> [75<sub>4</sub>], III 121<sub>19</sub> [75<sub>26</sub>], *stæsmu* II 13<sub>12</sub> [13<sub>25</sub>], *stëismu* III 121<sub>19</sub> [75<sub>26</sub>], *stasma* I 13<sub>12</sub> [7<sub>24</sub>], I 13<sub>17</sub> [7<sub>26</sub>], *stessiei* III 117<sub>29</sub> [73<sub>22</sub>], *steisiei* III 119<sub>1</sub> 73<sub>25</sub>; **acc. sg. (masc.)** III 89<sub>27</sub> [57<sub>16</sub>], III 105<sub>11</sub> [65<sub>29</sub>], III 117<sub>18</sub> [73<sub>15</sub>], *sten* III 119<sub>29</sub> [75<sub>10</sub>] (greta fem. *stan* ibd.), (fem.) III 111<sub>20</sub> [69<sub>25</sub>], III 119<sub>18</sub> [75<sub>2</sub>], III 119<sub>29</sub> [75<sub>10</sub>], III 121<sub>1</sub> [75<sub>13</sub>], (neutr.) III 49<sub>7</sub> [35<sub>6</sub>], III 75<sub>16</sub> [49<sub>16</sub>], *stan* III 41<sub>6</sub> [29<sub>33</sub>], III 41<sub>12</sub> [31<sub>2</sub>], III 41<sub>16</sub> [31<sub>6</sub>], III 49<sub>11</sub> [35<sub>9</sub>], III 61<sub>16</sub> [41<sub>18</sub>], III 65<sub>13</sub> [43<sub>21</sub>], III 69<sub>27</sub> [45<sub>35</sub>], III 71<sub>4</sub> [47<sub>7</sub>], III 71<sub>16</sub> [47<sub>15</sub>], III 71<sub>1</sub> [49<sub>25</sub>], III 79<sub>7</sub> [51<sub>14</sub>], III 79<sub>10</sub> [51<sub>15</sub>], III 81<sub>7</sub> [51<sub>32</sub>], III 81<sub>10</sub> [51<sub>33</sub>], III 89<sub>11</sub> [57<sub>6</sub>], III 89<sub>13</sub> [57<sub>6</sub>], III 95<sub>17</sub> [61<sub>4</sub>], III 99<sub>11</sub> [63<sub>3</sub>], III 99<sub>12</sub> [63<sub>3</sub>], III 101<sub>2</sub> [63<sub>12</sub>], III 109<sub>4</sub> [67<sub>34</sub>], III 109<sub>8</sub> [69<sub>1</sub>], III 129<sub>3</sub> [79<sub>14</sub>], III 133<sub>6</sub> [81<sub>13</sub>], *skan* (sk.: *stan*) III 109<sub>3</sub> [67<sub>32</sub>] ir konstrukcijos *nostan kai* „auf daß; damit“ III 43<sub>19</sub> [31<sub>28</sub>], III 47<sub>11</sub> [33<sub>28</sub>], III 55<sub>18</sub> [39<sub>2</sub>], III 63<sub>8</sub> [41<sub>29</sub>], III 87<sub>10</sub> [55<sub>17</sub>], III 89<sub>13</sub> [57<sub>6</sub>], III 91<sub>16</sub> [57<sub>30</sub>], III 93<sub>9</sub> [59<sub>11</sub>], III 103<sub>8</sub> [65<sub>2</sub>], III 103<sub>10</sub> [65<sub>4</sub>], III 121<sub>10</sub> [75<sub>20</sub>]; **nom. pl. (masc.)** *stai* III 61<sub>7</sub> [41<sub>12</sub>], III 67<sub>1</sub> [43<sub>30</sub>], III 87<sub>20</sub> [55<sub>24</sub>]; **gen. pl. (neutr.)** *stëison* III 55<sub>5</sub> [37<sub>24</sub>], III 53<sub>18</sub> [37<sub>17</sub>], III 103<sub>13</sub> [65<sub>6</sub>]; **dat. pl. (masc.)** *stëimans* III 37<sub>16-17</sub> [29<sub>6</sub>], III 55<sub>10</sub> [37<sub>28-29</sub>], III 85<sub>8</sub> [53<sub>29</sub>], III 113<sub>4</sub> [69<sub>31</sub>], *stëimans* (sk.: *stëimans*) III 77<sub>16</sub> [51<sub>2</sub>]; **acc. pl. (masc.)** *stans* III 37<sub>13</sub> [29<sub>4</sub>], III 65<sub>18</sub> [43<sub>24</sub>], III 65<sub>21</sub> [43<sub>27</sub>], III 73<sub>3</sub> [47<sub>24</sub>]; III semantiškai artimas žodžiui pr. *tāns* „jis“: **nom. sg. (masc.)** *stas* III 49<sub>18</sub> [35<sub>14</sub>], III 51<sub>10</sub> [35<sub>26</sub>], III 95<sub>17</sub> [61<sub>4</sub>], III 119<sub>2</sub> [73<sub>26</sub>], *stes* (verstas iš *es*) III 117 [73<sub>7</sub>], (fem.) *stai* III 59<sub>8</sub>

[39<sub>31</sub>], III 61<sub>3</sub> [41<sub>8</sub>], III 89<sub>24</sub> [57<sub>14</sub>], III 89<sub>25</sub> [57<sub>15</sub>], III 103<sub>13</sub> [65<sub>7</sub>], (neutr.) *sta* III 91<sub>24</sub> [59<sub>1</sub>], III 109<sub>9</sub> [63<sub>18</sub>], III 107<sub>4</sub> [67<sub>14</sub>]; **gen. sg. (masc.)** *stesse* III 111<sub>8</sub> [69<sub>15</sub>], *stessei* III 125<sub>6</sub> [77<sub>16</sub>], (fem.) *stessias* III 125<sub>6</sub> [77<sub>16</sub>]; **dat. sg. (masc.)** *stesmu* III 27<sub>10-11</sub> [23<sub>9</sub>], III 31<sub>14</sub> [25<sub>17</sub>], III 35<sub>3</sub> [27<sub>14</sub>], III 35<sub>14</sub> [27<sub>23</sub>], III 39<sub>8</sub> [29<sub>16</sub>], III 43<sub>21</sub> [31<sub>29</sub>], III 93<sub>1</sub> [59<sub>4</sub>], III 95<sub>24</sub> [61<sub>9</sub>], III 101<sub>10</sub> [63<sub>19</sub>], III 115<sub>24</sub> [71<sub>33</sub>], III 121<sub>3</sub> [75<sub>15</sub>], *stëismu* III 41<sub>15</sub> [31<sub>5</sub>], *steismu* III 117<sub>5</sub> [73<sub>5</sub>], (fem.) *stessie* III 121<sub>2</sub> [75<sub>14</sub>]; **acc. sg. (masc.)** *stan* III 35<sub>3</sub> [27<sub>13</sub>], III 39<sub>7</sub> [29<sub>16</sub>], III 45<sub>11</sub> [33<sub>6</sub>], III 75<sub>8</sub> [49<sub>11</sub>], III 87<sub>23</sub> [55<sub>27</sub>], III 101<sub>17</sub> [63<sub>24</sub>], III 111<sub>14</sub> [69<sub>21</sub>], III 73<sub>5</sub> [73<sub>4</sub>], *sten* III 73<sub>23</sub> [73<sub>18</sub>], (fem.) III 103<sub>8</sub> [65<sub>2</sub>], III 103<sub>10</sub> [65<sub>4</sub>], III 103<sub>19(2x)</sub> [65<sub>11(2x)</sub>], (neutr.) III 55<sub>6</sub> [37<sub>25</sub>], III 61<sub>5</sub> [41<sub>10</sub>], III 89<sub>12</sub> [57<sub>6</sub>], III 99 [63<sub>3</sub>], III 111<sub>18</sub> [69<sub>24</sub>], III 113<sub>1</sub> [69<sub>29</sub>]; **nom. pl. (masc.)** *stai* III 91<sub>7</sub> [57<sub>22</sub>], *stai* III 17<sub>16</sub> [19<sub>16</sub>], III 67<sub>23</sub> [45<sub>13</sub>], III 77<sub>7(2x)</sub> [49<sub>30(2x)</sub>], III 83<sub>18</sub> [53<sub>21</sub>], III 91<sub>20</sub> [57<sub>34</sub>], III 93<sub>19</sub> [59<sub>20</sub>], III 99<sub>8</sub> [61<sub>37</sub>], III 99<sub>20</sub> [63<sub>8</sub>], III 101<sub>23</sub> [63<sub>29</sub>], III 115<sub>15</sub> [71<sub>26</sub>]; **gen. pl. (masc. resp. fem.)** *stëimans* III 31<sub>5</sub> [25<sub>9</sub>], III 89<sub>9</sub> [57<sub>3</sub>], III 83<sub>9</sub> [53<sub>14</sub>], *steimans* III 75<sub>8</sub> [49<sub>11</sub>], III 99<sub>14</sub> [63<sub>5</sub>], III 99<sub>21</sub> [63<sub>8</sub>]; **acc. pl. (masc.)** *stans* III 27<sub>2</sub> [23<sub>2</sub>], III 31<sub>4</sub> [25<sub>9</sub>], III 69<sub>1</sub> [45<sub>15</sub>], III 93<sub>20</sub> [59<sub>20</sub>], III 109<sub>5</sub> [67<sub>34</sub>].

IV – **nom. sg. (masc.)** *stas subs* „solches – tas pats“ III 17<sub>20</sub> [19<sub>20</sub>]; **gen. sg. (masc.)** *stessei supsas* „des selbigen – to paties“ III 63<sub>8</sub> [41<sub>30</sub>]; **acc. sg. (masc.)** *stan subban* III 47<sub>2-3</sub> [33<sub>20</sub>], III 59<sub>2-3</sub> [39<sub>29</sub>], *stansubban* III 29<sub>4</sub> [23<sub>19</sub>], III 29<sub>14</sub> [23<sub>26</sub>], III 39<sub>12</sub> [29<sub>20</sub>], III 73<sub>10</sub> [47<sub>30</sub>], III 117<sub>3</sub> [73<sub>3</sub>], (fem.) *stan subban* III 119<sub>27</sub> [75<sub>9</sub>], *stansubban* III 105<sub>28</sub> [67<sub>9</sub>], (neutr.) *stansubban* III 35<sub>14</sub> [27<sub>23</sub>], III 55<sub>7</sub> [37<sub>26</sub>], III 95<sub>21</sub> [61<sub>7</sub>], III 99<sub>7</sub> [61<sub>36</sub>], III 99<sub>14</sub> [63<sub>5</sub>], *nostansubban* III 125<sub>1</sub> [77<sub>12</sub>], *nostan subban* III 117<sub>1</sub> [73<sub>1</sub>]; **acc. pl. (masc.)** *stanssubans* III 37<sub>6</sub> [27<sub>34</sub>]; žr. dar *subs*. Pilnesnį pr. (I, II, III) pron. „tas, ta“ formų registrą žr. T r a u t m a n n AS 436–438.

Turime pron. (nom. sg.) pr. (kat-mų) \**stas* (masc.) „tas“, \**stā* (fem.) „ta“ [> (nekirč.) \**sta* „t.p.“], \**sta* (neutr.) „tas“ (ir naujesnę lytį \**stan* „t.p.“). Dėl šio pr. pron. (bei dėl jo formų) kilmės žr. E n d z e l i n s SV 75 tt. (ir liter.), S t a n g

Vergl. Gr. 232 (ir kitur), ypač *Rosinas* BĮ 208 (ir liter.), *Rosinas* BĮM 43 tt., 87 t. (ir kitur), *Mažiulis* Baltistica XVII 95.

-stattinnimai, žr. *preistattinnimai*.

**stawīds** „solch – toks“ III 75<sub>14</sub> [49<sub>15</sub>] (= *toksai* „toks“ VE 31<sub>18</sub>), *stawijds* „t.p.“ III 59<sub>10</sub> [39<sub>34</sub>] (= *tas* VE 24<sub>6</sub> nom. sg. masc.), III 63<sub>12</sub> [41<sub>34</sub>] (vietoj nom. sg. fem.) nom. sg. masc.; dat. sg. *stawīdsmu* „(damit) – tokiam“ III 47<sub>8</sub> [33<sub>26</sub>], „(solcher) – t.p.“ III 69<sub>20</sub> [45<sub>30</sub>], *stawijdsmu* „(damit) – t.p.“ III 69<sub>22</sub> [45<sub>31</sub>], *stawīdsmu* III 61<sub>18</sub> [41<sub>19–20</sub>] (= *tokiem* „tokiam“ VE 25<sub>10</sub>); acc. sg. *stawīdan* „solchs – tokį“ III 75<sub>5–6</sub> [49<sub>9</sub>] (= *tatai* VE 31<sub>9</sub>), III 75<sub>12</sub> [49<sub>14</sub>] (= *tatai* VE 31<sub>16</sub>), „solche – t.p.“ III 75<sub>24</sub>, „solch – t.p.“ III 77<sub>9</sub> [49<sub>32</sub>] (= *toki* „tokį“ VE 32<sub>18</sub>), „solchen – t.p.“ III 95<sub>13</sub> [61<sub>1</sub>], „solch – t.p.“ III 109<sub>12</sub> [69<sub>5</sub>], *stawijdan* „solche – t.p.“ III 55<sub>4</sub> [37<sub>24</sub>], III 61<sub>14</sub> [41<sub>17</sub>] (= *taipo* „taip“ VE 25<sub>6</sub>), III 107<sub>9</sub> [67<sub>17</sub>], *stawīdan* „solchen – t.p.“ III 91<sub>7–8</sub> [57<sub>23</sub>], *staweidan* „sōlches (solches) – t.p.“ I 13<sub>10</sub> [7<sub>22</sub>], *steweydan* „t.p.“ I 15<sub>2</sub> [7<sub>29</sub>], *steweyden* „t.p.“ II 13<sub>10</sub> [13<sub>24</sub>], *stewīdan* „solches – t.p.“ II 15<sub>1</sub> [13<sub>30</sub>]; nom. pl. (fem.) *sawīdas* „solche – tokios“ III 57<sub>15</sub> [39<sub>19</sub>] (= *tokias* VE 23<sub>12</sub> acc. pl. fem.); acc. pl. (masc.) *stawīdams* „solche – tokius“ III 39<sub>4</sub> [29<sub>12</sub>] (= *tus* „tuos“ VE 14<sub>8</sub>), III 39<sub>6</sub> [29<sub>15</sub>] (= *tus* „tuos“ VE 14<sub>11</sub>), „solches (solche) – t.p.“ III 75<sub>20</sub> [49<sub>19</sub>] (= *tokius* VE 32<sub>4–5</sub>).

Yra pron. (nom. sg. masc.) pr. (kat-mų) *\*stavīds* „toks“ < pr. *\*stavīdas* „t.p.“ iš *\*sta-* „tas“ (žr. *stas*) + *\*-vid-* (žr. s.v.v. *ainawīdai*, *kawīds*).

**ste** „deste (desto) – tuo“ III 89<sub>8</sub> [57<sub>2</sub>] (= *tū* „tuo“ VE 38<sub>6</sub>) particula frazėje (III 89<sub>8</sub>) *ste mijls* „deste lieber (desto lieber) – tuo mieliau“ (= *tū gieraus* „tuo geriau“ VE 38<sub>6</sub>) – hapax legomenon. Žr. Wijk Apr. St. 23, Endzelīns SV 78, Mažiulis BS 162. Žr. dar *stu*.

**steege** „schewer (Scheuer) – daržinė“ E 235 nom. sg. fem. = pr. *\*stēgē* yra iš „apdengimas“ – fleksijos vedinys iš verb. pr. *\*stēg-/ \*steg-* „dengti“ (plg. pvz. subst. lie. *kūlė* „kūlimas“ darybą – Skardžius ŽD 71) ← balt. *\*steg-* „t.p.“ (čia dėl

*\*-e- → pr. \*-ē-/ \*-e-* plg. s.v. *grobis*) < ide. *\*(s)teg-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 1013 t.). Žr. dar s.v. *stogis*.

**sten**, *stes*, *stesmu* ir pan., žr. *stas*.

**stenuns**, žr. *stīnons*.

**steweydan**, *stewīdan*, žr. *stawīds*.

**stibinis**, žr. *scibinis*.

**sticlo** „glas (Glas)“ E 401 = pr. *\*stiklō*, t.y. *\*stiklā* – matyt nomen collectivum „stiklai“ (nom. sg. fem.) iš subst. (*o*-kamienio, nom. pl. neutr.) pr. *\*stiklā* „*cmekla*“, suponuojančio lytį (neutr., nom. sg.) pr. *\*stiklan* „stiklas“ < vak. sl. *\*stoklo* „t.p.“ (žr. ypač Levin SE 98 t.). Hipoteze, kad pr. (E 401) *sticlo* esanti gen. sg. forma (Mikkola BS 3, plg. Endzelīns SV 256), sunku tikėti.

**stīnons** „gelitten – kentėjęs“ III 41<sub>24</sub> [31<sub>12</sub>] (= *kenteia* „kentėjo“ VE 16<sub>2</sub>), III 127<sub>10</sub> [77<sub>35</sub>] (= *kenteja* „kentėjo“ VE 61<sub>16</sub>), *styienuns* „t.p.“ II 7<sub>16</sub> [11<sub>28</sub>], *stenuns* „t.p.“ I 7<sub>16</sub> [5<sub>29</sub>] partic. praet. act. nom. sg. masc. Čia galėtų būti pr. (I) *\*stēnuns* „kentėjęs“ resp. pr. (II, III) *\*stīnuns* „t.p.“ < *\*stēnuns* „t.p.“, suponuojantys lytį verb. (praet.) pr. *\*stēn-* „kentėjo“ > pr. (II, III) *\*stīn-* „t.p.“ greta lyties verb. (inf.) pr. (III) *\*stin-* (*\*stin-tvei*) „kentėti“ (dėl jos žr. s.v. *stinsennien*, be to, – Berneker PS 138, Trautmann AS 439, Trautmann BSW 286, Endzelīns SV 257, Fraenkel 901). Šitaip manant galima spėti: po to, kai praet. pr. *\*stēn-* išvirto į praet. pr. (III) *\*stīn-*, šios lyties veikiamo lytis inf. pr. *\*sten-* (*\*sten-tvei*) buvo perdirbta į inf. pr. (III) *\*stin-*; t.y. galima spėti, kad seniau buvo verb. pr. inf. *\*sten-* „kentėti“, praet. *\*stēn-* „kentėjo“, praes. *\*sten-* „kenčia“ (plg. pvz. verb. lie. *sém-ti*, *sém-ė*, *sēm-ia*). Bet gal buvo ir kitaip: pr. inf. *\*stin-*, praet. *\*stīn-* (plg. Trautmann l.c.), praes. *\*sten-* (plg. lie. *pīrkti*, *pīrko*, *peška*), o lytis pr. (I 7<sub>16</sub>) *stenuns* (hapax legomenon) būtų su *\*-e-*, paimtu iš lyties praes. *\*sten-* (plg. s.v. *gemmons*).

Iš visa to matyti, kad buvo verb. vak. balt. (pr.) *\*sten-* „kentėti“ (bent jau praes.), kuris kartu su lie. *sten-ėti* = la. *sten-ēt* (dėl jų žr. Skardžius ŽD 525) bei s.sl. *sten-jō* „de-

juoju“ ir kt. suponuoją verb. balt.-sl. *\*sten-* „dejuoti, aimanuoti“ (Trautmann BSW 286) < ide. *\*sten-* „skleisti tam tikrą garsą, aimanuoti ir pan.“ (dėl jo žr. resp. plg. Fraenkel 901 ir liter., Pokorny I 1021).

**stinsennien** „leyden (Leiden) – kentėjimą“ III 43<sub>19</sub> [31<sub>27</sub>] (= *kenteghimu* VE 16<sub>19</sub>) acc. sg. masc. = pr. *\*stinsen-tan* – sufikso *\*-sen-ta-* vedinys (plg. s.v. *bousennis*) iš verb. (inf.!) pr. *\*stin-* (*\*stin-tvei*) „kentėti“ (žr. s.v. *stīnons*).

**-stippin**, žr. *postippin*.

**\*stirgeno**, žr. *strigeno*.

**stoberwis** „haynbuche (Heinbuche) – (paprastasis) skroblas (Carpinus betulus L.)“ E 594 yra *scoberwis* „t.p.“ nom. sg. masc. = pr. (*\*skōbervīs* =) *\*skābervīs* „t.p.“ [ar (*\*skōbervīs* =) *\*skabervīs*], kuris, man rodos, galėtų būti iš *\*skobininis medis* = „medis skobiniams (drožiniams) daryti, skobti (schaben)“ (plg.: paprastojo skroblo mediena tinka tik „mašinų detalėms, įrankiams, krumpliaračiams gaminti“ Navasaitis LM 183) – sufikso *\*-erv-* (plg. lie. *sked-ėrv-à* „atplaiša“ Skardžius ŽD 389, Urbutis BEE 83) vedinys iš verb. pr. *\*skāb-/ \*skab-* „skobti (schaben)“ = lie. *skōb-ti/ skāb-ia* „t.p.“ (LKŽ XII 1010) ← balt.-sl. *\*skab-* „t.p.“ (dėl jo žr. pvz. Trautmann BSW 262). Tos pačios šaknies deverbatyvas gali būti ir la. *skāb-arde* „bukas (Buche)“.

Dėl pr. *scoberwis*, la. *skābarde* plg. Trautmann AS 439, Būga II 105, Endzelīns SV 250, Slawski I 332.

**stogis** „dach (Dach) – stogas“ E 204 nom. sg. masc. = pr. *\*stōgīs*, t.y. *\*stāgīs* < *\*stāgas* „t.p.“ < balt. (dial.) *\*stāgas* „t.p.“ – fleksijos vedinys iš lyties verb. (turbūt intens.) balt. *\*stāg-/ \*stag-* „dengti“ ← *\*stag-* „t.p.“, egzistavusios greta lyties verb. (ne intens.) balt. *\*steg-* „t.p.“ (žr. s.v. *steege*); dėl tokių balt. verb. lyčių plg. s.v. *grobis*.

**-stocle**, žr. *abstocle*.

**stolwo** „spon (Span) – skiedra“ E 641 nom. sg. fem. yra *scolwo* „t.p.“ = pr. *\*skōlvō*, t.y. *\*skālvā* (matyt su cirkumfleksiniu *\*-āl-*), kuris – sufikso *\*-vā* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. *\*skel-* (*\*skil-*) „(at)skelti“ < balt.-sl.

*\*skel-* (*\*skil-*) „t.p.“ > lie. *skēl-ti* (→ subst. *skalà* „Holzspan“) = la. *škel-t* ir kt.; žr. Trautmann AS 439, Būga II 253, Trautmann BSW 264, Endzelīns SV 250, Fraenkel 800. Žr. dar *scalus*.

**stordo** „swarte – plakuota (galvos) oda“ E 71 (plg. v.v.a. *swarte* „behaarte Kopfhaut“ Lex 220) yra *scordo* „t.p.“ (nom. sg. fem.) = pr. *\*skōrdō*, t.y. *\*skārdā* (su cirkumfleksiniu *\*-ār-*), dėl kurio kilmės žr. PKP II 17 (išn. 19); žr. dar Trautmann AS 439, Endzelīns SV 250.

**-stotten**, žr. *abstotten*.

**strambo** „stuppel (Stoppel) – ražiena“ E 274 nom. sg. fem. = pr. *\*strambō*, t.y. *\*strambā* (su *\*-m-* matyt iš *\*-n-*). Siejamas su la. *struobs* „Halm Rohr“ (< *\*stramba-* su *\*-m-* < *\*-n-*), *striēbs* „Binse“ (< *\*stremba-* su *\*-m-* < *\*-n-*) ir kt. (Trautmann AS 439, Endzelīns SV 257, Fraenkel 918 s.v. *stramblīs*), be to, su lie. *straīpas* „stuobrys“ ir kt. (Fraenkel l.c.), ir jiems visiems suponuojamas verb. ide. dial. *\*stremb-/ \*stremp-* „sustingti, sustirti, sukietėti“ (Pokorny I 1025).

Taigi pr. (E) *\*strambā* „ražiena“ kartu su la. *\*stramba-* ir lie. *straīpas* gali būti iš (subst.) balt. dial. *\*strambā-* (fem.) „tai, kas sukietėjęs ir pan.“ resp. *\*stramba-// \*strampa-* „t.p.“ (turbūt neutr.), o šie – iš adj. *ā/o-*kamienio (fem. resp. neutr.) *\*strambā-/ \*stramba-// \*strampa-* „sukietėjęs ir pan.“, laikytino fleksijos vediniu (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. (dial.) *\*stremb-// \*stremp-* (su *\*-m-* < *\*-n-*) „(su)kietėti ir pan.“ (implicite jį suponuoją ir Pokorny l.c.) resp. *\*strimb-// \*strimp-* „t.p.“ (> lie. dial. *striīp-ti* „šiaip taip gyvuoti, krutėti“ < „būti mažai judriam“ < „būti sustingusiam, sukietėjusiam“).

**straunay** „lenden (Lenden) – strėnos“ E 136, taisomas (man rodos, pagrįstai) į *strannay* „t.p.“ (Pauli KSB VII 176, Trautmann AS 439 ir liter., Endzelīns SV 257 ir liter.), kurį mėginama laikyti nom. du. forma (Bezenberger BB XXIII 303, plg. Endzelīns l.c.); jį įprasta gretinti su lie. *strėnos* „t.p.“ (nom. pl. fem. – ppr. pl. tantum),

žr. pvz. Trautmann l.c. ir liter., Endzelīns l.c., plg. Fraenkel 921). Bet iš tokio gretinimo pasilieka neaišku pirmiausia štai kas: kodėl yra pr. (E 136) \*stran- (strannay), o ne pr. (E 136) \*stren- = pr. \*strēn- (= lie. strēn-os)?

Manychiau, kad pr. (E 136) strannay yra subst. (o-kamienis) nom. pl. (pl. collectivum) masc. pr. \*stranai „strėnos“ < \*strenai „t.p.“ (čia dėl \*-ra- < \*-re- plg. Endzelīns SV 23), kuris kartu su lie. strėnos „t.p.“ gali būti iš subst. (nom. pl.) balt. dial. \*sren-ai/ \*srēn-ās „t.p.“ (plg. lie. dial. srėnos „t.p.“ LKŽ XIII 576 t.), o šis – o- resp. a-kamiengalio išplėstas subst. (n-kamienis, plg. lie. omė, žr. Skardžius ŽD 76, 231) balt. dial. \*srēn (nom. sg.) / \*sren- (plg. pvz. subst. lie. pėdas/pėdà darybinę kilmę – Skardžius ŽD 36, 45 t.), turėjusio reikšmę, išriedėjusią galbūt iš \*,tekėjimas“ ← verb. balt. \*sr-/ \*ser- „tekėti“ (dėl jo žr. Pokorny I 909 t. s.v. l. ser-).

**streipstan** „gelied (G lied) – kartą (generaciją)“ III 37<sub>16</sub> [29<sub>6</sub>] (= gimine „kartą“ VE 13<sub>20</sub> acc. sg.) acc. sg. masc. (ar fem.); acc. pl. masc. (ar fem.) streipstoos (sk. streipstons) „gelied (G lied) – kartą (generaciją)“ III 37<sub>19</sub> [29<sub>7</sub>] (= giminiiu „kartą“ VE 14<sub>2</sub> gen. pl.), streipstans „Glieder – (kūno) sąnarius“ III 41<sub>4</sub> [29<sub>32</sub>] (= sanarius „t.p.“ VE 15<sub>5</sub>).

Turime subst. (matyt masc.) pr. (III) \*streipsta- „(kūno) sąnarys; kartą (generaciją)“ (plg. vok. Glied „t.p.“) turbūt iš \*,tarpas, tarpsnis“ < \*,i(si)terpimas“ – sufikso \*-sta- vedinys gal iš verb. pr. \*streip- „i(si)-terpti“ < balt. \*streip-/ \*strip- „t.p.“ (tolimesnė jo kilmė man neaiški), kurį darybiškai matyt suponuoją subst. lie. stráip-stas „tarpas, ruožas“ (LKŽ XIII 928 s.v. stráipstas 2), stráip-stis „t.p.“ (LKŽ XIII 928 s.v. stráipstis 5), stráip-snis „t.p.“ (LKŽ XIII 927 s.v. stráipsnis 7), štraip-à „atstumas tarp vienos kojos kulno ir kitos pirštų (ei nant)“ (LKŽ XIII 926), pa-stráipa „nedidelis plotas, tarpas“ (LKŽ IX 538 s.v. pastráipa 2) < \*,pa-terpimas“ (← verb. \*pa-streip- „paterpti“), la. streip-ulis „einer, der unsicher geht, taumelt“ [ME III 1086] < \*,kas tarpais eina (tarpais neina)“ ir kt. Plg. ME III 1086, Endzelīns SV 257, Fraenkel 917 s.v. stráipsnis).

**strigeno** „gehirne (Gehirn) – smegenys (galvos)“ E 73 ir mulgeno „marg (Mark) – čiulpai“ E 74 (Berneker PS 309, 324, Trautmann AS 380, 440, Būga I 103, II 312, Endzelīns SV 212, 257, Fraenkel 427, 922) taisau į (E 73) strigeno „čiulpai“ resp. į (E 74) mulgeno „smegenys (galvos)“, žr. s.v. mulgeno.

Pr. (E 73) strigeno „čiulpai“ nom. sg. fem., kurį taisyti į \*stirgeno (PKP II 17, plg. Endzelīns SV 257) nebūtina, yra pr. \*strigeno; t.y. \*strigenā, kartu su sl. \*strigen- (dėl jo žr. Trautmann BSW 250) suponuojantis turbūt K-kamienį subst. vak. balt.-sl. \*strigen- „čiulpai ir pan.“ (plg. s.v. mulgeno), o šis – sufikso vedinys iš verb. balt.-sl. \*strig- „(i)strigti“ (dėl jo žr. s.v. strigli); plg. Būga II 312 t., Fraenkel 922.

**strigli** „disteln (Distel) – usnis“ III 105<sub>12</sub> [65<sub>30</sub>] nom. sg. fem. = pr. \*strigli < \*strigli „t.p.“ < \*striglē „t.p.“ < \*,duriklis“ < \*,tai, kas įstringa (įduria)“ – sufikso \*-lē- vedinys iš verb. pr. \*strig- „įstrigti (įdurti)“ (plg. Endzelīns SV 257, Fraenkel 922) < balt.-sl. \*strig-/ \*streig- „t.p.“ (> lie. strig-ti „t.p.“ ir kt. ME III 1089, žr. dar s.v. strigeno ir Būga II 312 t., Fraenkel l.c.) < ide. \*streig-/ \*strig- „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 1038 s.v. l. streig-).

**stroio** „hals oder (Halsader) – kaklagyslė“ E 103 nom. sg. fem. („bez drošas etimologijas“ Endzelīns SV 257), kuris, manychiau, yra pr. \*strujō (trumpasis pr. \*u dažnai parašomas raide o), t.y. \*strujā < \*,(kraujo) tekėjimas“ (plg. lie. srujā „srovė“ LKŽ III 595) – fleksijos vedinys iš verb. pr. \*stru-/ \*strau- „tekėti“ ← balt.-sl. \*srau-/ \*sru- „t.p.“ (žr. pvz. Trautmann BSW 279 t., Fraenkel 888) < ide. \*sreu-/ \*sru- „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 1003).

**stroysles** „halbfishz (Halbfisch, t.y. Pleuronectes, Plattfisch) – plekšnės“ E 582 (žr. Trautmann AS 324, taip pat žr. s.v. dubelis), kuris esąs „bez etimologijas“ (Endzelīns SV 257), man rodos, yra pr. (E) scroysles (PKP II 303) = subst. (ē-kamienis, nom. pl. fem.) pr. \*skroislēs, t.y. \*skrāislēs (su cirkumfleksiniu \*-āi-) < \*,skraidančios žuvys“ (plg.: žūvys

*skraido* „žuvys šokinėja iš vandens“ (Ds.) – sufikso \*-slē- vedinys iš verb. pr. \*skraid- „skraidyti“ < balt. \*skraid- „t.p.“ (> lie. *skraid-yti* „t.p.“ = la. *skrāid-ūt* „bėgioti, lakstyti“) ← balt.-sl. \*(s)kreid-/ \*(s)krid- „sukti(s) ratu; skristi“ ← \*(s)krei-/ \*(s)kri- „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *scritayle*).

**stu**, t.y. *stu ilgimi* „biš (bis) – taip ilgai (tuo ilgai)“ III 105<sub>15</sub> [65<sub>32</sub>] (= *iki* VE 50<sub>22</sub>) prtc. = pr. \*stu „tuo, taip“ yra iš \*st- (žr. *stas*) + \*-u (žr. s.v.v. *kudesnammi*, *kulgimai*).

**stubo** „stobe (Stube) – pirkia, troba“ E 220 nom. sg. fem. = pr. \*stubō, t.y. \*stubā, kuris (kaip ir lie. *stuba* „t.p.“) – germanizmas.

**stubonikis** „beder (Bader) – pirtininkas“ E 550 (žr. PKP II 36, išn. 146) nom. sg. masc. su -o- matyt ne = pr. \*-ā- (sic PKP II 303), o vietoj \*-e- = pr. \*-e- (ar pr. \*-i-), plg. Trautmann AS 440. Turime pr. \*stubenik's (ar \*stubinik's) < \*stubenikas „t.p.“ – sufikso \*-enik- vedinį iš subst. pr. \*stubā „pirkia“ (žr. *stubo*), kuris galėjo būti iš „pirtis“. Dėl reikšmės pr. (E 550) „pirtininkas“ žr. ir Nesselmann Thes. 178.

**stuckis** „leynbōm (Ahorn) – klevas“ E 595 nom. sg. – „bez etimologijas“ (Endzelins SV 257, žr. ir Berneker PS 324, Trautmann AS 440). Manau, kad *stuckis* skaitytinas \*scuckis = pr. \*skukis (masc., nom. sg.), o šis – iš pr. \*skutis „t.p.“, kurio priebalsis \*-t' prieš priešakinės eilės balsį \*-i- išverstas (turbūt okazionaliai) į \*-k- (plg. s.v. *birgakarkis*) – matyt ir dėl okazionalios asimiliacijos su \*-k- (\*sk-). Plg. Mažiulis PKP II 280.

Tas subst. (io-kamienis, nom. sg. masc.) pr. \*skutis „klevas“ gali būti iš (subst.) \*tas (medis), kuris karpytais lapais“ (žr. dar Mažiulis l.c.; plg. s.v.v. *skerptus*, *skewre*) < adj. (io-kamienis, masc.) pr. \*skutja- „turintis karpytumo ypatybę“ ← subst. (o-kamienis, neutr.) pr. \*skutan „karpytumo ypatybė“ < adj. (o-kamienis, neutr.) pr. \*skutan „karpytas, išskutinėtas“ = \*,(iš)skustas“ (dėl tokio subst. neutr. < adj. neutr. plg. pvz. s.v. *giwan*); plg. pvz. subst. lie. *arklys* darybos istoriją, žr. Skardžius ŽD 62.

Adj. pr. \*skuta- „skustas“ < balt. dial. \*skuta- „t.p.“ (jį ma-

tyt suponuoja ir subst. lie. *skūtas* „skiautė“) – fleksijos vedinys iš verb. balt. \*skut-/ \*skeut- „skusti ir pan.“ (> lie. *skūsti* ir kt.) < ide. \*(s)k(e)ut- „t.p.“ [dėl jo žr. Urbutis BEE 83 t., plg. Pokorny I 954 s.v. 6. *skēu-(-t-)*].

**stūndicks** „stūndlein (Stündlein) – valandėlė“ III 57<sub>9</sub> [39<sub>14</sub>] (= *hadina* „valanda“ VE 23<sub>6</sub>) nom. sg. masc. (diminut.) = pr. (III) \*stūndiks (su cirkumfleksiniu \*-ūn-), dėl vok. (56<sub>8</sub>) *stūndlein* „valandėlė“ (ne fem.!) perdirbtas iš pr. (fem.!) \*stūndiku „t.p.“ (su \*-u- < \*-ū- < -ā) ar \*stūndiki „t.p.“ (su \*-i < \*-ī < \*-ē), kuris – sufikso (diminut.) \*-ik- vedinys iš pr. (fem.) \*stūndē „valanda“ < vok. *Stunde* „t.p.“.

**sturdīs** „bicke“ E 324 = *scurdis* „t.p.“ yra turbūt io-kamienis (nom. sg. masc.) pr. \*skurdīs „t.p.“ – galbūt ne „Triebswerk, welches den oberen Mühlstein in Bewegung setzt“ (sic Trautmann AS 440, Endzelins SV 250), o „girnakaltis (káltas)“ (PKP II 27, išn. 85) ar „daiktas, panašus į kaltą“.

Šitoks subst. pr. \*skurdīs „girnakaltis“ galėtų būti iš \*,trupintuvas“ – fleksijos vedinys iš verb. pr. \*skurd- „trupinti, durti, pjauti“ < verb. balt.-sl. dial. \*skurd-/ \*skird-/ \*skerd- „pjauti ir pan.“ (dėl jo žr. pvz. Trautmann BSW 265 t., Fraenkel 803), iš kurio turime ir pvz. adj. (o/ā-kamienį) lie. *skuřdas* „skurdus“ (LKŽ XII 1137) < \*,menkas“ < \*,trumpas“ < \*,(su)trupintas, nupjautas“ (dėl semantinės raidos plg. Urbutis BEE 86 tt.).

**stūrintickrōms** „eiuiger (eifriger) – rimtai (uoliai) teisingas“ III 37<sub>13</sub> [29<sub>3</sub>] (= *stiprus zelotois* VE 13<sub>18</sub>) taisomas į \*stūrintickrōms (Trautmann AS 440, Endzelins SV 257) = pr. (III) \*stūrnitickrōms nom. sg. masc., kuriame (dėl \*tikrōms žr. *tickrōmai*) sandas \*stūrni- (jo daryba nėra aiški, žr. Trautmann l.c., Endzelins l.c.), man rodos, yra adv. pr. (III) \*stūrni „rimtai (uoliai)“ vietoj senesnės lyties adv. pr. \*stūrnai „t.p.“ (s.v.v. *ainawidai*, *ainawijdi*), suponuojančios adj. (o/ā-kamienį) pr. \*stūrna- „rimtas“ (su cirkumfleksiniu \*-ūr-).

Adj. pr. \*sturna- „rimtas (uolus)“ galėtų būti iš (adj.) pr.

\*,standus, nelankstus ir pan.“ – sufikso *\*-na-* vedinys iš verb. balt. *\*stur-/ \*stir-/ \*ster-* „standėti ir pan.“ (> lie. *stūr-ti* ir kt., dėl medžiagos žr. Fraenkel 910 s.v. *stūrti* ir kt.) < ide. *\*ster-/ \*stj-* „t.p.“ (dėl jo plg. Pokorny I 1022).

**stūrnawingisku** „ernstlich – rimtai (uoliai)“ III 115<sub>18-19</sub> [71<sub>29</sub>] adv. (su *-u* vietoj *-ai*, plg. PKP II 167, išn. 372) = pr. *\*stūrnavingiskai*, suponuojantis adj. (*o/ā*-kamienį) pr. (III) *\*stūrnavingiska-* „rimtas (uolus)“ – sufikso *\*-isk-* vedinį iš adj. pr. *\*stūrnavinga-* „t.p.“, o šis yra sufikso *\*-ing-* vedinys iš adj. pr. *\*stūrnava-* „t.p.“ (žr. s.v. *stūrnawiskan*).

**stūrnawiskan** „ernst (Ernst) – rimtuma“ III 117<sub>3</sub> [73<sub>3</sub>] acc. sg. fem. (subst.) = pr. *\*stūrnawiskan*, suponuojantis lytį subst. (*ā*-kamienę, nom. sg. fem.) pr. (III) *\*stūrnawisku* „rimtumas (uolumas)“ (su *\*-u* < *\*-ū* < *\*-ā*) iš adj. (*ā*-kamienio, fem.) pr. (III) *\*stūrnawisku* „rimta (uoli)“ (plg. *labbisku*, žr.). o šis adj. (*ā/o*-kamienis) yra sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. (*o/ā*-kamienio) pr. *\*stūrnava-* „rimtas (uolus)“, kuris – sufikso *\*(a)va-* vedinys iš adj. pr. *\*stūrna-* (žr. s.v. *stūrintickrōms*).

**stwen** „dort – ten“ III 51<sub>3</sub> [35<sub>21</sub>] (= *tenai* „ten“ VE 20<sub>2</sub>), „da – t.p.“ III 67<sub>22</sub> [45<sub>12</sub>] (= *tame* VE 28<sub>10</sub>), „hin – t.p.“ I 13<sub>8</sub> [7<sub>21</sub>], I 13<sub>16</sub> [7<sub>26</sub>], II 13<sub>8</sub> [13<sub>22</sub>], II 13<sub>16</sub> [13<sub>27</sub>], III 59<sub>13</sub> [41<sub>2</sub>], III 75<sub>4</sub> [49<sub>8</sub>], III 75<sub>9</sub> [49<sub>11</sub>] adv. = pr. *\*stven*, dėl jo kilmės žr. s.v.v. *isstwendan*, *isquendau*.

**stwendau** „vondannen (von dannen) – iš ten“ I 9<sub>3</sub> [5<sub>33</sub>], II 9<sub>3</sub> [11<sub>32</sub>], „von dannen – t.p.“ III 127<sub>15</sub> [79<sub>4</sub>], „darauß (daraus) – t.p.“ III 113<sub>15</sub> [71<sub>5</sub>] adv. = pr. *\*stwendau*, dėl jo žr. s.v.v. *isstwendan*, *isquendau*.

**stwi** „da – čia“ III 51<sub>16</sub> [35<sub>31</sub>], III 61<sub>10</sub> [41<sub>14</sub>], III 67<sub>2</sub> [43<sub>31</sub>] (= *czia* „čia“ VE 27<sub>12</sub>), III 75<sub>21</sub> [49<sub>20</sub>] (= *tenai* VE 32<sub>6</sub>), III 77<sub>2</sub> [49<sub>26</sub>] (= *tenai* VE 32<sub>11</sub>), III 87<sub>27</sub> [55<sub>30</sub>], III 89<sub>12</sub> [57<sub>5</sub>] (= *isch to* VE 38<sub>11</sub>), III 101<sub>11</sub> [63<sub>20</sub>] (= *tada* VE 48<sub>16-17</sub>), III 101<sub>17</sub> [63<sub>25</sub>] (= *potam* „po to“ VE 48<sub>21</sub>), III 107<sub>4</sub> [67<sub>14</sub>] (= *iog* „jog“ VE 51<sub>17</sub>) III 107<sub>21</sub> [67<sub>26</sub>], III 117<sub>29</sub> [73<sub>22</sub>], III 119<sub>1</sub> [73<sub>26</sub>]; „čia (da)“ III 53<sub>12</sub> [37<sub>13</sub>] (= *tatai* VE 21<sub>9</sub>), III 83<sub>11</sub> [53<sub>16</sub>]; „das – čia“ III 79<sub>5</sub> [51<sub>13</sub>], III 81<sub>5</sub> [51<sub>31</sub>]; „es – t.p.“ III 89<sub>1</sub> [55<sub>33</sub>], III 89<sub>18</sub> [57<sub>10</sub>], III 111<sub>7</sub> [69<sub>15</sub>]; „man – t.p.“ III

101<sub>19</sub> [63<sub>26</sub>] (= *a dæltō* „o dėl to“ VE 48<sub>23</sub>). Turime adv. (resp. prtc.) pr. *\*stvi* „ten; čia“ (gal buvo ir *\*stvei* „t.p.“, plg. Berneker PS 204, Trautmann AS 441), dėl jo kilmės žr. s.v. *isquendau* (plg. dar s.v. *quei*; be to, plg. Mažiulis BS 135 tt.). Endzelynas šį pr. *\*stvi* labiau linkęs kildinti iš pr. *\*stvē* (Endzelīns SV 258, žr. ir Stang Vergl. Gr. 286 t.).

**subs**, t.y. *stas subs* „solches – tas pats“ III 17<sub>20</sub> [19<sub>20</sub>], *sup*s „selbs (selbst) – pats“ III 49<sub>1</sub> [33<sub>35</sub>] (= *pats* VE 19<sub>1</sub>), III 57<sub>17</sub> [39<sub>21</sub>] (= *pats* VE 23<sub>14</sub>), III 73<sub>18</sub> [47<sub>36</sub>] (= *paties* VE 30<sub>22</sub>), „selbst – t.p.“ III 103<sub>7</sub> [65<sub>2</sub>] (= *pats* VE 49<sub>12</sub>), „selbs – t.p.“ III 121<sub>16</sub> [75<sub>24</sub>] pron. definit. nom. sg. masc.; nom. sg. fem. *subbai* „pati (selbst)“ III 49<sub>16</sub> [35<sub>13</sub>] (= *pati* „pati“ VE 19<sub>16</sub>); gen. sg. masc. *stessei supsas* „dasselbigen – to paties“ III 63<sub>8</sub> [41<sub>30</sub>] (= *io* „jo“ VE 25<sub>20</sub>), *supsei* „eigen – savo, paties“ II 87<sub>6</sub> [55<sub>14</sub>] (= *sawa* „savo“ VE 37<sub>6</sub>), *subsai* „eygen (eigen) – t.p.“ III 43<sub>20</sub> [31<sub>28</sub>] (= *paties* VE 16<sub>20</sub>); dat. sg. (masc.) *subbsmu* „selbs (selbst) – pačiam“ III 95<sub>10</sub> [59<sub>33</sub>] (= *paczem* „pačiam“ VE 41<sub>8</sub>), *supsmu* „selbst – t.p.“ III 105<sub>22</sub> [67<sub>5</sub>], (fem.) *supsai* „eigener – savai“ III 45<sub>9</sub> [33<sub>5</sub>] (= *sawa* „savo“ VE 17<sub>12</sub>);

acc. sg. (masc.) *stan subban* „den selben – tą patį“ III 29<sub>4</sub> [23<sub>19</sub>], *stansubban* „dasselbig – t.p.“ III 29<sub>14</sub> [23<sub>26</sub>] (= *tq* VE 10<sub>9</sub>), „den selbigen – t.p.“ III 39<sub>12</sub> [29<sub>20</sub>] (= *tq* VE 14<sub>14</sub>), *stan subban* „dasselbige – t.p.“ III 47<sub>2-3</sub> [33<sub>21</sub>], III 59<sub>2-3</sub> [39<sub>27</sub>] (= *tq* VE 23<sub>20</sub>), *stansubban* „t.p.“ III 73<sub>10</sub> [47<sub>30</sub>] (= *to* VE 30<sub>14</sub>), *subban* „dasselb – t.p.“ III 117<sub>3</sub> [73<sub>3</sub>], „selbs (selbst) – patį“ III 65<sub>11</sub> [43<sub>19</sub>] (= *paties* VE 26<sub>22</sub>), „selbst – t.p.“ III 97<sub>16</sub> [61<sub>25</sub>] (= *pats* VE 42<sub>13</sub>), III 103<sub>16-17</sub> [65<sub>9</sub>] (= *pats* 49<sub>21</sub>), „eigene – sava, patį“ III 103<sub>15</sub> [65<sub>8</sub>] (= *pacziu* „pačių“ VE 49<sub>20</sub>), „selb (selbst) – t.p.“ III 119<sub>13</sub> [73<sub>34</sub>] (= *pati* „pati“ VE 58<sub>20</sub>); acc. sg. (neutr.) *stansubban* („dasselbige „tai pat (tą patį)“ III 35<sub>14</sub> [27<sub>23</sub>], „tai pat (dasselbige)“ III 55<sub>7</sub> [37<sub>26</sub>] (= *tatai* VE 22<sub>3</sub>), „dasselbige – tai pat“ III 95<sub>21</sub> [61<sub>7</sub>] (= *tatai* ve 41<sub>17</sub>), „solchem (dasselbige) – t.p.“ III 99<sub>7</sub> [61<sub>37</sub>], *priki stansubban* „dawider – prieš tai pat“ III 99<sub>13-14</sub> [63<sub>5</sub>], *nostan subban* „hie-

rauff (hierauf) – ant tai pat (ant to paties)“ III 117<sub>1</sub> [73<sub>1</sub>], III 125<sub>1</sub> [77<sub>12</sub>], (fem.) *subban* „eigen – sava, pačią“ III 103<sub>18</sub> [65<sub>10</sub>], *stansubban* „tą pačią (dieselbigę)“ III 105<sub>28</sub> [67<sub>9</sub>] (= *yę* „ją“ VE 51<sub>14</sub>), *stan subban* „dieselbe – t.p.“ III 119<sub>27</sub> [75<sub>9</sub>]; acc. pl. (masc.) *stansubans* „den selben (dieselbe) – tuos pačius“ III 37<sub>6</sub> [27<sub>34</sub>] (= *anus* „juos“ VE 13<sub>12</sub>), (fem.) *stanssubans* „dieselbigen – tas pačias“ III 85<sub>19</sub> [55<sub>4</sub>].

Turime pron. definit. (nom. sg. masc.) pr. *\*subs* „pats“ < vak. balt. *\*subas* „t.p.“ < vak. balt.-sl. *\*sv(e)ba-* „savas“ [plg. subst. sl. *\*sveb-oda* „сѣбѣ-ода“ (< *\*s* „savastis“), žr. V a s m e r III 582] – formanto *\*-b-* < ide. *\*-bh-* išplėstą ide. *\*s(e)u(e)-* „savas“ (žr. pvz. B ū g a II 306, P o k o r n y I 882 t.), kuris slypi ir pvz. pr. žodyje *swais* „savas“ (žr.).

**Sudowia** „Sūduva“ (SRP I 51) bei *Zudua* „t.p.“ (SRP I 737) ir kitos XIII–XIV a. užrašymų dk. lytys atspindi šios vak. balt. (sūd.) žemės pavadinimo variantus sūd. *\*Sūd(u)vā*/*\*Sūd(u)vā* „t.p.“, t.y. *\*Sūdavā*/*\*Sūd(u)vā* „t.p.“, kurie matyt bus turėję vedinius sūd. *\*sūdavjai* „sūduviai“/*\*sūduvjai* „t.p.“ (plg. s.v. *Galindo*). Iš čia B ū g a (II 385, III 116 t.) atstatė lie. *Sūduvā*/*sūdūviai* (gyvuosiuose balt. dialektuose nepaliudytos lytys). Iš dk. lyčių (terra) *Sudorum*/*Suderland* atstatyti sūd. *\*sūdai* „sūduviai“ = (aplietuvintą) *sūdai* „t.p.“ (B ū g a III 117) nereikėtų: a) jos yra lo./vok. vediniai iš sūd. *\*Sūd(u)vā* arba b) jos atspindi lytį sūd. *\*sūdjai* „sūduviai“ < *\*sūdvjai* „t.p.“ < *\*sūduvjai* „t.p.“ [plg. la. (< kurš.) *leitīs* „lietuvės“ < *\*leitvja-* „t.p.“ < *\*leituvja-* „t.p.“. Ptolemėjo (II a.) Σουδινοί „sūduviai“ yra matyt nebaltiškas vedinys iš sūd. *\*Sūd(u)vā* „Sūduva“ (PKP I 19, išn. 79).

Manychiau, kad sūd. *\*Sūdavā*/*\*Sūd(u)vā* „Sūduva“ < *\*Sūdāvā*/*\*Sūdā* „t.p.“ (plg. M a ž i u l i s Baltistica III 40) yra iš upelės (dabar sunkiai beatsekamos) vardo *\*Sūd(a)vā*, o šis – iš appell. (subst.) balt. *\*sūd(a)vā-* < adj. (fem.) *\*sūd(a)vā-*, kuris suponuoja, galų gale, adj. (*u*<sub>1</sub>- resp. *u*<sub>2</sub>-kamienį) balt. *\*sūdu-* [plg. s.v. *\*Jāt(u)vā*] – fleksijos vedinį iš verb. balt. *\*sūd-*; šis – formanto *\*-d-* išplėstas verb. balt. *\*sū-* (žr. s.v. *su-*ge).

**suge** „reynen (Regnen) – liijimas“ E 47 nom. sg. fem. = pr. *\*sū-jē* – vedinys iš verb. pr. *\*sū-* „tekėti, lietus“ < balt. *\*sū-/ \*seu-* „t.p.“ (žr. *Soben, sulo*). Žr. dar s.v. *passupres*. Plg. s.v.v. *ag-lo, mercline*.

**\*suiristio**, žr. *sutristio*.

**suckis** „vysch (Fisch) – žuvis“ E 560 nom. sg. masc. = pr. *\*zuk's* < *\*zukas* „t.p.“; acc. pl. masc. *suckans* „Fisch – žuvis“ III 107<sub>1</sub> [67<sub>11</sub>]. Šis pr. *\*zukas* [dėl *\*-u-* (trumpo!)] žr. dar U r b u t i s BEE 35] – sufikso *\*-ka-* vedinys iš subst. pr. *\*zu(vi-)* „žuvis“ = *\*zuvi-* < balt. *\*žuv-* „t.p.“ (*K*-kamienis) → lie. *žuvīs* „t.p.“ ir kt. (žr. F r a e n k e l 1323, P o k o r n y I 416, G a m k r e l i d z e-I v a n o v II 536).

**sulis** „stender (Ständer) – šulas“ E 196 nom. sg. masc. = pr. *\*sul's* < *\*sulas* „t.p.“ < balt. (dial.) *\*šulas* „t.p.“ (> lie. *šū-las* „t.p.“, dėl kurio tolimesnės kilmės žr. B ū g a II 317, 620–622, F r a e n k e l 1032 (ir liter.).

**sulo** „matte (geronnene Milch) – sutrauktas (sukrėjęs) pienas“ E 693 nom. sg. fem. = pr. *\*sulō*, t.y. *\*sulā* < balt. *\*sulā* „tam tikras skystis, syvai“ > lie. *sulā* „medžių (ppr. beržų ir klevų) sultys; sultys, syvai“ (LKŽ XIV 132 t.), la. *sula* „t.p.“ ME III 1119 (plg. *piena sula* „Molken“).

Balt. *\*sulā* „tam tikras skystis, syvai“ yra turbūt sufikso *\*-la-* vedinys iš verb. balt. *\*sū-/ \*seu-* „tekėti, lietus“ (žr. dar *suge, Soben*) < ide. *\*seu-/ sū-* „t.p.“; žr. (resp. plg.) ME III 1119, T r a u t m a n n BSW 291 t., F r a e n k e l 940 (ir liter.), P o k o r n y I 912 t.

**sunaybis** „bruderkind (Bruderkind) – sūnėnas (brolėnas)“ E 175 nom. sg. masc. [raidė *-y-* žymi matyt epentezinį *\*-i-*, (plg. *gironoywis*, žr.), o raidė *-b-* – *\*-v-* (= *\*-u-*), žr. E n d z e l i n s SV 258] = pr. *\*sūnavīs* (plg. s.sl. *synovb* „t.p.“) – sufikso *\*-av-* (plg. s.v. *gabawo*) vedinys iš subst. pr. *\*sūnu-* „sūnus“ (žr. *soūns*). Hipotezė, kad pr. žodis E 175 esąs lenk. *synowiec* „brolėnas“ perdirbinys (T r a u t m a n n AS 441, F r a e n k e l 941 ir liter.), nėra patikima (žr. ir E n d z e l i n s l.c.).

**sūndan** „straff (Strafe) – bausmė“ III 55<sub>9</sub> [37<sub>28</sub>] (= *karone*

„t.p.“ VE 22<sub>5</sub>), *sūndin* „straffe (Strafe) – t.p.“ III 89<sub>27</sub> [57<sub>16</sub>] acc. sg. masc.; gen. sg. masc. *sūndis* „straffe (Strafe) – bausmės“ III 91<sub>5</sub> [57<sub>20</sub>] (= *karoghima* „bausmės“ VE 39<sub>4</sub>).

Reikia atstatyti nom. sg. masc. formą (*o*-kamienę) pr. *\*sūnds* „bausmė“ (su cirkumfleksiniu *\*-ūn-*) < *\*sūndas* „t.p.“ < lenk. *sąd* „Gericht“ (Trautmann AS 441, Endzelīns SV 259. Žr. dar *sūndintwti*).

\*sūndintwei, žr. *sūndintwti*.

**sunis** „hunt (Hund) – šuo“ E 703 nom. sg. masc. = pr. *\*sunis* [*i*-kamienė lytis, plg. lie. dial. (nom. sg. masc.) *šunis*/ *šūnis* „šuo“ (LKŽ XV 363) bei la. *suns* „t.p.“]. Lytis *songos* „hundt (Hund) – šuo“ GrG8, GrA 42, „canis – t.p.“ GrF 42 atspindi matyt (*i*-kamienę →) *io*-kamienę lytį pr. dial. *\*sun'a-* „t.p.“ [plg. pvz. lie. dial. (gen. sg. masc.) *šūnio* = la. *supa*)], plg. Endzelīns SV 259 (ir liter.).

Pr. (E) *\*sunis* „šuo“ (*i*-kamienis) yra morfologinė inovacija – vietoj senovinio pr. *\*sō* (nom. sg.)/ *\*sun-* „šuo“ (*K*-kamienio), suponuojančio (*K*-kamienį) balt. *\*švōn*/*\*sun-* „t.p.“ (> lie. *šuō*/ *šun-* „t.p.“; čia dėl balt. *\*-ōn* žr. Mažiulis BS 61–73) < ide. *\*-kūōn*/*\*kun-* „t.p.“ (žr. pvz. Pokorny I 632 t.) < *\*kūōn*/*\*kun-* „t.p.“

**sunos**, *sunun*, žr. *soūns*.

**supana**, žr. *supūni*.

**suppis** „tham (Damm) – pylimas“ E 327 nom. sg. masc. = pr. *\*supīs* (*io*-kamienis) yra iš *\*bērimas* (pylimas) – fleksijos vedinys iš verb. pr. *\*sup-* „berti (pilti)...“ [plg. pvz. lie. (verb. *bēg-ti* →) subst. (*io*-kamienis) *bēgis* „bėgimas“, žr. Skardžius ŽD 63], dėl kurio žr. s.v. *passupres*. Plg. Būga II 610 t., Trautmann BSW 293, Fraenkel 944.

**sups**, žr. *subs*.

**supūni** „fraw (Frau) – ponía“ III 67<sub>4</sub> [43<sub>32-33</sub>] (= *Wieschpacze* VE 27<sub>14</sub> instr. sg. fem.), „frawe (Frau) – t.p.“ III 69<sub>8</sub> [45<sub>21</sub>] (= *Wieschpacze* VE 28<sub>19</sub> nom. sg. fem.) nom. sg. fem. = pr. *\*zupūni* < *\*zupāni* „t.p.“ (*i/jā*-kamienis) < lenk. *żupani* „t.p.“, iš kurio ir lie. *žiupōnė* „t.p.“. Lytį pr. *\*zupāni* „t.p.“ matyt at-

spindi ir *supana* „ein edle“ GrG 51, „braut“ GrA 67, „spon-sa“ GrF 66 (žr. PKP II 54, išn. 42).

Plg. Trautmann AS 442, Endzelīns SV 259, Fraenkel 1315 (ir liter.).

**sur**, žr. *suris*.

**surgaut** „sorgen – rūpintis“ III 69<sub>21</sub> [45<sub>30</sub>] (= *rupintiesy* „t.p.“ VE 29<sub>6</sub>) inf. = pr. *\*zurgaut* (žr. dar *persurgauti*), kuris (kaip ir lie. dial. *zurguoti* „t.p.“) – germanizmas (Trautmann AS 442, Endzelīns SV 259, Fraenkel 1281 ir liter.).

**surgi** „ymb (um) – apie“ III 101<sub>11</sub> [63<sub>20</sub>] (= *prieg* „prie“ VE 48<sub>16</sub>) praep. (su acc.), kuris yra enklitiko pr. *\*-gi* (žr. *-gi*) išplėstas (praep.) pr. *\*zur* „apie“ (PKP II 250) ar (?) *\*sur* „t.p.“ (Trautmann PN 151, Salys GK 1933, p. 93); jis buvo ir praef. pr. *\*zur-* „ap- (apie)“ (ar *\*sur-* „t.p.“), plg. *surturs* (žr.), *Surkapurn*, *Sorpaw* ir kt. (žr. Gerullis ON s.v.v.). Tačiau šio pr. praep./ praef. kilmė nėra aiški, žr. hipotezes: Berneker PS 325, Endzelīns SV 259, Schmalstieg OP 146, žr. PKP II 256.

**suris** „kese (Käse) – sūris“ E 688 nom. sg. masc. = pr. *\*sūrīs*, kurį matyt atspindi ir lytis (be fleksijos) *sur* „kese (Käse) – t.p.“ GrG 60, „keze (Käse) – t.p.“ GrA 26, „caseus – t.p.“ GrF 17.

Pr. *\*sūrīs* „sūris“ = lie. *sūris* „t.p.“ supuoja subst. (*io*-kamienį, masc.) balt. (dial.) *\*sūrja-* „t.p.“ < „tai, kas sūru“ – fleksijos vedinį iš adj. (*o/ā*-kamienio) balt. *\*sūra-* „sūrus; drėgnas“ (plg. pvz. lie. adj. *gývas* → *gývis* „tai, kas gýva“ Skardžius ŽD 66, plg. Būga I 486) = adj. balt.-sl. *\*sūra-* „t.p.“ (dėl jo žr. pvz. Trautmann BSW 293 t., Vasmer III 819, Fraenkel 914 t. ir liter.), iš kurio masc. lyties kildinamas ir subst. (masc.) sl. *\*syrǫ* „sūris“ (pvz. Būga l.c., Trautmann l.c.). Tačiau atrodo, kad šis sl. subst. (masc.) galėtų būti iš subst. (neutr., nom.-acc. sg.) sl. *\*sūran* „tai, kas sūru“ = „sūrumas“ [čia dėl fleksijos sl. *\*-an* (neutr.) → sl. *\*-ǫ* (masc.) žr. Mažiulis BS 86 t. ir liter.] ← adj. (neutr.) *\*sūran* „sūrus; drėgnas“ (plg. s.v. *giwan*).

Dėl adj. (*o/ā*-kamienio) balt.-sl. *\*sūra-* „sūrus; drėgnas“ toliau žr. Fraenkel l.c., Pokorny I 1039.

**surturs** „Vmmelouf“ E 326 nom. sg. masc. = „in Holzwände eingefasstes Wasserbecken, in welchem sich das Mühlrad befindet und vom Wasser getrieben wird – (vandens) užtūra (malūne)“ (Trautmann AS 442 ir liter.) = pr. *\*zurturs* „t.p.“ < *\*zurturas* „t.p.“ – fleksijos vedinys iš verb. pr. *\*zurtur-* „apturėti (užturėti)“ = pr. praef. *\*zur-* „ap- (apie)“ (žr. *surgi*) + verb. *\*tur-* „turėti“ (žr. *turritwei*).

**sutristio** „mulken (Molke) – išrūgos“ E 692 nom. sg. fem. taisomas į *\*suiristio* (Berneker PS 325, Trautmann AS 442, Endzelīns SV 258, Schmalstieg SP 61); čia dėl raidės -t- taisymo į *\*i-* plg. *ri̯pintinton* (žr. s.v. *ri̯pai-ti*). Toks *\*suiristio* galėtų būti pr. *\*suiristʹo* „t.p.“ [su epentetiniu *\*i-* (prieš palatalinį *\*-r-*); plg. *luysis* (žr.)] < *\*sūristʹo*, t.y. *\*sūristā* < *\*sūristjā* „išrūgos“ < *\*i* „tai, kas pasilieka darant sūrį“ – sufikso *\*-ist-* vedinys iš subst. pr. *\*sūris* „sūris“ (žr. *suris*). Kitaip – Būga II 304, Trautmann l.c., Endzelīns SV 258; plg. Levin SE 106.

**swāigstan** „schein (Schein) – šviesa“ III 35<sub>13</sub> [27<sub>22</sub>; žr. PKP II 115, išn. 86] acc. sg. (gal fem.) = pr. *\*svāikstan* (su cirkumfleksiniu *\*-āi-*), kuris suponuoja matyt ne pr. subst. (nom.-acc.) neutr. (sic s.v. *erschwāigstinai*), o subst. (fem., nom. sg.) pr. *\*svāikstā* „šviesa“ „t.p.“ (su įterptiniu *\*-k-*) < pr. *\*svaistā* „t.p.“ (jį gal atspindi *erschwāistiuns* s.v. *erschwāigstinai*) < *\*i* „švietimas“ – sufikso *\*-tā-* vedinį (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. *\*sveit-* „šviesti“ (plg. pvz. lie. verb. *neš-* „nešti“ → subst. *naštā* „nešimas“ = „nešulys“) < verb. balt.-sl. *\*šveit-/ \*švit-* „t.p.“ [dėl jo žr. pvz. Trautmann BSW 310 t., Fraenkel 1034 t. (s.v. *šviesti*), 1045 tt. (s.v. *švisti*) ir liter.]. Žr. dar s.v.v. *erschwāigstinai*, *quāits*.

Pr. (III) *swāigstan* „šviesa“ (acc. sg.) jau yra bandytas etimologiškai gretinti (jo darybos neanalizuojant) su lie. *šviesti* ir pan. (Brückner KZ L 164, Endzelīns SV 259, Fraenkel 1043). Hipotezė, kad pr. (III) *swāigstan* (acc. sg.) esąs su *\*z-* ir gretintinas su lie. *žvaigždė* ir pan.

(Trautmann AS 442, Būga I 152, II 156, Trautmann BSW 373, Vasmer II 85, Pokorny I 495), nėra patikima (plg. Endzelīns l.c., Fraenkel l.c.). Taigi ir pr. dievas *Suaixtix* (ir pan.) yra ne (diminut.) pr. *\*Zwaigstikas* (sic Būga I 152, II 156), o pr. *\*Svaikstikas* „švietikas (švaistikas), švietėjas (švaistytojas)“ (su įterptiniu *\*-k-*) < pr. *\*Svaistikas* „t.p.“ (lietuviškai būtų *Švaistikas*) – sufikso *\*-ik-* (žr. s.v. *genix*) vedinys iš verb. (intens., iterat.) pr. *\*svaist-ītvei* „švaistyti (švysčioti)“ (= lie. *švaist-yti* „t.p.“) ← verb. (ne intens.) pr. *\*sveit-* „šviesti“ (žr. anksčiau).

-swāigstinai, žr. *poswāigstinai*.

**swais** „sein – savas“ III 51<sub>20</sub> [35<sub>34</sub>] nom. sg. masc. (pron.); nom. sg. fem. *swaia* „seine – savà“ III 85<sub>2</sub> [53<sub>25</sub>]; gen. sg. fem. *swaias* „seiner – savos“ III 115<sub>21</sub> [71<sub>31</sub>]; dat. sg. (masc. resp. neutr.) *swaiasmu* „seinem – savam“ III 43<sub>18</sub> [31<sub>27</sub>], III 49<sub>21</sub> [35<sub>18</sub>], III 101<sub>23</sub> [63<sub>29</sub>], *swaiāsmu* „t.p.“ III 27<sub>3</sub> [23<sub>3</sub>], III 31<sub>12</sub> [25<sub>16</sub>], III 39<sub>12-13</sub> [29<sub>20-21</sub>], III 43<sub>17</sub> [31<sub>26</sub>], III 47<sub>3</sub> [33<sub>21</sub>], III 51<sub>19</sub> [35<sub>33</sub>], III 59<sub>3-4</sub> [39<sub>27-28</sub>], III 73<sub>10</sub> [47<sub>30</sub>], III 87<sub>6</sub> [55<sub>14</sub>], III 107<sub>21</sub> [67<sub>27</sub>] (fem. reikšme), (fem.) *swaiai* „seiner – savai“ III 115<sub>2</sub> [71<sub>16</sub>]; acc. sg. *swaian* „seinen – savą“ I 7<sub>12</sub> [5<sub>27</sub>], „sein – savą“ III 29<sub>13</sub> [23<sub>25</sub>], III 33<sub>3</sub> [25<sub>26</sub>], III 33<sub>12</sub> [27<sub>4</sub>], III 37<sub>3</sub> [27<sub>32</sub>], „seinen – t.p.“ III 41<sub>21</sub> [31<sub>10</sub>], „ihren (ihren, seinen) – t.p.“ III 47<sub>13</sub> [33<sub>29</sub>], „seinen – t.p.“ III 49<sub>21</sub> [35<sub>17</sub>], „seine – t.p.“ III 51<sub>1</sub> [35<sub>20</sub>], „sein – t.p.“ III 51<sub>15</sub> [35<sub>31</sub>], „seinen“ III 69<sub>18</sub> [45<sub>28</sub>], „sein – t.p.“ III 77<sub>20</sub> [51<sub>5</sub>], III 83<sub>1-2</sub> [53<sub>9-10</sub>], „seiner – t.p.“ III 83<sub>9</sub> [53<sub>15</sub>], „sein – t.p.“ III 85<sub>4</sub> [53<sub>26</sub>], „seine – t.p.“ III 85<sub>8</sub> [53<sub>30</sub>], III 93<sub>7</sub> [59<sub>10</sub>], „seiner – t.p.“ III 97<sub>8</sub> [61<sub>17</sub>], „jr (ihr) – t.p.“ III 97<sub>11</sub> [61<sub>21</sub>], „sein – t.p.“ III 97<sub>20</sub> [61<sub>28</sub>], „seinen – t.p.“ III 99<sub>14</sub> [63<sub>5</sub>], III 101<sub>22</sub> [63<sub>28</sub>], „sein – t.p.“ III 103<sub>17</sub> [65<sub>10</sub>], „seinen – t.p.“ III 109<sub>19</sub> [69<sub>9</sub>], III 115<sub>7</sub> [71<sub>20</sub>], III 129<sub>17</sub> [79<sub>23</sub>], „seiner – t.p.“ III 129<sub>19</sub> [79<sub>25</sub>], „sein – t.p.“, III 133<sub>14-15</sub> [81<sub>19</sub>], III 133<sub>17</sub> [81<sub>21</sub>], *swian* (sk.: *swaian*) „jre (ihre) – t.p.“ III 103<sub>15</sub> [65<sub>8</sub>], *swaain* (sk.: *swaian*) „jren (ihren) – t.p.“ III 103<sub>20</sub> [65<sub>12</sub>], *swaiau* (sk.: *swaian*) „sein – t.p.“ III 103<sub>16</sub> [65<sub>9</sub>], *swaien* „seinen – t.p.“ II 7<sub>12</sub> [11<sub>26</sub>]; dat. pl. *swaimans* „jren (ihren) – saviems“ III 87<sub>13</sub> [55<sub>20</sub>], *swāi-*

*mans* „seynen (seinen) – t.p.“ I 13<sub>6</sub> [7<sub>20-21</sub>], I 13<sub>14</sub> [7<sub>25</sub>], „seinen – t.p.“ III 75<sub>3</sub> [49<sub>7</sub>], „iren (ihren) – t.p.“ III 103<sub>25</sub> [65<sub>16</sub>], *swaymans* „seynen (seinen) – t.p.“ II 13<sub>6</sub> [13<sub>22</sub>], II 13<sub>14</sub> [13<sub>26</sub>]; acc. pl. (masc. resp. fem.) *swaians* „seynen (seinen) – savus“ I 11<sub>10</sub> [7<sub>13</sub>], „seinen – t.p.“ III 45<sub>13</sub> [38<sub>8</sub>], „ire (ihre) – t.p.“ III 103<sub>15</sub> [65<sub>8</sub>], „seine – t.p.“ III 117<sub>5</sub> [73<sub>5</sub>], *swayiens* „seynen (seinen) – t.p.“ II 11<sub>11</sub> [13<sub>12</sub>]; [13<sub>12</sub>]; *swaieis* frazėje *sen wis-san swaieis* (sk.: *swaiens*?) „mit allen den seinen – su vissais savais“ III 119<sub>15-16</sub> [75<sub>1</sub>] (= *su wissu jo βmoniu pulku* „su visu jo žmonių pulku“ VE 58<sub>22</sub>). Be to, lie. *savo* resp. *jo* reikšmė žodžio pr. *swais* forma gen. sg.: *swaise* „seiner – savo (jo)“ III 101<sub>13</sub> [63<sub>21</sub>], „seines – t.p.“ III 103<sub>23</sub> [65<sub>15</sub>], „seiner – t.p.“ III 109<sub>9</sub> [69<sub>3</sub>], *swaisei* „seines – t.p.“ III 87<sub>18</sub> [55<sub>23</sub>], III 89<sub>3</sub> [55<sub>35</sub>], III 93<sub>12</sub> [59<sub>14</sub>].

Turime pron. poss. pr. *\*svaja-/svajā-* „savas/sava“ (: sl. *\*svojb/ \*svoja* „t.p.“), dėl kurio žr. Endzelins SV 90 t., Stang Vergl. Gr. 239, Rosinas BĮ 172 t. (ir liter.).

*sweykis* „pflugpfert (Pflugpferd) – arklys (ariaminiš)“ E 432, kurio kilmės ligšiolinė hipotezė (Trautmann AS 443, Endzelins SV 260 ir liter.), yra labai nepatikima (plg. ir Endzelins l.c., žr. Eckert Baltistica XXX 56). Manau, kad pr. žodis E 432 yra subst. (įo-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*sveikīs* „(žem.) ašvienis“ < *\*asveikīs* „t.p.“ (plg. wyse, žr.) < adj. (įo-kamienis) „priklausantis kumelei (ašvai)“ – sufikso *\*-eik-* (plg. s.v. *sweikis*) vedinys iš subst. pr. *\*asvā* „kumelė (ašva)“ < balt. *\*asvā* „t.p.“. Panašios darybos (tik su kitu sufiksu) yra subst. (įo-kamienis, nom. sg. masc.) lie. žem. *ašv-ienis* „arklys (darbinis)“ < adj. (įo-kamienis) < „priklausantis kumelei (ašvai)“ (plg. Skardžius ŽD 289) – sufikso vedinys iš subst. lie. *ašvā* „kumelė“ (žr. Skardžius ŽD 289, 568). Dėl balt. *\*asvā* „kumelė“ (> s. lie. *ašvā* „t.p.“) žr. s.v. *aswinan*.

*sweikis* „dursch (Dorsch) – menkė“ E 585 yra, galima sakyti, be etimologijos (Trautmann AS 443, Endzelins SV 260). Manau, kad pr. žodis E 585 yra pr. *\*z(u)veikis* „t.p.“ (masc., nom. sg.) – sufikso *\*-eik-* (plg. s.v. *sweykis*) vedinys iš

subst. pr. *\*zuvi-* „žuvis“ (dėl jo žr. s.v. *suckis*). Šiuo atveju sufiksas pr. *\*-eik-* galėjo turėti menkinamąją darybos reikšmę (gal taip buvo ir s.v. *sweykis*), plg. lie. *mėnkė* „Dorsch“ < „menka žuvis“ (dėl jo žr. Fraenkel 436).

**Swent** (up. dk. XV a.), *Swentegarben* „Kammerant Rössel“ [vv. (dk. 1351 m.) = *\*Sventagarb-* „Šventas kalnas“] ir kt. (Gerullis ON 178 t.) suponuoja adj. pr. *\*sventa-* „šventas“ (žr. dar PKP II 63) < balt.-sl. *\*šventa-* „t.p.“ (> lie. *šveñtas*, s.sl. *svęto* „t.p.“ ir kt.), žr. pvz. Trautmann BSW 311, Endzelins SV 260, Pokorny I 630, Gamkrelidze-Ivanov II 801 t. Žr. dar *swints*.

**sweriapis** „keynhengest“ E 431 nom. sg. masc. – matyt „Turnierpferd – turnyrinis žirgas“ (Trautmann AS 443 ir liter.) = pr. *\*sverap's* < *\*sver'apas* iš s.lenk. *\*świerzop* „eržilas“, žr. Trautmann l.c., Endzelins SV 260, Levin SE 99.

**swestro** „swester (Schwester) – sesuo“ E 174 nom. sg. fem., turintis iš vok. *swester* perimtą -w- (plg. Trautmann AS 443, Fraenkel 777), yra pr. *\*sestrō*; t.y. pr. *\*sestrā* su įterptiniu *\*-t-* (plg. sl. *\*sestra* „t.p.“), kurį kildinti iš vok. *swester* „t.p.“ bei lenk. *\*siestra* „t.p.“ (Trautmann l.c., Fraenkel l.c.) nėra reikalo.

Pr. (E) *\*sestrā* „sesuo“ < pr. *\*sesrā* „t.p.“ – formanto *\*-ā* išplėstas K-kamienis pr. *\*sesr-/seser-* „sesuo“ (plg. lie. *dukrā* „duktė“ < *\*dukrā* „t.p.“ ← *\*dukr-/dukte-* „t.p.“ Skardžius ŽD 45) < balt. *\*sesōr* (nom. sg. fem.) *\*seser-* „t.p.“, dėl kurio tolimesnės kilmės žr. pvz. Fraenkel 777 t., Pokorny I 1051.

Pastaba. Manyčiau, kad lytis *schostro* „Schwester – sesuo“ GrA 70, „soror – t.p.“ GrF 69 nėra grynai lenkiška (sic Trautmann 422, Endzelins SV 244, Mažiulis PKP 60), o atspindi pr. *\*sestrō* (t.y. *\*sestrā*), smarkiai paveiktą lyties lenk. *śiostra*.

**swetan** „werld (Welt) – pasaulį (svietą)“ E 792 acc. sg. masc. [ar nom. sg. neutr. (sic Trautmann AS 444)?]; acc. sg. masc. *swetan* „welldt (Welt) – pasaulį“ I 11<sub>11</sub> [7<sub>14</sub>] = (I) *\*svē-*

*tan* „t.p.“ > pr. (II, III) \**svītan* „pasauli“ = *swytan* „welđt (Welt) – pasauli“ II 11<sub>12</sub> [13<sub>13</sub>], *swītan* „Welt – t.p.“ III 59<sub>14</sub> [41<sub>2</sub>] (= *swieta* „svieta“ VE 24<sub>9</sub>), III 115<sub>7</sub> [71<sub>20</sub>], III 119<sub>12</sub> [73<sub>33</sub>] (= *swieta* „svieta“ VE 58<sub>19</sub>); gen. sg. (masc.) *swītas* „Welt – pasaulio“ III 51<sub>17</sub> [35<sub>32</sub>] (= *swieta* „svieto“ VE 20<sub>14-15</sub>), *swītas* „t.p.“ III 115<sub>10</sub> [71<sub>23</sub>], „pasaulio (Welt)“ III 119<sub>10-11</sub> [73<sub>32</sub>]. Lytį pr. (III 55<sub>19</sub> [39<sub>2</sub>]) *stai switai*, atliepiančią vok. (III 54<sub>17</sub> [38<sub>2</sub>]) *die Welt* „tas pasaulis“ (nom. sg. → *swietas* „t.p.“ VE 22<sub>14</sub> nom. sg.), laikau vertimo klaida (ne gyvosios pr. kalbos faktų) – vietoj pr. (III 55<sub>19</sub>) \**stas* \**swits* „tas pasaulis“ (nom. sg. masc.; kitaip Trautmann AS 444): vok. (III 54<sub>17</sub>) *die Welt* buvo suvokta kaip nom. pl. forma [plg. pvz. vok. (III 60<sub>6</sub>) *die Wort* „die Worte – tie žodžiai“ → pr. (III 61<sub>6</sub>) *stai wirdai* „t.p.“] resp. buvo išversta į nom. pl. (masc.) formą, t.y. į pr. (III 55<sub>19</sub>) *stai switai* „tie pasauliai“ (žr. PKP II 314, išn. 228); rodos, mažiau patikima spėti, kad dėl vok. (III 54<sub>7</sub>) *die Welt* [(nom. sg.) fem.!] būtų atsiradusi (okazionaliai!) fem. (nom. sg.) forma pr. (III 55<sub>19</sub>) *stai switai* „tas pasaulis“ – vietoj lauktinios (teisingos) pr. (III 55<sub>19</sub>) \**stas* \**swits* „t.p.“ (nom. sg. masc.).

Ta medžiaga suponuoja subst. (nom. sg., matyt masc.) pr. (II, III) \**svīts* „pasaulis“ < pr. (I, E) \**svēts* „t.p.“ < pr. \**svētas* „t.p.“ – polonizmą (Trautmann AS 444, Endzelīns SV 261, Levin SE 99).

**swibe** „vincke (Fink) – kikilis“ E 736 nom. sg. fem. yra „bez drošas etimologijas“ (Endzelīns SV 260 ir liter.). Jis galėtų būti taisomas į \**swile* = pr. \**zvilē*, kuris – matyt „spalvinės“ kilmės (plg.: „Pavasari kikilis, ypač patinukas, paryškina savo spalvas“ Ivanauskas III 135) žodis – fleksijos vedinys iš verb. pr. \**zvil-* „blizgėti“ < balt. \**žvil-* „t.p.“ > lie. *žvil-ti* „t.p.“ ir kt. (dėl jų žr. Fraenkel 1328, Urbutis BEE 61).

**swixtis** „erdentop (irdener Topf) – molinis puodas“ E 350 nom. sg. taisyti į \**swixdis* (Trautmann AS 444) nereikia (žr. Endzelīns SV 261). Jis veikiausiai taisytinąs į \**swirx-*

*tis* = \**swirkstis* (Bezenberger BB XX III 309 bei KZ L 197, Urbutis Baltistica XIX 160), plg. pr. (dk.) vv. *Swirxstein* (Gerullis ON 180) = pr. \**zvirkstein-* „žvirgždynė“ (Urbutis l.c.). Taisymo (E 350) *swixtis* į \**swirkstis* neatmeta ir Endzelynas, tik jis primena: „bet bez *r* ir taču arī lei. *žvizdrā* „Grand, Kies“ ir, toliau, „varēja būt blakus sinonimi *žvi(g)zd-* un *žvikst-*“ (Endzelīns SV l.c.). Tačiau lie. dial. *žvizdrā* „žvirgždas“ nėra senas (žr. Urbutis l.c.): jis bei lie. dial. *žvizdras* „t.p.“ bus atsiradę kontaminuojant lie. *žvirzdas* „žvirgždas, stambus smėlis“ su panašios reikšmės lie. dial. *žizdrā/žizdras* (žr. Būga I 292, Urbutis l.c.), apie kurio kilmę žr. s.v. *sixdo*.

Tą (E 350) \**swixtis*, kurio morfologinė rekonstrukcija nėra atskleista (ar jis *io-*, ar *i-*, ar *o-* kamienis), kildinti tiesiog iš „žvirgždas“ nepatikima.

Man rodos, kad (E 350) \**swixtis* „molinis puodas“ yra subst. (*io-* kamienis, nom. sg. masc.) pr. \**zvirkstīs* „t.p.“ < (subst.) \*„žvirgždinio molio puodas“ (į didesnių indų molį bus buvę primašoma žvirgždų) < adj. (*io-* kamienis) pr. \**zvirkstīs* „žvirgždinis“, o šis – fleksijos vedinys iš subst. (turbūt *o-* kamienio neutr.) pr. \**zvirkstan* „žvirgždas, žvyras“ (plg. pvz. lie. subst. *arklīs* kilmę iš adj. ← subst., žr. Skardžius ŽD 62).

Subst. (neutr.) pr. \**zvirkstan* „žvirgždas, žvyras“ kildinu iš subst. (neutr.) balt.-sl. \**žvir(k)stan* „t.p.“ (su įterptiniu \**-k-*), kuris virto į subst. (neutr.) ryt. balt. \**žvir(g)zdan* „t.p.“ > lie. *žvir(g)zdas* „t.p.“ ir kt.; žr. Trautmann BSW 375, plg. Būga I 292, 442, Urbutis l.c.

Subst. (neutr., sg.) balt.-sl. \**žvir(k)stan* „žvirgždas/žvirgždai, žvyras“ [> sl. \**žvir(k)stan* „t.p.“ (neutr.) > sl. \**zvǫrstō* „t.p.“ (čia dėl neutr. \**-an* > masc. \**-ō* žr. Mažiulis BS 86 ir liter.) > serb.-chorv. *zvǫst* „toks minkštas akmuo“] < (subst.) \*„tai, kas subyrėję“ yra matyt iš adj. (neutr.) balt.-sl. \**žvir(k)stan* „subyrėjęs“ (plg. pvz. s.v. *giwan*), o šis – sufikso \**-sta-* vedinys iš verb. balt.-sl. \**žvir(g)-* „(su)byrėti“ (dėl jo žr. Urbutis Baltistica XIX 161–168).

**swintian** „swin (Schwein) – kiaulė (apskritai)“ nom. sg. neutr., kurį laikyti (arba įtarti) slavizmu (Trautmann AS 443, Levin SE 106) nėra pagrindo, taisytinai į *\*swinstian* (Endzelins SV 260, Karaliūnas CPP 20, plg. Sabaliauskas LKK X 171) = pr. (E) *\*svinst'an* < *\*svīnist'an* (subst. diminut.) < pr. *\*svīnistjan* „kiaulėlė, kiaulytė“ [čia dėl pvz. pr. „kiaulėlė, kiaulytė“ → pr. (E) „kiaulė“ plg. pvz. pr. *\*avelė, avytė* → pr. (E) „avis“, žr. *camstian*], o šis – sufikso (diminut.) *\*-istja-* vedinys turbūt ne iš *\*svīna-* (dėl jo žr. toliau), o iš subst. [i/(i)jā-kamienio, fem.] vak. balt.-sl. *\*s(u)vīnī* (nom. sg.)/ *\*s(u)vīn(i)jā-* „kiaulė“ (> rus. сви́нья „t.p.“ ir kt., žr. Vasmer III 579); dėl jo segmento *\*s(u)v-*, t.y. variantų *\*suv-/sv-* žr. s.v. *seweynis*.

Subst. vak. balt.-sl. *\*s(u)vīnī/\*s(u)vīn(i)jā-* „kiaulė“ laikytinas formanto (fleksijos) *\*-ī/(i)jā-* vediniu iš adj. (*ā-/o-*kamienio) balt.-sl. *\*s(u)vīna-/s(u)vīnā-* „kiauliška/kiauliškas“ (> la. *svīns* „beschmutzt“, s.sl. *svinō* „kiauliškas“ ir kt.). Plg. gana seną darybos modelį: pvz. iš lie. adj. (*ā-/o-*kamienio) *margā/ mār-gas* turime formanto (fleksijos) *-ē-* (fem. resp. *-ja-* masc.) vedinį subst. (mob.) *mārgē (mārgis)*; dėl šio lie. *-ē-* [bet jo kilmės iš balt. *\*(i)jā-*] ir minėto formanto vak. balt.-sl. *\*-ī-/\*(i)jā-*, kurie abu istoriškai visais atžvilgiais yra labai panašūs, žr. s.v. *kexti*.

Iš adj. balt.-sl. *\*s(u)vīna-* „kiauliškas“ – iš jo lyties neutr. *\*s(u)vīnan* „t.p.“ bus atsiradęs subst. (neutr.) balt. dial. *\*s(u)vīnan* „kiauliškumas (tai, kas kiauliška)“ (dėl tokio subst. plg. pvz. s.v. *giwan*) → subst. (masc.) lie. dial. (gal iš kurš.) *svýnas* „kiaulių migis“ (LKŽ XIV 363); šiam lie. substantyvui panašią etimologiją pirmasis pasiūlė Karaliūnas CPP 19 (tik jo etimologija, ignoruojanti žodžių darybą, yra ne tiek pati etimologija, kiek etimologiniai gretinimai).

Adj. balt.-sl. *\*s(u)vīna-* „kiauliškas“ yra didžiai senas – adj. sufikso balt.-sl. *\*-īna-* (< ide. *\*-ino-*, žr. s.v. *seimīns*) vedinys iš subst. (*K*-kamienio, fem./ masc.) balt.-sl. *\*sū-s* (nom. sg.)/ *\*suv-* „kiaulė (apskritai)“ < subst. (fem./masc.) ide. *\*sū-s/ suų-* „t.p.“ [> gr. ὤς „t.p.“ (fem./masc.) ir kt., žr. Pokor-

ny I 1038] > lo. *sūs* „t.p.“ (fem./masc.) → adj. lo. *su-īnus* „kiauliškas“.

Iš to subst. ide. *\*sū-s/ suų-* „kiaulė (apskritai)“ > germ. *\*sū-/s(u)v-* „t.p.“ atsirado adj. germ. *\*s(u)v-īna-* „kiauliškas“ → subst. (neutr.) germ. *\*s(u)vīna(n)* „kiauliškumas“ [plg. minėtą subst. (neutr.) balt. dial. *\*s(u)vīnan* „t.p.“] > „tai, kas būdinga įvairios (t.y. neutralios – nei fem., nei masc.) lyties kiaulėms“ > subst. (neutr.) go. *swein* „kiaulė“ ir kt. Atsiradus tokiam subst. (neutr.) germ. *\*s(u)vīna(n)* „kiaulė“ (apskritai), senasis subst. (fem./masc.) germ. *\*sū-/s(u)v-* „kiaulė (apskritai)“ (< ide. *\*sū-/suų-* „t.p.“) virto į subst. (fem.!) germ. *\*sū-* [*\*s(u)v-*] „kiaulė“ > subst. (fem.!) s.v.a. *sū* „t.p.“ ir kt.

**swintickens** „heyligen (Heiligen) – šventuosius“ III 133<sub>8-9</sub> [81<sub>15</sub>] subst. acc. pl. masc. = pr. *\*svintikans* – turbūt *o*-kamienė (kitaip – Berneker PS 194, Endzelins SV 261) lytis su nekirčiuotu *\*-a-* (redukuotu) ir kirčiuotu *\*-i-* (*\*-ti-*). Šis (subst.) pr. *\*svintika-* yra sufikso *\*-ika-* vedinys matyt iš adj. pr. *\*svinta-* „šventas“ (žr. *swints*), plg. subst. lie. *naujikas* „naujokas“ (LKŽ VIII 587) darybą (Skardžius ŽD 127).

**swintint** „heyligest (heiligen) – švęsti“ III 29<sub>9</sub> [23<sub>22</sub>; žr. PKP II 109, išn. 40] (= *schwenstumbel* VE 10<sub>5</sub>), *swintintwey* „heiligen – t.p.“ I 5<sub>10</sub> [5<sub>8</sub>; žr. PKP II 69, išn. 11], *swyntintwey* „heiligen (heiligen) – t.p.“ II 5<sub>10</sub> [11<sub>7</sub>; žr. PKP II 83, išn. 6] inf.; partic. praet. act. nom. sg. masc. *swintinons* „geheyliget (geheiligt) – šventinęs“ III 45<sub>14</sub> [33<sub>9</sub>] (= *paschwente* VE 17<sub>16-17</sub> praet. 3 sg.), *swintinninuns* (sk. *swintinnuns*) „t.p.“ III 119<sub>26</sub> [75<sub>8</sub>]; partic. praet. pass. nom. sg. masc. *swintints* „geheyliget (geheiligt) – šventintas“ I 9<sub>14</sub> [7<sub>4</sub>], *swyntits* (sk. *swyntints*) „t.p.“ II 9<sub>14</sub> [13<sub>2</sub>], *swintints* „t.p.“ III 47<sub>15</sub> [33<sub>32</sub>] (= *schwenskisi* VE 18<sub>16</sub>); praes. 3 sg. *swintina* „heyliget (heiligt) – šventina“ III 45<sub>17</sub> [33<sub>11</sub>] (= *paschwentin* „pašventina“ VE 17<sub>16-17</sub>), (3 pl.) *swintinai* „heiligen (heiligt) – t.p.“ III 51<sub>15</sub> [35<sub>30</sub>], *swintina* „heyliget (heiligt) – t.p.“ III 103<sub>8</sub> 65<sub>3</sub> (= *paschwenstu* VE 49<sub>13</sub> 3sg.).

Turime verb. (inf.) pr. (kat.-mų) *\*svintintvei* „švęsti; šventinti“ – vedinį iš adj. pr. *\*svinta-* „šventas“ (žr. *swints*). Bet šis

pr. verb. (inf.) gali būti perdirbinys iš senesnio adj. pr. \**sventa-* „šventas“ (žr. s.v. *Swent*) → pr. \**svintī-tvei* „švēsti; šventinti“ (plg. sl., pvz. rus. *свѣту-мѣ* „t.p.“), dar plg. s.v. *war-tint*; be to, plg. lie. *bálty-ti/báltin-ti* ir kt. (S k a r d ž i u s ŽD 545 tt.).

**swintiskan** „Heiligung – šventumą“ III 45<sub>2</sub> [31<sub>35</sub>; žr. PKP II 125, išn. 135] (= *apschwentima* VE 17<sub>5</sub> acc. sg.) acc. sg. fem. (subst.) = pr. \**svintiskan* greta nepaliudyto subst. (nom. sg. fem.) pr. \**svintisku* „šventumas“ (su \*-u < \*-ū < \*-ā), kuris – iš adj. (fem.) \**svintisku* „šventà“ – sufikso \*-isk- vedinys iš adj. pr. \**svintā-/svinta-* „šventa/šventas“ (žr. *swints*).

**swints** „šventas (heilig)“ III 39<sub>10</sub> [29<sub>18</sub>], „heyliche (heilig) – šventas“ III 45<sub>11</sub> [33<sub>7</sub>] (= *schwenta* VE 17<sub>15</sub> nom. sg. fem.), „heilig (heilig) – t.p.“ III 49<sub>2</sub> [33<sub>35</sub>] (= *schwentas* VE 19<sub>2</sub> nom. sg. masc.), III 49<sub>3</sub> [35<sub>2</sub>] (= *schwentas* VE 19<sub>3</sub> nom. sg. masc.), „sansct – t.p.“ III 63<sub>3</sub> [41<sub>26</sub>], III 63<sub>23</sub> [43<sub>8</sub>], III 73<sub>22</sub> [49<sub>3</sub>], „heiliger – t.p.“ III 79<sub>6</sub> [51<sub>13</sub>] (= *schwentos* VE 33<sub>11</sub> gen. sg. fem.), „heyliger (heiliger) – t.p.“ III 79<sub>19</sub> [51<sub>22</sub>] (= *schwentas* VE 34<sub>3</sub> nom. sg.), III 81<sub>6</sub> [51<sub>31</sub>] (= *schwentoses* „šventosios“ VE 34<sub>13</sub>), „heiliger – t.p.“ III 81<sub>19</sub> [53<sub>5</sub>] (= *schwentas* VE 35<sub>2</sub> nom. sg.), „s(anct) – t.p.“ III 103<sub>4</sub> [63<sub>37</sub>], III 111<sub>19</sub> [69<sub>24</sub>] adj. nom. sg. masc.; nom. sg. fem. *swintai* „heilig – šventà“ III 103<sub>13-14</sub> [65<sub>7</sub>] (= *schwenta* VE 49<sub>17</sub> nom. sg. fem.); gen. sg. masc. *swyntas* „heyligen (heiliges) – švento“ II 11<sub>15</sub> [13<sub>15</sub>]; acc. sg. masc. *swintan* „heiligen – šventą“ I 7<sub>14</sub> [52<sub>8</sub>], *swyntan* „heyligen (heiligen) – t.p.“ II 7<sub>14</sub> [11<sub>27</sub>], I 9<sub>6</sub> [53<sub>5</sub>], II 9<sub>6</sub> [11<sub>34</sub>], *swinte* (sk. *swinten*) „t.p.“ I 11<sub>14</sub> [7<sub>15</sub>], *swintan* „heilig (heilig) – t.p.“ III 29<sub>14</sub> [23<sub>26</sub>] (= *schwenta* VE 10<sub>9</sub> acc. sg. masc.), „heyligen (heiligen) – t.p.“ III 41<sub>23</sub> [31<sub>11</sub>] (= *schwentoses* „šventosios“ VE 16<sub>1</sub>), III 45<sub>3</sub> [33<sub>1</sub>] (= *schwenta* VE 17<sub>6</sub> acc. sg. fem.), III 49<sub>21</sub> [35<sub>17</sub>] (= *schwentaie* „šventąją“ VE 19<sub>21</sub>), „heiligen – t.p.“ III 51<sub>1</sub> [35<sub>20</sub>] (= *schwentamui* VE 19<sub>21</sub>), „heyligen (heiligen) – t.p.“ III 59<sub>16</sub> [41<sub>4</sub>] (= *schwentoses* „šventosios“ VE 24<sub>12</sub>), III 63<sub>2</sub> [41<sub>25</sub>] (= *schwentò* „šventoje“ VE 25<sub>15</sub>), III 63<sub>5</sub> [41<sub>28</sub>] (= *schwentos* VE 25<sub>18</sub> gen. sg. fem.), III 71<sub>20</sub> [47<sub>18</sub>] (= *schwentoses* VE 30<sub>4</sub> gen. sg.), „heiligen – t.p.“

III 79<sub>3</sub> [51<sub>11</sub>] (= *schwentu* VE 33<sub>9</sub> instr. sg.), III 81<sub>3</sub> [51<sub>30</sub>] (= *schwentu* VE 34<sub>11</sub> instr. sg.), III 99<sub>6</sub> [61<sub>36</sub>], III 101<sub>1</sub> [63<sub>11</sub>], III 109<sub>1</sub> [67<sub>31</sub>], III 117<sub>10</sub> [73<sub>8</sub>], III 123<sub>24</sub> [77<sub>10</sub>], III 127<sub>9</sub> [77<sub>34</sub>] (= *schwentoses* ve 61<sub>15</sub> gen. sg.), III 127<sub>19</sub> [79<sub>8</sub>] (= *schwenta* VE 61<sub>19</sub> acc. sg. fem.), III 129<sub>12</sub> [79<sub>19</sub>] (= *schwentoses* VE 62<sub>9</sub> gen. sg.), III 129<sub>16</sub> [79<sub>22</sub>] (= *schwentaie* VE 62<sub>15</sub> acc. sg. fem.), „heyliche (heilige) – t.p.“ III 131<sub>18</sub> [81<sub>4</sub>], „heyligen (heiligen) – t.p.“ III 133<sub>5</sub> [81<sub>12</sub>]; acc. sg. fem. *swintan* „heyliche (heilige) – šventą“ I 9<sub>7</sub> [53<sub>5</sub>], *swyntan* „t.p.“ II 9<sub>7</sub> [11<sub>34</sub>], *swintan* „t.p.“ III 45<sub>4</sub> [33<sub>1</sub>] (= *schwenta* VE 17<sub>7</sub> acc. sg. fem.), „heyligen (heiligen) – t.p.“ III 59<sub>2</sub> [39<sub>26</sub>] (= *schwenta* „švento“ VE 23<sub>19</sub>), „heiligen – t.p.“ III 119<sub>19</sub> [75<sub>3</sub>] (= *schwentaghi* VE 59<sub>2</sub> acc. sg.), III 121<sub>6</sub> [75<sub>17</sub>] (= *schwentoye* VE 59<sub>15</sub> iness. sg.), „heilige – t.p.“ III 123<sub>12</sub> [77<sub>2</sub>], III 127<sub>20</sub> [79<sub>8</sub>] (= *schwenta* VE 61<sub>19</sub> acc. sg. fem.), *swinton* „heyligen – t.p.“ III 43<sub>17</sub> [31<sub>26-27</sub>] (= *schwentu* VE 16<sub>18</sub> instr. sg.);

nom. pl. masc. *swintai* „heilig – šventi“ III 49 [35<sub>5</sub>], „heiligen – t.p.“ III 73<sub>21</sub> [49<sub>2</sub>] (= *schwenti* VE 31<sub>1</sub> nom. pl.); acc. pl. fem. *swintans* „heilige (heilige) – šventàs“ III 85<sub>18</sub> [55<sub>3</sub>] (= *schwentu* VE 36<sub>19</sub> gen. pl.); gen. pl. (masc.) *swintan* „heyligen (heiligen) – šventų“ I 9<sub>8</sub> [7<sub>1</sub>], *swyntan* „t.p.“ II 9<sub>8</sub> [11<sub>35</sub>], *swintan* „t.p.“ III 45<sub>5</sub> [33<sub>2</sub>] (= *schwentuju* VE 17<sub>8</sub> gen. pl.), „heiligen – t.p.“ III 127<sub>21</sub> [79<sub>9</sub>] (= *schwentuju* VE 61<sub>20-21</sub> gen. pl.).

Turime adj. (*o/ā-* kamienį) pr. \**svinta-* „šventas“ [plg. ež. *Swyntheynen* (dk., 1340 m.) ir kt. Gerullis ON 179 t.], laikomą skoliniu iš lenk. *święty* „t.p.“ (Trautmann AS 444, Endzelins SV 261). Bet čia geriau būtų sakyti: pr. \**sventa-* „šventas“ (žr. s.v. *Swent*), veikiamas lenk. *święty* „t.p.“ šakninio -ię-, savo šaknies vokalizmu buvo perdirbtas į pr. \**svinta-* „t.p.“.

**swīrins** „thier (Tiere – žvėris)“ III 107<sub>2</sub> [67<sub>12</sub>] (= *βwerū* „žvėrių“ VE 51<sub>16</sub>) acc. pl. (fem. ar masc.) = pr. (III) \**zvīrins*, suponuojantis senesnę subst. (*i-* resp. *K-*kamienį) su nom. sg. (fem. ir masc.) lytimi (*i-*kamiene) pr. \**zvērīs* „žvėris“ (dar žr. s.v. *alne*). Šis pr. subst. kildintinas iš subst. [*i-* (nom. sg. ir kt.)

resp. *K*-kamienio (t.y. *r*-kamienio), masc. ir fem. (čia tik masc. pripažįsta pvz. Trautmann BSW 374)] balt.-sl. \**žvēris* „žvēris“ (nom. sg.) > lie. *žvēris* „t.p.“ (*i*-kamienis su *K*-kamienėmis formomis), la. *zvērs* „t.p.“ (*zvēra* „žvēries“ gen. sg.), s. ček. *zvěř* „t.p.“ (masc., fem.), rus. (masc.) *зверь* „t.p.“ (*зверь* gen. sg.) ir kt.

Lytis (nom. sg. masc. ir fem., *i*-kamienė) balt.-sl. \**žvēris* „žvēris“ – perdirbiny iš seniausios (*K*-kamienės) balt.-sl. \**žvē* „t.p.“ (nom. sg.) < \**žvēr* „t.p.“ [čia dėl balt.-sl. \**-ēr* (*r*-kamienio) → balt.-sl. \**-ē* žr. s.v. *mothe*] < ide. \**gʰuēr* „t.p.“ (Pokorny I 493).

swītan, žr. *swetan*.

swīteviskan „weltlicher (weltliche) – pasaulietišką (svietišką)“ III 89<sub>15</sub> [57<sub>8</sub>] (= *swietischka* VE 38<sub>14</sub> acc. sg.) adj. acc. sg. fem. = pr. \**svīteviskan* (ar \**svītaviskan*) – sufikso \**-isk-* vedinys iš adj. \**svīteva-* „pasaulietiškas“, o šis – vedinys iš subst. pr. (III, II) \**svīta-* „pasaulis“ < pr. \**svēta-* „t.p.“ (žr. *swetan*).

## T

\**tadan* „tada“, žr. s.v. *kadan*.

taykowuns, žr. *teickut*.

tackelis „slifstein (Schleifstein) – tekėlas“ E 530 nom. sg. masc. = pr. \**takēl's* [(ar su \**-el-*) *o*-kamienis, ar *io*-kamienis \**takēl's*] < \**takēlas* „t.p.“ (= „sukamas ritinio formos galastuvas“) – sufikso \**-ēla-* vedinys iš verb. pr. \**tak-* „galąsti“ = (inf.) \**takī-* „t.p.“ < verb. (causat., inf.) balt.-sl. dial. \**takī-* „t.p.“ < \*, „tekinti (fließen lassen); tekinti (schleifen)“ (> rus. *моу-мб* „t.p.“ ir kt.) > lie.-la. \**takī-ti* „t.p.“, kuris dėl lie.-la. \**tek-* „tekėti“ (žr. toliau) perdirbtas į lie. \**teký-ti* „fließen lassen; schleifen“ → *tēkin-ti* „t.p.“ [čia dėl \**-y-* → *-in-* plg. pvz. lie. *dáigy-ti* „daryti, kad dygtų“ // *daigín-ti* „t.p.“ (Skardžius ŽD 545 tt.), plg. dar s.v. *wartint*].

Iš to nesunku suprasti, kad ir subst. lie. *tekėlas* (*tēkėlas*) „Schleifstein“ < \**takēlas* „t.p.“ (plg. dial. *tākilas* „t.p.“) ir la.

\**tac-* > *tecelis* „t.p.“, *teciēls* „t.p.“ gali būti išriedėję iš verb. (causat., inf.) lie.-la. \**takī-* „fließen lassen; schleifen“ < balt.-sl. \**takī-* „t.p.“ < „fließen lassen“ < „daryti, kad bėgtų (suktųsi), tekėtų“, o šis (causat.) – iš verb. balt.-sl. \**tek-* „bėgti, tekėti“ (> lie. *tek-ėti* „t.p.“ ir kt.), dėl kurio žr. pvz. Trautmann BSW 316, Endzelīns SV 261 t., Fraenkel 1072 t. (ir liter.), Pokorny I 1059 t. Žr. dar *takes*.

takes „weer (Querdamm an der Mühle, um das Wasser zu stauen) – takišys (perkolas, užtvanka)“ E 328 nom. sg. masc. = pr. \**takis* < \**takiss* „t.p.“ < \**takisas* „t.p.“ < balt. \**takisas* „tam tikra užtvanka“ > lie. *tākišas* „perkolas (Fischwehr)“ (LKŽ XV 738) su *-š-* < \**-s-* (plg. Karaliūnas Baltistica I 113 tt.), la. \**taciss* „t.p.“ > *tacis* „t.p.“ (ME IV 121 s.v. *I tacis*).

Subst. balt. \**takisas* „tam tikra užtvanka“ yra matyt iš (subst.) \*, „tam tikras pratekėjimas“ < adj. balt. \**takisa-* „pratekantis“ – sufikso \**-isa-* vedinys iš subst. balt. \**takas* „tekėjimas, bėgimas“; dėl visa to plg. s.v. *lalasso*.

Subst. balt. \**takas* „tekėjimas, bėgimas“ = balt.-sl. \**takas* „t.p.“ (> lie. *tākas* „Pfad“ ir kt., s.sl. *tokō* „tekėjimas“ ir kt.) – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. \**tek-* „tekėti“, dėl kurio žr. s.v. *tackelis*; žr. dar s.v. *lat-tako*.

-tako, žr. *lattako*.

tālis „toliau (weiter)“ III 119<sub>7</sub> [73<sub>30</sub>], *tāls* „weiter – toliau“ III 69<sub>21</sub> [45<sub>31</sub>] (= *toliaus* „t.p.“ VE 29<sub>6</sub>), III 71<sub>11</sub> [45<sub>31</sub>], *tals* „t.p.“ III 99<sub>22</sub> [63<sub>9</sub>] adv. comp. = pr. (III) \**tālis* resp. \**tāls* < \**tālis*. Plg. tos pačios morfologinės kilmės adv. comp. *mijls* „miečiau“ (žr. *mijls*) = pr. \**mīls* „t.p.“ < \**mīlis* „t.p.“; dar plg. adv. *toūls* „daugiau“, žr. s.v. *tūlan*.

Manychiau, kad adv. comp. pr. (III) \**tālis* „toliau“ yra sutrumpėjęs iš senesnio pr. \**tālisi* „t.p.“ (dėl \**-i* plg. pvz. adv. *ainawijdi*, žr.), o šis – iš pr. \**tālisja(n)* „t.p.“ [dėl \**-a(n)* plg. adv. *ilga* „ilgai“, žr. *ilga*], plg. lie. dial. *tōlēs* „t.p.“ (LKŽ XVI 486) < *tolesni* „t.p.“ (plg. *gialesni* „geriau“ DP 516<sub>2</sub>) < *tolesniai* „t.p.“. Adv. pr. \**tālisja(n)* „toliau“ yra iš adj. (neutr., nom.-

acc. sg) pr. \**tālisja*(n) „tolimesnis“ (plg. pvz. s.v. *ilga*), kuris – sufikso (sudėtinio) \*-*isja*- (žr. s.v. *tawischas*, plg. PKP 264, išn. 49) vedinys iš adj. pr. \**tāla*- „tolimas“ (plg. ir vv. *Tollauken* „Breytenveld“ Gerullis ON 184) < balt. \**tāla*- „t.p.“ [> lie. *tólas* „t.p.“ (LKŽ XVI 483, žr. dar Būga III 690) = la. *tāls* „t.p.“ (ME IV 146)], neturinčio aiškios etimologijos (žr. pvz. Fraenkel 1106 t. ir liter.).

\**tālku*, žr. *tlāku*.

**tallokinikis** „vrier (der Freie) – laisvasis (ne baudžiauninkas)“ E 408 nom. sg. masc. – „bez drošas etimologijas“ (Endzelins SV 262 ir liter., plg. Trautmann AS 445, Fraenkel 1053). Manyčiau, kad jis taisytinas į \**tallkinikis* = pr. \**talkinikis* < \**talkinikas* „t.p.“ ir yra sufikso \*-*inik*- vedinys matyt iš subst. pr. \**talkā* „laisvas (ne priverstinis) darbas, talka“ < balt. \**talkā* „t.p.“ (> lie. *talkà* = la. *tālka*) = balt.-sl. \**talkā* „t.p.“ (> lenk. *łoka* ir kt.), dėl kurio žr. Trautmann BSW 322, Fraenkel l.c., Vasmer IV 73. Subst. balt.-sl. „talka“ gali būti iš \*,*kūlimas* (kūlimo talka) – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. \**telk*-/\**tilk*- „kulti, mušti“ (žr. s.v. *tlāku*), plg. PKP II 202, išn. 608.

*tāls*, žr. *tālis*.

**talus** „bōne (Fußboden) – grindys, asla“ E 207 nom. sg. masc. yra matyt pr. \**tal*“s < \**talas* „t.p.“ (plg. s.v.v. *asmus*, *auwe-rus*, *gandams*, *scalus*) < \*,*paklojimas*, *patiesimas*“ (plg. la. dial. \**talas* „t.p.“ > *tals* „audeklių balinimas“ ME IV 128) – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**tel*-/\**til*- „(pa)kloti, patiesti“ (plg. pvz. subst. pr. \**stabas* dar-rybą, žr. *stabis*) < balt.-sl. \**tel*-/\**til*- „t.p.“ (plg. Būga II 318;) < verb. ide. \**tel*-/\**tl*- „t.p.“ [dėl ide. kalbų medžiagos (darinių) žr. Pokorny I 1061 s.v. 2. *tel*-], o šis galėtų būti iš verb. ide. \*(s)*tel*-/\*(s)*tl*- „t.p.“. Tiesa, įprastai suponuojama, kad buvo nomen ide. \**tel*- „plokščias ir pan.“ (Pokorny l.c.) ir verb. ide. \**stel*- „(pa)kloti, (pa)tiesiti“ (Pokorny I 1018 t. s.v. 2. *stel*-); bet plg. Būga l.c., kur atstatomas ne nomen balt.-sl. \**tel*- „plokščias“, o verb. balt.-sl. \**tel*- „kloti“.

**tāns** „er – jis“ III 37<sub>11</sub> [29<sub>2</sub>], III 39<sub>5</sub> [29<sub>14</sub>], III 43<sub>6</sub> [31<sub>17</sub>], III

43<sub>23</sub> [31<sub>31</sub>], III 45<sub>19</sub> [33<sub>13</sub>], III 47<sub>9</sub> [33<sub>27</sub>], III 49<sub>3</sub> [35<sub>1</sub>], III 63<sub>6</sub> [41<sub>28</sub>], III 103<sub>23</sub> [65<sub>14</sub>], III 105<sub>5</sub> [63<sub>23</sub>], III 105<sub>24</sub>(2X) [67<sub>6</sub>(2X)], III 111<sub>8</sub> [69<sub>16</sub>], III 111<sub>21</sub> [69<sub>26</sub>], III 115<sub>23</sub> [71<sub>32</sub>], III 117<sub>4</sub> [73<sub>4</sub>], III 117<sub>11</sub> [73<sub>9</sub>], III 121<sub>10</sub> [75<sub>20</sub>], III 123<sub>10</sub> [77<sub>1</sub>], III 125<sub>8</sub> [77<sub>18</sub>], III 131<sub>11</sub> [79<sub>33</sub>], III 131<sub>17</sub> [81<sub>4</sub>], *tans* „t.p.“ III 45<sub>15</sub> [33<sub>10</sub>], III 53<sub>6</sub> [37<sub>8</sub>], III 55<sub>7</sub> [37<sub>26</sub>], III 57<sub>17</sub> [39<sub>21</sub>], III 57<sub>19</sub> [39<sub>22</sub>], III 69<sub>17</sub> [45<sub>27</sub>], III 71<sub>16</sub> [47<sub>15</sub>], III 75<sub>2</sub>(2X) [49<sub>6</sub>(2X)], III 85<sub>1</sub> [5<sub>24</sub>], III 85<sub>5</sub> [53<sub>27</sub>], III 87<sub>10</sub> [55<sub>17</sub>], III 95<sub>17</sub> [61<sub>4</sub>], III 97<sub>5</sub> [61<sub>15</sub>], III 97<sub>7</sub> [61<sub>17</sub>], III 101<sub>13</sub> [63<sub>21</sub>], III 101<sub>16</sub> [63<sub>24</sub>], III 101<sub>25</sub> [63<sub>31</sub>], III 103<sub>8</sub> [62<sub>3</sub>], III 103<sub>10</sub> [65<sub>4</sub>], III 103<sub>18</sub> [65<sub>11</sub>], III 105<sub>12</sub> [65<sub>30</sub>], III 107<sub>4</sub> [67<sub>13</sub>], III 113<sub>1</sub> [69<sub>30</sub>], III 107<sub>7</sub> [69<sub>34</sub>], III 113<sub>12</sub> [71<sub>2</sub>], III 115<sub>4</sub> [71<sub>17</sub>], III 115<sub>25</sub> [71<sub>34</sub>], III 121<sub>4</sub> [75<sub>16</sub>], III 133<sub>5</sub> [81<sub>13</sub>] nom. sg. masc. (III asmens pron.); nom. sg. fem. *tennā* „sie – ji“ III 121<sub>4</sub> [75<sub>16</sub>], III 125<sub>8</sub> [77<sub>18</sub>], *tenna* III 101<sub>20</sub> [63<sub>27</sub>], III 119<sub>2</sub> [73<sub>26</sub>], *tannā* III 121<sub>10</sub> [75<sub>20</sub>]. Kitų šio pr. pron. linksnių formų medžiagą (registrą) žr. apud Trautmann AS 445, Endzelins SV 262.

Turime pron. (pvz. nom. sg. masc.) pr. (kat-mų) \**tāns* „jis“ < \**tanās* „t.p.“, kuris yra a) arba iš pr. \**ta*- „tas“ (žr. *stas*) + \**anas* „jis“ (= lie. dial. *anās* „t.p.“ ir kt.) > \**tanās* „jis“ (Wijk Apr. St. 116, Endzelins SV 81, Stang Vergl. Gr. 236, plg. Rosinas BĮ 209), b) arba iš pr. \**tē* + \**anas* (žr. Rosinas l.c.).

**tapali**, žr. *buttas tapali*.

**Tapelawke** (dk., 1388 m.), (dk., 1440 m.) *Taplawken* „Warmfelt genant“, (dk., 1459 m.) *Tepplaucken* (Gerullis ON 181) vv. – kompozitas, kurio antrasis sandas yra pr. \*-*lauk*- „laukas“ (žr. *laucks*), o pirmajame sande slypi turbūt adj. pr. \**tapja*- (ar \**tepja*-) „šiltas“ [plg. Gerullis l.c., Trautmann BSW 319, Būga II 626, Endzelins SV 262 („*tapla*-?“)]; iš jo – vedinys vv. pr. \**Tapjavā* = (dk., 1255 m.) *Tapiow* „jetzt Tapiaw“ (dėl jo žr. Gerullis l.c.) → lie. *Tēpliavā* [ matyt su perdirtu segmentu (gal dėl kuršių ar kuršininkų šnektų įtakos) -*pli*- (t.y. -*pl*-) iš \*-*pj*-].

Adj. pr. \**tapja*- „šiltas“ galėtų būti iš (adj.) „turintis šiltumo“ – fleksijos vedinys iš subst. (o-kamienio, nom. sg. masc.) vak.

balt. \**tapas* „šiltumas“ [plg. pvz. lie. adj. *vakāris* (← subst. *vā-karas*) ir kt. darybos tipą (seną!); žr. Skardžius ŽD 62], o šis – fleksijos vedinys iš verb. vak. balt. \**tep-* „šild(dy)ti“ (plg. subst. pr. \**stabas* darybą, žr. *stabis*) = ryt. balt. \**tep-* „t.p.“ (lie. -la. šnektose išnyko). Verb. balt. \**tep-* „šild(dy)ti“ = balt.-sl. \**tep-* „t.p.“ yra iš ide. \**tep-* „t.p.“ (Pokorny I 1069 t.).

**tarbio**, žr. *carbio*.

**tārin** „Stimme – balsa“ III 105<sub>7</sub> [65<sub>26</sub>] (*balsa* „balso“ VE 50<sub>16</sub>) acc. sg. fem. = pr. \**tārin* suponuoją subst. (nom. sg., matyt ē-kamienį fem.) pr. (III) \**tāri* „balsas“ < pr. (semb.) \**tāri* „t.p.“ < pr. \**tārē* „t.p.“ < \**tarimas*“, kuris – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**tar-* (\**tar-ītvei*) „tarti“ < verb. balt. dial. \**tar-* (inf. \**tari-*) „t.p.“ > lie. *tar-yti* „t.p.“ (lie. *tariti* „t.p.“ – naujadaras, žr. Būga II 454). Dėl tolimesnės šio verb. istorijos žr. Fraenkel 1059 t. (s.v. *tarýti*), 1102 (s.v. *tirti*) ir liter. Plg. s.v. *attrātwei*.

**tarkue** „bintrime (Riemen zum Binden am Pferdegeschirr) – rišamasis diržas“ E 449 veikiausiai taisytiną i *tarkne* (Trautmann AS 446, Trautmann BSW 314, ME IV 173 s.v. *tērka*) nom. sg. fem. = pr. \**tarknē* < \**tarkinē* „t.p.“ (plg. s.v. *stabni*), kuris, man rodos, yra iš adj. pr. \**tarkinē* „diržinė“ – sufikso \*-in- vedinio iš subst. pr. \**tarka-* (ar \**tarkā-* fem.) „diržas, saitas“. Šis subst. – matyt fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. \**terk-* „(su)sukti“ = balt.-sl. \**terk-* „t.p.“ [→ subst. la. *tērka* „tam tikra virvė“ (ME IV 173), rus. *мóпок* „balnadiržiai“ ir kt., dėl jų žr. Vasmer IV 85)], o jis – iš verb. ide. \**terk-* „t.p.“ (Pokorny I 1077).

Pr. žodžio E 449 kilmę, nors ignoruodami jo darybos istoriją, panašiai suvokia Nesselmann Thes. 185, Berneker PS 326, Trautmann AS 446, Endzelīns SV 263.

**tatarwis** „birghun (Birkhun) – tetervinas“ E 767 (matyt buvo ir „Birkhuhn“, ir „Birkhahn“) nom. sg. masc. = pr. \**tatarv's* < \**tatarvas* „t.p.“ „tetervinas; tetervina“ (> lie. *tētervas* „tetervinas“ ir kt., žr. Trautmann BSW 320), kuris – onoma-

topėjinės kilmės žodis (Trautmann l.c., Vasmer IV 52, Fraenkel 1084 t., Pokorny I 1079). Žr. dar *medenixtaurwis*.

**tau**, žr. *tu*.

**taukinnons** „verheysen (verheißen) – žadėjęs“ III 57<sub>19</sub> [39<sub>22</sub>] (= *βadeia* „žadėjo“ VE 23<sub>15</sub>), „gelobt – t.p.“ III 107<sub>22</sub> [67<sub>27</sub>] partic. praet. act. nom. sg. masc.; praes. 1 sg. *tankinne* (sk. *taukinne*) „(ich) gelobe – žadu“ III 107<sub>16</sub> [67<sub>22</sub>]; žr. dar *potaukinnons*. Turime verb. (inf.) pr. (III) \**taukin-tvei* „žadėti“, kuris yra „bez drošas etimologijas“ [Endzelīns SV 263, žr. ir Berneker PS 148, Trautmann AS 446 (visai neetimologizuoja), Schmalstieg OP 191].

Verb. pr. (III) \**taukin-tvei* „žadėti“, man rodos, yra iš senesnio verb. (inf., intens.) pr. \**taukī-tvei* „t.p.“ (plg. s.v. *wartint*) < \**siūlyti* < \**kaišioti* kam ką“, o šis – vedinys iš verb. vak. balt. \**tuk-* „kišti“ < balt.-sl. \**tuk-* „kimšti, grūsti, kišti“ [→ la. *tūk-at* „kneten, drücken, stossen“ (ME IV 278), rus. *тык-ать* „kišti, durti“ ir kt., taip pat rus. *мка-ть* „austi“ ir kt. (Vasmer IV 130, 64)] < ide. \*(s)*teuk-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 1032).

Dėl tokios verb. pr. \**taukin-tvei* „t.p.“ etimologijos plg. PKP II 139 (išn. 225).

**taukis** „smalcz (Schmalz) – taukas“ E 378 nom. sg. masc. = pr. \**tauk's* < \**taukas* „t.p.“ (jo šaknies intonacija neaiški), kurio artimiausi giminaičiai yra seniai žinomi: lie. *tāukas* „t.p.“ (su akūtinium -āu-), la. *tāuks* „t.p.“ (su neakūtinium -āu-, anot Būgos II 387, atsiradusiu dėl adj. la. *tāuks* „riebus“), serb.-chorv. (čak.) *tūk* „t.p.“ (su akūtinium -u-) resp. *tūk* „t.p.“ (su neakūtinium -u-), rus. *мык* „t.p.“ ir kt. Iš tos medžiagos Trautmannas (BSW 314) atstato balt.-sl. \**taukas* „t.p.“ (su neakūtinium \*-au-). Bet ar ne geriau suponuoti, kad buvo ir subst. balt.-sl. (dial.) \**tāukas* „t.p.“ (su akūtinium \*-au-), ir subst. balt.-sl. (dial.) \**taūkas* „t.p.“ (su neakūtinium šaknies vokalizmu) greta adj. balt.-sl. dial. \**taūkas* „riebus“ (> la. *tāuks* „t.p.“, plg. Skardžius ŽD 35).

Subst. balt.-sl. \**tāukas* „taukas“ (su akūtine resp. neakūtine

šaknimi) yra iš subst. (nomen actionis) \**„(pasi)pūtimas* (das Schwellen)“ – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. \**tēuk-/ \*tūk-* „pūstis“ (plg. pvz. subst. balt. \**stabas* daryba, žr. s.v. *stabis*) < ide. dial. \**tēuk-/ \*tūk-* „t.p.“, kuris – determinatyvo \*-*k-* (žr. Pokorny I 1081) išplėstas verb. ide. \**tēu-/ \*tū-* „t.p.“ (dėl jo žr. s.v.v. *tauto, tūlan, tūsimtons*).

**tauris** „wesant“ E 648 ir *wissambs*’ „ewer“ E 649, man rodos, taisytini į *tauris* „ewer (Auerochse) – tauras“ (E 648) ir *wissambs*’ „wesant (Wisent) – stumbras“ (E 649); plg. taisymą pvz. s.v. *dubelis*. Žr. dar *wissambs*’ ir PKP II 40 (išn. 159).

Pr. (E 648) *tauris* „tauras“ yra pr. \**taur’s* < \**tauras* „t.p.“; plg. pvz. vv. (kalnas Varmėje) pr. \**Tauras* (gen. sg.) + \**galvā* (t.y. \**galvō*) „Tauro galva“ = dk. (1284 m.) *Taurusgalwo* (Gerullis ON 181, žr. ir Būga I 378).

Pr. \**tauras* „tauras“ < balt.-sl. \**tauras* „t.p.“ [> lie. *taūras* „t.p.“, la. *tàurs* „drugys“ (< „tauras“, žr. Būga I 376 ir liter.), s.sl. *turō* „tauras“ ir kt.] < ide. \**tauros* „tauras ir pan.“ (žr. Gamkrelidze-Ivanov II 519 t.), kuris yra galbūt neindoeuropietiškos kilmės (plg. Gamkrelidze-Ivanov l.c.)

**-taurwis**, žr. *medenixtaurwis*.

**tauto** „land (Land) – kraštas“ E 793 nom. sg. fem. = pr. \**tauto-*, t.y. \**tautā*; acc. sg. fem. *tautan* „Lande – kraštą“ III 17<sub>14</sub> [19<sub>4</sub>], „Land – t.p.“ III 17<sub>21</sub> [19<sub>21</sub>].

Pr. \**tautā* „kraštas (Land)“ kildintinas iš „krašto žmonės“ < \**„Volk“*, kuris bei lie. *tautā* „Volk“ [LKŽ XV 1032, reikšme „kraštas“ (Bretkūnas) – prūsizmas], la. *tàuta* „Volk; fremde Leute; ir kt.“ (ME IV 140 t., žr. dar Locher Donum Balt. 303 tt., Karulis LEV II 380 t.) suponuoja subst. balt. \**tautā* „gentis (bendruomenė, susijusi giminyste, kalba, papročiais, ūkiu ir teritorija)“. Šis – iš ide. \**toutā/ \*teutā* „t.p.“ (> go. *þiuda* „t.p.“ ir kt., žr. Pokorny I 1084 t.), kuris yra turbūt iš „(žmonių) gausumas“ – sufikso \*-*tā* vedinys ir verb. ide. \**tēu-/ \*tū-* „pūstis, didėti“ (plg. Pokorny l.c.); žr. dar s.v. *taukis*.

**tawischas** „nechsten (nächsten) – artimo“ III 33<sub>9</sub> [27<sub>1</sub>] (= *artimoia* „artimojo“ VE 12<sub>2</sub> gen. sg. masc.), III 35<sub>6-7</sub> [27<sub>17</sub>] (= *artima* „artimo“ VE 12<sub>17</sub>), III 35<sub>17-18</sub> [27<sub>26</sub>] (= *artima* „artimo“ VE 13<sub>5</sub>), *tawischis* „negsten (nächsten) – t.p.“ I 7<sub>3</sub> [5<sub>21</sub>], I 7<sub>6</sub> [5<sub>23</sub>], *tauwyichis* „t.p.“ II 7<sub>3</sub> [11<sub>20</sub>], *tauwyschies* „t.p.“ II 7<sub>5-6</sub> [11<sub>22</sub>] adj. gen. sg. masc.;

acc. sg. (masc.) *tawischan* „nechsten (nächsten) – artimą“ III 33<sub>16</sub> [27<sub>6</sub>] (= *artima* „artimą“ VE 12<sub>8</sub>), III 33<sub>20</sub> [27<sub>9</sub>] (= *artimoia* „artimojo“ VE 12<sub>11</sub>), III 35<sub>11</sub> [27<sub>20</sub>] (= *artimoia* „artimojo“ VE 12<sub>20</sub>), III 37<sub>3</sub> [27<sub>32</sub>] (= *artima* „artimo“ VE 13<sub>10</sub>), *tawischen* „negsten (nächsten) – t.p.“ I 5<sub>22</sub> [5<sub>19</sub>], „nechsten (nächsten) – t.p.“ III 31<sub>12</sub> [25<sub>15</sub>] (= *artimui* VE 11<sub>5</sub>), *tauwyschen* „nehisten (Nächsten) – t.p.“ II 5<sub>22-23</sub> [11<sub>18</sub>], *tawisen* „nehesten (nächsten) – t.p.“ III 97<sub>16</sub> [61<sub>25</sub>] (= *artimaghi* „artimą-jį“ VE 42<sub>13</sub>).

Toks pr. kat-mų substantivas masc. (reikšme „artimas“) yra juo virtusi matyt adj. comp. masc. lytis pr. \**tavisja-* „artimesnis“ (> \**taviš’a-* „t.p.“) – sufikso \*-*is-ja-* vedinys iš adj. (posit.) pr. \**tava-* „artimas“. Šis – fleksijos vedinys iš adv. pr. \**tau* „čia, ten“ < adv. balt.-sl. \**tau* „t.p.“ (> s.sl. *tu* „ἐχέ“ ir kt., žr. Vasmer IV 126), egzistavusio greta jo apofoninio varianto adv. balt.-sl. (dial.) \**tu* „t.p.“, iš kurio – fleksijos vedinys la. *tuva-* (*tuvs*) „artimas“. Adv. balt.-sl. \**tau/ \*tu* „čia, ten“ – formanto \*-*au/ \*-u* (dėl jo plg. s.v. *isquendau*) vedinys iš pron. balt.-sl. \**t-* „tas“ (dėl jo žr. s.v. *stas*).

Dėl čia nagrinėtos žodžio subst. pr. (kat-mų) „artimas“ kilmės plg. ME IV 276, Endzelīns SV 263, Fraenkel 1147.

**tawiskan** „vätterlicher [väterlicher (väterlich)] – tėvišką“ III 41<sub>12</sub> [31<sub>3</sub>] (= *tiewischkôs* VE 15<sub>14</sub>) acc. sg. fem. (adj.) = pr. \**tāviskan* – sufikso \*-*isk-* vedinys iš subst. \**tāva-* „tėvas“ (žr. *to-wis*).

**tāws**, žr. *towis*.

**teansis**, žr. *teausis*.

**teausis** (sk. *teansis*) „deysel (Deichsel) – grąžulas“ E 254 nom. sg. masc. = pr. \**tēnsīs* (su cirkumfleksiniu \*-*ēn-*) yra iš \**tē-* simo (tempimo) priemonė (įrankis) – fleksijos vedinys iš

verb. pr. *\*tens-* „tęsti, tempti“ (dėl jo žr. s.v. *tiēnstwei*), plg. verb. lie. *tęsti* „traukti, tempti“ (LKŽ XVI 107 s.v. *tęsti* 3).

tebbei, *tebbe*, žr. *tu*.

teiks, žr. *teickut*.

**teikūsnan** „geschöpf (Geschöpf) – kūrinį“ III 109<sub>13</sub> [69<sub>5</sub>] (= *sutwerimas* VE 52<sub>10</sub>), *teikūsna* (sk. *teikūsnan*) „schöpfung (Schöpfung) – kūrimą“ III 39<sub>17</sub> [29<sub>25</sub>] (= *sutwerima* VE 14<sub>18</sub> acc. sg.) acc. sg. fem. = pr. *\*teikūsnan* „kūrimą; kūrinį“ – sufikso *\*-snā-* (žr. s.v. *bousennis*) vedinys iš verb. (inf.) pr. *\*teikū-tvei* „kurti, daryti“ (žr. *teickut*). Žr. dar *enteikūsna*.

**teickut** „schaffen – (pa)daryti, kurti“ III 105<sub>2</sub> [65<sub>21</sub>] inf.; partic. praet. act. nom. sg. masc. *teikūuns* „schöpfer (geschaffen) – (su)kūręs, (pa)daręs, (su)tvėręs“ III 39<sub>19</sub> [29<sub>26-27</sub>] (= *daritoghi* „darytoją“ VE 14<sub>20</sub>), III 127<sub>4</sub> [77<sub>29</sub>] (= *daritoghi* „darytoją“ VE 61<sub>10-11</sub>), „gemacht – t.p.“ III 107<sub>4</sub> [67<sub>13</sub>] (= *padare* „padarė“ VE 51<sub>17</sub>), „geschaffen – t.p.“ III 109<sub>7</sub> [67<sub>35</sub>] (= *sutwerei* „sutvėrė“ VE 52<sub>4</sub>), *teikūnus* (sk. *teikūuns*) „t.p.“ III 41<sub>2</sub> [29<sub>30</sub>], *taykowuns* „schepffer (geschaffen) – t.p.“ I 7<sub>10</sub> [5<sub>26-27</sub>] (čia *tayk-* atspindi turbūt ne pr. *\*taik-*, o pr. *\*teik-*); praet. 3 sg. *teikū* „schuff – (su)kūrė, (pa)darė (sutvėrė)“ III 105<sub>22</sub> [67<sub>4</sub>] (= *sutwere* „sutvėrė“ VE 51<sub>9</sub>), *teiku* „t.p.“ III 105<sub>23</sub> [67<sub>6</sub>] (= *sutwere* „sutvėrė“ VE 51<sub>10</sub>), III 105<sub>24</sub> [67<sub>6</sub>] (= *sutwere* „sutvėrė“ VE 51<sub>11</sub>); imperat. 2 sg. *teiks* „stelle – (pa)daryk (pateik)“ III 67<sub>10</sub> [45<sub>3</sub>] frazėje (III 67<sub>10-11</sub>) *teiks...isspressennen* „stelle...weise“ [= *padarik ... forma* „padaryk (pateik) ... formą“ VE 27<sub>19-20</sub>]. Žr. dar *enteikūton*, *poteikūuns*.

P a s t a b a: *patickots* „empfangen – sukurtas (sutvertas)“ I 7<sub>13</sub> [5<sub>28</sub>], ištaisytas į *pagauts* „t.p.“ II 7<sub>13</sub> [11<sub>27</sub>], yra gal vietoj *\*pateickots* = pr. *\*pateikūts* (su *\*-ū-* < *\*-ū-* < *\*-ā-*).

Turime verb. (inf.) pr. (kat-mų) *\*teik-ū-tvei* „daryti, kurti, tverti“ (su *\*-ū-* < pr. *\*-ā-*), kuris ir jo giminaičiai lie. *tiēk-ti* „ruošti, gaminti...“ (LKŽ XVI 178 tt.), *teik-ti* „tiekti...“ (LKŽ XV 1060 tt.) ir pan. gali suponuoti lytį verb. balt. *\*teik-* „tin-kamą daryti...“ greta lyties verb. balt. *\*tik-* „tinkamam būti...“ > lie. *tik-ti* ir pan. (žr. s.v.v. *tickint*, *tickars*); plg. Jēgers KZ L XXX 91–102 (ir liter.). Tačiau reikia pasakyti, kad gi-

minaičių pr. *\*teikūtvei*, lie. *tiēk-ti*, *tik-ti* ir kt. istorijos (ypač seniausios) klausimai yra gana sudėtingi ir nelabai aiškūs, žr. ME IV 157 (s.v. *teikt*), Būga II 124, Fraenkel 1092 t. (ir liter.), plg. Jēgers l.c.

**teinu** „nun – dabar“ III 89<sub>21</sub> [57<sub>12</sub>]<sub>6</sub> „nu – t.p.“ III 91<sub>8</sub> [57<sub>23</sub>] (= *tada* VE 39<sub>6</sub>), „nun – t.p.“ III 91<sub>12</sub> [57<sub>27</sub>], III 97<sub>6</sub> [61<sub>16</sub>] (= *tada* VE 42<sub>4</sub>), III 107<sub>9</sub> [67<sub>17</sub>], „vnnd (und) – dabar“ III 115<sub>5</sub> [71<sub>19</sub>], „nun – t.p.“ III 117<sub>27</sub> [73<sub>21</sub>], *teinū toūls* „nun mehr – dabar daugiau“ III 133<sub>2</sub> [81<sub>10</sub>]; žr. dar *esteinu*; plg. sinonimą *tēnti* (žr.). Turime adv. = pr. *\*teinū* – pron. *\*t-* „tas“ forma „loc.“ pr. *\*tei* „tame“ (plg. s.v. *quei*) + prtc. *\*nū* „nūn(ai)“ < balt. *\*nū* „t.p.“ ir kt.; žr. Trautmann AS 447 t., Trautmann BSW 201, Endzelīns SV 264, Fraenkel 509 t., Pokorny I 770.

**teisi** „Ehre – garbė“ III 91<sub>11</sub> [57<sub>25</sub>] (= *garbe* „garbė“ VE 39<sub>9</sub>) nom. sg. fem.; gen. sg. (fem.) *teisis* „ehren (Ehre) – garbės“ III 87<sub>26</sub> [55<sub>30</sub>] (= *czesties* VE 37<sub>23</sub>); acc. sg. (fem.) *teischin* (sk. *teisin*) „ehr (Ehre) – garbė“ III 53<sub>16-17</sub> [37<sub>16</sub>] (= *garbe* „garbė“ VE 21<sub>14</sub>), *teisin* „Ehre – t.p.“ III 57<sub>8</sub> [39<sub>13</sub>] (= *garbes* „garbės“ VE 23<sub>5</sub>), „ehre (Ehre) – t.p.“ III 69<sub>12</sub> [45<sub>24</sub>] (= *garbes* „garbės“ VE 28<sub>22</sub>), „Ehre – t.p.“ III 91<sub>11</sub> [57<sub>25</sub>] (= *garbe* „garbė“ VE 39<sub>9</sub>), „preyß – t.p.“ III 133<sub>5</sub> [81<sub>12</sub>] (čia vok. *preyß* = *Preis* „Ruhm – garbė“ Paul DW 460).

Turime subst. (nom. sg. fem., matyt *ē*-kamienį) pr. (III) *\*teisi* „garbė“ (su *\*-i* < *\*-ī* < *\*-ē*) < pr. *\*teisē* „garbingumas“ < *\*tiesumas*, laikytiną fleksijos vediniu iš adj. pr. *\*teisā-/teisa-* „tiesus“ [plg. pvz. lie. adj. *plikà* (*plikas*) → subst. *plikė* „plikumas“] < adj. balt. *\*teisā-/teisa-* „t.p.“ (> lie. *tiesas* „t.p.“ LKŽ XVI 186), iš kurio – ir subst. lie. *tiesė* „dešinioji ranka“ (LKŽ XVI 188). Iš to paties adj. balt. *\*teisā-/teisa-* „tiesus“ atsirado subst. (fem.) balt. dial. *\*teisā* „tiesumas“ (> lie. *tiesà* „Wahrheit“ = la. *tiesa* „das Recht...“, dėl semantikos žr. Būga I 109 t.), plg. pvz. lie. adj. *geltà/ gelūas* „gel-tonas“ → subst. *geltà* „geltonumas“.

Adj. balt. *\*teisa-* (*\*teisā-*) „tiesus ir pan.“ matyt suponuoja adj. (*olā*-kamienį) balt.-sl. *\*teisa-* „t.p.“ > sl. *\*teisa-* „tiesus, lygus,

vienodas; ramus (vienodai besielgiantis), tylus“ (plg. ME IV 124 ir liter., Endzelīns SV 264, Vasmer IV 63 ir liter., Fraenkel 1074).

Adj. balt.-sl. *\*teisa-* „tiesus ir pan.“ gali būti vedinys iš verb. balt.-sl. *\*teis-* „tiesti ir pan.“, iš kurio bus išriedėję lie. *tiēs-ti* ir kt., *tais-yti*, la. *tāis-ūt*, rus. *meu-umь* „raminti (tildyti)“ ir kt. (žr. Vasmer l.c., Fraenkel l.c.). To verb. balt.-sl. *\*teis-* tolimesnė kilmė neaiški.

**teisīngi** „trew – pagarbiai“ III 31<sub>6</sub> [25<sub>10</sub>] (= *wertus* VE 10<sub>19-20</sub>), „züchtig (züchtig) – padoriai, pagarbiai“ III 33<sub>1</sub> [25<sub>25</sub>; žr. PKP II 112, išn. 64] (= *wießliba* „viežlybą“ VE 11<sub>13</sub>) adv. = pr. (III) *teisīngi*. Suponuoją adj. (matyt o-kamienį) *\*teisīnga-* „pagarbus, garbingas“ (plg. s.v.v. *ainawīdai*, *ainawijdi*) – sufikso *\*-ing-* vedinį iš subst. pr. *\*teisē* „garbė“ (žr. *teisi*).

**-teisīngiskai**, žr. *niteisīngiskai*.

**teisint** „ehren – gerbti“ III 33<sub>3</sub> [25<sub>27</sub>] (= *czestija laikitu* VE 11<sub>13-14</sub>) inf. – sufikso *\*-in-* vedinys iš subst. pr. *\*teisē* „garbė“ (žr. *teisi*). Žr. dar *smūrint*.

**teisiskan** „Erbarkeit (Ehrbarkeit) – garbingumą“ III 91<sub>18</sub> [57<sub>31</sub>] (= *patogume* „garbingume“ VE 39<sub>15</sub> iness. sg.) acc. sg. fem. (subst.); suponuoją nom. sg. fem. (subst.) pr. (III) *\*teisisku* „garbingumas“ (su *\*-u* < *\*-ū* < *\*-ā*) ← adj. (nom. sg. fem.) *\*teisisku* „garbinga“, kuris – sufikso *\*-isk-* vedinys iš subst. pr. *\*teisē* „garbė“ (žr. *teisi*).

**-teisīwingins**, žr. *niteisīwingins*.

**teisīwingiskan** „erbarkeit (Ehrbarkeit) – garbingumą“ III 87<sub>8</sub> [55<sub>15-16</sub>] (= *czestingiste* „garbingumu“ VE 37 instr. sg.) subst. acc. sg. fem. Suponuotinas subst. (nom. sg. fem.) pr. (III) *\*teisīwingisku* „garbingumas“ (su *\*-u* < *\*-ū* < *\*-ā*) ← adj. (nom. sg. fem.) *\*teisīwingisku* „garbinga“, kuris – sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. pr. *\*teisīvinga-* „t.p.“, o šis – sufikso *\*-īving-* (< *\*-īv-* + *\*-ing-*) vedinys iš subst. pr. *\*teisē* „garbė“ (žr. *teisi*).

**teckint**, žr. *tickint*.

**tēmpran** „theuren (teuren) – brangu“ III 43<sub>18</sub> [31<sub>27</sub>] (= *brangū* VE 16<sub>18</sub> instr. sg.) adj. acc. sg. fem.; adv. *tēmprai* „thewr (teuer) – brangiai“ III 69<sub>16</sub> [45<sub>26</sub>] (= *brangei* „brangiai“ VE

28<sub>25</sub> adv.). Suponuoją adj. (o/ā-kamienį) pr. *\*tēmpra-* „brangu“ < *\*padidintas*, *pailgintas* < *\*ištemptas*“ (plg. adj. lie. *tamprūs*) – sufikso *\*-ra-* vedinį iš verb. pr. *\*temp-* „tempti“ (= „tęsti daryti didesnę, ilgesnę ir pan.“) < balt. *\*temp-* „t.p.“ (> lie. *tēmp-ti* „t.p.“ ir kt.) < ide. *\*temp-* „t.p.“ Žr. Trautmann BSW 317 t., Endzelīns SV 264, Fraenkel 1079 t., Pokorny I 1064 t.

**-tengginons**, žr. *pertengginons*.

**tennā**, žr. *tāns*.

**tennēismu**, žr. *tāns*.

**-tennūns**, žr. *pertennūns*.

**tenseiti**, žr. *tiēnstwei*.

**-tēnsīts**, žr. *entēnsīts*.

**tēnti** „jetzund (jetzt) – dabar“ III 17<sub>20</sub> [19<sub>20</sub>], „nun“ III 37<sub>8</sub> [27<sub>36</sub>] (= *tada* VE 13<sub>4</sub>), III 91<sub>4</sub> [57<sub>20</sub>] (= *tada* VE 39<sub>3</sub>), „denn – taigi“ III 115<sub>1</sub> [71<sub>15</sub>] adv. = pr. *\*tēnti*; žr. Trautmann AS 448, Endzelīns SV 264.

**Tepplaucken**, žr. *Tapelawke*.

**ter** „denn – tik“ 115<sub>25</sub> [71<sub>34</sub>] adv., žr. *ter ains*.

**ter ains** „allein – tik vien“ III 59<sub>7</sub> [39<sub>31</sub>] (= *tiēktai* „tiktai“ VE 24<sub>3</sub>), III 65<sub>21</sub> [43<sub>26</sub>], III 73<sub>5</sub> [47<sub>25</sub>] (= *tiēktai* „tiktai“ VE 30<sub>10</sub>), III 59<sub>11</sub> [59<sub>33</sub>], III 121<sub>17</sub> [75<sub>25</sub>] adv. (žr. dar *ter*). Dėl jo kilmės žr. Endzelīns FBR VIII 114, Endzelīns SV 264; plg. s.v. *erains*.

**-terpen**, žr. *enterpen*.

**-terpinsquan**, žr. *anterpinsquan*.

**-terpo**, *-terpon*, žr. *enterpen*.

**testaments** „Testament – testamentas“ III 75<sub>10</sub> [49<sub>12</sub>] (= *testamentas* VE 31<sub>13-14</sub>) nom. sg. masc.; nom. sg. neutr. *testamentan* „t.p.“ I 13<sub>18</sub> [7<sub>27</sub>], *testamenten* „t.p.“ II 13<sub>17-18</sub> [13<sub>28</sub>]. Iš vok. (*das*) *Testament*.

**thetis** „altvater (Grossvater) – senelis (tėvo tėvas)“ E 171 nom. sg. masc. (turbūt jo-kamienis) = pr. *\*tētis* „tėvo tėvas“, kuris – sufikso *\*-tja-* vedinys iš lalvorto (Lallwort) balt. *\*tē* „tėvas, tėvo tėvas ir pan.“ (žr. dar *thewis*), plg. panašios kilmės lie. *tētis* (*tētė*) „tėvas, tėvelis“ = la. *tētis* (*tēte*) „t.p.“. Greta mi-

nėto lalvorto balt. \**tē* buvo jo apofoninis variantas panašios reikšmės lalvortas balt. \**tā* (žr. *towis*).

Plg. Trautmann AS 448, Endzelīns SV 265, Fraenkel 1085, Pokorny I 1056.

**thewis** „vetter (Vetter) – pusbrolis (tėvo brolis)“ E 176 nom. sg. masc. (turbūt o-kamienis) = pr. \**tēv's* < \**tēvas* „tėvo brolis“, kuris kartu su lie. *tēvas* „Vater“ = la. *tēvs* „t.p.“ suponuoja balt. \**tēvas* „tėvas; tėvo brolis“, o šis yra sufikso \*-va- vedinys iš lalvorto balt. \**tē* (dėl jo žr. s.v. *thetis*).

**tien**, žr. *tu*.

**tiēnstwei** „reytzen (reizen) – traukti“ III 73<sub>4-5</sub> [47<sub>25</sub>] (= *atwesti* VE 30<sub>10</sub>) inf.; imperat. 2 pl. *tenseiti* „reitzet (reizet) – traukite“ III 93<sub>18</sub> [59<sub>19</sub>].

Yra verb. (inf.) pr. \**tēnstvei* „traukti, tempti“ (plg. *entēhsīts*, žr.) < balt. \**tens-* „t.p.“ (> lie. *tęsti* „t.p.“ ir kt.) < ide. \**tens-* „t.p.“ (žr. Endzelīns SV 264, Fraenkel 1083 t., Pokorny I 1068 t.).

**tickars** „rechter – tikras“ III 47<sub>9</sub> [33<sub>27</sub>] (= *tikru* VE 18<sub>11</sub> instr. sg.), „recht – t.p.“ III 77<sub>13</sub> [49<sub>34</sub>; žr. PKP II 162, išn. 345] (= *tikrai* VE 32<sub>22</sub> adv.), „schlecht – paprastas, tikras“ III 61<sub>21</sub> [41<sub>21</sub>; žr. PKP II 143, išn. 237] (= *prastas* „paprastas, tikras“ VE 25<sub>12</sub>), *tickers* „ein richter (ein rechter) – tikras“ GrA 82, „judex – t.p.“ GrF 81 (žr. PKP II 60, išn. 89) adj. nom. sg. masc.; nom. sg. fem. *tickra* „rechte – tikrą“ III 97<sub>10</sub> [61<sub>20</sub>] (= *tikra* VE 42<sub>8</sub> nom. sg.); acc. sg. masc. *tickran* „rechtem – tikrą, teisingą“ III 119<sub>30</sub> [75<sub>11</sub>] (= *tikrò* „tikroje“ VE 59<sub>9</sub>), *tickran* „rechten – t.p.“ III 123<sub>22</sub> [77<sub>9</sub>]; nom. pl. masc. *tickrai* „rechte – tikri“ III 47<sub>10</sub> [33<sub>27</sub>] (= *tikraiseis* „tikraisiais“ VE 18<sub>12</sub>); dat. sg. fem. (subst.) *tickray* „(der) rechten (der Rechte) – dešinei (rankai)“ I 9<sub>2</sub> [5<sub>32</sub>], *tickaray* „t.p.“ II 9<sub>2</sub> [11<sub>31</sub>] (žr. PKP II 86, išn. 12); žr. dar s.v.v. *entikrikai*, *nitickran*.

Iš tos medžiagos (I, II, III Gr) matyti, kad buvo: a) adj. nom. sg. masc. pr. \**tikars* „tikras, paprastas“ iš \**tikʷs* „t.p.“ < \**tik-ras* „t.p.“, b) adj. nom. sg. fem. pr. \**tikrā* „tikra“ bei subst. – dėl vok. *die Rechte* „dešinė (ranka)“ – pr. (I, II) \**tikrā* „t.p.“ (plg. *tickrōmien*, žr.).

Adj. pr. \**tikras* „tikras“ < balt. \**tikras* „tinkamas“ (> lie. *tik-ras*, la. *tikrs*), kuris – sufikso \*-ra- vedinys iš verb. balt. \**tik-* „tinkamam būti“ (žr. *teickut*); plg. pvz. adj. lie. *gūd-ras* „gudrus“ darybą [iš verb. *gud-* (*gūsti*)], žr. Skardžius ŽD 229.

**tickint** „machen – daryti“ III 69<sub>23</sub> [45<sub>32</sub>] (= *dariti* „daryti“ VE 29<sub>7</sub> inf.), *teckint* „t.p.“ III 101<sub>11</sub> [63<sub>19</sub>] inf.; partic. praet. act. nom. sg. masc. *tykynnons* „schepffer (geschaffen) – (su)kūręs, (pa)daręs, sutvėręs“ II 7<sub>10</sub> [11<sub>25</sub>] (plg. I 7<sub>10</sub>, III 39<sub>19</sub>, III 127<sub>4</sub>, žr. *teickut*); praes. 1 pl. *tickinnimai* „(wir) machen – darome“ III 35<sub>2</sub> [27<sub>13</sub>] (= *ischleistumbim* VE 12<sub>13</sub>), *teckinnimai* „t.p.“ III 37<sub>5</sub> [27<sub>33</sub>; žr. PKP II 117, išn. 93]; imperat. 2 pl. *tickinnaiti* „macht – darykite“ III 105<sub>27</sub> [67<sub>9</sub>] (= *priversket* VE 51<sub>14</sub>).

Verb. (inf.) pr. \**tikin-tvei* „daryti, kurti, tverti“ < \*, „tinkamą daryti“ (causat.) – sufikso \*-in- vedinys iš verb. pr. \**tik-* „tinkamam būti“ (žr. s.v. *teickut*).

**-tickots**, žr. *patickots*.

**tickra**, žr. *tickars*.

**-tickrikai**, žr. *entickrikai*.

**tickrōmai** „gerecht – tikri, teisėti“ III 63<sub>8</sub>[41<sub>30</sub>] (*apteisinti* VE 25<sub>20</sub> nom. pl. masc.) adj. nom. pl. masc.; žr. dar *stūrintick-rōms*. Suponuoja adj. (*olā*-kamienį) pr. \**tikrōma-* „tikras, teisėtas“ – sufikso \*-ōma- vedinį iš adj. pr. \**tikra-* „tikras“ (žr. *tickars*). Plg. Būga II 338, Skardžius ŽD 237.

**tickrōmien** „der rechten (die Rechte) – dešinę (ranką)“ III 43<sub>4</sub>[31<sub>16</sub>] (= *deschines* VE 16<sub>7</sub> gen. sg.), III 127<sub>4</sub>[79<sub>3</sub>] subst. (plg. I 9<sub>2</sub>, II 9<sub>2</sub>, žr. s.v. *tickars*) acc. sg. fem. = pr. \**tikrōmen* (turbūt ē-kamienis) su nom. sg. fem. pr. \**tikrōmi* (< \*-ī < \*-ē) „dešinė (ranka)“ (subst.), kuris – fleksijos vedinys [veikiamas santykio žodžių vok. (*die*) Rechte „dešinė“ ir *rechte* „tikra“] iš adj. pr. \**tikrōma-* „tikras“ (dėl jo žr. *tickrōmai*); plg. pvz. lie. adj. *dėšinas* → subst. *dėšinė* „dešinė ranka“.

**tickrōmiskan** „rechten – tikrą, teisėtą“ III 45<sub>13</sub>[33<sub>8-9</sub>] (= *tikro* „tikroje“ VE 17<sub>16</sub>), *tickrōmiskan* „t.p.“ III 45<sub>18</sub>[33<sub>12</sub>] (*tikrò* „tikroje“ VE 17<sub>19</sub>) adj. acc. sg. masc. – sufikso \*-isk- vedinys iš adj. pr. \**tikrōma-* „tikras, teisėtas“ (žr. *tickrōmai*).

**tickrōmiskan** „rechtens (das Recht) – teisėtumą“ III 35<sub>13</sub>[27<sub>22</sub>] (= *prowas* VE 13<sub>1</sub> gen. sg.), „Gerechtigkeit – teisingumą, teisėtumą“ III 43<sub>22</sub>[31<sub>30</sub>] (= *teisibeje* „teisybėje“ VE 16<sub>21</sub>), „gerechtigkeyt (Gerechtigkeit) – „t.p.“ III 63<sub>19</sub>[43<sub>5</sub>] (= *teisibejæ* „teisybėje“ VE 26<sub>6</sub>) subst. acc. sg. fem. suponuoją subst. (nom. sg. fem.) pr. (III) *\*tikrōmisku* „teisėtumas, teisingumas“ (su *\*-u* < *\*-ū* < *\*ā*) < adj. (fem.) *\*tikrōmisku* „tikra, teisėta“ (žr. *tikrōmiskan*).

**tilte**, žr. p. 273 (t. y. PEŽ IV 273)..

**-tinklo**, žr. *sasnitinklo*.

**tīrts** „dritte (dritter) – trečias“ III 29<sub>7</sub>[23<sub>21</sub>] (= *treczas* VE 10<sub>3</sub>), III 45<sub>1</sub>[31<sub>34</sub>] (= *treczas* VE 17<sub>4</sub>), *tirts* „t.p.“ I 5<sub>8</sub> [5<sub>7</sub>], *tirtis* „t.p.“ II 5<sub>8</sub>[11<sub>6</sub>] num. ord. nom. sg. masc.; nom. sg. fem. *tirti* „dritte – trečia“ III 51<sub>4</sub>[35<sub>22</sub>] (= *treczias* VE 20<sub>3</sub> nom. sg. masc.); dat. sg. (masc.) *tirtsmu* „dritten – trečiam“ III 61<sub>13</sub>[41<sub>16</sub>] (= *trecza* „trečio“ VE 25<sub>5</sub>), III 63<sub>4</sub>[41<sub>26</sub>] (= *treczeme* „trečiame“ VE 25<sub>16</sub>), III 105<sub>18</sub>[67<sub>1</sub>]; acc. sg. (masc.) *tirtin* „dritte – trečia“ III 37<sub>16</sub>[29<sub>5</sub>] (= *trecze* „trečia“ VE 13<sub>20</sub>), (fem.) *tirtan* „dritten – trečia“ III 43<sub>3</sub>[31<sub>15</sub>] (= *treczie* „trečia“ VE 16<sub>5</sub>), *tirtin* „t.p.“ I 7<sub>18</sub>[5<sub>31</sub>], *tirtian* „t.p.“ III 127<sub>12</sub>[79<sub>2</sub>], *tirtien* „t.p.“ II 7<sub>19</sub>[11<sub>30</sub>].

Iš tos medžiagos įprasta atstatyti num. ord. (nom. sg. masc.) vak. balt. *\*tirtjas* „trečias“ (su *\*tirt-* < ide. *\*tīt-*), gerokai besiskiriantį nuo num. ord. (nom. sg. masc.) ryt. balt.-sl. *\*tret(i)jas* „t.p.“ (> lie. *trėčias* „t.p.“ ir kt.), žr. Trautmann BSW 328, Endzelīns SV 265, Fraenkel 1114 t., Stang Vergl. Gr. 282 t., Pokorny I 1091, Stang Opusc. 59.

Galima spėti, kad buvo ne vak. balt. *\*tirtjas* „trečias“, o balt.-sl. *\*tritjas* „t.p.“ (plg. gr. τριτος „t.p.“ ir pan.), perdirbtas į ryt. balt.-sl. *\*tret(i)jas* „t.p.“ (su *\*tre-* pagal *\*tre-jes* „trys“, plg. pvz. Pokorny l.c.); tas balt.-sl. *\*trit(i)jas* matyt ilgai egzistavo vak. balt. dialektuose – jis pagaliau virto į pr. dial. (*\*tritīs* →) *\*tritis* „t.p.“ → *\*trits* „t.p.“, kuris, rimuojamas (skaičiuojant dalykus) su num. ord. pr. *\*ketvirtis* „ketvirtas“ segmentu *\*-irt-s*, davė (dar prieš XVI a.) num.

ord. pr. (kat.-mų) *\*tirtis* „trečias“ (= *tirtis* II 5<sub>8</sub>) resp. *\*tirts* „t.p.“ (= *tirts* III 29<sub>7</sub> ir pan.).

**tisties** „sweir (Schwiegervater) – uošvis“ E 184 nom. sg. masc. [turbūt (*i*)*jo*-kamienis] = pr. *\*tistīs* (plg. *medies*, žr.). Galėtų būti giminaitis su sl. *\*tstb* „t.p.“ (> s. sl. *tstb* „t.p.“ ir kt.), žr. Endzelīns SV 265, Vasmer IV 51 t., plg. Levin SE 107. Kitiems šis pr. žodis esąs slavizmas (pvz. Trautmann AS 449).

**tūt** „also – taigi“ III 65<sub>3</sub>[43<sub>13</sub>] (= *taipo* VE 26<sub>13</sub>), III 69<sub>28</sub>[45<sub>36</sub>] (= *taipo* VE 29<sub>12</sub>), III 101<sub>7</sub> [63<sub>16</sub>], III 103<sub>14</sub>[65<sub>7</sub>] (= *taipo* VE 49<sub>19</sub>), III 103<sub>25</sub> [65<sub>16</sub>] (= *taipo* VE 50<sub>5</sub>), III 115<sub>8</sub> [71<sub>20</sub>], III 117<sub>15</sub> [73<sub>12</sub>], *tijt* „t.p.“ III 51<sub>6</sub> [35<sub>23</sub>] (= *taip* VE 20<sub>5</sub>), *tūt* „t.p.“ III 83<sub>18</sub>[53<sub>21</sub>] (= *taipaieg* VE 36<sub>2</sub>) adv. (verstas iš vok. *also*); adv. (verstas ppr. iš vok. *so*) *tūt* „so – taip, tai“ III 71<sub>2</sub> [47<sub>3</sub>] (= *tada* VE 29<sub>14</sub>), III 71<sub>17</sub> [47<sub>16</sub>] (= *taipo* VE 30<sub>1</sub>), „taip (so)“ III 67<sub>13</sub>[45<sub>4</sub>] (= *taip* VE 27<sub>22</sub>), III 69<sub>19</sub>[45<sub>29</sub>] (= *tada* VE 29<sub>5</sub>), „so – tai(p)“ III 79<sub>9</sub>[51<sub>15</sub>] (= *tada* VE 33<sub>13</sub>), III 81<sub>9</sub>[51<sub>33</sub>] (= *tada* VE 34<sub>15</sub>), III 91<sub>4</sub>[57<sub>20</sub>], III 91<sub>8</sub>[57<sub>23</sub>], III 91<sub>12</sub>[57<sub>27</sub>], III 97<sub>21</sub>[61<sub>29</sub>], III 99<sub>20</sub>[63<sub>8</sub>], III 101<sub>4</sub>[63<sub>13</sub>], III 103<sub>3</sub>[63<sub>35</sub>] (= *tada* VE 49<sub>7</sub>), III 103<sub>4</sub>[63<sub>36</sub>] (= *taip* VE 49<sub>10</sub>), III 105<sub>1</sub>[65<sub>20</sub>] (= *taip* VE 50<sub>10</sub>), III 105<sub>19</sub>[67<sub>2</sub>], III 107<sub>10</sub>[67<sub>18</sub>], III 123<sub>14</sub>[77<sub>3</sub>], *tijt* „t.p.“ III 55<sub>10</sub> [37<sub>28</sub>] (= *a... taipaieg* VE 22<sub>5</sub>), III 93<sub>15</sub>[59<sub>17</sub>], „denn – t.p.“ III 113<sub>21</sub>[71<sub>10</sub>], „so – t.p.“ III 117<sub>1</sub>[73<sub>1</sub>], III 117<sub>24</sub>[73<sub>19</sub>] (= *ir* „ir“ VE 58<sub>8</sub>), III 117<sub>25</sub>[73<sub>20</sub>] (= *ir* VE 58<sub>9</sub>), III 117<sub>26</sub>[73<sub>20</sub>], III 117<sub>27</sub>[73<sub>21</sub>], *tūt* „t.p.“ III 73<sub>21</sub>[49<sub>2</sub>] (= *taipo* VE 31<sub>1</sub>), *tyt* „t.p.“ III 125<sub>5</sub> [77<sub>15</sub>]. Yra adv. pr. (III) *\*tūt* „taigi, taip, tai“ turbūt iš pr. *\*tētā* < *\*tē* (plg. s.v. *ste*) + *\*tā* (plg. sl. *\*to*). Plg. Trautmann AS 449, Wijk Apr. St. IV, Endzelīns SV 265; visai kitaip Būga I 219 t.

**titēt** „also – taigi“ III 37<sub>11</sub>[29<sub>2</sub>] (= *taipo* VE 13<sub>16</sub>), III 57<sub>23</sub>[39<sub>23</sub>] (= *taipo* VE 23<sub>18</sub>), III 69<sub>9</sub>[45<sub>21</sub>] (= *teip* „taip“ VE 28<sub>19</sub>), III 69<sub>24</sub> [45<sub>33</sub>] (= *taipo* VE 29<sub>9</sub>), III 99<sub>22</sub> [63<sub>9</sub>], III 101<sub>26</sub> [63<sub>33</sub>], III 105<sub>21</sub>[67<sub>4</sub>] (= *taipo* VE 51<sub>8</sub>), III 107<sub>14</sub> [67<sub>21</sub>] (= *taipo* VE 52<sub>2</sub>), III 107<sub>19</sub> [67<sub>25</sub>], *titat* „t.p.“ III 57<sub>18</sub>[39<sub>21</sub>] (= *taipo* VE 23<sub>14</sub>), *tittet* „t.p.“ III 109<sub>4</sub>[67<sub>34</sub>], III 131<sub>13</sub> [79<sub>36</sub>] adv. (verstas

iš vok. *also*); adv. (verstas ppr. iš vok. *so*) *titet* „so – t.p.“ III 111<sub>17</sub>[69<sub>23</sub>], III 115<sub>12</sub>[71<sub>24</sub>], „taip (so)“ III 79<sub>22</sub>[51<sub>25</sub>]. Yra adv. pr. (III) *\*ūlat* „taigi“ resp. *\*tūlat* „t.p.“ (su *\*-i-* < *\*-i-* dėl enklizės) < *\*tūlat* „t.p.“ (su redukuotu *\*-a-*, parašytu raide *-e-*) – turbūt iš pr. *\*tētā* (žr. s.v. *tīt*) + *\*-t(a)*. Plg. Trautmann AS 449 t., Endzelīns FBR XII 173, Endzelīns SV 265.

**tlāku** „dreschet (drischt) – kulia“ III 89<sub>2</sub>[55<sub>34</sub>] (= *kulenczem* „kuliančiam“ VE 38<sub>1</sub> dat. sg.) praes. 3 sg.; manyti, kad jis yra „tritt“ (Trautmann AS 450, Endzelīns SV 265, plg. Fraenkel 1078), negālima (žr. s.v. *arrien*). Jį etimologiškai sieti su verb. lie. *luōk-yti* (Būga I 319, II 630, III 834, plg. Fraenkel 385, PKP II 283, išn. 109), nėra pamato (žr. s.v. *clokis*). Sakyti, kad jis esąs polonizmas (Berneker PS 327, Trautmann AS 450, Milewski Sl. Occ. XVIII 41), dar labiau nėra pamato (žr. toliau). Tuo, kad pr. (III) *tlāku* ir lie. dial. *klōk-ti* „ploti, guldyti (lietui javus)“ (LKŽ VI 146) abu esą iš balt. *\*tlāk-* (Karaliūnas KV 157), ne lengva patikėti.

Reikia pritarti Endzelynui (FBR X 223, Endzelīns SV 265), kad lytis (praes. 3 sg.) pr. (III 89<sub>2</sub>) *tlāku* taisytina į *\*tālku* „drischt (kulia)“ (bet ne „tritt“, kaip teigia Endzelīns l.c.) < pr. (III) *\*tālku* „t.p.“ (su cirkumfleksiniu *\*-āl-*) < pr. *\*tālka* „t.p.“. Ši suponuojama verb. (iter. inf.) pr. *\*tālkitvei* „kulti (dreschen)“ – vedinį (iter.) iš verb. pr. *\*telk-/tilk-* „mušti, grūsti“ (plg. pvz. verb. pr. *\*vert-/virt-* → *\*var-tūtvei*, žr. s.v. *wartint*) < balt.-sl. *\*telk-/tilk-* „t.p.“, iš kurio išriedėjo lie. *telk-ti* „spiesti, rinkti į būrį“ [< *\*mušti, grūsti* (į vieną vietą)], žr. dar s.v. *tallokinikis*, la. *nuō-talcūt* „durchprügeln“ (ME II 871), s. sl. *tlěšti* „grūsti“ ir kt. (Trautmann BSW 321 t., Fraenkel 1078, Vasmer IV 73 t., Pokorny I 1062).

**toaris**, žr. *coaris*.

**tols** „zol (Zoll) – muitas“ III 91<sub>10</sub>[57<sub>25</sub>] (= *muitta* „muitą“ VE 39<sub>8</sub>) nom. sg. masc.; acc. sg. (masc.) *tollin* „zol (Zoll) – mui-tą“ III 91<sub>10</sub>[57<sub>25</sub>] (= *muitta* „muitą“ VE 39<sub>7</sub>). Skolinys iš v.v.ž. *tol*.

**torbis**, žr. *corbis*.

**toū**, žr. *tu*.

**toūlan**, žr. *tūlan*.

**towis** „vater (Vater) – tėvas“ E 169 nom. sg. masc. = pr. *\*tō-vīs*, t.y. *\*tāvīs* < *\*tāvas*; nom. sg. (masc.) *thaus* „vater (Vater) – t.p.“ GrG 56 = pr. (Gr) *\*tāvs* < *\*tāvas*, *tawe* „t.p.“ GrA 24 bei „pater – t.p.“ GrF 15 = pr. (Gr) *\*tāvis* < *\*tāvas*; nom. sg. (masc.) *tāws* „vatter (Vater) – tėvas“ III 49<sub>20</sub>[35<sub>17</sub>] (= *tiewas* VE 19<sub>20</sub>), III 55<sub>3</sub>[37<sub>22</sub>] (= *tiewas* VE 21<sub>20</sub>), III 67<sub>3</sub>[43<sub>32</sub>] (= *tiewu* VE 27<sub>13</sub> instr. sg.), III 81<sub>5</sub> [51<sub>31</sub>] (= *tiewa* VE 34<sub>12</sub> gen. sg.), III 115<sub>6</sub> [71<sub>19</sub>], „vater (Vater) – t.p.“ III 129<sub>14</sub> [79<sub>21</sub>] (= *tievas* VE 62<sub>13</sub>), *taws* „vater (Vater) – t.p.“ III 49<sub>8</sub> [35<sub>6</sub>] (= *tiewe* VE 19<sub>8</sub> voc. sg.), III 57<sub>6</sub> [39<sub>12</sub>] (= *tiewas* VE 23<sub>13</sub>), III 79<sub>5</sub>[51<sub>13</sub>] (= *tiewa* VE 33<sub>10</sub> gen. sg.), *tawas* „t.p.“ III 47<sub>10</sub> [33<sub>27</sub>]; žr. dar *butta tawas*; gen. sg. (masc.) *tāwas* „vatters (Vaters) – tėvo“ III 59<sub>16</sub>[41<sub>4</sub>] (= *tiewa* VE 24<sub>11</sub> gen. sg.), „vaters (Vaters) – t.p.“ III 65<sub>3</sub>[43<sub>13</sub>] (= *tiewa* VE 26<sub>12-13</sub>), III 127<sub>14</sub>[79<sub>3</sub>], III 129<sub>11</sub> [79<sub>18</sub>] (= *tiewa* VE 62<sub>9</sub>), *tawas* „t.p.“ III 43<sub>5</sub> [31<sub>17</sub>] (= *tiewa* VE 16<sub>7</sub>), „vatters (Vaters) – t.p.“ III 71<sub>19</sub> [47<sub>18</sub>] (= *tiewa* VE 30<sub>3-4</sub>), „vaters (Vaters) – t.p.“ III 109<sub>1</sub> [67<sub>31</sub>], *thawas* „t.p.“ I 9<sub>3</sub>[5<sub>33</sub>], I 11<sub>13</sub> [7<sub>15</sub>], II 9<sub>3</sub>[11<sub>32</sub>], II 11<sub>14</sub> [13<sub>14</sub>]; acc. sg. (masc.) *tāwan* „vater (Vater) – tėvą“ III 29<sub>17</sub>[25<sub>2</sub>] (= *tiewa* VE 10<sub>12</sub> acc. sg.), III 39<sub>18</sub>[29<sub>26</sub>] (= *tiewa* VE 14<sub>19</sub>), „vatter (Vater) – t.p.“ III 57<sub>16</sub>[39<sub>20</sub>] (= *tiewas* VE 23<sub>13</sub> nom. sg.), „vater (Vater) – t.p.“ 127<sub>3</sub>[77<sub>29</sub>] (= *tiewa* VE 61<sub>10</sub>), *tawan* „vatter (Vater) – t.p.“ III 43<sub>11</sub>[31<sub>22</sub>] (= *tiewa* VE 16<sub>12</sub> gen. sg.), „vater (Vater) – t.p.“ III 47<sub>13</sub> [33<sub>30</sub>] (= *tiewa* VE 18<sub>14</sub>), III 95<sub>1</sub> [59<sub>26</sub>] (= *tiewa* VE 40<sub>21-22</sub>), III 101<sub>22</sub> [63<sub>28</sub>] (= *tiewa* VE 49<sub>2</sub>), III 123<sub>23</sub>[77<sub>9</sub>], *thawan* I 5<sub>12</sub>[5<sub>10</sub>], I 7<sub>9</sub>[5<sub>26</sub>], II 5<sub>12</sub> [11<sub>9</sub>], II 7<sub>9</sub> [11<sub>25</sub>]; voc. sg. (masc.) *tawe* „vater (Vater) – tėve“ III 81<sub>8</sub>[51<sub>32</sub>] (= *tiewe* VE 34<sub>15</sub>), III 85<sub>10</sub>[53<sub>31</sub>] (= *tiewe* VE 36<sub>12</sub>), III 121<sub>22</sub>[75<sub>28</sub>], *thawe* „t.p.“ I 9<sub>12</sub> [7<sub>3</sub>], I 9<sub>13</sub> [7<sub>4</sub>], II 9<sub>12</sub>[13<sub>1</sub>], II 9<sub>13</sub> [13<sub>2</sub>], *tawa* III 47<sub>1</sub>[33<sub>19</sub>] (= *Malda Ponischka* „Viešpaties malda“ VE 18<sub>5</sub>), III 47<sub>6</sub> [33<sub>24</sub>] (*tiewe* VE 18<sub>8</sub>), „vatter (Vater) –

t.p.“ III 49<sub>12</sub>[35<sub>9</sub>] (= *tiwe* VE 19<sub>12</sub>), III 65<sub>19</sub>[43<sub>25</sub>] (= *Mal-dô Ponischkô* „Viešpaties maldoje“ VE 27<sub>7</sub>), „vater (Vater) – t.p.“ III 79<sub>8</sub> [51<sub>14</sub>] (= *tiwe* VE 33<sub>13</sub>), III 83<sub>12</sub> [53<sub>17</sub>] (= *tiwe* VE 35<sub>19</sub>), *tāws* „vatter (Vater) – t.p.“ III 81<sub>11</sub>[51<sub>34</sub>] (= *tiwe* VE 34<sub>17</sub>), III 131<sub>15</sub>[81<sub>1</sub>], *taws* „vater (Vater) – t.p.“ III 79<sub>11</sub>[51<sub>16</sub>] (= *tiwe* VE 33<sub>15</sub>), „vatter (Vater) – t.p.“ III 83<sub>14</sub> [53<sub>18</sub>] (= *tiwe* VE 35<sub>21</sub>), III 85<sub>12</sub> [53<sub>32</sub>] (= *tiwe* VE 36<sub>14</sub>) „vater (Vater) – t.p.“ III 117<sub>17</sub> [73<sub>13</sub>];  
acc. pl. (masc.) *tāwans* „vāter (Väter) – tėvus“ III 37<sub>14</sub> [29<sub>4</sub>] (= *tiwu* VE 13<sub>19</sub> gen. pl.); voc. pl. (masc.) *tawai* „vāter (Väter) – tėvai“ III 93<sub>18</sub>[59<sub>19</sub>] (= *tiwai* VE 40<sub>16</sub> voc. pl.).  
Yra subst. (nom. sg. masc.) pr. *\*tāws* < vak. balt. *\*tāvas* „tėvas“ (t.y. *\*tōvas*) – sufikso *\*-va-* vedinys iš lalvorto (Lallwort) balt. dial. *\*tā* (t.y. *\*tō*) „tėvas“, plg. iš lalvorto balt. dial. *\*tē* „tėvas ir pan.“ atsiradusį lie. *tėvas* = la. *tēvs*. Plg. Fraenkel 1085 t. Žr. dar *thetis*.

**trapt** „tretien (treten) – žengti“ III 83<sub>7</sub>[53<sub>13</sub>] (= *staweti* „stovėti“ VE 35<sub>9</sub>) inf. = pr. *\*trapt(vei)* gali būti iš *\*trept(vei)*. Žr. s.v. *ertreppa*.

**-traūki**, žr. *pertraūki*.

**trēnien** „drewen (Drohen) – grūmojimą“ III 95<sub>22</sub> [61<sub>8</sub>] (= *graßoghimus* „grūmojimus“ VE 41<sub>18</sub>) yra (su *-ē-* = *-en-*, Endzelīns FBR XI 46) *trennien* acc. sg. (masc., jeigu *īo-*-kamienis) = pr. *\*treñan* – fleksijos vedinys iš verb. (praes.) *\*tren-* „grūmoja“ resp. (inf.) *\*trin-tvei* „grūmoti“ (plg. lie. *trēn-a* „trina“/ *trīn-ti*), žr. s.v. *trinie*.

**trencke** „stos an (stoss an) – trenk“ BB II 138 (PKP II 63) imperat. 2 sg. = pr. *\*trenkais*, dėl kurio žr. s.v. *pertrincktan*.

**Treonkaymynweysigis** „trium villarum pratum – trijų kaimų pieva“ (Gerullis ON 185) vv. (dk. 1331 m.), kur yra:

a) *Treon* = pr. (gen. pl.) *\*trijun* „trijų“ (kitaip Būga II 660) su pr. *\*-i-* (nekirčiuotu), parašytu raide *-e-*;

b) *kaymyn* = turbūt pr. *\*kaiman* „kaimų“ (gen. pl., žr. *caymis*) su *\*-ān* (< *\*-ōn* iš nekirčiuoto *\*-ōn*, plg. Mažiulis BS 27, 204, PKP 252), kuris (nekirčiuotas!) matyt vokiečių tartyje buvo redukuotas į *\*-ən* ir parašytas *-yn*;

c) *weysigis* = pr. *\*veisij's* „pieva“ < *\*veisijas* „t.p.“ (plg. Būga l.c.).

Subst. pr. *\*veisijas* „pieva“ yra turbūt iš adj. vak. balt. *\*veisija-* „balinis, pelkinis“, iš kurio matyt ež. sūd. *\*Veisijan* (neutr.), perdirbtas į ež. lie. *Veisiējis* (dėl sufikso lie. dial. *-iej-* plg. Skardžius ŽD 90). Adj. vak. balt. *\*veisija-* „balinis, pelkinis“ – sufikso *\*-ija-* vedinys iš subst. (*ā*-kamienio, ar/ir kitokio kamieno) vak. balt.-sl. *\*veisā* „bala, pelkė“ (plg. la. adj. *galij's* „galinis, kraštinis“ ← subst. *gals* „galas“), iš kurio – fleksijos (*īo*-kamiengalio) vedinys sl. adj. *\*veisjas* „balinis, pelkinis“ (plg. pvz. lie. subst. *vāsara* → adj. *vasaris* „vasarinis“, žr. Skardžius ŽD 62) → subst. *\*višb* „balinis augalas“ (> lenk. *wisz* „Sumpfgas“ ir kt., dėl jų žr. Trautmann BSW 363, Vasmer I 325 t.).

Subst. vak. balt.-sl. *\*veisā* „bala, pelkė“ – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. *\*veis-/vis-* „tekėti“ (žr. dar *wissene*) < ide. *\*u(e)is-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 1134 s.v. 3. *ueis-*).

**-treppa**, žr. *ertreppa*.

**tresde** „drosale (Drossel) – strazdas“ E 728 nom. sg. fem = pr. *\*trezdē*, matyt iš pr. *\*trazdē* „t.p.“ (plg. Trautmann BSW 327) su *\*-ā-* (veikiausiai nekirčiuotu), dėl *\*-ē* asimiliuotu į *\*-ē-*. Šį pr. *\*trazdē* kildinu iš vak. balt. *\*trazdā* „t.p.“ (plg. *wame*, žr.), kuris kartu su lie. dial. (Ryt. Pr. – LKŽ XIII 942) *strazdā* „t.p.“ (su asimiliaciškai atsiradusiu *s-*) suponuoja balt. dial. *\*trazdā* „t.p.“ greta matyt senesnio balt. *\*trazdas* „t.p.“ (> lie. *strāzdas* „t.p.“ = la. *strazds* „t.p.“, plg. baltizmą suom. *rastas* „t.p.“ ir kt. Thomsen Ber. 220) = balt.-sl. *\*trazdas* „t.p.“ [> sl. (*\*trozdā*) *\*drozdā* „t.p.“]; dėl šio atitikmenų kitose ide. kalbose manoma, kad jie visi (kartu ir balt.-sl. *\*trazdas*) yra onomatopėjinės kilmės, žr. ir Urbutis Baltistica II 79; žr. Trautmann l.c., Vasmer I 541, Fraenkel 920 (ir liter.), Pokorny I 1096.

**-trympus**, žr. *Potrympus*.

**trinie** „drowet (droht) – grūmoja“ III 39<sub>1</sub> [29<sub>10</sub>] (= *graßo* „graso“ VE 14<sub>6</sub>) praes. 3 sg. = pr. *\*triña* siejamas su lie. *trīn-ti* (= la. *trī-t*) „reiben“ (Trautmann AS 450), lie. *trānas* (=

la. *trans*) „Drohne“ (Endzelīns SV 266, Fraenkel 1110 t., Schmalstieg OP 182). Visi tie siejimai ypač su lie. *trinti* „reiben“ yra problemiški semantiškai (Endzelīns FBR II 13).

Manychiau, kad pr. *\*triņa* „grūmoja“ resp. (inf.) pr. *\*trin-tvei* „grūmoti“ (žr. dar s.v. *trinsnan*) galėtų būti iš pr. *\*griausti* (donnern)“ (plg. lie. *grumėnti* „griausti; grūmoti“) bei *\*du-denti*, užti ir pan.“ < *\*Perkūno girmoms malti*“ (mitologinis momentas; plg. s.v. *mealde*) < balt. *\*tren-/trin-* „trinti“ [> lie. *trinti* „t.p.“ (*trėn-a* „trina“) = la. *trī-t* „t.p.“], dėl kurio tolimesnės kilmės žr. Trautmann BSW 324, Fraenkel 1124 t., Pokorny I 1072. Tas verb. balt. *\*tren-/trin-* „trinti“ gal buvo ir „... užti ir pan.“, iš kurio panašia reikšme išvestas subst. balt. (dial.) *\*trana-* „tranas“ (plg. sl. *\*troto* „t.p.“).

-trincktan, žr. *pertrincktan*.

*trinsnan* „rach (Rache) – keršijimą“ III 93<sub>1</sub>[59<sub>4</sub>] (= *pageiřima* „pageiřima, pařirdima“ VE 40<sub>1</sub> gen. sg.) acc. sg. fem. Suponuoja subst. (nom. sg. fem.) pr. *\*trinsnā* „keršijimas, kerštingas grūmojimas“ – sufikso *\*-snā-* vedinį iš verb. (inf.) pr. *\*trin-tvei* „grūmoti, grasyti“ (dėl jo žr. s.v. *trinie*); plg. Endzelīns SV 266.

*trintawinni* „racherin (Rächerin) – keršytoja“ III 89<sub>26-27</sub>[57<sub>16</sub>] (= *pageiřesis* „pasigeiřęs, pařirdęs“ VE 38<sub>22</sub>) nom. sg. fem. = pr. *\*trintavini* „keršytoja, kerštinga grūmotoja“ (su *\*-i* < *\*-ī*, plg. s.v. *ludini*) yra sufikso *-in-* vedinys iš adj. pr. *\*trinta-va-* „kerštingas, kerštingai grūmojantis“ (jis galėjo būti vartotas ir substantyviškai), o šis – sufikso *\*-av-* vedinys (plg. Endzelīns SV 44) iš adj. (partic. praet. pass.) pr. *\*trinta-* „grūmojęs, grūmojantis“ ← verb. pr. *\*trin-* „grūmoti“ (žr. s.v. *trinie*).

*Troben* „bei Knopen Kr. Heilsberg“ (Gerullis ON 186) vv. (dk., 1297 m.) = pr. *\*Trōbos* (nom. pl.), t.y. *\*Trābās* (plg. lie. vv. *Trōbos* apud Gerullis l.c.) suponuoja subst. (nom. sg. fem.) pr. *\*trābā* „namas, pirkia“, kuris su lie. *trobā* (*trōbq*) „t.p.“ = la. *trāba* „(altes, baufälliges) Gebäude“ yra iš balt.

*\*trābā*; dėl šio tolimesnių atitikmenų žr. Trautmann BSW 330, Fraenkel 1127 t. (ir liter.), Pokorny I 1090.

*troskeilis* „stroczel (Striezel) – bandelė (pailga)“ E 343 [vok. (E 343) *stroczel* = v.v.a. *strutzel/strützel* „längliches Brot von feinem Mehl“ Lex 215] nom. sg. masc. (turbūt *īo*-kamienis) = pr. *\*trōskeilis*, t.y. *\*trāskeilis*, kuris, nepaisant bandymų aiškinti jo kilmę (Bezenberger KZ XLIV 300, Būga I 488), pasilieka „bez drošas etimologijas“ (Endzelīns SV 266).

*Trumpa* „Fluß bei Braunsberg“ (Gerullis ON 187) up. [dk. (su fleksija lo. *-a!*), 1286 m.] = pr. *\*Trumpē* (plg. up. lie. *Trūmpē*) – fleksijos vedinys iš adj. pr. *\*trumpā* „trumpā“ / *\*trumpa-* „trumpas“ (plg. s.v. *glumbe*) < adj. balt. *\*trumpa-* „trumpas“ (> lie. *trūmpas*), dėl kurio etimologijos žr. Urbutis BEE 85–95 (ir liter.).

*trumpstis* „vuerschene (Feuerhaken) – žarsteklis (kačerga)“ E 361 („bez etimologijas“ Endzelīns SV 266). Manychiau, kad vok. (E 361) *vuerschene* yra ne „Feuerzange“ (taip spėja Trautmann AS 450, Endzelīns l.c.), o „Feuerhaken, -krücke“ = „žarsteklis (kačerga)“ = „žarsteklio kotas su prie jo pritvirtinta lenkta šyna [plg. vok. (E 361) *-schene* „Schiene – šyna“] žarijoms traukti ir pan.“ Pr. (E 361) *trumpstis* „žarsteklis“ lengviausiai taisytinas į *crumpstis* „t.p.“ (nom. sg.) = pr. (matyt *i*-kamienis fem.) *\*krumpstis* „t.p.“ < *\*tai*, kas lenkta, kreiva“, kuris – sufikso *\*-sti-* vedinys iš verb. pr. *\*krump-/kremp-* „sulinkti, su(sit)traukti ir pan.“ (dėl jo žr. s.v. *senskrempūšnan*). Žr. dar PKP II 29, išn. 104.

*trupeyle*, žr. *crupeyle*.

*trupis* „klocz (Klotz) – trinka, rastgalys“ E 634 nom. sg. = pr. (matyt *o*-kamienis, masc., plg. Trautmann BSW 327) *\*trupis* < *\*trupas* „t.p.“ < „tai, kas sutrumpėję, sutrumpinta“ – fleksijos vedinys iš verb. pr. *\*trup-* „trumpėti“ (plg. lie. subst. *įžas* ← verb. *įž-ti*) < *\*trupėti*“, toliau žr. liter. s.v. *Trumpa*.

**tu** „du – tu“ III 47<sub>6</sub>[33<sub>24</sub>], III 67<sub>3</sub>[43<sub>32</sub>], III 67<sub>7</sub>[45<sub>1</sub>] ir kt. (tik III kat-me); *thu* I 9<sub>13</sub> [7<sub>4</sub>]; *tū* III 67<sub>13</sub> [45<sub>4</sub>]; *toū* III 67<sub>5</sub> [43<sub>33</sub>], III 79<sub>1</sub> [51<sub>10</sub>], III 81<sub>2</sub> [51<sub>29</sub>], III 81<sub>14</sub> [53<sub>1</sub>], III 83<sub>10</sub> [53<sub>15</sub>], III 133<sub>2</sub> [81<sub>10</sub>]; *tou* II 5<sub>3</sub>[11<sub>3</sub>] (tik taip II kat-me – 10X), III 27<sub>6</sub>[23<sub>6</sub>], III 27<sub>13</sub> [23<sub>11</sub>], III 29<sub>8</sub>[23<sub>22</sub>] ir kt. (III kat-me); *thou* I 5<sub>3</sub> [5<sub>3</sub>] (tik taip I kat-me – 10X); *tau* III 119<sub>29</sub> [75<sub>10</sub>]; gen. sg., dėl šios formos žr. Endzelins SV 87; dat. sg. *tebbe* „dir – tau“ III 71<sub>9</sub> [47<sub>8</sub>], III 71<sub>17</sub> [47<sub>16</sub>], III 71<sub>19</sub> [71<sub>17</sub>] ir kt. (tik III kat-me), *tebbe* III 29<sub>18</sub> [25<sub>2</sub>], III 85<sub>12</sub>[53<sub>32</sub>], III 105<sub>1</sub>[65<sub>20</sub>], 107<sub>16</sub> [67<sub>23</sub>]; acc. sg. *tien* „dich – tave“ III 79<sub>2</sub> [51<sub>11</sub>], III 79<sub>14</sub> [51<sub>18</sub>], III 81<sub>2</sub> [51<sub>29</sub>] ir kt. (tik III kat-me); *tūn* III 107<sub>15</sub> [67<sub>22</sub>]; nom. pl. *ioūs* „ihr – jūs“ III 89<sub>5</sub> [55<sub>36</sub>], III 91<sub>9</sub> [57<sub>24</sub>], III 93<sub>23</sub> [59<sub>23</sub>] ir kt. (aišku, tik III kat-me); *iou* III 91<sub>6</sub> [57<sub>22</sub>], III 93<sub>14</sub> [59<sub>16</sub>], III 93<sub>15</sub> [59<sub>16</sub>] ir kt. (tik III kat-me); *iaūs* III 93<sub>5</sub> [59<sub>8</sub>]; *yous* I 15<sub>3</sub> [7<sub>30</sub>]; *joes* II 15<sub>2</sub> [13<sub>20</sub>] (turbūt atspindi \*jōs su \*-ō-, okazionaliai monoftongizuotu diftongu \*-ou- = \*-ou- iš nekirčiuoto diftongoido \*-ou- [= i-ou-s „jūs“ III, plg. Endzelins SV 29, 267]); gen. pl. *iouson* „ewren – jūsų“ III 95<sub>8</sub> [59<sub>31</sub>], III 95<sub>22</sub> [61<sub>8</sub>]; *ioūsan* III 105<sub>19</sub> [67<sub>2</sub>]; *iou* III 89<sub>11</sub> [57<sub>5</sub>] (ši lytis galėtų būti ir poss. žr. Endzelins SV 267); dat. pl. *iūmans* „euch – jums“ III 113<sub>5</sub> [69<sub>32</sub>]; *ioūmans* III 69<sub>10</sub> [45<sub>22</sub>], *ioūmas* III 67<sub>20</sub> [45<sub>10</sub>], III 123<sub>14</sub> [77<sub>3</sub>], III 133<sub>16</sub> [81<sub>20</sub>]; *ioumas* III 89<sub>6</sub> [57<sub>1</sub>], III 89<sub>14</sub> [57<sub>7</sub>], III 95<sub>14</sub> [61<sub>2</sub>], III 105<sub>27-28</sub> [67<sub>9</sub>], III 109<sub>19</sub>[69<sub>9</sub>], III 133<sub>19</sub>[81<sub>22</sub>]; *ioumus* (sk. *ioumas*) III 117<sub>26-27</sub> [73<sub>20</sub>]; acc. pl. *wans* „euch – jus“ I 13<sub>9</sub> [7<sub>22</sub>], I 13<sub>19</sub> [7<sub>27</sub>], II 13<sub>9</sub> [13<sub>23</sub>], II 13<sub>19</sub> [13<sub>28</sub>], III 67<sub>14</sub> [45<sub>5</sub>], (*pērwans*) III 75<sub>5</sub> [49<sub>8</sub>] ir kt. (dar 18X). Pastaba. Išsamesnį šio pr. pron. formų registrą žr. Trautmann AS 451, Endzelins SV 266 t. Dėl šio pron. formų istorijos žr. Endzelins SV 86 tt., Stang Vergl. Gr 247 tt., Mažiulis Donum Balt. 335 t. ir ypač Rosinas BĮ 19 tt., 158 tt., Rosinas BĮM 35 tt.

**tubo** „filcz (Filz) – tūbas (veltinis)“ E 448 nom. sg. fem. = pr. \*tūbō, t.y. \*tūbā < balt. (dial.) \*tūbā „t.p.“ [> lie. tūbā (tūbas) „t.p.“ bei la. tūba „t.p.“] – skolinys galbūt iš go. kalbos, žr. ME IV 277, Būga II 320, Fraenkel 1134 (ir liter.).

**tuylis**, žr. *cuylis*.

**tuckoris** „weber (Weber) – audėjas“ E 454 nom. sg. masc. = pr. \*tukōris, t.y. \*tukāris – skolinys iš vak. sl. \*tōkarb „t.p.“, žr. Trautmann AS 451, Endzelins SV 267, Levin SE 99.

\*tulawortes, žr. *tusawortes*.

**tūlan** „viel – daug“ III 55<sub>8-9</sub>[37<sub>27</sub>] (= daug VE 22<sub>4</sub>, toūlan „t.p.“ III 105<sub>2</sub> [65<sub>21</sub>] adv. (posit.); adv. comp. toūls „mer (mehr) – daugiau“ III 69<sub>17</sub> [45<sub>27</sub>] (= daugiaus „daugiau“ VE 29<sub>2</sub>), „mehr – t.p.“ III 73<sub>4</sub> [47<sub>24</sub>] (= daugesni „daugiau“ VE 30<sub>9</sub>), III 133<sub>2</sub>[81<sub>10</sub>].

Turime adv. (posit.) pr. \*tūlan „daug“ (= nom. -acc. sg. neutr. pr. \*tūlan „tūlas (dažnas)“, plg. s.v. *ainawidai*) ir adv. comp. \*tūls „daugiau“ < \*tūlis „t.p.“ < \*tūlisni „t.p.“ (plg. s.v. *tālis*). Visa tai suponuoja buvus adj. (o/ā-kamienį) pr. \*tūla- „tūlas“, kuris bei lie. tūlas „t.p.“ kildintini iš adj. balt. \*tūla- „t.p.“ < „pagausėjęs, padidėjęs“ < adj. balt.-sl. \*tūla- „pasipūtęs“. Iš šio adj. lyties (nom. -acc. sg. neutr.) sl. \*tūlan „pasipūtęs“ bus atsiradęs subst. (neutr.) sl. \*tūlan „tai, kas pasipūtęs“ (dėl tokio deadjektyvo plg. pvz. s.v. *giwan*) > \*tūlō „pasturgalis, užpakalis“; čia dėl sl. \*-an (neutr.) → \*-a (masc.) žr. Illič-Svityč IA 124 t., plg. Mažiulis BS 86 t. [dabar manau, kad subst. (resp. adj.) fleksija pvz. rus. (ocep)-o yra ne senovinė (sic Mažiulis BS 85 tt.), o pronominalinės kilmės].

Adj. balt.-sl. \*tūla- „pasipūtęs“ – sufikso \*-la- vedinys iš verb. balt.-sl. \*tū- „pūstis“ (> rus. bažn. sl. *ty-ū* „riebėti“ ir kt.), dėl kurio žr. s.v. *taukis*.

**tuldīsnan** „freuden (Freude) – džiaugsmą“ III 89<sub>13</sub>[57<sub>6</sub>] (= linx-smibe „linksmybe“ VE 38<sub>12</sub>) acc. sg. fem. = pr. (III) \*tuldīs-nan greta (nom. sg. fem.) pr. (III) \*tuldīsna „džiaugsmas“ <

pr. *\*tuldīsna* „t.p.“ – sufikso *\*-snā-* (žr. s.v. *bousennis*) vedinys iš verb. (inf.) pr. *\*tuldī-tvei* „džiuginti“ (B ū g a II 633), kuris, deja, ir dabar yra „bez patičamas etimologijas“ (E n d z e l ī n s SV 267 ir liter.). Galima būtų atsargiai spėti: pr. *\*tuldī-tvei* „džiuginti“ < *\*raminti* < *\*tildyti* – vedinys iš verb. pr. *\*tul-* „tilti“, sietino su lie. *tūl-ti* „t.p.“ (čia dėl santykio pr. *\*tul-*: lie. *tūl-* plg. pr. *gun-* „ginti“: lie. *gin-* „t.p.“, žr. s.v. *guntwei*; žr. dar s.v. *gulsenin*); plg. lie. *tūl-dyti* „tildyti, raminti“ ir *tāl-dyti* „t.p.“ (LKŽ XV 759; Skardžius ŽD 536). Žr. dar kitojį spėjimą PKP II 179 (išn. 443), 267 (išn. 61).

**tūlninai** „mehrest (mehrst) – daugini, gausini“ III 131<sub>16–17</sub>[81<sub>3</sub>] praes. 2 sg.; imperat. 2 pl. *tūlninaiti* „mehret – dauginkite“ III 105<sub>26</sub> [67<sub>8</sub>] (= *dauksinketesi* „dauginkitės“ VE 51<sub>13</sub>). Suponuoja buvus verb. (inf.) pr. *\*tūlnin-tvei* „dauginti“ – sufikso *\*-in-* vedinį iš adj. pr. *\*tūlna-* „dažnas, gausus“ (Trautmann AS 452), sietino su adj. pr. *\*tūla-* „t.p.“ (dėl jo žr. *tūlan*). Tačiau šių dviejų pr. adj. darybiniai santykiai nėra aiškūs. Manysčiau, kad adj. pr. *\*tūlna-* „dažnas, gausus“ yra iš adj. pr. *\*tūlina-* „t.p.“ (su nekirčiuotu *\*-i-*, vėliau išmestu) – sufikso *\*-in-* vedinys iš adj. pr. *\*tūla-* „t.p.“, plg. adj. lie. *só-tinas* „pasisotinęs“ ← adj. *sotūs* (Skardžius ŽD 241). Aišku, kad tie adj. pr. *\*tūlina-* ir *\*tūla-* nebuvo semantiškai visai tapatūs – tarp jų (sinonimų) buvo papildomoji semantinė distribucija.

**tunclis**, žr. *cunclis*.

**turritwei** „haben – turėti“ III 27<sub>7</sub>[23<sub>6</sub>] (= *turek* „turėk“ VE 9<sub>6</sub>), *turrietwey* „t.p.“ II 5<sub>3–4</sub> [11<sub>3</sub>], *turrettwey* „t.p.“ I 5<sub>3–4</sub> [5<sub>3</sub>], *turūt* „t.p.“ III 27<sub>10</sub> [23<sub>9</sub>], *turrit* „t.p.“ III 99<sub>19</sub> [63<sub>7</sub>] inf.; praes. 1 sg. (su pron. „aš“) *turri* „turiu“ III 57<sub>15</sub> [39<sub>19</sub>]; praes. 2 sg. (su pron. „tu“) *tur* „turi“ I 5<sub>3</sub> [5<sub>3</sub>], I 5<sub>6</sub> [5<sub>5</sub>], I 5<sub>9</sub> [5<sub>8</sub>] ir kt. (I kat-me iš viso – 10X); *tur* „t.p.“ II 5<sub>3</sub> [11<sub>3</sub>], II 5<sub>6</sub> [11<sub>5</sub>], II 5<sub>9</sub>[11<sub>7</sub>] ir kt. (II kat-me iš viso – 10X); *turri* „t.p.“ III 27<sub>7</sub> [23<sub>6</sub>], III 27<sub>13</sub> [23<sub>11</sub>], III 29<sub>8</sub> [23<sub>22</sub>] ir kt. (III kat-me iš viso – 14X); *turei* „t.p.“ III 81<sub>2</sub> [51<sub>29</sub>], III 89<sub>1</sub> [55<sub>33</sub>], III 105<sub>9</sub> [65<sub>27</sub>], III 105<sub>11</sub>[65<sub>29</sub>], III 105<sub>13</sub> [65<sub>30</sub>], III 105<sub>17</sub> [65<sub>34</sub>]; praes. 3 sg. *turri* „tūri“ III 27<sub>4</sub> [23<sub>4</sub>], III 39<sub>15</sub> [29<sub>23</sub>], III 47<sub>5</sub>

[33<sub>23</sub>] ir kt. (III kat-me iš viso – 28X), *turei* „t.p.“ III 63<sub>16</sub> [43<sub>2</sub>], III 87<sub>1</sub> [55<sub>10</sub>], III 87<sub>7</sub>[55<sub>15</sub>] ir kt. (III kat-me iš viso – 10X); *turrei* „t.p.“ III 105<sub>12</sub> [65<sub>30</sub>]; *ture* „t.p.“ III 65<sub>15</sub> [43<sub>22</sub>]; praes. 1 pl. *turrimai* „turime“ III 27<sub>9</sub> [23<sub>8</sub>], III 27<sub>16</sub> [23<sub>14</sub>], III 29<sub>11</sub> [23<sub>24</sub>] ir kt. (III kat-me iš viso – 19X); praes. 2 pl. *turriti* „turite“ III 89<sub>7–8</sub> [57<sub>2</sub>] (imperat. reikšmė), III 91<sub>6</sub> [57<sub>22</sub>], III 95<sub>23</sub> [61<sub>9</sub>]; opt. 3 sg. *turilai* „turėtų“ III 99<sub>11</sub> [63<sub>3</sub>], *turilai* „t.p.“ III 103<sub>12</sub> [65<sub>5</sub>], III 111<sub>21</sub> [69<sub>26</sub>], III 115<sub>5</sub> [71<sub>18</sub>]; 1 pl. (opt.) *turrimai* „turėtume“ III 113<sub>23</sub> [71<sub>11</sub>].

Pastaba. Išsamesnį šio pr. verb. formų registrą žr. Trautmann AS 452, Endzelīns SV 267 t.

Iš tos medžiagos nesunku atstatyti verb. (inf.) pr. (I) *\*turēt-vei* „turėti“ resp. pr. (II, III) *\*turītvei* „t.p.“ < pr. *\*turētvei* „t.p.“ < verb. (inf.) balt. *\*turē-* „t.p.“ (> lie. *turē-ti* = la. *turê-t*), dėl kurio etimologijos žr. s.v. *coaris*. Žr. dar Fraenkel 1142 t. (ir liter.).

**turpelis**, žr. *curpelis*.

**-turs**, žr. *surturs*.

**tusawortes** „manchuelt“ E 131 [dėl vok. (E 131) *manchuelt* žr. toliau] taisomas į *\*tulawortes* [dėl raidės -s- vietoj *\*-l-* plg. pvz. *lalasso* (žr.) su raide -l- vietoj *\*-s-*] nom. pl. fem. = pr. *\*tūlavortēs*, t.y. *\*tūlavārtēs* (su cirkumfleksiniu *\*-ār-*) – kompozitas iš adj. pr. *\*tūla-* „daug“ (žr. *tūlan*) + *\*-vārt-* < verb. *\*vert-* „versti, lenkti“ (žr. s.v. *wartint*). Plg. Trautmann AS 452, Endzelīns SV 267, Fraenkel 1137.

Manysčiau, kad žodis pr. (E 131) *\*tūlavārtēs* (pl.), kurio darybinė reikšmė *\*tai, kas daug susivartę, susilankstę*, gali būti kalkė iš vok. (E 131) *manchuelt*: šiam suteikiama reikšmė „Mannigfalt“ (< „tai, kas daug susilankstę“) = „Eingeweide (viduriai)“ (Trautmann l.c., Endzelīns l.c. ir liter.). Taigi pr. žodis E 131 bus buvęs „viduriai (Eingeweide)“ (žmogaus anatomijos terminas), kuris, man rodos, galėjo atsirasti iš tam tikrų gyvulių anatomijos termino – iš *\*knygenos* (Blättermagen)“ (plg. PKP II 20: čia žodžiui E 131 suteikta reikšmė „knygenos“).

**tūsimtons** „tausent (Tausend) – tūkstančius“ III 37<sub>18</sub> [29<sub>7</sub>] num. card. acc. pl. masc. samplaikoje *en tūsimtons streipstoos* „in tausent Gelied – į tūkstančius kartų“ (= *ing tuxtanti giminiu* VE 14<sub>2</sub>), taisytinoje į *en \*tūsimtans \*streipstans* (E n - d z e l ī n s FBR XI 195, plg. PKP II 252 t.). Čia (III 37<sub>18</sub>) laukiama *i*-kamienė lytis (acc. pl. fem.) pr. *\*tūsimtins* „tūkstančius“ į *o*-kamienę (acc. pl. masc.) pr. *\*tūsimtans* „t.p.“ buvo perdirbta (paties A. Vilio?) dėl to, kad *i*-kamienė num. card. pr. *\*tūsimtis* „tūkstantis“ [nom. sg. (fem.), o nom. forma – pagrindinė num. card. forma skaičiuojant dalykus] XVI a. jau buvo išvirtusi į pr. *\*tūsimts* ir savąją fleksiją *\*-s* jau buvo sutapusi su *o*-kamienės fleksija (nom. sg. masc.) *\*-s* (pvz. *deiū-s* ir pan.), plg. Trautmann AS 252. Panašiai bus atsiradusi *o*-kamienė lytis (num. card., acc. pl. masc.) *dessimtons* (III 67<sub>3</sub>, III 79<sub>24</sub>) = pr. *\*desimtans* „dėšimtis“ (žr. s.v. *dessimpts*), tik čia matyt dar paveikė num. ord. (acc. pl. masc.) lytis pr. *\*desimtans* „dešimtus“; num. ord. pr. „tūkstantas(is)“ vargu ar iš viso buvo (bent jau A. Vilis vargu ar tokį num. žinojo).

Num. card. (fem.) pr. *\*tūsimti-* „tūkstantis“ < balt.-sl. *\*tūšimti-* „t.p.“ (*i*-kamienė, fem.), greta kurios, manyčiau, buvo lytis balt.-sl. *\*tūšimtī* „t.p.“ (*īlīā*-kamienė, nom. sg. fem.). Num. card. balt.-sl. *\*tūšimti-/tūšimtī* „t.p.“ [kilusio turbūt iš ide. dial. (balt.-sl.-germ.) *\*tūskyt-* „t.p.“] – tokia jo rekonstrukcija resp. jo istorija (nuo dabarties į praeitį) turi gana daug neaiškumų. Visus tuos dalykus čia nagrinėti būtų per platu; žr. pvz. Endzelīns LVG 495 t. (ir liter.), Vasmer IV 133, Fraenkel 1135 t., Stang Vergl. Gr. 282, Stang LS 59.

**tussis**, žr. *cussis*.

**tussīse** „schweige – tetyli“ III 99<sub>12</sub> [63<sub>4</sub>] opt. 3 sg. suponuoja verb. (inf.) pr. (III) *\*tusī-tvei* „tylėti“ < pr. *\*tusē-tvei* (inf.)/(praes., praet.) *\*tus-* „tylėti“ ir, toliau, – verb. balt.-sl. *\*taus-/tus-* „tildyti/raminti, tylėti/rimti“ > lie. *taus-ýtis* „nutilti (apie vėją)“, rus. *myu-umb* „gesinti (gaisrą)“ ir kt., žr. Būga II 166, 629 t., Trautmann BSW 332, Vasmer IV 128,

Fraenkel 1068. Tas verb. balt.-sl. *\*taus-/tus-* „tildyti/tylėti“ yra didžiai senas – iš verb. ide. *\*t(e)us-* „t.p.“ (žr. ypač Pokorny I 1056 t.).

**tusnan** „stilles – tylų, ramų“ III 91<sub>16</sub> [57<sub>30</sub>] (= *kweschinga* „ramų, saugų“ VE 39<sub>14</sub>) acc. sg. neutr. (adj.) = pr. *\*tusnan* – sufikso *\*-na-* vedinys iš verb. pr. *\*tus-* „tylėti“ (plg. PKP II 182, išn. 468), dėl kurio žr. s.v. *tussīse*.

**Tuwangste** – taip 1326 m. dokumente (Petro Dusburgišio kronikoje – SRP I 92, žr. dar Nesselmann Thes. 193, Gerullis ON 189) pavadinta prūsų pilaitė (miškingoje kalvoje), kuriai Ordinas, ją 1255 m. užgrobę ir jos vietoje pasistatydinęs savo pilį, davė vardą *Kunningsberg* (SRP I 92), t.y. *Königsberg* „Karaliaučius“. Tas (dk.) *Tuwangste* atspindi pilaitės vardą (*ā-* ar kitokio kamiengalio) pr. *\*Tvankstā* (aplietuvintai – *Tvankstā*), kuris atsirado matyt iš tvenkinio ar užtvankos (buvusios prie tos pr. pilaitės) pavadinimo pr. *\*Tvankstā* < subst. pr. *\*tvankstā* „tvenkinys ar užtvanka“; šis yra sufikso *\*-stā-* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. *\*tvenk-* „tvenkti“ – artimiausio giminaičio su verb. lie. *tvenkti* „t.p.“, dėl kurio kilmės žr. Būga II 321, 640, Fraenkel 1151 t., Pokorny I 1082.

Plg. Pēteraitis ML 170, tik čia *Tvanksta* (tvenkinys) be reikalo morfologiškai atskiriama nuo *Tvankstē* (pilaitė), be to, šių pavadinimų (jie pateikiami aplietuvintai) daryba nėra tinkamai atskleista.

**twais** „dein – tavas“ I 9<sub>14</sub> [7<sub>5</sub>] ir kt. (I kat-me iš viso – 3X); III 37<sub>12</sub> [29<sub>3</sub>], III 47<sub>15</sub> [33<sub>32</sub>], III 49<sub>14</sub> [35<sub>11</sub>] ir kt. (III kat-me iš viso – 11X), *tways* „t.p.“ II 9<sub>14</sub> [13<sub>3</sub>] (II kat-me iš viso – 2X), nom. sg. masc.; nom. sg. fem. *twayia* „tava“ II 9<sub>15-16</sub> [13<sub>3</sub>]; *twaiā* „t.p.“ III 79<sub>25</sub> [51<sub>27</sub>]; gen. sg. *twaisei* I 7<sub>2</sub> [5<sub>21</sub>], I 7<sub>5</sub> [5<sub>23</sub>], III 27<sub>13</sub> [23<sub>11</sub>], III 35<sub>6</sub> [27<sub>17</sub>], III 117<sub>5</sub> [73<sub>28</sub>], III 119<sub>19</sub> [75<sub>3</sub>], III 121<sub>11</sub> [75<sub>21</sub>], III 131<sub>21</sub> [81<sub>7</sub>]; *twaise* I 5<sub>6</sub> [5<sub>5</sub>], III 35<sub>17</sub> [27<sub>26</sub>], III 105<sub>10</sub> [65<sub>28</sub>], III 105<sub>14</sub> [65<sub>31</sub>]; *twayse* I 5<sub>6</sub> [11<sub>5</sub>]; *twaysis* II 7<sub>2</sub> [11<sub>20</sub>], II 7<sub>5</sub> [11<sub>22</sub>], *twaisai* III 117<sub>20</sub> [73<sub>16</sub>], *twaias* III 119<sub>21-22</sub> [75<sub>5</sub>], III 119<sub>3</sub> [73<sub>27</sub>], III 131<sub>16</sub> [81<sub>2</sub>], *twaiasei* III 105<sub>7</sub> [65<sub>26</sub>];

dat. sg. *twaiāsmu* III 79<sub>1-2</sub> [51<sub>10</sub>], III 105<sub>4</sub> [65<sub>23</sub>], III 131<sub>19</sub> [81<sub>5</sub>]; *twaismu* III 121<sub>9</sub> [75<sub>19</sub>];

acc. sg. *twaiān* I 5<sub>12</sub> [5<sub>10</sub>], III 29<sub>17</sub> [25<sub>2</sub>], III 33<sub>16</sub> [27<sub>6</sub>] (III kat-me iš viso – 24X); *twaiēn* I 5<sub>22</sub> [5<sub>18</sub>], *twaiēn* II 5<sub>12</sub> [11<sub>9</sub>], II 5<sub>22</sub> [11<sub>17</sub>];

acc. pl. *twaiāns* III 71<sub>19</sub> [47<sub>17</sub>], III 79<sub>18-19</sub> [51<sub>22</sub>] ir kt. (III kat-me iš viso – 5X).

Pastaba. Išsamesnį šio pr. pron. formų registrą žr. Trautmann AS 452 t., Endzelīns SV 268.

Turime pron. poss. (nom. sg.) pr. *\*tvais/\*tvajā* „tavas/tava“ (: sl. *\*tvojb/\*tvoja* „t.p.“), dėl kurio žr. liter. s.v. *swais*.

twaxtan „queste (Badequast) – vanta“ E 553 nom. sg. neutr. = pr. *\*tvakstan*, kuriam giminaičių niekas (kiek man žinoma) nerado baltų ir slavų kalbose, yra siejamas su germ. žodžiais – go. *fwahan* „baden“ ir pan. (Trautmann AS 453, Trautmann BSW 333, Endzelīns SV 268, Stang Vergl. Gr., Stang LS 59, Pokorny I 1098), o iš visa to rekonstruojamas verb. ide. *\*tʰak-* „baden“ (Pokorny l.c.).

Manychiau, kad pr. *\*tvakstan* „vanta (Badequast)“ = „vanojimo (pėrimo) įrankis“ yra sufikso *\*-sta-* vadinys (nomen instrumenti) iš verb. pr. *\*tvak-* „vanoti, perti, mušti“ (plg. la. *uōta* = lie. *vānta* „Badequast“ semantinę istoriją, žr. s.v. *ger-toanax*) < balt.-sl. *\*tvak-/\*tuk-* „mušti, perti“ > lie. *tvak-sėti* „mušti (apie širdį ir pan.)“, *tvók-ti* „mušti, kirsti“ (su pailgintu šaknies vokalizmu, plg. lie. *grób-ti*, žr. s.v. *grobis*), *tuk-sėti* „plakti, pokšėti“, *taukšėti* „kaukšėti“ ir kt. (dėl šaknies vokalizmo apofonijos plg. pvz. balt.-sl. *\*dves-/\*dvas-* bei *\*dus-/\*daus-*, žr. Trautmann BSW 64 t. s.v. *dvesjō*), s.sl. *tuk-atī* „austi (primušti ataudus prie metmenų)“ ir kt.; daugiau balt. ir sl. kalbų medžiagos žr. Fraenkel 1148 (s.v. *tvaksėti*), 1135 (s.v. *tuksėti*), 1066 (s.v. *taukšėti*), Vasmer IV (s.v. *мкѣмь*).

Taigi manychiau, kad pr. *\*tvakstan* (E 553) yra ne pr. (vak. balt.)-germ. izoleksa (taip iki šiol manoma, žr. pvz. Stang LS 59), o balt.-sl.-germ. izoleksa (semantiškai artimesnė vak.

balt. ir germ. dialektams – pr. *\*tvankstan* „vanta“: go. *fwahan* „baden“), suponuojanti verb. ide. *\*t(e/o)u(e/o)k-* „mušti“ (iš čia ir minėtasis verb. go. *fwahan* „baden“, kurį kildinu iš *\*„perti, vanoti“* < *\*mušti“*), dėl kurio žr. Pokorny I 1032 tt. [s.v. 1. (s)teu-], bet ne Pokorny I 1098 (s.v. *tʰak-*).

## U

udro „otter (Otter) – ūdra“ E 667 nom. sg. fem. = pr. *\*ūdrō-*, t.y. *\*ūdrā* < balt.-sl. *\*ūdrā*/(dial.) *\*ūdras* „t.p.“ (> lie. *ūdra/ūdras* „t.p.“, la. *ūdrs* „t.p.“, s.sl. *vydra* „t.p.“ ir kt.), kuris yra matyt (su *\*ū-* ← ide. *\*u-*) iš adj. ide. *\*udro-/\*udrā-* „vandinis (-ė)“ (> subst. s. ind. *udrāḥ* „tam tikras vandens gyvūnas“ ir kt.), o šis – fleksijos vadinys (su šaknies vokalizmo nuoline apofonija) iš subst. (heteroklito) ide. *\*uodʰ-* „vanduo“ (dėl jo žr. s.v. *wundan*).

ucka- (III) – superlatyvo prefiksas (žr. s.v.v. *isarwiskai, kuslaisin, -lāngwingiskai*) = pr. *\*uka-*, kurį turi ir pr. dievybės vardas *Occopirmus* „Saturnus“ (1530 m. „Agenda Ecclesiastica“ pratarmė) bei *Occopirmus* „deus coeli et terrae“ (H. Malletius) ir pan. = pr. *\*Ukapirmas* < „pirmiausias“ (žr. pvz. Būga Aist. St. 162, Būga I 150, II 156). Praef. pr. *\*uka-* galėtų būti ir adv. (=adj. nom. -acc. sg. neutr.) pr. *\*uka* „aukštai“ (plg. *ilga*, žr.), kuris, neturintis aiškos darybos, matyt sietinas bent jau su go. *auh-uma* „höher“. Žr. Bezenberger BB XXIII 295 t., Trautmann AS 453, Holthausen 9, Endzelīns SV 268, Fraenkel 25, Stang Vergl. Gr. 269.

ūlint „kempffen (kämpfen) – kovoti“ III 123<sub>21</sub> [77<sub>8</sub>] inf. = pr. (III) *\*ūlint* resp. *\*ūlintvei*, kuris, jo inicialinį *\*ū-* kildinant iš *\*vō-*, siejamas su ček. *vál-eti* „atkovoti“ ir pan. (Endzelīns SV 269, plg. Trautmann AS 453).

Pr. (III) *\*ūlintvei* „kovoti“ yra matyt iš pr. *\*vālītvei* (= *\*vō-* *lītvei*) „grumti(s), parversti, volioti“ (dėl pr. *\*-ītvei* → *\*-intvei*

plg. s.v. *wartint*) < verb. (inf.) balt.-sl. (dial.) \**vāli-* „volioti“ (> rus. *вѣли-мѣ* „parversti, parblokšti“ ir kt.), kuris – vedinys iš verb. balt.-sl. \**vēl-/vel-* „velti, sukti“ (> lie. *vēl-ti* „t.p.“ ir kt., žr. Fraenkel 1221) < ide. \**uel-* „sukti, velti“ (dėl jo žr. Pokorny I 1140 tt. s.v. 7. *uel-*). Žr. dar s.v.v. *wallis*, II *wilnis*.

**umnode** „bachūs (Backhaus) – ubladė (duonkepės krosnės trobesys)“ E 330 nom. sg. fem. atspindi pr. \**umnudē* (matyt su \*-u-) < \**ubnudē* – sufikso \*-udē (plg. lie. *nam-ūdē* „namų apyvoka“, žr. Skardžius ŽD 101) vedinį iš lyties subst. vak. balt. \**ubnas* „ubas (duonkepė krosnis)“ (Būga II 204 tt., plg. Endzelīns SV 269, Fraenkel 1157), buvusios greta lyčių (vak. balt.) \**ublas* „t.p.“ ir \**ubas* „t.p.“ (žr. s.v. *vumpis*), iš kurių turime: a) lie. *ūblas* „t.p.“, *ūbl-ādė* „ubladė“ (dėl jo darybos žr. Skardžius ŽD 100), b) lie. *ūbas* „ubas“, *ūba-šlaitė* „krosniadangtė“. Žr. Būga l.c., plg. Trautmann AS 453, Endzelīns l.c., Fraenkel l.c.

**unds**, žr. *wundan*.

**unsey** (I), *unsei* (II, III) *unsay* (II) praef. (žr. s.v. *gūbans*; žr. dar *ensai*) reikšme „auf – už (viršun)“ = pr. \**unzei/\*unzai* „t.p.“, kuris, atmetus jo segmentą \*-ei/\*-ai (jis čia prilipdytas galbūt iš adv. \*-ei/\*-ai, dėl jo žr. s.v. *ainawidai*), suponuoja praef. pr. \**unz-* „už (viršun)“. Šis galėtų būti atsiradęs kontaminuojant praef. (ir praep.) pr. \**en-* (žr. *en*) su praef. (ir praep.) pr. \**uz-* „už“ (plg. Endzelīns SV 269; plg. s.v. *esse*) < praep. (ir praef.) balt.-sl. \**uz* (> lie. *už* ir kt.), dėl kurio žr. Trautmann BSW 336, Fraenkel 1174.

**urminan** „roten – raudoną“ III 119<sub>16</sub> [75<sub>1</sub>] adj. acc. sg. = pr. (III) \**ūrminan* < pr. \**vōrminan*, t.y. \**vārminan* (su cirkumfleksiniu \*-ār-) – sufikso \*-in- vedinys iš adj. pr. \**vārmja-* „raudonas“ (žr. *wormyan*); plg. lie. adj. *āklas* → adj. *ākl-inas*. Pr. (III 119<sub>16</sub>) *urminan* pavartotas pronominalinio adj. reikšme: *en urminan iūrin* „im Roten Meer – Raudonoje (t.y. Raudonojoje) jūroje“ (III 119<sub>16</sub>).

**urs** „alt – senas“ III 63<sub>14</sub> [43<sub>1</sub>] (= *senasis* VE 26<sub>1</sub>) adj. nom. sg. masc.; dat. pl. masc. *uremmans* „den Alten – seniems“ III 115<sub>9</sub> [71<sub>21</sub>]; acc. pl. masc. *urans* „die Alten – senus“ III 115<sub>12</sub> [71<sub>24</sub>].

Grad. compar. [plg. *maldaisei* (s.v. *maldaisin*), bet žr. Schmalstieg OP 101–102]: acc. sg. masc. *uraisin* „Eltern – senesnį, vyresnį“ III 93<sub>24</sub> [59<sub>23</sub>; žr. PKP II 110, išn. 51] (= *gimditojems* „gimdytojams“ VE 40<sub>20</sub>), acc. pl. masc. *uraisins* „Eltern – senesnius“ III 93<sub>17</sub> [59<sub>18</sub>] (= *gimditojems* VE 40<sub>15</sub>), „Alten – senesnius“ III 97<sub>2</sub> [61<sub>13</sub>] (= *seniemusiems* „seniesiems“ VE 42<sub>1</sub>), III 31<sub>3</sub> [25<sub>8</sub>] (= *gimditojus* VE 10<sub>11</sub>), *uraisans* (eina po *stans*) „Eltesten (Ältesten) – senesnius“ III 87<sub>25</sub> [55<sub>29</sub>] (= *wiresnieghi* VE 37<sub>22</sub>).

Turime adj. pr. (III) \**ūra-* „senas“ < pr. \**vāra-* „t.p.“ (= \**vōra-*) < balt. dial. \**vāra-* „t.p.“ (> lie. *vōras* „t.p.“, žr. Fraenkel 1274 ir liter.), kurio kilmė nėra aiški (žr. Trautmann AS 454, Endzelīns SV 269, Fraenkel l.c.).

**usts** „sechster – šeštas“ II 5<sub>16</sub> [11<sub>12</sub>], *uschts* „t.p.“ III 31<sub>16</sub> [25<sub>19</sub>], *wuschts* „t.p.“ I 5<sub>16</sub> [5<sub>13</sub>] nom. sg. masc. (num. ord.); nom. sg. fem. *uschtai* „sechste – šešta“ III 55<sub>13</sub> [37<sub>31</sub>]; acc. sg. fem. *uschtan* „sechste – šešta“ III 63<sub>23</sub> [43<sub>8</sub>].

Yra pr. (num. ord.) \**usta-* „šeštas“ resp. \**ušta-* „t.p.“ (su \*-š- iš num. card.), o šios abi lytys – iš pr. \**usta-* (\**ustā-*) „t.p.“ (plg. Hamp Baltistica XX 61 tt.), greta kurio bus buvęs num. card. (nom. pl.) pr. \**ušai* „šeši“ (su \*-š- < \*-s-) resp. \**ušās* „šešios“ (plg. s.v. *kettwirts*); iš čia subst. (fem., pl. tantum) lie. dial. (Ryt. Pr.) *ušios* (*ušės*) „Wochenbett“ (Būga II 316, Fraenkel 1172 ir liter.). Šis pr. num. card. yra iš vak. balt. \**uš* „šeši; šešios“ (nekaitomo), kuris pagal greta buvusio num. ord. vak. balt. \**ušta-* „šeštas“ segmentą \**uš-* (jo vokalizmas – nykstamojo laipsnio) matyt buvo perdirbtas iš senesnio num. card. vak. balt. \**veš* „šeši, šešios“ < ide. \*(s)*ueks* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 1044).

## W

wabelcke, žr. woble.

wadule „pflugbom (Pflugbaum) – ielakštis, gražulas“ E 250 nom. sg. fem. = pr. \**vadulē* – sufikso \*-*ulē* vedinys matyt iš verb. pr. \**vad-* „vedžioti“ (žr. s.v. *westwey*); čia dėl sufikso pr. \*-*ulē* plg. lie. -*ulē* (žr. S. A m b r a z a s DDR 185 t.).

Wagipelki (*Waygispelkis*) „palus furum – vagių pelkė“ (G e r u l l i s ON 191) vv. (dk., XIV a.), kurio sandas -*pelki* atspindi pr. \**pelkī* „pelkė“ (žr. *pelky*), o *Wagi-* – pr. \**vagis* „vagus“ (i-kamienis) < balt. dial. \**vagis* „t.p.“ (> lie. *vagis*); šis – fleksijos vedinys iš verb. balt. \**vag-*/\**vāg-* „vogti“ (> lie. *vāgia/vōgti*) < ide. \**uag-* „lenkti“ (F r a e n k e l 1271 ir liter.). Dėl reikšmių „lenkti, sukti“ ir „vogti“ sambūvio plg. s.v. *rānctwei*.

wagnis „sech (Pflugeisen) – plūgo peilis“ E 244 nom. sg. yra galbūt iō-kamienis (masc.) pr. \**vagnīs* iš (subst.) pr. \**vaginīs* „tai, kas panašus į pleišta“ < adj. pr. \**vaginīs* „pleištinis“ (ki-taip Trautmann AS 454, Būga II 322, Endzelīns SV 269, Fraenkel 1179, Pokorny I 1179 t.) – sufikso \*-*in-* vedinys iš subst. (iō-kamienio) balt. \**vagja-* „pleištas“ (> lie. *vāgis* = la. *vadzis*), dėl kurio kilmės žr. Būga l.c., Fraenkel l.c., Pokorny l.c.

waidinna „zeygen (zeigen) – rodo“ III 75<sub>16</sub> [49<sub>16</sub>] (= *ludiy* VE 32<sub>1</sub>) praes. 3 pl., *waidinnasin* „sich... stellet (sich... stellt) – rodosi“ III 113<sub>12</sub> [71<sub>2</sub>] praes. 3 sg.

Turime verb. (inf.) pr. \**vaidintvei* „rodyti“ < (causat.) „daryti, kad žinotų“ – vedinį iš verb. pr. \**vaid-* „žinoti“ (žr. *waist*); plg. lie. (refl.) *vaidintis* „rodytis (apie šmėklas)“. Žr. Trautmann AS 454, Endzelīns SV 269. Žr. dar s.v. *perwaidinsnans*.

-waidinsnans, žr. *perwaidinsnans*.

waidleimai „zeubern (zaubern) – žyniaujame, buriame“ III 29<sub>3</sub> [23<sub>18</sub>] (= *βolinetumbim* VE 9<sub>17</sub>) praes. 1 pl. Suponuoja verb. (inf.) pr. (III) \**vaidlī-tvei* „žyniauti, burti“ (turbūt su \*-*ī-* < -*ē-*, plg. Trautmann AS 455, Endzelīns SV 269)

< pr. \**vaidlē-tvei* „t.p.“ < \**vaidilē-tvei* „t.p.“ – vedinį iš subst. pr. \**vaidilas* „žynys“ (ar \**vaidilā* „t.p.“), kuris – sufikso \*-*il-* vedinys iš verb. pr. \**vaid-* „žinoti“ (žr. *waist*). Žr. Būga I 182, II 139, Endzelīns SV 269 t. (ir liter.), Fraenkel 1180.

Waygispelkis, žr. *Wagipelki*.

wayklis „son (Sohn) – sūnus“ E 190 nom. sg. masc. = pr. \**vaik-* *līs* < \**vaikelīs* „vaikinukas (sūnus)“. Lytys *woikello* „knecht – tarnas (bernas)“ GrG 79, *woykello* „t.p.“ GrA 34, *waykello* „servus – t.p.“ atspindi matyt irgi pr. \**vaikelīs* „vaikinukas (tarnas)“. Plg. avd. (dk.) pr. *Waikel*, *Waykicke*, *Waykutte* (Trautmann PN 112 t.).

Pr. \**vaikelīs* „vaikinukas“ yra diminut. sufikso \*-*el-* (dėl tokio suff. žr. Endzelīns SV 48) vedinys iš subst. pr. \**vaikas* (žr. *waix*), kuris bus buvęs „vaikinas (sūnus)“ – „jau paaugęs vaikas (sūnus), galintis ir dirbti (tarnauti)“, o ne „mažas vaikas“ (tam buvo kitas žodis, žr. *maldenikis*).

waix „Knecht – tarnas (bernas)“ III 67<sub>4</sub> [43<sub>33</sub>] (= *tarnu* VE 27<sub>14-15</sub> instr. sg.), III 67<sub>20</sub> [45<sub>11</sub>] (= *tarnu* VE 28<sub>9</sub> instr. sg.), III 95<sub>17</sub> [61<sub>4</sub>] (= *tarnas* VE 41<sub>14</sub>) nom. sg. masc.; acc. sg. masc. *waikan* „Knecht – tarną (berną)“ I 7<sub>6</sub> [5<sub>23</sub>], III 35<sub>18</sub> [27<sub>26-27</sub>] (= *tarna* „tarno“ VE 13<sub>6</sub>), *waykan* „t.p.“ II 5<sub>6</sub> [11<sub>13</sub>]; nom. pl. masc. *waikui* (sk. *waikai*) „Knechte – tarnai (bernai)“ III 95<sub>13</sub> [59<sub>34</sub>] (= *tarnai* VE 41<sub>10</sub>), (voc. reikšme) *wai-kai* „t.p.“ III 95<sub>8</sub> [59<sub>31</sub>] (= *tarnai* VE 41<sub>6</sub>); dat. pl. masc. *wai-kammans* „Knechten – tarnams (bernams)“ III 95<sub>5</sub> [59<sub>29</sub>] (= *tarnams* VE 41<sub>4</sub>).

Turime pr. (kat-mų) \**vaiks* „tarnas (bernas)“ < pr. \**vaikas* „vaikinas“ (o ne „mažas vaikas“, žr. s.v. *wayklis*) = „paaugęs vaikas, galintis dirbti, veikti“ < balt. dial. \**vaikas* „t.p.“ (> lie. *vaikas*) – fleksijos vedinį iš verb. balt. \**veik-* „ką nors daryti“ (> lie. *veik-ti* „t.p.“ ir kt.) < ide. \**ueik-* „t.p.“ [> go. *weiha* „kovoti“ ir kt., žr. Fraenkel 1213 t. (ir liter.), Pokorny I 1128 t. s.v. 2 *ueik-*].

wayos „wesen (Wiesen) – pievos“ E 282 nom. pl. fem. = pr. \**vajōs*, t.y. \**vajās* (plg. vv. *Powaygen* Gerullis ON 133),

kuris giminiuojasi su lie. *vejà* „pievelė; velėna“ = „Rasen“ (Trautmann AS 455, Endzelīns SV 270); bet šių pr. ir lie. žodžių daryba ir pati etimologija nėra aiški (plg. Endzelīns l.c.; Fraenkel 1216 ir liter.).

Pr. *\*vajās* „pievos“ (nom. pl. fem.) suponuoją subst. (nom. sg. fem., *ā*-kamienį) pr. *\*vajā* „pieva“ [plg. pr. dk. (1315 m.) *Bude-waio* (Gerullis ON 23), *Marko-waio* (žr.)], kartu su lie. *vejà* „Rasen“ kildintiną turbūt iš „Rasen“ = „veja; velėna“, o šis – galbūt iš (subst.) *\*vešliai* suaugusi (pievos) žolė < *\*tai* (žolės), kas iš vešlumo susiklaipę, susisukę“ [plg. lie.: *susiklaipusių žolę* („susisukusių viena su kita“) *sun-kū pjauti*]. Šitai spėjant, tie pr. ir lie. žodžiai (subst.) galėtų būti fleksijos vediniai iš verb. balt. *\*vej-/vī-* „sukti(s), vy(nio)ti“ (> lie. *vej-ù/vý-ti* „winden“ ir kt., dėl jų žr. Trautmann BSW 346, Fraenkel 1287 s.v. *výti* 2.) < ide. *\*uei-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 1120 tt.); žr. dar s.v.v. *widre, witwan*.

wayse (Gr), žr. I *moasis*.

-waisennis, žr. *powaisennis*.

-waisines, žr. *reidewaisines*.

waisnan „Bericht – žinia“ III 111<sub>12</sub> [69<sub>19</sub>] acc. sg. fem. suponuoją subst. (nom. sg. fem.) pr. *\*vaisnā* „žinojimas, žinia“ – sufikso *\*-snā-* (žr. s.v. *bousennis*) vedinį iš verb. pr. *\*vaid-* „žinoti“ (žr. *waist*).

waispattin „frawe (Herrin) – poniją, namų šeimininkę“ III 69<sub>5</sub> [45<sub>18</sub>] (= *wieschpacze* „t.p.“ VE 28<sub>15-16</sub> acc. sg.) acc. sg. fem.; acc. sg. (vietoj pl.) fem. (praleista Endzelīno SV 270) *waispattin* „frawen (Herrin) – t.p.“ III 95<sub>20</sub> [61<sub>6</sub>] (= *wieschpaczoms* VE 41<sub>4</sub> dat. pl.) frazėje (III 95<sub>19-20</sub>) *Staimans Butta Rikijans bhe Butta waispattin* „Den Haußherrin und Haußfrauen – namų ponams šeimininkams ir namų ponioms šeimininkėms“ (= *Wieschpatims* ir *Wieschpaczoms* „t.p.“ VE 41<sub>16</sub>). Plg. to paties vok. žodžio vertimą slavizmu pr. (III) *\*zupūni* (= *wieschpaczia* VE 28<sub>19</sub> nom. sg.), žr. *supūni*.

Subst. (*i/īā*-kamienis, nom. sg. fem.) pr. *\*vaispatī* „ponia namų šeimininkė“ kartu su s. lie. *viešpat(n)i* „t.p.“ (*weschpatni*

„t.p.“ WP 147<sub>13</sub>) suponuoją subst. (*i/īā*-kamienį, nom. sg. fem.) balt. *\*ve/aišpat(n)i* „genties gyvenvietės seniūno (vado-vo) žmona“ < ide. (dial.) *\*ue/oikpot(n)i* „t.p.“ (> s. ind. *viš-patnī* „namų ponias, šeimininkė“) – vedinį iš subst. ide. *\*ue/oikpot(i)-* „genties gyvenvietės seniūnas (vadovas)“ > pr. *\*vaispat(i)s* „t.p.“ (gana seniai išstumtas žodžio pr. *\*rikija-*, žr. *rikis*), s. lie. *viešpat(i)s* „ponas namų šeimininkas“ (dabar – „Dievas; valdovas“), s. ind. *višpátih* „genties gyvenvietės seniūnas“, av. *vīspa'tiś* „t.p.“

Subst. ide. *\*ue/oikpot(i)s* – kompozitas, kurio antrasis sandas yra ide. *\*pot(i)* „ponas, šeimininkas ir kt.“ (> lie. *pat(i)s* ir kt., žr. Fraenkel 551 t. ir liter., Pokorny I 842). Pirmajame sande slypi subst. (matyt *K*-kamienis) ide. *\*ue/oik-/uik-* „genties gyvenvietė“, iš kurio išriedėjo nemaža vedinių balt.-sl. kalbose, pvz. la. *vīsis* „svečias“, lie. *viešnià* (žem. *vieš-ni*) ir kt. (žr. dar *reidewaisines*), s. sl. *вѣсѣ* „kaimas“ ir kt. ir daugelyje kitų ide. kalbų (go. *waihs* „kaimas“, lo. *vīcus* „t.p.“, gr. *οἶκος* „namai“ ir kt.); žr. (resp. plg.) Trautmann BSW 363, Skardžius ŽD 394, Fraenkel 1244 tt. ir liter., Vasmer I 305, Karulis LEV II 524 t., Frisk II 360 t., Mayrhofer III 224 t., 263, Pokorny I 1131, Gamkrelidze-Ivanov II 742 t.

waist „wissen – žinoti“ III 73<sub>3</sub> [47<sub>24</sub>] (= *βinos* „žinōs“ VE 30<sub>8</sub> fut. 3 sg.) inf.; praes. 2 sg. *waisei* „weissest – žinaĩ“ III 69<sub>24</sub> [45<sub>33</sub>] (= *βinai* „žinaĩ“ VE 29<sub>9</sub>), *waisse tu* „weyssestu – žinaĩ tu“ III 71<sub>1</sub> [47<sub>2</sub>] (= *βinotumbei* „žinotum“ VE 29<sub>13</sub>); praes. 1 pl. *waidimai* „wissen – žinome“ III 65<sub>22</sub> [43<sub>27</sub>] (= *βinom* „žinome“ VE 27<sub>9</sub>); praes. 2 pl. *waiditi* „wisset – žinote“ III 105<sub>19</sub> [67<sub>2</sub>] (= *βinot* „žinote“ VE 51<sub>5</sub>), (imperat. reikšmė) III 95<sub>16</sub> [61<sub>3</sub>] (= *βinodami* „žinodami“ VE 41<sub>13</sub>), III 95<sub>22-23</sub> [61<sub>8</sub>] (= *szinodami* „žinodami“ VE 41<sub>18</sub>). Žr. dar *waidinna*.

Yra verb. (inf.) pr. *\*vaistvei* „žinoti“ < *\*vaid-* (+ *\*tvei*), kilęs iš perfektoprezentinio balt.-sl. *\*vaid-* „žinau“ (> s.sl. *věmь* „žinau“, *vědě* „t.p.“) < ide. *\*uoid-* (: *\*uid-*) „žinau“ (> go. *wait* „žinau“, gr. *οἶδα* „t.p.“ ir kt.) = *\*esu* pamatęs < *\*ueid-* (: *\*uid-*) „matyti“ (dėl kurio žr. s.v. *widdai*). Žr.

Trautmann BSW 338, Stang Vergl. Gr. 313 t., Pokorny I 1125 tt., Gamkrelidze-Ivanov I 178.

**waitiāt** „reden – kalbėti“ III 35<sub>3</sub> [27<sub>14</sub>] (= *kalbetumbim* „kalbētume“ VE 12<sub>14–15</sub>), *waitiat* „sprechen – sakyti“ III 99<sub>11–12</sub> [63<sub>3</sub>], *waitiatun* „reden – kalbėti“ I 5<sub>22</sub> [5<sub>18</sub>], *waytaton* „t.p.“ II 5<sub>22</sub> [11<sub>17</sub>] inf.; praes. 1 pl. *waitiāmai* „reden – kalbėti“ III 35<sub>1</sub> [27<sub>12</sub>] frazėje (III 35<sub>1</sub>) *perpettas waitiāmai* „affterreden – apkalbame“ (= *apkalbetumbim* „apkalbētume“ VE 12<sub>12</sub>; žr. *perpettas*). Žr. dar *emprijki waitiaintins*, *enwaitia*, *cariawoytis*. Yra verb. (inf.) pr. (I, II, III) *\*vaitā-tvei* „kalbėti, sakyti“ < pr. *\*vaitjā-tvei* „t.p.“ < vak. balt.-sl. *\*vaitjā-* „t.p.“ (> s.sl. *věš-ta-ti* „kalbėti, pranešti“ ir kt.), kuris matyt giminiuojasi su lie. dial. (gal iš sūd?) *vaiténti* „aptarti, spręsti“ (Būga I 491, Trautmann BSW 339, Fraenkel 1184 t.). Žr. dar *cariawoytis*.

**-wackē**, žr. *anwackē*, *preiwackē*.

**wackis** „geschrey (Geschrei) – šauksmas“ E 415 nom. sg. yra galbūt *o*-kamienis (masc.) pr. *\*vak's* < pr. *\*vakas* „t.p.“ (ar *jo-* resp. *i*-kamienis?) < „šauksmas“, kuris galėtų būti fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. *\*vek-* „šaukti“; plg. pvz. lie. subst. *lañkas* „lenkimas“ ← verb. *leñk-ti*. Turbūt iš tokio subst. pr. *\*vakas* atsirado verb. (inf.) pr. *\*vakē-* „šaukti“ (žr. *wackitwei*), plg. pvz. lie. subst. *pēnas* → verb. *pené-ti* (žr. Skardžius ŽD 521). Verb. pr. *\*vek-* „šaukti“ < vak. balt. *\*vek-* „t.p.“ (jis balt.-sl. kalbose atsekamas tik vak. baltuose) < ide. *\*yekʰ-* „kalbėti, šaukti“ > s. ind. *vák-ti* „(jis) kalba“, gr. *ῥέπος* „žodis, kalbà; giesmė“ ir kt., žr. Trautmann BSW 340, Pokorny I 1135 t., Gamkrelidze-Ivanov II 835.

**-wackisna**, žr. *powackisna*.

**wackitwei** „locken – kviesti, (pa)šaukti“ III 47<sub>8</sub> [33<sub>26</sub>] (= *wadin* „vadina, kviečia“ VE 18<sub>10</sub>) inf. = pr. (III) *\*vakūtvei* < pr. *\*vakē-tvei* „(pa)šaukti“ (dėl jo kilmės žr. s.v. *wackis*); žr. *enwackē*, be to, *perweckammai*, *preiwackē*. Žr. dar *wūkawi*.

**waldniku** „(dem) kōnige (dem König) – valdovui“ III 91<sub>25</sub> [59<sub>1</sub>] (= *karaliy* „karaliui“ VE 39<sub>22–23</sub>) dat. sg. masc.; acc. pl. masc.

*wāldnikans* „kōnige (Konige) – valdovus“ III 91<sub>15</sub> [57<sub>29</sub>] (= *karalius* VE 39<sub>13</sub>). Suponuojama subst. (nom. sg. masc.) pr. (III) *\*vāldniks* „valdovas“ < pr. *\*vāldenikas* „t.p.“ (ar *\*vāldinikas* „t.p.“) – sufikso *\*-enik-* vedinį iš verb. pr. *\*vald-* „valdyti“ < balt.-sl. *\*vald-* „t.p.“ (> lie. *vald-yti* = la. *vāld-ūt* „t.p.“, s. sl. *vladq* „valdau“ ir kt., žr. Trautmann BSW 340 t., Fraenkel 1188 t.). Žr. dar Fraenkel 1188 t., Stang LS 61 t.

Verb. balt.-sl. *\*vald-* „valdyti“ – vedinys iš verb. balt.-sl. *\*veld-* „(pa)veldėti; (iš paveldėjimo turėti >) valdyti“ (> *veld-ėti* „t.p.“ ir kt., Trautmann l.c., Fraenkel l.c., Stang l.c., plg. Pokorny I 1112) > pr. *\*veld-* „t.p.“, iš kurio vedinys subst. pr. *\*veld-ūnas* „(pa)veldėtojas“ (žr. *weldūnai*).

**waldūns**, žr. *weldūnai*.

**waldwico** „riter (Ritter) – riteris“ E 406 nom. sg. masc. = pr. *\*valdvikō* (su *\*-v-* = bilabialis pr. *\*-u-*), t.y. *\*valdvikā* „riteris“ = „kilmingas asmuo“ yra matyt iš vak. sl. (lenk.) *\*vol-dyka* „kažkoks kilmingasis“ (plg. lenk. *włodyka* „miles, nobilis“ Trautmann AS 456, Endzelīns SV 270) su sl. *\*-y-*, perdirbtu į pr. *\*-vi-* (t.y. *\*-ui-*), žr. Levin SE 99; Trautmann l.c., Endzelīns l.c. Hipoteze, kad šis pr. žodis esąs baltiškos kilmės (Būga I 305), nelengva patikėti.

**walgeit** „essen – valgykite“ GrG 36, *walge* „esseth (esset) – t.p.“ GrA 15, „edite – t.p.“ GrF 35 atspindi imperat. (2 pl.) pr. *\*valgeiti* „valgykite“ (su *\*-i* < *-ī* < *\*-ē*) ir suponuojama verb. (inf.) pr. dial. *\*valgīt-tvei* „valgyti“ (Endzelīns SV 270), kuris, man rodos, yra skolinys iš lie. aukšt. dialektų (*vālgy-ti*), Ryt. Prūsijoje besimaišiusių su pr. dialektais.

**walis** „orschyt (Orscheit = Zugscheit an einem Wagen) – branktas“ E 252 nom. sg. Jo giminaičiai (žr. toliau) yra maždaug žinomi (Trautmann AS 456, Endzelīns SV 270 t., Pokorny I 1143), tačiau jo daryba nebuvo analizuota, vadinasi, ir pati jo etimologija nėra labai aiški. Manychiau, kad pr. žodis E 252 „branktas (Ortscheit)“ yra *o*-kamienis (masc.) pr. *\*val's* < *\*valas* „t.p.“ (nomen instrumenti) „suveržiklis, susukiklis“ (plg. lie. *brañktas* reikšmės LKŽ I<sup>2</sup>

1002 t. s.v. *brañktas* 1 ir *brañktas* 5) < (nomen actionis) \*,su-veržimas, susukimas“ – fleksijos vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**vel-* „(su)sukti, (su)veržti“ < balt. \**vel-* „t.p.“ (→ subst. lie. *vālas* „arklio uodegos plaukai“ < \**susisukimas*“, plg. *S k a r d ž i u s* ŽD 28) < balt.-sl. \**vel-* „t.p.“ (> lie. *vél-ti* = la. *vel̃-t* ir kt., žr. *T r a u t m a n n* BSW 349) < ide. \**uel-* „t.p.“ (> s. ind. *val-ati* „wendet sich“ ir kt. *P o k o r n y* I 1140 tt. s. v. 7. *uel-*).

**walnennien**, pavartotas konstrukcijoje *prei walnennien* III 35<sub>4</sub> [27<sub>14</sub>], verstoje iš vok. III 34<sub>3</sub>) *zum besten* [→ *ant gera* VE 12<sub>15</sub> (su *gera* – ne grad. superl.!)], laikytinas adj. pronominaline lytimi (acc. sg. turbūt neutr.) pr. (III) \**valniñan* (ar \**valnañan*) „gerai“ iš adj. pr. \**valna-* „geras“ (žr. dar s.v. *walnint*), kuris galėtų būti iš (adj.) \*,tinkamas“ < \*,toks, kokio norima, geidžiama“ – sufikso \*-*na-* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. \**val-* „norėti“ (plg. lie. adj. *skāl̃nas* „skolingas“ turbūt iš verb. *skel-ėti* „skolingam būti“) < balt.-sl. \**vel-* „t.p.“ (dėl jo žr. *T r a u t m a n n* BSW 348, *F r a e n k e l* 1190 s.v. *valià*) < ide. \**uel-* „t.p.“ (*P o k o r n y* I 1137 t.).

Dėl tos adj. pr. \**valna-* kilmės plg. *Endzelīns* FBR XII 25 (= *Endzelīns* DI III<sub>2</sub> 10 t., plg. *F r a e n k e l* 1192). Hipotezė, kad toks pr. adj. esąs skolinys iš lenk. *wolny* „laisvas“ (*B r ü c k n e r* AslPh XX 492, *T r a u t m a n n* AS 457, *M i l e w s k i* Sl. Occ. XVIII 41, plg. *F r a e n k e l* l.c.), nėra patikima (žr. *Endzelīns* l.c.).

**walnennint**, t.y. *mien walnennint* „mich bessern – mane gerinti“ III 69<sub>7</sub> [45<sub>20</sub>] (= *passigerinti* VE 28<sub>17-18</sub>) inf. = pr. (III) \**valninint* (ar \**valnanint*) „gerinti“ – sufikso \*-*in-* vedinys iš adj. (pronominalinio) pr. \**valniñ-* (ar \**valnañ-*) „gerai“ (dėl jo žr. *walnennien*). Toks pr. (III 69<sub>7</sub>) verb. (inf.) buvo turbūt ne gyvosios pr. kalbos (ji bus turėjusi \**valnint*, žr. *walnint*), o paties A. Vilio padaras.

**walnint** „bessern – gerinti“ III 33<sub>18</sub> [27<sub>4</sub>] (= *dauxinti* VE 12<sub>5</sub>) inf. = pr. \**valnint(vei)* – sufikso \*-*in-* vedinys iš adj. pr. \**valna-* „geras“ (žr. s.v.v. *walnennien*, *walnennint*).

-**wanag**, žr. *sperglawanag*.

**wangan** „Ende – galą (pabaigą)“ III 57<sub>10</sub> [39<sub>15</sub>] (= *gala* „galą“ VE 23<sub>7</sub>) acc. sg. fem. (ar masc.?) ir konstrukcijoje: *prei noū-son wangan* „an unser Ende – prie mūsų galo“ III 51<sub>20</sub> [35<sub>34</sub>] (= *iki gala* „iki galo“ VE 20<sub>16</sub>), *enwangen* „endlich – pagaliau (gale, į galą)“ III 55<sub>22-23</sub> [39<sub>5</sub>] (= *ant gala* „ant galo“ VE 22<sub>18</sub>); žr. dar *enwangen*.

Suponuojama subst. (turbūt ā-kamienį, fem.) pr. (III) \**vangu* „galas, pabaiga“ (< \*-ū) < pr. \**vangā* „t.p.“, kuris yra matyt iš subst. pr. \*,vagos galas, pabaiga; arimo plotas“ (iš čia bus atsiradęs J. Bretkūno raštuose lie. *vanga* „Acker“) < \*,(apsi)sukimas (ariant)“ (plg. *Endzelīns* SV 271) < balt. (dial.) \**vangā* „sukimas, lenkimas“, o šis – fleksijos vedinys iš verb. balt. \**veng-/ving-* „sukti(s), lenkti(s)“ (plg. pvz. lie. verb. *gélb-ėti* → subst. *gálba* \*gelbėjimas“ *S k a r d ž i u s* ŽD 38) > lie. *véng-ti* „išsisuk(inė)ti“ ir pan. Žr. dar s.v.v. *Wangrapia*, *wangus*, *wingriskan*. Dėl to balt. verb. plg. *T r a u t m a n n* BSW 350 t., *F r a e n k e l* 1223 (ir liter.), *Stang* LS 62 t., *P o k o r n y* I 1148 t.

**wangint** „volenden (vollenden) – (pa)baigti“ III 99<sub>10-11</sub> [63<sub>2</sub>] inf. – vedinys iš *wangan* (žr.), paveiktas vok. subst. *Ende* „pabaiga“: verb. *vollenden* „pabaigti“.

-**wāngiskan**, žr. *enwāngiskan*.

**Wangrapia** – up. (dk., 1326 m. – SRP I 110) „jetzt Angerapp“ (*Gerullis* ON 195) = pr. \**Vangrapē* yra matyt iš \*,vingiuota upė“ – iš pr. \**apē* „upė“ (žr. *ape*) ir adj. \**vangra-* „vingiuotas“ (žr. s.v. *wingriskan*); šios pr. upės lytis lie. *Ungurūpė* (F. Kuršaitis) yra turbūt perdirbinys pagal lie. *ungurys* „Aal“. Plg. *Gerullis* l.c., *Būga* III 543.

**wangus** „dameraw“ (E 588) = „eine mit jungen Eichen bestandene, halb ausgerodete Waldfläche“ (*Ziesemer* II 12, plg. *Nesselmann* Thes 199, *T r a u t m a n n* AS 457, *Endzelīns* SV 271) yra, man rodos, „nekultivuojamas (apleistas) lydimų (Rodeland) plotas“ iš senesnio (prieš XIII a. karus) „kultivuojamas lydimų (Rodeland) plotas“, o šis gali būti iš \*,lydiminio lauko įsiterpimas (įsiskverbimas) į girią ar gi-

rioje“ = \*,lydiminio lauko įlinkimas į girią“ < vak. balt. \*,(i)linkimas“ (plg. Būga II 94).

Manychiau, kad pr. (E 588) *wangus* (nom. sg. masc.) yra o-kamienis pr. \**vang*“s < \**vangas* (plg. s.v.v. *asmus*, *auwerus*, *gandams*, *scalus*) < vak. balt. \*,(i)linkimas“ – fleksijos vedinys iš verb. balt. \**veng*-/ \**ving*- „sukti(s), lenkti(s)“ (žr. s.v. *wangan*); dėl darybos plg. pvz. pr. *ragis* (žr.).

**wans**, žr. *tu*.

**wanso** „irstebart (der erste Bart, Flaum“ E 100 = „pirmoji barzda“, t.y. „pirmieji barzdos plaukai“, tiksliau (barzda pradeda želti ppr. nuo ūsų), – „ūsai“ (pagrindinė reikšmė; dėl „barzda“ žr. *bordus*) ir „pirmieji ūsų plaukai“. Žr. dar PKP II 18 (išn. 30).

Šis (E) *wanso* „ūsai“ = pr. \**vans*o, t.y. \**vansā* yra turbūt ā-kamienis (fem., nom. sg.) nomen collectivum „ūsai“ (PKP II 321, išn. 257, plg. Trautmann BSW 341; kitaip pvz. Endzelīns SV 271) < vak. balt.-sl. \**vans*- „t.p.“ (> sl. \**vps*o „t.p.“ > lenk. *ws* „t.p.“ ir kt.), dėl kurio žr. Trautmann l.c., Būga II 671 (dėl lie. žem. „ūsai“ žr. ir Zinkevičius LD 79), Vasmer IV 169 t.

**warein**, žr. *warrin*.

**warene** „messingkessel (Messingkessel) – varinis (katilas“ E 356 subst. fem. nom. sg. = pr. \**varenē* < adj. \**varenē* „varinė“ – sufikso \*-enē (plg. s.v. *calene*) vedinys iš subst. pr. \**varjan* „varis“ (žr. *wargien*).

**warewingin** „gewaltige – galinga“ III 97<sub>6-7</sub> [61<sub>18</sub>] (= *silinga* „silinga, galinga“ VE 42<sub>4-5</sub> instr. sg. fem.) acc. sg. fem. = pr. \**varevingin* (ar \**varavingin*) – sudėtinio sufikso \*-eving- (ar \*-aving-) vedinys iš subst. pr. \**varja*- „galia“ (žr. *warrin*); plg. pvz. s.v. *garrewingi*.

**wargan** „ubel (Übel) – blogi“ I 11<sub>7</sub> [7<sub>11</sub>], II 11<sub>7</sub> [13<sub>9</sub>], „leide (Leid) – skausmą“ III 31<sub>13</sub> [25<sub>16</sub>] (= *sunkibes* „sunkybės“ VE 11<sub>6</sub> gen. sg.), „ubel (Übel) – blogi“ III 41<sub>11</sub> [31<sub>2</sub>] (= *pikta* „pikto, blogio“ VE 15<sub>12</sub>), „ubel (Übel) – t.p.“ III 57<sub>3</sub> [39<sub>9</sub>] (= *pikta* „pikto, blogio“ VE 22<sub>20</sub>), „ubel (Übel) – t.p.“ III 57<sub>7</sub> [39<sub>12</sub>], „leyd (Leid) – skausmą“ III 67<sub>6</sub> [43<sub>34</sub>], frazėje (III 67<sub>6-7</sub>)

*wargan assai seggiuns* „leyd gethan – skausmą esi daręs“ (= *paßeidei* „pažeidei“ VE 27<sub>16</sub> praet. 2 sg.), „fahr (Gefahr) – pavoju“ III 79<sub>14</sub> [51<sub>18</sub>] (= *prigadu* VE 33<sub>17-18</sub>), „ubel (Übel) – blogi“ III 79<sub>16</sub> [51<sub>20</sub>] (= *pikta* „pikto, blogio“ VE 33<sub>20</sub>), „bōses (Bōses) – pikta, blogi“ III 89<sub>28</sub> [57<sub>16</sub>] (= *pikt* „pikta, blogi“ VE 38<sub>22</sub>), „Gefahr – pavoju“ III 113<sub>14</sub> [71<sub>4</sub>] acc. sg. neutr.

Turime subst. neutr., acc. sg. (aišku, ir nom. sg.) pr. (kat-mų) \**vargan* „pikta (t.y. piktumas), blogis; skausmas; pavojus ir pan.“ < \*,pikta (piktumas), blogis“, kuris veikiausiai iš adj. (neutr.) pr. \**vargan* „piktas, blogas“ (žr. *wargs*); plg. s.v. *giwan*. Panašios kilmės yra matyt ir subst. lie. *vargas* (= la. *vārgs*) „Not, Elend“ = iš subst. neutr. ← adj. neutr.; kitaip Būga II 443.

**wargē mien** „ist mir leydt (ist mir leid) – skaudina, vargina mane“ III 69<sub>6</sub> [45<sub>19</sub>] (= *man nu gailisi* VE 28<sub>16-17</sub>) praes. 3 sg. Manychiau, kad suponuoja verb. (trans., inf.) pr. (III) \**vargē-tvei* „skaudinti, varginti“ (su tokia reikšme dėl inf. -i-tvei) iš verb. (intrans., inf.) pr. \**vargē-tvei* „vargti, blogėti“, o šis – vedinys iš adj. pr. \**varga*- „blogas, varginantis“, su kuriuo savo kilme susijęs ir verb. pr. \**varg-tvei* „vargti, blogėti“ (žr. s.v. *wargs*); plg. deadjektyvines gretybes (su tapačiomis reikšmėmis) verb. lie. *blogė-ti*// *blōg-ti*, *mažė-ti*//*māž-ti*, *šlapė-ti*//*šlāp-ti* ir kt.

**-wargewingiskan**, žr. *powargewingiskan*.

**wargien** „kupper (Kupfer) – varis“ E 525 nom. sg. neutr. = pr. \**varan* (palatalinis \*-n- suvoktas kaip \*-nj-) < \**varjan* „t.p.“ < balt. \**varjan* „t.p.“ (> lie. *vārias* „t.p.“, la. *varš* „t.p.“), kurio etimologija yra neaiški (Fraenkel 1200). Tiesa, ne taip seniai iškelta įdomi hipotezė (Viač. Ivanov Baltistica XIII 234 t.), kad balt. \**varjan* „varis“ esąs iš ide. (dial.) \**uorjo*- „t.p.“ – sufikso \*-jo- vedinys iš verb. ide. \**uer*-/ \**uor*- „deg(in)ti, kaitinti“ (dėl jo žr. s.v. *auwerus*).

**wargs** „bōse (böse) – piktas, blogas“ III 79<sub>20</sub> [51<sub>23</sub>] frazėje (III 79<sub>20</sub>) *stas wargs prēisiks* „der böse Feindt“ (= *velnas* „velnias“ VE 34<sub>4</sub>), bei (III 81<sub>20</sub>) *stas wargs prēisicks* „t.p.“ (= *velnas*

„velnias“ VE 35<sub>3</sub>) adj. nom. sg. masc.; dat. sg. (masc.) *wargasmu* „bõsem (bõsem) – piktam, blogam“ III 33<sub>11</sub> [27<sub>3</sub>] (= *falschiwu* „falšyvu“ VE 12<sub>3</sub> intr. sg. masc.); acc. sg. *wargan* „bõsen (bõsen) – pikta, bloga“ III 33<sub>2</sub> [27<sub>13</sub>] (= *pikta* VE 12<sub>13</sub>), III 51<sub>13</sub> [35<sub>29</sub>] (= *pikta* „pikta“ VE 20<sub>11</sub>), III 63<sub>17</sub> [43<sub>3</sub>], III 123<sub>19</sub> [77<sub>7</sub>]; acc. pl. *wargans* „bõsen (bõsen) – piktus, blogus“ III 53<sub>5</sub> [37<sub>7</sub>] (= *piktiemus* VE 21<sub>3</sub> dat. pl.), „bõse (bõse) – piktus, blogus“ III 69<sub>13</sub> [45<sub>24</sub>] (= *pikta* „pikta“ VE 28<sub>22</sub>).

Turime adj. pr. *\*varga-* „blogas, varginantis“ < adj. balt.-sl. *\*warga-* „t.p.“ [> la. *vārgs* „siech, elend“, sl. (adj. masc. *\*vargas* →) subst. *\*vorgō* „priešas“ > rus. *о́пор* „t.p.“ ir kt.], iš kurio bus išriedėjęs verb. balt. *\*varg-* „vargti“ > pr. *\*varg-tvei* „t.p.“ (žr. s.v. *powargsennien*), lie. *varḡ-ti* „t.p.“, la. *vārg-t* „siechen, elend sein“, plg. deadjektyvinius verb. lie. *kuṁp-ti* (= la. *kūmp-t*) „kumpam darytis“, *māž-ti* „mažėti“, *šlāp-ti* „šlapėti“ ir kt. (S k a r d ž i u s ŽD 487 t.); žr. dar s.v. *wargē*.

Tas adj. balt.-sl. *\*varga-* „varginantis ir pan.“ – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. *\*werg-/virg-* „varginti(s)“ → subst. lie. *vėrgas* „Sklave“ = la. *vērḡs* „t.p.“, verb. lie. (DP) *pa-virg-ti* „zu Diensten sein“ (dėl jo žr. F r a e n k e l 558).

Manychiau, kad verb. balt.-sl. *\*verg-/virg-* „varginti(s)“ yra iš *\*veržti, sukti* – „kentumiškai“ išriedėjęs iš verb. ide. *\*uergh-* „t.p.“ (dėl jo žr. P o k o r n y I 1154 t.), iš kurio „satemiškai“ atsirado verb. balt.-sl. *\*verž-/virž-* „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *warsus*).

-wargsennien, žr. *powargsennien*.

**wargu** „ubel (übel) – piktai, blogai“ III 69<sub>15</sub> [45<sub>26</sub>] (= *piktai* VE 28<sub>25</sub> adv.) adv. = pr. (III) *\*vargu* – (A. Vilio) klaida vietoj pr. adv. *\*vargai* „piktai, blogai“ ar adv. (= adj. nom.-acc. ag. neutr.) *\*vargan* „t.p.“ (žr. PKP II 153, išn. 284; kitaip E n d z e l i n s SV 271), žr. *wargs*. Yra dar *warguseggientins* „ubeltheter (Übeltäter) – piktai (blogai) darančius“ III 93<sub>1-2</sub> [59<sub>5</sub>] (= *piktadejems* VE 40<sub>2</sub>) su minėtu adv. *wargu* + *-seg-gientins* (žr. *seggūt*).

**warrin** „Macht – galia“ III 79<sub>20</sub> [51<sub>23</sub>] (= *macys* „galios“ VE

34<sub>4-5</sub>), III 117<sub>8</sub> [73<sub>7</sub>], *warrien* „t.p.“ III 81<sub>20</sub> [53<sub>6</sub>] (= *macys* „galios“ VE 35<sub>4</sub>), *warein* (sk. *warien*) „Gewalt – galia“ III 43<sub>16</sub> [31<sub>25</sub>] (= *macies* „galios“ VE 16<sub>16-17</sub>), III 89<sub>18</sub> [57<sub>9</sub>] acc. sg. (turbūt fem. – T r a u t m a n n AS 457).

Šio pr. žodžio deklinacijos (kamiengalio) rekonstrukcija nėra aiški; be to, gretinimas jo su la. *vara/vare* „galia“, lie. *varà/vā-ras* „t.p.“, verb. la. *varēt* ir pan. (T r a u t m a n n l.c., E n d z e l i n s SV 271, F r a e n k e l 1197, S t a n g Vergl. Gr. 9) nebuvo darybiškai analizuotas.

Manychiau, kad nagrinėjamas pr. subst. buvo *ē*-kamienis (nom. sg. fem.) pr. *\*varē* „Macht (galia, jėga), Gewalt (jėga, prievarta)“ ir jis kartu su la. *vare* „t.p.“ suponuoja subst. balt. dial. *\*varē* „prievarta (prievartingumas), pajėgumas“ – fleksijos vedinį iš adj. balt. *\*varā-/vara-* „prievartus (prievartingas), pajėgus“ (plg. pvz. lie. adj. *kal̃tas* → subst. *kaltē* „kaltumas“), iš kurio nesunkiai galėjo atsirasti ir subst. balt. dial. *\*varā* (fem.) „prievartumas, pajėgumas“ (neutr.) *\*varan* „t.p.“ > la. *vara* „prievarta, galia“ = lie. *varà* „t.p.“/ lie. *vāras* „t.p.“. Iš to subst. balt. dial. *\*varē* kildinu verb. (inf.) balt. dial. *\*varē-* „pajėgti, galėti“ [> pr. *\*varē-tvei* „t.p.“ (žr. s.v. *epwarisan*), la. *varē-t* „t.p.“], plg. pvz. lie. verb. *pūslē-ti* (← subst. *pūslē*) ir kt. (žr. S k a r d ž i u s ŽD 521).

Adj. balt. *\*vara-* (*\*varā-*) „prievartus, pajėgus“ < *\*prievartus* yra vedinys a) arba iš verb. balt. *\*var-* su (inf.) *\*varī-* „varyti, (pri)versti (daryti prievartą), spausti“ (> lie. *varý-ti* „t.p.“) ← verb. balt.-sl. *\*ver-* „sukti, lenkti, spausti“ (žr. toliau), b) arba (su šaknies vokalizmo apofonija) iš ką tik minėto balt.-sl. verbum. Plg. s.v. *prewerisan* (žr.) suponuojamą verb. (inf.) pr. (resp. vak. balt.) *\*(pra)verē-* „būti reikalingam“, kuris, kaip man dabar atrodo, galėtų būti iš (verb.) *\*būti sukamam, lenkiamam, spaudžiamam aplinkybių* ← verb. balt.-sl. *\*ver-* „sukti, lenkti, spausti“ [plg. pvz. verb. lie. *kentē-ti* (← *kēsti*) ir kt., žr. S k a r d ž i u s ŽD 522]. P a s t a b a. Verb. (inf.) la. *vert* „bėgti (laufen)“ yra veikiausiai ne iš balt. *\*ver-* „bėgti“ (sic B ū g a II 323, 670, T r a u t m a n n BSW 353), o iš balt. *\*ver-* „sukti, lenkti,

spaušti“ > la. (\*„spaušti“ > \*skuosti“ >) vert „bėgti“ (plg. pvz. lie. *spáušti* „... skuosti, bėgti“).

Verb. balt.-sl. \**ver-* „sukti, lenkti, spausti“ yra, aišku, iš verb. ide. \**uer-* (žr. Pokorny I 1152 tt.); žr. dar s.v.v. *etwēre*, *etwiērt*, *warto*, *wartint*, *wirbe*, *wīrst*, *wormyan*.

-warīsnan, žr. *epwarīsnan*.

**Warmia** (1249 m.), (1262 m.) *Wormeland*, (1299 m.) *Ermeland* (žr. Gerullis ON 196) – prūsų žemė (sritis „Ermland“) palei Aismares tarp Pagudės ir Notangos. Iš tų dk. lyčių galima atstatyti pr. \**Vormē*, t.y. \**Vārmē* (su cirkumfleksiniu \**-ār-*) – etnonimą (aplietuvintai – *Vārmē*), kilusį matyt iš upėvardžio (up. pr. \**Vārmē*), kurį Būga (III 114) sieja su adj. pr. „raudonas“ (žr. *wormyan*). Pritariant šitokiai Būgos hipotezei („spalvinei“ etimologijai), visgi nėra negalima ir kitokia hipotezė (grynai „hidroniminė“ etimologija): up. pr. \**Varmē* = up. lie. (< kurš.) *Vārmē* – sufikso \**-mē* vedinys iš tokio žodžio, kurio šaknis balt. \**var-* (\**ver-*) slypi tam tikruose pvz. lie. hidronimuose (apie juos žr. Vanaš HŽ 362 t. s.v. *Vārē*); plg. lie. subst. *almē* „iš numirėlio burnos tekantis skystimas“ ← verb. *al-ėti* „tekėti, varvėti“.

**warmun**, žr. *wormyan*.

**warnaycopo** „warkringel“ E 755 (plg. v.v.a. *warchrengil* „der Würger, Lanius“ Suolahti 149 t.) yra matyt „Raubwürger – plėšrioji medšarkė, Lanius excubitor L.“ Šis pr. (E) žodis – kompozitas (nom. sg., fem. arba scom.) su antruoju sandu -copo = pr. \**-kapo*; t.y. \**-kapā* iš verb. pr. \**kap-* „kapoti, kirsti“ (dėl jo žr. s.v. *enkopts*); žr. Trautmann AS 458, Endzelīns SV 272. Plg. pvz. lie. *šunkarā* „šunų korikas“ (scom.) su -kara iš verb. *kār-ti* (Skardžius ŽD 432).

Sando *warnay-*, kuris matyt „varna“ (žr. toliau), segmentas -ay- yra neaiškus (Endzelīns l.c.). Manychiau, kad jis taisytinai į \**-ya-* (metatezinio parašymo klaidų yra ir daugiau pr. raštuose), vadinasi, pr. (E) *warnaycopo* galėtų būti pr. \**var-ñakapā* su \**varña-*, turinčiu jungiamąjį balsį \**-a-* (po minkštojo \**-ñ-*) vietoj \**-ē-* (žr. *warne*), plg. pvz. lie. *kiauliāganis*

„kiaulių piemu“ (LKŽ V 693) su -a- (po -li-) vietoj -ē- (: *kiaulē*).

Taigi pr. (E) \**varn'akapā* „medšarkė (plėšrioji)“ yra iš „varnų kapotoja“, plg.: medšarkės „įnirtingai puola savo priešus: varnas, gegutes, smulkius keturkojus grobuonis, moka net iš užpakalio užskridusios smogti katei į pakaušį“ (Ivanuskas III 230; išretinta mano. – VM.).

**warne** „kro (Krähe) – varna“ E 722 [dėl vok. (E 722) *kro* plg. v.v.a. *krā* „t.p.“ Lex 114] nom. sg. fem. (žr. dar *bucawarne*) = pr. \**varnē* vietoj vak. balt. \**varnā* „t.p.“ (plg. *sarke*, žr.) < balt.-sl. \**várnā* „t.p.“ [> lie. *várna* „t.p.“ = la. *vārna* (*vārne*) „t.p.“, serb.-chorv. *vrāna* „t.p.“ ir kt.]. Šis balt.-sl. subst. (man rodos, su metatoniniu šaknies vokalizmo akūtu) bei subst. balt.-sl. \**vařnas* „varnas“ (žr. *warnis*), kurių kildinimas iš verb. ide. \**uer-* „(ap)degti“ (Pokorny I 1166) nėra patikimas, matyt suponuoja seną adj. balt.-sl. \**varna-/varnā-* (plg. Skardžius ŽD 219) – sufikso \**-na-/nā-* vedinį (onomatopėjinį) iš interj. \**var* „kvar“ (plg. pvz. lie. *kvār*, žr. LKŽ VI 1047 t. s.v. *kvār*); plg. Gamkrelidze-Ivanov I 540. Toch. B *wrauřna* „varna (corneille de prédicateur)“ < \**urn-* (Winkens Tokh. confr. 121, 583), kuris gerokai skiriasi nuo subst. balt.-sl. \**várnā* „varna“ (Winkens l.c.), yra matyt savarankiškas darinys (onomatopėjinis) iš interj. \**ur* „kvar“ (: interj. balt.-sl. \**var* „t.p.“).

**warnis** „rabe (Rabe) – varnas“ E 721 nom. sg. masc.; acc. pl. (masc.) *maldans warnins* „jungen Raben – jaunos varnas“ III 854 [53<sub>27</sub>] (= *warnikscziems* VE 36<sub>7</sub> dat. pl.). Šis pr. (E, III) žodis (žr. dar *colwarnis*), kuris koreliuojasi su pr. (E) \**varnē* „varna“ (ē-kamieniu) vietoj vak. balt. \**varnā* „t.p.“ (žr. *warne*), galėtų būti (io-kamienis) pr. \**varnīs* „varnas“ (plg. koreliaciją pvz. lie. *lokys* : *lokē*) vietoj vak. balt. \**varnas* „t.p.“ < balt.-sl. \**varnas* „t.p.“ (> lie. *vařnas*, serb.-chorv. *vrān* „t.p.“ ir kt.); dėl jo kilmės žr. s.v. *warne*. Plg. dar s.v. *wilkis*.

-wārst, žr. *ainawārst*.

**warsus** „lippe (Lippe) – lūpa“ E 91 nom. sg. (matyt masc.). Manoma, kad čia esąs pr. \**varsus* „lūpa“ (t.y. su -s- = pr. \**-s-*)

sietinas su s.isl. *vorr* „t.p.“ ir kt. (Trautmann AS 458, Vries 676, Pokorny I 1152, Stang LS 78, plg. Endzelīns SV 272) bei laikytinas vak. balt.-germ. izolek-  
sa (žr. ypač Stang l.c. ir liter.), suponuojančia ide. dial.  
lytį, dėl kurios žr. Pokorny l.c. Bet Endzelynas  
(l.c.) neatmetė ir S. Agrellio nuomonės, pagal kurią pr. (E)  
*warsus* = pr. *\*varzus* (t.y. su -s- = pr. \*-z-) sietinas su lie. *verž-*  
*ti* ir pan. (žr. apud Endzelīns l.c.).

Keltinà ir tokia hipotezė (modifikuota Agrellio hipotezė):  
*warsus* „lūpa“ galėtų būti o-kamienis (nom. sg. masc.) pr.  
*\*varz's* < *\*varzas* „t.p.“ (plg. s.v. *wangus*) < „tam tikras pa-  
storėjimas“ < *\*susispaudimas, susiveržimas* – fleksijos vėdi-  
nys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. pr. balt.(-sl.)  
*\*verž-* „spausti, veržti“ (> lie. *verž-ti* „t.p.“ = la. *verst* ir kt., žr.  
Trautmann BSW 355), plg. pvz. balt.(-sl.) subst. *\*lañkas*  
„lenkimas“ darybą (iš verb. *\*lenk-* „lenkti“). Tas verb. balt.  
(-sl.) *\*verž-* – iš verb. ide. (dial.) *\*uer-gh-* „sukti, veržti“  
(Pokorny I 1154 t.). Plg. s.v. *wargs*.

**wartin**, žr. *warto*.

**wartint** „keren (kehren) – kreipti, versti“ III 35<sub>4</sub> [27<sub>15</sub>] inf.; praes.  
3 sg. *wartinna sin* „wende...sich – kreipiasi (tesikreipia)“ III  
101<sub>25</sub> [63<sub>31</sub>] (= *atsigreschti* „atsigręžti, atsikreipti“ VE 49<sub>3</sub>).  
Yra verb. (inf.) pr. (III) *\*vartin-t(vei)* „kreipti, versti“ vietoj  
*\*vartī-tvei* „t.p.“ (žr. s.v.v. *powartīsnan, wartint*) = (iterat. resp.  
caus.) „sukinėti, vartyti“ (plg. pvz. lie. *kraipý-ti//kraipì-ti* ir kt.  
Skardžius ŽD 546 t.) < verb. (inf.) balt.-sl. *\*vartī-* „t.p.“  
(> lie. *vartý-ti*, la. *vàrtī-t*, serb.-chorv. *vráti-ti* ir kt.). Šis – ve-  
dinys (iterat. resp. caus.) iš verb. balt.-sl. *\*vert-* „sukti, verst  
ir pan.“ (žr. s.v. *wīrst*).

**-wartīsnan**, žr. *powrtīsnan*.

**warto** „thōre (Haus)tūr – durys „E 210 = pr. *\*vartō*; t.y. *\*var-*  
*tā*; acc. sg. *wartin* „thūr (Tür) – duris“ III 119<sub>1</sub> [73<sub>25</sub>] (= *war-*  
*tus* VE 58<sub>11</sub>).

Šis pr. žodis jo užrašymo laikais (E ir III) buvo, man rodos,  
ne nom.(-acc.) pl. neutr. (sic Trautmann AS 458,  
Endzelīns SV 272, Fraenkel 1204, Stang Vergl.

Gr. 301), o nom. sg. fem. pr. (E) *\*vartā* (nomen collectivum)  
= pr. (kat.mų) *\*vartā* su forma (acc. sg. fem.) pr. (III 119<sub>1</sub>)  
*wartin* (vietoje *\*wartan*), plg. pvz. acc. sg. fem. pr. (III) *mad-*  
*lin* „malda“ (vietoje *madlan*) ā-kamienio pr. (III) *maddla* (žr.);  
žr. toliau.

Subst. pr. (E, III) *\*vartā* „durys“ (nomen collectivum) kildin-  
tinas iš senesnio subst. (nom. sg. fem.) pr. *\*vartā* „vartai“ [=  
„vartai (das Tor)“ ir „varteliai (die Pforte)“, žr. *lapiwarto*], o  
jis – iš subst. o-kamienio neutr., nom.(-acc.) pl. pr. *\*vartā*  
„t.p.“ < balt.-sl. *\*vartā* „t.p.“ [> lenk. *wrota* „t.p.“ ir kt., lie.  
*vārtai* „t.p.“ (masc.) = la. *vārti* „t.p.“.

Subst. (pl. neutr.) balt.-sl. „vartai“ kildinu iš (subst. pl. neutr.)  
„užsukimai, uždarymai“ (= „dalykai, kuriais užsukamas, už-  
daromas tam tikras tarpas“), suponuojančio lytį subst. (o-ka-  
mienio neutr., nom.-acc. sg.) balt.-sl. *\*vartan* „užsukimas, už-  
darymas“, kurį laikau fleksijos vediniu iš verb. balt.-sl. *\*vart-*  
(inf. *\*vartī-*) „(už)sukinėti, (už)darinėti“ (žr. s.v.v. *wartint*,  
*wīrst*). Kitaip sakant, nesu linkęs pritarti tradicinei nuomonei,  
kad subst. balt.-sl. „vartai“ esąs *\*-ta-* sufikso vedinys (su šak-  
nies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. *\*ver-* (žr. pvz. ME  
IV 510, Skardžius ŽD 321, Fraenkel l.c. ir liter.,  
Vasmer I 355, Karulis LEV II 492).

**\*vasara** „pavasaris“, žr. s.v. *dagis*.

**-weddā**, žr. *-wedduns*, žr. *perweddā, prawedduns, westwey*.

**weders** „buch (Bauch) – pilvas“ E 122 nom. sg. masc. (žr. dar  
*drastus*) = pr. *\*vēders* < balt. *\*vēdera-* „t.p.“ (> la. *vēders/vē-*  
*dars* „t.p.“ = lie. *vēderas/vēdaras* „t.p.“ žr. Skardžius ŽD  
303), kurį įprasta sieti su s.ind. *udāram* „pilvas“, av. *udara-*  
„t.p.“, gr. ὄδρεος „t.p.“ ir net su lo. *uterus* „t.p.“ (Traut-  
mann BSW 343 t., Fraenkel 1210 t., Mayrhofer  
I 104, Pokorny I 1104, Frisk II 956 s.v. ὄδρεος), bet  
jų visų daryba bei pati etimologija nėra aiški ir todėl jų gi-  
minyste su balt. *\*vēdera-* galima abejoti; be to, ne taip jau pa-  
prasta paaiškinti, kodėl tas balt. žodis turi *\*vēd-* (su  
ilguoju vokalizmu), o pvz. s.ind. *udāram* turi *ud-* (su  
trumpoju vokalizmu).

Verta dėmesio tokia nuomonė (žr. B ū g a II 274, E n d z e l i n s in ME IV 549 ir liter.), pagal kurią balt. *\*vėde-ra-* „pilvas“ gali būti iš (subst.) *\*„tai, kas prie pilvo (gyvulių)“* < *\*„tai, kas prie tešmens (Euter)“* ir kartu su lie. *pa-ūdrė* „papilvė (kiaulių)“ gali suponuoti subst. balt. *\*vėdr-// \*ūdr-* „tešmuo“ iš subst. (*r/n*-kamienio) ide. *\*uēdhŕ/ \*ēudhŕ/ \*ūdhn-* „tešmuo“ (> s.ind. *ūdhar/ūdhn-* „t.p.“ ir kt., žr. P o k o r n y I 347).

**wedigo** „czymmerbýl (Zimmerbeil) – vedega“ E 531 nom. sg. fem. = pr. *\*vedigō*, t.y. *\*vedigā* (ar su *\*vē-*) < balt. *\*vedegā/ \*vedigā* (ir su dial. *\*vē-*) „t.p.“ [> lie. *vedegā* (dial. *vėdegā*), la. *vędga*, žr. F r a e n k e l 1211 ir liter.], kuris – sufikso *\*egā/ \*igā* (plg. S k a r d ž i u s ŽD 103) vedinys iš verb. balt. *\*ved-/ \*vėd-* „skobti“ (matyt su praet. *\*vėd-*) < *\*ved-* „t.p.“ < ide. *\*uēdh-* „dauž(y)ti, mušti“ > s.ind. *vadh-* „t.p.“ ir kt., žr. P o k o r n y I 1115, M a y r h o f e r III 135.

**-weydi**, žr. *ainawīdai*.

**-weydikausnan**, žr. *reddewijdikausnan*.

**-weidin**, žr. *wissaweidin*.

**weydulis** „sehe (Augapfel) – vyzdys, (akies) obuolys“ E 81 [vok. (E 81) *sehe* = v.v.a. *sēhe* „Augapfel, Pupille“ Lex 189] nom. sg. masc. yra (jeigu ne *io*-kamienis, tai) *o*-kamienis pr. *\*veidul's* < *\*veidulas* „tai, kuo mātoma, rėgima“ – sufikso *\*-ul-* vedinys iš verb. pr. *\*veid-/ \*vīd-* „matyti“ [plg. pvz. lie. verb. *krat-yti* → subst. *krātulas* „kratilas“ (< *\*tai, kuo krātoma*)], žr. S k a r d ž i u s ŽD 184], dėl kurio žr. s.v. *widdai*.

**weijsewingi** „fruchtbar – vaisingai“ III 105<sub>26</sub> [67<sub>7-8</sub>] adv. (adj. nom. pl. masc. reikšme) suponuoja adj. (matyt *o/ā-* kamienį) pr. *\*veisevinga-* „vaisingas“ – sudėtinio sufikso *\*-eving-* vedinį iš subst. pr. (III) *\*veisis* „vaisius“ (žr. *wēisin*).

**-weysigis**, žr. *Treonkaymynweysigis*.

**wēisin** „früchten (Frucht) – vaisių“ III 109<sub>8</sub> [69<sub>1</sub>] (= *waisiumi* VE 52<sub>5</sub> instr. sg.) acc. sg. (masc., žr. toliau); dėl jo giminaičio lie. *vaĩsius* (masc.) spėjama, kad šis pr. žodis buvęs irgi masc. (T r a u t m a n n AS 459). Daugiau apie jo morfologinę rekonstrukciją nieko nežinome.

Manyčiau, kad jis morfologiškai buvo panašus į subst. (*io*-kamienį, nom. sg. masc.) pr. (III) *\*amzis* „tauta“ (žr. *amsis*). Kitaip sakant, man rodos, kad buvo subst. (*io*-kamienis nom. sg. masc.) pr. (III) *\*vēisis* (< *\*-īs*) „vaisius“ (su cirkumfleksiniu *\*-ēi-*) iš subst. (*io*-kamienio, nom.-acc. sg. neutr.) pr. *\*veisjan* „t.p.“; dėl to, kad yra (III 109<sub>8</sub>) *wēisin* (acc. sg. masc.), o ne *\*wēischin*, plg. s.v. *amsis*.

Subst. (*io*-kamienis, nom.-acc. sg. neutr.) pr. *\*veisjan* „vaisius“ galėtų būti iš (subst.) *\*„vaisingumas“* ← adj. (*io*-kamienis, nom.-acc. sg. neutr.) *\*veisjan* „vaisingas“ (plg. s.v. *amsis*), o šis – fleksijos vedinys iš verb. pr. balt. *\*veis-/ \*vis-* „vesti(s), augti“ (> lie. *veĩs-ti* ir pan., ME IV 670 s.v. I *viest.*) < ide. *\*uēis-/ \*uīs-* „t.p.“ (> lo. *vir-eo* „žaliuoju“ ir kt., žr. P o k o r n y I 1133). Žr. dar s.v. *wissa*. P a s t a b a: lie. *vaĩsius* (*iu*-kamienis) gali būti irgi iš senesnio *io*-kamienio žodžio, plg. tai, kas s.v. *amsis* pasakyta dėl lie. *ámžius* (*iu*-kamienio).

**-weckammai**, žr. *perweckammai*.

**-wela**, žr. *prawilts*.

**weldisnan** „Erbe – veldėjimą“ III 35<sub>12</sub> [27<sub>12</sub>] (= *tewoniste* „tėvonystė“ VE 12<sub>20</sub>), „erbtheyl (Erbteil) – t.p.“ III 133<sub>8</sub> [81<sub>14-15</sub>] acc. sg. fem. Buvo subst. (fem., nom. sg.) pr. (III) *\*veldisna* „veldėjimas“ < pr. *\*veldēsna* „t.p.“ – sufikso *\*-snā* (žr. s.v. *bousennis*) vedinys iš verb. inf. pr. *\*veldē-* „veldėti“ (= lie. *veldē-ti* F r a e n k e l 1217 t.), žr. s.v.v. *weldūnai*, *waldniku*.

**weldūnai** „Erben – veldėtojai“ III 63<sub>9</sub> [41<sub>30</sub>] (= *tiewonimis* „veldėtojas“ VE 25<sub>21</sub>) nom. pl. masc.; nom. sg. masc. *waldūns* „Erbe – veldėtojas“ III 131<sub>21</sub> [81<sub>7</sub>] = pr. (III) *\*valdūns* „t.p.“, kuris yra vietoj pr. *\*veldūns* „t.p.“ < *\*veldūnas* „t.p.“ – sufikso vedinys iš verb. pr. *\*veld-* „veldėti ir pan.“ (dėl jo žr. s.v. *waldniku*). Žr. dar *draugiwaldūnen* (irgi su *-al-* vietoj *\*-el-*), *sendraugiwēldnikai*, *weldisnan*.

**welgen** „snuppe (Schnupfen) – sloga“ E 157 nom.(-acc.) sg. neutr. (su *-en* = nekirčiuotas pr. *\*-an*) įprastai skaitomas pr. *\*velgan* (T r a u t m a n n BSW 358, F r a e n k e l 1251, P o k o r n y I 1145). Bet jis nesunkiai gali būti skaitomas ir pr. *\*vilgan* „t.p.“ [su a k ū t i n i u *\*-il-* (plg. pvz. lie. *vilg-yti*), va-

dinasi, su nepailgintu pr. \*-i-, o todėl parašytu raide -e-], kuris galėtų būti iš (subst., neutr.) \*„peršlapimo ypatybė“ ← adj. (neutr.) pr. \*vilgan „šlapias, drėgnas“ (plg. s.v. giwan). Artimiausias tokio pr. adj. giminaitis yra adj. sl. \*vilga- „t.p.“ (→ \*vblg-ākō „t.p.“), kuris buvo matyt ne u-kamienis (taip įprasta manyti, žr. pvz. Trautmann l.c.), o būtent o-kamienis, plg. tai, kas dėl adj. sl. \*kortākō „trumpas“ pasakytą s.v. kārtai (ir liter.).

Apie pr. žodžio „sloga“ (E 157) kitus giminaičius balt., sl., germ. kalbose žr. Trautmann l.c., ME IV (s.v. valgs), Fraenkel 1189 t. (s.v. vālgyti), 1251 (s.v. vilgyti), Pokorny l.c., Stang LS 63.

**weloblundis** „mul (Maultier) – mulas“ E 437 nom. sg. masc. Yra turbūt o-kamienis (ir su -o- gal = pr. \*-u-) pr. \*velublundis < \*velublundas (kitai – Levin SE 99), kurį galėjo iš pr. \*veliblunda- perdirbti pats E žodynėlio autorius (ar nurašinėtojas), okazionaliai priderindamas šio žodžio antrojo skiemens vokalizmą (\*-i-) prie trečiojo skiemens vokalizmo (\*-u-).

Pr. \*veliblundas „mulas“ – skolinys iš (pra)lenk. \*welbłqd „kupanugaris“ (> lenk. wielbłąd „t.p.“), plg. Levin l.c.

**Velowe** (1258 m. SU 25), (1326 m.) Wilaw, (1405 m.) Wilouwe, Welouwe (Gerullis ON 198 t.) atspindi gvv. pr. \*Vēlavā „Wehlau“ (→ lie. Vēluva „t.p.“) ir (su pr. \*-ē- > pr. dial. \*-ī-) \*Vilavā „t.p.“, žr. Gerullis l.c. ir ypač Būga III 105, 136. Hipotezę, kad pr. \*Vēlavā esąs demonologinis toponimas resp. sietinas su lie. vėlės „mirusių dvasios“ (Gerullis l.c.), geriau laikyti dar neįrodyta.

**wēraui** „wehret (währt) – tęsiasi“ III 85<sub>2</sub> [53<sub>25</sub>] (= patenk VE 36<sub>5</sub>) praes. 3 sg. suponuoja verb. (inf.) pr. \*vērau-tvei „tęstis“ – sufikso \*-au- vedinį iš vok. wahren „t.p.“.

-wēre, žr. etwēre.

-werīngiskan, žr. prewerīngiskan.

-werīsnan, žr. prewerīsnan.

-werpimay, žr. etwiēpt.

-werpsannan ir -werpsennien, žr. etwerpsannan.

-werpsnā, žr. etwerpsnā.

werst, žr. wīrst.

**werstian** „kalb (Kalb) – veršiukas“ E 674 nom. sg. neutr. = pr. \*verst'an < \*versistjan „t.p.“ – sufikso \*-istjan (žr. s.v. eristian) vedinys (diminut.) iš subst. pr. \*versis „veršis“ < balt. \*versjas „t.p.“ [> lie. veršis „t.p.“ (su -š- iš \*-s-) = la. vèrsis], dėl kurio giminaičių žr. pvz. Trautmann BSW 353, Fraenkel 1228 t., Pokorny I 81, Gamkrelidze-Ivanov II 566.

**wertemmai** „fluchen – keikiamė“ III 29<sub>2-3</sub> [23<sub>17-18</sub>] (= kieiktumbim „keiktumė“ VE 9<sub>16</sub>) praes. 1 pl. Ši lytis, kuriai, man rodos, be reikalo suteikta reikšmė „schweren (wir schwören)“ (sic pvz. Trautmann AS 459, Endzelīns SV 273, Schmalstieg OP 183), yra „bez drošas etimologijas“ (Endzelīns l.c.). Mano hipotezę dėl (III) wertemmai „(wir) fluchen“ žr. PKP II 108, išn. 26.

-wertinnewingi, žr. enwertinnewingi.

**wertingiskan** „würdigkeit (Würdigkeit) – vertingumą“ III 41<sub>14</sub> [31<sub>4</sub>] (= wertistu „vertystų“ VE 15<sub>15-16</sub>) acc. sg. fem. Suponuoja subst. (ā-kamienį, nom. sg. fem.) pr. (III) \*vertīngisku „vertingumas“ ← adj. (ā-kamienis, nom. sg. fem.) \*vertīngisku „vertinga“ (< \*-ū- < \*-ā), kuris – sufikso \*-isk- vedinys iš adj. pr. \*vertīnga- (žr. wertīngs).

**wertīngs** „würdiger (würdig) – vertingas“ III 67<sub>14</sub> [45<sub>5</sub>] (= paschlowintas VE 28<sub>1</sub>), „würdig (würdig) – t.p.“ III 77<sub>13</sub> [49<sub>34</sub>] (= wertas „vertas“ VE 32<sub>22</sub>) adj. nom. sg. masc. = pr. \*vertīngs – sufikso \*-inga- vedinys iš adj. pr. \*verta- „vertas“ (žr. werts).

**wertiwings** „würdiglich (würdig) – vertas“ III 77<sub>10</sub> [49<sub>32</sub>] (= wertai „vertai“ VE 32 adv.) adj. nom. sg. masc. = pr. \*vertīwings – sudėtinio sufikso \*-īvinga- vedinys iš adj. pr. \*verta- „vertas“ (žr. werts).

**werts** „werd (wert) – vertas“ III 87<sub>18</sub> [55<sub>23</sub>] (= wertas VE 37<sub>15-16</sub>), „werdt (wert) – t.p.“ III 87<sub>26</sub> [55<sub>30</sub>] (= wertī VE 37<sub>23</sub> nom. pl. masc.), III 89<sub>3</sub> [55<sub>35</sub>] (= wertas VE 38<sub>1-2</sub> nom. sg. masc.) adj. nom. sg. masc.; nom. pl. masc. wertī „werdt (wert) – verti“

III 55<sub>5-6</sub> [37<sub>25</sub>] (= *werti* VE 22<sub>1</sub>). Yra adj. (*o*-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*verts* „vertas“ < *\*verta-*, kuris – germanizmas (kaip ir lie. *vērtas* bei la. *vērts*).

-werus, žr. *auwerus*.

**werwirsis** „lirche (Lerche) – vieversys“ E 733 nom. sg. masc. = pr. *\*vervirsīs* bei lie. *vieversys* (*vievērsis*, *vivirsys*) yra reduplikaciniai onomatopėjinės kilmės žodžiai. Žr. Būga II 323, Skardžius ŽD 24, Fraenkel 1247 (ir liter.).

**wessals** „frölich (fröhlich) – linksmas“ III 121<sub>8</sub> [75<sub>19</sub>] (= *linxmas* VE 59<sub>17</sub> nom. sg. masc.) adj. nom. sg. masc. = pr. *\*vesals* < *\*vesela-* „t.p.“ (Būga II 650) < balt.-sl. *\*vesela-* „t.p.“ > sl. *\*veselō* „t.p.“ (> s.sl. *veselō* „t.p.“ ir kt.), la. *vēsēls* „sveikas“ (matyt iš *\*linksmas*); žr. Būga l.c., ME IV 544, Endzelins SV 273. Tas balt.-sl. adj. savo šaknimi gali būti siejamas su adj. ide. *\*uesu-* „geras“ (ME IV 544, Būga l.c., Vasmer I 303, Pokorny I 1174 t.), dėl kurio žr. Pokorny l.c., Gamkrelidze-Ivanov I 245, II 780.

**wesselingi** „frölich (fröhlich) – linksmai“ III 81<sub>22</sub> [53<sub>7</sub>] (= *linxmai* VE 35<sub>5</sub> adv.) adv. Suponuojama adj. (*o*-kamienį) pr. *\*veselinga-* „linksma“ – sufikso *\*-ing-* vedinį iš adj. pr. *\*vesela-* „t.p.“ (žr. *wessals*).

**wessis** „rytslete (Reitschlitten) – važys (tam tikras)“ E 308. Jo reikšmė nėra labai aiški (žr. Frischbier II 222 s.v. *Reitschlitten*, Trautmann AS 460 ir liter.); nebuvo rekonstruotas ir jo vokalizmas. Manoma, kad jis buvo (panašus ne į lie. *vāžis*, o į lie. *važys* „t.p.“) pr. (E) *\*vazīs* (nom. sg. masc., nebaritoninė forma), t.y. su kirčiuotu *\*-ī-* ir su nekirčiuotu *\*-ā-*, okazionaliai redukuotu į *\*-e-* (plg. pvz. s.v. *widdewū*). Pr. *\*vazīs* (*io*-kamienis, nom. sg. masc.) < subst. (masc.) balt. dial. *\*važja-* (> lie. *važys*) – fleksijos vedinys iš verb. (iterat. ar caus.) balt. *\*važ-* arba (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt. *\*vež-* „vežti“ < balt.-sl. *\*vež-* „t.p.“ < ide. *\*uegh-* [dėl jo žr. Trautmann BSW 356, Fraenkel 1236 (ir liter.), Kaukienė LVI I 16 t., Pokorny I 1118 tt.].

**wesliskan** „freuden (Freude) – linksmuma“ III 79<sub>22</sub> [51<sub>25</sub>] (= *linxsmas* VE 34<sub>6</sub> nom. sg. masc.) subst. acc. sg. fem. Suponuojama subst. (*ā*-kamienį, nom. sg. fem.) pr. *\*veselisku* „linksnumas“ (su išmestu *\*-e-* tarp *\*-s-* ir *\*-l-*) ← adj. (*ā*-kamienis, nom. sg. fem.) *\*veselisku* (< *\*-ū* < *\*-ā*) „linksma“, kuris – sufikso *\*-isk-* vedinys iš adj. pr. *\*vesela-* „linksma“ (žr. *wessals*).

**westwey** „führen (führen) – vesti“ II 5<sub>7</sub> [11<sub>5</sub>], *westwei* „führen (führen) – t.p.“ III 27<sub>14</sub> [23<sub>12</sub>], *west* „t.p.“ III 91<sub>17</sub> [57<sub>31</sub>] (= *westumbim* „vestume“ VE 39<sub>15</sub>) inf.; praet. 3 sg. *weddēdin* „bracht sie (brachte sie) – vedė ją“ III 101<sub>17</sub> [63<sub>24</sub>] (= *atwede* „atvedė“ VE 48<sub>21</sub>); imperat. 2 sg. *wedais* „einführe (einführe) – vesk“ I 11<sub>5</sub> [7<sub>10</sub>], *wedeys* „t.p.“ II 11<sub>5</sub> [13<sub>8</sub>], *weddeis* „führe (führe) – t.p.“ III 55<sub>14</sub> [37<sub>32</sub>] (= *wed* „vesk“ VE 22<sub>9</sub>). Žr. dar – *weddā*.

Turime verb. pr. *\*ved-* (*\*vestvei*) „vesti“ < balt.-sl. *\*ved-* „t.p.“ (> lie. *vėsti*, la. *vest*, s.sl. *vesti* ir kt.) < ide. *\*uedh-* „t.p.“ Žr. Trautmann BSW 344, Endzelins SV 273, Fraenkel 1231 t., Kaukienė LVI I 16, Pokorny I 1115 t. **wetro** „wint (Wind) – vėjas“ E 53 nom. sg. fem. = pr. *\*vētro-*, t.y. *\*vētrā* < subst. balt. *\*vētrā* „vėjas, viesulas“ (> ryt. balt. *\*vētrā* „viesulas“ > lie. *vėtra* „t.p.“ = la. *vētra* „t.p.“) bei sl. *\*vētra-* „vėjas“ (> s.sl. *větrō* „t.p.“ ir kt.) yra seni dariniai – sufikso *\*-tr-* (žr. Būga II 651, Skardžius ŽD 301) vediniai iš lyties verb. balt.-sl. (= ide. dial.) *\*uē-/ \*uēj-* „pūsti“ (> s.sl. *věj-ati* „t.p.“ ir kt.), iš kurio išriedėjo ir subst. (masc.) ryt. balt. *\*vēja-* „vėjas“ (> lie. *vėjas* „t.p.“ = la. *vėjš* „t.p.“), taip pat daug kitų žodžių, žr. pvz. Fraenkel 1216 t. (s.v. *vėjas*), 1232 s.v. *vėtyti* (dėl jo žr. dar Skardžius ŽD 535), 1232 t. (s.v. *vėtra*).

Lytis verb. balt.-sl. (= ide. dial.) *\*uē-/ \*uēj-* „pūsti“ bei jos variantas verb. balt.-sl. (= ide. dial.) *\*ūu-/ \*u-* „t.p.“ [čia *\*u-* (žr. s.v. *wutris*) – apofoniškai iš balt.-sl. *\*ūu-*] atsirado iš verb. ide. *\*au(e)-/ \*(a)uē(i)-* „t.p.“ (dėl jo žr. Pokorny I 81–84).

**weware** „eichhorn (Eichhorn) – voverė“ E 660 nom. sg. fem. =

pr. \**vēvarē* matyt su \*-a- < \*-e- ir su ilguoju \*-ē- (\**vē-*); plg. lie. *vēveris* „t.p.“ (nom. pl. *vēver-es*) greta lie. *voveris* „t.p.“ (nom. pl. *vóveres*) bei *voverē* = la. *vāvere* „t.p.“, s.rus. *вѣвер-ууа* „t.p.“ ir kt., žr. B ū g a I 491, II 652.

Turime subst. (K-kamienį) balt.-sl. \**vēver-* (ir dial. \**vāver-*) „voverė“, kuris – reduplikacinės kilmės žodis (iš verb. ide. \**uer-* „sukti“, žr. F r a e n k e l 1233 ir liter.) arba (tai mažiau patikima) onomatopėjinės kilmės reduplikacinis žodis (P o k o r n y I 1166). Žr. dar G a m k r e l i d z e-I v a n o v II 522.

-wīdai, -wydan, žr. *ainawīdai*.

wīddai „sahe (sah) – išvydo, pamatė“ III 113<sub>1</sub> [69<sub>29</sub>] (= *ischwida* „išvydo“ VE 60<sub>8</sub>) praet. 3 sg. = pr. \**vidāi* [kirčiuotas \*-āi, nekirčiuotas \*-i- (\*-d- parašytas -dd-)] < \**vidāi* „t.p.“ (su \*-āi ← \*-ā-jā) suponuoja pr. (praet. 3 sg./pl.) \**vidā* „t.p.“ [= lie. (iš)výdo] < verb. balt.-sl. \**veid-/ \*vīd-* „matyti, žiūrėti“ [> lie. dial. *véimu* „matau“ (≲ \**véid-mi* „t.p.“, la. *vīd-ēt* „matyti, įžiūrėti“ ir kt., s.sl. *vid-ěti* „matyti, žiūrėti“ ir kt., žr. pvz. F r a e n k e l 1215 t. s.v. *veizdėti* ir liter.) < ide. \**ueid-/ \*uid-* „matyti; žinoti“ (žr. s.v. *waist*).

wīddewū „widwe (Witwe) – našlė“ III 97<sub>10</sub> [61<sub>20</sub>] (= *naschle* „našlė“ VE 42<sub>8</sub>) nom. sg. fem.; dat. pl. fem. *widdewūmans* „widwen (Witwen) – našlėms“ III 97<sub>9</sub> [61<sub>19</sub>] (= *naschlems* „našlėms“ VE 42<sub>7</sub>). Yra subst. (ā-kamienis, nom. sg. fem.) pr. (III) \**vidavū* „našlė“ su redukuotu (nekirčiuotu!) pr. \*-a-, perteiktu raide -e- (plg. pvz. s.v. *wessis*, plg. E n d z e l i n s SV 24).

Pr. (III) \**vidavū* „našlė“ (su \*-ū < \*-ā) kildinu iš balt. \**vidavā* „t.p.“ (apie tai, kad jis senovėje buvo žinomas visiems baltams, pakalbėsiu kitąkart) < balt.-sl. \**vidavā* „t.p.“ (> s.sl. *vidova* „t.p.“ ir kt.) < ide. (subst.) \**uidheuā/ \*uidh(u)uā* „t.p.“ (> s.ind. *vidhāvā*, go. *widuwo* „t.p.“, lo. *vidua* „t.p.“ ir kt.), kuris yra substantyvų (fem.) virtusi lytis adj. (fem.) ide. \**uidheuā-/ \*uidh(u)uā-* „atskirtà“ [resp. (masc.) \**uidheuo- \*uidh(u)uo-* „atskirtas“ > lo. *viduus* „t.p.“ ir kt.], žr. s.v. *wīdus*.

-widei, žr. *kittawidin*.

widekausnan „gezeūgnis (Zeugnis) – liudijimą I 5<sub>21</sub> [5<sub>18</sub>] *wey-dikausnan* „t.p.“ II 5<sub>21</sub> [11<sub>7</sub>] acc. sg. fem. [žr. dar (III) *red-dewijdikausnan*] = pr. (I, II, III) \**vidikausnan* (kirčiuotas skiemuo – \**vī-*) – sufikso \*-snā- (žr. s.v. *bousennis*) vedinys iš verb. (inf.) pr. \**vidikau-tvei* „liudyti“, kuris – sufikso \*-au-vedinys iš subst. pr. \**vidikas* „tas, kuris matė“, o šis sufikso \*-ik- vedinys iš verb. pr. \**vid-* „matyti, žiūrėti“ (dėl jo žr. s.v. *widdai*). Plg. pvz. lie. verb. *kūlikáu-ti* „būti kūliku“ ← subst. *kūlikas* ← verb. *kūl-ti*.

Widewut – dk. (XVI a.) vardas (dėl šaltinių žr. B ū g a I 187) legendinio prūsų karaliaus, turėjusio pilį Semboje, *Gáltgarbio* „Galtgarben“ (žr. s.v. *Sambia*) kalne. Galėtų atspindėti pr. (avd.) \**Vīdavutīs* (aplietuvinant – *Vydavūtis*) su nekirčiuotu \*-a- (dėl to perteiktu raide -e-) ir turbūt kirčiuotu \*-u-. Pr. *Vīdavutīs* – sufikso \*-ut- (diminut.) vedinys iš \**Vīdavas* „Výdinis (Vydo sūnus)“, o šis – adj. sufikso \*-ava- (dėl jo plg. E n d z e l i n s SV 44) vedinys iš (avd.) \**Vīdas* „Vydas“, kuris gali būti trumpinys iš pr. (avd.) \**Vīdi-man(t)as* [plg. pr. avd. (dk.) *Wyde-man Trautmann* PN 117] ir pan. Plg. s.v. *Monte*.

-wīdin, žr. *kittawidin*.

-wīdintun, žr. *kitawidintunsin*.

-wīdiskai, žr. *kittewīdiskai*.

-wīdiskan, žr. *ainawīdiskan*.

widre „windt (Wind) – vėjas“ GeG 19, *wydra* „wynth (Wind) – t.p.“ GrA 44, „ventus – t.p.“ GrF 44 yra galbūt pr. (Gr.) \**vīdrā* „viesulas“ [jam reikšmę „vėjas“ (plg. *wetro* „t.p.“, žr.) suteikė turbūt pats S. Grūnavas] giminiuojasi su lie. (dial.) *výdra* „t.p.“, *výdr-aga* „įžūli, smarki moteris“ (< \*,kuri kaip viesulas“ – priesagos darinys iš *výdra* „viesulas“), taip pat *vīd-ras* „viesulas“ (su \*-i- gal iš \*-ī-?); dėl visa to plg. F r a e n k e l 1237 t. ir liter. Tie pr. (Gr) ir lie. (dial.) žodžiai – sufikso \*-dr- (žr. S k a r d ž i u s ŽD 301) vediniai matyt iš verb. balt. \**vī-* (: \**vi-*?) „sūkuriuoti“ < „sukti(s)“ (> lie. *vý-ti* „sukti“ = la. *vī-t* „t.p.“) < balt.-sl. \**vī-* „t.p.“ (< ide. \**ui-*

/ \**uei-* „t.p.“, žr. Pokorny I 1120 tt.; žr. dar s.v.v. *wayos*, *witwan*), iš kurio bus išriedėję [kaip ir minėti pr. (Gr) „viesulas“ ir kt.] balt.-sl. dialektų žodžiai „viesulas“ – lie. *viesulas*, la. *veĩ-suõls*, lenk. *wi-cher* ir kt. (žr. pvz. Fraenkel 1243 t. ir liter.).

**widus** „noet (Naht im Stiefel) – siulė (bate)“ E 508 nom. sg. masc. = pr. \**vidus* (kirčiuotas, man rodos, buvo \*-u-, plg. s.v. *passons*) artimiausiai giminiuojasi su lie. *vidūs* bei la. *vidus* (pvz. Berneker PS 331, Trautmann AS 461, Endzelīns SV 273), kurių pagrindinė reikšmė – maždaug „vidurys“ (plg. ME IV 580 t. s.v. *vidus*). Bet nebuvo aiškintas reikšmių pr. „siulė (bate)“ ir lie.-la. „vidurys“ sambūvis. Manychiau, kad žodžio pr. (E) „siulė (bate)“ = „tam tikra sandūra (tarp dviejų bato odos dalių)“ pagrindinė reikšmė buvo „tarpas, vidurys“, iš kurios – ir minėta lie.-la. „vidurys“; žr. toliau.

Subst. (u-kamienis, nom. sg. masc.) balt. \**vidus* „tarpas, vidurys“ gali suponuoti lytį subst. (masc./fem. < genus act.) ide. \**uidhus* = \**uidhu-* „kas atskiria, atsiskiria“, egzistavusią greta lyties subst. (neutr. < genus inact.) ide. \**uidhu* „atskirtumas, at(si)skeyrimas“, t.y. gali suponuoti šio ide. substantivo *u<sub>1</sub>-* resp. *u<sub>2</sub>-* kamienes [dėl tokių kamienų žr. s.v. \**Jāt(u)vā*] lytis, iš kurių bus išriedėję: a) ide. subst. *uidhu-* (ne neutr.) + \*-ā > adj. (fem.) \**uidheuā-* „atskirtà, atsiskyrusi“ → subst. ide. \**uidheuā* „našlė“ (žr. s.v. *widdewū*) resp. b) ide. subst. \**uidhu* (neutr.) + \*-ā > adj. (fem.) \**uidh(u)uā-* „atskirtà, atsiskyrusi“ → subst. ide. (dial.) \**uidh(u)uā* „našlė“ (> go. *widuwo* „t.p.“ ir pan., žr. s.v. *widdewū*); plg. s.v. \**Jāt(u)vā*.

Minėtos lytys ide. subst. (masc./fem. < genus act.) \**uidhu* bei subst. (neutr. < genus inact.) \**uidhu* gali būti kildinamos iš adj. ide. \**uidhu-/* \**uidhu* „atskirtas ir pan.“ [t.y. iš *u<sub>1</sub>-*/*u<sub>2</sub>-* kamienų lyčių, plg. s.v. \**Jāt(u)vā*], o šis – fleksijos vedinys iš verb. ide. \**uidh-* „atskirti ir pan.“ > s.ind. *vidh-yati* „sužeidžia, pragrėžia“ [žr. Pokorny I 1128 (s.v. *ueidh-*), 1177 (s.v. \**uidhu-*), bet plg. Mayrhofer III 212].

Grįžtant prie subst. balt. \**vidus*, reikia pasakyti, kad jo gre-

tinimas su s.isl. *viðr* „miškas, medis“ ir pan. (Trautmann BSW 358, Būga II 257, Skardžius ŽD 55, Fraenkel 1238 t. ir liter., Pokorny I 1177) nėra patikimas, žr. Vries 660 (s.v. *viðr* 1), plg. Endzelīns l.c. (čia nekalbama apie pr. *widus* giminybę su s.isl. *viðr* ir pan.), plg. dar ME IV 581 (Endzelino pastaba straipsnio *vidus* pabaigoje.). Tuo, kad lie. dial. *vied-uõlis* „išdžiūvusių viduriu, bet dar kiek žaliuojantis medis“ ir pan. suponuojantis lytį lie.-la. \**viedas* „vidus“ (Trautmann l.c., Būga II 65, Skardžius ŽD 190, Fraenkel 1238, Pokorny l.c.), taip pat reikia abejoti, plg. ME IV 561 (s.v. *vidus*), Endzelīns l.c. (s.v. *widus* neminimas lie. dial. *vieduõlis* ir pan.).

**-wiērp̃t**, žr. *etwiērp̃t*.

**wickis** „wicken (Wicken) – vikiai“ E 270 nom. sg. (matyt collectivum) masc. = pr. \**vikis* (gal *jo*-kamienis) bei lie. *vikiai* „t.p.“ (sg. *vikis*) resp. *vikai* „t.p.“ (sg. *vikas*) ir la. *viki* „t.p.“ (sg. *viks*) – skoliniai iš vok. *Wicke* „t.p.“, žr. pvz. Fraenkel 1249.

**wilenikis** „czeldenpfert (Zelter) – eidininkas (arklys)“ E 439 nom. sg. masc. Yra kelta hipotezė, kad *wilenikis* dėl lie. *eidiniškas* „t.p.“ bei la. *eidienieks/aidienieks* „t.p.“ taisytinai į *eidienikis* „t.p.“ resp. \**aidenikis* „t.p.“ (Bezenberger BB XXIII 313, plg. Fraenkel BS 27, Fraenkel 1240 ir liter.); tačiau toks taisymas visai nepatikimas: nepaaiškina (ir negali būti paaiškinta), kodėl *wilenikis* vietoj laukiamos raidės pr. \**e-* resp. \**a-* turi pr. *w-* (Endzelīns SV 274). Pagal K. Jauniaus hipotezę išeina, kad *wilenikis* yra vietoj \**winenikis* (pr. \*-l- disimiliuotas iš pr. \*-n-), kurio segmentas \**win-*, jį gretinant su rus. *уно-* ( *уно-ходец* „eidininkas“), sietinasi su num. card. lie. *vienas* „ein“ (Jaunius apud Būga Aist. St. 91, plg. Fraenkel 1240). Bet ir Jauniaus hipotezė yra ydinga (plg. Endzelīns l.c.: *wilenikis* – „bez drošas etimologijas“) dėl to, kad šaknies \**vin-* žodžio num. card. „vienas“ neturėjo nei prūsai, nei kiti baltai.

Pr. (E 439) *wilenikis* „eidininkas“ yra o-kamienis (jeigu ne *jo*-kamienis) pr. \**vilenik's* < \**vilenikas* „t.p.“, o šis turbūt iš \**vi-*

*nenikas* „t.p.“ (plg. *Jaunius* apud *Būga* l.c.). Manychiau, kad jis buvo suvokiamas kaip sufikso pr. *\*-enik* (produktyvaus!) vedinys iš subst. pr. *\*vina-* „... išorė, išorinė pusė“ (žr. s.v. *winna*). Kitaip sakant, pr. *\*vinenikas* greta pagrindinės reikšmės „eidininkas“ = „tas (arklys), kuris eina resp. bėga eidine (o ne šuoliais)“ matyt bus turėjęs reikšmę *\*-tas* (arklys), kuris ariant eina ne vaga, o šalia jos – jos išorė, išorinė pusė“ (be to, ariant arklys turi eiti, aišku, eidine, o ne šuoliais!). Toks pr. *\*vinenikas* pastarąja reikšme (specifiškai prūsiška) bus buvęs ekspresyvas – liaudies etimologijos perdirbinys iš pr. *\*einenikas* „eidininkas (arklys)“ < balt. dial. *\*einenikas*/*\*eininikas* „t.p.“ (→ lie. *eidinỹkas* „t.p.“, plg. lie. *eininiņkas* „t.p.“, la. *eidenieks/aidenieks* „t.p.“), kuris – sufikso *\*-enik*/*\*-inik*- vedinys matyt iš tokios verb. lyties, kuri atliepia lytį (praes. 3 sg./pl.) lie. *eĩn-a* (: inf. *eĩ-ti*, žr. s.v. *ėisei*).

**wilkis** „wulf (Wolf) – vilkas“ E 657 nom. sg. masc. galėtų būti (o-kamienis) pr. *\*vilk's* < *\*vilkas* „t.p.“ (šitaip ir įprasta manyti); plg. vv. pr. (dk., 1419 m.) *Wilkaskaymen* „Kreis Pr.-Eylau“ (*Gerullis* ON 201) su *Wilkas-* = pr. *\*vilkas* „vilko“ [o-kamienis gen. sg., plg. pvz. pr. (III) *Deiwas* „Dievo“]. Plg. pvz. ež. lie. *Vilkókšnis* (mylimiausio mano ir mano Irenos ežero, esančio Trakų apyl., vardas) – sufikso vedinį iš *\*vilk-* „vilkas“ (*Vanagas* HŽ 384), kuris, tiesa, gali (?) būti ir ne iš „vilkas“, o iš verb. *\*vilk-/valk-* → up. lie. *Valkà* ir pan. (dėl jų žr. *Vanagas* HŽ 361).

Tačiau (E 657) *wilkis* gali (?) būti ir (io-kamienis, nom. sg. masc.) pr. (dial.) *\*vilkīs* „t.p.“, kuris koreliavosi su (ē-kamieniu) pr. *\*vilkē* „vilkė“, atsiradusiu matyt vietoj senesnio (*īlīā*-kamienio, nom. sg. fem.) pr. *\*vilkī* „t.p.“ (plg. sl. *\*vǫlčī-ca* „t.p.“, s.ind. *vŕkī* „t.p.“); čia dėl pr. *\*-ī* (nom. sg.)/*\*-jā-* (ne nom. sg.) plg. s.v. *kexti*. Kitaip sakant, iš pr. *\*vilkas* „vilkas“: *\*vilkī* „vilkė“ → pr. *\*vilkē* „t.p.“ vėliau galėjo atsirasti pr. (E) *\*vilkē* „vilkė“:  $x = (*vilkas \rightarrow) *vilkīs$  „vilkas“ (plg. s.v. *war-nis*).

Pr. *\*vilkas* bei lie. *vīlkas* = la. *vīlks* ir sl. *\*vǫlkō* yra iš balt.-sl. *\*vilkas* < ide. (dial.) *\*ulḱos* „t.p.“ (> s.ind. *vŕkah* „t.p.“

ir kt., žr. *Pokorny* 11178, *Gamkrelidze-Ivanov* II 492), kuris atskiruose ide. dialektuose bus buvęs fonetiškai perdirbinėtas, svarbiausia, matyt dėl tabu (plg. s.v. *lape*).

**-wilkis**, žr. *awilkis*.

**wilna**, žr. I *wilnis*.

**I wilnis** „roc (Rock) – švarkas“ E 477 nom. sg. = (io-kamienis, masc.) pr. *\*vilnīs*, kuris slypi ir lytyse (apkraipytose) *wilna* „rock (Rock) – t.p.“ GrA 48, „tunica – t.p.“ GrF 48, *wistna* (ar *wisna*) „t.p.“ (sk. *wilna*) GrG 23.

Pr. *\*vilnīs* „švarkas“ – iš adj. (io-kamienio, nom. sg. masc.) pr. *\*vilnīs* „vilnonis“ ← subst. pr. *\*vilnā* „vilna“, plg. pvz. lie. subst. *vāsara* → adj. *vasāris* „vasarinis“ → subst. *vasāris* „vasarinis vėjas“. Pr. *\*vilnā* „vilna“ < balt.-sl. *\*vīlnā* „t.p.“ (> lie. *vīlna* „t.p.“ = la. *vīlna* „t.p.“, serb.-chorv. *vūna* „t.p.“ ir kt.) < ide. *\*ulnā* „t.p.“, dėl kurio žr. *Pokorny* I 1139 t., *Gamkrelidze-Ivanov* I 206, II 578.

Pr. *wilnis* (E 477) kilmė, tik neatskleidžiant jo darybos, panašiai suvokiama jau seniai, žr. pvz. *Berneker* PS 331, *Trautmann* AS 461, *Būga* II 170, *Endzelīns* SV 274, *Fraenkel* 1253.

**II wilnis** „quappe (Quappe) – vėgėlė“ E 566 nom. sg., kurio daryba (ir morfologija) nežinoma, be to, jis ir šiaip neturi etimologijos (plg. *Būga* II 152, *Endzelīns* SV 274). Manychiau, kad jis yra subst. (io-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*vilnīs* „t.p.“ < scom. (io-kamienis, mac.) pr. *\*vilnīs* „tas, kas vinguriuoja“ ← adj. pr. *\*vilna-* „vinguriuojantis“ [plg. pvz. lie. adj. *pālšas* → scom. (io-kamienis, masc.) *pālšis* „palšas jautis“], o šis – sufikso *\*-na-* vedinys iš verb. pr. *\*vil-/vel-* „suk(io)ti(s)“ (dėl jo žr. s.v.v. *walis*, *ūlint*); plg. pvz. lie. verb. *drég-* (*drég-ti*) → adj. *drėgnas* (žr. *Skardžius* ŽD 215).

**-wilts**, žr. *prawilts*.

**wimbmis** „speien – spjauti“ GrG 37, *wynis* „spey – spjauk“ GrA 16, „vome – vemk, spjauk“ GrF 36, *wyms* GrH (žr. PKP II 53) – lytys (smarkiai apkraipytos), kurios atspindi formą (imperat. 2 sg.) pr. *\*vems* „vemk, spjauk“ [su akūtinu *\*-em-*, vadinasi, su trumpuoju (nepailgintu) jo segmentu *\*-ē-*, todėl

S. Grūnavo parašytu raide *-i-* resp. *-y-*], o šis (dėl jos fleksijos *\*-s* žr. Endzelīns SV 274 s.v. *wyms*) suponuoja verb. (inf.) pr. *\*vem-tvei* „vemtį, spjauti“ (su akūtinium *\*-em-*) < verb. (inf. ir praet. su akūtinium *\*-em-*) balt. *\*vem-* „t.p.“ (> lie. *vėmti* „vemtį“ = la. *veñt* „t.p.“) < verb. ide. *\*uem(H)-* „spjauti, vemtį“ > s.ind. *vāmi-ti* „(iš)spjauna (jis)“, lo. *vom-ō* „vemiui“ (< *\*uem-ō*) ir kt. (žr. Pokorny I 1146).

**wimino** „ylme (Ulme [matyt *Ulmus laevis* Pall.]) – vinkšna“ E 625 nom. sg. fem., kuris „neskaidra forma“ (Endzelīns SV 274): taisomas į *\*winsino* (Bezzenberger BB XXIII 310, tokiu taisymu pats labai abejodamas) arba – patikimiau – į *\*wincsno* (Trautmann AS 461, Trautmann BSW 360, Fraenkel 1257). Bet ir pastarasis taisymas ydingas: sprendžiant iš E šrifto (jis – „vienuoliškasis“ šriftas, matyt buvo vartotas ir E originale), vietoj raidės *-i-* (prieš *-no*) būtų buvę parašyta raidė *\*-f-* (labai stora – ryški!). Man rodos, kas *wimino* (E 625) taisytiną į *winxno* = pr. *\*vinksnō*, t.y. *\*vinksnā* „vinkšna“ < balt. *\*vinkšnā* „t.p.“ (> lie. *vinkšna* „t.p.“ = la. *viksna* „t.p.“) < (su įterptiniu *\*-k-*) balt. *\*vinšnā* „t.p.“, kuris – sufikso *\*-snā-* vedinys iš verb. balt.(-sl.) *\*vinž-/ \*venž-* „rišti, jungti“, žr. s.v.v. *saninsle*, *win-sus*.

**wyms**, žr. *wimbmis*.

**winna** frazėje *winna pereimai* „heraußkommen (herauskommen) – išeiname“ III 63<sub>18</sub> [43<sub>4</sub>] (= *ischeiti* VE 26<sub>5</sub>, inf.). Čia yra adv. (prefikso reikšme) *winna* „heraus – išorėn, oran (laukan)“ su *-a*, taisytinu į (*\*-ā* =) *\*-an* = pr. *\*-an* (Endzelīns SV 274) arba skaitytinu pr. *\*-q* (nosinis balsis) < pr. *\*-an* [Girdenis, Rosinas GL XVII (N1) 2]. Taigi turime adv. (ill. reikšme) pr. lytį adv. pr. *\*vinan* „išorėn, oran (laukan)“ (be abejo, giminaitę su subst. pr. *\*vina-* „oras“, žr. toliau), greta kurios, man rodos, buvo lytis adv. (iness. reikšme) pr. *\*vinai* „išorėj, ore (lauke)“, plg. šių pr. lyčių giminaičius adv. sl. *\*vinan* „išorėn, oran (laukan)“ (> *\*vbnō* „t.p.“ > ček. *ven* „t.p.“ ir kt.) resp. *\*vinai* „išorėj, ore (lauke)“ (> ček. *vně* „t.p.“ ir kt.). Plg. Trautmann BSW

360, Endzelīns SV 274, Rosinas Baltistica XIV 100–104.

Tų pr. ir sl. žodžių etimologija nėra aiški, nes jų daryba neatskleista bei jų giminaičiai kitose ide. kalbose neaiškūs. Bandydas adv. sl. *\*vbně* sieti su s.ind. *vānam* „miškas, medis“ (Vasmer I 328 s.v. *vine* ir liter.) yra nepatikimas, žr. Bezzenberger KZ XLI 89, Endzelīns l.c. (s.v. *winna*: visai neminimas tas s.ind. žodis), Mayrhofer III 139 (tokio s.ind. žodžio kilmė „ist nicht sicher bestimmt“). Spėjama giminystė adv. sl. *\*vbně* ir adv. pr. (III) *winna* su adv. s.ind. *vīnā* „ohne, außer“ (Bopp SP 27, Berneker PS 331, plg. Endzelīns l.c. ir liter., Mayrhofer III 213 ir liter.) yra „nicht ganz sicher geklärt“ (Mayrhofer l.c.), žr. toliau.

Manychiau, kad tų s.ind. [ir pr. bei slavų adverbijų ir subst. pr. (E) *wins* „oras“] kilmė yra maždaug tokia (žr. toliau). Iš partikulos ide. *\*uī* (turėjusios tam tikro atskyrimo reikšmę, plg. Pokorny I 1175 t. s.v. *uī-*), išplėstos formanto *\*nō/ \*nē* (*o/e*-kamienio), atsirado (quasi)adv. (*o/e*-kamienis) ide. (dial.) *\*uīno* (*\*uīne*) „ne čia, atskirai“, kuris dėl kiekybinės finalinio balsio apofonijos virto į adv. ide. *\*uīnō* (*\*uīnē*) „t.p.“ > s.ind. *vīnā* „ohne, außer“ (plg. Pokorny I 321). Iš to adv. ide. (dial.) *\*uīno* (*\*uīne*) „ne čia, atskirai“ bus atsiradęs adv. balt.-sl. *\*vina* „t.p.“, kuris, dėl formos (su *\*-a*!) suvoktas kaip pronominalinė lytis (nom.-acc. sg. neutr.), pagal balt.-sl. *o*-kamienių adverbijų (deadjektyvinių) modelį buvo perdirtas į: a) adv. (iness. reikšme) balt.-sl. *\*vinai* „išoriškai, išorėj“ [> adv. sl. *\*vbně* „t.p.“ ir pan. (žr. anksčiau), plg. adv. pr. *\*(zem)-ai* (žr. *semmai*) = adv. lie. *(žem)-ai*] resp. b) adv. (ill. reikšme) balt.-sl. *\*vinan* „išoriškai, išorėn“ (plg. adv. pr. *\*lab-an* „gerai“, žr. s.v.v. *labs*, *ainawīdai*) → adv. ryt. balt.-sl. *\*vina* „t.p.“ [*\*-an* pakeista į pronominalinę *\*-a*, plg. adv. lie. *(gēr)-a* „gerai“ = rus. *(xopou)-o* „t.p.“, bet pr. adv. *(lab)-an* „t.p.“ = adv. lo. *(bon)-um* „t.p.“ ir pan.]. Man rodos, būtent ta lytis adv. ryt. balt.(-sl.) *\*vina* „išoriškai, išorėn“ buvo pamatas žodžiui pron. la. *viñš* „jis, anas, tas“ atsirasti, dėl jo kil-

mės žr. (resp. plg.) ypač vertingą straipsnį Rosinas l.c. Dar žr. s.v. *iswinadu*.

Iš tų lyčių adv. balt.-sl. *\*vinai* „išoriškai, išorėj“ resp. *\*vinan* „išoriškai, išorėn“, asocijuojamų su *o*-kamieniais adjektyvais ir per juos su *o*-kamieniais substantyvais, man rodos, bus atsiradęs subst. vak. balt. *\*vina-* „išorė“ > „oras“ (žr. *wins*).

-winadu, žr. *iswinadu*.

**wīngriskan** „list (List) – suktybė“ III 35<sub>11</sub> [27<sub>21</sub>] (= *kitristamis* „suktybėmis“ VE 13<sub>1</sub>) subst. acc. sg. fem. = pr. *\*vīngriskan* (su cirkumfleksiniu *\*-in-*) suponuoją subst. (*ā*-kamienį, nom. sg. fem.) pr. (III) *\*vīngrisku* „suktybė“ ← adj. (fem.) pr. *\*vīngrisku* „suktà“ (su *\*-u* < *\*-ū* < *\*-ā*) – sufikso *\*-isk-* vedinį iš adj. pr. *\*vingra-* (*\*vingrā-*) „suktas“, kuris – sufikso *\*-ra-* vedinys iš verb. pr. *\*ving-/ \*veng-* „sukti(s)“ (žr. s.v. *wangan*); plg. panašios darybos adj. lie. *vingrūs* „vingiuotas“ vietoj senesnio adj. lie. *vingras* „t.p.“ (dėl *o*-kamienių lie. adjektyvų vartimo *u*-kamieniais žr. Skardžius ŽD 34) = la. (< kurš.) *viñgrs* „elastisch“ (ME IV 599 t.).

**I winis** (ar *wims*) „maser (Maser) – rievė“ E 645 nom. sg., skaitomas *winis* (Nesselmann Thes. 206) resp. *\*wims* (Trautmann AS 462, Endzelīns SV 274), veikiausiai yra *winis* = (turbūt *i*-kamienis, fem.) pr. *\*vīnis*, kurį („rievė“ = „nupjauto medžio metinio sluoksnio apskritas ruožas“) kildinu iš (subst.) *\*,(susi)vijimas* (susišukimas), laikydamas jį sufikso *\*-ni-* vediniu iš verb. pr. *\*vī-* „vyti (sukti)“ (plg. pvz. lie. verb. *bár-ti* → subst. *barnis* „barimas“) < balt. *\*vī-* „t.p.“ (žr. *witwan*).

**II winis** „wyn (Wein) – vynas“ E 390 nom. sg. masc. = pr. *\*vinis* < *\*vīnas* (arba *io*-kamienis pr. *\*vīnīs* „t.p.“?) – skolinys iš v.v.ž. *wīn* „t.p.“.

wynis, žr. *wimbmis*.

**winnis** „czappe (Zapfen zum Verschluss des Fasses) – volė“ E 398 nom. sg. = (matyt *i*-kamienis fem. ar masc.) pr. *\*vīnis* [*\*-i-* (*\*vi-*) trumpumą rodo geminatinė raidė *-nn-*] bei jo giminaitis lie. *vinīs* „Nagel, Stift“ (Trautmann AS 462, Endzelīns SV 274, Fraenkel 1257) yra „ohne Ety-

mologie“ (Fraenkel l.c., žr. ir Trautmann l.c., Endzelīns l.c.).

Man rodos, kad pr. „volė“ yra iš „tam tikras kaištis“ < *\*,vyniotinis* (tam tikru būdu suvyniotas) kaištis“ (plg. lie. *volė* „Zapfen zum Verschluss des Fasses“ panašią semantinę kilmę, žr. Fraenkel 1273 s.v. *volē*), šitaip bus atsiradęs ir lie. (*\*,tam tikras kaištis* >) *vinīs* „vinis“ [plg. pvz. vok. *Nagel* sinonimą vok. *Stift* „vinutė (be galvutės); kaištis“]. Taigi atstatau subst. (*i*-kamienį) balt. dial. *\*vini-* „vyniotinis kaištis“ < „tai, kas suvyniota“, laikydamas jį sufikso *\*-ni-* vediniu iš žodžio verb. balt. *\*vī-* „vy(nio)ti“ (dėl jo žr. s.v. *witwan*) lyties verb. balt. dial. *\*vi-* „t.p.“ (su trumpuoju *\*-i-*), kuri slypi šaknyse žodžių pvz. lie. *-vītis* (*žil-vītis*), *vizgà* [savo segmentu *\*vi-* sietinų su verb. balt. *\*vī-* „vy(nio)ti“, žr. Fraenkel s.v.v.] ir pan. Pagaliau plg. Fraenkel 1257, kuris s.v. *vinīs* rašo: „Etwa zu *výti* 2.“.

**wins** „lvft (Luft) – oras“ E 45 nom. sg. masc.; acc. sg. (masc.) *winnen* „Wetter – orą“ III 53<sub>16</sub> [37<sub>16</sub>] (= *oras* VE 21<sub>13</sub> nom. sg. masc.). Yra subst. pr. *\*vins* „Luft, Wetter“ < *\*vīnas* „t.p.“ (masc., nom. sg.) < *\*,išorė*, žr. s.v. *winna*.

**winsus** „hals (Hals) – kaklas“ E 102 nom. sg. masc. = pr. *\*vinzus* giminiuojasi su bltr. *вѣзы* „sprandas“ (plg.) ir kt. (Trautmann AS 462, Būga II 655, Endzelīns SV 274, Vasmer I 374). Čia slypi subst. vak. balt.-sl. (dial.) *\*vinžus* „tas, kas sujungia galvą su liemeniu“ < *\*,sujungėjas, surišėjas*, kuris matyt iš adj. (*u*-kamienio) *\*vinžus* „sujungiantis, surišantis“ (plg. s.v. *camus*), o šis – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. *\*vinž-/ \*venž-* „jungti(s), rišti(s)“ (žr. s.v. *saninsle, wimino*). Pr. (E 102) *winsus* laikyti slavizmu (Porkorny I 43) nėra jokio pagrindo.

-winūt, žr. *etwinūt*.

-winūtiskau, žr. *niwinūtiskau*.

-winūton, žr. *niwinūton*.

**wipis** „ast (Aster) – šaka“ E 630 nom. sg. = (matyt *io*-kamienis, masc.) pr. *\*vipīs* yra iš (subst.) pr. *\*,tas, kuris virpa, tam tikru būdu juda* – fleksijos vedinys iš verb. pr. *\*vip-* „virpėti,

tam tikru būdu judėti“ [dėl darybos plg. pvz. lie. verb. *kib-* „kibti“ → subst. (*i*-kamienis) *kibis* „varnalėšos segutis“] < verb. balt. *\*vip-/ \*veip-* „tam tikru būdu judėti/judinti“ [> lie. *viēp-ti* „šiepti, perkreipti veidą ir pan.“ (< *\*,tam tikru būdu judinti veido raumenis“*), la. *viep-t* „t.p.“, lie. *vip-ti* „šieptis“] < ide. *\*ueip-/ \*ūip-* „t.p.“ > s.ind. *vēp-atē* „(jis) virpa“ ir kt. (dėl jų žr. Pokorny I 1131 t.).

Dėl tokios pr. (E 630) *wipis* etimologijos plg. Endzelīns (ME IV 669 s.v. *viept*), Fraenkel 1243; bet jie nesigilino į šio pr. žodžio fonomorfologinę rekonstrukciją (deklinacijos tipas, gramat. giminė) bei jo darybą. Panašiai elgėsi Trautmann AS 462 ir Endzelīns SV 274, kurie pasitenkino pr. žodžio sugretinimu, pirmiausia su s.ind. *vēpatē* „(jis) virpa“.

**wirbe** „seyl (Seil) – virvė“ E 314 nom. sg. fem. = pr. *\*virbē* < vak. balt. *\*virbē* „t.p.“ > kurš. *\*virbē* „t.p.“ > la. (dial.) *virbe* „t.p.“ (ME IV 603) bei lie. žem. *\*virbē* „t.p.“ (Būga II 649, III 216 t.); bet buvo ryt. balt. *\*virvė* „t.p.“ (> lie. *virvė* „t.p.“ = la. *virve*). Vak. balt. (pr.-kurš.) *\*virbē* „t.p.“ dėl *\*b-* nėra labai aiškus. Jis yra greičiausiai iš balt. *\*virvė* „t.p.“, į vak. balt. *\*virbē* „t.p.“ virtusio disimiliaciškai (*v – v → v – b*, plg. Endzelīns LG 229) kartu veikiant žodžio, panašaus pvz. į lie. *virb-ėti* „virpėti, judėti“ (= la. *virb-ēt* „flimmern“), šakniai bei liaudies etimologijos faktoriui.

Subst. balt. *\*virvė* „virvė“ aiškiai giminiuojasi su subst. (*i*-kamieniu) sl. *\*virvi-* „t.p.“ (> *\*vbrvb* „t.p.“ > s.sl. *vr̃vb* „t.p.“ ir kt.). Manyti, kad ir balt. *\*virvė* – iš *i*-kamienio *\*virvi-*, gal nederėtų: čia ne tas atvejis, kaip pvz. su pr. (E) *blusne*, lie. (dial.) *blužnė* ir la. (dial.) *bluzne*, kildintiniais iš *i*-kamienio subst. (žr. s.v. *blusne*), visų pirma dėl to, kad yra (*i*-kamienis) lie. *blužnis* (žr. s.v. *blusne*); tačiau nei lie., nei la. dialektuose, kiek man žinoma, nėra *i*-kamienio „virvė“.

Man rodos, kad balt. *\*virvė* „virvė“ yra iš (subst.) *\*,tai, kas (su)sukta, susisukę* < *\*,(su)suktumas* – fleksijos (kamiengalio *\*-ē-*) vedinys iš adj. balt.-sl. *\*virva-* „(su)suktas, susisukęs“ (plg. pvz. lie. adj. *mulvas* „moliuotas“ → subst. *mulvė*

„moliuotumas“ > „dumblas, purvas“, žr. Skardžius ŽD 72), iš kurio – fleksijos (kamiengalio *\*-i-*) vedinys sl. *\*virvi-* „(su)suktumas“ (plg. pvz. s.sl. adj. *syť* „sotus“ → subst. *syť* „sotumas“, žr. Skardžius ŽD 53) > *\*,tai, kas (su)sukta, susisukę* > „virvė“. To balt.-sl. adj. pėdsakas yra gal ir lytis subst. la. dial. *virva* „virvė“ (ME IV 619 s.v. II *virva*): jis šiaip jau lengvai galėtų būti iš (subst.) *\*,tai, kas (su)sukta, susisukę* < *\*,(su)suktumas* ← adj. *\*virvā-/ \*virva-* „(su)suktas, susisukęs“, plg. pvz. lie. adj. *geltā/ gel̃tas* „geltonas“ → subst. *geltā* „geltonumas“ (Skardžius ŽD 37).

Adj. balt.-sl. *\*virva-* (*\*virvā-*) „(su)suktas, susisukęs“ – sufikso *\*-va-* vedinys iš verb. balt.-sl. *\*vir-/ \*ver-* „sukti(s)“ < ide. *\*uer-* (*\*ur-*) „t.p.“, dėl kurio žr. s.v. *warin*, taip pat Pokorny I 1152 tt. s.v. 3 *uer-* „drehen“ (tik lie. *virvė* ir pan. yra pateikti, man rodos, be reikalo kitur: Pokorny I 1150 s.v. l. *\*uer-* „binden“).

**wirds** „Wort – žodis“ III 61<sub>17</sub> [41<sub>18</sub>] (= *βodis* „žodis“ VE 25<sub>8</sub>), *wirds* „t.p.“ III 49<sub>5</sub> [35<sub>4</sub>], III 49<sub>9</sub> [35<sub>7</sub>], III 59<sub>10</sub> [39<sub>34</sub>], III 77<sub>18</sub> [51<sub>4</sub>] nom. sg. masc.; acc. sg. (masc.) *wirdan* „Wort – žodį“ III 29<sub>13</sub> [23<sub>25</sub>], III 51<sub>1</sub> [35<sub>20</sub>], III 51<sub>19</sub> [35<sub>33</sub>], III 59<sub>9</sub> [39<sub>32</sub>], III 61<sub>18</sub> [41<sub>20</sub>], III 61<sub>19</sub> [41<sub>20</sub>], III 61<sub>21</sub> [41<sub>22</sub>], III 77<sub>6</sub> [49<sub>30</sub>], III 87<sub>9</sub> [55<sub>16</sub>], III 87<sub>22</sub> [55<sub>26</sub>], III 87<sub>27</sub> [55<sub>30</sub>], III 101<sub>4</sub> [63<sub>14</sub>], III 103<sub>10</sub> [65<sub>4</sub>], III 113<sub>18</sub> [71<sub>7</sub>]; „loc.“ sg. (žr. Mažiulis BS 136, kitaip Endzelīns SV 275) *wirdai* (III 97<sub>17</sub>) frazėje *en stesmu wirdai* „in dem wort – tame žodyje“ III 97<sub>16-17</sub> [61<sub>25</sub>] (= *tame βodije* „tame žodyje“ VE 42<sub>14</sub>); nom. pl. (masc.) *wirdai* „wort (Worte) – žodžiai“ III 61<sub>6</sub> [41<sub>10</sub>], III 61<sub>7</sub> [41<sub>12</sub>], III 75<sub>16</sub> [49<sub>16</sub>], III 77<sub>2</sub> [49<sub>26</sub>], III 77<sub>4</sub> [49<sub>28</sub>]; gen. pl. (masc.) *wirdan* „žodžių“ frazėje (III 103<sub>3</sub>) *steison wirdan* „tų žodžių“, verstoje iš vok. (III 100<sub>3</sub>) *des Worts* „to žodžio“; dat. pl. (masc.) *wirdemans* „wortten (Worten) – žodžiams“ III 33<sub>2</sub> [25<sub>26</sub>], III 67<sub>7</sub> [45<sub>1</sub>]; acc. pl. (masc.) *wirdans* „wortten – žodžius“ III 69<sub>3</sub> [45<sub>17</sub>], III 69<sub>14</sub> [45<sub>25</sub>], III 69<sub>26</sub> [45<sub>35</sub>], „wort (Worte) – t.p.“ III 75<sub>20</sub> [49<sub>19</sub>], III 77<sub>14</sub> [49<sub>35</sub>], „wortten (Worte) – t.p.“ III 77<sub>16</sub> [51<sub>2</sub>].

Turime subst. (masc., nom. sg.) pr. (III) *\*virds* „žodis“ (su

cirkumfleksiniu \*-īr-), kuris iš subst. (matyt neutr., nom.-acc. sg.) vak. balt. \*vīrdan „t.p.“ (su cirkumfleksine šaknimi), buvusio greta subst. (matyt neutr., nom.-acc. sg.) ryt. balt. \*vařdan „t.p.“ (su cirkumfleksine šaknimi) > la. vārdas „žodis, vardas“, lie. vārdas „vardas“ (plg. PKP II 142, išn. 235). Šie vak. balt. ir ryt. balt. žodžiai jau seniai laikomi giminaičiais su germ. \*wurda (neutr.) „žodis“ (> go. waird „t.p.“ ir kt.), italik. dial. (> lo. verbum „t.p.“), žr. Endzelīns SV 275, Fraenkel 1198 ir liter. Iš tų balt., germ., italik. žodžių rekonstruojamos lytys subst. (neutr.) ide. \*urdho-/ \*uordho-/ \*uerdho- „žodis“, kurios laikomos sufikso \*-dho- vediniais iš verb. ide. \*uer- „sakyti ir pan.“ (Pokorny I 1162 t.).

Man rodos, kad ta ide. subst. lyčių rekonstrukcija yra šiek tiek ydinga štai dėl ko: pvz. vak. balt. \*virda- „žodis“ ir ryt. balt. \*varda- „t.p.“ yra matyt ne ide., o balt. dariniai (tiesa, gana seni) – sufikso balt. \*-da- (< ide. \*-dho-) vediniai iš verb. balt. \*ver-/ \*vir- „sakyti ir pan.“ (< ide. \*uer-/ \*ur- „t.p.“, dėl jo žr. Pokorny l.c.). Panašiu būdu ir savarankiškai [t.y. ne ide., o germ. resp. italik. (dial.) kalbose] bus atsiradę (tiesa, irgi gana seniai) germ. \*wurda „žodis“ ir italik. dial. žodis.

**wijrikan** „menlein (Männlein) – vyrelis“ III 105<sub>24</sub> [67<sub>6</sub>] (= wira „vyra“ VE 51<sub>11</sub>) acc. sg. masc. = pr. \*vīrikan (kirčiuotas skiemuo – \*vī-) – sufikso (dimin.) \*-ik- vedinys iš subst. pr. \*vīra- „vyras“ (žr. wijrs), plg. pvz. s.v.v. gannikan (žr.), madlikan (žr.).

**wijrinan** „mennin (Männin) – vyriškas“ III 101<sub>20</sub> [63<sub>26</sub>] (= wirischka „vyriška“ VE 48<sub>23-49</sub> instr. sg. fem.) adj. acc. sg. fem. = pr. \*vīrinan (kirčiuotas skiemuo – \*vī-) – sufikso \*-inā- (\*-ina-) vedinys iš subst. pr. \*vīra- „vyras“ (žr. wijrs).

-wiriuns, žr. etwiriuns.

-wirpis, žr. auwirpis.

-wirps, žr. powirps.

-wirps, žr. crauyawirps.

**wijrs** „man (Mann) – vyras“ III 87<sub>2</sub> [55<sub>11</sub>] (= viras „vyras“ VE 37<sub>2</sub>), III 103<sub>21</sub> [65<sub>13</sub>], wirs „t.p.“ III 101<sub>21</sub> [63<sub>28</sub>] nom. sg.

masc.; acc. sg. (masc.) wijran „manne (Mann) – vyras“ III 105<sub>4</sub> [65<sub>23</sub>], III 109<sub>6</sub> [67<sub>35</sub>], wijrau (sk.: wijran) „t.p.“ III 101<sub>21</sub> [63<sub>27</sub>], wiran „man (Mann) – t.p.“ III 105<sub>6</sub> [65<sub>25</sub>], (gen. pl. reikšme) wijrin „mennern (Männern) – t.p.“ III 103<sub>21</sub> [65<sub>12</sub>] (= wirams „vyrams“ VE 50<sub>1</sub>); nom. pl. (masc.) wijrai „mennern (Männer) – vyrai“ III 103<sub>14-15</sub> [65<sub>8</sub>], (voc. reikšme) „t.p.“ III 93<sub>5</sub> [59<sub>8</sub>], III 103<sub>6</sub> [65<sub>1</sub>]; dat. pl. (masc.) wijrimans „mennern (Männern) – vyrams“ III 103<sub>26</sub> [65<sub>16</sub>]; acc. pl. (masc.) wīrans „vyras“ (III 93<sub>12-13</sub>), versta iš vok. (III 92<sub>11</sub>) mennern (Männern) „vyrams“ (= wirams „vyrams“ VE 40<sub>10</sub>).

Yra subst. (nom. sg. masc.) pr. (III) \*vīrs < pr. \*vīras „t.p.“ < balt. subst. (baritonas, šaknis – akūtinė, žr. Illič-Svityč IA 73) \*vīras „t.p.“ (> lie. vīras = la. vīrs). Šis yra iš ide. subst. (nebaritonas) \*ūrós „t.p.“ (> s.ind. vīrah „t.p.“ ir kt.), kurį įprasta atstatyti su ide. \*-ī- (pvz. Pokorny I 1177 t.). To subst. ide. \*ūrós nekirčiuotas \*-ī- (o ne \*-ī-!) sutrumpėjo germ. kelt., italik. (lo.) kalbose ir dėl to yra go. wair „vyras“, s.air. fer „t.p.“, lo. vīr „t.p.“ (apie visa tai plačiau žr. studiją: Dybo VSJ V 9–34, ypač p. 24). Subst. ide. \*ūrós „vyras“ yra matyt iš adj. ide. \*vīró- „pajėgus“ – sufikso \*-ro- vedinys iš subst. ide. \*ūr- „jėga“ (> lo. vī-s „t.p.“ ir kt.), plg. Pokorny l.c.

**wīrst** „wirdt (wird) – tampa“ III 17<sub>21</sub> [19<sub>21</sub>], III 49<sub>6</sub> [35<sub>5</sub>], III 75<sub>5</sub> [49<sub>8</sub>], III 75<sub>11</sub> [49<sub>13</sub>], III 117<sub>26</sub> [73<sub>20</sub>], „wird – t.p.“ III 73<sub>3</sub> [47<sub>24</sub>], III 87<sub>22</sub> [55<sub>26</sub>], III 95<sub>17</sub> [61<sub>4</sub>], III 97<sub>21</sub> [61<sub>29</sub>], III 101<sub>21</sub> [63<sub>28</sub>], III 113<sub>6</sub> [69<sub>33</sub>], III 127<sub>15</sub> [79<sub>4</sub>], „werde – (te)tampa“ III 47<sub>15</sub> [33<sub>32</sub>], III 93<sub>9</sub> [59<sub>11</sub>], III 125<sub>8</sub> [77<sub>17</sub>], „werden – (jie) tampa“ III 89<sub>23</sub> [57<sub>14</sub>], III 101<sub>23</sub> [63<sub>29</sub>], wīrsti „wird – tampa“ III 101<sub>19</sub> [63<sub>26</sub>], wijrst „wirdt (wird) – t.p.“ III 43<sub>6</sub> [31<sub>18</sub>], III 61<sub>11(2x)</sub> [41<sub>14(2x)</sub>], „wird – t.p.“ III 61<sub>12</sub> [41<sub>15</sub>], wīrst „t.p.“ I 9<sub>4</sub> [53<sub>3</sub>], I 11<sub>15(2x)</sub> [71<sub>6(2x)</sub>], I 11<sub>16</sub> [71<sub>7</sub>], II 9<sub>4</sub> [11<sub>32</sub>], II 11<sub>16</sub> [13<sub>15</sub>], II 11<sub>17</sub> [13<sub>15</sub>], II 11<sub>18</sub> [13<sub>16</sub>], II 13<sub>19</sub> [13<sub>29</sub>], „wirdt (wird) – t.p.“ I 13<sub>9</sub> [72<sub>2</sub>], II 13<sub>9</sub> [15<sub>23</sub>], III 45<sub>22</sub> [33<sub>15</sub>], „werde – (te)tampa“ I 9<sub>14</sub> [74], werst „wirdt (wird) – tampa“ I 15<sub>1</sub> [72<sub>9</sub>].  
Cia visais atvejais (išskyrus wīrsti III 101<sub>19</sub>, žr. Stang Vergl. Gr. 411) yra forma praes. 3 sg. (ir pl. – III 89<sub>23</sub>) pr.

(kat-mų) \**vīrst* „tampa, virsta (kuo)“ (su cirkumfleksiniu \*-īr-); be to, ši forma + lytis pr. partic. praet. act. nom. sg. masc. turi reikšmę fut. 3 sg. (pl.), žr. pvz. Endzelīns SV 115 t. Ta pati pr. (kat-mų) \**vīrst*, tiksliau, - \**wīrst*- (žr. Stang Vergl. Gr. 314) slypi formose: praes. 1 pl. *wīrstmai* „würden (werden) – tampame“ III 55<sub>22</sub> [39<sub>5</sub>] (= *butumbim* „būtume“ VE 22<sub>17</sub>); praes. 2 pl. *wīrstai* „werdet – tampate“ III 117<sub>24</sub> [73<sub>19</sub>], III 117<sub>25</sub> [73<sub>20</sub>]; optat. 3 sg. *wirse* „werde – tetampa“ II 9<sub>14</sub> [13<sub>2</sub>] (plg. I 9<sub>14</sub>, III 47<sub>15</sub>).

Forma praes. 3 sg./pl. pr. (kat-mų) \**vīrst* (\**vīrst*-) „tampa, virsta (kuo) ir pan.“ yra iš pr. \**vīrstā* „t.p.“ (žr. Stang l.c.) < balt. \**viřsta* „sukasi, virsta (į ką, kuo)“ (> lie. *viřsta* „t.p.“ = la. *vīrst*) – *sta*-kamienė forma su (balt.) praet. \**virt*- resp. inf. (\**virt*- →) \**viřs*- „suktis, virsti (į ką, kuo) ir pan.“ (> pr. \**viřs-tvei* „t.p.“, lie. *viřs-ti* „t.p.“ = la. *viřs-t*). Greta buvo lytis balt.-sl. (praes., praet.) \**vert*-/(inf.) \**vers*- (← \**vert*-) „sukti, versti (į ką, kuo) ir pan.“ (> pr. \**vers-tvei* „t.p.“, la. *vēřs-t* „t.p.“, lie. *veřs-ti* „t.p.“) → verb. (inf., iterat. resp. caus.) balt.-sl. \**vartī*- „sukinėti, vartyti“ (žr. s.v.v. *wartint*, *warto*).

Verb. balt.-sl. \**vert*- (: \**virt*-) „sukti, versti“ < ide. \**uert*- (: \**uřt*-) „t.p.“ (> go. *wairfan* „werden“ ir kt., žr. Pokorny I 1156 tt.) ← verb. ide. \**uer*- „t.p.“ (žr. s.v. *warrin*).

**wissa** „alle – visà“ III 79<sub>16</sub> [51<sub>20</sub>] (= *wissi* „visi“ VE 33<sub>20</sub> nom. pl. masc.) nom. sg. fem.; nom. sg. neutr. *wissa* „alles – viřa“ III 69<sub>6</sub> [45<sub>19</sub>], *wissan* „t.p.“ III 107<sub>4</sub> [67<sub>14</sub>], III 121<sub>3</sub> [75<sub>15</sub>]; gen. sg. (fem.) *wissas* „aller – visos“ III 115<sub>6</sub> [71<sub>19</sub>]; dat. sg. (masc.) *wismu* „allem – visam“ III 83<sub>3</sub> [53<sub>25</sub>], (fem.) *wissai* „allen (aller) – visai“ III 29<sub>5</sub> [23<sub>19</sub>]; acc. sg. (fem. resp. masc.) *wissan* „visà (alle ir pan.)“ I 11<sub>11</sub> [7<sub>14</sub>], III 27<sub>10</sub> [23<sub>8</sub>], III 29<sub>1</sub> [23<sub>16</sub>], III 29<sub>12</sub> [23<sub>24</sub>], III 31<sub>2</sub> [25<sub>7</sub>], III 31<sub>11</sub> [25<sub>14</sub>], III 31<sub>20</sub> [25<sub>22</sub>], III 33<sub>8</sub> [25<sub>31</sub>], III 33<sub>19</sub> [27<sub>8</sub>], III 35<sub>10</sub> [27<sub>19</sub>], III 37<sub>2</sub> [27<sub>31</sub>], III 41<sub>8</sub> [29<sub>35</sub>], III 41<sub>11</sub> [31<sub>2</sub>], III 41<sub>13</sub> [31<sub>4</sub>], III 47<sub>11</sub> [33<sub>28</sub>], III 51<sub>13</sub> [35<sub>29</sub>], III 57<sub>2</sub> [39<sub>9</sub>], III 59<sub>14</sub> [41<sub>2</sub>], III 79<sub>13</sub> [51<sub>18</sub>], III 79<sub>16</sub> [41<sub>20</sub>], III 85<sub>13</sub> [53<sub>33</sub>], III 87<sub>8</sub> [55<sub>15</sub>], III 91<sub>12</sub> [57<sub>27</sub>], III 91<sub>15</sub> [57<sub>29</sub>], III 91<sub>17</sub> [57<sub>31</sub>], III 121<sub>17</sub> [75<sub>25</sub>], III 125<sub>13</sub> [77<sub>22</sub>], III 125<sub>17</sub> [77<sub>25</sub>], III 131<sub>12</sub> [79<sub>34</sub>], *wyssan* „t.p.“ II 11<sub>12</sub>

[13<sub>13</sub>], (neutr.) *wissan* „wiřa (alles)“ III 35<sub>4</sub> [27<sub>14</sub>], III 41<sub>12</sub> [31<sub>3</sub>], III 41<sub>15</sub> [31<sub>5</sub>], III 53<sub>11</sub> [37<sub>12</sub>], III 55<sub>8</sub> [37<sub>26</sub>], III 79<sub>18</sub> [51<sub>22</sub>], III 81<sub>18</sub> [53<sub>4</sub>], III 83<sub>10</sub> [53<sub>16</sub>], III 107<sub>3</sub> [67<sub>13</sub>]; nom. pl. (masc.) *wissai* „alle – visi“ III 75<sub>9</sub> [49<sub>12</sub>], III 97<sub>17</sub> [61<sub>26</sub>], *wissay* „t.p.“ I 13<sub>16</sub> [7<sub>26</sub>], *wyssay* „t.p.“ II 13<sub>16</sub> [13<sub>27</sub>], (fem.) *wissas* „aller (alle) – visos“ III 83<sub>8</sub> [53<sub>14</sub>]; dat. pl. (masc.) *wisseimans* „allen – visiems“ III 39<sub>6</sub> [29<sub>14-15</sub>], *wissamans* „t.p.“ III 45<sub>19</sub> [33<sub>13</sub>], III 45<sub>23</sub> [33<sub>16</sub>], III 53<sub>5</sub> [37<sub>7</sub>], III 61<sub>5</sub> [41<sub>10</sub>], III 63<sub>16-17</sub> [43<sub>3</sub>], III 121<sub>10</sub> [75<sub>20</sub>]; acc. pl. (masc. „visus“ resp. fem. „visas“) *wissans* I 11<sub>11</sub> [7<sub>14</sub>], III 31<sub>15</sub> [25<sub>17</sub>], III 37<sub>8-9</sub> [27<sub>36</sub>], III 39<sub>1</sub> [29<sub>10</sub>], III 41<sub>3</sub> [29<sub>30</sub>], III 41<sub>4</sub> [29<sub>31</sub>], III 41<sub>5</sub> [29<sub>32</sub>], III 41<sub>8</sub> [29<sub>35</sub>], III 43<sub>16</sub> [31<sub>25</sub>], III 45<sub>20</sub> [33<sub>13-14</sub>], III 45<sub>22</sub> [33<sub>15</sub>], III 59<sub>14</sub> [41<sub>2</sub>], III 65<sub>17</sub> [43<sub>23</sub>], III 67<sub>19</sub> [45<sub>9</sub>], III 77<sub>19</sub> [51<sub>4</sub>], (žr. PKP II 163, išn. 348), III 81<sub>15</sub> [53<sub>2</sub>], III 85<sub>17</sub> [55<sub>2</sub>], III 91<sub>14</sub> [57<sub>29</sub>], III 97<sub>18</sub> [61<sub>27</sub>], III 103<sub>26</sub> [65<sub>17</sub>], III 107<sub>2</sub> [67<sub>12</sub>], III 115<sub>17</sub> [71<sub>27</sub>], III 119<sub>23</sub> [75<sub>6</sub>], III 129<sub>17</sub> [79<sub>23</sub>], III 133<sub>8</sub> [81<sub>15</sub>], *wyssens* II 11<sub>13</sub> [13<sub>13</sub>], *wissan* (sk. *wissans*) III 119<sub>16</sub> [75<sub>1</sub>].

Turime bendrumo neskaidomąjį pron. pr. \**visa*- (\**visā*-) „visas“ < balt. \**visa*- „t.p.“ (> lie. *viřas* = la. *viss*), kuris yra matyt fleksijos vedinys iš verb. balt. \**vis*-/\**veis*- „veisti(s), augti“ (dėl jo žr. s.v. *wēisin*), – visa tai gana argumentuotai pagrindė Rosinas Baltistica XX 46–52 (ir liter.), plg. Mikkola Studi Baltici III 132. Matyt panašios darybos yra ir šio balt. pron. giminaitis sl. \**visa*- „t.p.“, tik ne visai aišku, kaip iš (balt.-)sl. \**viřas* „t.p.“ > \**vāřs* „t.p.“ atsirado s.sl. *vāřb* „t.p.“ ir pan., nors tokių balt. ir sl. žodžių giminystė nėra abejojama (žr. ME IV 625, Trautmann BSW 362, Meillet Slav. com. § 115, Endzelīns SV 275, Vasmer I 304, Fraenkel 1264, Stang Vergl. Gr. 238). Tačiau balt.-sl. \**visa*- „visas“ siejimu su s.ind. *viřvař* „kiekvienas, visas“ ir pan. (sic ME IV 625, Trautmann l.c., Vasmer l.c., Pokorny I 1176, Karulis LEV II 54) reikia abejoti, žr. Meillet l.c., Mayrhofer III 225 t. (ir liter.), plg. pvz. Vasmer l.c.

**wissambs'** „ewer“ E 649, mėgintas laikyti grynai baltišku žodžiu (pvz. Būga I 379, Specht UID 171, Pokorny I

1134), iš tikrųjų neturi etimologijos resp. yra „bez drošas etimologijas“ – Endzelins SV 276, žr. ir Trautmann AS 464 („Unklar“), Būga II 215, Fraenkel 932.

Pirmiausia reikia pasakyti, kad nebuvo ir nėra atsižvelgta į štai ką: *wissambs'* „ewer“ E 649 ir *tauris* „wesant“ E 648 veikiausiai taisytini į *wissambs'* „wesant“ (Wisent) – stumbras“ E 649 ir *tauris* „ewer“ (Auerochse) – tauras“ E 648 (žr. dar *tauris*). Plg. pvz. net ir tai, kad Sigismundas Herbersteinas (1486–1566 m.) savo knygoje „Rerum Moscovitarum Commentarij“ (1549 m.), pateikęs Lietuvos tauro ir stumbro paveikslėlius, po jais parašo: a) po tauro paveikslėliu – „Aš esu tauras, lenkiškai *tur*, vokiškai *auroks*, o nemokšos mane vadina *bizonu*“, b) po stumbro paveikslėliu – „Aš esu *stumbras*, lenkiškai *zuber*, vokiškai *bizont*, o nemokšos mane vadina *tauru*“ (lietuviški vertimai – iš KŽ 59).

Pr. (E) *wissambs'* „wesant (Wisent) – stumbras“ segmentas *-bs'* (su abreviatūros ženklų) yra *-bris* (Trautmann l.c., Endzelins l.c.), o segmentą *wi-* čia iš vok. *wi-* = vok. *wisent* „Wisent“ (= *wesant* „t.p.“ E 649) greičiausiai prilipdė pats Petras Holcvešeris ar kitas E nurašinėtojas, plg. Endzelins l.c.: „Varbūt radies kontaminėjęt vārdus, kas atbilda sav. *wisant* „Wisent“ un sensl. *zōbrs* „bos jubatus“.

Taigi manau, kad (E) *wissambris* „stumbras“ (ne „tauras“, žr. anksčiau) yra klaidingai užrašytas (atrakinė klaida) ir atspindi E originalo žodį (grafinį) *\*sambris* „t.p.“, kuris buvo turbūt (su pr. *\*z-*) pr. *\*zambr's* „t.p.“ < *\*zambras* „t.p.“. Šis galėtų būti iš balt. *\*žambras* „t.p.“, kuris asocijuojamas su šaknies balt. *\*stumb-/ \*stemb-* žodžiais (plg. Būga I 379), matyt tabuistiškai buvo perdirbtas į ryt. balt. *\*stumbras* „t.p.“: balt. *\*-am-* perdirbtas į ryt. balt. *\*-um-* ir balt. *\*ž-* – į ryt. balt. *\*žt-* > *\*št-*, kuris (toks žodžio pradžios priebalsių junginys aiškiai negalimas) automatiškai virto į *\*st-*.

Subst. balt. *\*žam-bras* „stumbras“ < balt.-sl. *\*žambras* „t.p.“ (> sl. *\*zōbrs* „t.p.“ > rus. *зѡбъ* „t.p.“ ir kt.), kuris yra turbūt iš *\*žvėris*, galintis sužeisti, sudraskyti“ (stumbras – labai pavojingas žmogui, žr. pvz. KŽ 58) – sufikso *\*-ra-* vedinys iš

verb. balt.-sl. *\*žemb-* „(per)pjauti ir pan.“ (dėl jo žr. pvz. Pokorny I 569).

**Wixla** – upės „Vysla“ (dk., 1250 m.) vardas (PU I 172, Gerullis ON 204) = pr. *\*Vikslā* (iš čia vok. *die Weichsel* „t.p.“) iš senesnio pr. *\*Visklā* < *\*Vistlā* (žr. Gerullis l.c., Būga I 521, II 69), kuris (gal per vak. slavus, jeigu buvo vak. sl. *\*Vistlā*, perdirbtas į vak. sl. *\*Vislā* > lenk. *Wisła*) atėjo greičiausiai iš neslaviško šaltinio (plg. pvz. Būga I 521, Brückner SE 624, Schmid LSC 257).

**wissaseydis** „dinstag (Dienstag) – antradienis“ E 19, kurio fonologinė rekonstrukcija ir pati etimologija nėra aiški. Jo kilmę gvildenusios hipotezės, kurias kėlė Brückneris (KZ XLIV 332), Benveniste'as (StB II 82 t.), Mikkola (StB III 131 tt., visai panašiai – Kiparsky Baltistica IV 250 t., Knobloch Donum Balt. 270 tt.), nėra patikimos, žr. Endzelins SV 276 („bez drošas etimologijas“).

Reikia iš principo pritarti 1973 m. paskelbtai V. Pisani'o (Baltistica IX 51 t.) nuomonei: pr. (E) *wissaseydis* „antradienis“ esąs pr. *\*visasēdis* „t.p.“ < „allgemeine Sitzung“ (= pr. *\*visa-* „visa-“ + *sēdis* „Sitzung“), tik čia per mažai analizuojamas šio pr. (E) žodžio darybos aspektas, nekalbama net apie tai, kokio kamieno (*īo-*, ar *i-*, ar *o-* kamieno) buvo kompozitas *wissaseydis* (bei spėjamasis pr. *\*sēdis* „Sitzung“).

Į Pisani'o nuomonę panaši mano nuomonė, kurią prieš daugelį metų (1966 m.) esu plačiai dėstęs (Universiteto studentams) ir jos santrauką paskelbęs (1981 m.), žr. PKP II 256 (išn. 23). Manychiau, kad *wissaseydis* yra nesenas kompozitas (būtent nesenas, žr. toliau), o tokie (t.y. neseni) baltų dialektų kompozitai, kiek galima spręsti ypač iš lie. duomenų, dažniau *īo-* kamieniai. Taigi *wissaseydis* „antradienis“ gali būti subst. (*īo-* kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*visasēdis* „t.p.“ (dėl *\*-ē-* parašymo raidėmis *-ey-* žr. s.v.v. *pleynis*, *seyr* ir liter.) < *\*visū* sėdėjimas (allgemeine Sitzung)“ (plg. Pisani l.c.), o šis matyt ne iš *\*visa-* „visa-“ (žr. *wissa*) + (subst.) *\*sēdis* „Sitzung“ (sic Pisani l.c.), o iš *\*visa-* „visa-“ + *\*-sēdis* ← verb. *\*sēd-* „sėdėti“ (žr. s.v. *sindats*), plg. pvz. subst. (*īo-*ka-

mienį, nom. sg. masc.) lie. *lināmynis* „linų mynimo laikas“ (LKŽ VII 519) = *lina-* „linai“ + *-mynis* (← verb. *mīn-ti*). Toks subst. pr. „antradienis“ < \*,visų sėdėjimo l a i k a s (diena)“ (plg. minėtą lie. *lināmynis* „linų mynimo laikas“) < \*,visų sėdėjimas (posėdis)“ gana aiškiai rodo, kad tuo metu, t.y. antradieniais, būdavo prūsų genties (resp. giminės) visų vyrų susirinkimai (posėdžiai) karo ar kitais reikalais (plg. P i s a n i l.c., žr. ir PKP II 256, išn. 23); plg. *cariawoytis* (žr.) darybą ir semantiką.

Subst. pr. (E) *\*visasēdis* „visų sėdėjimas (posėdis)“ > „susirinkimas“ nėra senas: sandą *\*vis(a)-* turintys panašios reikšmės subst. dariniai baltų dialektuose yra neseni, – gal kálkės iš vok. ar kitų kalbų. Vadinasi, subst. pr. *\*visasēdis* „visų sėdėjimas (posėdis)“ > \*,susirinkimas“ > „antradienis“ yra nesenas žodis (atsiradęs laikais, matyt nedaug senesniais už E originalo sukūrimą) – kalkė iš vok. *Dienstag* „antradienis“, tiksliau, iš jo senesnės lyties vok. *Dingstag* „antradienis; susirinkimo diena“, kurio sandas *Ding* dar v.v.a. laikais turėjo reikšmę „susirinkimas“ (žr. P a u l DW 127 s.v.v. *Diens-tag, Ding*). Plg. P i s a n i l.c.

**wissaweidin** „eitel (nichts als, nur) – visokiai, bet tik kaip, tik-tai“ III 55<sub>9</sub> [37<sub>27-28</sub>] (= *tiktai* VE 22<sub>5</sub>) adv. [dėl adv. vok. (III 54<sub>8</sub>) *eitel* „nichts als, nur“ žr. P a u l DW 152, G ö t z e 63] = adv. pr. (III) *\*visavīdin* (= *\*visavēdin*) „visokiai“, kuris (dėl jo, kaip adv., be reikalo abejoja E n d z e l ī n s SV 276) suponuoją skiriamąjį pron. (*o/ā*-kamienį) pr. *\*visavīda-* „visoks“ (dėl visa to plg. adv. *kittawidin*, žr.) – sufikso *\*-vīd-* vedinį iš pron. *\*visa-* „visas“ (plg. s.v. *ainawīdai*), žr. dar R o s i n a s B I 204.

**wissawidei** „allesamt (allesamt) – visokiai“ III 113<sub>20</sub> [71<sub>9</sub>] adv. = pr. *\*visavīdei* (dėl formos plg. s.v. *ainawīdai*) ar pron. (nom. pl. masc.) pr. *\*visavīdei* „visokie“ [žr. E n d z e l ī n s SV 276, PKP II 217 (išn. 700)] suponuoją skiriamąjį pron. pr. *\*visavīda-* „visoks“ (žr. *wissaweidin*).

**wissawidiskan** „allerley (allerlei) – visoki“ III 57<sub>7</sub> [39<sub>12</sub>] (= *wissa* VE 23<sub>4</sub>) acc. sg. masc. = pr. *\*visavīdiskan* „visoki“ – su-

fikso *\*-isk-* vedinys iš pron. pr. *\*visavīda-* „visoks“ (žr. s.v. *wissaweidin*).

**wyse** „hawer (Hafer) – aviža“ E 262 nom. sg. fem. (plg. *wisse* „t.p.“ bei *weyszen* „t.p.“ T ö p p e n AM IV 151) = pr. *\*vižē* (žr. toliau). Žr. dar *craisewise*.

Lytis *wisge* „habir (Hafer) – aviža“ GrA 11 bei *wysge* „avena – t.p.“ GrF 4 (jos neturi GrG) atspindi matyt pr. *\*vizgā* (ar *\*vizgē*) „t.p.“, kurį kildinu iš pr. *\*vizikā* „avižėlė“ (su nekirčiuotame *\*-zi-* iškritusiu *\*-i-*, plg. s.v. *geytko*), laikydamas jį sufikso *\*-ik-* (diminut.) vediniu iš pr. *\*vižē* „aviža“. Man rodos, panašiai atsirado ir lie. žem. dial. (Kvėdarna; iš kurš. ar skolinys iš pr.) *vizgā* „žolė, panaši į viksvą“ < \*,a v i ž ē l ē“ (plg. lie. šiaur.-vak. žem. *vizgē* „похожая на овес трава“, dėl jo žr. B ū g a I 280), kurio kilmę kitaip suvokia B ū g a II 326 t., 659 (dėl jo nuomonės abejoja E n d z e l ī n s SV 275) ir pvz. S p e c h t UID 206, F r a e n k e l 28, 1269.

Pr. (ar pr.-kurš. = vak. balt., žr. anksčiau) *\*vižē* „aviža“ (tur būt ir „avižos“ – nomen collectivum) kildintinas iš *\*avizē* „t.p.“ (su nekirčiuotu *\*a-*, plg. *sweykis*, žr.) ← *\*avizā* „t.p.“ (plg. pvz. *berse*, žr.) < balt. *\*avizā* „t.p.“ (> lie. *avižā* „t.p.“, la. *āuza* „t.p.“), kuris giminiuojasi su sl. *\*aviša-* „t.p.“ (> lenk. *owies* „t.p.“ ir kt.).

Balt. *\*avizā* „aviža“/ sl. *\*aviša-* „t.p.“ bus buvę tam tikri ekspresyvai (suvokti kaip sufikso *\*-iž-* resp. *\*-iš-* dariniai); plg. tai, kad a) pvz. lie. sufiksų, turinčių *-š-* ir *-ž-*, dariniai neretai būna ekspresyvai (net pejoratyvai), žr. S k a r d ž i u s ŽD 315–319, 390–392 (plg. E n d z e l ī n s LVG 372 t., 377, B ū g a III 621), b) todėl tokie dariniai gali eiti net g r e t y b ė m i s, pvz. (ekspresyvai) lie. *tēt-ūšis* „tėvelis“// *tēt-ūšis* „t.p.“. Manychiau, kad ekspresyvai balt. *\*aviž-* „aviža“ ir sl. *\*aviš-* „t.p.“ sudaro gretybę lyčių, kurios suponuoją matyt senesnę – balt.-sl. *\*aviš-* „t.p.“ (kitaip T r a u t m a n n BSW 21), t.y. balt. *\*aviša-* „t.p.“// sl. *\*aviša-* „t.p.“, kurių, suvoktų kaip sufikso *\*-iš-* vediniai, kilmė yra gana tamsi (plg. nuomonės, man rodos, labai hipotezines – T r a u t m a n n l.c., V a s m e r III 113, F r a e n k e l 28, P o k o r n y I 88).

**wissemokin** „almechtigen (allmächtigen) – visagalī“ II 7<sub>10</sub> [11<sub>25</sub>], *wissemukin* „allmechtigen (allmächtigen) – t.p.“ III 127<sub>3</sub> [77<sub>29</sub>] (= *wissagalintighi* „visagalintijī“ VE 61<sub>10</sub>), III 127<sub>14</sub> [79<sub>3</sub>], (vieto-  
toj nom. sg.) III 131<sub>7</sub> [79<sub>30</sub>] adj. acc. sg. masc.; gen. sg. (masc.) *wyssen mukis* „almechtigen (allmächtigen) – visagalio“ II 9<sub>3</sub> [11<sub>32</sub>] su vietoj (*wyss*)-e parašyta -en [atrahauta iš vok. (II 8<sub>3</sub>) *almechtigen* finalinės -en].

Iš tos medžiagos reikia suponuoti adj. (įo-kamienį, nom. sg. masc.) pr. (II, III) *\*visamūkis* „visagalis“ (su kirčiuotu *\*vī-*) < pr. (semb.) *\*visamūkīs* „t.p.“ (su kirčiuotu *\*vī-*) < pr. *\*visamākīs* „t.p.“ – kompozitą pr. *\*visa-* „visa“ (žr. *wissa*) + *\*mākīs* ← verb. pr. *\*māk-* „galėti, sugebėti“ < „mokėti“ (žr. s.v. *mukint*). Šis pr. adj. kompozitas „visagalis“ dėl jo sando pr. *\*visa-* laikytinas kalke iš vok. adj. (*allmächtig*), plg. s.v. *wissaseydis*.

**wissemusīngis** „almechtiger (allmächtiger) – visagalis“ III 117<sub>16</sub> [73<sub>13</sub>] (= *wissagalis* VE 58<sub>2</sub>), III 119<sub>9</sub> [73<sub>31</sub>] (= *wissagalis* VE 58<sub>17</sub>), III 129<sub>14</sub> [79<sub>21</sub>], III 131<sub>14</sub> [81<sub>1</sub>] adj. nom. sg. masc.; acc. sg. (masc.) *wissemusingin* „almechtigen (allmächtigen) – visagalī“ III 39<sub>18-19</sub> [29<sub>26</sub>] (= *wissagalintighi* VE 14<sub>19-20</sub>), III 43<sub>5</sub> [31<sub>17</sub>] (= *wissagalinczoja* VE 16<sub>7-8</sub> gen. sg.), *wismosing* (sk.: *wismosingin*) „almechtigen (allmächtigen) – t.p.“ I 7<sub>10</sub> [5<sub>26</sub>]; gen. sg. (masc.) *wismosingis* „almechtigen (allmächtigen) – visagalio“ I 9<sub>2-3</sub> [5<sub>32</sub>].

Suponuotinas adj. (nom. sg. masc., matyt įo-kamienis) pr. (I, III) *\*visamuzīngis* „visagalis (kirčiuotas skiemuo – *\*-zīn-* su cirkumfleksiniu *\*-īn-*) < pr. *\*visamuzīngīs* „t.p.“ – kompozitas pr. *\*visa-* „visa“ (žr. *wissa*) + adj. *\*musīngīs* „galintis, galimas“ žr. *musīngin*); šis pr. adj. kompozitas – taip pat kalkė iš vok. adj. (plg. s.v. *wissemokin*).

Pastaba. Minėtas pr. *\*visamuzīngis* bei *musīngin* (žr.), taip pat *musilai* (žr.) turi segmentą *mu-* galbūt pr. (semb.) *\*mū-* < pr. *\*mā-* (bet žr. s.v. *massi* ir liter.), kitaip sakant, tuose pr. (I, III) žodžiuose gal slypi verb. pr. lytis *\*māz-* „galėti“ greta *\*maz-* „t.p.“, plg. verb. balt. *\*grab-/grāb-* (dėl jo žr. s.v. *grobis*).

**wissene** „pors (Porsch) – gailis (Ledum palustre L.)“ E 622 nom. sg. fem. = pr. *\*wissenē* yra matyt iš adj. pr. *\*balinē*, pelkinė – sufikso *\*-enē* vedinys iš subst. (gal *ā*-kamienio) balt. *\*visā* „bala, pelkė“, greta kurio, kontaminuojamo ir darybiškai siejamo su verb. balt. *\*vis-* (*\*veis-*) „tekėti“ dėl jo žr. s.v. *Treonkaymynweisigis*), iš pastarojo buvo išvestas adj. balt. (dial.) *\*visvā-* „balinė, pelkinė“ (→ subst. lie. *viksvā* „Riedgras“, plg. Trautmann BSW 363) ir pan. Plg. Trautmann l.c., Būga II 659 t., Fraenkel 1249 t. (ir liter.).

**wisge**, žr. *wyse*.

**Vysla** (lie.), žr. Wixla.

**wismosing(is)**, žr. *wissemusīngis*.

**wisnaytos** „kirsen (Kirschen) – vyšnios“ E 620 (buvo matyt „slyvų vaisiai ir medeliai“, plg. s.v.v. *krichaytos*, *slīwaytos*) nom. pl. fem. = pr. *\*vīsnaitōs*, t.y. *\*vīsnaitās*, kuris yra sufikso *\*-ait-* (žr. ir *krichaytos*, *slīwaytos*) vedinys iš pr. *\*vīsnī/\*vīsnā* (< *vīsn-jā-*) „vyšnia (ī/jā-kamienio, plg. s.v. *kexti*) o šis – slavizmas (plg. Būga II 660, Endzelīns 1266 ir liter., žr. ypač Levin SE 99).

**wistna**, žr. I *wilnis*.

**-wijstin**, žr. *powijstin*.

**witing** (*witting*) – kilmingųjų prūsų, tarnavusių Ordinui, dk. (nuo 1299 m.) pavadinimas (Töppen AM IV 141 tt., Nesselmann Thes. 197 t., Frischbier II 476) = pr. (matyt) *\*vītingīs* (lietuviškai – *výtingis*, *výtingio*); šitaip galėjo prieš Ordino atėjimą vadintis prūsų bajoras.

Pr. *\*vītingīs* „bajoras“ (įo-kamienis žodis) šiaip jau galėtų būti slavizmas (plg. lie. *bajōras* – irgi slavizmas) – skolinys iš vak. sl. *\*vitędzь* (*\*-dzь* perdirbant į pr. *\*-gīs*; plg. Brückner AslPh XX 485, ZslPh II 296, VI 64) < sl. *\*vitędzь* (> rus. *вумязь* „karžygs“ ir kt.); šis sl. žodis yra, be abejo, skolinys iš germ. *\*vīking-* (*\*-k-* perdirbant į sl. *\*-t-*) > s.isl. *vīkingr* „normanas“ ir kt., žr. Vasmer I 322 t. ir liter.

Bet man rodos patikimiau manyti, kad pr. *\*vītingīs* „bajoras“ yra ne slavizmas, o skandinavizmas [prūsai (ir kuršiai) turė-

jo ypač glaudžių ryšių su sen. skandinavais!] – skolinys iš germ. (skand.) *\*vīking-* (jo *\*-k-* perdirbant į pr. *\*-t-*, plg. pr. *\*-k-* ← *-t-* s.v. *birgakarkis*) > s. isl. *vīkingr* „normanas“ ir kt. Taigi pr. *\*vītingis* ir sl. *vitędzь* (abu *jo*-kamieniai) gali būti savarankiški germanizmai.

**witwago** „wasserhūn (Wasserhun) – nendrinė vištelė“ E 756 nom. sg. fem. = pr. *\*vītvagō*, t.y. *\*vītvagā*. Tai pavadinimas vandeninių vištų šeimai (Rallidae) priklausančio paukščio – matyt nendrinės vištelės (*Gallinula chloropus* L.), kuri (kaip ir kiti jos šeimos paukščiai) „nesiriboja vandeniui ir žeme, bet kopinėja ir k a r k l a i s, nendrėmis, asiūkliais“ (I v a n a u s k a s II 101; išretinta mano – V. M.).

Subst. (fem.) pr. *\*vītvagā* „nendrinė vištelė“ kildinu iš adj. (fem.) pr. *\*vītvagā-* „karklinė, žilvitinė“, kuris sufikso *\*-agā* (*\*-aga-*) vedinys iš subst. (neutr.) pr. *\*vītvān* „žilvitis, karklas“ (žr. *witwan*), plg. s.v. *karyago*.

**witwan** „wide (Weide) – žilvitis, karklas“ E 603 nom. sg. neutr. (neutr. – T r a u t m a n n AS 464, bet žr. E n d z e l i n s SV 276) = pr. *\*vītvān*. Jį (subst. neutr.) bei panašios reikšmės subst. (fem.) pr. (dial.) *\*vītvā* (žr. *apewitwo*) kildinu iš subst. (*o*-kamienio neutr. resp. *ā*-kamienio fem.) pr. *\*vītvā-* „tas (ta), iš ko vėjama (pìnama)“ < adj. (*o/ā*-kamienio) pr. *\*vītvā-* (neutr.)/*\*vītvā-* „tas (ta), iš ko vėjama (pìnama)“ (plg. s.v.v. *giwan*, *gasto*), kuris – sufikso *\*-tva-* (*\*-tvā-*) vedinys iš verb. pr. *\*vī-/vī-* „vyti, pinti“ < balt.-sl. *\*vei-/vī-* „t.p.“ (> lie. *vėj-a/vý-ti* „t.p.“ ir kt., rus. *eu-mb* „t.p.“ ir kt., žr. pvz. T r a u t m a n n BSW 346) < ide. *\*uei-* „sukti“ (P o k o r n y I 1120 tt.).

**woaltis** „ele (Elle) – uolektis (dilbio ilgumo matas)“ E 458 bei *woltis* „underarm (Unterarm) – dilbis (rankos dalis nuo alkūnės iki riešo resp. pirštų)“ E 112 nom. sg. (*i*-kamienis fem., žr. toliau) suponuoja vieną (dviejų reikšmių) subst. pr. „dilbis; uolektis“, seniai ir teisingai visų siejamą su subst. (*i*-kamieniais fem.) la. *uōlektis* „t.p.“ bei lie. *uolektis* (*uolekti*) „t.p.“ [mobilai (ne baritonai), žr. B ū g a II 179, III 708], kurie yra iš subst. (*K*-kamienio, mobilo) balt. *\*ōlekt-* „t.p.“ žr. pvz.

T r a u t m a n n BSW 202, S t a n g Vergl. Gr. 223). Tačiau svarbiausias čia dalykas yra tas, kad žodžio pr. (E 112/458) „dilbis; uolektis“ rekonstrukcija nėra išaiškinta, o dėl to nėra aiškūs jo fonomorfologiniai santykiai su minėtu balt. *\*ōlekt-*.

Reikia manyti, kad iš subst. (*K*-kamienio, mobilo) balt. *\*ōlekt-* „dilbis; uolektis“ atsiradęs subst. (*K*-kamienis) vak. balt. *\*ōlekt-* „t.p.“ (mobilas!) vėliau išvirsto į subst. (*K*-kamienį, mobilą) vak. balt. *\*ōlekt-* (t.y. *\*ālekt-*) „t.p.“ [dėl šio žodžio (mobilo!) balsio *\*ō-* > *ō-* plg. s.v. *dāt* ir liter.] → subst. (*i*-kamienis fem., mobilas) pr. *\*ōlektis* „t.p.“ > [su proteziniu *\*(v-)* ir su iškritusiu (nekirčiuotu) *\*-e-*] *\*(v)ōlktis* „t.p.“ (su iškritusiu *\*-k-*) subst. (*i*-kamienis fem.) pr. (E) *\*(v)ōltis* „t.p.“ = pr. (E 112/458) *woltis/woaltis* „t.p.“.

Balt. *\*ōlekt-* „dilbis; uolektis“ (*K*-kamienis), be abejo, giminiuojasi su sl. *\*olkət* „alkūnė; uolektis“ (kilęs iš *K*-kamienio subst.), pr. *alkunis* „alkūnė“ ir kt. (žr. s.v. *alkunis*), tačiau balt. *\*ōlekt-* giminytės santykiai su segmentais sl. *\*olkət-* (*\*olkət-*) ir pr. *alk-* (*alk-unis*) iki šiol yra neaiškūs.

Esu linkęs spėti, kad seniausiais balt.-sl. prokalbės laikais iš verb. balt.-sl. *\*alk-* (*\*elk-*) „lenkti“ (dėl jo žr. s.v. *alkunis*) atsirado subst. (*K*-kamienis neutr., nomen abstractum, sg. tantum) balt.-sl. *\*išklinkimas*; alkūnė“ (dėl reikšmės plg. s.v. *alkunis*), gerokai vėliau virtęs į sl. *\*išklinkimas*; alkūnė“ ir balt. *\*išklinkimas*; alkūnė“ (žr. toliau), – atsirado balt.-sl. subst. su lytimis (jų šaknies vokalizme turbūt kiekybinės apofonijos santykiai):

a) lytis (nom.-acc.) balt.-sl. *\*ōlk* su (*\*a-* →) *\*ō-*, plg. jo giminių gr. *ὠ-λένη* „alkūnė“ (su *ō-*!) ir sl. *\*o-lkət-* (su sl. *\*o-*, trumpuoju) santykį arba santykį balt. *\*ō-sis* „uosis“ su trumpą *o-* turinčiu lo. *o-mus* (žr. s.v. *woasis*);

b) lytis (ne nom.-acc.) balt.-sl. *\*alkt-* su determinatyvu *\*-t-*, kuris iš kilmės galbūt sietinas pvz. su gr. lyties (ne nom.-acc. sg.) *ὤδατ-* „vanduo“ determinatyvu *-t-*, tiesa, ne po guturalio, o po sonanto *\*-ŋ-* > *-α-* (dėl šio gr. *-t-* plg. G a m k r e l i d z e-I v a n o v I 188).

Iš to (seniausių laikų) subst. balt.-sl. *\*ōlk/\*alkt-* vėliau, vieno-dinant jo paradigmą, galėjo balt.-sl. dialektuose atsirasti: a) balt. *\*ōlkt-* (visoje paradigmoje) → (įterpiant *\*-e-* tarp *\*-l-* ir *\*-k-*) *\*ōlekt-* ir b) sl. *\*alkt-* (visoje paradigmoje) → (įterpiant *\*-u-* tarp *\*-k-* ir *-t-*) *\*alkut-*.

Tuo metu, kai minėtas subst. balt.-sl. „išlinkimas; alkūnė“ (> sl. *\*,alkūnė; uolektis*) virto į balt. *\*,dilbis; uolektis*“, atsirado žodis balt. *\*alkūn-* (*\*elkūn-*) „alkūnė“ (dėl jo žr. s.v. *alku-nis*).

**woapis** „varbe (Farbe) – dažai (flüssiger Farbstoff)“ E 457 yra (matyt *o*-kamienis, nom. sg. masc.) pr. *\*vɔpʲis*, t.y. *\*vāpʲis* < *\*vāpas* „t.p.“, kuris veikiausiai giminiuojasi su rus. *ванъ/вана* „dažai“, be to, su la. *vāpa* (*vāpe*) „glaistas, glazūra“, lenk. *wap-no* „kalkės“ ir kt. (žr. resp. plg. Trautmann BSW 341, Brückner SE 601, Endzelīns SV 276 ir ypač Vasmer I 272 s.v. *вана* I). Iš visa to galima rekonstruoti subst. (*o-* resp. *ā*-kamienį) balt.-sl. *\*vāpas/\*vāpā*, tačiau jo reikšmė, daryba ir pati etimologija nėra išaiškinta (plg. labai abejotinos vertės hipotezės – ESSJ I 72, Karulis LEV II 485).

Subst. balt.-sl. *\*vāpas/\*vāpā*, man rodos, bus buvęs *\*,tam tik-ras skystis*“ < *\*,lėtas tekėjimas*“ (žr. toliau), iš ku-rio išriedėjo ir subst. s. rus. (bažn. sl.) *вана* „ežeras, bala“ (plg. Trautmann BSW 342: < *\*,stehendes Was-ser*“), plg. liter. apud Vasmer l.c. s.v. *вана* II.

Subst. balt.-sl. *\*vāpas* „lėtas tekėjimas“ bei *\*vāpā* „t.p.“ (no-mina actionis) – fleksijų vediniai iš verb. balt.-sl. *\*vāp-/\*vap-* „lėtai tekėti“ (plg. archajinį *o-* resp. *ā*-kamienų nomina ac-tionis darybos modelį apud Skardžius ŽD 35, 38 t.), ku-ris iš verb. balt.-sl. *\*vep-* (*\*up-*) „t.p.“ atsirado panašiai kaip pvz. verb. balt.-sl. *\*grāb-/\*grab-* išriedėjo iš verb. balt.-sl. *\*greb-* (žr. s.v. *grobis*).

Verb. balt.-sl. *\*vep-/\*up-* „lėtai tekėti“ < ide. *\*uep-/\*up-* „t.p.“ (žr. dar s.v. *wupyan*), dėl jo plg. Pokorny I 1149 s.v. 1. *\*uep-* (tik čia jis laikomas ne verb., o subst. „Wasser“).

**woasis** „esche (Esche) – uosis“ E 627 nom. sg. fem. (ar masc.)

= (matyt su senoviniu *i*-kamieniu, žr. toliau) pr. *\*(v)ɔsis* [su proteziniu *\*(v)-*] = (t.y.) *\*āsis*, kuris, kaip mobilišios akcentuacijos žodis (plg. la. *uōsis* „t.p.“), bus atsiradęs iš vak. balt. *\*ōsis* „t.p.“ [čia dėl *\*ō-* → pr. *\*ɔ-* plg. s.v.v. *dāt* (ir li-ter.), *woaltis*] < balt. *\*ōsis* „t.p.“ (*i*-kamienis) > lie. *uōsis* „t.p.“ (*i-* ir *io*-kamienis, žr. Būga II 347), la. *uōsis* „t.p.“ (*io*-kamienis). Balt. *\*ōsi-* „uosis“ suponuoją subst. (*i*-kamienį) balt.-sl. *\*ōsi-* „t.p.“ (→ sl. *\*as-enb* „t.p.“ → rus. *яс-ень* „t.p.“ ir kt., žr. Vasmer IV 564), kurio šaknis yra matyt iš ide. *\*os-* (su trumpuoju *\*o-*, plg. s.v. *woaltis*) → lo. (*\*os-enos* >) *ornus* „kalnų uosis“ ir kt. (dėl jų žr. Pokorny I 782).

**wobalne** „appelbom (Apfelbaum) – obelis“ E 615 nom. sg. fem. = pr. *\*(v)ɔbalnē* [su proteziniu *\*(v)-*] = (t.y.) *\*ābalnē* < (*i*-kamienis) pr. *\*ābaltis* „t.p.“, kuris bei sl. *\*abolnb* „t.p.“ (Vasmer IV 539 t.), išplėsti sufikso *\*-ni-* [plg. lie. *gluos-nis* (gen. sg. *gluosnies*, žr. LKŽ III 442) < *gluosis* „t.p.“ (Skardžius ŽD 221), plg. dar s.v.v. *abskande*, *emelno*; žr. ir Fraenkel KZ LXIII 175], suponuoją subst. (*i*-/*K*-ka-mienį fem.) balt.-sl. *\*ābal-/\*ābel-* „t.p.“ > lie. *obelis* „t.p.“ (*i*-/*K*-kamienis) = la. *ābels* „t.p.“ (*i*-kamienis) → *ābele* „t.p.“ (*ē*-kamienis) = lie. *obelė* „t.p.“. Žr. s.v. *woble*.

**wobilis** „klee (Klee) – dobilas“ E 290 nom. sg. = (turbūt *o*-ka-mienis, masc.) pr. *\*(v)ɔbilʲis* < *\*(v)ɔbilas* „t.p.“ = (t.y.) *\*(v)ābilas* iš balt. *\*dābilas* „t.p.“ (> lie. *dōbilas* „t.p.“, kuris, kontaminuojamas su pr. *\*(v)ābla-* „obuolys“ (dėl jo žr. *wob-le*), virto į pr. *\*(v)ābilas* „dobilas“; panašiai atsirado la. *dā-buols* (*dābuls*) „dobilas“, *ābuōls* (*ābuls*) „obuolys; dobilas“ (žr. s.v.v. *wobalne*, *woble*). Žr. ME I 235, 446, Endzelīns SV 276 t., Fraenkel 99.

**woble** „appel (Apfel) – obuolys“ E 616 nom. sg. fem. = pr. *\*(v)ɔblē* [su proteziniu *\*(v)-*] = (t.y.) *\*(v)āblē* (kirčiuotas – *\*-ē*, žr. toliau). Lytys *wobelke* „appffel (Apfel) – obuolys“ GrG 92, *wabelcke* „eppil (Apfel) – t.p.“ GrA 84, „pomum – t.p.“ GrF 85, *wobelko* GrC (žr. PKP II 59) yra nom. sg. fem. pr. (Gr) *\*(v)ɔbelkɔ* = (t.y.) *\*(v)ābelkā* [su įterptiniu *\*-e-* ma-tyt dėl pr. *\*(v)ābel-* „obelis“ (žr. *wobalne*) įtakos] < *\*(v)ābl-*

-kā „t.p.“ [su iškritusiu (matyt nekirčiuotu) \*-u- tarp \*-l- ir \*-k-] < \*(v)ābl-ukā „obuoliukas; obelaitė“ (diminut. fem.) – sufikso \*-ukā vedinys iš pr. \*(v)āblē „obuolys“ (plg. s.v. *geyt-ko*; plg. ir sl. \*ābl-ukā, žr. toliau) = (E) *woble* „t.p.“ (žr. toliau); plg. kurš. \*ābl-ukā „obelaitė; obuoliukas“ (fem.) → la. dial. *ābelcene* „obelis“ (plg. ME I 234, Endzelīns SV 277). Pr. (E 616) *woble* „obuolys“ iš tradicijos yra siejamas pirmiausia (po pr. *wobalne*, žr.) su lie. *óbuolas/obuolys* „t.p.“ = la. *ābuōls/ābuōlis* „t.p.“ (Trautmann BSW 2, Endzelīns SV 277, plg. Fraenkel 515), o iš to suponuojamas net balt. \*ābōla- „t.p.“ (Trautmann l.c.). Bet šitaip manant, ignoruojama štai kas: a) pr. (E) *woble* segmentas -bl- aiškiai negali (fonetiškai) suponuoti balt. (\*ābōl-) = \*-bōl- (plg. ir Trautmann l.c.), b) yra ne tik minėtos lie.-la. lytys „obuolys“, bet ir lie. (dial.) *óbelas/obelys* „t.p.“, *óbalas/obalys* „t.p.“ (tik Fraenkel l.c. mini *óbalas* „t.p.“), be to, *óbulas (obulys)* „t.p.“ (žr. LKŽ VIII s.v.v.) = la. *ābuls* „t.p.“ (ME I 234) ir net (i-kamienis) lie. *obuolis* „t.p.“ (DP 585<sub>27</sub>, 585<sub>30</sub>). Visi jie – mobilai (mobilaus kirčiavimo), tokie buvo matyt ir pr. *wobalne* (žr.), ir čia nagrinėjamas pr. \*(v)āblē (vadinausi, kirčiuotas – \*-ē).

Iš minėtų lie.(-la.) lyčių „obuolys“, kurių dalis atspindi kontaminaciją žodžių „obuolys“ ir „obelis“, išsiskiria iki šiol nenagrinėtas lie.(-la.) dial. *óbulas (obulys)* „obuolys“ [iš Vak. Lietuvos (ypač. žem.) šnektų ir net iš Leipalingio apyl. (J. Karaciejaus duomenimis)] = la. dial. *ābuls* „t.p.“; jis negali būti fonetiškai kildinamas nė iš vienos iš tų minėtų lie. ir la. lyčių „obuolys“. Man rodos, kad jis turi įterptinį lie. (-la.) -u- [būtent lie.-la. -u-, o ne balt. (dial.) \*-u-] ir kildintinas iš subst. vak. balt. dial. (kurš., jotv.) \*ābla- „obuolys“, o šis – iš adj. (o/ā-kamienio) balt.-sl. \*ābla- „obelinis“ (masc.) resp. \*āblā- „obelinė“ (fem.) → subst. (fem.) → subst. (fem.) vak. balt. dial. (pr.) \*āblā „obuolys“ → pr. \*āblē „t.p.“ (čia dėl \*-ā → pr. \*-ē plg. s.v.v. *berse, glumbe*) = pr. (E) *woble* „t.p.“. Panašiai bus atsiradęs subst. sl. \*ābla- (ar \*āblā) „obuolys“ → sl. \*ābl-ukā „obuoliukas“ [neutr., plg. pr. (Gr) \*ābl-ukā „t.p.“

(fem.) > „obuolys“, žr. anksčiau] > \*(j)abl-ūko „obuolys“ [su proteziniu \*(j)-] > rus. *яблоко* „t.p.“ ir kt.

Adj. (o/ā-kamienis) balt.-sl. \*ābla- (\*āblā-) „obelinis (-ė)“ – fleksijos vedinys iš lyties (K-kamienės) balt.-sl. \*ābl-, priklausiosios paradigmai subst. (K-kamienio) balt.-sl. \*ābel (\*ābal)/ \*ābel-/ \*ābl- „obelis; obuolys“ (su apofonine kaita \*-el-: \*-al-: \*-l-), iš kurio vėliau išriedėjo a) subst. (-i/K-kamienis) balt.-sl. \*ābel- (\*ābal-) „obelis“ (> lie. *obelis* „t.p.“ ir kt., žr. s.v. *wobalne*) ir b) subst. (o/ā-kamienis) balt.-sl. \*ābla- (\*āblā-) „obuolys“ (plg. tai, kas pasakyta anksčiau) = ryt. balt. \*ābla- „t.p.“. Šis virto į (subst.) lie.-la. \*ābula- „t.p.“ (su įterptiniu lie.-la. \*-u-), kuris, jo segmentą \*-ul- suvokiant kaip sufikso lie.-la. \*-uo<sub>2</sub>- (čia dėl \*-uo<sub>2</sub>- žr. Mažiulis BS 44 tt.) apofoninį varijantą (plg. pvz. lie. *kánd-ulas* „branduolys“: *kánd-uolas* „t.p.“), virto į lie.-la. \*ābuo<sub>2</sub>-la- „t.p.“ > lie. *óbulas* „t.p.“ (= la. *ābuōls*), *obuolys* „t.p.“ ir pan. (jų segmento -uo- kilmę įprasta aiškinti kitaip, žr. pvz. Skardžius ŽD 562 t.).

**wobsdus** „dachz (Dachs) – opšrus“ E 670 nom. sg. masc. = pr. \*(v)wbzdus = (t.y.) \*(v)ābzdus [su proteziniu \*(v)-]; plg. vv. (dk., 1331 m.) *Wobsdis* „eyn luchs“, taisomą į „eyn dachz“ (Gerullis ON 205 ir liter.).

Pr. \*ābzdus „opšrus“ giminiuojasi su lie. *opšrūs (opšras, opšrūs)* „t.p.“ (LKŽ VIII 1009), la. *āpsis (āpšis, āpša)* „t.p.“ (ME I 239); visų jų daryba neaiški (nes jos pamatas nėra aiškus), o dėl to ir pati jų etimologija neaiški, žr. Fraenkel 317 t. ir liter.

**wobse** „wespe (Wespe) – vapsva“ E 789 nom. sg. fem. – pr. \*vapsē yra matyt vietoj senesnio pr. \*vapsā „t.p.“ (plg. pvz. *sarke*, žr.), kuris bei lie. *vapsā* „t.p.“ ir la. *vaps-ene* „t.p.“ suponuoja (ā-kamienį) balt. \*vapsā „t.p.“; lie. *vapsvā* „t.p.“ (žr. Būga II 323) yra matyt dėl tam tikro tabu perdirbtas iš lie. *vapsā* „t.p.“. Turime balt.-sl. \*vapsā „t.p.“ (> lenk. *osa* „t.p.“ ir kt.); dėl jo tolimesnių giminaičių žr. Trautmann BSW 342, Vasmer III 156, Fraenkel 1196., Kluge 855, Pokorny I 1179.

**wogonis** „stulpschussel (Schüssel mit gewölbtem Deckel) – uždengiamasis dubuo“ E 366 nom. sg. masc. = (turbūt o-kamienis) pr. *\*vōgōn's*, t.y. *\*vāgān's* < *\*vāgānas* „t.p.“ – slavizmas. Žr. Trautmann AS 465, Būga II 644, Endzelins SV 277, Vasmer I 264, Fraenkel 1271.

**woikello**, žr. *wayklis*.

**wolistian** „czickel (Zicklein) – ožiukas“ E 677 nom. sg. neutr. taisytinas į *\*wosistian* (pvz. Trautmann AS 465, Endzelins SV 277) = pr. *\*(v)ozist'an* = (t.p.) *\*(v)āzist'an* < *\*āzistjan* „t.p.“ – sufikso *\*-istja-* vedinys iš pr. *\*āzē* „ožka“ (žr. wosee); plg. *eristian* (žr.), *wosux* (žr.).

**wolti** „er (Ähre) – varpa“ E 276 nom. sg. fem. = pr. *\*valtī* (*i-/iā-*kamienis, plg. s.v. *kexti*) yra matyt vietoj (*i-*kamienio) vak. balt. *\*valtī-* „t.p.“ (žr. ir Schmid Verb. 18 t., plg. Kamenė LKK XXXVI 100) < balt.-sl. *\*valtī-* „t.p.“ (> lie. *váltis* „avižos varpa“, serb.-chorv. *vlāt* „varpa“ ir kt., žr. Fraenkel 1193, Vasmer I 345 t.); vietoj šio suponuoti balt.-sl. *\*valkti-* „t.p.“ (Trautmann BSW 341, plg. Būga II 669) matyt negalima (žr. Vasmer l.c., Fraenkel l.c., plg. Skardžius ŽD 330).

Balt.-sl. *\*valtī-* „varpa“ (jis bus turėjęs ir kitokių reikšmių) yra iš (subst.) *\*suki(nėji)mas* – sufikso *\*-ti-* vedinys (su šaknies vokalizmo apofonija) iš verb. balt.-sl. *\*vel-* „suk(inė)ti“ > lie. *vél-ti* ir kt. (žr. s.v. *walis*). Plg. (dėl semantikos) ir lie. *vārpa* „Ähre“ bei la. *vārpa* „t.p.“, kurie irgi iš *\*suki(nėji)mas* ← verb. balt. *\*verp-* „sukti“ (žr. s.v. *etwiērp*).

**woltis**, žr. *woaltis*.

**woragowus** „wynber (Weinbeere) – vynuogė“ E 389 – klaidingai užrašytas žodis. Bandoma jį atsargiai taisyti į *\*winawogus* ir jo segmentus *\*wina-* bei *\*wogus* siesti su pr. *winis* „vynas“ (žr.) resp. lie. *uoga* = la. *uōga* (Trautmann AS 465, plg. Endzelins SV 277). Tačiau toks *woragowus* taisymas yra labai didelis: prūsistai supranta, kad juo mažesnis taisymas, tuo jis patikimesnis.

Man rodos, kad *woragowus* „vynuogė“ geriau taisyti (mažesnis taisymas) į *\*winiagowus* (plg. vietoj *\*caryangus* parašytą ci-

*nyangus*, žr. *\*caryangus*) = pr. *\*vīnagav's* < *\*vīnagavs* [čia dėl *\*-s* < *\*-s* (be to, po labialio!) plg. pvz. s.v.v. *asmus*, *kalmus*] < *\*vīnagavas* „t.p.“ < *\*vīnjagavas* „t.p.“. Jis galėtų būti iš subst. *\*tai*, kas vynuoginis“ ← adj. (*o/ā-*kamienis) *\*vīnjaga-* „vynuoginis (vynuoginė)“ – sufikso *\*-ava-* (dėl jo žr. Endzelins SV 44) vedinys iš subst. pr. *\*vīnjagā* „vynuogė“ [jis prūsams neasocijavo si su pr. *\*ōgā* „uoga“ (jeigu jis iš tikrųjų buvo)]; šį (kultūrinės sferos žodį) laikyčiau skoliniu iš piet. sl. *\*vinjaga* „t.p.“ (dėl jo žr. Trautmann BSW 202, Sławski I 489, Skok III 595), kažkokiais tarpiniais keliais (matyt per religinės literatūros kalbą) pasiekusiu prūsams.

**wormyan** „rot (rot) – raudonai“ E 463 adv. (žr. s.v. *gelatynan*) = pr. *\*vōrmjan* „t.p.“ = (t.y.) *\*vārmjan* „t.p.“ (su cirkumfleksiniu *\*-ār-*) suponuoja adj. (*iō-/iā-*kamienį) pr. *\*vārmja-* „raudonas“, kurį atspindi ir lytis (apkraipytos) *warmes* „roter – raudonas“ GrG 91, *warmun* „roth (rot) – t.p.“ GrA 100, *warm* „rott (rot) – t.p.“ GrF 101, *varum* GrH (žr. PKP II 59). Žr. dar *urminan*.

Adj. pr. *\*varmja-* „raudonas“ yra iš *\*tas* (ta), kurio spalvą – kirmėlės resp. vabzdžio (raudona, rausva) – fleksijos (t.y. kamiengalio *\*-ja-/iā-*) vedinys iš subst. pr. *\*varmas* „kirmėlė; vabzdys“ < balt. (dial.) *\*varmas* „t.p.“ (> lie. *vařmas* „gylys, sparva; uodas“), kuris giminiuojasi su sl. (dial.) *\*vьrmьje* (su *\*-v-* < *\*-ir-* < *\*-r-*) „kirmėlės, vabzdžiai“ (> s. rus. *вермье* „skėriai, kirmėlės, ukr. *верм-януї* „raudonas“), germ. *\*wurma-* (su *\*-ur-* < *\*-r-*) „kirmėlė“ [> go. *waúrms* „t.p.“, ags. *wurma* „purpuro (tamsiai raudonų dažų) sraigė“ ir kt.], lo. *vermis* (su *-er-* < *\*-or-* < *\*-r-*) „kirmėlė“ ir kt.

Tie subst. yra atskiruose ide. dialektuose atsiradę (sufiksų su *\*-m-*) dariniai iš tokių verb., kurie kilę iš verb. ide. *\*uer-/iūr-* „suk(io)ti(s)“, žr. Pokorny I 1152.

**wosee** „czege (Ziege) – ožka“ E 676 nom. sg. fem. = pr. *\*(v)ozē* [su proteziniu *\*(v)*; kirčiuotas – *\*-ē*] = (t.y.) *\*(v)āzē*. Plg. Semb. vv. (dk., 1331 m.) *Wosispile* „Cigiburg (Ziegenburg) – Ožkos pilis“ (SU 191, Gerullis ON 209) = pr.

(semb.) \*(v)wzīs „oškōs“ (gen. sg.) = (t.y.) \*(v)āzīs „t.p.“ (< \*-ēs, plg. s.v. *Sawłiskresil*) + \*pil- „pilis“ (žr. *Pillekaym*). Plg. dar pvz. vv. (dk., 1374 m.) *Wozekaym* „bei Plauten Kr. Braunsberg“ (Gerullis l.c.) = pr. (varm.) \*(V)wzēkaim- „Oškōs kaimas“ (su \*-ē-, kuris čia – jungiamasis balsis).

Pr. (E) *wosee* giminaičiai (žr. toliau) yra seniai žinomi [pvz. Trautmann AS 466, Endzelins 277, Vasmer 550, Fraenkel 519 (ir liter.), Pokorny I 6 t., žr. ir Gamkrelidze-Ivanov II 585], tačiau jų daryba nėra atskleista, vadinasi, ir jų etimologija nėra labai aiški.

Pr. \*(v)āzē „ožka“ < vak. balt. \*(v)āzē „t.p.“ ir jo giminaitis ryt. balt. \*(v)āzīs „Bock“ (> lie. *ožys* „t.p.“ = la. *āzis* „t.p.“) suponuoja subst. (ē-resp. įo-kamienį) balt. \*āzē „ožka“/\*āzīs „ožys“, tiksliau, – balt. \*(v)wzē „ožka“/\*(v)wzīs „ožys“, dėl kurių balsio balt. \*-ā- = balt. \*-w- žr. Mažiulis BS 16, 23 (tik čia balt. \*w resp. \*ō rašomi balt. \*ō resp. \*q̄). Iš balt. \*āzē „ožka“, kildintino iš balt. \*āzjā „t.p.“ (čia dėl \*-ē ← \*-jā žr. Kuryłowicz ABSI III 83 tt.), turime [balt. \*(v)wzē = \*(v)āzē →] lie. *ožka* „t.p.“, kuris, man rodos, yra iš lie. \*ož(i)ukà „ožkutė“ (žr. s.v. *wosux*).

Subst. (įo-resp. įā-kamienis) balt. \*āzja- „ožys“/\*āzjā- „ožka“, man rodos, yra iš adj. „ožinis (ožkinis)“/„ožinė (ožkinė)“ – fleksijų vedinys iš subst. (i-kamienio, masc. ir fem.) balt. \*āzī- „ožys; ožka“ (plg. pvz. s. ind. *āvi-* „avis; avinas“ → adj. *āvya-* „avinis“), iš kurio [o ne iš minėto balt. \*āzja- „ožys“ – taip įprasta manyti] bus atsiradęs suom. *vuohi* „ožys“. Sl. (dial.) subst. \*azyno „ožena, ožkena (kailis)“ < adj. \*āzina- (Vasmer l.c.) gali suponuoti subst. (i-kamienį) sl. \*āzī- „ožys, ožka“ = balt.-sl. \*āzī- „t.p.“, kildintiną iš šakninio žodžio (plg. Trautmann BSW 22 ir liter.) < ide. \*āg- „ožys; ožka“ → s. ind. *ajā-* „ožys“, *ajā-* „ožka“ ir kt. (žr. Pokorny l.c., plg. Gamkrelidze-Ivanov l.c.).

**wosigrabis** „spilbōm (Spindelbaum) – ožekšnis (Evonymus)“ E 611 nom. sg. masc. = pr. \*(v)wzigrabīs = (t.y.) \*(v)āzigrabīs „t.p.“ (< „ožkos/ožio skroblas“, žr. toliau). Jo sandas wosi- = pr. \*(v)āzi- „ožys; ožka“ (žr. *wosee*) arba a) yra su jungiamuo-

ju balsiu pr. \*-i-, arba greičiau b) atspindi senovinį (i-kamienį) balt. \*āzī- [(v)wzī-] „ožys; ožka“ žr. s.v. *wosee*). Kompozito (E 611) sandas -grabis = pr. \*-grabīs suponuoja subst. (o-kamienį) vak. balt. \*grabas „skroblas (Carpinus betulus)“, kuris visų gretinamas pirmiausia ir teisingai su sl. \*grabъ „t.p.“ (> serb.-chorv. *grāb* „t.p.“ ir kt., žr. pvz. Trautmann BSW 94, Būga II 103 tt., Vasmer I 449, Pokorny I 404, Gamkrelidze-Ivanov II 624); tačiau toks gretinimas iki šiol nebuvo tinkamai pagrįstas – nebuvo paaiškinta, kodėl vak. balt. \*grabas „skroblas“ turi trumpąjį šaknies vokalizmą, o sl. \*grabъ „t.p.“ – ilgąjį. Mančiau, kad vak. balt. \*grabas „skroblas“ (dėl jo sinonimo žr. *stoberwis*) yra matyt iš (subst.) \*,karpytlapis“ (plg. *stuckis*, žr.) = \*,tas (medis), kurio lapai turi panašumo į daiktą iškrapštytais (išrėžytais) pakraščiais“ (plg. dėl skroblo: „lapai ... dvigubai pjūkliškais kraštais“ Navasaitis LM 183) – fleksijos vedinys iš verb. balt.-sl. \*grab- (:\*grāb-) „krapštyti...“ (žr. s.v. *grobis*). Panašiai iš verb. balt.-sl. \*grāb- (:\*grab-) „t.p.“ bus atsiradęs sl. \*grābas „skroblas“ > \*grabъ „t.p.“; ši kildinti iš ide. \*grōb(h)os (būtent su ide. \*-ō-, žr. Pokorny l.c., Gamkrelidze-Ivanov l.c.) nematau reikalo (ypač dėl vak. balt. \*grābas „skroblas“).

Kaip nagrinėtieji vak. balt. \*grabas/ sl. \*grābas, panašiai (bet matyt savarankiškai) atsirado maked. γράβιον „tam tikros rūšies ąžuolo mediena“ ir kt. (dėl jų žr. Porzig 220, Vasmer l.c. ir liter., žr. dar Liet. etnogen. 8).

\*wosistian, žr. *wolistian*.

**wosux** „bok (Bock) – ožys“ E 675 nom. sg. masc. = pr. \*(v)wzuxs [su proteziniu \*(v)-] = (t.y.) \*(v)āzuxs < \*(v)āzukas „t.p.“ < \*,ožiukas – sufikso \*-uk- (diminut.) vedinys iš pr. \*(v)āzē „ožka“/\*(v)āzīs „ožys“ (žr. s.v. *wosee*). Tiesa, čia kai kam norėtųsi laukti parašymo (E 675) ne *wosux*, o \*woschux = pr. \*(v)āžuxs [< \*(v)āzjukas, plg. lie. *ožiukas*]. Bet šitaip atsitikti nebūtinai turėjo, plg.: lie. *ožiukas*//*ožiukas* (LKŽ VIII 1030 t., 1037), *jaučiukas*//*jautukas* ir kt. (žr. Skardžius ŽD 137 t.), *ančiukas*//*antukas* (ir sl. *ot-aka*), *aviukas*/

/avūkas ir kt.; Dėl to manyčiau, kad ir lie. *ožkà* „Ziege“ gali būti ne tik iš lie. \**ož-iukà* „ožkutė“ (diminut.), bet ir iš lie. \**ožukà* „t.p.“ [matyt su jo paradigmoje seniau nekirčiuotu (išskritusiu) -u-].

Tai, kad buvo pr. (E 675) „ožys“ < (diminut.) \**ožius* „(jam išvirtus į „ožys“, atsirado kitas ožiuko pavadinimas, žr. *wolistian*) ir pr. (E 676) „ožka“ (ne diminut.), nesunku paaiškinti: ypač ilgai išlaikė prūsai senąjį paprotį dievams aukoti ožius (ne ožkas).

wubri „wimpro“ E 82 „Wimper – blakstiena“ bus buvęs „Braue – antakis“ (žr. toliau), kuriam reikšmė „blakstiena (Wimper)“ atsirado dėl vok. kalbos įtakos, t.y. dėl ano meto vok. žodžių „blakstiena; antakis“ [plg. v.v.a. *brâwen* „t.p.“ (pl.) Lex 25] ir „blakstiena“ [plg. v.v.a. *vintrâwe* „t.p.“ (Lex 323) = vok. (E 82) *wimpro* „t.p.“].

Pr. (E) *wubri* yra vietoj \**bruwi*, ir šią metatezę laikau ne pr. šnektos faktu (sic plg. Trautmann AS XVII, Endzelīns SV 277, Kaukienė LKK XXXVI 88), o Petro Holcvešerio (ar pan.) klaida (žr. PKP II 18, išn. 25), atsiradusia dėl vok. (E 82) *wimpro* „blakstiena“, kontaminuojamo su ano meto vok. „blakstiena; antakis“ (žr. anksčiau), įtakos. Manyti, kad pr. (E) *wubri* esąs iš v.v.a. *winbrâ* „Wimper“ (Smoczyński BPTJ XL 171), nėra pamato, žr. Baltistica XVII (2) 59.

Pr. (E) \**bruwi* „antakis“ = pr. \**bruvī* „t.p.“ (ī-/iā-kamienis) yra vietoj subst. (i-kamienio, fem.) vak. balt. \**bruvi-* „t.p.“ iš subst. (fem.) balt.-sl. \**bruvi-* „t.p.“ (> lie. *bruvīs* „t.p.“, s. sl. *brōv* „t.p.“ ir kt.), o šis – iš šakninio subst. (nom. sg. fem.) balt.-sl. \**brūs* „t.p.“ (pvz. Skardžius ŽD 49, 562) < ide. \**bhrū-* „t.p.“ > ags. *brū* „t.p.“, s. ind. *brūh* „t.p.“ ir kt. Žr. Trautmann BSW 38, Endzelīns l.c., Fraenkel 57 (s.v. *briauna*), Frisk II 454, Pokorny I 172, Gamkrelidze-Ivanov II 786.

wuysis „wacker (Wachthund) – sarginis šuo“ E 704 nom. sg. masc. = pr. \**vuizīs* yra fleksijos perdirbinys žodžio lenk. *wyżeł* „pėdsekys (šuo), paukštšunis“ (> lie. *vižlas* „t.p.“). Žr.

Levin SE 99, anksčiau – Brückner FW 153, Trautmann AS 466, Būga I 304, II 673, 689, Endzelīns SV 277.

wūkawi „fordert – kviečia, šaukia“ III 77<sub>18-19</sub> [51<sub>4</sub>] (= nor „nor“ VE 33<sub>4</sub>) praes. 3 sg. suponuoją verb. (inf.) pr. (III) \**vūkau-tvei* „(pa)šaukti“ (su \**-ū-* ne iš \**-ō-* – sic Endzelīns SV 277) < pr. \**vākau-tvei* (= \**vōkau-tvei*) „t.p.“ – vedinį (su pailgintu šaknies balsiu) turbūt iš verb. pr. \**vak-*/(inf.) \**vakē-* „šaukti“ (žr. *wackītwēi*). Plg. verb. lie. *sūp-ti* → *sūtpauti* „sūpuoti“ (su pailgintu šaknies balsiu); verb. pr. (III) \**vūkau-tvei* darybą kitaip suvokia Trautmann AS 466 (panašiai aiškinau s.v. *perwūkauns*, žr.) ir, atrodo, Endzelīns SV 277).

wumbaris „emer (Eimer) – kibiras“ E 556 nom. sg. masc. (turbūt o-kamienis) = pr. \**vumbarīs* < \**vumbaras* – skolinys iš vak. sl. \**vōborō* „t.p.“ (> lenk. *wębor-ek* „t.p.“ ir kt.), žr. Levin SE 99, anksčiau – Trautmann AS 466 (ir liter.), Būga II 310, Endzelīns SV 276. Dėl (vak.) sl. \**vōborō* žr. pvz. Vasmer IV 143 t. (s.v. *ѡборок*), Machek EŠC 546.

vumpīs „bacofen (Backofen) – ubas (duonkepė krosnis)“ E 331 taisomas į \**vumpnis* (\**vumpnis*) „t.p.“ (žr. Gerullis ON 190, Būga II 294 tt., Endzelīns SV 277, Fraenkel 1157, PKP II 27, 320), kuris yra (o-kamienis) pr. \*(v)*umpnīs* [su proteziniu \*(v)-] < \**umpnas* „t.p.“, plg. pr. (semb.) vv. (dk., 1331 m.) *Umpna*, *Umne* „id est clibanus“ (SU 190, Gerullis l.c.). Pr. \**umpnas* „ubas“ turi įterptinį \**p-* resp. atsirado iš senesnio pr. \**umnas* „t.p.“, o šis – iš lyties vak. balt. (pr.-kurš.) \**ubnas* „t.p.“ greta lyčių (dial.) \**ublas* „t.p.“ / \**ubas* „t.p.“ (> lie. dial. *ūblas/ūbas* „t.p.“, žr. dar s.v. *umnode*), kurios (visos trys) – seni germanizmai (iš Pavyslio ar Skandinavijos germanų dialektų); apie visa tai plačiau žr. Būga l.c. (plg. Fraenkel l.c.).

wundan „wasser (Wasser) – vanduo“ E 59 nom.(-acc.) sg. neutr.) = pr. \*(v)*undan* [su proteziniu \*(v)-], kurį matyt atspindi ir *wunda* „t.p.“ GrG 10, „wasserre (Wasser) – t.p.“

GrA 6, „aqua – t.p.“ GrF 31; dėl *wunda* (Gr) parašymo vietoj *\*wundan* (Gr) plg. pvz. s.v. *saika*.

Šis pr. subst. (neutr.) yra jau masc. (III): nom. sg. (masc.) *unds* „Wasser – vanduo“ III 59<sub>7</sub> [39<sub>31</sub>], III 59<sub>8</sub> [39<sub>32</sub>], III 61<sub>14</sub> [41<sub>17</sub>], III 61<sub>16</sub> [41<sub>18</sub>], III 61<sub>20</sub>(2x) [41<sub>21</sub>(2x)], III 63<sub>1</sub> [41<sub>24</sub>]; acc. sg. (masc.) *undan* „Wasser – vandeni“ III 61<sub>17</sub> [41<sub>19</sub>], III 129<sub>15-16</sub> [79<sub>22</sub>]; gen. sg. (masc.) *undas* „Wasser – vandens“ III 63<sub>12-13</sub> [41<sub>34</sub>], III 103<sub>9</sub> [65<sub>4</sub>]; acc. pl. (masc.) *undans* „Wasser – vandenis“ III 119<sub>24</sub> [75<sub>6</sub>].

Subst. pr. „vanduo“ yra visų etimologiškai gretinamas su la. *ūdens*, lo. *unda*, lie. *vānduō*, gr. ὕδωρ ir t.t. (žr. pvz. Fraenkel 1195 ir liter.). Pastaba: suponuoti lie. žem. *unduō* „vanduo“ (pvz. Endzelīns SV 269, Pokorny I 79) negālma (Būga II 663). Reikia pasakyti, kad žodžio pr. „vanduo“ darybiniai santykiai su tais jo giminaičiais nėra aiškūs.

Lie. *vānduo* (jaunesnė lytis – lie. *vanduō*, žr. Būga II 662) bei la. *ūdens* suponuoja balt. (dial.) *\*vandō/\*unden-* „vanduo“ (Stang Vergl. Gr. 296), o šis su *\*-n-* (*\*und-/\*vand-*), atėjusiu iš verb. (infiksienio praes.) balt. *\*und-*, – senesnį subst. balt. (dial.) *\*vadōn/\*uden-* „vanduo“ (dėl šaknies vokalizmo plg. Schmid LSC 324). Pastarasis galėtų būti perdirbinys iš subst. (heteroklito) ide. (dial.) *\*uodr/\*uden-* „t.p.“ (plg. het. *uatar/yetenaš* „t.p.“; žr. dar s.v. *udro*), o šis – sufikso vedinys iš verb. ide. *\*uo/ed-/\*ud-* [→ verb. s. ind. *und-ati* „jie suvilgo“ (su infiksiniu *-n-*), žr. Pokorny I 78 tt.]. iš kurio bus atsiradęs ir subst. (matyt *K*-kamienis) ide. (dial.) *\*uoled-/\*ud-* „vanduo“ (plg. het. *ūiti* „vandenyje“ < *\*ued-*). Turbūt iš čia išriedėjo pvz. balt.-sl. lytis: a) subst. sl. (*\*vad- + \*-ā >*) *\*vadā* „vanduo“ > rus. *вода* „t.p.“ ir kt., b) subst. vak. balt. (*\*ud- + \*-an >*) *\*udan* „t.p.“ (neutr., nom.-acc. sg.) → pr. *\*undan* „t.p.“ su *\*-n-* (prieš *\*-d-*), čia atėjusiu iš infiksienio verb. (praes.) balt. *\*und-* [plg. lie. *jūngas* (= la. *jūgs*) garso *-n-* kilmę]; pastarasis faktas, be to, dar kartą liudija, kad tas infiksiniis balt. verb. (praes.) egzistavo balt. dialektuose gana ilgai (sl. dialektuose ne tiek ilgai, plg. lie. *jūngas* ir s. sl. *igo* santykio istoriją).

**wupyan** „wulken (Wolke) – debesys“ E 9 nom. sg. neutr. = pr. *\*vupjan* (su proteziniu *\*v-*) < vak. balt. (gal dial.) *\*upjan* „t.p.“, laikytinas giminaičiu su ryt. balt. *\*upē* „upė“ (= lie. *ùpė*, la. *upe*), – tokią mintį jau kėlė Fortunatov Sāmav.-ār.-samh. 139, Loewenthal KZ LV 5, ME IV 300, Endzelīns FBR VIII 53, Būga II 321 t., Endzelīns SV 277 t., Vasmer I 272, plg. Scheftelowitz IF XLVII 250, Fraenkel 1169 (ir liter.), Pokorny I 1169.

Ta mintimi, kuri, deja, nebuvo pagrįsta žodžių darybos aspektu (žr. toliau), kiti mokslininkai abejoja – palieka vak. balt. *\*upjan* „debesis“ visai be etimologijos ir ryt. balt. *\*upē* „upė“ laiko giminaičiu su vak. balt. *\*apē* „t.p.“ (dėl jo žr. s.v. *ape*), manydami, kad vak. balt. *\*apē* resp. ryt. balt. *\*upē* esą iš vieno ir to paties žodžio ide. *\*op-* (*Hop-*) „vanduo ir pan.“ resp. (su jo redukuotu inicialiniu vokalizmu) ide. *\*p-* (*Hp-*) „t.p.“, žr. pvz. Trautmann BSW 11, Fraenkel l.c., Stang Vergl. Gr. 35, Stang Erg. 45, Ivanov SBG 112, plg. Pokorny I 52. Hipotezę, kad ryt. balt. *\*upē* inicialinis vokalizmas esąs redukcinės kilmės, bandoma remti žodžiais lie. *ugnis* ir la. *uguns*, spėjant, kad čia *u-* esąs redukciskai išriedėjęs iš ide. *\*o-* (Trautmann l.c., Fraenkel l.c., Stang Vergl. Gr. 35); bet žodžių lie.-la. „ugnis“ inicialinis vokalizmas yra greičiausiai ne redukcinės kilmės – ne iš ide. *\*o-* (*\*e-*), o iš nulinio diftongo ide. *\*n-* (plačiau žr. Hamp in BL 75–79, Gamkrelidze-Ivanov I 257 t., plg. liter. apud Mayrhofer EWA I 44 t. s.v. *agnī-*). Spėjimui, kad pr. *wumpnis* (žr.) ir *umnōde* (žr.) esą iš *\*upn-* su *\*u-*, redukciskai atsiradusiu iš ide. *\*o-* (Ivanov SBG 112), pritarti negalima: tie du pr. žodžiai yra germanizmai (Būga II 204–209, Fraenkel 1156 t.).

Reikia pabrėžti, kad ide. *\*o* „redukovosi“ tam tikrais atvejais į balt. *\*u* ne prieš trankiuosius, o tik prieš sonorinius (Būga II 321 t.). Vadinasi, ryt. balt. *\*upē* ir vak. balt. *\*apē* negali būti giminaičiai. Kaip sakyta, ryt. balt. *\*upē* „upė“ siejinas ne su vak. balt. *\*apē* „t.p.“, o su vak. balt. *\*upjan* „debesis“.

Ryt. balt. *\*upē* „upė“ yra iš senesnio (t.y. *i*-kamienio) ryt. balt. *\*upis* „t.p.“ (> lie. dial. *ùpis* „t.p.“), kurį kildinu iš subst. (*i*-kamienio nomen actionis) balt. *\*upi-* „lėtas tekėjimas, sruvenimas“, laikydamas jį fleksijos vediniu iš verb. balt. *\*up-/ \*vėp-/ \*vap-* „lėtai tekėti, sruventi“ (dėl jo žr. dar s.v. *woapis*); dėl darybos plg. pvz. lie. subst. (*i*-kamienį nomen actionis) *snūdis* „snaudimas“ – archajinio modelio deverbatyvą (S k a r d ž i u s ŽD 53).

Iš subst. (*i*-kamienio) balt. *\*upi-* „lėtas tekėjimas, sruvenimas“ bus atsiradęs vedinys (*\*upi-* + *\*a-/ā-* >) adj. vak. balt. *\*up-ja-* (*\*upjā-*) „tas (ta), kuriam (kuriai) būdingas lėtas tekėjimas, sruvenimas“ [dėl tokio, archajiško, adjektyvų darybos (iš *i*-kamienių subst.) modelio žr. pvz. S k a r d ž i u s ŽD 60], o iš jo – subst. (neutr., nomen abstractum) vak. balt. *\*upjan* „tai, kam būdingas lėtas tekėjimas, sruvenimas“ (dėl adj. neutr. → subst. neutr. plg. s.v. *giwan*) > vak. balt. *\*upjan* „debesis“ (= *wupyan* E), kuris pakeitė senovinį vak. balt. subst. (neutr.) *\*nebes-* „apsiniaukęs dangus, debes“ (jo *\*n-* nebuvo virtęs į *\*d-*, plg. ir *newints*, žr.) < balt.-sl. *\*nebes-* „t.p.“ (žr. s.v. *dangus*) < ide. dial. *\*nebhes-* „t.p.“. Tai, kad subst. vak. balt. *\*upjan* buvo neutr., lėmė ši aplinkybė: iš pradžių bus buvusi samplaika (adj. neutr. + subst. neutr.) vak. balt. *\*upjan* *\*nebes-*, plg. samplaiką (adj. masc. + subst. masc.) balt. dial. *\*dangus* *\*deivas* (žr. s.v.v. *dangus*, *camus*).

Kaip ryt. balt. *\*upē* „upė“ yra iš senesnio (*i*-kamienio) ryt. balt. *\*upis* „t.p.“ ← subst. (nomen actionis) balt. *\*upi-* „lėtas tekėjimas, sruvenimas“ (žr. anksčiau), taip ir vak. balt. *\*apē* „upė“ matyt bus atsiradęs iš senesnio (*i*-kamienio) vak. balt. *\*apis* „t.p.“ (žr. dar s.v. *ape*), kurį kildinu iš subst. (nomen actionis) balt. *\*api-* „sraunus tekėjimas, kunkuliavimas (das Brodeln), virimas“, laikydamas jį fleksijos vediniu iš verb. balt. *\*ap-/ \*ep-* „srauniai tekėti, kunkuliuoti (brodeln), virti“ < verb. ide. *\*(H)ep-/\*(H)op-* „t.p.“ [plg. s.v. *apus*; be to, plg. P o k o r n y I 325 (tik čia pateikiamas ide. *\*eph-* „kochen“)] > s. ind. *ap-* „Wasser“ ir kt. (dėl medžiagos žr. P o k o r n y I 51 t., M a y r h o f e r EWA I 81 t.). P a s t a b a: anksty-

vesnį savo atsargų spėjimą, kad vak. balt. *\*apē* „upė“ geneitiškai atskirtinas nuo s. ind. *ap-* „Wasser“ ir pan. (žr. s.v. *ape*, taip pat Baltistica XXIX 95), dabar laikau nepagrįstu.

Verb. ide. *\*(H)ep-/\*(H)op-* „srauniai tekėti“ → balt. *\*ap-/ \*ep-* „t.p.“ ir verb. ide. *\*ūep-/ \*up-* „lėtai tekėti“ → balt. *\*up-* (*\*vėp-*) „t.p.“ buvo sinonimai, tokie buvo ir jų vediniai (nomena actionis) balt. *\*api-* „sraunus tekėjimas“ resp. balt. *\*upi-* „lėtas tekėjimas“, kurie abu egzistavo tuose pačiuose senovės baltų dialektuose, plg. pvz.: a) pr. *\*apē* „upė“ ir pr. vv. *\*Up-* (= *Wuppe Gerullis* ON 210) resp. b) lie. dial. *ùpis* „upė“ ir lie. up. *Ap-ytà* (plg. V a n a g a s HŽ 44).

Manychiau, kad atitinkamai remiantis būtent tuo, kas pasakyta, reikėtų aiškinti ir tai, kodėl ilir. ir kelt. upėvardžiuose esama „dubletų“ su *ap-* ir *up-* (žr. liter. apud F r a e n k e l 1169 s.v. *ùpē*).

**wurs** „tych (Teich) – kūdra“ E 61 nom. sg. masc. = pr. *\*(v)ūrs* [su proteziniu *\*(v)-*] < *\*ūras* „t.p.“, kuris yra matyt iš adj. (*o/ā*-kamienio) vak. balt. *\*ūras* „vandeninis“ = „tas (ta), kuris turi vandens, šlapumos“, o šis – fleksijos vedinys iš subst. (*K*-kamienio) balt. *\*ūr-* (*\*ēūr-*) „vanduo, šlapuma“ (žr. s.v. *iūrin*).

**wuschts**, žr. *usts*.

**wutris** „smyt (Schmied) – kalvis“ E 513 nom. sg. masc. [plg. pr. vv. (dk., 1419 m.) *Wutterkaym Gerullis* ON 211] = pr. *\*(v)utris* [su proteziniu *\*(v)-*] < subst. (*io*-kamienis, nom. sg. masc.) vak. balt. *\*utrjas* „t.p.“, kuris kartu su piet. sl. *\*utrjas* „t.p.“ (> serb.-bažn. sl. *vǔtrb* „t.p.“ = bulg. *vǔtrb* „t.p.“) suponuoja subst. (*io*-kamienį, masc.) balt.-sl. (dial.) *\*utrjas* „t.p.“; žr. (resp. plg.) N e s s e l m a n n Thes. 213, B e r n e k e r PS 333, T r a u t m a n n AS 466, B ū g a III 661, E n d z e l i n s SV 278 (ir E n d z e l i n s FBR XI 180), T o p o r o v PJ I 174 t., T r u b a č e v RT 337 tt. (čia tas sl. dial. žodis be reikalo laikomas baltizmu), I v a n o v B a l t i s t i c a XIII 235.

Subst. balt.-sl. (dial.) *\*utrjas* „kalvis“ siejamas su pr. (E) *autre* „kalvė“ (žr. *autre*), suponuojant hipotezę, kad jų dviejų šaknies vokalizmas santykiuoja apofoniškai (N e s s e l m a n n

l.c., Trautmann AS 309, Endzelīns l.c., Toporov l.c., Trubačev l.c., Ivanov l.c.). Bet šitokią hipotezę pagrįsti, nepaisant didelių pastangų (žr. ypač Trubačev l.c.), niekam nepasisekė (plg. Toporov l.c.).

Man rodos patikimesnė yra hipotezė, kuri pr. (E) *autre* „kalvė“ taiso į *\*wutre* (Nesselmann l.c., Būga l.c.). Ma-nyčiau, kad ši klaida atsirado maždaug taip: iš tikrųjų bus bu-vęs pr. (E) *\*utrē* „kalvė“ [t.y. *\*(v)utrē* – su proteziniu *\*(v-)*], kurio inicialinis pr. *\*u-*, kontaminuojamas su prieš pr. žodį (E 513) einancio vok. (E 513) *smede* „t.p.“ (jį verčiant į pr. kalbą arba skaitant) finaliniu *-e*, buvo okazionaliai išgirstas difton-giškai resp. buvo okazionaliai perdirbtas (E žodynėlio auto-rius ar nurašinėtojo) į *au-*. Toks pr. *\*utrē* [*\*(v)utrē*] „kalvė“ su pr. *\*utrīs* [*(v)utrīs*] „kalvis“ santykiuotų panašiai kaip lie. *kálvē* su lie. *kálvis* (< *-īs*). Pr. *\*utrē* „kalvė“ < balt. (dial.) *\*utrjā* „t.p.“ (čia dėl *\*-ē* < *\*-jā* plg. Kuryłowicz ABSI III 83 tt.) atsirado galbūt iš (tiksliau: greta) balt.-sl. (dial.) *\*utrjas* „kalvis“.

Balt.-sl. (dial.) *\*utrjas* „kalvis“, jeigu jis nėra koks nors sko-linys (plg. Būga l.c.), galėtų būti iš (subst.) *\*-tas*, kuris pu-čia (dumplėmis) žaizdrą (išgaunant arba apdorojant metalus)“ (plg. Trubačev l.c.) < *\*-pūtikas* – fleksijos vedinys iš subst. balt.-sl. (= ide. dial.) *\*utr-* „pūtimas“ (jo deklinacijos tipą nusakyti dabar nelengva), o šis – sufikso *\*-tr-* (žr. s.v. *wetro*) vedinys iš lyties verb. balt.-sl. (= ide. dial.) *\*u-/āu-* „pūsti“ (ji matyt slypi žodyje lie. *áu-dra* „Sturm“), egzistavu-sios greta lyties verb. balt.-sl. (= ide. dial.) *\*uē-/āuē-* „t.p.“ (žr. s.v. *wetro*).

## Z (Cz)

**Zambia**, žr. *Sambia*.

**czilix** „cziske (Zeisig) – alksninukas (Carduelis spinus L.)“ E 735, be abejo, taisytinas į *\*czisix* nom. sg. masc. = pr. *\*ciziks* < *\*cizikas* „t.p.“, kuris yra skolinys iš lenk. *czyżyk* „t.p.“, žr.

Levin SE 12, 96, anksčiau – Trautmann AS 466, En-dzelīns SV 278.

**\*czisix**, žr. *czilix*.

**Zudua**, žr. *Sudowia*.

**zuit** „genug – ganà“ III 69<sub>28</sub> [45<sub>36</sub>] (= *gan* „t.p.“ VE 29<sub>12</sub>) adv. = pr. (III) *\*suit* < *\*suitā* „sotū“ (plg. *ilga*, žr.) iš adv. (de-adjektyvinio) lenk. *syto* „t.p.“ (Trautmann AS 466, Bū-ga I 304, Endzelīns SV 278), plg. slavizmus adj. lie. *sui-tūs* „gausus“ (LKŽ XIV 54) bei la. *suits* „t.p.“ (ME III 1116); žr. dar Fraenkel 937 t. s.v. *suitis*.

## KOREKTŪRINIS PRIERAŠAS

(prie *tilte*, p. 194)

**tilte** gloseje pr. vv. (dk., 1331 m.) *Stabynotilte* „lapideus pons“ (SU 194, Gerullis ON 172: im Samland), kuri atspindi pr. samplaiką: adj. (neutr., nom.-acc. sg.) *\*stabina(n)* „akmeninis“ (← subst. pr. *\*stabas* „akmuo“, žr. s.v. *stabis*) + subst. (neutr., nom.-acc. sg.) *\*tiltan* „tiltas“. Šis kartu su lie. *tiltas* = la. *tilās* suponuoja subst. (neutr., nom.-acc. sg.) balt. *\*tiltan* „tiltas“ (→ suom. *silta* „t.p.“, čia dėl balt. *\*-an* → suom. *-a* plg. s.v. *salta*), kuri laikau sufikso *\*-ta-* vediniu iš verb. balt. *\*tel-* / *\*til-* „(pa)kloti, patiesti“ (dėl jo žr. s.v.v. *deickton*, *talus*).

Pr. *\*tiltan* „tiltas“ slypi ir kituose pr. vietovardžiuose (dk., XIV a.): *Grobetiltan* (Gerullis ON 46: Kr. Stuhm), *Partiltaniken* (idem 116: Kr. Fischhausen), *Preytilte* (idem 134: im Samland), *Tiltanikin* (idem 183: Kr. Wehlau).

ŽODŽIŲ RODYKLĖS<sup>1</sup>

## BALŲ KALBOS

## Lietuvių kalba

abarà I 40  
 ābazas I 39  
 ābažas I 39  
 ābeja I 39  
 ablingà I 37  
 ābrè I 40  
 ābrinas I 40  
 abù I 39  
 ādata I 48  
 adýti I 48  
 agnùs I 50  
 aguonà III 147  
 aīgara I 52  
 aīgaras I 52  
 aīgyti I 58  
 aīstrà II 27  
 áitas I 58  
 áitivaras I 59  
 áizà I 247  
 áizyti I 248  
 aižùs I 247  
 akà I 49  
 ākas I 49  
 akéčios I 59  
 akéti I 60  
 aketis I 49  
 akis I 49  
 Akis I 49

akivýstas I 61  
 aklāvirvè I 61  
 āklinas III 180  
 akmeñs (gen. sg.) I 45  
 akmuō I 64  
 akstis I 64  
 akúotas I 64  
 algininīkas I 188  
 aliksnis I 46  
 alkà I 68  
 ālkanas I 67  
 alksnà I 46  
 Alksnà I 46  
 Alksnas I 46  
 ālkti I 66  
 alkūnè I 67  
 Alnà I 68  
 ālnè I 69  
 ālnis I 69  
 alūs I 72  
 alvaras I 96  
 alvas I 73  
 alvytà I 71  
 āmalas I 252  
 āmžia I 75  
 āmžias I 74  
 āmžis I 74  
 anàs IV 183  
 aīginas I 77  
 angis I 77  
 ānglis I 77  
 angu I 77  
 anyta I 76  
 ankstāināis I 78  
 aīkstas I 78  
 ankstēinai I 78  
 anksti I 78

ankstiè I 78  
 ankstienōs I 78  
 ānkštaras I 85  
 ankštiraī I 85  
 ānkštiros I 85  
 ānkštis I 85  
 aīt I 262  
 antà I 262  
 aītaras I 84  
 āītinās I 127  
 āntis I 85  
 aīntras I 84  
 āpara I 41  
 apdengtè I 47  
 apdīmbēlè I 227  
 Apeikè I 87  
 apiè I 38  
 Apytā I 87; IV 271  
 apīvaros I 41  
 apkéikti I 281  
 apkeīpti II 176  
 Apsīngè I 42  
 āpskritas IV 125  
 Apsuonà I 42  
 Apuōlè I 87  
 āpušè I 42  
 Āpušis I 42  
 apvalāinās I 345  
 apžabóti IV 78  
 aī I 283  
 ardýti I 97; IV 17  
 arēlis (dial.) I 90  
 ariaminis I 267; III 311  
 ārklas I 61  
 arklāvirvè I 61  
 armaī II 37  
 aītas I 115

ārti I 93  
 ārtimas I 114  
 artójas I 93  
 arvesnis I 96  
 qšà I 82  
 āsilas I 101  
 qšótas I 82; III 168  
 qšótis III 168  
 aš I 100  
 ašerýs I 289  
 ašis I 105  
 āšmas I 103  
 Ašmenà II 272  
 āšmenys I 64  
 aštrūs I 64, 289  
 ašvà I 106; IV 172  
 Ašvà I 106  
 ašvīenis I 106; IV 172  
 at- I 107  
 ata- I 107  
 atgebti I 420  
 atkaitōm II 205  
 atkur̃pti I 296  
 ātlapas I 62  
 atólas I 107  
 atūodogiai I 173  
 áudra IV 272  
 auginti I 111  
 áugtas I 114  
 áugti I 111, 114; III 183  
 augùs I 114  
 aūklè I 47  
 aūklè I 113  
 áuksas I 123  
 áuksēti I 112  
 Aukštākālnis I 114  
 áukštas I 113  
 aūlas I 118  
 auliñk I 110  
 aulýs I 118  
 aūmoniom I 110

áusas I 123  
 áusčioti I 124  
 ausis I 123  
 aušrà I 174  
 aūšti I 174  
 aūtas I 48  
 autè I 47  
 aūti I 113  
 ava I 128  
 āvalas I 81  
 avēlè II 105  
 avilýs I 118  
 āvinas I 127  
 avýnas I 127  
 avis I 127  
 avižà IV 253  
 Azāgis I 104  
 āž I 292  
 Azāgis I 104  
 ažu I 292  
 ážuolas I 83  
 bà I 137, 139  
 bābras I 136  
 babrus I 136  
 badýti I 251  
 baidýti I 139  
 baikštūs I 166  
 balà I 132  
 bālas I 132, 134, 388  
 baldà I 142  
 baldýti I 142  
 bālganas I 130  
 balnas I 130  
 balninýkas I 131  
 balnas I 142  
 balšvas I 388  
 bāltas I 132, 388  
 balvà I 132  
 balžienà I 131  
 balžienas I 131  
 baīmbti I 129

bandà III 186  
 bangà I 50; III 301  
 baīngas I 50; III 301  
 bangpūtýs I 133  
 bangūs III 301  
 baringas I 156  
 Barýs I 133  
 barškéti III 355  
 Bārtava I 133  
 bārti I 134  
 Bārtuva I 133  
 barzdà I 151  
 bastýti I 251  
 báudyti I 294  
 baūdžiava I 136  
 baūsti I 136, 295  
 baūstis I 295  
 baūžè I 385  
 bè I 137, 139  
 bēbas I 136  
 bēbè I 136  
 bēbinti(s) I 136  
 bēbīoti I 136  
 bēbras I 136  
 bēbras I 136  
 bebrus I 136  
 bēbti I 136  
 bēgti I 137  
 bēkèrè III 245  
 bēlsti I 142  
 beīgti III 301  
 bēras I 137  
 bērzas I 47, 138  
 Beržuōlè I 83  
 Beržuonà I 83  
 bēržus I 39  
 bēsti I 251  
 bijóti I 139  
 bylà I 142  
 bildéti I 142  
 býlè I 140

<sup>1</sup> Jas sudaryti padėjo  
 Vidas Garliauskas.

bylōti I 141  
 bilti I 141  
 biņgti III 301  
 birdà I 142  
 birdēnti I 142  
 birdinti I 142  
 birgalas I 110  
 birti I 142  
 býskupas I 144  
 bītē I 147  
 blankūs I 149  
 blauzdīnē I 118  
 bleņkti I 149  
 blinginti I 149  
 blinksēti I 149  
 bliūšk- I 147  
 blizgē I 149  
 blūžnē I 149  
 blužņus I 149  
 brādas I 155  
 bradinys I 131  
 bradyti I 155  
 brandūs I 156  
 brastà I 154; III 39  
 brasas I 154  
 braukti I 156, 159  
 brāuiti(s) I 156  
 braužti I 157  
 brēda I 155  
 brendūs I 155  
 brēsti I 156  
 briaugzti I 161  
 briaunà I 156  
 briāuti(s) I 156  
 briedis I 154  
 brīgzi I 154, 157  
 brizgīlas I 157  
 broļykas I 155  
 broterēlis I 155  
 brūkti I 158  
 brūnas I 159

bruņšē I 161  
 brūnuoti I 159  
 bruvis IV 266  
 bruzdūklis I 158  
 bruzgai I 161  
 brūzgai I 161  
 brūzgas I 161  
 bruzgēti I 161  
 brūzgūlis I 161  
 budēti I 162  
 būdinti I 295  
 būkas I 165  
 būkas I 165  
 buņbti I 129  
 burvalkas I 166  
 būsena I 153  
 būsti I 295  
 butà I 167  
 būtas I 167  
 būti I 166  
 buvinēti I 168  
 būvinti I 168  
 būvintis I 168  
 Čiāunas II 146, 326  
 dabà I 170  
 dābar I 169  
 dabař I 169  
 dabinti I 170  
 dāgas I 172  
 dagōti I 172  
 dagūoti I 172  
 dāiktas I 186  
 dairytis I 264  
 dālba I 175  
 daļgē I 213  
 daļgis I 213  
 dālgyti I 213  
 dalgūs I 213  
 dalià I 195  
 dalykas I 195

dalis I 195  
 dalyti I 195, 196  
 dangà I 178, 216  
 danginis I 196  
 dangulys I 179  
 dangūs I 177; II 107; IV 270  
 dantīs I 179  
 dār I 169  
 dař I 169  
 dārganà I 197  
 Dārgis I 179  
 darvā I 224  
 daubà I 176  
 Daūbas I 177  
 daūg I 181  
 daūgi I 181  
 dāuginti I 181  
 dāūsios III 164  
 dāūsos III 164  
 dažyti II 291  
 dāžnas II 290  
 debesīs I 178, 179; IV 270  
 dēglas I 50  
 dēgti I 172  
 dēkōti I 205  
 dēl I 200  
 dēlbūi I 175  
 -dēlgti I 213  
 dēngti I 178  
 deņgti I 178; II 216  
 dērgēti I 197  
 dērgti I 197  
 dervā I 224  
 dešimtas I 180, 198  
 dešimtinē I 180  
 dešimtis I 198  
 dēti I 171; IV 99  
 devyni III 181  
 deviņtas III 181

dēgti I 199  
 dienā I 189  
 diēninis I 190  
 diēniškas I 190  
 diēvas I 192  
 dievynas I 128  
 diēviškas I 192  
 dievōtas I 193  
 dievōtis I 193  
 diežti I 209  
 dýgti I 199  
 dilbti I 175  
 dilga I 213  
 dilgē I 213  
 dilgti I 213, 214  
 dilgtis I 214  
 dingti III 303  
 dyrēti I 264  
 dirgti I 197  
 dyrōti I 264  
 Dirsūnas I 206  
 diřti I 240  
 diřžas I 208  
 diřžas I 208  
 diřžti I 208  
 dýžti I 209  
 dōbīlas IV 259  
 drāgēs I 217  
 dramblīs I 227  
 draūg I 221  
 draugas I 222  
 draugē I 221  
 draūgkareivis I 221  
 draūgtarnis I 221  
 draūsti I 221  
 drebēti I 205  
 drēbinti I 205  
 drēbti I 206, 227  
 drēgnas I 197  
 drēgti I 197  
 drēvas I 224

drevē I 224  
 drevinē I 224  
 drēžti I 228  
 drēžti I 228  
 driausti I 221  
 drībinti I 205  
 drībti I 205, 206, 227  
 drimbis I 227  
 dryžti I 228  
 drōžti I 220, 228  
 drugys I 229  
 drūktas I 229  
 drūktinti III 304  
 drūtas I 229  
 dū I 243  
 dūbti I 177  
 dūgsinti I 181  
 dukslūs I 182  
 duktē I 235  
 dūkti I 243  
 dūlis I 236  
 dūlti I 236  
 dūmai I 237  
 dumšlē I 237  
 dūmšlis I 237  
 dūmti I 238  
 duobē I 177  
 dūoti I 181  
 dūras I 239  
 dūres (nom. pl.) I 183  
 dūrēti I 239  
 dūrinti I 239  
 durīs (acc. pl.) I 183  
 dūroti I 239  
 dūrti I 239  
 Dusetà I 242  
 dūsti I 242; III 164  
 dūšià I 241  
 dvākas I 243  
 dvāras I 183  
 dvasià I 242; III 164

dvejōti I 244  
 dvērti I 183  
 dvēsti III 164  
 dvīgubas I 244  
 dvōkti I 243  
 ēda II 16  
 ēdis II 16  
 ēdžios I 41  
 ēglē I 48  
 eidiniņkas IV 237  
 eikite I 246  
 eīsenā I 265  
 Eīsrā II 28  
 eīti I 246  
 ēizēti I 248  
 eīžti I 248  
 ekēcios I 59  
 ekēti I 60  
 eketīs I 49  
 Eībentas I 248  
 elgtis I 65  
 elkūnē I 67  
 élnē I 69  
 élnias I 69  
 élnis I 69  
 elvēdē I 71  
 emalas I 252  
 éngti III 183  
 eř I 283  
 éras I 284  
 érdēti I 97  
 érdvas I 97  
 érdvē I 97  
 erēlis I 90  
 érisčias I 284  
 ermai I 37  
 erškētas I 289  
 erškētis I 289  
 erškētis I 289  
 erškētras I 289  
 eřtas I 97

esybē I 105  
*esmi* (praes. 1 sg.) I 102  
*ēsti* (praes. 3 sg.) I 103  
*ēsti* II 51  
*eš* I 100  
*ešerys* I 289  
*ešvā* I 106  
*ežegys* I 104  
*ēžeras* I 104  
*ežgys* I 104  
*ežgūnas* I 104  
*ežiā* I 101, 105  
*ežys* I 104  
  
*gabanā* III 207  
*gabijā* I 311  
*gadinti* III 304  
*gagalas* I 335  
*gāgalis* I 335  
*gagēnti* I 336  
*gaidys* I 356  
*gaidrā* I 340, 341  
*gaigalas* I 335  
*gaillas* I 314  
*gailēti* I 314  
*gailliai* I 315  
*Gāiliekas* I 94, 315  
*gailūoti* I 314  
*gaīšas* I 340  
*gālas* I 320  
*galāsti* I 378  
*Galdāpē* I 318  
*galēti* I 316  
*-gālinti* I 321  
*galvā* I 322  
*gālvis* I 319  
*Gālvis* I 363  
*gaminti* I 52  
*gañdras* I 323  
*gāras* I 390  
*gārbanos* I 325  
*gārdas* IV 63

*garēti* I 389, 391  
*garmēti* I 389  
*garnys* I 335  
*garoti* I 391  
*garstyčiā* I 328  
*Gāstos* I 329  
*gātavas* III 306  
*gaubtvēvs* I 40  
*gāūras* I 331  
*gaūsti* I 333  
*gāuti* I 331  
*-ge* I 77  
*gēbenē* I 310  
*gebēti* I 419  
*gēbti* I 310, 419  
*gēda* I 361  
*Gēdas* III 149  
*gēdingas* III 188  
*Gedminas* III 149  
*gēgalas* I 335  
*gegužē* I 337  
*geidāuti* IV 100  
*geīsti* I 339  
*geivēti* I 344  
*gēlā* I 321  
*gēlbēti* I 316  
*gēlbtī* I 316  
*gēlda* I 317  
*Gēlda* I 318  
*Gēldēnai* I 317  
*geležis* I 346  
*gēležuonēs* I 346  
*gelmē* I 319  
*gēlsena* I 422  
*gēltas* I 215, 345  
*gēlti* I 320  
*geltónas* I 215, 345  
*gēlžas* I 346  
*gelžis* I 346  
*genys* I 349, 350  
*gēnše* I 333

*gentis* I 207, 365  
*genū* (praes. 1 sg.) I 424  
*gerbti* I 353, 366  
*gerdas* I 354  
*gerdauti* I 354  
*gerdenti* I 354  
*gerklē* I 426  
*gérklos* I 426  
*gérše* I 333, 335  
*geršis* I 335  
*gérti* I 426  
*gervē* I 358  
*Gēsalaī* I 329  
*gēsti* (*geñsta*, *gēso*) I 330  
*gēsti* (*geñda*, *gēdo*) I 362;  
 III 304  
*-gi* I 361  
*giaurys* I 331  
*giēdras* I 312, 340, 341  
*gīlbtī* I 316  
*gylē* I 362  
*gilmē* I 363  
*gilti* I 422  
*giltinē* I 321  
*gilus* I 363  
*giñti* I 348  
*giñtaras* I 352  
*giñti* I 424  
*giřdas* I 354  
*girdēti* I 355; II 191  
*girdyti* I 426  
*giriā* I 326  
*girmos* I 373  
*girtas* I 374, 426  
*girti* I 374  
*gysla* III 277  
*gyti* I 362, 375  
*gyvas* I 362  
*gyvatā* I 376  
*gyvātas* I 376  
*gyvātē* I 77

*gyvėnti* I 360  
*gyvoti* I 377  
*gyvoti* I 377  
*glaboti* III 307  
*glaūbti* I 382  
*glaūsti* I 382  
*glēbti* I 316  
*glēbti* I 316  
*glēžti* I 401  
*gliāudyti* I 382  
*gliāūmas* I 386  
*globoti* III 307  
*glóbtī* I 40; III 307  
*glodus* I 385  
*glósti* I 379, 385  
*glóstyti* I 385  
*glūmas* I 386  
*glūmti* I 386  
*gluodas* I 384  
*gluodenā* I 383  
*gluōdenas* I 384  
*glúosis* I 384  
*glúosnis* I 46  
*gnėtyti* I 387  
*gnėtyti* I 387  
*gnėtoti* I 387  
*gnýbtī* II 233  
*gōbti* I 419  
*gōbtis* I 419  
*gorā* I 391  
*gorēti* I 391  
*goroti* I 391  
*gorūoti* I 391  
*gōžēs* I 392  
*góžti* I 393  
*Gožupys* I 394  
*grabinēti* I 412  
*grāižyti* I 400  
*grambys* I 395  
*grambýti(s)* I 395  
*grāmbuolē* I 395

*grambuolys* I 395  
*gramēti* I 410  
*grandis* I 398  
*graudēnti* I 265  
*graudinti* I 265  
*graudyti* I 265  
*graudys* I 265-266  
*graūmenys* I 402  
*grāuti* I 402, 403  
*grāužti* I 407  
*grāžyti* I 399, 400  
*grāžtas* I 399  
*grāžtis* I 399  
*grāžus* I 401  
*grāžutis* I 401  
*grebōti* I 413  
*grēbti* I 413  
*greitavežys* I 59  
*grémžda* I 406  
*grémžti* I 406  
*grėnd-* I 398  
*grėnd-/grīnd-* I 397  
*grėndymas* I 398  
*grēsti* I 398  
*grēžti* I 400  
*grīāumenys* I 402  
*grīāuti* I 402, 403  
*grīāužti* I 407  
*grīēbti* I 415  
*grīēkas* I 408  
*grīēkāuti* I 409  
*grīekenykas* I 409  
*grīekyti* I 410  
*grīekūotis* I 409  
*grīēti* I 414  
*grīēžti* I 400, 415  
*grindā* I 397, 411  
*grindis* I 397  
*griovā* I 403  
*grīsti* I 397  
*grīūti* I 403

*grīžtē* I 404  
*grīžti* I 400  
*grīžtis* I 404  
*gróbai* I 412  
*gróbas* I 411  
*gróbtī* I 412  
*grūdas* I 266, 413  
*grumēnti* I 416  
*grumēti* I 416  
*grundalas* I 417  
*gruñdulas* I 417  
*grūodas* I 413  
*grūsti* I 266  
*grūsti* (*grūda*, *grūdžia*) I  
 266, 413  
*grūsti* (*grūsta*, *grūdo*) I  
 266  
*grūti* I 403  
*gūdas* I 421  
*Gūdas* III 309  
*gūdobelē* I 421  
*gūdras* I 331, 341, 420  
*Gūdupis* I 420  
*guļbē* I 421  
*guļbis* I 421  
*gūltā* III 46  
*gūltas* III 46  
*gūndyti* I 424  
*guniōti* I 424  
*guřbas* I 325  
*guřbti* I 325  
*gūrēti* I 425  
*gūrklē* I 425  
*gurklys* I 425  
*guřnas* III 209  
*gurnis* III 209  
*gūrti* I 425  
*gūsti* I 331, 420  
*gūžē* I 423  
*gūžis* I 423  
*gūžys* I 423

gūžti I 423  
 gūžulas I 423  
 yda I 274  
 ydva I 274  
 ydzia I 274  
 įeisena I 265  
 iesmė I 274  
 ievā II 59  
 iēžti I 248  
 įimti I 80, 267  
 iki II 20  
 ikrai II 21  
 įkūnyti I 269  
 ikvėnas I 283  
 yla II 24  
 ilgas II 23  
 ilgašilis II 23  
 imti II 26  
 iñ I 261  
 įnerti III 203  
 ingti III 183  
 inkstys II 32  
 inkštūras I 85  
 inkštys (inkštis) II 29  
 insčios I 85  
 iñt I 262  
 iř I 283, II 36  
 ĩrmėdė II 36  
 ĩrmėdis II 36  
 ĩrmos II 36  
 ĩrti I 94, 97  
 įsas II 26  
 įsčia II 30, 33  
 įsčios II 33  
 Įsrā II 28  
 Įsrutis II 28  
 Įstras II 28  
 iš (iž) I 293; II 39  
 (iš)girsti I 355  
 išlieti II 43

išmaitinti II 43  
 išmanginis III 108  
 išmīgę II 45  
 išprāsti II 49  
 ištikris II 40  
 ištisas III 332  
 išvėdo (praet. 3 sg.) IV 234  
 yva II 59  
 įvaras I 96  
 yvas II 59  
 yvāuti II 60  
 iżā I 247  
 iżas I 247  
 yžė I 247  
 yžia I 247  
 jaū II 12  
 jáudinti II 34  
 jáuja II 12  
 jáukas II 13  
 jáukinti II 13  
 jáukūs II 13  
 jáunas II 14  
 jáūnis II 14  
 jáura II 55  
 jáurė II 56  
 jáuris II 56  
 jáūti II 58  
 jáutis II 319  
 jávas II 13  
 jėknos (jāknos) III 18  
 jēma (praes. 3 sg.) II 26  
 jėras I 284  
 jėk II 20  
 jis II 20  
 Jodeikā II 33  
 jodyti III 264  
 jotas II 12  
 joti II 9; III 264  
 Jotijā II 11

Jotulė II 12  
 Jōtupis II 12  
 Jōtva II 8  
 jōtvingas II 7  
 judėti II 34  
 jūmprava II 54  
 jūnkti II 13  
 jūodas II 33  
 Juodeikā II 33  
 júosti II 34  
 juōsti II 34  
 júra II 55  
 júre II 55  
 júres II 55  
 júrios II 55  
 júsėti II 34  
 júšė II 56  
 jušėti II 58  
 kq̄ II 110  
 kabėklis II 62  
 kabėti II 62  
 kabinti II 62  
 kadā II 63  
 kadagys II 65  
 kadegys II 65  
 kadugys II 65  
 kaĩ II 72  
 kaĩkaras III 237  
 kaĩkinti III 237  
 kaĩkti III 238  
 kaĩlis II 63; III 194  
 kaĩma II 76  
 kaĩmas II 76  
 kaĩmė II 76  
 kaĩmenė II 76  
 kaimyna II 76  
 kaimynas II 76  
 kaĩpti III 238  
 kaĩsti I 268; III 341  
 kaĩšioti II 239

kāišyti II 238, 139  
 kaĩšti II 237  
 kaĩtėti I 268  
 kaĩtinti I 268  
 kaĩvinti II 83  
 kākinti II 84  
 kāklas II 157  
 kaktā I 135  
 kāktas I 135  
 kākti I 135; II 84  
 kalavijā II 87  
 kalavijas II 87  
 kalbā II 100  
 kalbėti II 100  
 kalėlis II 87  
 kalikas I 350  
 kal̃mė II 90  
 kālpa II 93  
 kāltas I 176; III 330  
 kāl̃ti II 91, 93, 158  
 kal̃ti II 299  
 Kalūpė II 88  
 Kālupis II 88  
 kāl̃vė IV 272  
 kālvis IV 272  
 kamānė II 107  
 kāmanos I 157; II 102, 105  
 kamarā II 104  
 kāmas II 100, 102  
 kamiēna II 102  
 kamiēnas II 102  
 kāminas II 103  
 kaĩpas I 297  
 kamuolys II 100  
 kanāpė II 230  
 kanāpis II 230  
 kankinti I 285  
 kánkštas II 111  
 kaĩnkti II 111  
 kāpas I 270

kaplys I 270  
 kapóti I 270  
 kapti I 270  
 kapurna II 114  
 Kapurna II 114  
 kāras II 119  
 kaĩbas II 118  
 kaĩbija II 117  
 karčemā II 119  
 karčma II 268  
 kardā I 61, 143  
 kaĩdas II 192  
 kariā II 119  
 kārias II 119  
 kariāusena II 123  
 kaĩkti II 166  
 karnā I 61, 143  
 kārštas II 307  
 kartā II 130, 165  
 kaĩtas II 129  
 kār̃ti II 131, 134  
 kartinė II 133  
 kār̃tinis II 132  
 kār̃tis I 143; II 131  
 kartūmas I 115  
 kartūs II 129  
 kār̃vė II 319  
 Kaĩvė III 309  
 Kaĩvis III 309  
 Karvys III 309  
 kas II 137  
 kasā II 203  
 kasýti II 203  
 kāsti II 203  
 kašys II 139  
 kātas III 238  
 katė III 239  
 kāt̃ilas II 142  
 kaũbras II 61, 117  
 kaũbrė II 60  
 kaubr̃ys II 117

kāuge/kaũgė II 292  
 kaũkaras II 150  
 kaũkas II 148, 328  
 káũkė II 150  
 káũkolė II 150  
 kaũkti II 181  
 kaũkuras II 150  
 káũlas II 143, 144  
 kaũlė II 144  
 kauprā II 62  
 kaũpras II 62  
 kaũprė II 62  
 kaũpti II 61  
 káušas II 183  
 káũti II 293  
 kēb̃ti II 62  
 kedėnti I 63  
 kedėti I 63  
 kéikti I 281  
 keĩmaras II 77  
 keĩpti III 232  
 keĩsti II 206  
 kēkė II 85, 154  
 kektā II 85  
 kēkti II 85, 190  
 kēkulas II 154  
 kelėnas II 156  
 kel̃i I 194  
 kēlias II 155, 228  
 kēlmas II 89  
 kel̃nas II 91  
 kēmalas II 101, 107  
 kēmelas II 101  
 kēmsas II 101  
 kēmti II 101  
 kenklė I 285  
 keĩnkti I 285; II 111  
 kēras II 161  
 keřdžius II 163  
 kerėti II 162  
 keřkti II 165

*kérkutē* II 310  
*keřmas* I 369; II 170  
*kermenai* II 169  
*kermēti* II 169  
*kermuō* II 169  
*kérmuša* II 127  
*kérna* II 195  
*kernà* II 195  
*keróti* II 162  
*kérpē* II 175  
*kerpti* II 176  
*keřslas* II 176, 177  
*kéršas* II 199  
*kérti* I 143, 162  
*keřvas* III 310  
*Kervėkštas* III 310  
*kervóti* III 310  
*keturì* II 178, 179  
*kėturios* II 179  
*ketverì* II 178  
*ketvīrtas* II 177  
*kėvė* II 81  
*kėvelas* II 183  
*kevénti* II 183  
*kėvetas* II 183  
*kėvinas* II 81  
*kėžti* II 190  
*kiaūbti* II 61  
*kiauksėti* II 249  
*kiaūkti* II 182  
*kiaūkuras* II 150  
*kiaulė* IV 120  
*Kiaunà* II 146  
*Kiaūnas* II 146  
*kiáunė* II 145  
*kiaūsti* II 183  
*kiáušas* I 91; II 183, 321  
*kiáušas* II 182  
*kiélé* II 187  
*kiemà* II 77  
*kiėmas* II 77, 153

*kiėtas* II 152  
*kievė* II 81  
*kykà* I 281  
*kýlė* II 186, 187  
*kįlpa* II 94  
*kįlpas* II 94  
*kiminaĩ* II 101  
*Kinė* I 285  
*kinkýti* I 285  
*kiokti* II 190  
*kiōžti* II 190  
*kirkė* II 194  
*Kirkšnópis* II 198  
*kirkti* II 166  
*kiřmis* I 368  
*kirma* II 194  
*kirmas* II 194  
*kiřpti* II 172  
*kiřslas* II 176  
*Kirsna* II 198  
*kiřsnas* II 198  
*kiřsti* II 129, 199  
*-kiřsti* I 192; III 341  
*kiřtis* II 200  
*kiřvakotas* I 163  
*kiřti* II 238, 239  
*kiřūtis* III 79  
*kitas* II 205  
*kiūsti* II 183  
*kivýna* II 83  
*kižėti* II 204  
*klaipýti* III 184  
*klānas* II 211  
*klastýti* I 112; II 219  
*klausýti* II 212  
*kleĩpti* III 184  
*kleĩvas* II 208; IV 127  
*klėmpti* II 218  
*klenóti* II 211  
*klėpis* III 184  
*klėstas* II 219

*klėsti* I 112; II 219  
*klėtė* II 215  
*klėtis* II 214, 215  
*klýnės* II 220  
*klįpti* III 184  
*klýpti* III 184  
*klojà* I 176  
*klókti* IV 196  
*klúbti* II 224  
*klum̃bas* II 224  
*klumbėti* II 224  
*klūmpti* II 225  
*klum̃pti* II 223, 225  
*klūpėti* II 226  
*klūpstis* II 224  
*klūpti* II 226  
*klūptis* II 225  
*klūsti* III 312  
*knaĩptis* II 233  
*knaĩsýti* II 228  
*knāpė* II 230  
*kneĩbti* II 233  
*kneĩpti* II 233  
*kniebti* II 233  
*kniėpti* II 233  
*kniėsti* II 229  
*kniėtėti* II 229  
*knýgos* II 277  
*knipava/knỹpavà* II 232  
*Knĩpava* II 232  
*knĩsti (knĩto, knĩnta)* II 229  
*knuĩsis* II 323  
*kōpas* I 270  
*kōpti* I 270  
*koserė* II 247  
*koseris* II 247  
*kósėti* II 247  
*kosulýs* II 247  
*kóvarnis* II 240  
*krāgas* II 251

*krākas* II 258, 260  
*krākė* II 258  
*kraknóti* II 259  
*krāmpa* II 260  
*kramtýti* II 286  
*kranklýs* II 249  
*krāsė/krēsė* II 270  
*krāstis* II 269  
*krauja* II 264  
*kraūjas* II 262  
*kraupūs* II 288  
*kráušia* II 267  
*kráušis* II 268  
*kráuti* II 288  
*krebždėti* II 204  
*krėgždė* IV 131  
*krėisa* II 252  
*krėištis* II 252  
*kreĩvas* I 405; II 252  
*krėkas* II 258  
*krėk(ė)ti* II 255  
*kreklà* II 254  
*krėklai* II 256  
*krėklas* II 253, 254  
*krėklas* II 256  
*krėklė* II 255  
*krėklės* II 256  
*krėklis* II 256  
*kreknóti* II 259  
*krėkti* II 255  
*krekvà* II 257  
*krėkvas* II 257  
*kremslė* I 406; II 284  
*kremt-/krimt-* I 407  
*kremtũ* II 261  
*kremzlė* I 406  
*krėsas* II 268  
*kresna* II 270  
*krėsna* II 270  
*kriáuķaulis* I 405  
*kr(i)áušė* II 267

*kriáuči* II 288  
*krykė* II 272  
*kryklė* II 272  
*kryklė* III 279  
*krikščionis* II 274  
*krikščionystà* II 281  
*krikščioniškas* II 280  
*krikštas* II 277  
*krykštė* II 276  
*krykšti* II 276  
*krikštyti* II 279  
*krykti* II 276  
*krimsłė* I 407  
*krimsłys* II 286  
*krimsti* II 284, 286  
*krivas* II 283  
*krivis* II 282  
*krivulė* II 283  
*krýžius* II 277; IV 124  
*krókti* II 259  
*krumsłys* II 284  
*krūpis* II 287  
*krūpti* II 288  
*krupūs* II 287  
*krūšti* II 289  
*krūtiš* II 253  
*krūvinas* II 262  
*kūbti* II 61  
*kūdra* II 327  
*kūgis* II 291  
*kūika* III 237  
*kuĩkas* III 237  
*kuilýs* II 294  
*kuĩsas* II 322  
*kuĩsis (kuisýs)* II 322, 323  
*kuisłys* II 323  
*kūja* II 292  
*kūjas* II 292  
*kūjis* II 292  
*kukà* II 296

*kūkalis* II 302  
*kūkas* II 296  
*kūkis* II 327, 328  
*kūkorė* II 297  
*kūkti* II 150, 296, 321  
*kūkuras* II 150  
*kulė* II 300  
*kulė* II 300  
*kulikas* II 299  
*kulis* II 299, 300  
*kułys* II 300  
*kulkšis* II 298  
*kulkšnas* II 299  
*kulkšnīs* II 234  
*kułnas* II 298  
*kułnis* II 298, 301  
*kulšė* II 298  
*kułšis* II 298  
*kulti* II 300  
*kūmetis* II 301  
*kuņpas* I 297  
*kuņpis* I 297  
*kūmsčia* II 304  
*kūmsťė* II 304  
*kūmsťis* II 304  
*kūmsťė* II 304  
*kūmsťis* II 304  
*kūnas* II 169; II 183  
*kūnegas* II 243  
*kunigaiķstis* II 242  
*kūnigas* II 243  
*kuņkalas* II 295  
*kunkalis* II 302  
*kuō* II 138  
*kúoka* II 327  
*kuomijà* II 79  
*kúosas/kúosa* II 249  
*kupetà* I 159  
*kupėti/kupėti* II 305  
*kuř* II 41  
*kuřcias* II 317

*kuŗkti* II 308, 310  
*kuŗkulas* II 308, 310  
*kurpālis* II 314  
*kūrpas* II 312  
*kūrpē* II 310  
*kūrpis* II 312, 315  
*kurpyti* II 313  
*kuŗpti* II 313  
*kuŗsti* II 316  
*kuŗtas* II 316, 317  
*kurtēti* II 316  
*kūrti* II 306  
*kurtiūs* II 316  
*Kūrtuvā* II 246  
*kūsti* II 183, 303  
*kūsti* II 183  
*kūsulas* II 322, 323  
*kušēti* II 320  
*kūšinti* I 269  
*kūšlas* II 320  
*kuštēti* I 269; II 321  
*kūti* II 293  
*kvākti* II 329  
*kvāpas* II 305  
*kvaŗčyti* II 315  
*Kvedaraĩ* II 326  
*Kvėdarna* II 326  
*Kvėdys* II 326  
*kvėkti* II 328  
*kvėkti* II 328  
*kvepēti* II 305  
*kvėpti* II 305  
*kvīēsti* II 324  
  
*Labā* III 13  
*lābas* III 9, 15  
*Labgavā* III 12  
*Labguva* III 12  
*labīngas* III 10  
*lābnaš* III 14  
*Laidē* III 21

*laiķas* III 318  
*laikyti* III 23  
*lāima* III 24  
*laīmas* III 24  
*lāimē* III 24  
*lāiptas/lāipta* III 27  
*laiška* III 28  
*lāiškas* III 29  
*laižyti* III 319  
*lākti* III 78  
*laminti* III 63  
*landā* III 33  
*landuoniš* III 33  
*lāngas* III 38  
*langóti* I 286  
*lankyti* III 227  
*laņktis* III 38, 227  
*lāpas* III 42, 81  
*lāpē* III 40  
*lapóti* III 83  
*lasasā* III 31  
*lašaša* III 31  
*Lašaša* III 31  
*lašiniai* IV 51  
*lāšis* III 32  
*lašiša* III 32  
*Lašiša* III 32  
*lāšišas* III 32  
*Latavā* II 11  
*lauķas* III 50, 51  
*lauksčióti* III 77  
*laukstūs* III 78  
*Lauksčiótas* III 77  
*lāukti* I 340; III 49  
*laūmē* III 51  
*laukiniņkas (laukinỹkas)* III 48  
*lavónas* I 117  
*lazā* III 55  
*lazdā* III 55  
*lažóti* III 46

*lebedā* III 13  
*lēdas* III 15  
*lēdtakas* III 47  
*ledūs* III 15  
*ledžygā* III 47  
*ledžingā* III 47  
*lēgti* III 71  
*lėid-* III 18  
*leīlas* III 23, 61  
*leilėti* III 23  
*Lėipalingis* III 70  
*lėkštas* III 72  
*lėkti* III 19  
*lemti* III 62  
*lemtiš* III 63  
*lėnas* III 17  
*Lėndymas* III 65  
*lėngti* III 39  
*leņgvas* III 35  
*lėnkėti* III 37  
*leņkti* III 38, 227, 266  
*lėpti* III 43  
*lėpti* III 43  
*lėtas* III 17  
*levónas* I 117  
*lėžti* III 46  
*liāudis* III 52, 87  
*liāuti(s)* I 117  
*Lydā* III 21  
*lydas* III 21  
*lydekā* III 56  
*lydekāitē* III 58  
*lydekāitis* III 58  
*lydėkas* III 57  
*lydys* III 57  
*Lėigus* III 316  
*liēka (praes. 3 sg.)* III 318  
*liēkna* III 22  
*liēknas (dauba)* III 21

*liēknas (aukštas, laibas)* III 22, 23, 61  
*liēpa* III 69  
*liēpas* III 69  
*liēpē* III 69  
*liepsnā* I 153; III 81  
*liēptas* III 27  
*liēpti* III 26, 27  
*liesas* III 29, 61  
*liėti* I 344; III 30, 342  
*liėti* III 342  
*Lietuvā* I 133, II 11  
*liēžti* III 320  
*liežūvis* II 32  
*lyginti* III 59  
*lygius* III 59  
*lygti* III 317  
*lygus* III 59  
*lygus* III 316  
*lykyti* III 318  
*liktē* III 60  
*likti* III 318  
*limti* III 62  
*linas* III 68  
*lynas* III 67  
*Lynas* III 64  
*Lindē* III 65  
*līngē* I 286  
*lingti* III 39  
*linguóti* I 286; III 39  
*lińka (praes. 3 sg.)* III 318  
*Linka* III 68  
*linkėti* III 37  
*linksmīngas* III 171  
*linkstis* II 226  
*lińkti* III 38, 80  
*liptas* III 27  
*lipti* III 27  
*lyšē* III 75  
*lįsti* III 33

*lįsti* III 30  
*Liškiavā* III 74  
*lyti* I 344; III 342  
*liūgnas* I 46  
*liūsti* III 52  
*lyžti* III 75  
*lobā* III 13  
*lobas* III 13  
*Lóbas* III 13  
*lōbis* III 9  
*lōbti* III 9  
*lokas* II 221  
*lokys* II 222  
*lokyti/lokinti* II 221  
*lonē* III 79  
*lōpa* III 42, 43  
*lōpas* III 81  
*lōpē* III 81  
*lōpeta* III 44  
*lōžē* III 76  
*ložėti* III 76  
*lubā* III 84  
*lūgas* III 88  
*Lūgas* III 88  
*lūgnas* III 88  
*lūgnas* III 88  
*Lūgnas* III 88  
*lūkėti* III 48  
*lūkóti* III 49  
*lunguóti* I 286  
*lūnka* III 92  
*lūnka-* III 80  
*lūnkaš* III 91  
*lūnkašis* III 80  
*lūnšis* III 89  
*luobā* III 85  
*luōkyti* II 221; IV 196  
*lūpti* III 85  
*lūšis* III 89  
*lūžis* III 93  
*lūžti* III 93

*magėti* III 115  
*maigyti* II 46  
*maigūnas* III 97  
*maišas* III 146  
*maišyti* III 99  
*maità* II 44  
*maītėlis* III 196  
*maītinti* II 43  
*mākas* I 179  
*makóti* III 157  
*makštis* I 179  
*malatā* III 122  
*maīdas* III 101  
*maldyti* III 96  
*mālē* III 105  
*mālka* III 106  
*mālti* III 117  
*malūnas* III 107  
*mandėvelis* III 108  
*manē* I 100  
*mānga (mangā)* III 108  
*mangytis* III 108  
*mangytis* III 108  
*mānie* I 100  
*manimi* I 100  
*manyti* III 127  
*mānkyti (mankyti)* III 109  
*Marā* III 151  
*mārē* III 110  
*mārēs* III 110  
*mārgas* III 145  
*mariā* III 110  
*mārios* III 110  
*markyti* III 111  
*Markupis* III 111  
*mařmas* I 112  
*marmėti* I 112  
*marti* III 111  
*māstas* III 321  
*mastyti* III 321

*mātas* III 115, 137  
*matyti* III 321  
*māudyti(s)* I 119  
*māzgas* III 158, 159  
*māzas* III 112  
*Mažis* III 112  
*Mažūtis* III 112  
*Māžvydas* III 112  
*mėdė* III 120  
*mėdėjas* III 121  
*medijas* III 121  
*medinis* III 119  
*mėdis* III 119  
*mednyčia* III 121  
*Mėdupis* III 324  
*medūs* III 118  
*Medvėgalis* II 271  
*mėdžiaga* II 121  
*mėdžias* III 119  
*medžiōnė* III 122  
*medžiōti* III 122  
*mėgti* III 115  
*megztė* I 47  
*mėgztii* III 159  
*meūtėlis* III 196  
*mėlas* III 125  
*melatà* III 122  
*mėldas* I 147  
*melekėlis* III 252  
*mėlenas* III 124  
*mėlenė* III 123  
*meletà* III 122  
*mėlinas* III 124  
*mėlynas* III 124  
*mėlynė (mėlynė)* III 123  
*mėlis* III 125  
*mełsti* III 101  
*mėnas* III 128  
*mėnkė* IV 173  
*mėnūlis* III 128  
*mėnuo* III 128

*mėnūtis* III 128  
*mergà* III 133  
*Merгалaukis* III 45  
*mergūžė* III 134  
*mėrkti* III 135  
*meřkti* III 134  
*mės, mės (dial.)* I 100  
*mėsà* III 131  
*mėstai* III 320  
*mėtai* III 136, 322  
*mėtas* III 136, 137  
*mėtinykas* III 119  
*mėtis* III 136  
*miėgas* III 96  
*miėgōti* II 46  
*miėgti (miėgti)* II 46; III 250  
*mėelas* III 138  
*mėleras* III 138  
*miėstas* III 136  
*miėšti* III 99  
*miėžis* III 146  
*migtii* II 45  
*mýgti* II 46  
*mīlas* III 139  
*mýlas* III 138  
*mylėti* III 139  
*mīlinas* III 126  
*milinys* III 126  
*mīltai* III 126  
*miłžinas* I 131  
*miņga (praes. 3 sg.)* II 45  
*minėti* III 127  
*mynià* III 267  
*minikas* III 141  
*mynikas* III 141  
*minykas* III 141  
*mīnkyti* III 109  
*mīnti* III 141  
*mīnti* III 127, 132

*mīrkčiōti* III 135  
*mirklà* III 135  
*miřkti* III 134  
*mīsti* II 44  
*mīstras* III 143  
*mīšti* III 99  
*mokėti* III 157  
*mokinti* III 157, 325  
*mōkyti* III 157  
*mōkti* III 157  
*mōlė* III 117  
*mōlis* III 125  
*mōša* III 147  
*mōtė* III 153  
*mōtina/mōtyna* III 153  
*mus (acc. pl.)* I 100  
*mūsas* III 200  
*mūsė* III 161  
*musià* III 161  
*musis* III 161  
*mūsų* I 101  
*mūzgas* III 159  
*-na* III 162  
*nagà* III 166  
*nāgas* III 167  
*nāginė* III 166  
*nagūtis* III 168  
*naktis* III 169  
*nāmsargas* I 167  
*nārstyti* III 326  
*nartà* III 326  
*nařtas* III 187, 326  
*nas(t)rai* III 202  
*naštà* III 230  
*naūjas* III 172  
*ne* III 173  
*nė* III 181  
*nedėlia* III 163  
*nėkas* III 181  
*Nėmunas* III 174

*nemūnė* III 175  
*nėmuogė* III 175  
*Neris* III 178  
*neřti* III 187  
*neřti* III 188  
*nėrtėti* III 187  
*nėrti* III 203  
*nėsis* I 150  
*Nevėža* III 166  
*niekadà* II 63  
*niekadōs* II 64  
*nýkštis (ninkštis)* II 29  
*nikti* III 174  
*niřti* III 187  
*niřti* III 188  
*nýtis* I 299  
*nýtyt* I 127  
*nōras* III 188  
*norėti* III 188  
*nōsis* III 202  
*Notà* III 199  
*Nótera* III 199  
*noterė (nōterė)* III 193  
*notrà* III 193  
*notrė* III 193  
*novis* III 202  
*nudełgti* I 213  
*nugālinti* I 321  
*nūjaūkti* II 13  
*nuklastyti* I 112  
*numaldingas* I 116  
*nuō* III 193  
*nūogas* III 194  
*nūoklastos* I 112  
*nūolaidas* I 125  
*nūoviras (nūoviros)* I 125  
*nuožvelnūs* III 225  
*nusiduōti* I 111  
*nusiliāuti* I 118  
*nusimiñti* I 119

*nuvirti* I 125  
*obelis* IV 259  
*óbulas* IV 260  
*obuolys* IV 260  
*opřrus* IV 261  
*ožys* IV 264  
*ožiukas* IV 265  
*ožkà* IV 264  
*pà* II 71  
*pādas* III 204, 205, 241  
*padaubys* I 176  
*paddingsta (praes. 3 sg.)* III 303  
*pādis* III 204, 205  
*Padruskupys* III 224  
*padūbti* I 176  
*pādžiai* III 204, 205  
*pagal* III 207  
*pagálba* III 305  
*pagálbininkas* III 305  
*pagali (adv.)* III 207  
*pagāuti* III 306  
*pagónas (pagōnas)* III 308  
*pagonybė* III 208  
*pagónis* III 308  
*paikas* III 211  
*paikti* III 211  
*paisyti* IV 140  
*pākaras* III 213  
*pakiřsti* II 192  
*paklūsna* III 312  
*paklūsti* II 213; III 312  
*palaidà* III 213  
*palaikà* I 132  
*palėisti* III 213  
*palýgas* III 316  
*palikūtis* III 61  
*paľvas* III 216

*paľvė* III 216  
*pāmatas* III 217  
*pamokinti* III 325  
*pāmotė* III 319  
*pařpti* I 129; III 222  
*pāncia* III 220  
*pānciai* III 220  
*pāncios* III 220  
*panedėlė* III 325  
*pānedėlis* III 325  
*paniabūdė* III 217  
*paniáuka* III 220  
*pānta* III 220  
*pāntas* III 220  
*pāntis* I 122; III 220  
*Paparciai* III 221  
*papartys (papartis)* III 221  
*papūlti* I 120  
*pař/pař-* III 257  
*pardà* III 261  
*pařdosas (pardōsas)* III 259  
*pārduoti* III 260  
*pardūoti* III 259, 260  
*pareiti* III 262, 266  
*pařpalas* III 344  
*pařpti* III 344  
*parpūolu (praes. 1 sg.)* III 344  
*pařsas* III 345  
*pařšiřcias* III 344  
*psmakrys* III 228  
*pāstininkas* III 229  
*pastininkė* III 229  
*pastōklė* I 47  
*pastōti* III 331  
*pasūkti* III 298  
*pāšalas* III 223  
*pašalti* III 223  
*pātėvis (patėvis)* III 234

pati III 233  
 pātina- III 232  
 pat(i)s IV 215  
 paūdrē IV 228  
 paūtas III 239  
 pavāsarīs (pavāseris) I 173  
 pavirgti IV 222  
 pāvīpas (pavīpis) III 337  
 pažinti I 288  
 pažulnūs III 225  
 pēdā III 241  
 pēdas III 240  
 pēdēlis III 240  
 peikti III 210, 211  
 peilis III 242  
 pēkus III 245  
 peldēti III 247  
 pelē III 249  
 pēlekas (pelekā) III 252  
 pelenā III 247  
 pelenai III 246  
 pēlenas III 246  
 pēlenos III 246  
 pēlē III 251  
 peļnas III 247, 248  
 pelnīti III 247  
 pēlūs III 252, 253  
 pēmpē III 241  
 peņktas III 254  
 pēntis I 122; III 255  
 peļ/peļ- III 257  
 pērā III 268  
 pērduoti III 260, 261  
 peļgalvis III 262  
 perkūnas III 265  
 perkūnija III 265  
 pērlaukis III 262  
 perleņķis III 266  
 peṛti III 267

pēsti III 229, 230, 245  
 peṛti III 277  
 peṛs III 277  
 pēdyti III 278  
 pielā III 242  
 piēpala III 254  
 piēpalas III 255  
 piēpelē III 255  
 piestā IV 140  
 piēsti III 244  
 pēkti (\*pikti) III 211  
 pikūlas III 279  
 pēliava I 136  
 pilis III 280  
 pilkas III 251  
 pilnas III 281  
 pilninti I 287  
 pilti III 248  
 pilvas I 219  
 pīmpa III 222  
 pīmpis III 222  
 pīnti I 122  
 pīntis III 282  
 pēpti III 283  
 pīrmas III 284  
 pīrmōji III 284  
 pīršys III 286  
 pīrštas III 287  
 pīsti IV 140  
 pīzdā III 244  
 pyzdā III 244  
 pjaunē (pjaunys) III 288  
 pjāuti III 288  
 pjūklas III 288  
 pjūtis (pjūtis) III 288  
 plašķinis III 294  
 plaūčiai III 291  
 plaušā III 292  
 plaūšas III 292  
 plāuzdīnis III 292  
 pleinē III 289

plēnē III 293  
 plēnis III 293  
 plēsnaš III 290  
 plēškē III 294  
 plēvē III 293  
 plīēnas III 289  
 plīkas III 290, 295  
 plýnas III 289  
 plīncas III 286  
 plýnē III 289  
 plónas III 296  
 plōštē III 296  
 plóti III 197, 296  
 plūsti III 292  
 pódukrē (pódukra) III 304  
 pódūkrē (pódūkra) III 304  
 pókaršis III 214  
 pósūkis III 298  
 pósūnis III 226, 298  
 póvas III 338  
 prabūti III 341  
 prādas III 260  
 prāgaras I 426  
 prākaitas III 341  
 prākartas III 341  
 prakartīs III 341  
 prakert-/prakirt- III 341  
 pranašīnē III 86  
 prapultīs I 122  
 prāstas II 49  
 prausti III 361  
 pravartūs III 356  
 pravarūs/praverūs III 356  
 praverēti III 356  
 praveringas III 355  
 praveṛsti III 356  
 pravēsti III 345  
 preikālas III 353

priausēti III 361, 362  
 prielprie- III 349  
 Priēglius III 346  
 priekālas III 353  
 priēkis III 357-358  
 priēš III 352  
 priēšai (adv.) III 352  
 priēšas III 352  
 priimlūs I 267  
 priimtinās I 267  
 prisieiti III 266  
 prō III 339  
 prociaivōti I 360  
 prōtas III 345  
 pruņkšti III 362  
 Prūsa III 360  
 prūsas III 360  
 prusnā III 361  
 prūsti III 361  
 puṁpti I 129  
 pūodas III 302  
 pūolu (praes. 1 sg.) I 120  
 puotā III 365  
 pupā I 129  
 pūrai III 363  
 puṛkšti III 362  
 pūšē III 234, 235  
 pusīs III 235  
 pūslē III 239  
 pūssevaitē III 331  
 pūsti III 236, 239  
 pūsti I 133; III 236, 239  
 pūšē III 278  
 pušīs III 278  
 pušnis III 364  
 pūtpela III 255  
 pūtpelē III 255  
 rāgas IV 7  
 ragīngas IV 7  
 raības IV 30

raīmas IV 31  
 raīnas IV 31  
 raīstas IV 8  
 raīšyti III 270  
 rāmas IV 9  
 ramūs IV 9  
 rangytiis IV 11  
 rankā IV 11  
 rašysena I 153  
 rātas II 157  
 raūdē I 160  
 rūgas IV 15  
 rūgti IV 16  
 raūkētas II 174  
 raūkētis II 174  
 raūmenys III 249  
 ráuti IV 17  
 rāvas IV 16  
 ravēti IV 17  
 reīzas IV 20  
 rēkti III 190  
 remēsas IV 32  
 reṁti IV 10  
 reṁgti IV 11  
 rēplēs IV 14  
 rēpti IV 13  
 rētas I 97; IV 17  
 retēžis IV 14  
 rēvas IV 16  
 riāugēti IV 15  
 riāugoti IV 16  
 ribēti IV 30  
 rieklas IV 27  
 rīeklē IV 27, 28  
 riēkti IV 22, 28  
 riešas I 163  
 riešutas I 163  
 riešutīs I 163  
 rīeti I 109; IV 27, 28  
 rýkas IV 22  
 rýkauti IV 22

rýkštē IV 29  
 rīmti IV 10  
 rindā IV 29  
 riņkti II 48; IV 101  
 rýštē IV 29  
 rīšti III 270  
 rojōti I 108  
 rōkas IV 31  
 rōmas IV 9  
 rudēklē I 159  
 ruduō I 103  
 rugys IV 33  
 rūgštas IV 33  
 rūgti IV 16  
 rūkanas I 65  
 ruṁdas IV 34  
 runduoti IV 33  
 rūtis IV 17  
 sa- IV 77  
 sāgas IV 35  
 saītas III 45  
 sākas IV 39  
 saldūnas I 67  
 sqliūbas IV 53  
 sqliūbis IV 55  
 sālti III 34; IV 55  
 sāmālinis IV 140  
 san- IV 98  
 sārgas I 43, 87  
 sārgioti IV 64  
 Sasnā IV 67  
 sāulē IV 72  
 saūpti III 231  
 saūsas IV 75  
 sēdēti IV 140  
 sedulā IV 104  
 sēgti IV 35, 36  
 sējā I 175  
 sēkmas IV 102  
 sēkti IV 39

-sékti IV 41  
*selēti* III 34; IV 55  
*sēmenā* IV 97  
*sēmenija* IV 95  
*sēmenys* (nom. pl.) IV 95  
*sēmti* IV 58  
*sēsti* IV 110  
*siaībti* III 232  
*siaūpti* III 231  
*siaurīmas* I 115  
*siaūsti* III 232  
*sidābras* IV 112  
*sidrabas* IV 112  
*siela* IV 93  
*sietas* I 130  
*sijoti* I 130  
*siļkas* IV 108  
*siļķē* IV 107  
*siŕgti* I 43  
*siūbūoti* III 232  
*siūsti* III 232  
*siuvikas* IV 88  
*skabinti* II 62  
*skabyti* IV 119  
*skalā* IV 159  
*skālnas* III 330  
*skandinti* I 124  
*skāpas* IV 147  
*skebērda* IV 119  
*skedēra* I 63  
*skēdo* (praet. 3 sg.) I 124  
*skelēti* III 330; IV 119  
*skēlti* IV 159  
*skešas* II 197, 198  
*skešti* IV 125  
*skēsti* I 124  
*skētras* I 289  
*skýdas* IV 148  
*skied(r)ā* I 302  
*skiesti* I 302; IV 122

*skiētas* IV 148  
*skilvys* I 219  
*skiņkis* IV 121  
*skirpstas* IV 120  
*skýstas* IV 122  
*skīsti* IV 122  
*skýsti* I 302  
*Skystūnas* III 104  
*skleīd-* IV 84  
*skliēti* IV 84  
*skōbti* IV 158  
*skolā* III 329, 330  
*skolē* III 329  
*skolētis* III 329  
*skolinēti* III 329  
*skōlyti* III 329  
*skraidyti* IV 162  
*skrēbēs* II 205  
*skrēbti* IV 101  
*skrembti* IV 101  
*skrēsti* IV 125  
*skriēti* I 405; IV 125  
*skudrus* IV 71  
*skuřdas* IV 163  
*skūsti* IV 45, 163  
*skut-* IV 45  
*skūtas* IV 163  
*slankā* IV 130  
*slidūs* III 21; IV 131  
*sliēkas* IV 128  
*sliņkti* IV 130  
*slýsti* III 21; IV 131  
*smāgenes* III 159  
*smāgenys* III 159  
*smagyti* III 159  
*smārdas* I 384; IV 134  
*smarkenikas* III 107  
*smarkinikas* III 107  
*smārsas* I 384; III 142  
*smelkti* III 105  
*smirdēti* IV 134

*sniēgas* IV 138  
*snigti* IV 138  
*sodinti* IV 34  
*sōlmas* IV 42  
*sōstas* IV 140  
*sōtas* IV 70  
*sōtinti* IV 70  
*sōtūs* IV 70  
*spāgas* IV 142  
*spagtā* IV 141  
*spāgti* IV 142  
*spāinē* IV 146  
*spāliai* IV 145  
*spāndyti* I 122  
*sparginti* IV 146  
*spařnas* III 222  
*spartā* IV 143  
*spařtis* IV 143  
*spāstai* I 122  
*speisti* III 212  
*spenys* IV 145  
*spēsti* I 122; IV 142  
*spiēsti* III 212  
*spingēti* IV 139  
*spirgēti* IV 146  
*spirti* IV 143  
*spisti* III 212  
*spōginti* IV 142  
*spragēti* III 359  
*sprēgtis* III 359  
*spregtūvas* III 359  
*sprōg(inē)ti* III 359  
*srujā* IV 161  
*stābaras* IV 147  
*stābas* IV 147  
*Stabingis* IV 146  
*stāgaras* III 228  
*stāklē* IV 149  
*stālas* IV 149  
*staļdas* IV 149  
*stārkas* IV 151

*stātas* III 353  
*statyti* III 353  
*stebēti* IV 147  
*stebulē* IV 147  
*stēgeras* (stēgaras) III 228  
*stēgys* III 228  
*stenēti* IV 157  
*stiēbti(s)* III 332  
*stiēpti* III 332  
*stipras* III 332  
*stipti* III 332  
*stirna* IV 117  
*stirti* IV 164  
*stōgas* III 228  
*stōti* III 331  
*strāipsnis* IV 160  
*strāipstas* IV 160  
*straņpas* IV 159  
*strazdā* IV 199  
*strāzdas* IV 199  
*strēnos* IV 160  
*strigti* IV 161  
*striņpti* IV 159  
*stubā* IV 162  
*sudābras* IV 112  
*sudiēv* IV 60  
*Sūduvā* IV 166  
*suitūs* IV 273  
*sujūsti* II 58  
*sukařnis* II 326  
*sukaviēlas* I 70  
*sulā* IV 167  
*sūnūs* IV 141  
*sūpoti* III 231  
*supraņingas* II 50  
*sūpti* III 230  
*sūpuōklēs* III 231  
*sūpuoti* III 231  
*sūris* IV 169  
*svadinti* IV 35

*svetimišķas* I 116  
*sviēstas* I 80  
*svilti* IV 74  
*svynas* IV 176  
*sviřnas* II 214, 217  
*sviřstis* II 226  
  
*šakā* IV 36, 40  
*šakārna* IV 37  
*šakařnas* IV 37  
*šakařnis* IV 37  
*šakē* IV 38  
*šaknis* IV 36  
*šakumas* IV 37  
*šālmas* IV 46  
*šāltas* IV 51  
*šālti* III 223  
*šāļvas* IV 48  
*šālvys* IV 49  
*šāmas* II 89  
*šāpalas* I 235  
*šārka* IV 64  
*šārmās* IV 114  
*šārvas* IV 66  
*šāuti* I 120; IV 71  
*šeimā* II 78; IV 94  
*šeimyna* IV 93  
*šēkas* II 190; IV 87  
*šekštis* IV 41, 116  
*šeņ* IV 79  
*šērdis* IV 94  
*šeřmenys* IV 114  
*šermūksnis* II 125  
*šērti* IV 66, 114  
*šēšē* IV 90  
*šēšēlis* IV 68  
*Šēšūpē* IV 68  
*Šēšuvā* II 11; IV 68  
*šiāudas* IV 45  
*šiāutuvas* I 120  
*šieķštā* IV 41

*šilas* IV 108  
*širdi* (acc. sg.) IV 95  
*širmas* IV 115  
*širšilas* IV 116  
*širšlys* IV 116  
*šis* IV 82  
*šyvas* IV 117  
*šlajaļ* IV 127  
*šlājos* IV 127  
*šlakys* III 32  
*šlaunis* IV 130  
*šlāvē* II 213  
*šleivas* IV 127  
*šliēti* IV 127  
*šlovē* II 213  
*šlūota* III 82  
*šmit* (interj.) IV 131  
*šniōkti* IV 138  
*šōkti* IV 138  
*šūkos* II 238  
*šuō* IV 168  
*švaistyti* IV 171  
*šveņtas* IV 173  
*šviēsti* II 325; IV 170  
*Švitinys* I 146  
  
*tadā* II 63  
*taisyti* IV 190  
*tākas* IV 181  
*tākiķas* IV 181  
*tāldyti* IV 204  
*talkā* IV 182  
*talpinti* I 52  
*tamprūs* IV 191  
*taryti* I 109, 184  
*tarpā* I 277  
*tarpti* I 277  
*taršķutis* III 353  
*tařti* I 109, 184  
*tāukas* IV 185  
*taukšēti* IV 208

taūras IV 186  
 tausýtis IV 206  
 tautà IV 186  
 tē II 41  
 teikti IV 188  
 tekēlas IV 180  
 tekēti IV 181  
 tēkinti IV 180  
 tēlias II 319  
 tēkti IV 196  
 tēmti IV 191  
 tēmti II 189  
 tenēti III 273; IV 69  
 Tepliaivà IV 183  
 terkšti III 355  
 terškēti III 355  
 tēsti IV 192  
 tētervas IV 184  
 tētis IV 191  
 tévas IV 192, 198  
 tiēkti IV 188  
 tiesà III 59; IV 189  
 tiēsas IV 189  
 tiesē IV 189  
 tiēsti IV 190  
 tikraī II 40  
 tikras IV 193  
 tīkti IV 188  
 tildyti IV 204  
 tīltas I 187; IV 273  
 tīlti III 234; IV 204  
 tīymas II 188  
 tiñklas IV 69  
 tīnti II 188  
 tītnagas III 167  
 tólas IV 182  
 tolesni (adv.) IV 181  
 trānas IV 199  
 traškēti III 355  
 traškūtis III 354  
 tráukti III 273

traūšti I 211  
 traušūs I 211  
 trēčias IV 194  
 treĩpti III 334  
 treĩkti III 274  
 trepēnti I 288  
 trepsēti I 288  
 Trimpas III 334  
 trimpterēti III 334  
 triĩkti III 274  
 trĩnti IV 198, 199  
 trỹpti III 335  
 trobà IV 200  
 trūkti III 274  
 trūkti III 274  
 truĩpas IV 201  
 trūpūtis III 62  
 tūbas IV 203  
 tuksēti IV 208  
 tūlas IV 203  
 tūlimas I 115  
 tulžis I 216  
 turēti IV 205  
 tvaksēti IV 208  
 tvārtas I 54  
 tveĩkti IV 207  
 tvērē II 236  
 tvērti II 236  
 tvókti IV 208  
 tvorà II 235  
 ūbas IV 210, 267  
 ūbašlaitē IV 210  
 ūblādē IV 210  
 ūblas IV 210, 267  
 ūdra IV 209  
 ugnīs IV 269  
 ūkas I 112  
 ūkis II 14  
 ūkti I 112  
 Ungurūpē IV 219

uĩt I 262  
 ūoga IV 262  
 uolektiis IV 256  
 ūosis IV 259  
 uostà I 124, 125  
 ūostas I 124  
 ūpē I 86, 87; IV 269  
 upīs I 86, 87; IV 270  
 ūšios IV 211  
 ūž IV 210  
 vāgis IV 212  
 vagīs IV 212  
 vaidintis IV 212  
 vaĩkas IV 213  
 vaĩsius IV 229  
 váišēs IV 20  
 váišintojas IV 20  
 vaiťēnti IV 216  
 vākaras I 146  
 vālas IV 218  
 valdýti IV 217  
 válgyti IV 217  
 váltis IV 262  
 vānagas I 357; IV 145  
 vānduo IV 268  
 vangà IV 219  
 vanóti I 358  
 vānta I 358  
 vapsà IV 261  
 vapsvà IV 261  
 varà IV 223  
 vāras I 282, 304; IV 223  
 vařdas IV 246  
 Vārduva I 134  
 vařganas I 65  
 vařgas IV 221  
 vařgti IV 222  
 vārias IV 221  
 varýti I 282, 305; IV 223  
 vařmas IV 263

várna IV 225  
 vařnas IV 225  
 varpýti I 308  
 vařstas I 53  
 vařtai IV 227  
 vartýti IV 226  
 varūs I 125  
 vāsara I 173  
 vasaraugis I 175  
 važys IV 232  
 vedegà IV 228  
 véderas IV 227  
 veĩkti IV 213  
 Veisĩejis IV 199  
 veĩsti IV 229  
 vejà IV 214  
 véjas IV 233  
 veldēti IV 217, 229  
 vélē II 149  
 vélēs IV 230  
 velmi (praes. 1 sg.) III 345  
 vélhias II 149  
 vélti IV 210, 218, 262  
 Vėluva IV 230  
 vémti IV 240  
 véngti IV 219  
 vérgas IV 222  
 verpētas I 308  
 veĩpti I 308  
 versmē I 89  
 veřsti IV 248  
 veřšis IV 231  
 veřtas IV 232  
 vérti I 304  
 veřžti IV 226  
 vēsti III 345; IV 233  
 vétyti III 275  
 vétra IV 233  
 vēveris IV 234  
 vežimas I 39

Vydavūtis IV 235  
 -výdo (praet. 3 sg.) IV 234  
 výdra IV 235  
 výdraga IV 235  
 vieduōlis IV 237  
 viēkas I 75  
 viēnas I 57  
 viēpti IV 244  
 wiēnat' (DP) I 53  
 vienatis I 53  
 vienuntas I 55  
 viesulas IV 236  
 viešnià IV 215  
 viešpat(i)s IV 215  
 viešpat(n)i IV 214  
 vieversys IV 232  
 víkai IV 237  
 viksvà IV 255  
 vilgyti IV 229  
 vilkas IV 238  
 vilkātas I 223  
 Vilkokšnis IV 238  
 vilktākas II 223  
 vilna IV 239  
 vilpišys III 41  
 vilti(s) III 345  
 vingrūs IV 242  
 vinis IV 242  
 vinkšna IV 61, 240  
 vĩpti IV 244  
 výras IV 247  
 viřbas I 95  
 \*viřbē IV 244  
 -virgti IV 222  
 virpēti I 308  
 viřsti IV 248  
 vĩrti I 125  
 viřvė IV 244  
 visadà II 64  
 visadōs II 64

vīsas IV 249  
 vištà I 356  
 vištinykas III 119  
 výti IV 214, 235, 256  
 vizgà IV 243, 253  
 vyžà IV 61  
 vižlas IV 266  
 vōgti IV 212  
 Vókia III 145  
 vokis III 144  
 vorà I 305  
 vōras IV 211  
 voverē IV 234  
 voveris IV 234  
 zākas IV 38  
 zurguoti IV 169  
 žabà IV 129  
 žabāngos III 150; IV 128  
 žabōklis IV 78  
 žabóti I 157; IV 129  
 žākas IV 38  
 žālas IV 43  
 žālias I 215; IV 43  
 žangūs IV 71  
 žarà IV 65  
 žārdas IV 63  
 žařdis IV 62  
 žqsikē I 342  
 žqsis IV 62  
 žebangai IV 128  
 žēbēti IV 89  
 žēbras IV 88  
 žēbris IV 89  
 želūtas I 215; IV 44  
 želūti I 215; IV 43  
 žemaī IV 95  
 žēmē IV 58, 60  
 žēmininkas (žēminykas) III 48  
 žeĩgti IV 71, 72

*žénklas* I 245  
*žérēti* IV 63  
*žēgti* IV 113  
*žēti* III 227; IV 63  
*židuika* IV 105  
*žiemā* IV 97  
*žiemys* IV 90  
*žiēsti* IV 92  
*žiezdrā* IV 106  
*žilvītis* IV 243  
*žinōti* I 288  
*žióbris* II 190; IV 88  
*žiótys* I 124  
*žirgas* IV 113  
*žirgsnā* I 139  
*žirgti* IV 113  
*žīrmis* IV 116  
*žiupōnē* IV 168  
*žiūrēti* I 340  
*žizdras* IV 106, 107  
*žmogūs* IV 133  
*žmonā* IV 133  
*žmōnēs* IV 133  
*žmōnys* IV 133, 136  
*žmūni* (DP) IV 133  
*žmuō* IV 132  
*žnybui* II 233  
*žolē* I 215; IV 44, 139  
*žvaigždē* IV 170  
*žvēris* IV 180  
*žvilti* IV 174  
*žvirgždas* IV 175  
*žvirzdas* IV 175  
*žvzdras* IV 175  
  
*Latvių kalba*  
  
*abaj(u)* I 39  
*ābelcene* IV 260  
*ābels* IV 259  
*abi* I 39

*abra* I 40  
*ābuls* IV 260  
*ābuōlis* IV 260  
*Acis* I 49  
*acs* I 49  
*agns* I 50  
*aīza* I 247  
*akata* I 49  
*akna* III 18  
*aknas* III 18  
*aksts* I 64  
*akuōts* I 64  
*āldzinieks* I 188  
*alkans* I 67  
*alksna* I 46  
*Ālksna* I 46  
*alkt* I 66  
*alnis* I 69  
*alus* I 72  
*alvs* I 73  
*āmals* I 252  
*amuols* I 252  
*ap* I 38  
*āpsis* IV 261  
*ar* I 283  
*ār(i)* I 283  
*ařkls* I 61  
*ařt* I 93  
*asaris* I 289  
*asmīte* I 103  
*ass* I 105  
*ass* II 272  
*Asva* I 106  
*at-* I 107  
*ata-* I 107  
*atāls* I 107  
*atkait* II 205  
*atkust* II 303  
*aūdzināt* I 111  
*aūgstis* I 113  
*aūgt* I 111, 114

*aūgts* I 114  
*aūka* I 112  
*āukla* I 113  
*Aukstkalne* I 114  
*aūle* I 118  
*aūlis* I 118  
*aūmaļām* I 110  
*āuss* I 123  
*aūšāt* I 124  
*āut* I 113  
*āuza* IV 253  
*avins* I 127  
*avs* I 127  
*az* I 292  
*āzis* IV 264  
  
*ba* I 139  
*badīt* I 251  
*baīdīt* I 139  
*bala* I 132  
*baļgans* I 130  
*bālss* I 142  
*baļts* I 132  
*baļva* I 132  
*bāziēns* I 131  
*baņda* III 186  
*bārzda* I 151  
*bāudīt* I 294  
*baūslis* I 295  
*be* I 139  
*bebelēt* I 136  
*bebināt* I 136  
*bēgt* I 137  
*bēigt* III 301  
*beļzt* I 142  
*beņde* III 186  
*beņdēt* III 186  
*bērs* I 137  
*bērza* I 138  
*berze* I 47  
*bērzs* I 138

*best* I 251  
*bez* I 139  
*bijāt(iēs)* I 139  
*bīldēt* I 142  
*bīlst* I 143  
*birda* I 142  
*bīrdināt* I 142  
*bīrga* I 110  
*bīrt* I 142  
*bīrzs* I 138  
*bīskaps* I 144  
*bīte* I 147  
*bītiēs* I 139  
*blēndzēt* I 149  
*bluzne* I 150  
*blužņa* I 150  
*bradīt* I 155  
*brasls* I 155  
*brātarītis* I 155  
*brāukt* I 157, 159  
*briēdis* I 154  
*briedūtis* I 154  
*brukt* I 159  
*brūnēt* I 159  
*brūns* I 159  
*bruņas* I 160  
*bružāt* I 157  
*budināt* I 295  
*būt* I 166  
  
*caūna* II 145  
*caūne* II 145  
*celis* II 155  
*cēļms* II 89  
*cēri* (nom. pl.) II 307  
*cērklis* II 172  
*cērmaūkša* II 125  
*cērme* I 369  
*cērmūkša* II 125  
*cērps* resp. *cērpa* II 175  
*cērs* II 161

*ceturtais* II 177  
*ciēlava* II 187  
*ciema* II 77  
*ciemiņš* II 76  
*ciems* II 77, 153  
*ciēts* II 152  
*ciļpa* II 94  
*cīnītis* I 285  
*cīņa* I 285  
*cirmis* I 369  
*cīrst* II 199  
*cirte* II 200  
*cīts* II 205  
*cūka* IV 120  
  
*daba* I 170  
*dābuols* IV 259  
*daikts* I 186  
*daīrītis* I 264  
*dalba* I 175  
*dalīt* I 195, 196  
*daļa* I 195  
*dambra(va)* I 177  
*daņdzis* I 216  
*daņga* I 178, 216  
*dārgs* I 179  
*darva* I 224  
*daūdz* I 181  
*dažs* II 290  
*debess* I 178  
*degls* I 50  
*degt* I 172  
*dēju* I 76  
*dēļ* I 200  
*dērdzētiēs* I 197  
*dergtiēs* I 197  
*desmitais* I 198  
*desmit(s)* I 198  
*deviņi* III 181  
*devīts* III 181  
*dezēt* II 291

*dēzēt* II 291  
*diēgt* I 178, 199  
*diēna* I 189  
*dienisks* I 190  
*diēt* I 211  
*dievātiēs* I 193  
*dievisks* I 193  
*dīgt* I 199  
*dīrža* I 208  
*drāudēt* I 221  
*drāugs* I 222  
*drava* I 224  
*drāzt* I 220, 228  
*drebēt* I 205  
*drebināt* I 205  
*drēbt* I 206, 227  
*drēgns* I 197  
*dreve* I 224  
*dribināt* I 205  
*drudēt* I 221  
*drudzis* I 229  
*drūkts* I 229  
*drūošs* I 207  
*drūsme* I 221  
*dubī* I 176  
*ducele* II 155  
*dukans* I 243  
*dūkt* I 243  
*dukurs* I 243  
*dūmi* I 237  
*dūobe* I 177  
*duōt* I 181  
*dust* I 242; III 164  
*dūša* I 241  
*dvaka* I 243  
*dvars* I 183  
*dvaša* I 242; III 164  
*dvēsele* I 242  
*dvēst* III 164  
*dzeguze* I 337  
*Dzēlda* I 318

*dzelezs* I 346  
*dzelme* I 363  
*dzēlī* I 320  
*dzēltāns* I 215, 345  
*dzēlts* I 215, 345  
*dzēlzs* I 346  
*dzēmdēt* III 248  
*dzenis* I 349, 350  
*dzēnu* (praes. 1 sg.) I 424  
*dzērt* I 426  
*dzērve* I 358  
*dzēse* I 333, 334  
*dzēsnis* I 332, 334  
*dzēst* (dzest) I 330  
*dzēstre* I 335  
*dzēstrs* I 335  
*dzīdrs* I 340, 341  
*dziēdēt* I 344  
*dziēdrs* I 341  
*dziēvāt* I 360  
*dzīle* I 362  
*dzīlināt* I 422  
*dziļš* I 363  
*dzimšana* I 365  
*dzimt* I 348  
*dziņtars* I 352  
*dzīrdēt* I 355; II 191  
*dzīrdūt* I 426  
*dzirkļis* I 426  
*dziņņus* I 372  
*dziņņuvās/dziņņavas* I 372  
*dzīrst* I 355  
*dzīrt* I 374  
*dziņa* I 326  
*dzīsla* III 277  
*dzūt* I 374  
*dzīt* I 424  
*dzītars* I 352  
*dzīvāt* I 377

*dzīve* I 376  
*dzīvs* I 362  
*dzīvu* (praes. 1 sg.) I 375  
*dzīvuot* I 377  
*ecēšas* I 59  
*ecēt* I 60  
*ēda* II 16  
*ēde* II 17  
*ēdiēns* I 131  
*egle* I 48  
*elgties* I 65  
*ēlks* I 68  
*ēlkūne* (ryt.) I 67  
*ēlkuone* I 67  
*elvede* I 71  
*er* I 283  
*erēļi* I 90  
*ērgļis* I 90  
*ērmi* II 37  
*es* I 100  
*esmu* I 102  
*ēst* II 51  
*ezers* I 104  
*ezis* I 104  
*eža* I 101  
*gaidūt* I 339  
*gaigala* I 335  
*gaigalis* I 335  
*gailēt* I 314  
*gailis* I 356  
*gailuot* I 314  
*galds* I 317  
*galināt* I 321  
*gals* I 320  
*galva* I 322  
*gaļām* III 206  
*garētiēns* I 391  
*gaļme* I 389  
*gars* I 390  
*gaļš* III 206

*gatavs* III 306  
*gaūra* I 333  
*gaūrēt* I 333  
*gauri* I 331  
*gaūst(ies)* I 333  
*gaūt* I 331  
*gāzt* I 393  
*glabāt* III 307  
*glābt* I 40  
*glās(t)ūt* I 385  
*glāums* I 386  
*glāust* I 382  
*glendi* I 378  
*glisis* (glise) I 380  
*glums* I 386  
*glūmt* I 386  
*gluōdene* I 384  
*grabēt* I 413  
*grābt* I 412  
*graizūt* I 400  
*graūds* I 266, 414  
*graūt* I 403  
*gřaūt* I 403  
*graūzt* I 407  
*grava* I 403  
*grebt* I 413  
*greilis* I 405, 415  
*grēizs* I 405, 415  
*grēks* I 408  
*gremt* I 410  
*gremtiēns* I 410, 417  
*grēmzdi* I 406  
*greņzt* I 406  
*greznis* I 401  
*grīda* I 397  
*grīezt* I 400, 415  
*grīst* I 397  
*grīsts* I 404  
*grīzte* I 404  
*grūds* I 266  
*gruņdulis* I 417

*gruōdi* I 397  
*gruods* I 398  
*gruōds* I 398  
*gruōzūt* I 399, 400  
*gruōzu* I 399  
*grūst* I 266  
*grūt* I 403  
*grūt* I 403  
*gudrs* I 331, 341, 420  
*Gudupe* I 420  
*gūlbis* I 421  
*gūļa* III 46  
*gundūt* I 424  
*gūovs* II 319  
*guřba* I 325  
*gurbis* I 325  
*gurklis* I 425  
*gūrnis* III 209  
*guřt* I 425  
*gūt* I 331  
*guza* I 423  
*ie-* I 261  
*ieiešana* I 265  
*iekša* II 30  
*iekšas* II 30, 33  
*ienemt* I 80  
*iēt* I 246  
*iēva* II 59  
*ieza* I 247  
*ieze* I 247  
*īgt* III 183  
*ik* II 20  
*ikra* II 22  
*iksnis* II 29  
*ikste* II 32  
*iksteris* II 29  
*iksts* II 29  
*iksts* II 32  
*ik-viens* I 283  
*ilēns* II 24

*ilgs* II 23  
*ir* I 283; II 36  
*irī* I 94, 97  
*iss* II 26  
*īstrs* II 30  
*ivēt* II 60  
*iz* I 293  
*iz-* II 39  
*ize* I 247  
*izlējis* II 43  
*izliēt* II 43  
*izprast* II 49  
*izruocūt* II 47–48  
*jādūt* III 264  
*jāt* III 264  
*jāu* II 12  
*jaūcēt* II 13  
*jaūja* II 13  
*jaūks* II 13  
*jaukt* II 13  
*jaūns* II 14  
*jeņt* II 26  
*jēmu* II 26  
*jērs* I 284  
*jūdūt* II 34  
*jūkt* II 13  
*juņprava* II 54  
*jūņa* II 55  
*jūņas* II 55  
*jūre* II 55  
*jūres* II 55  
*kabināt* II 62  
*kacināt* II 84  
*kad* II 63  
*kadēgs* II 65  
*kaika* III 237  
*kaikars* III 237  
*kaikt* III 237  
*kaīls* II 72  
*kaīminš* II 76

*kāisūt* II 239  
*kāist* I 268  
*kaītēt* I 268  
*kaītīnāt* I 268  
*kaīve* II 81  
*kaķls* II 157  
*kakt* I 135; II 84  
*kakta* I 135  
*kakts* I 135  
*kaķe* III 239  
*kāķis* II 248; III 239  
*kalavēji* II 87  
*kālpēnis* II 94  
*kālst* IV 50  
*kaļt* II 93, 158  
*kaļts* I 176  
*kaļve* II 87  
*kaļuot* II 99  
*kamana* II 102  
*kamane* II 107  
*kamans* II 102  
*kamene* II 107  
*kamiesis* II 80  
*kāmpst* II 304  
*kams* II 100  
*kamuōls* II 100  
*kaņape* II 230  
*kapāt* I 270  
*kaplis* I 270  
*kaps* I 270  
*kāpt* I 270  
*kārba* II 118  
*kaķkles* I 41  
*kārkt* II 166  
*kařts* II 307  
*kařš* II 119  
*kārt* II 131, 134  
*kārta* II 130; 165  
*kārts* II 131  
*kas* II 137  
*kasa* II 203

*kāsēt* II 247  
*kasūt* II 203  
*kast* II 203  
*kāsulis* II 247  
*katts* II 142  
*kaūcēns* II 148  
*kāudze* II 292  
*kauks* II 148  
*kaūls* II 143  
*kāupre* II 62  
*kaūss* II 183  
*kaūt* II 293  
*klans* II 211  
*klausūt* II 212  
*klēivs* II 208  
*kleņpt* II 218  
*klencēt* II 218  
*klentēt* II 210  
*klesēt* II 219  
*klēts* II 215  
*klipt* III 184  
*kluburs* II 224  
*klupt* II 226  
*klust* II 213, 312  
*knaipūt* II 233  
*knaūsis* II 323  
*knaūslis* II 323  
*kniēbt* II 233  
*knieptiēs* II 233  
*knīest* II 229, 323  
*kniētēt* II 229  
*knislis* II 323, 324  
*knīst* II 229  
*knusis* II 323  
*knūst* II 323  
*knusulis* II 323  
*kraņūt* II 286  
*krājuja* II 288  
*kraūkklis* II 249  
*krāulis* II 288  
*kraupis* II 288

*kraūps* II 288  
*kraūsis* II 268  
*kraūt* II 288  
*kraūt* II 288  
*krēiss* II 252  
*krēkls* II 254, 255  
*krēmsli* I 407  
*krēsls* II 268  
*kreve* II 262  
*\*krievis* I 405  
*krīklis* II 276  
*krīķis* II 272  
*kriņslis* II 286  
*krīms* II 284  
*kristūt* II 279  
*kruņpa* IV 101  
*kruņpāt* IV 101  
*kruņslis* II 284  
*krupis* II 287  
*krups* II 287  
*krupt* II 288  
*krūtiēs* II 288  
*krūts* II 253  
*kūdra* II 327  
*kuīka* III 237  
*kūja* II 292  
*kūkaļi* II 302  
*kukt* II 150, 296  
*kukurs* II 150  
*kule* II 299, 300  
*kūlis* II 300  
*kuļt* II 300  
*kumpis* I 297  
*kuņps* I 297  
*kūmpt* I 296  
*kuņste* II 304  
*kūngs* II 243  
*kūnis* II 169  
*kūo* II 138  
*kuocīns* I 128  
*kūoks* II 328

*kuōvārnis* II 240  
*kupēt* II 305  
*kūpēt* II 305  
*kūr* II 41  
*kurēt* II 307  
*kuŗkt* II 308  
*kuŗkulis* II 308, 310  
*kūrls* II 317  
*kuŗpe* II 310  
*kūrst* II 316  
*kuŗt* II 306  
*kuŗts* II 317  
*kusls* II 320  
*kust* II 320  
*kustēt* I 269; II 320, 321  
*kvēpt* II 305  
*kvitēt* II 325  
*ķērk* II 165  
*ķēve* II 81  
*Labaspurvs* III 13  
*labs* III 9, 15  
*lagzda* III 55  
*lagzde* III 55  
*lagzds* III 55  
*lāicūt* III 23  
*lāiks* III 318  
*laīma* III 24  
*laīme* III 24  
*lāipa* III 27  
*laipuōt* III 26  
*laiska* III 28  
*laīst* III 18  
*lāizūt* III 319  
*lapa* III 42  
*lāpa* III 42, 43, 81  
*lāps* III 44  
*lapsa* III 41  
*lāpsta* III 82  
*lasis* III 32  
*lāuks* III 51

*laūma* III 51  
*laūme* III 51  
*lazds* III 55  
*lēdus* III 15  
*lēgzda* III 55  
*lēgzds* III 55  
*lēkt* III 20  
*leņt* III 63  
*lēns* III 17  
*lēpa* III 43  
*lept* III 43  
*lēts* III 17  
*lēzda* III 55  
*lēzds* III 55  
*lēzēt* III 72  
*lēzns* III 72  
*lēzns* III 72  
*līdaka* III 57  
*līdeks (līdaks)* III 57  
*līdzināt* III 60  
*līdzs* III 59, 316  
*liēgs* III 35  
*liēkna* III 22  
*liēkns* III 22  
*liēkt* III 38  
*liēku* III 318  
*liēls* III 23  
*liēpa* III 69  
*liēpe* III 69  
*lieps* III 69  
*liēt* III 30, 342  
*liēt* III 317  
*liūōt* I 286; III 39  
*līks* III 80  
*likt* III 38, 80, 318  
*lincēt* III 37  
*līnis* III 67  
*līns* III 68  
*līns* III 67  
*lipt* III 27, 81  
*lišt* III 33

*līt* I 344; III 342  
*luba* III 84  
*Ludza* III 88  
*luga* III 88  
*lūkāt* III 49  
*lūks* III 91  
*lūkuōtiēs* I 340  
*lunks* III 80  
*luōba* III 85  
*luobs* III 84  
*luodzītiēs* I 286  
*luōgs* III 38  
*lūsis* III 89  
*lāzt* III 93  
*ļaudis* III 87  
*ļautiēs* I 117  
*ļengāt* I 286  
*ļuōdzūt* I 286  
*mācēt* III 157  
*mācūt* III 157  
*maguōne* III 147  
*mādzūt* II 46  
*māisūt* III 99  
*māiss* III 146  
*māize* III 146  
*maks* I 179  
*maksts* I 179  
*mākt* III 157  
*mākuōnis* I 178  
*male* III 105  
*maīka* III 106  
*māls* III 125  
*maļt* III 126  
*man* I 100  
*manim* I 100  
*mārša* III 111  
*māsa* III 147  
*masta* III 321  
*mastūt* III 321  
*masts* III 321

*māte* III 153  
*maīt* III 321  
*mats* III 116, 137  
*maudāt(iēs)* I 119  
*maūt* I 119  
*mazgāt* III 158  
*mazgs* III 159  
*mazs* III 112  
*mednis (medenis)* III 119  
*Mēdupis* III 324  
*medus* III 118  
*mēgt* III 115  
*meldi* I 147  
*mēļēna* III 124  
*mēlene* III 123  
*meīna-* III 124  
*meīns* III 123  
*mēļš* III 125  
*mērga* III 133  
*mes* I 100  
*mest* III 320  
*mēti* III 137  
*mēts* III 136  
*mežs* III 120  
*mežuōt* III 122  
*mīcūt* III 109  
*mīegs* III 96  
*miēgt* II 46; III 250  
*miērs* III 138  
*mīesa* III 131  
*mīezis* III 146  
*mīglājs* II 141, 246  
*mīgt* II 45  
*mīla* III 139  
*mīlēt* III 139  
*mīlins (mīlēns)* II 126  
*mīlna* III 117  
*mīlna* III 117, 126  
*mīlnis* III 126  
*mīlns* III 126  
*mīls* III 139

*mīlti* III 126  
*mūlzt* I 131  
*mīļš* III 138  
*mīst* II 44  
*mū* III 141  
*mūdātiēs* I 119  
*mūs* I 100  
*mūsa* III 161  
*muša* III 161  
*muzgāt* III 158  
  
*naba* III 163  
*nagas* III 167  
*nags* III 167  
*nakts* III 169  
*nātns* I 299  
*nātra* III 193  
*nātre* III 193  
*nāve* III 202  
*ne* III 173  
*nē* III 181  
*nedēļa* III 163  
*Nemuna* III 176  
*nikties* III 174  
*nīts* I 127, 299  
*nūo* III 193  
*nuōgs* III 194  
*nuōtaļcūt* IV 196  
  
*pads* III 241  
*padūgt* I 182  
*pagaļva* III 313  
*paikt* III 211  
*paipala* III 254, 255  
*paipale* III 255  
*pakars* III 213  
*pamācūt* III 325  
*pamāte* III 319  
*pamats* III 217  
*pāmpst* I 129  
*pane* III 212  
*paņta* III 220

*paņts* III 220  
*paņa* III 217  
*papaļde* III 221  
*papardis* III 221  
*par/par-* III 257  
*pārduōt* III 260  
*pāriet* III 262  
*parpala* III 344  
*parpināt* III 344  
*parpt* III 344  
*pārupe* III 262  
*patēvis* III 234  
*paūna/pauns* III 324, 325  
*paupt* I 129  
*pāuts* III 239  
*pazūt* I 288  
*pēda* III 241  
*pēds* III 240  
*peikt* III 211  
*peilis* III 242  
*peļce* III 251  
*pele* III 249  
*pēlni* III 246  
*pēlnūt* III 247  
*pēlns* III 248  
*pēlns* III 246  
*pēlus* III 252  
*pēlvas//pelavas* III 252, 253  
*pēļa* III 248  
*pempe* III 242  
*pērkūns* I 67; III 265  
*piekts (piektais)* III 254  
*piēte* III 255  
*piēts* I 122  
*pikuls* III 279  
*pīlns* III 281  
*pīls* III 280  
*pimpa* III 223  
*piņpis* III 223

*pipaunē* III 324  
*pīr(k)sts* III 287  
*pīrmais, pīrmais* III 284  
*pūt* I 122  
*pūte* III 283  
*pīzda* III 244  
*plāns* III 296  
*plāt* III 197, 296  
*plāušas* III 291  
*plāuši* III 291  
*pleiks* III 290  
*plēne* III 293, 295  
*plēsa* III 290  
*plēve* III 293  
*pliens* III 289  
*plīks* III 295  
*plāūt* III 288  
*prasts* II 49  
*prāts* III 345  
*prie* III 349  
*prīekš* III 358  
*prūsis* III 360  
*prusnas* III 361  
*prūss* III 360  
*puņpt* I 129  
*puns/puna* III 324  
*puōds* III 302  
*puolu* I 120  
*pupa* I 129  
*puse* III 234, 235  
*pūst* I 133; III 239  
  
*rags* IV 7  
*raguvas/ragavas* I 372  
*rāibs* IV 30  
*rāisūt* III 270  
*rāms* IV 9  
*rāt* I 108  
*rats* II 157  
*raūdžēt* IV 16  
*raūgāties* IV 16

*raūgs* IV 15  
*raūgt* IV 16  
*raūgtiēs* IV 16  
*raūt* IV 17  
*ravēt* IV 17  
*rēda* IV 19  
*rēds* IV 17  
*rēibt* IV 30  
*reize* IV 20  
*rēkt* III 190  
*remesis* IV 32  
*rēns* IV 17  
*revēt* IV 17  
*rieksts* I 163  
*riest* III 270  
*riēt* I 109  
*riks* IV 22  
*rikste* IV 29  
*rikuōt* IV 22  
*rist* III 270  
*rudenis* I 103  
*rudzis* IV 33  
*rūgt* IV 16  
*rūgts* IV 33  
*rūoka* IV 11  
  
*sa-* IV 77  
*sadingt* I 178  
*sāime* II 79; IV 94  
*saka* IV 36  
*sakarnis* IV 37  
*saki* IV 39  
*saknis* IV 37  
*sakums* IV 37  
*sālims* IV 43  
*sālīt* IV 42  
*sālms* IV 44  
*sāls* IV 42  
*saļt* III 223  
*saļis* IV 51  
*sams* II 89  
*sapals* I 235

*sapratīgs* II 50  
*saīgs* I 43, 87  
*sārms* IV 115  
*sāta* IV 70  
*sātināt* IV 70  
*sāts* IV 70  
*saūle* IV 72  
*sāuss* IV 75  
*saūt* I 121  
*sēdēt* IV 140  
*segt* IV 35  
*sēks* IV 87  
*sēkums* IV 37  
*seīde* IV 94  
*sērmuksis* II 125  
*Sesava* II 11  
*sēst* IV 110  
*siēts* I 130  
*siēva* II 80  
*sijāt* I 130  
*sīls* IV 108  
*sīrgt* I 43  
*sīrms* IV 115  
*simā* IV 117  
*sišsenis* IV 116  
*sivēns* IV 103  
*skābarde* IV 158  
*skāda* IV 126  
*skanēt* IV 151  
*skrāidīt* IV 162  
*skrimšļi* II 284  
*skrumšlis* II 285, 286  
*slaūne* IV 130  
*slava/slave* II 213  
*slavēt* II 213  
*sliēde* IV 131  
*sliet* IV 127  
*slikt* IV 130  
*sluōka* IV 130  
*sluōta* III 82  
*slūt* II 213

*smadzenes* III 159  
*smāļks* III 105  
*smārds* IV 134  
*smēkt* III 105  
*smiltis* III 105  
*snāt* I 299  
*snēgs* IV 138  
*spanda* I 122  
*speft* IV 143  
*spiēst* III 212  
*sprāgt* III 359  
*sprēgt* III 359  
*spuōsts* I 122  
*stabs* IV 147  
*stagars* III 228  
*stakle* IV 149  
*starks* IV 151  
*stāt* III 332  
*statūt* III 353  
*stats* III 353  
*stēga* III 228  
*stenēt* IV 157  
*stiept* III 332  
*stiprs* III 332  
*stipt* III 332  
*stīrna* IV 117  
*strādāt* I 360  
*strazds* IV 199  
*streīpulis* IV 160  
*sudrabs* IV 112  
*suits* IV 273  
*suns* IV 168  
*suo-* IV 98  
*suvēns* IV 103  
*svakas* IV 39  
*svārpsts* IV 65  
*svēki* IV 39  
*sviēts* I 80  
*sviķis* IV 40  
*svīns* IV 176  
*svīrpis* IV 65

šaūbīt III 232  
 šaūt I 121  
 šis IV 81  
 škiēst IV 122  
 škeļt IV 159  
 šķērss II 197, 198  
 šķīda IV 148  
 šķiēсна I 302  
 šķiēst I 302  
 šķiets IV 148  
 šķilvis I 219  
 šķist I 302  
 šķists IV 122  
 šņākt IV 138  
 šūpāt III 231  
 šūt IV 87  
  
 tacis IV 181  
 tad II 63  
 tāisūt IV 190  
 -talcūt IV 196  
 tālka IV 182  
 tals IV 182  
 tāls IV 182  
 tārpa I 277  
 tāuks IV 185  
 tāurs IV 186  
 tāuta IV 186  
 tecelis IV 181  
 tērka IV 184  
 tērpa I 227  
 tētis IV 191  
 tēvs IV 192, 198  
 ūesa III 59; IV 189  
 ūikls IV 69  
 ūikrs IV 193  
 ūilšs I 187; IV 273  
 ūimt II 189  
 ūit IV 69  
 trāba IV 200  
 trans IV 200

trāusls I 211  
 trēkt III 274  
 Trīmpus III 334  
 trīt IV 199  
 trūkt (trūkt) III 274  
 trusēt I 211  
 trusls I 211  
 trust I 211  
 tūkat IV 185  
 tūr II 42  
 turēt IV 205  
 turīns I 67  
 tuvīns I 67  
 tuvs I 115; IV 187  
 tveft II 238  
  
 ūdens IV 268  
 ūdrs IV 209  
 uguns IV 269  
 ūkšuot I 112  
 ūodze I 77  
 ūōga IV 262  
 ūogle I 77  
 ūōlekts IV 256  
 ūosa I 82  
 ūōsis IV 259  
 ūoss I 82  
 uosta I 124, 125  
 uosts I 124  
 uotars I 84  
 uoters I 84  
 ūotrs I 84  
 ūōzuōls I 83  
 upe I 86, 87; IV 269  
 uzbaruot III 196  
 uzvarēt I 281  
  
 Vāca III 145  
 vācīs III 144  
 vadzis IV 212  
 vakars I 146  
 vāldīt IV 217

vanags I 357  
 vāpa IV 258  
 vapsene IV 261  
 vara I 282; IV 223  
 vārds IV 246  
 varēt I 281; IV 223  
 vārgs IV 221, 222  
 vārgt IV 222  
 vārma IV 225  
 vārti IV 227  
 vārtīt IV 226  
 vaŗš IV 221  
 vasaraūdzis I 175  
 vāvere IV 234  
 vēcēta I 159  
 vedāt III 275  
 vēders I 219; IV 227  
 vēdga IV 228  
 vēisuōls IV 236  
 vējš IV 233  
 vēlki I 127  
 vēl IV 218  
 vēmt IV 240  
 vērgs IV 222  
 vēŗpt I 308  
 vērsis IV 231  
 verst IV 226  
 vērst IV 248  
 vērt I 303, 304  
 vert I 305; IV 223  
 vērts IV 232  
 vēsgēls IV 232  
 vest IV 233  
 vētra IV 233  
 vīdēt IV 234  
 viēns I 57  
 viēnveidīgs I 54  
 viept IV 244  
 viēsis IV 215  
 vietēt I 358  
 viki IV 237

vīksna IV 240  
 vīlkata II 223  
 vīlks IV 238  
 vīlkt I 127  
 vīlna IV 239  
 vīlt/viltiēns III 345  
 vīņgrs IV 242  
 vīņš IV 241  
 virbe IV 244  
 viŗbs I 95  
 virpats I 308  
 virpēt I 308  
 vīrs IV 247  
 vīrst IV 248  
 viŗt I 125  
 vīrve IV 244  
 visad II 64  
 viss IV 249  
 vista I 356  
 vīt IV 235  
  
 zabāt IV 129  
 zāle I 215; IV 44  
 zaļš IV 43  
 zārds IV 63  
 zebris IV 89  
 zēlts I 215; IV 89  
 zeme IV 58  
 zīegtiēns IV 72  
 ziema IV 97  
 zīest IV 92  
 zināt I 288  
 ziŗgs IV 113  
 ziŗnis IV 116  
 zniebt II 233  
 zuļ(k)ts I 216  
 zūoss IV 62  
 zvērs IV 180  
  
 žīguris IV 112  
 žīgurs IV 112

## SLAVŪ KALBOS

## Sen. slavų kalba

azo I 100  
  
 bēls I 146  
 bljusti I 295  
 bo I 137, 139  
 bojati sē I 139  
 bosti I 251  
 brati I 134  
 bratrs I 155  
 bresti III 36  
 briti I 154  
 brāselo I 157  
 buditi I 294  
 byti I 166  
 bōdēti I 162  
  
 cē II 69  
 cēditi I 302  
 cēly II 73  
 cēls II 73  
 cvisti II 325  
  
 čaša II 189  
 česati II 202  
 čēstō II 291  
 četvratō II 177  
 četyre II 178  
 čistō IV 122  
 črēmō II 170  
 črēso II 197  
 črēvo I 370; II 171  
 črōnō II 198  
 črōnō I 370; II 170  
 čuti I 121  
 čyto II 137, 206  
  
 dajati I 175  
 dati I 181

debelo I 184  
 dėjo I 76  
 dėlja I 200  
 dėlo I 200  
 dėlōnikō I 202  
 desētō I 198  
 devētō III 181  
 dlōgō II 23  
 dobrō I 170  
 drēvo I 224  
 drobiti I 206  
 drōzō I 207  
 dvogubō I 244  
 dvorō I 183  
 dvrō I 183  
 dymō I 237  
 dzēlo I 315  
 dēmō I 239  
 dēno I 176  
 dēva I 243  
 dōnō I 189  
 dōrati I 240  
  
 gadō I 361  
 glava I 322  
 glēdati I 378  
 glōbō I 383  
 gnētiiti II 228, 229  
 gnilō I 50  
 -go I 77  
 \*golōbō I 388  
 golō I 323  
 gora I 326  
 gorēti I 391  
 gonoriti I 333  
 gonorō I 333  
 grabiti I 413  
 gradō I 413  
 grēza I 415  
 grobō I 413  
 gromō I 411

gryzti I 407  
 grāmēti I 411  
 gā I 361  
 gūnati I 424  
 imati II 26  
 imē I 254  
 isto II 32  
 iti I 246  
 iz I 293  
 izliti II 43  
 izvānpdu II 53  
 jādē II 17  
 jamē II 51  
 jela I 48  
 jelenē I 69  
 jesmē I 102  
 jēti II 26  
 ježa III 183  
 jezero I 104  
 jēzykē II 31  
 ju II 12  
 juže II 12  
 kamy III 153  
 klati II 93  
 klēčati II 218  
 klēti II 211  
 kolēno II 156  
 kolē I 194  
 komonē II 103  
 konēcē I 285  
 kopati I 271  
 kopije I 271  
 kora II 162  
 korenē II 163  
 kovati II 293  
 kratē II 130  
 kratēkē II 131  
 kričati II 276  
 krivē I 405  
 kryti II 289  
 krēčiti II 310

krānē II 317  
 krānē II 265  
 kypēti II 305  
 kēde II 41  
 kēnēzē II 243  
 kēsnēti I 269; II 320  
 kēsnē II 320  
 kēto II 137, 207  
 lakati I 67  
 lakēti I 67  
 lēnē III 17  
 lēsti III 72  
 letēti III 20  
 lēxa III 75  
 lice III 22  
 linē III 67  
 listē III 29  
 lizati III 320  
 lōgē I 286  
 lomiti III 63  
 lopata III 83  
 loza III 56  
 ludē III 52  
 lūgēkē III 35  
 mati III 153  
 mazati III 113  
 medē III 118  
 mene I 100  
 mēriti I 286  
 mēšēcē III 129  
 milē III 138  
 mirē III 138  
 mladenēcē III 103  
 mlāniji III 117  
 mogā III 114  
 mokrē III 157  
 mrakē I 146  
 muxa III 161  
 mēšēca III 161  
 načēti I 285  
 nagē III 194  
 nebo I 178

nēkēto III 181  
 nosē III 202  
 noštē III 169  
 nozdri III 202  
 ny I 100  
 oba I 39  
 oblakē I 178  
 oboje I 39  
 obuti I 113  
 oglē I 77  
 oko I 49  
 olovo I 73  
 orati I 93  
 oriti I 97  
 orēlē I 90  
 osē I 105  
 osmē I 103  
 ot- I 107  
 otē (otē-) I 107  
 otēlēkē III 318  
 ovēca I 127  
 ozēkē I 83  
 para III 363  
 pariti III 300  
 pastī III 332  
 pēdē I 122  
 perē III 300  
 pēta I 122  
 pēti I 122  
 plesna III 290  
 plēti IV 145  
 pljušta III 291  
 pluti III 291  
 pōditi I 122  
 podobiti I 170  
 polēti III 246  
 pōto I 122; III 220  
 pōtē III 281  
 pōžrēti I 426  
 pri/pri- III 349  
 prasi III 286  
 prastē III 287

pyro III 363  
 pwrati III 267  
 pwsati III 243  
 pwsē III 288  
 pūšeno IV 140  
 ramē II 37  
 ramo II 37  
 ratajē I 93  
 ravnē I 97  
 rēdēkē IV 17  
 rekē III 190  
 rēšiti III 270  
 rōčēka I 342  
 rogē IV 7, 11  
 rōka IV 11  
 ronē IV 16  
 saditi IV 34  
 sēdēti IV 110  
 sedmē IV 102  
 sēmē IV 94  
 sēmē IV 90  
 sēsti IV 110  
 sinē IV 110  
 slava II 213  
 slēdē III 21; IV 131  
 slušati II 213  
 sluti II 213  
 slyšati II 213  
 smradē IV 134  
 snēgē IV 138  
 \*sokē IV 39  
 stati III 332  
 steljē IV 149  
 stenjē IV 157  
 stežerē III 228  
 stolē IV 144  
 strēgē I 43, 44  
 sugubē I 244  
 suxē IV 75  
 svētē IV 173  
 svinē IV 176  
 svētēti sē II 325

synē IV 141  
 sē IV 82  
 sūrebro IV 112  
 tēgnōti III 272  
 tlēšti IV 196  
 tōdu II 42  
 tokē IV 181  
 tolē I 194  
 trāstē I 213  
 tu IV 187  
 turē IV 186  
 tvarē II 236  
 tyti IV 203  
 tēkati IV 208  
 učiti II 14  
 uši I 123  
 (u)toliti III 234  
 uxo I 123  
 variti I 125  
 vējati IV 233  
 vēkē I 75  
 velijē I 184  
 velikē I 184  
 velēmi I 184  
 vēmē IV 215  
 verigy I 305  
 veselē IV 232  
 vesna I 173  
 vesti IV 233  
 vēštati IV 216  
 vētrē IV 233  
 vidēti IV 234  
 vladā IV 217  
 vlēšti I 127  
 vlēčica I 76  
 vlēkodlakē II 223  
 vrēmē III 136  
 vrānē IV 244  
 vrēba I 95  
 vydra IV 209  
 vē I 263  
 (vāz)-bēnē I 295

vātorē I 84  
 vātrē IV 271  
 vāvrēti I 304  
 vūrēti I 125  
 vūcē IV 215, 249  
 zelenē I 215  
 zemlja IV 58  
 zidē IV 92  
 zlato I 215  
 zlēcē I 215  
 znati I 288  
 zēlē I 115  
 zēlē I 115; III 225  
 zēdati IV 92  
 žaba I 309  
 žasiti I 330  
 -že I 77  
 žegō I 172  
 žena I 351  
 žēti I 424  
 židō I 339  
 žila III 277  
 žiti I 375  
 žitē I 344  
 živō I 375  
 životē I 376  
 živē I 362  
 žrēbējē I 366  
 žrēti I 374  
 -žrēti I 426  
 žrēny I 371  
 žrēnōvi I 371  
 žēdati I 339  
 žēcēcē I 374  
 xorōgy II 122  
 Rusų (ir sen.  
 rusų) kalba  
 bapa I 133  
 bebrē I 136

бегу I 137  
береза I 138  
блюющъ I 148  
бобръ I 136  
болозно I 131  
болото I 132  
бородѣ I 148  
борона I 60  
бреду I 155  
брозда I 158  
брокати I 159  
броня I 160  
бросати I 159  
брызнуть I 161  
бырние I 142

валить IV 210  
вапа IV 258  
верать I 305  
вереница I 305  
вермие IV 263  
везать III 276  
вить IV 256  
витязь IV 255  
вода IV 268  
вон II 53  
вор I 305  
вороб I 95  
ворог IV 222  
вороп I 308  
врови I 97  
всегда II 64  
всегда II 64  
выстоять II 50  
вьрба I 95  
вьрпу I 308  
вязать IV 61

гава II 250  
гад I 361  
галъка II 249  
гарь I 391  
глюда I 382  
гнету I 386

гоголь I 336  
Голядь I 319  
горб I 325  
гребень II 237  
гусь IV 63

двохатъ III 164  
день I 189  
добро I 170  
должь I 236  
доль I 196  
дорог I 180  
дохнуть III 164  
дразнить I 228  
дреба I 228  
дребъ I 206  
дроба I 228  
дрожжи I 218  
дрожь I 229  
друг I 222  
другой I 222  
дубить I 237  
дуга I 216  
дужий I 182  
дурной I 237  
дурь I 240, 241  
душа III 164  
дыра I 239  
дюжий I 182  
дяга I 178

еж I 104  
жаба I 309  
жалеть I 321  
жалить I 321  
жар I 391  
жегъзуля I 337  
железо I 346  
железь I 347  
жёлб I 317  
жёлтый I 215  
жеравъ I 359  
жеребей I 366, 367

жерло I 426  
жидкий I 340  
жито I 344  
завор I 305  
затвор II 235  
зверь IV 180  
змей IV 59  
зоб IV 129  
зобать IV 129  
зубр IV 250

изручить II 48  
йкра II 22  
икра II 22  
икро II 22  
имя I 254  
иноходец IV 237

каворон II 240  
килун II 294  
кислый II 320  
кишетъ I 269, 320, 322  
клёска II 219  
клёст II 219  
клеста II 219  
кляча II 217  
кобеля II 62  
когда II 63  
ком II 100  
комар II 109  
колода II 98  
колокол II 100  
копать I 271  
короб II 118  
кортишь II 315  
корчиться II 308  
крестить II 279  
Крисменцъ II 270  
кроква II 256  
куга II 292  
куда II 41  
кужа II 292

кука II 150  
куль II 300  
куна II 144  
куня II 144  
кутить II 303  
кълбяз II 8  
къметъ II 301

лён III 69  
лето I 173  
лиса III 41  
Литва II 8  
ловь I 73  
луг I 286  
лужа III 88  
лунá I 117; III 54  
лучиться III 49  
лыка III 92  
лыко III 91  
лягаться I 286  
ляда III 65  
лядо III 65  
лядь III 65  
лязга III 56

мазка III 151  
мегнути II 45  
мед III 118  
межа III 120  
меля III 123  
мести III 320  
мех III 146  
миг III 97  
мигати II 45  
мнить III 127  
мозг III 159  
молодить III 96  
моль III 105  
море III 110  
мотать III 320  
мышь I 119  
мышь III 249  
мясо III 131  
мять III 141

на III 193  
навъ III 202  
навѣчатъ III 201  
наземъ IV 59  
накормить III 196  
не III 173  
нёбо I 177  
Нéман III 174  
Немонъ III 174  
никогда II 64  
нить I 299  
нога III 166  
ноготъ III 168  
нырять III 203

обора I 41, 305  
озеро I 104  
окно I 49  
ол I 72  
оловина I 72  
олово I 73  
оль I 72  
омела I 252  
онуча I 263  
орех I 163  
орь I 95  
осень I 103  
осетр I 289  
осина I 42  
ость I 64  
осьль I 101

пелёва III 252  
передать III 260  
пéрепел III 254  
переть III 267  
петух I 356  
пикать III 279  
плева III 293  
плѣть III 295  
плыть III 291  
по III 206  
подорога I 197  
привыкнуть II 14

приятный I 267  
пъстръ III 288

раз II 201  
рай I 108  
ратай I 93  
раять I 108  
рожъ IV 33  
рыгать IV 16  
рысь III 90  
рыть IV 17

свинья IV 176  
святить IV 178  
селедка IV 107  
сельдь IV 107  
семья IV 94  
сѣмь II 79  
сѣмья II 79  
сив IV 112  
синь IV 111  
скоба II 62  
скобель IV 119  
слыть II 213  
совать I 121  
солнце IV 74  
соловей IV 48  
соловой IV 49  
солóма IV 44  
сорога I 43  
среди IV 116  
срьна IV 117  
стать III 331  
супруг I 396  
супруга I 396  
суть I 105  
съсуги III 231

тешить IV 190  
ткать IV 185  
тогда II 63  
тóрок IV 184  
тóроп I 278  
точить IV 180  
трепать I 288

трухъ I 211  
туда II 42  
тук IV 185  
тушить IV 206

угорь I 85  
уж I 77  
укать I 112  
уй I 128  
улей I 118  
устье I 125

хорт II 317

чѣлн II 89  
чѣред II 164  
чередѣ II 164  
чѣрез II 197  
чѣрен II 195  
черѣмуха II 126

шаран IV 65  
шест IV 41  
шитво IV 88  
шьлкъ IV 108

щедрь I 185  
щенок IV 151  
щит IV 148

юрить II 56

яблоко IV 261  
ябрѣдь I 154  
язво I 247  
яра I 284  
ярина I 284  
ярка I 284  
ярятина I 284

ясень IV 259  
ясли I 41  
ятва II 9  
ятво II 9  
Ятвяги II 7  
ятро II 31

### Baltarusių (gudų) kalba

вязы IV 243  
лунуць I 117  
мясо III 131  
Нѣман III 174  
уць I 85  
хорт II 317  
яз I 101

### Ukrainų kalba

вермянний IV 263  
гава II 250  
гейтка I 342  
гола I 323  
голий I 323  
дуб I 237  
жѣреб I 365, 366  
зоря IV 63  
корч II 308, 310  
картати II 245  
кляпа II 217, 218  
лівити I 117  
лѣпати III 83  
лучити III 49  
мяз III 141  
Нѣмон III 174  
омела I 252  
човпти II 93  
яз I 101  
ярь I 284

### Bulgarų kalba

гал II 249  
глаб I 382  
грѣб I 325  
длетѣ I 176  
дърво I 224  
укра II 22  
кл'ун II 227

кльпа II 224, 227  
кратѣ II 130  
кросно II 270  
круша II 268  
кълка II 299  
кърпел II 314  
кърта II 245  
кътам II 303  
лѣпам III 44  
ляда III 65  
нут III 171  
обор I 41  
оловина I 72  
стежер III 228  
чекам I 135  
череп II 171, 175  
чука II 150  
яре I 284  
ятро II 31

### Makedonų kalba

вранум I 308

### Serbo-chorvatų (kroaty) kalba

blāzina I 131  
brāda I 151  
brēza I 138  
brūsiti I 157  
cēsta II 238  
crijemuša II 126  
čil II 152, 187  
čit II 152  
črča II 200  
čula IV 120  
dlaga I 214, 236  
dlāka II 222  
galòvran II 240  
gār I 391  
gārati I 391

gāziti I 393  
glādilo I 385  
glāditi I 385  
grāb IV 265  
grūhati I 403  
imela I 252  
iva II 59  
jāre I 284  
jārina I 284  
jāto II 12  
jēla I 48  
jēsti II 51  
kālāj/kalāj II 141  
kāvran II 240  
klipati (se) II 227  
kōpa I 271  
kōsiter II 140  
kīpiti II 313  
kiik II 299  
kūka II 150  
kūna II 144  
kūruti II 307  
kvāka II 327, 328  
fiko III 91  
fin III 67  
fipa III 70  
lisati III 29  
fūti III 343  
līga III 317  
lūc III 91  
lūčiti III 49  
lūg III 39  
mljēti III 126  
nōv III 172  
pāra III 327  
pīr III 363  
pjēna IV 146  
pljēva III 252  
rāme II 37  
sīla IV 93  
slezēna I 150  
sōm II 89  
spjēna IV 146

tū II 42  
tūk IV 185  
ūtva I 85  
uvuči I 127  
vījati III 275  
vlāt IV 262  
vrāna IV 225  
vrātiti IV 226  
vrōn IV 221  
vūna IV 239  
zvīst IV 175  
žērāv I 359

### Slovėnų kalba

blāzina I 131  
čit, čit II 152  
dauri I 183  
dlāka II 222  
dolž I 236  
gāziti I 393  
grūditi I 266  
jār I 284  
jarē I 284  
jāta II 12  
kēka II 294  
klēka II 217, 218  
klēstiti II 219  
klūpa II 227  
kōsma II 203  
krākati II 259  
kīplja II 312  
kūk II 150  
lēpen III 43  
līk III 92  
lūčiti III 49  
lūditi III 53  
ōl I 72  
ōlovina I 72  
slūti II 213  
vrāpa I 308  
žrēlo I 426

### Čekų kalba

čilý II 153, 187  
člup II 94  
čřiti II 234  
děl II 24  
dlāho I 236  
dlāto I 176  
dluž I 236  
duh I 182  
hřada I 397  
hrb I 325  
ikro II 22  
jedla I 48  
ježdík I 104  
kyj II 293  
klāpet II 93  
klāt II 98  
klon II 211  
krokati II 259  
krp II 312  
lapati III 44  
leb I 90; III 84  
lepiti III 27  
makati III 157  
mēsti III 320  
mier III 138  
mošna I 179  
niestějē I 273  
nyti III 202  
obora I 41  
orel I 90  
osa I 42  
otevřiti I 304  
pýr III 364  
plen III 248  
plēna III 293  
ševc IV 88  
udāti I 111  
váleti IV 209  
ven IV 240  
vně IV 240  
vráp I 308

vrápa I 308  
zavřiti I 304  
zielo I 315  
zob IV 129  
zvěř IV 180

### Lenkų kalba

ba I 139  
bardlić I 142  
bloto I 132  
bo I 139  
bob I 129  
bobr I 136  
brnia I 160  
buk I 165  
calta IV 139  
cevieć II 83  
chart II 317  
czechel II 154  
czwartek II 180  
czyżyk IV 272  
dąb I 237  
dłuż I 236  
doba I 170  
dola I 195  
Družno I 231  
durny I 240  
dusza I 241  
duży I 182  
działo I 201  
dzieka I 205  
dziękczynienie I 204  
dzielnik I 202  
dzieło I 201  
forwalk I 166  
gardło I 426  
gasić I 330  
głobić III 307  
gogoł I 336  
Gołdapa I 318  
góra I 326  
gotów III 306

grzebę I 413  
grzęda I 397  
gui I 331  
gżegżółka I 337  
igła I 51  
jarka I 284  
jarz I 284  
jaz I 101  
jażdż I 104  
jemiola I 252  
jesień I 103  
jesiora I 289  
jesiotr I 289  
jest II 18  
jeź I 104  
jodła I 48  
jurzyć (się) II 56  
już II 12  
karp II 315  
karpa II 313  
karpać II 313  
kartać II 245  
karwa II 318  
kąkol II 302  
kępa I 297  
kierp II 312, 315  
kierz II 162  
kluska II 227  
kłąb II 224  
klus II 227  
kmieć II 301  
kmostr II 242  
kolnia II 88  
komin II 103  
komor II 109  
konew II 113  
kosić II 203  
kosm II 203  
kosz II 139  
kot III 239  
kożuch II 205  
kół II 88  
krobia II 117

krokiew II 256  
krowa II 318  
krusza II 268  
krzcić II 279  
krzesło II 269  
krzest II 277  
krzosto II 269  
laska III 56  
lesica III 73  
leżć III 71  
lipa III 70  
Łana I 68  
lani I 69; III 79  
lapa III 44  
ląknąć I 67  
leb I 90  
łoj IV 131  
łosoś III 32  
łozą III 56  
łoże III 76  
łuna III 54  
mak III 147  
malina III 125  
masło III 152  
miasto III 99  
miednica III 121  
misa III 142  
mistrz III 143  
mleć III 108  
młodzieniec III 103  
młoto III 289  
młyn III 108  
mnich III 141  
modlić III 95  
morg III 144  
może III 111  
myć I 119  
nać III 193  
nawropić I 308  
Niemen III 174  
obora I 41, 305  
oczywisty I 61  
ołów I 73

orzeł I 90  
osa I 42  
osa IV 261  
osiół I 101  
otworzyć I 304  
owies IV 253  
panewka III 220  
paproć III 221  
para III 327  
pastwa III 332  
paw III 338  
pedy III 278  
piątek III 255  
piekarz III 245  
-piekować III 327  
piwo III 289  
pkieł III 280  
placić III 291  
płucha III 291  
pług III 296  
pokój III 212  
poniedziałek III 325  
pop III 223  
postaw III 230  
postnik III 229  
prażyć III 359  
proso III 344  
pryskać III 362  
przeć III 327, 363  
przedać III 260  
przywyknąć II 14  
puchnąć III 236  
rak IV 30  
rataj I 93  
raz II 201  
rowny I 97  
rucho IV 33  
rzeciądz IV 14–15  
sąd IV 168  
sądzić IV 138  
siąknąć IV 39  
sierszeń IV 116  
sinica IV 110

siny IV 111  
sito I 130  
skolić IV 118  
skop IV 147  
śląka IV 130  
słowik IV 48  
służyć IV 86  
sobota IV 75  
sobotka IV 34  
srogi I 43  
sunąć I 121  
synowiec IV 167  
syto IV 273  
szkoda IV 126  
szłom IV 47  
szyć IV 87  
siostra IV 173  
ślednik IV 131  
śliwa IV 131  
ślub IV 52, 53  
ślubić IV 55  
świd IV 104  
\*świerzop IV 173  
święty IV 179  
tłoka IV 182  
trzepać I 288  
uczyć II 14  
ul I 118  
wapno IV 258  
wągr I 79  
wąs IV 220  
wąż I 77  
węborek IV 267  
węgorz I 79  
wężel I 81  
wicher IV 236  
wielbłąd IV 230  
wierzba I 95  
Wisła IV 251  
wiesz IV 199  
włodyka IV 217  
wniknąć III 174  
wolny IV 218

wor I 305  
wpsółsluga I 221  
wrota IV 227  
wuj I 128  
wystać II 50  
wyżeł IV 266  
Zajączkowo IV 68  
zamek IV 140  
zawrzeć I 304  
zima IV 97  
znamię I 245  
zobać IV 89  
żadny I 361  
żegnać IV 106  
żupani IV 168  
żyto I 344

### Kašubų kalba

błozno I 131  
kurp II 312  
puta III 240

### Sorbų (lužicy) kalba

jikno II 22  
slěbro IV 112  
šćedrić I 186  
wosa I 42  
wowa I 128

### GERMANŲ KALBOS

### Gotų kalba

afhrisjan II 252  
ahs I 64  
ahana I 64, 65  
ains I 57

alan I 108  
aleina I 68  
an I 77  
anabiudan I 295  
anaks I 79  
and I 262  
anþar I 84  
ara I 90  
arjan I 93  
arms II 37  
asans I 103  
asilus I 101  
auhjōn I 112  
auhuma IV 209  
aukan I 111  
ausō I 123  
awistr I 127  
awo I 128  
badi I 251  
bai I 39  
bairhts I 138  
balgs I 131  
bauan I 166  
bi I 38  
bifaihōn III 211  
-biudan I 295  
biūhts II 14  
brōþar I 155  
brunjō I 160  
-daban I 170  
dags I 172  
daigs I 209  
dauhtar I 235  
daúr I 184  
distairan I 225  
diups I 177  
-draban I 206  
driugan I 223  
droþjan I 228  
-faihōn III 211  
fani III 218  
finþan III 282  
fon III 218

fraslindan III 34  
frabi II 49  
frapjan II 49  
frius III 362  
frōþs II 50  
gadaban I 170  
gadars I 207  
gadraban I 206  
galeiks III 316, 317  
gards IV 63  
gataíran I 240  
gataúrnan I 240  
graban I 413  
greipan I 415  
hails II 73  
haims II 79  
hairda II 164  
hairdeis II 164  
halfs II 94  
hamfs I 297  
hana I 356  
harjis II 120  
hauhs II 150  
haúrds II 245  
hiuhma II 150  
hlaupan II 227  
hlifan III 184  
hoha IV 37  
hūhjan II 150  
hvas II 137  
if- I 38  
ik I 100  
ist I 103  
itan II 51  
jēr I 284  
ju II 12  
juggs II 14  
kaúrn IV 116  
kuni I 366  
land III 66  
lats III 17  
leihvan III 318  
-leiks III 316

lētan III 17  
lēwjan I 117  
liudan III 52, 88  
liuts III 53  
lōfa III 44  
mag III 114  
malan III 126  
meldōn III 101  
mēljan III 125  
mimz III 131  
nahts III 169  
namō I 254  
naqaps III 194  
naus III 202  
naups III 172  
nēpla I 300  
niujs III 172  
qairnus I 373  
qiman I 349  
qino I 352  
qius I 362  
sarwa IV 66  
saúrga I 43  
silubr IV 112  
sinteins I 189  
-slindan III 34  
soþa IV 71  
spinnan I 122  
sunus IV 141  
swein IV 177  
taíhunda I 198  
triu I 224  
tuggō II 32  
twai I 243  
ūt wō I 79  
waihs IV 215  
waír IV 247  
wait IV 215  
waúrd IV 246  
waúrms IV 263  
weiþan IV 213  
widuwo IV 234, 236  
wirþan IV 248

wunds I 358  
þiuda IV 186

### Sen. islandu kalba

aka I 50  
ama I 75  
át II 16  
áta II 16  
æs I 82  
belgr I 131  
beðr I 251  
björk I 138  
brióta I 157  
búð I 167  
dráf I 228  
dregg I 218  
drjúgr I 222  
duga I 182  
dyngia I 179  
dyrr I 184  
eisa II 27  
eista II 32  
elfr I 249  
falr III 247, 248  
gagl I 336  
gall I 215  
gaukr I 338  
grautr I 266  
grjot I 266  
há I 285  
haddr II 203  
halmr IV 45  
heita I 268  
heitr I 268  
herma II 192  
herr II 120  
hjalmr II 24  
hlaun IV 130  
hlaupa II 227  
hóp II 62  
hrjúfr II 288

hrynja II 288  
húka II 292  
hurð II 245  
hvalr II 88  
hvel II 155  
hvelfa II 227  
hyrr II 307  
jór I 106  
kafa I 310  
kafi IV 129  
kind I 366  
kráka I 360  
kringr I 400  
lágr III 72  
land III 66  
leggr III 20  
leir III 29  
meiss III 146  
mús III 249  
orf I 308  
rá II 48  
rugr IV 33  
rōðull II 157  
sild IV 107  
skið IV 148  
skíta I 302  
talga I 214  
telgia I 214  
tívar I 192  
trú I 234  
trúa I 234, 235  
trúr I 234  
trýggr I 234  
tyrvi I 224  
úr II 56  
víkingr IV 255  
viðr IV 237  
þarfr I 278  
ýr II 59  
øud I 85

### Švedu kalba

hök I 135  
linda III 66  
skål II 189  
slinta III 34

### Norvegų kalba

bringe I 154  
brund I 154  
brusk I 161

### Anglosaksų (sen. anglų) kalba

brord I 158  
brū IV 266  
cīegan I 333  
cwēlan I 321  
delfan I 175  
deor I 69  
dīc I 200  
dreogan I 222  
ealu I 72  
ear II 56  
egede I 59  
eoh I 106  
flēos III 292  
gladian I 378  
glær I 380  
glær I 380  
grindan I 398  
haca I 135  
hām II 77  
helma II 91  
hiopo II 61  
hōh I 285  
hrēosan II 289  
hrīs II 252  
hwēol II 157  
maga I 179

*rador* II 157  
*scielf* II 95  
*telga* I 214  
*teoru* I 224  
*tō* I 203  
*wrencan* IV 11  
*wrōtan* IV 19  
*wurma* IV 263

Sen. vokiečių  
 aukštaičių  
 kalba

*ahsa* I 105  
*ana* I 76  
*ancho* I 80  
*angar* I 79, 85  
*ano* I 76  
*anut* I 85  
*ar(a)n* I 103  
*aspa* I 42  
*balg* I 131  
*bart* I 151  
*betti* I 251  
*bibar* I 137  
*brunia* I 160  
*egida* I 59  
*eit* I 273  
*elira* I 46  
*emiz* I 75  
*engi* I 83  
*fallan* I 120  
*falo* III 216  
*fan* III 219  
*fazzon* III 278  
*fiuhia* III 278  
*geil* I 315  
*gēlo* I 215  
*gūt* I 339  
*glas* I 380  
*glat* I 379  
*gram* I 411

*grimm* I 411  
*hako* I 135  
*hecchen* I 135  
*heil* II 73  
*heiz* I 268  
*hellan* II 100  
*herd* II 307  
*herta* II 165  
*hiufo* II 60  
*hīwa* II 79  
*hladan* II 216  
*hornaz* IV 117  
*houf* II 61  
*huf* II 61  
*igil* I 104  
*īwa* II 59  
*jung* II 14  
*klioban* I 381  
*knētan* I 387  
*kranuh* I 359  
*kranz* I 398  
*lahs* III 32  
*lam* III 63  
*lauc (loug)* III 91  
*luhs* III 90  
*mago* I 179; III 147  
*metu* III 118  
*naba* III 163  
*nājan* I 300  
*nāt* I 300  
*quēlan* I 321  
*rad* II 157  
*rūm* I 97  
*samo* IV 95  
*scalm* II 91  
*scēlah* II 299  
*scellan* II 100  
*skirm* II 171  
*slingan* IV 130  
*spannan* I 122  
*sū* IV 177  
*trembil* I 228

*triuwa* I 234  
*unc* I 77  
*zand* I 179  
*zol(l)* I 195  
*zunga* II 32

Vid. vokiečių  
 aukštaičių  
 kalba

*boge* I 162  
*brünje* I 160  
*brūsen* I 162  
*gēlfen* I 422  
*gēlpfen* I 422  
*glander* I 378  
*glinzen* I 378  
*harn* IV 115  
*hūcken* II 292  
*hummen* II 110  
*īwe* II 59  
*klette* II 211  
*krieche* II 272  
*krinc* I 400  
*kunek* II 243  
*kunic* II 243  
*quāt* I 361  
*quetzen* I 362  
*rappe* IV 14  
*sparre* IV 142  
*stahel* III 221  
*vergriezen* I 266  
*vorwērk* I 166  
*zelga* I 214

Nauj. vokiečių  
 aukštaičių  
 kalba

*aber* I 40  
*adder* I 48  
*ander* I 84

*angenehme* I 268  
*Alle* I 68  
*Allenstein* I 68  
*bekere* III 245  
*blinken* I 149  
*Brachse* III 79  
*Dienstag* IV 252  
*dreschen* I 92  
*Elen* I 70  
*fasten* III 229  
*Flinze/Flinse* III 295  
*gelb* I 215  
*Hasenberg* IV 68  
*heimsuchen* II 75  
*Hummel* II 110  
*Inster* II 28  
*Kaddig* II 67  
*Kamerke* II 104  
*Kamm* II 238  
*Kauf* II 146  
*Kelch* II 160  
*Klête* II 213  
*kneifen* II 234  
*Königsberg* IV 207  
*Korb* II 243  
*Kot* I 361  
*Kurp* II 312  
*Land* III 40  
*Lenzen* III 40  
*machen* III 113  
*mild* I 186  
*Mühle* III 108  
*murren* III 160  
*Nagel* II 261  
*nüchtern* I 66  
*Pede* III 278  
*Pregel* III 346  
*retten* IV 21  
*Sack* IV 38  
*scrūtēre* IV 125  
*Stunde* IV 163  
*Vater unser* III 201

*warten* I 340  
*Wicke* IV 237

Sen. vokiečių  
 žemaičių kalba

*balg* I 131  
*espe* I 42

Vid. vokiečių  
 žemaičių kalba

*bīle* I 140  
*brōk* I 158  
*bronige* I 160  
*brūn* I 159  
*elve* I 249  
*grütte* I 266  
*inster* II 30  
*keker* II 153  
*klien* II 220  
*klōt* I 382  
*micken* II 46  
*mūten* I 119  
*ose* I 82  
*peninge* III 253  
*prediken* III 346  
*prediker* III 346  
*rape* IV 14  
*reide* IV 19  
*reize* IV 20  
*rekenen* IV 20  
*schade* IV 126  
*schüne* IV 126

Sen. saksų  
 kalba

*ehuskalk* I 106  
*hiopo* II 61  
*naru* III 203  
*quappa* I 310

Nyderlandų  
 kalba

*kwaad* I 361

KELTŲ KALBOS

Sen. airių kalba

*ainmm* I 254  
*aiss* I 105  
*brāthir* I 155  
*cern* II 195  
*cóim* II 77  
*cruim* I 369  
*día* I 192  
*dēt* I 179  
*dingid* I 179  
*dlongid* I 214  
*dluige* I 214  
*dūal* I 182  
*ech* I 106  
*-em-* II 26  
*eo* II 59  
*fer* IV 247  
*fodālim* I 195  
*gīall* I 339  
*grinne* I 398  
*(h)áue* I 128  
*in* I 261  
*land* III 66  
*lassaim* III 81  
*longaim* III 33  
*ochtmad* I 103  
*óin* I 57  
*rethím* II 157  
*sciath* IV 148  
*serg* I 43  
*sine* IV 145  
*snāthat* I 300  
*teng* II 32  
*uilenn* I 68

## Vid. airių kalba

airim I 93  
cīr II 203  
cráu II 265  
cró II 265  
crú II 265  
cuire II 120  
esi I 82  
mún I 119  
róel/rói I 97  
snūd I 300

## Nauj. airių kalba

bolgaim I 131  
imb I 80  
nocht III 194, 195  
roth II 157

## Bretonų kalba

coilou II 73  
eont I 128  
er I 90  
ilin I 68

## Kim(b)rių kalba

bedd I 251  
bod I 167  
bwyd I 344  
carw II 318; IV 117  
cern II 195  
clūn IV 130  
cordd II 165  
darn I 240  
dor I 184  
elain I 70  
eryr I 90  
gell I 215  
llwyf III 70  
megin I 179

nyddu I 300  
ocet I 59

## Kornų kalba

bedh I 251  
er I 90

## Galų kalba

odocus I 48

## Britų kalba

Cassivelanus II 141

## ITALIKŲ KALBOS

## Oskų-umbrų kalbos

ahti- I 105  
fiktu I 200

## Lotynų kalba

acus I 64  
agō I 50  
alnus I 46  
alō I 108  
an I 77  
anas I 85  
anguis I 77  
ansa I 82  
ansātus I 82  
anus I 76  
aperio I 304  
armus II 37  
arō I 93  
arvum I 92, 93  
arvus I 93  
au- I 110

auctus I 114  
augeo I 111  
aurōra I 174  
aurum I 123  
ava I 128  
avārus III 183  
avia I 128  
avunculus I 128  
avus I 128  
axis I 105  
barba I 151  
beatus III 24  
caecus III 239  
calx II 299  
caminus II 103  
campus I 297  
cānus IV 68  
catta III 239  
cattus III 239  
caulis II 143  
caulus II 143  
cervus II 318; IV 117  
cieō II 188  
congruō I 403  
cornum II 195  
crabrō IV 117  
cruor II 262  
cucūlus I 337  
dē I 203  
decem I 198  
dens I 179  
deus I 192  
diēs I 192  
dīngua II 32  
divus I 192  
dolō I 195  
duo I 243  
ebulus I 48  
edō II 51  
emō II 26  
endo II 41  
equa I 106  
equus I 106

est I 103  
ex I 292  
exuo I 113  
faba I 129  
faber I 170  
fel I 215  
fergo I 110  
fiber I 137  
figo I 199  
fingō I 209  
fodio I 251  
forare I 60  
forēs I 184  
formus I 390  
frāter I 155  
fuī I 167  
gens I 207  
gigno I 366  
glesum I 380  
glūbō I 381, 382  
gnōsco I 288  
grātus I 374  
grūs I 359  
guttur I 331  
habeo I 420  
hōrnus I 284  
icō I 58  
ire I 246  
jūs II 58  
juvenis II 14  
levis III 36  
lingua II 32  
lira III 75  
lūna III 54  
magis III 103  
maius III 103  
mens III 132  
mēnsa III 143  
mensis III 129  
mentīrī III 132  
mētior III 321  
mētīri I 287  
mollis III 101

nēmen I 300  
nemus III 177  
neō I 300  
nōmen I 254  
nox III 169  
nūndinum I 189  
oculus I 49  
operio I 304  
ornus IV 259  
Pater noster III 201  
pēs III 241  
picus III 279  
plānus III 296  
pons III 281  
punctum I 187  
quercus III 266  
quid II 137  
quis II 137  
recens I 285  
repens I 308  
sālis (gen. sg.) IV 42  
scalpō II 95  
scindo I 302  
scio I 302  
scūtum IV 148  
sēmen IV 95  
servō I 44  
signāre IV 106  
spissus III 212  
stāre III 332  
sterna IV 150  
suīnus IV 177  
sūs IV 177  
tenēre III 273  
trepidus I 288  
ulna I 68  
unda IV 268  
unguen I 80  
unguo I 80  
ūnus I 57  
ūrīna II 56  
uterus IV 227  
vallum III 120

vallus III 120  
verbum IV 246  
venio I 349  
vīcus IV 215  
vidua IV 234  
viduus IV 234  
vīr IV 247  
vireo IV 229  
vis IV 247  
vomō IV 240

## SEN. GRAIKŲ KALBA

ἄρχω I 83  
ἄγω I 50  
αἶθος I 273  
αἶθω I 273  
αἵκλοι I 57  
αἶχμη I 57  
ἄκαινα I 64  
ἄκη I 65  
ἀκόνη I 65  
ἄκρος I 64  
ἀλίφαλος III 70  
ἄλμα I 108  
ἄλς IV 42  
ἀλφή I 65  
ἀλώπηξ III 41  
ἄν I 77  
ἀνία (dor.) I 82  
ἀννίς I 76  
ἀντί I 262  
ἄξων I 105  
ἀπόστολος I 63  
ἄρ, ἄρα I 283  
ἄρώα I 93  
αὐλός I 118  
αὕξω I 111  
αὔος IV 75  
ἀχερούσια I 104

Ἀχέρων I 104  
 ἄχνη I 64  
 -βαθῆ I 349  
 βάθος I 393  
 βαίνω I 349  
 βάλανος I 363  
 βάραθρον I 427  
 βαρύς I 327  
 βελόνη I 321  
 βέομαι I 344  
 βῆσσα I 393  
 γε I 77  
 γέρανος I 359  
 γιγνώσκω I 288  
 γλύφω I 381, 382  
 γνῶμα I 245  
 γοάω I 333  
 δαίδαλος I 195  
 -δε I 203  
 δέατο I 192  
 δέκα I 198  
 δέκατος I 198  
 δεκτός I 267  
 δέρω I 225, 240  
 δίδωμι I 181  
 δολιχός II 23  
 δόρυ I 224  
 δρῦς I 225  
 δύω I 243  
 ἔαρ I 174  
 ἐγκονέω I 285  
 ἐγώ I 100  
 εἰμί I 102  
 εἴτι I 246  
 ἔλαφος I 70  
 ἐλλός I 70  
 ἐν I 261  
 ἐξ I 293  
 ἔπος IV 216  
 ἐρέτης I 94  
 ἐρεύγομαι IV 16  
 ἔριφος I 284  
 ἔσκετω IV 39

ἔτι I 107  
 ἔφυ I 167  
 Ζεύς I 192  
 ἥλιος IV 73  
 θαιρός I 183  
 θερμός I 389  
 θέρομαι I 392  
 θέρος I 392  
 θοῦρος I 240  
 θράσσω I 197  
 θρασύς I 207  
 θρόμβος I 228  
 θυγάτηρ I 235  
 θυμός I 237  
 θύρα I 184  
 ἱαρός II 27  
 ἱθαίνεσθαι I 273  
 ἱκτέα I 58  
 ἱμβηρίς I 79  
 κάλαμος IV 45  
 κάμιнос II 103  
 καμπή I 297  
 κάμπω I 297  
 κάναβις II 231  
 καρδία IV 94  
 κασιτέρος II 140  
 καυλός II 143  
 κέδρον II 66  
 κέδρος II 66  
 κεῖται II 78, 152  
 κέλαδος II 100  
 κελεός II 91  
 κεραός II 318  
 κέσκεον II 203  
 κῆρ IV 94  
 κινέω II 187  
 κίσσα II 325  
 κλειτός I 59  
 κλέπτω III 184  
 κλέω II 213  
 κνίζω II 230  
 κοῖλυ II 73  
 κοίρανος II 120

κοῖται II 325  
 κόκκυ I 337  
 κόκκυξ I 337  
 κορέννυμι IV 114  
 κόπος I 271  
 κόπτω I 271  
 κόραξ II 192  
 κόρυς IV 66  
 κράνον II 195  
 κρέαρ II 262, 266  
 κρέκω II 255  
 κρόσσαι II 255  
 κύκλος II 157  
 λάφορον III 15  
 λείπω III 318  
 λείχω III 320  
 λέπω III 43  
 λεύσσω I 340  
 λέχεται III 71  
 ληδεῖν III 17  
 λίνον III 69  
 λιπαίνω III 27  
 λίπτω III 26  
 λύγξ III 90  
 μέγας III 112  
 μέθυ III 118  
 μεῖραξ III 133  
 μελαν- III 125  
 μενέτος I 59  
 μέτρον III 321  
 μής III 129  
 μήτηρ III 153  
 μητιάομαι I 286  
 μῆτις I 286  
 νέος III 172  
 νῆ I 300  
 νῆμα I 300  
 νῆσσα I 85  
 οἶδα IV 215  
 οἷη II 59  
 οἶκος IV 215  
 ὄλβιος III 24  
 ὄννυμι I 75

ὄνομα I 254  
 ὄπος IV 39  
 ὀπώρα I 103  
 ὄρνις I 90  
 ὅσσε I 49  
 παιδίον III 104  
 πάτος III 282  
 πέκω III 230, 245  
 πέλλομαι II 155  
 πένομαι I 122  
 πετάννυμι III 277  
 πεύθομαι I 296  
 πηδόν III 241  
 πίμπρημι III 327  
 πλέκω III 294  
 πόλις III 280  
 πόλος II 156  
 πόντος III 282  
 πούς III 241  
 πύματος III 324  
 πυνθάνομαι I 296  
 πυρός III 364  
 πωλέω III 247  
 πώνω III 365  
 ρα I 283  
 ρέπω I 308  
 σειρά II 236  
 σκεδάννυμι I 64  
 σκέλος II 299  
 σκινθός I 124  
 Σουδινοί IV 166  
 σπίδιος III 212  
 στεγανός III 125  
 στέργω I 44  
 σύμπορος I 63  
 σχίζω I 302  
 τείνω III 273  
 τεῖχος I 209  
 τέλος II 156  
 τέρπω I 278  
 τέταρτος II 178  
 τί II 20  
 τραπέω I 288

τρέφω I 288  
 τρίτος IV 194  
 τρόφις I 228  
 τυγχάνει I 182  
 ὕδωρ IV 268  
 ὕει III 232  
 ὕς IV 176  
 φαιδρός I 340, 341  
 φακός I 129  
 φαλός I 132  
 φέβομαι I 137  
 φέρμα IV 96  
 φλέω I 147  
 φλέως I 148  
 φυτόν I 167  
 χόλος I 215  
 χρίω I 414  
 ὠλένη IV 257  
 ὦρα I 284

## INDU-IRANĒNU KALBOS

### Sen. indy kalba

abhi I 38  
 ādmi II 51  
 āgan I 349  
 ajā- IV 264  
 ajā- IV 264  
 ājati I 50  
 ajirā- I 50  
 ākṣaḥ I 105  
 ākṣi I 49  
 aktā I 79  
 āmūti I 75  
 anākti I 80  
 āngāras I 77  
 āñjah I 79  
 āntaraḥ I 84  
 ānti I 262  
 antrām II 30

ap- IV 270  
 āpaḥ I 87; IV 270  
 āpi I 38  
 apivñhōti I 304  
 ārdati I 97  
 aritār- I 94  
 āsakrah IV 39  
 āsmai II 138  
 āsmi I 102  
 āsti I 103  
 aśman I 64  
 aśnā I 106  
 aśvaḥ I 106  
 aṣṭamāḥ I 103  
 ātaḥ I 107  
 āti- I 107  
 ātiḥ I 84  
 āva I 110  
 āvi- I 127  
 āyu- II 15, 16  
 āyū- II 16  
 babhrūḥ I 137  
 bahīḥ I 139  
 bhāyate I 139  
 bhālam I 134  
 bhāti I 146  
 bhāvati I 166  
 bhūtāḥ I 139  
 bhrātā I 155  
 bhṛjāti I 110  
 bhūrjāḥ I 138  
 bhūtā- I 167  
 bōdhati I 296  
 brūḥ IV 266  
 cakrah II 156  
 camarāḥ II 110  
 cārman- II 170  
 cārvaṭi I 369  
 catūrah II 178  
 chāyā I 146; IV 68  
 chyati I 302  
 chinātti I 302  
 dādāmi I 181

*dádhi* I 171  
*dāhaḥ* I 172  
*dāhati* I 172  
*dāyaḥ* I 175  
*dālati* I 195  
*daliḥ* I 196  
*dan* I 179  
*dar-* I 225, 240  
*darah* I 240  
*dāru* I 225  
*dārvāghātāḥ* I 351  
*dāsa* I 198  
*dāsat* I 198  
*degdhi* I 209  
*dehī* I 209  
*devāḥ* I 192  
*dhāmati* I 239  
*dhṛājati* I 228  
*dhṛṣṇūḥ* I 207  
*dhṛṣū-* I 207  
*dhūmāḥ* I 237  
*dhvāmsati* III 164  
*dīdeti* I 192  
*dīnam* I 189  
*dīrghā-* II 23  
*dōghdhi* I 182  
*drāvati* I 231  
*dṛhyati* I 208  
*dṛṇāti* I 240  
*duhitā* I 235  
*-dukṣate* I 243  
*dūrah* I 183  
*d(u)va(u)* I 243  
*dvārah* I 183  
*dvāram* I 183  
*dyauḥ* I 192  
*édhah* I 273, 274  
*éjati* I 57  
*éšati* II 27  
*étas* I 59  
*éti* I 246  
*gāmati* I 349

*gāhate* I 393  
*gharmāḥ* I 390  
*gir-* (*gīḥ*) I 374  
*girāti* I 426  
*glauḥ* I 382  
*grbhṇāti* I 413  
*grṇāti/gṇūtē* I 374  
*gūrtāḥ* I 374  
*gurūḥ* I 327  
*hanti* I 424  
*haras* I 392  
*hāri-* I 215  
*hinóti* I 341  
*hósta* II 248  
*idhyáte* I 273  
*inddhē* I 273  
*iṅgáyati* I 58  
*irmāḥ* II 37  
*iṣát* II 27  
*iṣate* II 27  
*iṣirāḥ* II 27  
*iṣṇāti* II 27  
*jānāmi* I 288  
*jānati* I 366  
*jāniḥ* I 352  
*jantūḥ* I 207  
*jārate* I 360  
*jāsate* I 331  
*jīvāḥ* I 362  
*kadā* II 63  
*kaḥ* II 137  
*kāncate* I 285  
*kanīnaḥ* I 285  
*karóti* II 307  
*kāsate* II 247  
*kāśate* II 142  
*kekā* I 281  
*kekarah* III 237  
*kétaḥ* II 325  
*kīm* II 207  
*kokilāḥ* I 338  
*kopáyati* II 305

*kravyám* II 262, 265  
*kṛntāti* II 129  
*kṛṣṇāḥ* II 199  
*kṛviḥ* I 370  
*kū* II 41  
*kucāti* II 150, 321  
*kulyam* II 143  
*kupyati* II 305  
*kurcā-* II 308  
*kuśāti* II 323  
*kutra* II 41  
*lip-* III 81  
*lókate* I 340  
*mácate* III 109  
*mádhyaḥ* III 120  
*mádhū* III 118  
*majján-* III 160  
*málam* III 125  
*māmsám* III 131  
*mányate* III 127  
*mantīḥ* III 132  
*márdati* III 101  
*márdhati* III 101  
*máryaḥ* III 133  
*mās* III 129  
*mātā* III 153  
*mati* I 286  
*māti* III 322  
*matīḥ* III 132  
*meśāḥ* III 146  
*mimikṣati* III 99  
*mitāḥ* III 322  
*mṛṇāti* III 126  
*mūtram* I 119  
*nābhi-* III 163  
*nábhyam* III 162  
*nagnaḥ* III 194  
*nāma* I 254  
*nāmati* III 175  
*nar-* III 188  
*náva-* III 172  
*návya-* III 172

*nidāghāḥ* I 172  
*nijāḥ* I 261  
*nīvi-* I 300  
*nītyati* III 203  
*ójas* I 111  
*ókas-* II 14  
*óṣtha-* I 127  
*pacatāḥ* I 59  
*pāṇate* III 247  
*pánthāḥ* III 282  
*páśu* III 245  
*pāti* III 332  
*pīśunaḥ* III 211  
*pruṣnóti* III 363  
*pruṣvā* III 362  
*prṣṭhām* III 287  
*pūḥ* III 280  
*rābhate* III 15  
*raṅgati* I 286  
*ráthaḥ* II 157  
*rāyati* I 109  
*rip-* III 27  
*ródhati* III 52, 88  
*rúci-* III 91  
*rujāti* III 93  
*ṛdāti* I 97  
*ṛdhak* I 97  
*san* I 257  
*saptá* IV 102  
*snāyati* I 300  
*sthītāḥ* III 353  
*sūnūḥ* IV 141  
*svastī-* I 106  
*syūman-* IV 88  
*śāka-* IV 87  
*śákhā* IV 37  
*śardh-/śṛdh-* II 164  
*śárdha-* II 164  
*śárdhaḥ* II 164, 165  
*śasāḥ* IV 68  
*śéte* II 152  
*śéva-* II 79

*śócati* II 145, 295  
*śónaḥ* II 145  
*śrayati* II 209  
*śróṇi-* IV 130  
*śróṣati* II 213  
*śúcyaḥ* II 295  
*tadā* II 63  
*tanóti* III 273  
*tárpai* I 278  
*tīthāḥ* III 168  
*tṛpyati* I 278  
*tṛprá-* I 288  
*ubháyaḥ* I 39  
*ubháu* I 39  
*ucchāti* I 174  
*udáram* IV 227  
*údhar* IV 228  
*udráḥ* IV 209  
*undati* IV 268  
*upabárhaṇam* I 131  
*vadh-* IV 228  
*vákti* IV 210  
*valati* IV 218  
*vámīti* IV 240  
*vār* II 56  
*várpas-* I 308  
*vāsarāḥ* I 174  
*vēpatē* IV 244  
*vidhāvā* IV 234  
*vídhyati* IV 236  
*vīnā* IV 241  
*vīrāḥ* IV 247  
*viśpātīḥ* IV 215  
*viśpatnī* IV 215  
*viśvaḥ* IV 249  
*vṛkaḥ* IV 238  
*vṛki* IV 238  
*yakṛt* III 19  
*yāti* II 9; III 263  
*yāuti-* II 58  
*yávaḥ* II 13  
*yávīyas-* II 14

# Avestos kalba

*āfš* I 87  
*aošta* I 125  
*arəma-* II 37  
*aštəma-* I 103  
*baodaiti* I 296  
*bar²ziš* I 131  
*bawra-* I 137  
*bo* I 139  
*dər²zra-* I 208  
*dī* I 203  
*dim* I 203  
*dīš* I 203  
*dūt* I 203  
*frāvarčaiti* I 127  
*garəma-* I 390  
*gūnaoitī* I 331  
*haraiti* I 44  
*jamā'ti* I 349  
*jūti-* I 344  
*kadā* II 63  
*maēðanəṃ* II 44  
*mana* I 100  
*mazga-* III 159  
*nījamayeinti* I 349  
*raoxšna* III 54  
*raoxšna-* III 54  
*ravah-* I 97  
*sarəða-* II 165  
*spərəzan-* I 150  
*taða* II 63  
*udara-* IV 227  
*uvayam* I 39  
*varək* I 127  
*višpa'tiš* IV 215

yār- I 284  
yava- II 13  
zari- I 215

## Hindi kalba

bhāg- I 137

## Sen. persų kalba

adaršnauš I 207  
čarman- II 171  
dim I 203  
kāra II 121  
zāra- I 215

## Nauj. persų kalba

angišt I 77  
kāfaḍ I 271

## Osetinų kalba

äce I 85  
bällun I 132  
bærzæ/bærz I 138  
læfīnæ III 81  
æluton I 73  
ændæc I 84

## ARMĖNŲ KALBA

anun I 254  
azg I 75  
baġjanam I 132  
darbin I 170  
ekn I 349  
et I 70  
es I 100

ezr I 101  
garun I 174  
glux I 322  
han I 76  
hanum I 122  
jerm I 389  
jur II 56  
kašin I 363  
kin I 352  
kr'unk I 359  
mek<sup>c</sup> I 100  
melt<sup>c</sup>em III 101  
p<sup>c</sup>lanim I 120  
p<sup>c</sup>ul I 120  
var<sup>c</sup>em I 125

## ALBANŲ KALBA

ballë I 134  
baltë I 132  
barth I 138  
bathë I 129  
breth I 155  
brī I 154  
brīni I 154  
dithë I 171  
djathë I 171  
djek I 172  
drä I 218  
emën I 254  
kohë II 203  
lënë III 17  
leth III 20  
loth III 17  
mōt III 321  
pendë I 122  
pregjim I 349  
vorbë I 125  
vrap I 308  
zjam I 389

## TOCHARŲ KALBOS

ak (A) I 49  
amiškāññe (A) I 75  
auks- (B) I 111  
ek (B) I 49  
kām (A) I 349  
kām (B) I 349  
kāntu (A) II 32  
kāntwo (B) II 32  
kās (A) I 331  
kās (B) I 331  
kukäl (A) II 156  
ñem (A) I 254  
ñom (B) I 254  
oks- (A) I 111  
pat-, pāt- (A) I 251  
pkānt (pkāt) (A) I 137  
poši (A) III 234, 236  
pratim (A) II 50  
pratim (B) II 50  
prešciye (B) I 155  
ru- (AB) I 97  
sark (A) I 43  
särk (B) I 43  
šām (A) I 352  
šana (B) I 352  
škānt (A) I 198  
škante (B) I 198  
štärt (A) II 178  
tsārŋ (AB) I 278  
war (B) II 56  
wār (A) II 56  
warp (A) I 308  
wratk (A) I 125  
wrauña (B) IV 225

## ANATOLŲ KALBOS

## Hetitų kalba

annaš I 76  
araya- I 97, 98  
aušzi I 174  
ešmi I 102  
ešzi I 103  
ēmi II 51  
ĥaliġa- II 155  
ĥannaš I 76  
ĥap- I 87  
ĥaraš I 90  
ĥarš- I 93  
ĥekur I 327  
ištarkmi I 43, 44  
kalleš- II 100  
kammaraš II 110  
kišai- II 203  
kišt- I 331  
kittari II 78  
kuenzi I 424  
kuiš/kuiit II 207  
kutru- I 341  
kuttar I 331  
laman I 254  
lap- III 81  
lappa- III 84  
maldai- III 101  
malla- III 126  
paĥhur III 218  
paĥš- III 332  
piddai I 251  
taru I 224

tithāi- III 168  
u- I 110  
yar- I 125  
yatar IV 268  
yiti IV 268  
zena-/zenant- I 104

## Luvitų kalba

ĥawi I 127

RELIKTINĖS KALBOS  
(trakų ir kt.)

ἄλιζα I 46  
Ἄπρος I 87  
-βαρδος I 151  
βρένδον I 154  
Ἰστρος II 28  
Οσεριάτες I 104  
σάλμη II 91

Bersovia I 138

## FINOUGRŲ KALBOS

## Suomitų kalba

ankerias I 79  
ansa I 82  
ätelä I 107

heimo II 78  
heinä IV 51  
järvi II 55  
kaima II 77  
kala II 88  
kärme I 369  
karvas II 118  
kurko II 308  
kurpponen II 311  
lunka III 91  
malka III 106  
metsä III 119  
morsian III 111  
niisi I 127  
oinas I 127  
olut I 72  
siemen IV 95  
silta IV 273  
vuohi IV 264

## Estų kalba

aas I 82  
haljas IV 43  
kadak II 67  
kaim II 77  
sēmen IV 95

## Lyvitų kalba

kadäg II 67  
kēv II 81

## Mardvitų kalba

kol II 88

**Mažiulis, Vytautas**

**Ma 736** Prūsų kalbos etimologijos žodynas = Altpreussisches Etymologisches Wörterbuch / Vytautas Mažiulis. – Vilnius, 1988–1997.

ISBN 5-420-00109-8

[T.] 4: R–Z. – Mokslo ir enciklopedijų leidybos inst. – 323 p.  
– Bibliogr. sutrump., p. 5–6. – Žodžių rodyklės, p. 274–323. –  
ISBN 5-420-01406-8

**UDK 808.81-3+808.81-3=882**

Vytautas Mažiulis. PRŪSŲ KALBOS ETIMOLOGIJOS ŽODYNAS, t. 4.  
Redaktorė Virginija Bogušienė. Dailininkas Eugenijus Karpavičius.  
Techninė redaktorė Elvyra Volkienė. Korektorės: Laima Balaikienė, Sta-  
sė Urbonienė

SL Nr. 256 1997 11 20. 18,68 apsk. leid. I. Tiražas 700 egz. Užsakymas  
1198. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, L. Asanavičiūtės 23,  
2050 Vilnius. Iš užsakovo pateiktų teksto plėvelių spausdino SPAB  
spaustuvė „Spindulys“, Gedimino 10, 3000 Kaunas.